31-32

ΜΑΗΣ 1988

ΡΗΞΗ

για ένα αυτόνομο εναλλακτικό επαναστατικό κίνημα

ΕΡΩΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Ελεύθερη Ραδιοφωνία

ΠΡΑΣΙΝΗ ΚΑΜΠΑΝΙΑ

Olympic Bahalo

Μεταμοντέρνο

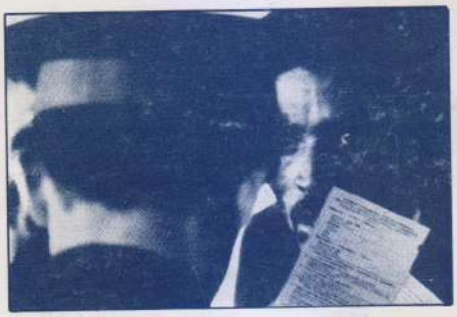

ΤΟΝΙ ΝΕΓΚΡΙ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Η «ΓΑΤΑ», ΤΟ ΝΤΑΒΟΣ ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΓΡΑΙΚΥΛΩΝ

Η συμφωνία του Νταβός ήρθε σαν κεραυνός εν αιθρία μόνο για όσους έτρεφαν αυταπάτες για τη φύση του ΠΑΣΟΚ και την πολιτική του, μόνο για όσους δεν είχαν διαγνώσει τα χαρακτηριστικά ενός ανθρώπου και ενός κόμματος. Ενός κόμματος που εξάντλησε τον μικροαστικό ριζοσπαστισμό του σε όλους τους τομείς. Από το 1985, από τη στροφή στην οικονομική και κοινωνική πολιτική, το ΠΑΣΟΚ και ο Παπανδρέου ολοκληρώνουν στον ένα τομέα μετά τον άλλο τη στροφή τους στις παραδοσιακές θέσεις των ελληνικών αρχουσών τάξεων. Όπως έχουμε επισημάνει από πολύ παλιά, μόνο η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία θα μπορούσε να γκρεμίσει και να αποκαλύψει το πραγματικό περιεχόμενο του μικροαστικού ριζοσπαστισμού. Επρόκειτο για ένα ριζοσπαστισμό κάλπικο και έωλο, στηριγμένο στην «ευκολία» της εξαγγελίας, στον μικροαστικό σοσιαλισμό, που δεν επιζητάει καμία συμφωνία ανάμεσα σε έργα και λόγια και που ήταν καταδικασμένος να αποτύχει και να αποκαλύψει το αληθινό του πρόσωπο μπροστά στα προβλήματα της πραγματικής διαχείρισης. Όταν πιάσεις τον μικρομπακάλη του ΠΑΣΟΚ από... το πορτοφόλι, τότε και μόνο θα φανεί η πραγματική του φύση. Και γι' αυτό όλα αυτά τα χρόνια, συχνά σε αντίθεση με τους φίλους μας στην Κύπρο που θεωρούσαν το ΠΑΣΟΚ σαν το μη χείρον βέλτιστον και σαν κόμμα με «εθνική» πολιτική, υποστηρίζαμε ότι αυτή η πολιτική είναι τέτοια μόνο επιφανειακά. Οι άρχουσες τάξεις μιας παρασιτικής κοινωνίας, μιας παρασιτικής απόφυσης του αναπτυγμένου κόσμου, δεν μπορεί παρά

να θέτουν πάντα σαν υπέρτατο συμφέρον τους το συμφέρον της «συμμαχίας» στην οποία στηρίζονται και χάρη στην οποία επιβιώνουν. Μια κυβέρνηση και ένα κόμμα που ακολούθησε την πιο ακραία πολιτική αποβιομηχανοποίησης της χώρας, μεταβολής της σε ένα τουριστικό και διαμετακομιστικό παράρτημα της Ευρώπης, δεν ήταν δυνατό τελικά, παρ' όλους τους εθνικιστικούς λεονταρισμούς και τα «βυθίσατε το Χόρα», παρά να καταλήξει στη γνώριμη πολιτική της εθνικής μειοδοσίας των αρχουσών τάξεων της Ελλάδας. Και οι πεινασμένοι μικροαστοί του ΠΑΣΟΚ, μετά από εφτά χρόνια εξουσίας, έχουν αρκετά καλοκαθίσει στην εξουσία, έχουν διακλαδωθεί μέσα στο κύκλωμα της ρεμούλας, της αρπαγής, της συναλλαγής με τις μεγάλες δυνάμεις, ώστε να μπορούν κι αυτοί με τη σειρά τους να διεκδικούν την κληρονομιά της άθλιας αστικής τάξης που προηγήθηκε. Και όπως πάντα οι τυχάρπαστοι απατεώνες μπορούν ευκολότερα να πουλήσουν τα πάντα για να διατηρήσουν τις απολαβές τους και την εξουσία.

Ουδεμία έκπληξις λοιπόν μπροστά στη νέα στροφή της «γάτας». Η εν λόγω «γάτα» έχει συμβάλει αποφασιστικά στην καταστροφή της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας, έχει καταστρέψει την ίδια την ηθική υπόσταση αυτού του τόπου, ηγείται της κυβέρνησης που πραγματοποίησε τον μεγαλύτερο δανεισμό στην ελληνική ιστορία, μια σαρωτική και χωρίς προηγούμενο αποβιομηχάνιση, μια εξωτερική πολιτική χωρίς κανένα έρμα, χωρίς αρχή και τέλος· έχει σαν όργανό του μια εφημερίδα αλητών, έβαλε σαν πρόεδρο της δημοκρατίας αυτόν που όλοι ξέρουμε, έχει καταρρακώσει κάθε αξία και εξευτελίσει κάθε έννοια κοινωνίας των πολιτών – τι να πούμε για την πολιτική· έχει μεταβάλει τις μεγάλες πόλεις σε σκουπιδοτόπους και θαλάμους αερίων, έχει εξευτελίσει κάθε έννοια κοινωνικής αλληλεγγύης και τελικά, προς το συμφέρον όλων των αφεντικών του συνασπισμένων, αυτός ο ήρωας της ανεξάρτητης πολιτικής, δεν έχει κανένα ενδοιασμό να ολοκληρώσει το ξεπούλημα της Κύπρου και της εθνικής ανεξαρτησίας που εγκαινίασε η αστική τάξη στο παρελθόν. **Αυτό το άτομο και αυτή η κυβέρνηση που θα μείνουν στην ιστορία σαν ένα άθλιο υπόδειγμα γραικυλισμού και εξαχρείωσης θεωρούνται... «γάτα».** Νέο μεγάλο «κόλπο» του Παπανδρέου! Ο μεγάλος ζογκλέρ σε νέες περιπέτειες. Τι έχει καταφέρει ο τρισάθλιος; Να ψηφίζει νόμους που καταργεί σε μια εβδομάδα, να εξαγγέλλει ποταμούς επενδύσεων και να αποβιομηχανιζόμαστε αδιάκοπα, να μιλάει για τριτοκοσμική πολιτική και να προσκολλάται στις επιδοτήσεις της ΕΟΚ, να προαναγγέλλει «αντιπαράθεση» με την τουρκική επιθετικότητα και να παραδίδεται άνευ όρων στο Νταβός, να μιλάει για τρίτη τεχνολογική επανάσταση και να παράγει μόνο ζεϊμπεκιές. Και όμως οι Έλληνες είμαστε τόσο αποχαυνωμένοι, φαίνεται, ώστε αυτός ο ανίκανος να φαντάζει για «γάτα», η αδυναμία του να έχει μια συνεκτική πολιτική να παρουσιάζεται σαν ελιγμοί, και η παράδοσή του άνευ όρων στον τουρκικό επεκτατισμό να θεωρείται «μεγάλος ελιγμός». Γιατί δυστυχώς εκεί έχουμε καταντήσει. Ένα άθλιο υπόλειμμα λαού, ένα έθνος εξαχρειωμένο από τα βίντεο και τη δουλειά για να μπορέσουμε να τα αγοράσουμε, αντάξιοι απόγονοι των γραικύλων της αρχαιότητας που συναγωνίζονταν ποιος θα πρωτοκαλέσει τους Ρωμαίους να εισβάλουν στη χώρα, ή των βυζαντινών αργότερα, δηλαδή όλων των παραδόσεων της παρακμής που βαραίνουν επάνω μας.

Σε μια εποχή που οι κατακτήσεις της μεταπολίτευσης έχουν εξαντληθεί μέσα στη γενικευμένη διάλυση, το μόνο που αναδύεται από αυτή την κοινωνία είναι σήψη, υποταγή, επιλογή της προσαρμογής. Έτσι το «Νταβός» δεν αποτέλεσε παρά την ολοκλήρωση μιας πολιτικής.

Πράγματι ο μειοδότης Θεοδωράκης έχει δίκιο όταν επισημαίνει ότι μια άλλη πολιτική απέναντι στην Τουρκία θα σήμαινε μια διαφορετική συμπεριφορά από τον ίδιο τον ελληνικό λαό, μια συμπεριφορά συγκρότησης και όχι αποσύνθεσης και βιντεομανίας. Η αντίσταση προϋποθέτει θυσίες, είναι κουραστική και επίπονη. Η παράδοση είναι ευκολότερη. Έτσι λοιπόν μια και «κανείς δεν θέλει να αντισταθεί», προτιμότερο να παραδοθούμε! Αυτή ήταν πάντα η λογική των προσκυνημένων, σε κοινωνικό, εθνικό, ή πολιτιστικό πεδίο.

Δεν θα 'πρεπε να περιμένουμε τίποτε άλλο από μια άρχουσα τάξη παράσιτων και από τα κόμματα που απομυζούν το λαό και τον δημόσιο κορβανά. Μια στάση που να συνταιριάζεται με την περιρρέουσα σήψη.

Αυτή η λογική, αυτό το «Νταβός» της ελληνικής ψυχής, έχει κυριαρχήσει σ' αυτή την κοινωνία εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις. Όταν αποδεχόμαστε την παρασιτική λογική, όταν συμμετέχουμε οι ίδιοι στη σήψη που μας περιβάλλει, όταν υποχωρούμε στη λογική της μικρότερης προσπάθειας, της άρνησης της δημιουργικότητας, της μεταφοράς και του μαϊμουδισμού των ξένων προτύπων, όταν είμαστε «μέσα» στην τουριστικοποίηση και παρασιτικοποίηση των πάντων, πώς να μη θεωρούμε «φυσικά» όλα αυτά που βλέπουμε γύρω μας;

Και θα πει ο αριστερός «διεθνιστής», και ο υπεραριστερός ακόμα χειρότερα, όπως οι «φίλοι» μας του **Σχολιαστή,** «μα τι σχέση έχει το ένα με το άλλο;» Τι σχέση έχει η σήψη που κυριαρχεί στη δημόσια – αλλά και στην «ιδιωτική» – ζωή με τα εθνικά, με το Νταβός; Άποψη που αποδεικνύει πόσο ανιστόρητοι είναι αυτοί οι αριστεροί, πόσο αποτελούν οι ίδιοι κομμάτι αυτής της έκπτωσης αξιών και εννοιών! Όταν φτάνουν να βαφτίζουν την άρνηση του τούρκικου επεκτατισμού «τουρκοφαγία», όπως κάνει ο Τρίμης, όταν φτάνουν, όπως οι της ΟΣΕ, να διακηρύσσουν την ανάγκη αυτοδιάθεσης των Τουρκοκυπρίων, αλλά δεν λένε ποτέ το ίδιο για το ελληνικό 80% των Ελληνοκυπρίων, πιστεύετε πως αυτή η «θέση» δεν έχει καμιά σχέση με τον συνολικό αποπροσανατολισμό αυτού του τόπου; Δεν είναι τυχαίο το ότι ένας χώρος που είχε ανάγει τη λούφα, την αντιγραφή, την ανάγνωση αστυνομικών και το άνοιγμα μπαρ σε «κοινωνική κριτική», ένας χώρος που θεωρεί την πάλη ενάντια στην καπιταλιστική εργασία σαν άρνηση κάθε προσπάθειας, κάθε δημιουργικότητας, που εγκωμιάζει την αγραμματοσύνη μέσα από την άρνηση δήθεν των «ΕΟΚικών προγραμμάτων» και των μεταπτυχιακών και αρνείται την εναλλακτικότητα γιατί σημαίνει συγκεκριμένη οικοδόμηση προτύπων ζωής, δημιουργικότητας και εργασίας· ένας χώρος που εξαντλεί τον αντικαπιταλισμό του σε άρνηση κάθε βιομηχανικής επένδυσης, με το πρόσχημα της οικολογίας και βολεύεται με την τουριστική βιομηχανία την ίδια στιγμή που δήθεν καταγγέλλει την «τουριστικοποίηση» της χώρας· ένας χώρος που δήθεν υπερασπίζεται τη βιομηχανική εργατική τάξη και όμως συμμετέχει μαζί με όλη την παρασιτική δομή στην παραγωγική και άρα πολιτική περιθωριοποίησή της, κλπ. κλπ., δεν είναι καθόλου τυχαίο που ένας τέτοιος χώρος δεν κατανοεί τη σημασία του εθνικού ζητήματος. Δεν είναι τυχαίο πως δεν κατανοεί ότι ισχυρό και αληθινό εργατικό και επαναστατικό κίνημα υπάρχει μόνο στις χώρες και τις περιοχές που διεκδικούν και διαφυλάσσουν την ίδια τους την ταυτότητα. Με τα ίδια επιχειρήματα, πριν από τριάντα χρόνια, η κυπριακή αριστερά ξεπούλησε τα εθνικά και κοινωνικά δικαιώματα των Κυπρίων. Αντίθετα, η ελληνική αριστερά, όταν οι γραικύλοι των αρχουσών τάξεων διακήρυσσαν την ανάγκη υποταγής στο νόμο του ισχυρότερου γερμανού κατακτητή, συνδύασε ή τουλάχιστον θέλησε να συνδέσει την κοινωνική απελευθέρωση με την εθνική. Αυτός ο αγώνας εκείνης της εποχής παρά τα λάθη, τα εγκλήματα, τις συνθηκολογήσεις, εξακολουθεί να την τρέφει για πενήντα χρόνια μετά. Διαφορετικά θα είχε εξαφανιστεί προ πολλού. Σήμερα λοιπόν η ελληνική αριστερά βρίσκεται σε στάδιο προϊούσας «κυπροποίησης». Ετοιμάζεται να πάρει από τα χέρια της δεξιάς τη δάδα της εθνικής μειοδοσίας. Το Νταβός υπήρξε ακόμα πιο ξετσίπωτο από την Ζυρίχη. Ο Θεοδωράκης, που με προτροπή του ΚΚΕ έφτιαξε την επιτροπή ελληνοτουρκικής φιλίας, ακόμα πιο ξετσίπωτος από τον Παπανδρέου.

Οι Επαναστάτες υποστηρίζουν την αντεπανάσταση;

Ξαφνικά όλοι εκείνοι που μας κανοναρχούσαν μέσα από τα περιοδικά τους πως ο Παπανδρέου και το ΠΑΣΟΚ είναι εθνικιστές γιατί εκφράζουν τον ανταγωνισμό της ελληνικής αστικής τάξης με την τούρκικη στη Μέση Ανατολή, «εξη-

Ερωτική επιστολή 4
Σχόλια
πώς γιορτάστηκε το '68 11
προκήρυξη ΕΚΚ Τουρκίας 11
παρέμβαση πολιτών Κορυδαλλού 12
να ματαιώσουμε την επίσκεψη Οζάλ 12
καθηγητές: κάτι καινούργιο κυοφορείται 13
η τιμή της ζωής μας 14
μεταβιομηχανική κοινωνία αλλά ελληνικά 14
Ιστορίες καθημερινού κρατικού ρατσισμού 15
Στο περιθώριο 17
Εποχή παγετώνων: Για το συνδικαλιστικό κίνημα 19
Μισθός και παραγωγικότητα 22
Πράσινη καμπάνια 24
Ο ΣΥΤΕ για το νέφος 26
Olympic Bahalo 27
ΖΥΡΙΧΗ,ΑΤΤΙΛΑΣ,ΝΤΑΒΟΣ.Αποσπάσματα από την εκδήλωση για το Νταβός.
Β.ΦΤΩΧΟΠΟΥΛΟΣ: Η συνάντηση είναι εθνική προδοσία 29
Ν.ΨΥΡΟΥΚΗΣ: Η εξωτερική πολιτική 31
Ν.ΣΑΡΡΗΣ: Η "τουρκοελληνική φιλία" 32
ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
Κ.ΑΛΗ: Νταβός και "τουρκοτσολιάδες" 33
Γ.ΣΧΙΖΑΣ: Εθνικό δικαίωμα ο γνήσιος διεθνισμός . . . 33
Β.ΑΧΤΖΙΔΗΣ: Εθνικό ζήτημα και αριστερά 34
Οι διεθνείς διαστάσεις του Νταβός 35
Πόντιοι: Από τον τουρκικό στο ρωσικό σωβινισμό 36
Λευκωσία Limited 41
Κατάληψη στην Ι.Δροσοπούλου 42
ΕΝΘΕΤΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟ ΜΑΗ ΤΟΥ '68 43-74
Μια βόλτα στο ΑΠΘ 75
Κατάληψη ΤΕΛ 76
ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Μια κιβωτός στη Θεσ/νίκη 80
εκτός από τα μαθήματα υπάρχουν και τα στέκια 81
το λοκ-αουτ της Οδοντιατρικής 82
όπου η αναπηρία συναντά την "αναπηρία" 82
ενάντια στην Ολυμπιάδα της Σεούλ 82
εναλλακτικό βιβλιοπωλείο "Πράξη" 83
Φωνές Μειονοτήτων 84
Radio-Beur 85
Radio Popolare 87
Εικοσάχρονοι στη Γάζα 89
Από τον αντισημιτισμό στο αντιαραβικό απαρτχάιντ . . . 93
Ναγκόρνο - Καραμπάχ το πόδι που λείπει 97
Μπαγκλαντές: εναλλακτικές χρηματιστικές πρακτικές 100
Τ.Νέγκρι: ανακαλύπτουμε το πράσινο μέσα στο κόκκινο 103
Συμβολή σε μια συζήτηση για τον μεταμοντερνισμό . . 109
Γράμματα 112

Εν μέσω τριγμών και αλλαλαγμών, στις σκιές που δημιουργούν οι φωτιές των λαϊκών...εξεγέρσεων στην Λάρισα και την Πάτρα και την ευωχία της εθνικής ενότητας δεξιάς, αριστεράς, ακροαριστεράς και...ΣΕΒ, στο λευκό φόντο του ελβετικού θερέτρου του Νταβός, προσπαθούμε να ανιχνεύσουμε τη μοναξιά αυτών που συνεχίζουν να ΑΝΤΙΣΤΕΚΟΝΤΑΙ.

Κέντρο της ΡΗΞΗΣ αυτή τη φορά η αναφορά στα εθνικά, την πολιτική συγκυρία που διαμορφώνεται μετά τις συμφωνίες του Νταβός και τις προοπτικές αντίστασης που ανοίγονται με στόχο τη ΜΑΤΑΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΟΖΑΛ τον Ιούνη.

Δεύτερο προσπαθούμε να ανιχνεύσουμε την μοναξιά αυτών που - είκοσι χρόνια μετά - συνεχίζουν, θυμούνται και προσπαθούν να αναλύσουν (όπως επιχειρούμε μ' ένα πολυσέλιδο αφιέρωμα σ'αυτό το τεύχος),τι κέρδισε και τι άφησε σαν ανολοκλήρωτη κληρονομιά για τις σημερινές γενιές η επανάσταση που άρχισε στα οδοφράγματα της οδού Γκυ Λυσάκ και από τότε συντάραξε και συνεχίζει - υπόγεια ή φανερά - να συνταράσσει τον πλανήτη. Μια "σπίθα" άρκεσε για "να βάλει φωτιά στον κάμπο". Στους κάμπους της Ευρώπης που "πεθαίνει" και της Ανατολής που δεν μπορεί να την "κατακτήσει". Στους κάμπους όλου του κόσμου, από την Παλαιστίνη - που η ηρωϊκή εξέγερση του λαού με πρωτοπορία δεκάχρονους και δεκαπεντάχρονους επαναστάτες στα κατεχόμενα διαρκεί σχεδόν 6 μήνες και θα διαρκεί μέχρι τη νίκη - έως την Σ.Αρμενία, εκεί που τα καταπιεζόμενα εθνικά και κοινωνικά δικαιώματα δείχνουν τα όρια της γκορμπατσωφικής μεταρρύθμισης.

Για αυτά τα εικοσάχρονα και για άλλα πολλά μιλάει ο Αντόνιο Νέγκρι σε μια συζήτηση-ποταμό με τον Γιώργο Καραμπελιά.

Τέλος η ελεύθερη ραδιοφωνία και οι καταλήψεις στα ΤΕΛ, η αντίσταση στους Ολυμπιακούς και στην ιδεολογία τους, η καμπάνια ενάντια στο νέφος, η εισήγηση από το διήμερο για τα δικαιώματα των ξένων εργατών και μειονοτήτων, δείχνουν σήμερα κάποιες συνισταμένες του κινήματος που εδώ και είκοσι χρόνια "καταργεί την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων".

Μιας όμως και "η ζωή βρίσκεται (και) αλλού" το επόμενο - καλοκαιρινό - τεύχος θα είναι αφιερωμένο στη τέχνη της μεταπολίτευσης. Αλλά αυτά για τον Ιούλη...

Υ.Γ. Ειδικά γι' αυτό το - πραγματικά - διπλό τεύχος η τιμή είναι αναπροσαρμοσμένη : 250+ 100 το 32σέλιδο για τον Μάη.

ΡΗΞΗ για ένα αυτόνομο εναλλακτικό επαναστατικό κίνημα

Τεύχος 31/32 — Μάης '88. Κεντρική διάθεση: Αθήνα, Κέντρο Εναλλακτικής Πληροφόρησης και Δράσης, Θεμιστοκλέους 37, τηλ. 3626319 — Κομμούνα, Σουλίου 9, τηλ. 3602644. Θεσσαλονίκη, βιβλιοπωλείο Πράξη, Αρμενοπούλου 24, τηλ. 202349. Λευκωσία, Αιγαίον Έκτορος 40 τηλ. 02-433297. Φωτοστοιχειοθεσία: Κέντρο Εναλλακτικής Πληροφόρησης και Δράσης, Linograf Μπόταση 9—Αναπαραγωγές films : Γιώργος Κώτσου, Θεμιστοκλέους 37, .«ΟΜΙΚΡΟΝ», τηλ. 3610688. Τυπογραφείο Γ. Παπάς Κωλέττη 32. Υπεύθυνη σύμφωνα με το νόμο Χρ. Σταματοπούλου.

Δύση σε αγή

Σε μια Ευρώπη που χάνει την ψυχή της, τη νιότη της, τα κινήματά της, σε μια Ευρώπη που γερνάει, ποια είναι η δική μας μοίρα, η δική μας κοινότητα μ' αυτήν την ήπειρο του δειλινού, μια Ευρώπη που κάποτε ο δικός μας Δίας μετέφερε μέσα από τα λειβάδια; Την Ευρώπη που με ανατριχίλα και μια σύσπαση σχεδόν νεκρική βλέπει και πάλι τους «βαρβάρους» γύρω της έτοιμους «να εισβάλουν»; Ο Αέτιος θα υποκύψει και πάλι μπροστά στις φυλές που έρχονται από τις στέπες; Τις φυλές με το ωμό κρέας κάτω από τα πετσιά που 'χουν για σέλλες, ώστε να μαλακώσει και να μπορέσουν να το φάνε σε μια στιγμή που θα τριποδίζουν πιο ήσυχοι, μετά από τη σφαγή ενός χωριού στις όχθες του Πάδου, του Δούναβη και του Αξιού. Όμως τότε εκείνη η Ευρώπη, η Ευρώπη των ρωμαϊκών αετών και του ελληνικού ήθους κατόρθωσε – ίσως ακριβώς εξ αιτίας των βαρβάρων – λειτουργώντας σαν χωνευτήρι των λαών και των πολιτισμών να ρίξει μια γέφυρα προς το μέλλον της «βαδίζοντας» προς τα δυτικά, αφήνοντας πίσω της την Ελλάδα που βυθίστηκε σιγά-σιγά στα απομεινάρια που άφησε πίσω της η Πύδνα, οι Γενοβέζοι και η ελονοσία.

Σ' αυτή τη σκοτεινή μίξη των ελλήνων θεών με τις Βαλκυρίες του Βορρά, τους θεούς της Ιουδαίας και των Βίκινγκς οφείλεται αυτό το νέο είδος πολιτισμού που ανέτειλε στη δεύτερη χιλετηρίδα και διήρκεσε σχεδόν χίλια χρόνια. Το «βασίλειο του ήλιου» ανέτειλε μέσα από τις ομίχλες που έπρεπε να διασχίζουν οι έμποροι της Φλωρεντίας, ταξιδεύοντας στην Φλάνδρα και τις πόλεις της Χάνσας, οικοδομώντας εκείνο το δίκτυο που ανάμεσα στο ιταλικό κουατροτσέντο και τον Ιερώνυμο Μπος επρόκειτο να χαράξει τα όρια, τους θεούς και τους δαίμονες ενός πολιτισμού που γεννιόταν. Σ' αυτή την πορεία της Ευρώπης που τώρα άρχιζε, ο Αλμέιντα, ο Αλμπουκέρκε, ο Πιζάρο και ο Κορτές στερέωσαν τους νέους αρμούς αυτού του κόσμου που επρόκειτο να είναι για πέντε αιώνες ο κόσμος της Ευρώπης· στις τροχιές που τα καράβια τους για πρώτη φορά χάραξαν πάνω στην παγκόσμια σφαίρα, άρχιζαν να ταξιδεύουν και να 'ρχονται μπαχαρικά, χρυσάφι, σκλάβους γεμάτα τα γαλιόνια της Καστίλλης και να σαλπάρουν με πολεμιστές, άλογα, τους αλήτες του Λονδίνου και του Άμστερνταμ που εξορμούσαν για να χτίσουν και να υποτάξουν έναν ολόκληρο κόσμο.

Όμως αυτή η κίνηση προς την «Ανατολή μέσω της Δύσης», προς τη μυθική Ανατολή των Πορτογάλων που ξεπέρασαν το Ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας και του Κολόμβου, που αποζητούσε απελπισμένα τους Ινδούς/Ινδιάνους του, δεν αποτελούσε παρά τη δεύτερη μεγάλη απόπειρα της «Δύσης» να φτάσει στην Ανατολή. Η πρώτη ακολουθούσε τον ίδιο το δρόμο της Ανατολής, το δρόμο των καραβανιών, τον προαιώνιο δρόμο μέσα από τις στέπες της Ευρασίας και τον Περσικό κόλπο, το δρόμο της Αντιόχειας, της Σελεύκειας, της Σαμαρκάνδης, το δρόμο του Μάρκο Πόλο. Εδώ οικοδομήθηκε η πρώτη σύγχρονη «Δύση», η «Δύση» της Ιταλίας, η Βενετία και η Γένοβα, η Ραγούζα· το λιοντάρι του Αγίου Μάρκου τράφηκε από τις σάρκες αυτής της Εγγύς Ανατολής που αποτελούσε το πέρασμα για την Ανατολή των μπαχαρικών και του μεταξιού. Για πρώτη φορά η Δύση δοκίμαζε τα όπλα της και τη νέα της δύναμη που είχε αντλήσει από τη σύζευξη του σταυρού και του νορμανδικού μετάλλου, εκείνου του σταυρού που στους ναΐτες, τους τεύτονες ιππότες και τους ιππότες της Μάλτας θα συμβόλιζε το ...ατσάλι! Η πρώτη «Ανατολή» που συνάντησε αυτή η πρώιμη Δύση, ήταν – όπως είχε συμβεί και με τους Ρωμαίους 1.300 χρόνια πριν – η «καθ' ημάς Ανατολή», η Ελλάδα, το Βυζάντιο που ψυχομαχούσε παραδομένο στους μισθοφόρους, τον καλογερισμό και τους αυλικούς σφουγγοκωλάριους. Αν ο Κανελλόπουλος – και από μια άποψη έχει ένα δίκιο, αλλά ένα δίκιο «στενό» – «γεννήθηκε στα 1402», η πραγματική σύγχρονη Ελλάδα γεννήθηκε στα 1204, όταν οι σταυροφόροι ήρθαν να ολοκληρώσουν το έργο των ενετών και γενουατών πειρατών και καραβοκυραίων. Η Δύση άρχισε, ό,τι μετά από μερικούς αιώνες επρόκειτο να ολοκληρώσει η Ανατολή, μετέβαλλε την Ελλάδα σε ένα απλό όριο – μια no man's land ανάμεσα σε δύο κόσμους, που συναντήθηκαν ακριβώς πάνω σ' αυτό το όριο. Αν η αρχαία Ελλάδα μπόρεσε να μετασχηματίσει το σύνορο σε ολόκληρο κόσμο, αποτελώντας τη βάση για την ίδια τη γένεση του δυτικού πολιτισμού, οικοδομώντας τον ελληνικό κόσμο σε αντίθεση/συνάφεια με την Ανατολή και η Αθήνα επρόκειτο να μεταβληθεί στο ανεπανάληπτο πρότυπο της Φλωρεντίας των Μεδίκων και του Σαβοναρόλα, αυτό το νέο «όριο» για το οποίο μιλάμε ήταν μια στενή γραμμή ανάμεσα σε δυο μεγάλους όγκους, που επρόκειτο να την συνθλίψουν για αιώνες. Η νέα Ελλάδα λοιπόν επέπρωτο να γεννηθεί σαν το αποπαίδι αυτού του διπλού, αλλεπάλληλου και αλληλλοδιάδοχου βιασμού από την Δύση αρχικά, που σύντριψε κάθε υπόλειμμα ικμάδας – σχεδόν – που είχε απομείνει στο σώμα του ύστερου Βυζάντιου, για να παραδώσει το σχεδόν πτώμα στην «Ανατολή» που με την Οθωμανική Αυτοκρατορία όχι μόνο έφραζε το δρόμο προς την Άπω Ανατολή, αλλά και έφτασε μέχρι τη Βιέννη. Η Δύση για μερικούς αιώνες άλλαξε κατεύθυνση· **για να φτάσει στην Ανατολή μέσω του «δυτικού δρόμου», κατάκτησε όλο τον κόσμο**!

Η ελληνική «Αναγέννηση», που δεν ήταν τίποτε άλλο παρά οι αταβιστικές μνήμες της ζωής που μπορεί να έχει ένα πτώμα, ο Μυστράς, η Μονεμβασιά και ο Πλήθωνας Γεμιστός, δεν αποτελούσαν καμιά αυθεντική δυνατότητα σωτηρίας. Το έδαφος της παραγωγής, του εμπορίου, του πολέμου, της ψυχής, ήταν έρημο, και από τότε και μετά μόνο μια σπάνια βλάστηση φυτρώνει σ' αυτό τον τόπο, όσο και αν, όπως όταν είμαστε νήπια, τα καχεκτικά αγριολούλουδα φαντάζουν σαν οργιαστικές λόγχμες και τα μικρά και ασθενικά δενδρύλια δίπλα στα ξεροπόταμά μας θροΐζουν σαν ευκάλυπτοι!

Από τον δέκατο όγδοο αιώνα και μετά, η άνοδος της Δύσης στην παγκόσμια ηγεμονία με όρους πραγματικούς, τους νέους θεούς του Ηφαίστου, την Τζένγη του Μάντσεστερ, ταράζει και αποσυνθέτει τα ίδια τα «σύνορα» των δυο κόσμων, τον ιστορικό χώρο της Ελλάδας. Μιας Ελλάδας που προσκολλημένη στη Δύση, εν μέρει κομμάτι της Δύσης, στην οποία οι άρχουσες τάξεις εύρισκαν το λόγο, το στήριγμά τους, μιας Δύσης της οποίας αποτελούσαν τον εμπορικό πράκτορα σε όλη την καθ' ημάς Ανατολή, αυτονομείται σταδιακά, και από ένα απλό σύνορο, μια συνοριακή γραμμή, μεταβάλλεται και πάλι σε μια χώρα, σε έναν... ιστορικό χώρο, έστω και υποτυπωδώς! Βέβαια οι όροι έχουν μεταβληθεί ριζικά σε σχέση με την προηγούμενη ιστορία του ελληνισμού. Τα όρια έχουν μεταβληθεί. Δεν έχουμε να κάνουμε ούτε με την αρχαία Ελλάδα, ούτε με την ελληνιστική, τη ρωμαϊκή, τη βυζαντινή έστω Ελλάδα. Πρόκειται για ένα αναιμικό απολείφαδι, που όμως είναι και πάλι ιστορικά υπαρκτό. Οι «καλές νεράιδες» που παραστάθηκαν στη γέννηση αυτού του νέου ιστορικού δημιουργήματος ήταν οι ευρωπαϊκές δυνάμεις. Από την Αγγλία μέχρι τη Ρωσία που στο

Ναυαρίνο, σχεδόν παρά τη θέλησή τους, έδωσαν ζωή σ' αυτό το επταμηνίτικο μπάσταρδο. Παρ' όλο που ο Σχολάριος προτίμησε τέσσερις αιώνες πριν το τούρκικο σαρίκι από την παπική τιάρα, **το νέο ελληνικό κράτος αναγεννιέται στα σύνορα Ανατολής και Δύσης, προσκολλημένο στη Δύση.** Γι' αυτό μέχρι το 1920, όσο ο δυτικός ιμπεριαλισμός, η θριαμβεύουσα Δύση υπέτασσε, αποσυνέθετε και προσαρτούσε τον υπόλοιπο κόσμο για να τον μεταβάλει στο «Νότο» ενός μυθολογικού «Βορρά», η πορεία της Ελλάδας είναι πορεία επέκτασης, εδαφικής ανάπτυξης, ενίσχυσης του ρόλου του ελληνισμού και των παροικιών στην ανατολική λεκάνη της Μεσογείου. Όμως ο πρώτος πόλεμος, με την επανάσταση στην Κίνα, την ανάπτυξη του εθνικού κινήματος στην Ινδία και την ίδρυση του εθνικού κόμματος WAFD στην Αίγυπτο, τη ρωσική επανάσταση που ξεσήκωσε την Ανατολή, την ανάδυση της Ιαπωνίας και την ανάπτυξη του κεμαλισμού στην Τουρκία, αποτελεί και το όριο της επέκτασης της Δύσης. Και το τέλος της επέκτασης είναι πάντα ο προάγγελος παρακμής. Η «Ανατολή» αρχίζει μια περίοδο ανασυγκρότησης, που θα επιταχυνθεί μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και θα συνεχισθεί μέχρι τις μέρες μας. Όταν ο Σπέγκλερ έγραφε την «Παρακμή της Δύσεως» μπορεί να προέτρεχε λίγο, όμως σωστά εντόπιζε τη γενική κατεύθυνση, τις υπόγειες τάσεις που διαμορφώνονταν. Αυτή η πορεία, της «Ανατολής» της οποίας η Ρωσία – και η νεόκοπη Σοβιετική Ένωση – αποτελούσε μια ενδιάμεση, μεταβατική μορφή και η σημερινή Κίνα, η Ινδία και η Ιαπωνία τους κύριους πόλους της – ανέκοψε κάθε πάρα πέρα επέκταση της Ελλάδας. Μάλιστα η μικρασιατική καταστροφή, ξερίζωσε τελεσίδικα τα υπολείμματα του ελληνισμού στη Μικρά Ασία, όπου από την αρχαιότητα αμπώτιδες και παλίρροιες έχουν σημαδέψει την ελληνική επιρροή. Τώρα πια αυτή είχε οριστικά εξαλειφθεί. Η Ελλάδα ήταν επομένως η πρώτη χώρα της «Δύσης», έστω και αν η ίδια ήταν τόσο λίγο «Δυτική», που ένιωσε πάνω της την αντίσταση της Ανατολής που άρχιζε μετά από αιώνες παρακμής. Δηλαδή η Ελλάδα δεν πρόλαβε να αναγεννηθεί και βρέθηκε μπροστά σε μια νέα αναστροφή της ιστορικής τάσης. Η ιστορία μιλάει από μόνη της. **Το σύγχρονο ελληνικό κράτος, γεννήθηκε σαν βαλκανική απόφυση της Δύσης,** σαν υπόμνηση των ιστορικών πηγών της «Δύσης» υπόμνηση που αποτελούσε και τη φαντασμαγορία και τη φαντασίωση του φιλελληνισμού, του Βύρωνα. «Τα πνευματικά παιδιά της Ελλάδας, οι Ευρωπαίοι, έρχονταν να σώσουν τα εκπεσόντα φυσικά παιδιά της Ελλάδας από τα νύχια των βαρβάρων».

Παράλληλα η επιθυμία της Ρωσίας, του «ομόδοξου» γένους να επιταχύνει την αποσύνθεση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας για να την καρπωθεί, προσδοκώντας σαν επιστέγασμα την κατάκτηση της «δεύτερης Ρώμης», της Κωνσταντινούπολης, που θα άνοιγε το δρόμο για τη Μεσόγειο, αποτελούσε τη δεύτερη ιστορική δύναμη που συνέργησε στη σωτηρία μιας ελληνικής επανάστασης που ψυχορραγούσε ήδη κάτω από το μαχαίρι του Ιμπραήμ.

Τα διάφορα αντιυπερδυναμικά λοιπόν, για τη φύση και το χαρακτήρα της σύγχρονης Ελλάδας, είναι τουλάχιστον ανακρίβειες. Οι νεράιδες της υπήρξαν οι μεγάλες δυνάμεις της ευρωπαϊκής ηπείρου, ανατολικής και δυτικής. Και αυτό δεν μπορεί να είναι αντικείμενο μεταφυσικών διαλογισμών και συζήτησης, αποτελεί ένα γεγονός απλό και ξάστερο, μια ιστορική αλήθεια.

Αν ξεκινήσουμε από αυτή τη διαπίστωση μπορούμε να προχωρήσουμε πιο πέρα στον προβληματισμό για τη φύση της Ελλάδας.

Ανατολή ή Δύση;

Περιοδικά η συζήτηση επανέρχεται με μια νέα οξύτητα και κάτω από διάφορα ονόματα, «χώρα της περιφέρειας, του «Τρίτου Κόσμου», ή των μητροπόλεων, ανατολική ψυχή ή δυτική τεχνολογία, τσιφτετέλι ή «αμερικάνικος τρόπος ζωής»; Σκυλάδικο ή μπαρ, για να έρθουμε σε πιο καυτές και μαζικές θεματικές;

Πού άραγε βρίσκεται η «ψυχή» μας; Αυτό είναι το μόνιμο ερώτημα. Βέβαια το πορτοφόλι μας ξέρουμε, βρίσκεται στη Δύση, γιατί από εκεί έρχονται τουρίστες, εμβάσματα, εμπορεύματα, δάνεια, τεχνολογίες και στρατηγικές. Η «καρδιά» μας όμως δεν βρίσκεται άραγε και στην «καθ' ημάς Ανατολή», του παλιού μας φίλου Μοσκώφ και των σημερινών φίλων μας των χριστιανοσοσιαλιστών; Το «πρόσωπό» μας δεν είναι άραγε «ανατολικό», έστω και αν η persona, η μάσκα, ή μάλλον μια από τις μάσκες μας, είναι δυτική; Και η συζήτηση συνεχίζεται ατελείωτη, διαρκής και μ' αυτούς τους όρους θα συνεχίζεται για πολύ καιρό χωρίς να μπορεί να δοθεί καμιά λύση. **Γιατί η Ελλάδα είναι και Δύση και Ανατολή,** ίσως περισσότερο Δύση και λιγότερο Ανατολή, αλλά είναι βέβαιο πως είναι και τα δύο. Ο «ενεργητικός» πρόεδρός μας χρησιμοποίησε μια έκφραση που κακώς έγινε αντικείμενο λοιδωρίας (αλλά μαζί με τα ξερά καίγονται και τα χλωρά), «ανάδελφον έθνος». Υπάρχει μια αλήθεια σ' αυτή τη διαπίστωση, αλήθεια που δεν αφορά βέβαια αποκλειστικά τους Έλληνες αλλά τους λαούς των «συνόρων» γενικότερα, και πάντως, οπωσδήποτε τους Έλληνες. Η γεωγραφία και η ιστορία μάς έφτιαξαν τέτοιους. Ιστορική συνέχεια και υπόλειμμα της αρχαίας Ελλάδας, από όπου κρατάμε ακόμα τη γλώσσα, την αγάπη της λογομαχίας και την αδυναμία διαμόρφωσης μακροπρόθεσμων και συνεκτικών προγραμμάτων· το Βυζάντιο όπου το κράτος εξαφάνιζε και παρέλυε την κοινωνία, την Οθωμανική αυτοκρατορία όπου το κράτος του ζαπτιέ και του φοροεισπράκτορα άφηνε ελεύθερα τα ιδιωτικά μικροσυμφέροντα, το εμπόριο, τις αυτόνομες κοινότητες· τέλος τη Δύση που μας έδωσε τεχνολογία, πολιτικό σύστημα, βασιλιάδες, κεφάλαια και συμμαχίες, διανοούμενους, ελίτ και προστάτες.

Αυτή είναι η ιστορικά διαμορφωμένη «ταυτότητά» μας στις βασικές της συνιστώσες, για να μην ξεχνάμε και τις δευτερεύουσες, όπως η ορθόδοξη ταυτότητα, κοινή με την πλειοψηφία των σλαβικών φυλών και τη Ρωσία, την επίδραση των Φράγκων κλπ. κλπ.

Η γεωγραφία παράλληλα μας τοποθέτησε σ' αυτή τη θέση του συνόρου ανάμεσα σε δύο κόσμους, θέση που στην αρχαιότητα ενεργοποίησε τη δυνατότητα της γένεσης ενός νέου καθολικής αξίας πολιτισμού, μια και η Εγγύς και Μέση Ανατολή αποτελούσαν κέντρο μεγάλων πολιτισμών, ενώ στη σύγχρονη περίοδο αντίστροφα λειτούργησε προς την κατεύθυνση του μαρασμού, μια και το σύνορο Ανατολής - Δύσης δεν ήταν κέντρο κίνησης και μετασχηματισμού, αλλά, αντίθετα, νεκρό σημείο της συνάντησης δυο κόσμων κλειστών για αιώνες αναμεταξύ τους. Το κέντρο του μετασχηματισμού είχε περάσει στις ακτές του Ατλαντικού. Έτσι συμβαίνει πάντα με τα σύνορα,

τις «συνοριακές» πόλεις, είτε αποτελούν κέντρα μεγάλων ανταλλαγών, κέντρα πολιτισμού, είτε τυφλές απολήξεις σιδηροδρομικών δικτύων ανάμεσα σε κόσμους που δεν επικοινωνούν ουσιαστικά. Η Κωνσταντινούπολη, πόλη «σύνορο» κάποτε, η Βιέννη, το Σικάγο και ...οι μεθοριακοί σταθμοί στα σύνορα Ελλάδας-Αλβανίας!

Αυτός ο νέος ρόλος του συνόρου Ανατολής και Δύσης υπήρξε μια από τις αιτίες της μιζέριας μας! Μια Μελούνα κοντά στο Λιανοκλάδι.

Ταυτόχρονα η αντιπαράθεση Δύσης - Ανατολής εξελίσσεται, παίρνει νέες μορφές και σχήματα. Η αντίθεση Ασίας - Ευρώπης γίνεται και πάλι πραγματική, και συχνά προσλαμβάνει νέες και πρωτόγνωρες μορφές. Το μεγάλο γεγονός αυτού του τέλους του αιώνα – από γεωπολιτική άποψη – είναι η άνοδος της Ασίας και του Τρίτου Κόσμου άνοδος πληθυσμιακή, άνοδος πολιτική, και τέλος οικονομική. Η Ευρώπη και η Δύση περιορίζεται όλο και περισσότερο σαν ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού. Η Κίνα, οι Ινδίες, η Ιαπωνία, αποτελούν μεγάλες δυνάμεις στο πολιτικό πεδίο, ενώ η Ιαπωνία είναι η ανερχόμενη οικονομική δύναμη της εποχής μας και μαζί της οι μικροί «δράκοντες» της Άπω Ανατολής. Όποιος, τυφλωμένος από την πρόσκαιρη ακόμα ηγεμονία της Δύσης δεν βλέπει πως οι συσχετισμοί δυνάμεων μεταβάλλονται ταχύτατα, σφάλλει οικτρά.

Παράλληλα, ενιακόσια εκατομμύρια μουσουλμάνοι αφυπνίζονται σε μια νέα ταυτότητα, μια νέα συνείδηση ιδιαιτερότητας. Η Δύση απορρίπτεται ήδη πολιτιστικά, και συχνά πολιτικά. Βέβαια η οικονομική αμφισβήτηση δεν είναι τόσο εύκολη υπόθεση, αλλά το πληθυσμιακό βάρος του Τρίτου Κόσμου αυξάνεται διαρκώς. Ειδικά στην περιοχή μας, την Ανατολική λεκάνη της Μεσογείου, με πυροδότες το Παλαιστινιακό, το πετρέλαιο, την ισλαμική αναγέννηση, συγκεντρώνονται όλες σχεδόν οι αντιθέσεις του σύγχρονου κόσμου. Και η αντιπαράθεση των δύο μαστοδόντων του κεφαλαίου, της Αμερικής και της Σοβιετικής Ένωσης, ευνοεί μακροπρόθεσμα αυτή την ανάπτυξη του ριζικού ανταγωνισμού μητρόπολης και Τρίτου Κόσμου.

Σ' αυτό το πλαίσιο είναι προφανές πως οποιαδήποτε εκρηκτική εξέλιξη των αντιθέσεων ανάμεσα στις υπερδυνάμεις θα έχει – σχεδόν υποχρεωτικά – σαν επίκεντρό της τη Μέση Ανατολή – ενώ και μία απλή όξυνση των αντιθέσεων ισλαμικού και δυτικού κόσμου θα επικεντρωνόταν πρωταρχικά στην ίδια περιοχή. Το παράδειγμα του Λιβάνου είναι πολύ χαρακτηριστικό. Μια χώρα, έστω μικρή, καταστράφηκε κυριολεκτικά, έχοντας μεταβληθεί σε επίκεντρο του ανταγωνισμού των πολλαπλών δυνάμεων που παρεμβαίνουν στην περιοχή. Η μοίρα του Λιβάνου είναι μια υπόμνηση για την Κύπρο και την Ελλάδα. Η περιοχή, σαν το μάτι του κυκλώνα στην αντίθεση Βορρά - Νότου, Ανατολής - Δύσης, κινδυνεύει να μεταβληθεί σε μπαρουταποθήκη. Και όπως πάντα οι περιοχές που ανασκάβονται βαθιά από τους βομβαρδισμούς, τις νάρκες και τα ναπάλμ είναι οι «συνοριακές» περιοχές.

Η περιοχή των συνόρων ευλογία ή κατάρα;

Η σύγκρουση, η αντιπαράθεση Ανατολής - Δύσης και Βορρά - Νότου αποτελεί έναν από τους κινητήρες της ιστορίας για τον πλανήτη μας. Και παράλληλα με τις ταξικές αντιθέσεις, παρ' όλη την οικονομική και πολιτική υπεροχή του «Βορρά», αυτή η σύγκρουση δεν παύει να γίνεται εντονότερη, έστω και με «ιδιομορφίες». Δεν πρέπει να ξεχνάμε ένα πράγμα. Η αμερικανική υπερδύναμη έχει ήδη ηττηθεί στο Βιετνάμ ενώ η σοβιετική ηττάται σήμερα στο Αφγανιστάν. Αυτές οι ήττες, δίνουν το μέτρο των μετασχηματισμών που πραγματοποιούνται στην παγκόσμια σκακιέρα. Η αντιπαράθεση των «κόσμων» μπορεί να έχει σαν συνέπεια είτε τη σύγκρουση και τον πόλεμο, είτε τον μετασχηματισμό και των δύο πόλων της αντίθεσης, το σπάσιμο της διαίρεσης του κόσμου σε «Ανατολή και Δύση» για πρώτη φορά στην ιστορία του πλανήτη, στην πορεία για την οικοδόμηση ενός νέου καθολικού πολιτισμού, όπου οι διαφοροποιήσεις δεν θα οδηγούν σε αντιπαράθεση, αλλά σε μια ενότητα μέσα στον πλουραλισμό και το σεβασμό της ιδιαιτερότητας. Όπως ξέρουμε προσεγγίζουμε ένα ζήτημα αποφασιστικό, ένα ζήτημα που διχάζει τις σκέψεις, τις απόψεις, τους προβληματισμούς. Ξέρουμε πως ο 19ος αιώνας έλυνε το ζήτημα με μια αντίληψη «ενοποίησης» του κόσμου, κάτω από την αιγίδα του καπιταλιστικού και βιομηχανικού κόσμου. Όλος ο πλανήτης επέπρωτο να ενοποιηθεί οριστικά και αμετάκλητα κάτω από τους νόμους του εμπορίου. Διαπίστωση που η ίδια σκέψη ανήγαγε σε μια διαλεκτική της ομοιομορφίας. Ενοποίηση σήμαινε ενιαίο πολιτισμό, ενιαίο τύπο ανθρώπου. Και αυτή η άποψη συμβάδιζε με τον παραγωγικίστικο μονισμό που κυριαρχούσε. Εφ' όσον οι παραγωγικές δυνάμεις τείνουν να ενοποιηθούν, αναπόφευκτα «θα παράγουν» τον ίδιο τύπο ανθρώπου, τον ίδιο τύπο πολιτισμού. Έπρεπε να έρθει ο 20ος αιώνας, ο αιώνας της αφύπνισης των «καθυστερημένων» λαών, της εθνολογίας, της αμφισβήτησης της παραγωγικής γενεαλογίας των κοινωνιών, για να υπονομευτεί η βεβαιότητα της ομοιομορφίας. Η Σοβιετική Ένωση μπόρεσε να χτίσει βαριά βιομηχανία και να φτάσει στο διάστημα, χωρίς τον ίδιο τύπο κοινωνίας με τη Δύση. Η Κίνα μπαίνει στην παγκόσμια ιστορία συνδυάζοντας το μαρξισμό με τις παραδόσεις της κλπ. κλπ. Για να μην αναφερθούμε στο καταπληκτικό φαινόμενο της αναγέννησης του ισλαμισμού. Ενώ λοιπόν πράγματι το παραγωγικό μοντέλο της βιομηχανικής επανάστασης έγινε παγκόσμιο, παρ' όλο που οι άνθρωποι σε όλο τον πλανήτη έχουν όλο και πιο κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ τους, ταυτόχρονα δεν πραγματοποιήθηκε αυτή η πολιτιστική και πολιτική ομοιομορφοποίηση που φαντάζονταν οι στοχαστές και οι επαναστάτες του 19ου και των αρχών του 20ου αιώνα. Η Δύση μπόρεσε να προσφέρει ένα παγκόσμιο τεχνολογικό μοντέλο, το βιομηχανικό, δεν μπόρεσε όμως να προσφέρει την δυνατότητα μιας πολιτιστικής, και πολιτικής ενοποίησης του κόσμου. Το δυτικό μοντέλο δεν μπορεί να υπάρξει σαν παγκόσμιο μοντέλο! Αντίθετα αναγεννάει αδιάκοπα τον διαχωρισμό, αναπτυγμένων και υπανάπτυκτων, προόδου και καθυστέρησης, αθλιότητας και χλιδής, Βορρά και Νότου κλπ. κλπ. **Η Δύση δεν μπορεί να ενοποιήσει τον κόσμο!** Γι' αυτό και τα φαινόμενα εντροπίας αυξάνονται και θα συνεχίσουν να αυξάνονται τα επόμενα χρόνια όσο το ειδικό βάρος των υπερδυνάμεων θα συνεχίσει να υποχωρεί. Επομένως η Δύση και οι άρχουσες τάξεις της, αστικές και διαχειριστικές, δεν μπορούν πλέον να διεκδικούν την παγκόσμια ηγεμονία. Η ηγεμονία της τελειώνει, όπως εξάλλου και των τάξεων – ιδιαίτερα της αστικής – που υπήρξαν φορείς αυτής της μακραίωνης ηγεμονίας. Η μεγάλη επανάσταση που άρχισε με την γαλλική επανάσταση εδώ και δυο αιώνες δεν θα σημάνει μόνο την εξαφάνιση της οικονομικής εκμετάλλευ-

σης, αλλά δεν μπορεί ταυχόχρονα να πραγματοποιηθεί σε παγκόσμια κλίμακα παρά μόνο με την εξαφάνιση της ηγεμονίας των δυτικών χωρών. Σ' αυτές τις συνθήκες ο ευρύτερος χώρος στον οποίο βρίσκεται η Ελλάδα μπορεί να υπάρξει και πάλι στην ιστορία ή αντίστροφα να εξαφανιστεί, να βυθιστεί και πάλι στην επαρχιακή μιζέρια του. Σ' αυτές τις εποχές που τα παλιά σύνορα καταρρίπτονται, που οδηγούμαστε αναπόφευκτα σε ένα νέο πολιτισμό με νέες πλανητικές διαστάσεις, οι χώρες των συνόρων μπορούν είτε να συνθλίβουν μέσα στις τεράστιες τριβές και αντιπαραθέσεις που συνεπάγεται μια τέτοια ιστορική μετάβαση μεγάλης διάρκειας, είτε αντίστροφα, να μεταβληθούν σε ιστορικό σταυροδρόμι, σε κόμβο αυτού του νέου παγκόσμιου πολιτισμού που θα αναδυθεί. Η επιλογή εξαρτάται τελικά από εμάς τους ίδιους.

Το γεγονός ότι η περιοχή μας μεταβάλλεται και πάλι σε χώρο αντιπαράθεσης Ανατολής - Δύσης, σε σημείο συνάντησης των δύο κόσμων, διαπιστώνεται ξεκάθαρα από το γεγονός ότι η περιοχή της Μέσης Ανατολής έχει μεταβληθεί και πάλι, εδώ και είκοσι τουλάχιστον χρόνια, στην πυριτιδαποθήκη του πλανήτη. Ούτε είναι τυχαίο ότι στην ίδια τη Σοβιετική Ένωση οι πρώτοι τριγμοί της αυτοκρατορίας παρατηρούνται στα σημεία συνάντησης της Δυτικής παράδοσης και του χριστιανικού κόσμου με την Ανατολική και μουσουλμανική παράδοση. Το ζήτημα είναι πώς αυτή η αντιπαράθεση θα μπορέσει να μεταβληθεί σε συνεργασία και σε ανάδυση ενός νέου κόσμου. Το ζήτημα είναι πώς, και εάν, οι περιοχές των συνόρων, όπως η Ανατολική και Νοτιοανατολική Ευρώπη θα κατορθώσουν να ελέγξουν αυτές τις αληθινά σεισμικές μεταβολές του παγκόσμιου χάρτη και πώς θα επέμβουν ενεργά σ' αυτές. Διαφορετικά απειλούνται με εξαφάνιση και οριστική περιθωριοποίηση. Η αντιπαράθεση Ελλάδας - Τουρκίας εντάσσεται ακριβώς σ' αυτή την ιστορική κίνηση μεγάλης διάρκειας.

Η συνοριακή υπόσταση μπορεί λοιπόν να είναι είτε ευλογία είτε κατάρα, ανάλογα με τη δυνατότητα του ίδιου του συνόρου να παίξει έναν ενεργό ρόλο αφομοίωσης και ελέγχου των δυο αντιθετικών κυμάτων που συγκρούονται στη συνοριακή περιοχή. Ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός αποτέλεσε ακριβώς μια ευτυχή εκδοχή του συνόρου. Βέβαια αυτό δεν μπορεί να συμβεί και πάλι στις ίδιες διαστάσεις και στην ίδια έκταση. Ούτε εξ άλλου στην εποχή μας μπαίνει το ζήτημα της ανάδειξης τόσο μικρών ενοτήτων σε πολιτιστικά κέντρα του κόσμου. Όμως συνολικά η περιοχή των συνόρων που περιλαμβάνει όλη την Ανατολική και Νότια Ευρώπη, την Ανατολική λεκάνη της Μεσογείου, τη Βόρεια Αφρική και την Εγγύς Ανατολή αποτελεί ένα χώρο συνάντησης τριών ηπείρων και μιας πολλαπλότητας πολιτιστικών και πολιτισμικών παραδόσεων χωρίς προηγούμενο στην ιστορία.

Αν αυτός ο χώρος των εκατοντάδων εκατομμυρίων ανθρώπων κατορθώσει να δημιουργήσει μέσα από έναν νέο συγκρητισμό έναν πολιτισμό στην οπτική του 21ου αιώνα, τότε ο ελληνικός ιστορικός χώρος μπορεί να ενταχθεί και πάλι στην παγκόσμια ιστορία σαν ενεργό στοιχείο και όχι σαν παθητικός αποδέκτης και παράσιτο. Όμως μια τέτοια αλλαγή δεν μπορεί να είναι απλή συνέπεια των γεωπολιτικών αλλαγών. Απαιτεί μια ενεργή, θεληματική και σύντονη παρέμβαση, σ' αυτή τη μεγάλη περίοδο μετάβασης από την ηγεμονία του δυτικού πολιτισμού σε έναν νέο οικουμενικό πολιτισμό που θα υπερβαίνει τις παραδόσεις της Δύσης. Σ' αυτή την περίοδο μετάβασης, όσοι δεν κατορθώσουν να επιβιώσουν, να επέμβουν, να διαμορφώσουν τη μοίρα τους, θα χαθούν σε έναν αδιαφοροποίητο κόσμο.

Και σήμερα το ιδανικό μας δεν είναι κάτι τέτοιο. Δεν πιστεύουμε σε εκείνη τη λογική του βιομηχανισμού και της δυτικής κυριαρχίας που ευαγγελιζόταν διαπρύσια την ομοιομορφοποίηση του κόσμου, είτε στην αστική είτε στην προλεταριακή εκδοχή της! **Γιατί η ενοποίηση του κόσμου όσο θα υπάρχουν οι εθνικές γλώσσες, αναφορές, παραδόσεις, πολιτισμοί, θα σημαίνει ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ κάποιων χωρών και κάποιων λαών πάνω σε άλλους λαούς και πολιτισμούς.** Δεν μπορεί να σημάνει «ισότητα». Η Pax Romana στηριζόταν στην επικυριαρχία των Ρωμαίων, η αγγλική ηγεμονία σε εκείνη των Εγγλέζων, το βασίλειο της κόκα-κόλα στην αμερικανική κοσμοκρατορία ή έστω στην ηγεμονία των χωρών της Δύσης. Η ανατολική «προλεταριακή» αυτοκρατορία έχει σαν πυρήνα της την ηγεμονία του ρωσικού έθνους. Σε έναν αυριανό κόσμο, και μιλάμε πάντα για τον κόσμο που θα ζήσουμε εμείς, τα παιδιά και τα εγγόνια μας, οι παγκόσμιοι πολιτισμοί που θα αναδυθούν θα έχουν σφραγίδα, κινεζική ίσως, ινδική, γιαπωνέζικη, ισπανοαμερικανική, μουσουλμανική κλπ. Τα μικρά έθνη και πολιτισμοί θα μεταβληθούν σε μια σκόνη, σε παρίες, σε ενθυμήσεις του παρελθόντος, σε περιθώριο της ιστορίας. Και κανένας δεν θέλει να γίνει περιθώριο. Απέναντι σ' αυτή την πορεία προς ένα νέο παγκόσμιο πολιτισμό που θα υπερκεράσει τη δυτική πρωτοκαθεδρία υπάρχουν πολλοί τρόποι αντίδρασης. Ο ένας είναι η άρνηση κάθε ιδιαιτερότητας, κάθε ταυτότητας, όπως κάνουν σημαντικά τμήματα των αρχουσών, τάξεων ιδιαίτερα στις μικρές χώρες. Το μοναδικό τους πρόβλημα είναι η επιλογή ανάμεσα στους κύριούς τους, είτε πρόκειται για οπαδούς του δυτικού σοσιαλκαπιταλισμού, είτε του ανατολικού «σοσιαλισμού»· άρνηση που παίρνει την ιδεολογική μορφή είτε του αστικού κοσμοπολιτισμού και τεχνοκρατισμού, τη μορφή της ταύτισης της ροής των εμπορευμάτων και των χρηματιστηρίων, με τις ανθρώπινες και υποκειμενικές ροές, είτε εκείνης της μυθολογικής ταύτισης με ένα παγκόσμιο και άπατρι προλεταριάτο, που υπερβαίνει στη θεωρία κάθε πατρίδα, αλλά επικεντρώνεται και αναφέρεται σε πολύ υπαρκτές και συγκεκριμένες πατρίδες! Η δεύτερη στάση είναι εκείνη της αναδίπλωσης στο παρελθόν, της αναδίπλωσης σε μια εξισου μυθοποιημένη και μυθοποιητική πραγματικότητα, είτε πρόκειται για την αρχαία Ελλάδα και την «Αθήνα των πολιτών», είτε την ορθοδοξία, το Βυζάντιο ή ακόμα - ακόμα την ορθόδοξη κοινότητα. Αναδίπλωση σε ένα κόσμο που πια δεν υπάρχει ούτε πρόκειται να υπάρξει. Μια συμπεριφορά που θα χαρακτηρίζαμε ρομαντική, με τρόπο αντιδραστικό, μια καινούργια αναφορά στο Volks Geist, στην ψυχή του λαού και της ορθοδοξίας. Μια συμπεριφορά που δεν μπορεί να αντισταθεί πραγματικά στην ομοιομορφία του εμπορεύματος, γιατί δεν οικοδομεί κοιτάζοντας στο μέλλον, αλλά στο παρελθόν.

Απέναντι σε αυτές τις δυο στάσεις, τη στάση της τεχνοκρατίας της προόδου και ενός τεχνοκρατικού διαφωτισμού και εκείνη της ρομαντικής ορθοδοξίας και ιδιαιτερότητας, της αναφοράς στο ανάδελφο έθνος όχι σαν μια διαπίστωση, αλλά σαν μια διεκδίκηση ταυτότητας μπορεί, θα μπορούσε ίσως, να υπάρξει μια άλλη στάση. Μια στάση ενεργητική, μια στάση υπέρβασης του ολοποιητικού διαφωτισμού και του ελληνοκεντρικού ρομαντισμού. Μια στάση «ενότητας στη διαφορά», μια

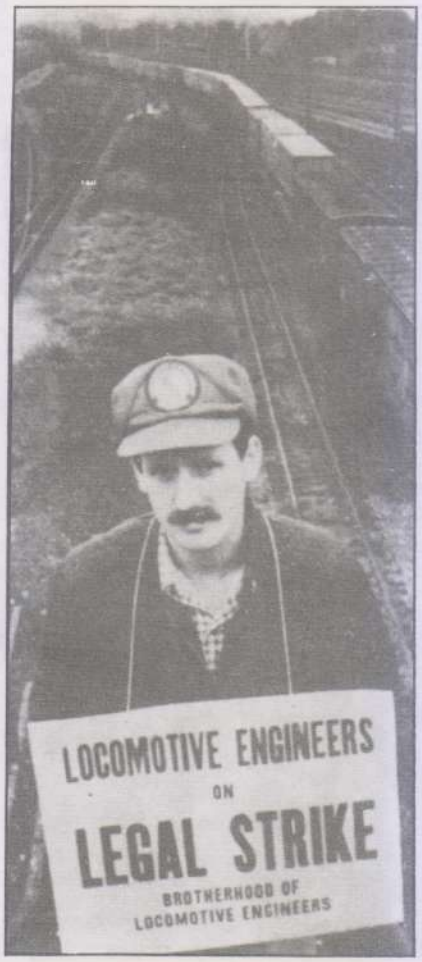

στάση οικοδόμησης μιας παγκόσμιας κοινότητας, ενός παγκόσμιου πολιτισμού μέσα στην πολλαπλότητα των συνεισφορών και των παραδόσεων, ενός παγκόσμιου πολιτισμού, όπου η παγκοσμιότητα των οικονομικών ροών δεν θα ταυτίζεται με ισοπέδωση και ανταλλαξιμότητα των ανθρώπων, ενός παγκόσμιου πολιτισμού, όπου οι αξίες χρήσης των λαών, των παραδόσεων, των μικροσυμπεριφορών, των μικροκλιμάτων, θα αντιπαρατίθενται στη λογική των ανταλλακτικών αξιών, εκείνη όπου τα μεγάλα έθνη και ενότητες θα καταβροχθίζουν και θα ισοπεδώνουν τους «μικρούς». Υπάρχουν δύο τρόποι για να νοήσουμε το νέο πλανητικό πολιτισμό που θα αναδυθεί στην τρίτη χιλιετηρίδα: είτε εκείνος της κυριαρχίας των μεγάλων γεωπολιτικών ενοτήτων πάνω στις μικρότερες που θα απορροφηθούν σταδιακά προς την κατεύθυνση ενός κόσμου ομοιομορφίας, των μεταλλαγμένων και αδιαφοροποίητων όντων της επιστημονικής φαντασίας και του θαυμαστού καινούργιου κόσμου του Χάξλεϋ· είτε ένας άλλος, διαμετρικά αντίθετος τρόπος παγκόσμιας ενσωμάτωσης. Σ' αυτή την εκδοχή ο νέος παγκόσμιος πολιτισμός δεν θα αναδυθεί μέσα από τη συντριβή του μικρού, του επιμέρους, του ανθρώπου, της ομάδας, από τα μεγάλα σύνολα, αλλά η νέα παγκόσμια ενότητα θα στηρίζεται σε ένα παζλ πολυμορφίας και ιδιαιτερότητας. Πρόκειται για μια παγκόσμια ενοποίηση που θα χαρακτηρίζαμε κομμουνιστική, εναλλακτική, απέναντι στην τεχνοφασιστική, σοσιαλκαπιταλιστική αντίληψη. Αυτή μας η αντίληψη συνδέεται με τη συνολική πολιτική μας οπτική για μια κοινωνία πέρα από την εκμετάλλευση και την εξουσιαστική κυριαρχία ανθρώπου πάνω σε άνθρωπο.

Μια κοινωνία που θα στηρίζεται στην ανθρώπινη κοινότητα και τις πρωταγωνιστικές αποφάσεις των ίδιων των υποκειμένων για τη μοίρα τους και όχι σε μια αδιαφοροποίητη και τερατώδη, πολτοποιητική αντίληψη της ενότητας δέκα δισεκατομμυρίων ανθρώπων. Η απόφαση, η δυνατότητα της απόφασης από τα ίδια τα υποκείμενα, συνεπάγεται και προϋποθέτει την αρμονική ενσωμάτωση και επιβίωση των εθνικών και περιφερειακών ιδιαιτεροτήτων, τουλάχιστον για το άμεσα προβλεπτό μέλλον. Μόνο η συνεργασία, η προσέγγιση των εθνικών και περιφερειακών ομάδων θα επιτρέψει, μέσα από μια διαδικασία αιώνων ίσως, να εξαλειφθούν τα εθνικά στοιχεία στα στοιχεία ταυτότητας και να αντικατασταθούν, ποιος ξέρει από ποια άλλα. Πάντως αυτή η προοπτική ξεφεύγει από την άμεση προοπτική μας. **Η άμεση προοπτική μας είναι η παγκοσμιότητα μέσα από τη διαφοροποίηση.**

Μακροπρόθεσμη στρατηγική και βραχυπρόθεσμη τακτική

Αυτή μας η πολιτική στηρίζεται στην υπόθεση του θανάτου του δυτικού πολιτισμού, της παρακμής του. Ο δυτικός πολιτισμός δεν παρακμάζει μόνο ή κύρια γιατί τα κέντρα της πληθυσμιακής και αύριο της οικονομικής ισχύος τείνουν να μετατεθούν έξω από τη Δύση, αλλά κυρίως γιατί πεθαίνει το πνεύμα της Δύσης, γιατι το πνεύμα του δυτικού ορθολογισμού δεν μπορεί να προσφέρει ένα μοντέλο καθολικής αξίας στο σημερινό κόσμο μας. Το μοντέλο της αδιάκοπης, γεωμετρικής συσσώρευσης, το μοντέλο της γραμμικής προόδου, του «κάθε χρόνο και περισσότερα», το μοντέλο της υστερικής και παθολογικής λαιμαργίας του δυτικού πολιτισμού, της ιδιοκτησίας, αργοπεθαίνει κάτω από τα μάτια μας μέσα στις αντιφάσεις του. Αυτό το μοντέλο δεν μπορεί να γίνει αυθεντικά παγκόσμιο, γιατί τότε όλοι οι πόροι της γης δεν θα αρκούσαν για να θρέψουν έναν τέτοιο τερατώδη πολιτισμό. Ας φανταστούμε για παράδειγμα τι θα έμενε από τους παγκόσμιους πετρελαϊκούς πόρους αν όλοι οι Κινέζοι και οι Ινδοί είχαν ιδιωτικά αυτοκίνητα. Το δυτικό μοντέλο προϋποθέτει την αντιπαράθεση ανάμεσα στην ατμομηχανή και τα τελευταία βαγόνια, ανάμεσα στον αναπτυγμένο και τον τρίτο κόσμο. Το δυτικό μοντέλο προϋποθέτει την ομοιομορφία. Το δυτικό μοντέλο καταρρέει σήμερα στην Τεχεράνη, το Αφγανιστάν, την Κίνα, την Ινδία. Οι λαοί του κόσμου ΔΕΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ να περάσουν από τα ίδια πολιτιστικά και οικονομικά στάδια με τη Δύση και ένας νέος πολιτισμός θα αναδυθεί από τη ΣΥΝΘΕΣΗ και όχι από την επιβολή του δυτικού μοντέλου. Πράγμα που σημαίνει ότι το πρότυπο μας δεν μπορεί να είναι εκείνο της Δύσης, δεν μπορεί να είναι η «παραγωγικότητα» και η αποδοτικότητα της Δύσης, το πρότυπο μας πρέπει να στραφεί σε ένα μοντέλο ικανοποίησης των ριζικών ανθρώπινων αναγκών, στην απόρριψη του ανταγωνισμού και της εμπορευματοποίησης σαν κυρίαρχων αξιών. Αυτό βέβαια δεν συνεπάγεται την απόρριψη της τεχνολογίας ή του παραγωγικού ορθολογισμού, δεν συνεπάγεται την απόρριψη του διαφωτισμού μέσα από μια σκοταδιστική, ρομαντική αντίδραση στη διαδικασία βιομηχανοποίησης. Αντίθετα η σκοπιά είναι η σκοπιά της υπέρβασης του δυτικού ορθολογισμού στην κατεύθυνση των κινημάτων που αναδύθηκαν στην ίδια τη Δύση, των κινημάτων του '68 που απέρριψαν τις αξίες του εμπορεύματος προβάλλοντας τον ανώτερο πλούτο ενός νέου παραγωγικού και κοινωνικού μοντέλου, των κινημάτων που αναδεικνύουν σε κεντρικό αίτημα της παραγωγής και της κοινωνίας την ικανοποίηση των ανθρώπων και όχι της συσσώρευσης. Αυτό το εναλλακτικό παραγωγικό και κοινωνικό μοντέλο επειδή στηρίζεται στην υπέρβαση της διαφοράς διανοητικής και χειρωνακτικής εργασίας και κινητοποιεί τις δυνατότητες και τον πλούτο όλων των ανθρώπων έχει συντριπτικά **ανώτερη** παραγωγικότητα, από εκείνη του κυρίαρχου σοσιαλ-καπιταλιστικού μοντέλου, μόνο που σκοπός αυτής της νέας πλούσιας ανθρώπινης παραγωγικότητας δεν είναι η συσσώρευση, αλλά η ανθρώπινη ευτυχία. Το κυρίαρχο σοσιαλκαπιταλιστικό «δυτικό» μοντέλο ακριβώς γιατί στηριζόταν στη λογική του διαχωρισμού, στη λογική του τεϊλορισμού, της διαίρεσης της κοινωνίας και του κόσμου, γίνεται αντιπαραγωγικό και αναποτελεσματικό σε έναν κόσμο όπου η ανώτερη παραγωγικότητα μπορεί να είναι μόνο συνέπεια μιας νέας ανώτερης εργασιακής και κοινωνικής συνεργασίας!

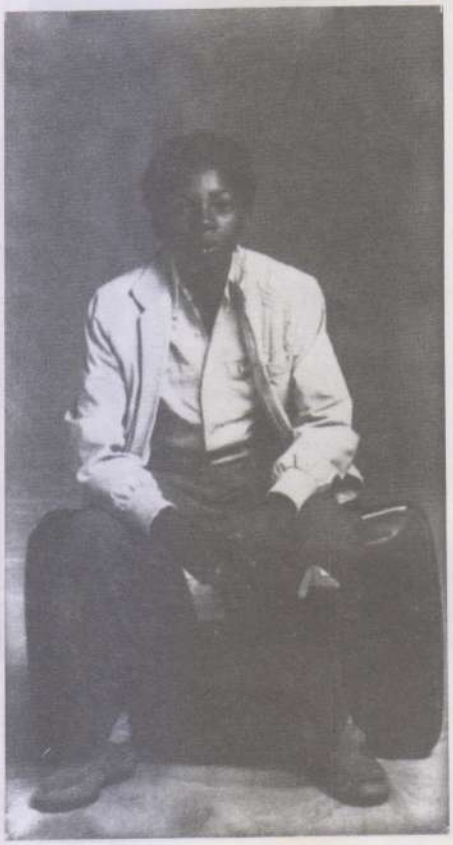

Η ανατροπή του κυρίαρχου και αποπνικτικού παλιού μοντέλου δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί στα ασφυκτικά πλαίσια της Δύσης. Μια νέα ανώτερη φάση της παγκόσμιας και διυποκειμενικής συνεργασίας απαιτεί για να πραγματοποιηθεί ένα πολύ ευρύτερο πεδίο από εκείνο της παλιάς Δύσης. Η Δύση μόνη της, ακόμα και τα κινήματά της, δεν μπορεί να απαντήσει στις ανάγκες της νέας φάσης της παγκόσμιας ιστορίας! Η Δύση σήμερα παρ' όλο τον πλούτο της, παρ' όλο το επίπεδο της τεχνολογίας της, παρ' όλα τα κινήματά της αργοπεθαίνει μολυσμένη από το εμπόρευμα, τη μοναξιά, την έλλειψη συλλογικών οραμάτων και αποπειρών. Αυτό που αποδείχτηκε από το 1968 και μετά είναι πως η Δύση δεν έχει τις δυνάμεις και το σθένος για να ολοκληρώσει τους μετασχηματισμούς που η ίδια ανέδειξε αναγκαίους. Η ψυχή των ανθρώπων της βρίσκεται στον αστερισμό του

θανάτου, της αγωνίας. Η Δύση μπορεί να προσφέρει ένα ακόμα σημαντικό ρόλο στην παγκόσμια ιστορία μόνο βάζοντας στη διάθεση όλου του πλανήτη τους πόρους και τις κατακτήσεις της, μόνο αποδεχόμενη την ενεργοποίηση των ιδεών που η ίδια παρήγαγε σε ένα νέο παγκόσμιο πολιτισμό. Διαφορετικά η μόνη διέξοδός της είναι η «Ζαν ντ' Αρκ» του Λεπέν. Σε μια τέτοια διαδικασία καθολικοποίησης του πολιτισμού εμείς δεν μπορούμε να έχουμε μια στάση απλού μιμητισμού της Δύσης, απλής μεταβολής μας σε Ανατολικό θέρετρο της Ευρώπης, ενσωμάτωσής μας στην Δυτική Ευρώπη. **Όπως έχουμε ξανατονίσει η Ελλάδα δεν είναι Δυτική Ευρώπη! Η τουλάχιστον δεν είναι μόνο Δυτική Ευρώπη. Η Ελλάδα είναι Βαλκάνια, Ανατολική Ευρώπη, Μεσόγειος.** Η μακροπρόθεσμη στρατηγική μας δεν μπορεί παρά να ορίζεται από αυτούς τους άξονες, μια Ευρώπη που περιλαμβάνει και την Ανατολική Ευρώπη και οπωσδήποτε τα Βαλκάνια. Σήμερα η Ανατολική Ευρώπη ξαναμπαίνει ενεργά στην ιστορία, με τη μορφή κινημάτων των πολιτών.

Το ανατολικό και νότιο σύνορο της Ευρώπης σε επαφή και διασταύρωση με την Ασία και την Αφρική μπορεί να αποτελέσει ένα στοιχείο πολιτιστικής αναγέννησης της ίδιας της Ευρώπης, **μπορούν και πάλι τα «σύνορα» να ενεργοποιηθούν.** Η μακροπρόθεσμη στρατηγική μας δεν μπορεί να είναι απλά η ένταξη σε μια Δυτική Ευρώπη, με την οποία είμαστε πολύ κοντά αλλά δεν ταυτιζόμαστε, αλλά η ενεργοποίησή μας στα πλαίσια μιας αληθινά ενωμένης Ευρώπης και ενός μεσογειακού πολιτισμού. Μακροπρόθεσμα η «δική» μας Ευρώπη περνάει μέσα από την ανάπτυξη της ενότητας των Βαλκανίων, από την ανάπτυξη των δεσμών με τις χώρες της Μικράς Ασίας, της Μέσης Ανατολής, της Βόρειας Αφρικής. Απ' αυτή την περιοχή των συνόρων, από την περιοχή που ενεργοποιεί τις επιρροές της Ανατολής και της Δύσης μπορούν και πάλι να αναδειχτούν στοιχεία ενός νέου πολιτισμού, μιας νέας σύνθεσης. Αυτό που έγινε στο παρελθόν, όταν η περιοχή μας αποτελούσε σύνορο ανάμεσα στους κόσμους, μπορεί να επαναληφθεί σήμερα σε ευρύτερη κλίμακα, όπου αυτό το σύνορο μπορεί να είναι μια ολόκληρη περιοχή που αρχίζει από την Ανατολική Ευρώπη και φθάνει στη Βόρεια Αφρική! Όμως, όπως ήδη τονίσαμε, όποιος μιλάει για σύνορο, μιλάει για κινδύνους, μιλάει για κρίση, μιλάει για εντάσεις. Το τίμημα των συνοριακών περιοχών είναι πάντα είτε η άνθιση είτε η συνθλιβή. Η παρέμβαση, η θέληση, η στρατηγική είναι αποφασιστικοί παράγοντες για να μεταβληθεί η συνοριακή θέση από κίνδυνο σε ευκαιρία· αντίθετα μια στάση παράδοσης μπορεί να οδηγήσει στην καταστροφή. Δεν υπάρχει τίποτε το μοιρολατρικό, τίποτε το δοσμένο από τα πριν. Όλα «παίζονται». Η Ελλάδα με τη σημερινή της κατάσταση, με το σημερινό πνεύμα της βαδίζει στην αποχαύνωση, τη σήψη και τη μεταβολή της σε τουριστικό θέρετρο της Ευρώπης, σε μια μορφή σύγχρονων ευνούχων της Ευρασίας. Ο ρόλος κάθε λαού, και της τάξης που αναλαμβάνει να ηγεμονεύσει, δεν είναι προκαθορισμένος από τη γεωγραφία, παίζεται και καταχτιέται από τον ίδιο. **Οι μεγάλες ιστορικές ευκαιρίες είναι και μεγάλοι ιστορικοί κίνδυνοι.**

Η μακροπρόθεσμη στρατηγική δεν πρέπει ποτέ να συγχέεται με την τακτική, όπως ακριβώς έκανε το ΠΑΣΟΚ. Η Ελλάδα δεν διαθέτει τα μεγέθη και τις δυνάμεις για να μεταβληθεί η ίδια σε πόλο μετασχηματισμού της Ανατολικής και Βαλκανικής Ευρώπης, της Μέσης Ανατολής, σε νέο πολιτισμικό και πολιτιστικό κεντρο-σύνορο. Οι δυνάμεις της δεν αρκούν. Και οι διεθνείς συνθήκες δεν έχουν ωριμάσει. Τα Βαλκάνια είναι πολυδιασπασμένα, η Ανατολική Ευρώπη μόλις αρχίζει να αφυπνίζεται από τον ρωσικό εναγκαλισμό, η Μέση Ανατολή και η Βόρεια Αφρική μοιάζει με το λάκκο των λεόντων. Επομένως μια βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη τακτική δεν μπορεί να στηριχτεί σ' αυτές τις δυνάμεις, κάτι τέτοιο ξεπερνάει τις ελληνικές δυνατότητες και έχει σαν αποτέλεσμα απλώς να αφήνει την Ελλάδα ανερμάτιστη μέσα σε έναν κυκεώνα συμφερόντων και αντιθέσεων. Η βραχυ-μεσοπρόθεσμη τακτική μας δεν μπορεί παρά να είναι μια τακτική «ευρωπαϊκή» με παράλληλη ενίσχυση των δεσμών μας με τις χώρες της περιοχής. Διαφορετικά θα συνθλιβούμε.

Η Ελλάδα ανήκει στην Ευρώπη, μόνο που βλέπει την προοπτική της Ευρώπης στο «άνοιγμά» της προς την Ανατολή, τα Βαλκάνια, τη Μέση Ανατολή. Έτσι δεν φυλακιζόμαστε σε μια Ευρώπη του Ατλαντικού, όπως κάνει η οπτική των ευρωπαϊστών τύπου Κύρκου, και όπως ενδόμυχα κάνει ένα μεγάλο κομμάτι της άκρας αριστεράς, και από την άλλη δεν πελαγοδρομούμε σε έναν σπασμωδικό απομονωτισμό, όπως κάνει μια δήθεν «ανατολική» παράδοση. Η Ελλάδα είναι πιο πολύ Δύση παρά Ανατολή, χωρίς ταυτόχρονα να ταυτίζεται με τον Δυτικό κόσμο, είναι χώρα των δυτικών συνόρων, και η ιστορική της προοπτική μπορεί να νοηθεί μόνο μέσα σε μια διεύρυνση της Ευρώπης αρχικά και μια ΥΠΕΡΒΑΣΗ της στη συνέχεια προς την κατεύθυνση ενός κόσμου που δεν θα είναι ευρωποκεντρικός. Μπορούμε να υπάρξουμε μόνο σαν χώρα σύνθεσης!

«Σήκω ψυχή μου δώσε ρεύμα»

Όμως για να γίνει κάτι τέτοιο και να παίξουμε, επιτέλους, ενεργητικό ρόλο στην ιστορία, για να πάψουμε να είμαστε εισαγωγείς ιδεών, κινημάτων, προτύπων, εμπορευμάτων, για να βάλουμε φραγμό στη σήψη, την παρακμή, το γραικυλισμό, θα πρέπει να αντιδράσουμε. Αυτή η αποφασιστική στιγμή της ιστορίας μας δεν κρίνεται βέβαια τελεσίδικα στο περίφημο «1992», δεν μπορεί να κριθεί σε μια τελωνειακή ένωση, αλλά κρίνεται στην ίδια την καθημερινότητά μας, στις ίδιες τις συλλογικές μας προσπάθειες, κρίνεται στην ταξική πάλη που διεξάγεται στη χώρα μας, στην αυθεντικότητα των κινημάτων που μπορούν να γεννηθούν σ' αυτό τον τόπο. Σε όλη την περίοδο της μεταπολίτευσης οι δύο κυρίαρχες τάξεις της χώρας, η αστική τάξη και εκείνη των διαχειριστών, αστοί και σοσιαλιστές, έδειξαν πως είναι τάξεις εκ γενετής παραμορφωμένες, παρασιτικές, ανίκανες να χαράξουν μια στραγγική και μια τακτική που να υπερβαίνει τον γραικυλισμό, την «Αυριανή», τους Σαρτζετάκηδες και τον «Ελεύθερο Τύπο». Με τέτοιο κλίμα, με τέτοιες άρχουσες τάξεις, είναι βέβαιο πως θα συνεχίζουμε στο δρόμο της αποβιομηχανοποίησης, της τουριστικοποίησης, της εξαθλίωσης. Άραγε η ψυχή μας, η ψυχή των λαϊκών τάξεων, των επαναστατικών κινημάτων, θα βρει το «ρεύμα» που χρειάζεται για να διεκδικήσουν τόσο την ηγεμονία στη χώρα όσο και να επιβάλουν νέα πορεία, ένα νέο πολιτιστικό πρότυπο; Τίποτα δεν επιτρέπει αισιοδοξία. Μήπως έστω κάποια νέα κινήματα που θα έρθουν από τη Δύση θα επιτρέψουν και στην Ελλάδα να πάρει, αν και καθυστερημένα, το βαγόνι μιας πολιτιστικής και κοινωνικής αναβάθμισης;

Μήπως ένα νέο '68 θα επιτρέψει στην Ελλάδα, στα ελληνικά κινήματα να επιβάλλουν κάποιες

νέες πραγματικότητες και στη χώρα μας; Όχι, πιστεύουμε πως σήμερα κανένα νέο '68 δεν ετοιμάζεται στη Δύση – τουλάχιστον άμεσα. Η Δύση γερνάει και γερνάει άσχημα, με τον Λεπέν, την Θάτσερ, τον Ρήγκαν. Οπωσδήποτε σε μερικά χρόνια θα υπάρξει κάποια ανάταση, αλλά πιστεύουμε πως ο κινητήρας θα βρίσκεται αλλού. Δεν μπορούμε να είμαστε προφήτες, αλλά για την αμέσως επόμενη περίοδο πιστεύουμε πως η καρδιά της Ευρώπης, η συνέχεια του '68, θα βρεθεί στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, εκεί σήμερα καταρρέει η ανατολική πτέρυγα του υπαρκτού σοσιαλ-καπιταλισμού, εκεί οι άνθρωποι έχουν οράματα, σχέδια και για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια, δυνατότητες ανατροπών.

Πάντως το σημαντικό είναι πως δεν πρέπει να περιμένουμε για άλλη μια φορά τα πάντα από τη Δύση. Η ιστορία μετακινείται προς την Ανατολή και το Νότο. Προς τη Λατινική Αμερική και την Ανατολική Ευρώπη, προς την Κορέα κλπ. κλπ. Μόνο μια προηγούμενη ανάπτυξη κινημάτων εκεί θα ενεργοποιήσει και πάλι την κουρασμένη Δύση, έστω και αν στη Δύση η ποιότητα των αιτημάτων θα πάει πολύ πιο μπροστά. Σ' αυτές τις συνθήκες θα πρέπει να οικοδομήσουμε οι ίδιοι την ιστορία μας, θα πρέπει οι ίδιοι να συμβάλλουμε στη διαμόρφωση ενός νέου «68», και το τίμημα αν δεν το κάνουμε θα είναι εξαιρετικά βαρύ. Το τίμημα είναι η σύνθλιψή μας, είτε γεωγραφική, είτε οικονομική και πολιτιστική, από την Ανατολή – που θα μας απειλήσει ακόμα και εδαφικά – και από τη Δύση που μας απειλεί με τη μεταβολή μας σε πάρκο ατραξιόν και τουρισμού. Η ενεργητική μας παρέμβαση είναι αναγκαία! Αν συνεχίζουμε με μικρά σχέδια, μικρές χαρές, μικρούς ανθρώπους, θα έχουμε όμοια κοντή σκέψη, μικρόχαρα κινήματα. Υπάρχουν στιγμές εγρήγορσης. Και σήμερα όταν ένα έθνος ολόκληρο κοιμάται μακάριο και αναταράσσεται μόνο από τους εφιάλτες του,όταν ακόμα περισσότερο τα κινήματα δεν μπορούν να ξεφύγουν από την πολυδιάσπαση και τις κοντόθωρες προοπτικές, πρέπει έστω και σαν υποθήκη για το μέλλον, έστω και γιατί ο άνθρωπος πρέπει πάντα να χτίζει το πρόσωπό του, έστω και ενάντια στη μοίρα πρέπει να απαντήσουμε στον πειρασμό της φυγής, της απομόνωσης, της αναδίπλωσης, που καταδιώκει διαρκώς τους πιο ικανούς και τίμιους ανθρώπους αυτής της χώρας· μπροστά στην έκταση της καταστροφής και του παρασιτισμού να δοκιμάσουμε και πάλι – διαρκώς υπάρχει κάποια καινούργια απόπειρα – να ταράξουμε τα λιμνάζοντα ύδατα της ψυχής αυτού του λαού, αυτών των κινημάτων.

Οι αφορμές για να γραφτεί αυτό το κείμενο ήταν τρία «άσχετα» φαινομενικά γεγονότα. Το Νταβός και το πνεύμα των γραικύλων, η άνοδος του Λεπέν στη Γαλλία και η κρίση στη Σοβιετική Ένωση, στις παρυφές της αυτοκρατορίας, ιδιαίτερα τα προβλήματα που γεννάει το αφγανικό, και η σύγκρουση Αρμενίων και Αζερμπαϊτζανών.

Η άνοδος του Λεπέν είναι ενδεικτική για τον τρόπο που ένα αυξανόμενο ποσοστό των γερασμένων πληθυσμών της Δύσης αντιμετωπίζει την, αρχικά πληθυσμιακή, άνοδο των λαών του Νοτίου μέρους της λεκάνης της Μεσογείου· η κρίση στη Σοβιετική Ένωση είναι ένδειξη του ίδιου φαινομένου, της ανάπτυξης της αντιπαράθεσης Ανατολής - Δυσής με νέες διαστάσεις, όπου η «ανατολική» Ρωσία φαντάζει ήδη σαν Δύση (εξού και η πρόταση Γκορμπατσόφ για προσέγγιση ΕΟΚ-Κομεκόν, που βρίσκεται εν μέρει πίσω από την «ξαφνική» ΕΟΚική προσαρμογή του ελληνικού ΚΚ)· και το πνεύμα του Νταβός δείχνει τον τρόπο που τα ελληνικά παράσιτα που μας κυβερνούν αντιλαμβάνονται τη φιλία των λαών. Η «πολιτική των συνόρων» που εφαρμόζουν οι γραικύλοι μετά την πολιτιστική αφομοίωση στη Δύση περνάει στην αποδοχή των τετελεσμένων γεγονότων από την «Ανατολή» – αποδοχή της κατάληψης της Βόρειας Κύπρου και της συγκυριαρχίας στο Αιγαίο. Οικονομική και πολιτιστική αφομοίωση στην ΕΟΚ και τη Δύση και αποδοχή κάθε τελεσιγράφου της ανερχόμενης περιφερειακής δύναμης, της Τουρκίας. Αντί για μια ενεργητική πολιτική που να θεμελιώνει την ειρήνη στο σεβασμό των δικαιωμάτων μας προς τα ανατολικά και άρνηση της αφομοίωσης στη Δύση, μέσα από τη διατήρηση μιας παραγωγικής αντίληψης, οικονομικά, πολιτιστικά, ιδεολογικά, οι άξιοι απόγονοι της παρακμής του Βυζαντίου μάς ανοίγουν το δρόμο της οριστικής επαρχιώτικης εξαφάνισής μας. Αλλά βέβαια τους προλεταριακούς επαναστάτες των ποικιλώνυμων μπαρ, τους χειροκροτητές και καλάμους των διαφόρων Θεοδωράκηδων και άλλων Χατζηαβατηδών δεν τους ενδιαφέρει τι θα γίνει ο «τόπος» και άλλα τέτοια «σωβινιστικά», αυτούς τους ενδιαφέρει η «τάξη» και η επανάσταση. Λες και είναι δυνατόν ένας λαός γκαρσονιών, εμβασμάτων, δημοσίων υπαλλήλων και επιδοτούμενων επαιτών από τους «κουτόφραγκους» να κάνει οποιαδήποτε επανάσταση.

Υπάρχει άραγε καθόλου ρεύμα;

κομμούνα

· βιβλιοπωλείο

· εκδόσεις

Πώς γιορτάστηκε το '68

Πολλοί μιλούν σήμερα για το "'68 που συνεχίζεται", για τα εικοσάχρονά του κλπ. Όμως ένα και μόνο κίνημα από κείνα του '68, το πολωνικό, δεν γιόρτασε τα 20χρονα των φοιτητικών κινητοποιήσεων του '68 με επετειακές συγκεντρώσεις και αφιερώματα, αλλά όπως αρμόζει σε μια ζωντανή και διαρκή επανάσταση, κατεβαίνοντας και πάλι στους δρόμους. Οι Πολωνοί εργαζόμενοι, οι Πολωνοί επαναστάτες "έσωσαν και πάλι την τιμή της Ευρώπης". Ο Άνταμ Μίχνικ που το 1968 φυλακιστήκε για πρώτη φορά στα εικοσιένα του χρόνια και κάθησε τρία χρόνια φυλακή, τις πρώτες μέρες του 1988 ξαναφυλακίστηκε από το καθεστώς του Γιαρουζέλσκυ, κι αυτή τη φορά όχι σαν απάντηση σε μερικές εκατονταδες φοιτητών, αλλά σαν εκδίκηση για τον ξεσηκωμό μιας εργατικής τάξης,ενός λαού.Τα τελευταία χρόνια νοιώθαμε όλο και περισσότερο πως το κέντρο βάρους των ευρωπαικών κινημάτων είχε μεταφερθεί προς τα ανατολικά. Η πολωνική εξέγερση, μια εξέγερση "χωρίς τέλος" ήρθε να επιβεβαιώσει αυτό που μόλις χτες ακόμα δεν ήταν παρά μια διαίσθηση. Το ερώτημα βέβαια παραμένει, γιατί το πολωνικό κίνημα μπόρεσε να συνεχίσει για είκοσι χρόνια σταδιακά να μετασχηματίζει την ίδια την πολωνική κοινωνία αλλά και το σύνολο των Ανατολικών χωρών; Το πολωνικό "68" δεν έχει τέλος : 68, 70, 76, 80-81, 83 και πάλι το 88. Ο Μίχνικ το Μάη του 1987 σε μια συζήτησή του με τον Κον Μπετίτ επεσήμανε ένα από τα βασικά στοιχεία μιας απάντησης σ' αυτό το ερώτημα :

Κον Μπετίτ : Στην πολιτική σου ουτοπία σε σχέση με τη λειτουργία του κράτους και της κοινωνίας, η Αλληλεγγύη, η εμπειρία της Αλληλεγγύης άλλαξε τίποτε, έφερε κάποια αλλαγή;

Μίχνικ : Έχασα προπαντός κάθε διάθεση να αντιμετωπίζω τα φαινόμενα από τη σκοπιά της ουτοπίας. Η Αλληλεγγύη υπήρξε ένα κίνημα χωρίς ουτοπία. Ένα κίνημα αντιουτοπικό... Πιστεύω πως η Αλληλεγγύη εισήγαγε στην ευρωπαικη κουλτούρα ένα εντελώς νέο στοιχείο. Δηλαδή την προτεραιότητα της πράξης σε σχέση με την ουτοπική σκέψη... Στη βάση αυτού του προβλήματος βρίσκεται η άποψη πως η μοναδική, αληθινά ουτοπική κοινωνία είναι η κοινωνία των φυλακών. Η Αλληλεγγύη παλεύει για την κοινωνία των πολιτών, που από τη φύση της είναι μια ατελής κοινωνία...Δεν παλεύουμε για μια κοινωνία ιδεώδη,τέλεια,χωρίς συγκρούσεις... Κι αν σήμερα με ρωτάς αν έμεινα πιστός στον εαυτό μου σαν "εξηνταοκτάρης" έμεινα πιστός στις απόψεις μου μέσα απο την Αλληλεγγύη ή αντίθετα απαρνήθηκα τις ιδέες μου, δεν το πιστεύω πως έγινε κάτι τέτοιο. Πιστεύω πως έμεινα πιστός στην αντιαυταρχική μου επιλογή του 1968..."

Αυτά για ένα "68" που δεν τελείωσε...

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ του Μίκη Θεοδωράκη που δημοσίευσε σε τρεις συνέχειες η «Ελευθεροτυπία», δεν το έγραψε ο ίδιος. Το έγραψε σε συνεργασία με το υπουργείο Εξωτερικών, κάποιος φροντιστής που κάνει και το σχολιαστή, κολλητός μάλιστα, του Λαλιώτη.

Ο ΜΙΚΗΣ το είδε βέβαια και έβαλε και τις δικές του πενιές, αλλά το είδε και ο Λαλιώτης πριν δοθεί το τελικό «οκέι».

(ΜΗΝ ΞΕΧΝΑΤΕ ότι ο Κώστας είναι από τους αρχιτέκτονες του ανοίγματος του ΠΑΣΟΚ, σε προσωπικότητες της Αριστεράς).

από το "Ποντίκι".

Όχι στις ψεύτικες φιλίες

ΜΗΝ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΣΤΙΣ ΨΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΦΙΛΙΑΣ ΤΟΥ ΦΑΣΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΣΚΟΤΩΣΕΙ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΥΡΔΙΚΟ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΛΑΟ

ΑΔΕΛΦΕ ΕΛΛΗΝΙΚΕ ΛΑΕ,

Όλοι ξέρουν ότι τελευταίως αυξάνουν οι εκδηλώσεις φιλίας μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας. Θέλουν να απασχολήσουν την κοινή γνώμη μ' αυτό. Ο φασίστας Εβρέν και ο θρεμμένος βόας του Τουργκούτ Οζάλ ψάχνουν τρόπους να ενισχύουν τη Φασιστική Δικτατορία τους. Διότι οι ΗΠΑ που είναι αφεντικά τους δεν θέλουν πρόβλημα μέσα στο ΝΑΤΟ. Αντιθέτως θέλουν να πουλήσουν τα περίσσια όπλα τους και να συνεχίσουν την εκμετάλλευση στις δύο χώρες.

ΑΔΕΛΦΕ ΕΛΛΗΝΙΚΕ ΛΑΕ,

Το φασιστικό κράτος της Τουρκίας ό,τι ήταν χθες,έτσι είναι και τώρα.Οι δολοφονίες μέσα στη χώρα συνεχίζονται. Ο Κουρδικός λαός ακόμα αντιμετωπίζει τη γενοκτονία. Δεκάδες χιλιάδες αντιστασιακοί της λευτεριάς βρίσκονται στις φυλακές κάτω από βασανιστήρια.

Δεν γίνονται ανεκτές ούτε οι απεργίες που γίνονται για το θεαθήναι. Πώς, ενώ συνεχίζονται οι δολοφονίες και σκοτώνονται παιδιά του λαού χωρίς ανάκριση, ερώτηση, μπορούμε να πιστέψουμε τις εκδηλώσεις φιλίας του φασιστικού κράτους της Τουρκίας; Οι φασίστες που έχουν ακόμα το αίμα στα χέρια τους όχι φίλοι, το πολύ πολύ μπορεί να γίνουν ορκισμένοι εχθροί του λαού.

Όσο συνεχίζουν τα Κυπριακά εδάφη να είναι κάτω από τα άρματα του φασιστικού τουρκικού στρατού, όσο συνεχίζονται τα σχέδια για επέμβαση στη Μέση Ανατολή, όσο συνεχίζεται η δολοφονία του Κουρδικού λαού των 14 εκατομμυρίων, όσο καιροφυλακτούν σωβινιστικά συμφέροντα στο Αιγαίο, πώς είναι δυνατόν να γίνεται λόγος για ειρήνη και φιλία; Τέτοια εκδήλωση φιλίας αντιφάσκει και από μέσα της. Αυτοί που προσπαθούν να εκπληρώσουν το ρόλο του φύλακα-σκύλου, θέλουν να πιστέψεις και συ Ελληνικέ λαέ τη βρώμικη πολιτική τους. Χτες ακόμη στον τούρκικο Τύπο για το πρόβλημα στο Αιγαίο γραφόταν "Η Ελληνική ατιμία θέλει μάθημα".

Ρωτάμε εσένα τώρα Ελληνικέ λαέ: Η συμμορία Εβρέν-Οζάλ που έλεγε χτες αυτά τι έγινε και έγινε φίλη; Θέλουμε από σας τον Ελληνικό λαό να εκθέσετε τη φασιστική δικτατορία που υπάρχει στην Τουρκία. Η πραγματική ειρήνη δεν γίνεται στο Νταβός στο τραπέζι για τα φασιστικά συμφέροντα αλλά γίνεται με την πάλη των λαών και την προσέγγισή τους.

Ο λαός μας και ο πρωτοπόρος αυτού το Επαναστατικό Κομμουνιστικό Κόμμα Τουρκίας αργά ή γρήγορα θα γκρεμίσει τη φασιστική δικτατορία. Θα ζητήσει λογαριασμό των φασιστικών εξολοθρεύσεων και βασανιστηρίων.

ΖΗΤΩ Η ΦΙΛΙΑ ΤΩΝ ΛΑΩΝ
ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΟ ΦΑΣΙΣΜΟ
ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΣΤΟ ΛΑΟ
ΚΑΤΩ ΟΙ ΨΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΦΙΛΙΑΣ

Επαναστατικό Κομμουνιστικό Κόμμα Τουρκίας

Παρέμβαση Πολιτών Κορυδαλλού

Πολίτες του Κορυδαλλού

Τον τελευταίο καιρό γινόμαστε μάρτυρες μιας κλιμακούμενης σε ένταση προσπάθειας της Δημοτικής Αρχής της πόλης μας να αναλάβει την εποπτεία ολόκληρης της κοινωνικής ζωής του Κορυδαλλού.

Εκμεταλλευόμενη η Δημοτική Αρχή την "αυτοκτονία" του 19χρονου Γιώργου Καλέρη και την εξέγερση στο σωφρονιστικό κατάστημα ανηλίκων των φυλακών Κορυδαλλού αναμασά μετά από ένα τέτοιο τραγικό γεγονός το σύνθημα για την απομάκρυνση των φυλακών από την περιοχή μας.

Η συνέχεια δίνεται με την εκδήλωση που διοργανώνει ο Δήμος στον κινηματογράφο "ΑΣΤΡΟΝ" με θέμα "ναρκωτικά και διαφθορά". Συμμετέχουν οι πιό συντηρητικοί εκπρόσωποι της κοινωνίας, Εκκλησία, Αστυνομία και άλλοι φορείς. Για λόγους σκοπιμότητας καλούνται και γονείς χρηστών ουσιών που η συναισθηματική τους φόρτιση ενισχύει τον προκατασκευασμένο χαρακτήρα της εκδήλωσης.

Επακόλουθα των παραπάνω ενεργειών είναι και η ψήφιση από το 4ο Συνοικιακό Συμβούλιο της δημιουργίας Δημοτικής Αστυνομίας πλαισιωμένης από "αγανακτισμένους" πολίτες.

Η επόμενη κίνηση γίνεται με την πορεία κατοίκων του Κορυδαλλού στη Βουλή με αίτημα να απομακρυνθεί το Άσυλο Ανηλίκων και να δοθεί η έκταση στο Δήμο.

Η "Παρέμβαση Πολιτών Κορυδαλλού" πιστεύει πως οι παραπάνω ενέργειες της Δημοτικής Αρχής γίνονται χωρίς ίχνος προβληματισμού και ευαισθησίας απέναντι σε κοινωνικά προβλήματα και μάλιστα εν αγνοία των άμεσα ενδιαφερομένων.

Η μέχρι τώρα διαμορφωμένη πολιτική του Δήμου γι' αυτά τα ζητήματα χαρακτηρίζεται από τα παρακάτω στοιχεία :

1.- Η Δημοτική Αρχή αναπαράγει τα πρότυπα της κρατικής εξουσίας χρησιμοποιώντας την καταστολή και την αστυνόμευση από τη μια πλευρά και από την άλλη την γραφειοκρατική διαχείριση των μεγάλων κοινωνικών προβλημάτων.

2.-Ενισχύεται ο εφησυχασμός των πολιτών και αναδεικνύονται οι πιό συντηρητικές κοινωνικές μορφές με αποτέλεσμα την άρνηση το δικαίωμα να επιλέγει κανείς τον τρόπο της ζωής του.

Αυτό οδηγεί σε έναν αυξανόμενο κοινωνικό ρατσισμό.

3.-Θεσμοθετούνται μηχανισμοί καταστολής όπως η Δημοτική Αστυνομία. Φαίνεται πως δεν είναι μακριά και η εποχή της διαπόμπευσης όσων δεν ζουν όπως η πλειοψηφία.

4.-Γραφειοκρατικοποίηση των κοινωνικών διεκδικήσεων και από τα πάνω επιβολή, άρα φίμωση της δυναμικής των ίδιων των κοινωνικών κινημάτων, να τις αναδείξουν και να τις επεξεργαστούν.

Συνέπεια τέτοιων επιλογών για θεσμούς (Δημοτική Αστυνομία) και ομάδες,άτομα που μπορούν να παίξουν έναν αντικοινωνικό ρόλο, είναι ο σταδιακός εκφασισμός της κοινωνίας.

Καλλιεργείται η κοινωνική αδιαφορία και απάθεια και μετατίθενται τα προβλήματα σ'αρμόδιους και εντεταλμένους "εξ αποκαλύψεως".

Η προσπάθειά μας για ενημέρωση δεν σταματάει εδώ. Θα ακολουθήσουν εκδηλώσεις, συζητήσεις σε πλατείες και στους δρομους του Κορυδαλλού.

–ΟΧΙ ΣΤΟΝ ΕΦΗΣΥΧΑΣΜΟ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

–ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΣΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΧΙ ΤΟΠΙΚΗ

–ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ ΔΕΝ ΥΠΟΚΑΘΙΣΤΟΥΝ ΤΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ

–ΟΧΙ ΣΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΡΑΤΣΙΣΜΟ

–ΑΝΤΙΣΤΑΘΕΙΤΕ!!!

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ
ΡΑΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ

ΝΑ ΜΑΤΑΙΩΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΟΖΑΛ

Η επίσκεψη Νταλάν και η «Πρωτοβουλία ενάντια στην επίσκεψη Οζάλ»

Μέσα στη γενική ευωχία της "ελληνοτουρκικής φιλίας" αλά αμερικανορωσικά και τον "διεθνισμό" μιας ανάπηρης αριστεράς, ο δήμαρχος Έβερτ αποδίδοντας το πνεύμα του Νταβός - και τορπιλίζοντας τον Μητσοτάκη - "άνοιξε" την επίσκεψη Οζάλ με την υποδοχή του δημάρχου της Κων/πολης, Νταλάν. Έγινε έτσι η πρώτη πρόβα τζενεράλε για την αστυνομία και το πασοκικό κράτος. Πρόβα που δεν έμεινε βέβαια μόνο στο επίπεδο της καταστολής αλλά επεκτάθηκε και σε μια συστηματική παραπληροφόρηση. Για τις πασοκικές εφημερίδες, ραδιόφωνο και τηλεόραση οι διαμαρτυρίες προέρχονταν μόνο από Αρμένιους, Κούρδους και Κύπριους, ενώ συστηματικά απέκρυβαν την παρουσία και τη συμμετοχή Ελλαδιτών - καθόλου "μειονοτικών". Σ' αυτό το μέτωπο της παραπληροφόρησης ουσιαστικό ρόλο παίζουν οι "ακροαριστερές" αποφύσεις του εθνικού μετώπου του Νταβός, οι οποίες με πρόσχημα οποιαδήποτε σωβινιστικά ή εθνικιστικά συνθήματα (ελάχιστα άλλωστε) ακούστηκαν στις συγκεντρώσεις για τον Νταλάν δεν βγάζουν τσιμουδιά για τις επιθέσεις της αστυνομίας, για την καταστολή και κατηγορούν τη "Ρήξη" για εθνικισμό. Έτσι ο Τσεκούρας στο Σ χ ο λ ι α σ τ ή (τεύχος 67 13 Μαΐου) μιλάει για κινητοποιήσεις που πρέπει να γίνουν σαν "στοιχειώδης διεθνιστική συμπαράσταση στους Τούρκους συντρόφους", χωρίς φυσικά να βγάζει τσιμουδιά για τους Κύπριους "συντρόφους".

Μας ταυτίζει με κάποιο "εθνικό μέτωπο" μια κι αυτός ταυτίζεται προφανώς με τους "κοινωνικούς αγώνες". Βέβαια αποκρύπτει πως τέτοια "εθνική ενότητα" σαν αυτή του Ντα-βός ανάμεσα σε όλα τα κόμματα και τις κυρίαρχες τάξεις δεν έχει ξαναυπάρξει στην ελληνική ιστορία. Αποκρύπτει, αυτός και όλοι εκείνοι που μιλάνε για "ρήξη με τα εθνικά συμβόλαια" πως σήμερα το συνυπογράφουν αυτό το συμβόλαιο μαζί με το τον ΣΕΒ, ενώ εμείς για άλλη μια φορά βρισκόμαστε στο δρόμο, απέναντι στα ΜΑΤ και τη συμπαιγνία όλων των εξουσιών. Εκείνοι που κάνουν παιχνίδι με καθεστωτικές δυνάμεις, εκείνοι που παίζουν ανάμεσα στο Θεοδωράκη, τον Λαλιώτη και το ΚΚΕ, "καταγγέλουν" τη συμμαχία μας με τον "εθνικισμό". Όταν εμείς υπερασπίζαμε στο δρόμο τους Πακιστανούς εργάτες, όταν συγκρουόμαστε με τη πασοκική αστυνομία για τον Λεπέν, όταν παλεύαμε μαζί με άλλους συντρόφους για τα δικαιώματα των μειονοτήτων στην Ελλάδα, αυτοί οι διεθνιστές βρισκόντουσαν στα μπαρ και τα γραφεία τους για να κάνουν αναλύσεις περί ταξικότητας και του "ρεφορμισμού" των "εναλλακτικών" της Ρήξης.

Οι "εναλλακτικοί" της Ρήξης λοιπόν θα βρεθούν και πάλι στο δρόμο ενάντια στην εξουσία, όπως κάνουν με συνέπεια και συνέχεια εδώ και χρόνια, μαζί με όλους τους άλλους συντρόφους της "Πρωτοβουλίας ενάντια στν επίσκεψη Οζάλ". Οι διεθνιστές τύπου Τσεκούρα θα κάνουν μαζί με την "Αυριανή" την αποτίμηση των ευθυνών των "εθνικιστών" "φασιστών" και "εξτρεμιστών". Ή μήπως χρειάζεται ο σεμνός αρθρογράφος και η παρέα του να αρχίσουμε να μιλάμε για τις "συγκρούσεις" που δίνουν απ' το Πολυτεχνείο του 1980;

Πώς κάνουν ότι μπορούν για να εμποδίσουν οποιαδήποτε κινητοποίηση ενάντια στον Οζάλ είναι κατανοητό, σαν συνιστώσα της "ευρύτερης αριστεράς" που είναι! Καλά θα κάνουν όμως να αφήσουν τις αναφορές στη "συνεργασία των δύο άκρων", μήπως πρόκειται άραγε αυτοί να πασάρουν τη νέα εκδοχή του αριστεροχουντισμού; Ή μήπως άραγε ελπίζουν ότι με τον μπαμπούλα των "ακροδεξιών" θα πετύχουν να εμποδίσουν την "Πρωτοβουλία" να κινηθεί και να υποδεχτεί τον Οζάλ, ώστε εκ των υστέρων να αποδειχτεί η σοφία της ανάλυσής τους;

Μαζί με τους Κύπριους, τους Κούρδους τους Αρμένιους, τους αγνοούμενους θα υποδεχτούμε τον Οζάλ, θα χτυπήσουμε τα σωβινιστικά και φασιστικά συνθήματα και δεν θα επιτρέψουμε σε τέτοιους "διεθνιστές" να μπορούν να μιλάνε για "φασίστες" και "δύο άκρα". Τη συμμετοχή τους δεν την περιμέναμε και όχι βέβαια μόνο σ' αυτό το θέμα. Γι' αυτό όμως και απαιτούμε την αιδώ τους.

"Η Πρωτοβουλία ενάντια στην επίσκεψη Οζάλ"
έχει μόνιμο ραντεβού κάθε Τρίτη, στις 7.30
στο Στέκι της ΕΧΟΝ
Σόλωνος 83
τηλ. 3615147
για πληροφορίες και στο βιβλιοπωλείο
"Κομμούνα", τηλ. 3602644

Καθηγητές: κάτι καινούργιο κυοφορείται

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΡΓΙΑ ΣΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Η απόφαση της γ. σ. των καθηγητών της μέσης εκπαίδευσης, για απεργία διαρκείας με την έναρξη των προαγωγικών εξετάσεων, αν και ήταν "φυσική" κατάληξη 12 ημερών απεργίας που προηγήθηκαν κατά τη διάρκεια της φετινής σχολικής χρονιάς, ωστόσο αποκτά μια βαρύτητα τόσο ως προς τη μορφή πάλης που έχει επιλεγεί όσο και για τις ιδιαίτερες, ως προς το κίνημα των καθηγητών, διαδικασίες που οδήγησαν σ' αυτές τις αποφάσεις. Διαδικασίες που η σημασία τους ίσως δεν αφορά μόνο τους καθηγητές.

Οι καθηγητές, ένας κλάδος εργαζομένων που πλήττεται από την γενική οικονομική πολιτική, αισθάνεται ταυτόχρονα "ριγμένος" και από το ενιαίο μισθολόγιο. Ένας κλάδος κατασυκοφαντημένος από το κράτος και τους υποστηριχτές της "ανάπτυξης" και της φιλολογίας της "παραγωγικότητας", αντιμετωπίζει την απειλή της αύξησης του απόλυτου χρόνου εργασίας.

Με το υπ. Παιδείας να καραδοκεί στην ευνοϊκή γι' αυτό συγκυρία, να περάσει προεδρικά διατάγματα που προσβλέπουν σ' ένα καθεστώς "σκληρών" εργασιακών σχέσεων. Όπως για παράδειγμα, αυτά που με το πρόσχημα της "αναβάθμισης" επιχειρούν να βάλουν μπροστά τους μηχανισμούς για την επιμόρφωση και αξιολόγηση των εκπαιδευτικών, με σκοπό τον μεγαλύτερο έλεγχο του εκπαιδευτικού σώματος.

Ένας κλάδος που αισθάνεται να παίζει τον άχαρο ρόλο του παιδονόμου, αφού η εκπαίδευση αδυνατεί να ανταποκριθεί στοιχειωδώς στις ανάγκες των εφήβων, εκφρασε τη συσσωρευμένη αγανάκτησή του με τρόπο εκρηκτικό.

Μια έκρηξη που έχει έκδηλα στοιχεία ρεβανσισμού :

– Ένας ρεβανσισμός απέναντι στη λασπολογία του κράτους και του τύπου: οι εξετάσεις που αποτελούν την πεμπτουσία και τη βιτρίνα της σημερινής εκπαίδευσης γίνονται ζήτημα - αν όχι συνειδητής - πάντως έμπρακτης αμφισβήτησης.

– Ένας ρεβανσισμός απέναντι στην προσπάθεια για υπονόμευση και την χειραγώγηση του κομματικού συνδικαλισμού.

Και αυτή η διάσταση του αγώνα των καθηγητών είναι ένα στοιχείο πρωτόγνωρο και σημαντικό τόσο για τον τρόπο, όσο και την έκταση που εκφράστηκε.

Οι τριήμερες απεργίες που κάτω από την πίεση της βάσης αναγκαζόταν να κηρύξει η ΟΛΜΕ σποραδικά και χωρίς πρόγραμμα πραγματικής κλιμάκωσης, δημιούργησε μια αγανάκτηση και μια σταδιακή αμφισβήτηση της συνδικαλιστικής ηγεσίας. Η καταφανής για τους καθηγητές, αναποτελεσματικότητα αυτών των απεργιών, δημιούργησε ταυτόχρονα και μια κατάσταση αναμονής εν όψει εξετάσεων.

Η ανοικτή παρεμβαση του ΚΚΕ μεσω του Φλωράκη και της Παπαρήγα που εκφράζοντας ένα κοινωνικό συντηρητισμό προσπάθησε να υπονομεύσει την απεργία παγιδεύτηκε από την δυναμική της βάσης.

Οι γ. σ. χαρακτηρίστηκαν οι μαζικότερες στην ιστορία του καθηγητικού κινήματος.

Η βάση εκδικείται: καταγγέλλει τους εκφραστές του κομματικού συνδικαλισμού, δεν αφήνει περιθώρια διαδικαστικών ελιγμών, κερδίζει με συντριπτική πλειοψηφία!

Ένας πλούσιος σε επιχειρήματα και πολυμορφία λόγος κάνει την εμφάνισή του, που δεν έχει σχέση με την ξύλινη συνδικαλιστική γλώσσα που συνηθίσαμε. Μια σημαντική πρώτη νίκη έχει κερδηθεί! Η επιτυχία στη διεκδίκηση του κύριου αιτήματος (οικονομικού) θάναι μια δεύτερη, με ευρύτερη στον κόσμο της εργασίας αντανάκλαση, γι' αυτό και πιο δύσκολη.

Ο κρατικός μηχανισμός ανασυγκροτείται με υπουργικές αλλαγές και το ενδεχόμενο της καταστολής είναι πάντα πιθανό. Η ΝΔ αφού πέτυχε να καταγγείλει το ΠΑΣΟΚ για ανικανότητα και έλλειψη πολιτικής στην παιδεία δεν έχει λόγους να επιμένει στην κήρυξη απεργίας.

Η διαπραγμάτευση τέλος μιας συνδικαλιστικής ηγεσίας, που έχει δηλώσει αντίθεση στην απεργία και το κράτος, είναι το λιγότερο προβληματική.

Είναι αλήθεια πως για μια ακόμα φορά ο Τρίτσης έγραψε ιστορία! Κατόρθωσε να αναδείξει το σύνολο των προβλημάτων της παιδείας, αναγκάζοντας τους φορείς της να τοποθετηθούν. Η ιστορία που άνοιξε δεν κλείνει και εύκολα.

Εξ άλλου ένα αυτόνομο κίνημα φαίνεται πως κάνει την εμφάνισή του και οι απεργιακές επιτροπές που εκλέχτηκαν και θα εκλεγούν από τις γ.σ. δεν είπαν ακόμα το λόγο τους...

Κ.Ζ.

Η τιμή της ζωής μας

Σάββατο βράδυ 7/5. Στην Πανεπιστημίου, ο Αρ. Κοσμίδης επιδιδόμενος σ' ένα αντρικό σπορ, γνωστό ως "καμάκι" στάθηκε κάπως άτυχος. Το άτυχο θύμα, Ε. Τ., απάντησε βρίζοντας στο λεκτικό καμάκι του. Και τότε εκείνος της επιτέθηκε, την χτύπησε ρίχνοντάς την κάτω και προσπάθησε να την βιάσει. Το υποψήφιο θύμα αμυνόμενο και αφού είχε κακοποιηθεί, τον τραυμάτισε με μαχαίρι.

Ως γνωστόν τα σπορ περικλείουν και κινδύνους.

Είναι από τις ελάχιστες περιπτώσεις που μια γυναίκα εγκαταλείπει την παθητική στάση που της έχει εμφυσηθεί από μια ολόκληρη κοινωνία, είναι από τις λίγες φορές που μια γυναίκα αποφασίζει να αμυνθεί στη βία που της ασκείται, είναι από τις λίγες φορές που μια γυναίκα αρνείται έμπρακτα και δυναμικά να βιαστεί.

Ωστόσο μια τέτοια γυναικεία συμπεριφορά, μια συμπεριφορά που βγαίνει εκτός των καθορισμένων πλαισίων, μια συμπεριφορά που δεν χαρακτηρίζεται από την παθητικότητα, την αδράνεια, την υποταγή -όλα "εκ γενετής" χαρακτηριστικά των γυναικών- δεν είναι δυνατόν να μείνει ατιμώρητη από την κοινωνία της φυλετικής καταπίεσης.

Η Ε.Τ. οδηγείται στην Ασφάλεια και περνάει Αυτόφωρο στις 12 Μάη με τις κατηγορίες της οπλοκατοχής, οπλοχρησίας, και πρόκληση επικίνδυνης σωματικής βλάβης. Η δίκη της αναβάλλεται για τις 26/5 ενώ αποφασίζεται η κράτηση της "κατηγορούμενης". Αξίζει όμως να δούμε τι συνέβη στις 12 Μάη.

Οι συγκεντρωμένες γυναίκες που είχαν έρθει να συμπαρασταθούν στην Ε.Τ. διώχνονται από τους αστυνομικούς από το χώρο του προαύλιου. Οι συγγενείς του επίδοξου βιαστή βρίζουν τις γυναίκες ότι αυτές φταίνε γιατί γυρνάν τη νύχτα στο δρόμο και άρα "τα θέλουν". Άνδρες παρευρισκόμενοι λένε ότι είναι αδύνατο να γίνει βιασμός στην Πανεπιστημίου - δεν είμαστε διατεθειμένες να αμφισβητήσουμε τις γνώμες των ειδικών.

Και βέβαια το δικαστήριο συμπλέοντας με το γενικότερο κλίμα αποφασίζει την κράτηση της "κατηγορούμενης", γιατί όπως είπε ο πρόεδρος είχε άλλα "πρόσφορα μέσα να αμυνθεί" και δεν έπρεπε να φτάσει στο έσχατο. Εκτός αυτού ο πρόεδρος κάνει την εξής διευκρινιστική ερώτηση : "αμύνθηκες για την τιμή σου ή για τη ζωή σου;"

Η πρόθεση του δικαστήριου είναι σαφής. Ο σωφρονισμός που θέλει να επιβάλει στην κοινωνία και μέσω αυτού ο παραδειγματισμός των υπόλοιπων γυναικών έχει επίσης σαφή χαρακτηριστικά.

Ας μην έχετε την αυταπάτη - μοιάζει να μας λέει - ότι μπορείτε να αμυνθείτε στη βία των αντρών. Φωνάξτε, κλάψτε, παρακαλέστε, στο τέλος-τέλος αφήστε να σας βιάσουν - δεν διαρκεί πολύ. Αυτά είναι τα πρόσφορα μέσα που σας παρέχονται. Ή ακόμα καλύτερα προλάβετε το κακό. Μην κυκλοφορείτε τη νύχτα, για περισσότερη σιγουριά ούτε την ημέρα.

Ας είναι σίγουροι ότι τους ακούμε με τη μεγαλύτερη αδιαφορία. Ας είναι σίγουροι ότι η συμπαράσταση στην Ε. Τ. θα είναι μαζική και δυναμική. Ο δεύτερος βιασμός των δικαστηρίων με την αγαστή σύμπνοια των εφημερίδων δεν θα μείνει αναπάντητος.

Κι ακόμα υποσχόμαστε ότι θα κατακτήσουμε αυτά που μας ανήκουν. Η νύχτα και οι δρόμοι είναι και δικοί μας. Είμαστε δε έτοιμες ν' απαντήσουμε με οποιονδήποτε τρόπο θεωρούμε "πρόσφορο", στη βία που μας ασκείται κάθε στιγμή στην οικογένεια, στο δρόμο, στο πείραγμα, φτάνοντας στο απόγειό της με το βιασμό.

Η άμυνα στην αντρική βία είναι γυναικείο δικαίωμα.

Γιάννα

Μεταβιομηχανική κοινωνία ...αλά ελληνικά

Ένα από τα χαρακτηριστικά της αναδυόμενης μεταβιομηχανικής κοινωνίας λένε κοινωνιολόγοι όπως ο Ντάνιελ Μπελ, είναι πως ο τομέας των υπηρεσιών και μάλιστα των υπηρεσιών πληροφορίας και διασκέδασης, υποκαθιστά όλο και περισσότερο τη βιομηχανία σαν κεντρικός τομέας επένδυσης και συσσώρευσης. Είναι προφανές πως αναφέρονται σε κοινωνίες με υψηλή εκβιομηχάνιση, που μέσω της αυτοματοποίησης μειώνουν την απασχόληση στον μεταποιητικό τομέα και τον επεκτείνουν στις "υπηρεσίες".

Η ΠΑΣΟΚική Ελλάδα, ακολουθώντας τις παραινέσεις του γνωστού ... οπαδού της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης δεν μπορούσε να χάσει το ... τραίνο αυτής της ανάπτυξης, πάντα με το δικό της ιδιόρρυθμο τρόπο. Μπορεί οι βιομηχανίες να κλείνουν και να παραπαίουν χωρίς να ανοίγει σχεδόν καμιά καινούργια, μπορεί η Αθήνα και οι άλλες πόλεις να έχουν μεταβληθεί σε σκουπιδοτενεκέδες αλλά από "τριτογενή" πάμε καλά. Τα ιδιωτικά και δημοτικά ραδιόφωνα ξεφυτρώνουν σαν μανιτάρια, οι ιδιωτικές τηλεοράσεις είναι έτοιμες να ακολουθήσουν. Τα συγκροτήματα τύπου βρίσκονται σε συνεχή αναβρασμό, με επίκεντρο την παρέμβαση του Κοσκωτά, και οι ποδοσφαιρικές και άλλες αθλητικές ομάδες, μπάσκετ π.χ. συγκεντρώνουν αμύθητα ποσά και επενδύσεις. Επενδύσεις σε σκυλάδικα, σε ομάδες, δημόσιες επενδύσεις μόνο για στάδια κλπ. Εξ άλλου οι Αθηναίοι κινδυνεύουν να φτάσουν να παρακαλούν να γίνουν οι Ολυμπιακοί στην Αθήνα γιατί παρ' όλο που θα τη καταστρέψουν αποτελούν την μόνη ελπίδα για να δημιουργηθεί μετρό! Αυτή είναι η μεταβιομηχανική κοινωνία αλά ελληνικά : Αυριανή, Κοσκωτάς και Ολυμπιακάρα.

Ο μεγάλος καπιταλιστής αυτής της περιόδου, ο Κοσκωτάς, κινείται σε τράπεζες, εφημερίδες, περιοδικά και αθλητικές ομάδες. Ο εκμαυλισμός του λαού βαίνει την ανιούσα και η μεταβιομηχανική κοινωνία αλά ελληνικά θυμίζει την προβιομηχανική ... Ρώμη. Ένας σκουπιδότοπος της πληροφορίας, θεάματα, σκυλάδικα και τσιφτετέλια. Ο κάτοικος του Καστριού ανάμεσα σε μερικές ζεϊμπεκιές, μας θυμίζει πως "αν χάσουμε το τραίνο της πληροφορικής θα γίνουμε έθνος γκαρσονιών". Ο ανενδοίαστος ατζέντης της Ελούντας, που κυβερνάει εδώ και εφτά χρόνια, λές και βρίσκεται στην αντιπολίτευση "φοβάται" πως θα γίνουμε γκαρσόνια.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΟΚΥΝΗΓΟΙ

...τις πρωινές ώρες μιας κρύας Δευτέρας του Φλεβάρη, ομάδες ανθρώπων, ντυμένων στα γκρι όργωναν τους δρόμους της Αθήνας αναζητώντας κάποιους. Σ' ένα δρόμο πάνω απο την αμερικάνικη πρεσβεία βρήκαν μπροστά τους αρκετές γυναίκες που περίμεναν στη στάση. Οι περισσότερες ήταν κίτρινες με μάτια σχιστά και στρογγυλό πρόσωπο, οι άλλες είχαν κατσαρό μαλλί και ήταν μιγάδες. Σε λίγο έφτασε το λεωφορείο για τα βόρεια προάστεια. Πρίν καλά-καλά προλάβουν ν' ανέβουν, οι άντρες χύμηξαν πάνω τους και τις κατέβασαν κάτω. Κάποιοι άλλοι, μερικά μέτρα πιο πέρα σταμάτησαν ένα ταξί με επιβάτες που δεν φαινόντουσαν Ευρωπαίοι και τους έβγαλαν έξω. Φυσικά δεν ήθελαν το ταξί για κάποια κούρσα. Τους επιβάτες ήθελαν. Τους ζήτησαν το "πάσσο" τους και στη συνέχεια "ευγενικά" τους πρότειναν να τους μεταφέρουν εκείνοι μ' ένα μεγάλο μπλε λεωφορείο που περίμενε. Στο Αρχηγείο τους βέβαια. Όχι στη δουλειά τους. Στο Αρχηγείο έμειναν μια, δυο, πέντε μέρες. Μετά κάποιες μεταφέρθηκαν με το ίδιο μπλε λεωφορείο στο αεροδρόμιο για να ξαναγυρίσουν στη χώρα των στρογγυλών προσώπων και των σχιστών ματιών. Κάποιες άλλες μπόρεσαν να φύγουν απο το αρχηγείο και να πάνε επιτέλους στη δουλειά τους, όχι πια βέβαια με το ...λεωφορείο της γραμμής, αλλά με λιμουζίνα κατάμαυρη και οδηγό, ενώ στο πίσω κάθισμα περίμενε ο Σωτήρας...

****

Δεν πρόκειται βέβαια για κάποιο απόσπασμα του Όργουελ, ούτε για το καθημερινό χρονικό κάποιου δημοσιογράφου. Απλά είναι μια μυθιστορηματική παράφραση της καταγγελίας της "Επιτροπής για τα δικαιώματα των ξένων εργατών και μειονοτήτων", όπου αν αντικατασταθούν οι "πρωινές ώρες μιας κρύας Δευτέρας του Φλεβάρη" με το ξερό 1-2-88, οι "ομάδες ανθρώπων" με Ασφάλεια και Κέντρο Αλλοδαπών, οι "κίτρινες με μάτια σχιστά και στρογγυλό πρόσωπο" με Φιλιππινέζες, οι "άλλες με το κατσαρό μαλλί που ήταν μιγάδες" με Ερυθραίες, το "Αρχηγείο" με τα κρατητήρια του Κέντρου Αλλοδαπών Αμαρουσίου, η "μεταφορά στο αεροδρόμιο" με απέλαση και ο "Σωτήρας" με τους μεσο-μεγαλοαστούς που υπερεκμεταλλεύονται τις ξένες οικιακές βοηθούς στην Ελλάδα, τότε πλησιάζουμε αρκετά στην πραγματικότητα των καταγγελομένων της ανακοίνωσης.

****

Πρόκειται για την πρώτη μαζική σύλληψη ξένων εργατών στην Ελλάδα, που ουσιαστικά εγκαινιάζει δυτικο-ευρωπαϊκές μεθόδους σε ζητήματα τρομοκράτησης και καταστολής και θυμίζει προγκρόμ εναντίον μειονοτήτων...

Ίσως αυτή η ενέργεια να παράμενε δυσκολοεξήγητη, αν δεν έπεφτε στα χέρια μας το πιο μεγάλο ΜΝΗΜΕΙΟ γραπτού ΡΑΤΣΙΣΜΟΥ,που προέρχεται από επίσημα χείλη, απο το υπουργείο Εργασίας.

Πρόκειται για την εγκύκλιο 30877, με ημερομηνία 11 Απριλίου 1986, με θέμα : " Λ ή ψ η μ έ τ ρ ω ν γ ι α τ ο ν π ε ρ ι ο ρ ι σ μ ό τ η ς α π α σ χ ό λ η σ η ς α λ λ ο δ α π ώ ν σ τ η ν Ε λ λ ά δ α ", που όπως δηλώνει στο σημείο 1, "βασικός στόχος της κ υ β ε ρ ν η τ ι κ ή ς π ο λ ι τ ι κ ή ς είναι η αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας των Ελλήνων εργαζομένων και προς την κατεύθυνση αυτή έ χ ο υ ν λ η φ θ ε ί κ α ι ε ξ α κ ο λ ο υ θ ο ύ ν ν α λ α μ β ά ν ο ν τ α ι τ α α π α ρ α ί τ η τ α μ έ τ ρ α ..."

Δείγμα κι αυτό, για άλλη μια φορά, της "τριτοκοσμικής αλληλεγγύης" του ΠΑΣΟΚ στους "τριτοκοσμικούς", αλλά βέβαια μόνο όταν αυτοί είναι ε κ τ ό ς Ε λ λ ά δ α ς.

Όπως εξηγείται στο σημείο 2, δύο είναι οι τρόποι αντιμετώπισης του προβλήματος :

- να δίνονται άδειες μόνο "για την κάλυψη των απόλυτα αναγκαίων θέσεων εργασίας" και
- με την "εξάλειψη, μ ε κ ά θ ε τ ρ ό π ο, της παράνομης απασχόλησης αλλοδαπών στη χώρα μας, που δημιουργεί προβλήματα στην αγορά εργασίας..."

Όσον αφορά την υποκρισία του δεύτερου επιχειρήματος έχει ήδη δοθεί απάντηση με άρθρο δημοσιευμένο στη Ρήξη 28 και στο Κομμουνιστικό Πρόγραμμα 13, με τίτλο "Ξένοι εργάτες στην Ελλάδα".

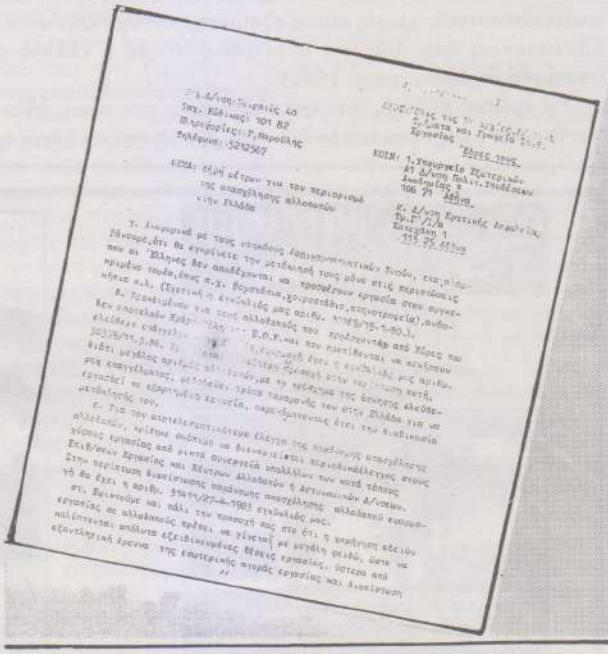

Ταχ. Κώδικας: 101 82
Πληροφορίες: Γ.Παρούλης
Τηλέφωνο: 5212567

ΕΘΝΑ: Θέμα: μέτρων για τον περιορισμό της απασχόλησης αλλοδαπών στην Ελλάδα

ΚΟΙΝ. 1.Υπουργείο Εξωτερικών
Δ/νση Πολιτ.Υποθέσεων
Ανωτάτου Συμβουλίου 1
106 71 Αθήνα.

Κ. Δ/ντη Κρατικής Ασφάλειας
Ευ.Γ.Τζιβάνη 4
Χαλάνδρι 1
115 27 Αθήνα

Για τους κυνηγούς ανθρωποκεφαλών του υπουργείου Εργασίας όμως (σημείο 3) το "ιδιαίτερα οξύ πρόβλημα" εντοπίζεται σ' αυτούς που "εργάζονται σαν οικιακοί βοηθοί και νοσοκόμοι, προερχόμενοι απο Αφρικανοασιατικές χώρες" και που "έχει αρνητικές επιπτώσεις στην απασχόληση Ελλήνων μισθωτών". Εδώ ακριβώς φαίνεται το διπλό παιχνίδι του ελληνικού κράτους. Απο τη μια διευκολύνει την εισαγωγή "ξένων εργατικών χεριών" και απο την άλλη όταν αντιμετωπίζει εσωτερικό πρόβλημα με τους δικούς του ανέργους, αρχίζει ανθρωποκυνηγητό για λόγους, κυρίως, εσωτερικής κατανάλωσης.

Κι αυτό γιατί είναι γνωστά δυο πράγματα :

- καμιά Ελληνίδα/'Ελληνας δεν δέχεται πια (πάνε οι δεκαετίες του '50 και του '60, όπου τα κορίτσια από την επαρχία σπιτωνόντουσαν για ένα χαρτζιλίκι) να δουλεύει σαν εσωτερική οικιακή βοηθός (διάβαζε σκλάβα/ος) με 20 - 25.000 δρχ. τον μήνα και
- οι Ελληνίδες/ες έχουν πάψει να ενδιαφέρονται πια για την απασχόλησή τους σαν νοσοκόμοι στα νοσοκομεία, όπως το επιβεβαιώνει και ρεπορτάζ του "Βήματος", 1 Νοέμβρη 1987, με τίτλο "Ζητούνται νοσοκόμες, αλλά οι νέες δεν πάνε! Τα νοσοκομεία άδειασαν απο νοσηλευτικό προσωπικό". Οι ανάγκες για νοσοκόμες σήμερα, σύμφωνα με τα διεθνή στάνταρ, απαιτούν (όπως αναφέρει και το άρθρο) τον τ ε τ ρ α π λ α σ ι α σ μ ό των διπλωματούχων νοσοκόμων! Αυτά.

****

Το "κλου" όμως της εγκυκλίου (που το αφήσαμε για τελευταίο) είναι ότι το καλύτερο μέσο περιορισμού της απασχόλησης των ξένων που ήδη εργάζονται στην Ελλάδα είναι η ΜΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΔΕΙΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ Η ΑΠΕΛΑΣΗ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑ 5 ΧΡΟΝΙΑ ΣΥΝΕΧΟΥΣ ή ΔΙΑΚΕΚΟΜΕΝΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (σημείο 4α).

Αυτό σημαίνει ότι εργαζόμενοι με 5 ή παραπάνω χρόνια παραμονής-εργασίας στην Ελλάδα, πρέπει να μαζέψουν οικογένειες, υπάρχοντα κλπ., και είναι υποχρεωμένοι να γυρίσουν στη χώρα τους, απ' όπου ήδη έχουν αποκοπεί κοινωνικά, χωρίς καμιά εξαίρεση, εκτός εκείνων που καλύπτονται απο διμερείς συμβάσεις (όπως η ελληνο-αιγυπτιακή συμφωνία του 1981).

Το κράτος βέβαια, σαν φιλεύσπλαχνο που είναι, έδωσε προθεσμία μέχρι και τον Ιούνη του '87. Οι παλιοί ξένοι εργάτες πρέπει να χρωστάνε ευγνωμοσύνη στην ελληνική γραφειοκρατία και στην κυβερνητική αλαλουμολογία που είναι ακόμα εδώ, τον Μάρτη του '88, ενώ θάπρεπε να' ναι ήδη στην πατρίδα τους...

Τα χέρια των διωκτικών αρχών όμως είναι λυμένα (σημείο 4ε) :"Περιοδικοί έλεγχοι για την διαπίστωση παράνομης απασχόλησης αλλοδαπών στους χώρους εργασίας απο συνεργεία υπαλλήλων των κατά τόπους Επιθ/σεων Εργασίας και Κέντρων Αλλοδαπών ή Αστυνομικών Δ/σεων" θα γίνονται πιο εντατικοί τώρα, ακόμα και στους δρόμους όπως έδειξαν τα γεγονότα της 1ης Φλεβάρη, με στόχο την τρομοκράτηση όσων θέλουν να σηκώσουν κεφάλι, οργανωνόμενοι.

****

Είναι φυσικό ότι τέτοιες κυβερνητικές πολιτικές δεν θα οδηγήσουν τους ξένους εργάτες πίσω στις χώρες τους. Απλά θα τους οδηγήσουν στην ΠΑΡΑΝΟΜΙΑ, όπου οι συνθήκες ζωής, εργασίας και οργάνωσης για συλλογική πάλη γίνονται ακόμα πιο δύσκολες.

Η πραγματικότητα είναι ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μια έξαρση της κρατικής ρατσιστικής επίθεσης που, λόγω της αναμενόμενης συνέχισης της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, θα προσδιορίσει, με την αύξηση του ρατσισμού προς άλλες μειονοτικές ομάδες (Μουσουλμάνοι, Πομάκοι, Τσιγγάνοι) το κοινωνικό κλίμα στα επόμενα χρόνια. Η Κομοτηνή υπενθυμίζει...

Είναι η ώρα μιας καμπάνιας πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης της ελληνικής κοινωνίας.

* για να νομιμοποιηθούν όλοι οι παράνομοι ξένοι εργάτες, χωρίς όρους
* για να δοθεί απεριόριστη άδεια παραμονής - εργασίας σ' όλους τους "τριτοκοσμικούς" εργάτες και εργαζόμενους.

Έτσι επιτυγχάνεται και κάτι άλλο : να σταματήσει το βάθεμα ενός άλλου χάσματος που γίνεται όλο και πιό μεγάλο, όλο και πιο επικίνδυνο. Το χάσμα μεταξύ "Ευρωπαίων" και "Αφρο-ασιατών". Είναι κι αυτό, μια άλλη, δευτερεύουσα ίσως και άγνωστη συνέπεια της ένταξης στην ΕΟΚ που μας προσδιόρισε περισσότερο Ευρωπαίους παρά Ανατολίτες...

Αμαντέο

... στο περιθώριο

Το κείμενο που δημοσιεύουμε παρακάτω αποτελεί εισήγηση του Θανάση Δρατσίδη, στο διήμερο που οργάνωσε η Επιτροπή για την Υπεράσπιση των Ξένων Εργατών και των Μειονοτήτων και το ΚΚΕεσωτ. Α.Α. στις 28 και 29 Απριλίου στο Πολυτεχνείο. Αυτό το διήμερο αποτέλεσε την πρώτη εκδήλωση της Επιτροπής, στην οποία μίλησαν πολλοί ξένοι εργάτες και προβλήθηκαν δύο φιλμ μικρού μήκους, ένα για τους Πακιστανούς ναυτεργάτες, το "Διαδρομή 600 *Volt*" , και για τους "τουρκόγυφτους" της Θράκης, το "Καλκάτζα". Μίλησαν ξένοι από την Ανατολική Αφρική, την Ερυθραία, τις Φιλιππίνες, την Πολωνία, την Τουρκία. Μήνυμα έστειλαν Σύριοι ναυτεργάτες.

Θα ήθελα, κατ' αρχάς, να θυμίσω ένα σύνθημα που ακούγεται τώρα τελευταία στα γήπεδα και που απευθύνεται από τους οπαδούς μιας ομάδας προς αυτούς της αντίπαλης, προς τους παίκτες της και προς τους μπάτσους : "έρχεται, έρχεται, έρχεται η γυφτιά/ γαμιέται η μανούλα σας οθωμανικά". Όλοι έχουμε ακούσει και χρησιμοποιήσει τις λέξεις γύφτος και αλήτης σα βρισιά. Μάλιστα, πολλές φορές, η λέξη γύφτος έχει τη σημασία του αλήτη, του περιπλανώμενου, αυτού που δεν έχει μόνιμη κατοικία και σταθερή εργασία. Όπως κάθε βρισιά έτσι και αυτή στρέφεται ενάντια σ' αυτούς που δεν είναι γύφτοι, για να τους ταυτίσει με τους γύφτους, και έτσι να πάρει τη σημασία του μελαμψού χρώματος ατόμου, του βρωμιάρη, του ακατάστατου, του ζητιάνου και φυσικά κι αυτήν του ανέστιου, του στερημένου μόνιμης εγκατάστασης. Αν πάρουμε υπόψη μας πως βρίζουμε και χλευάζουμε ό,τι περιφρονούμε,και περιφρονούμε ό,τι και όποιον αποκλίνει από κοινωνικά πρότυπα και κανόνες, που επιβάλλει αυτός που έχει την εξουσία να κάνει κάτι τέτοιο, τότε κάθε φορά που χρησιμοποιούμε τη λέξη γύφτος σα βρισιά, σε μικροκοινωνικό επίπεδο, δεν μπορούμε παρά να χαρακτηριστούμε σα ρατσιστές και φορείς εξουσιαστικής συμπεριφοράς.

Μόνο η εξουσία βρίζει και βρίζει είτε για να αποκλείσει, είτε για να στιγματίσει, είτε να ταυτίσει με το διαφορετικό, το αποκλίνον, το άρρωστο. Μπορούμε να πούμε ότι κάθε τι που βρίζεται στην κοινωνία μας, καταπιέζεται, διώκεται, εξευτελίζεται, ολοφάνερα εμφανίζεται σαν διαφορετικό και απορρίπτεται. Δεν υπάρχει λοιπόν μόνο ο ρατσισμός των Εξαμιλίων, των Ν. Λιοσίων και της Αγ. Βαρβάρας. Υπάρχει και αυτός που επισημαίνουμε σε γλωσσικό επίπεδο με τη μορφή της βρισιάς, για να δείξει πως το φαινόμενο αυτό δηλώνει το αγεφύρωτο, κοινωνικά, χάσμα, ανάμεσα σ' αυτόν που βρίζει και σ' αυτόν που βρίζεται. Έτσι, ο μικροαστός κάτοικος κάποιου αστικού κέντρου χρησιμοποιεί τη λέξη "χωριάτης" και θα χαρακτηρίσει έτσι όλους αυτούς που δεν ακολουθούν αυτό το πρότυπο, ο ετεροφυλόφιλος με τη βρισιά "πούστης" θα χαρακτηρίσει όσους αρνούνται την αντρική ηθική και σεξουαλική συμπεριφορά, ενώ με τη βρισιά "μουνί" ο άντρας θα χαρακτηρίσει κάθε τι που δεν είναι αντρικό άρα περιφρονητέο.

Γιατί όμως οι γύφτοι χλευάζονται, βρίζονται, περιφρονούνται, απορρίπτονται και κυνηγιούνται;

Η αστική κοινωνία απεχθάνεται τους γύφτους. Κι όταν λέω αστική κοινωνία δεν εννοώ μόνο τους αστούς αλλά το σύνολο των κοινωνικών τάξεων και ομάδων που απαρτίζουν την κοινωνία αυτή. Δεν έχουμε λοιπόν να κάνουμε με μια αντίθεση αγροτών - γύφτων ή μικροαστών - γύφτων αλλά με σύγκρουση ανάμεσα σε δύο διαφορετικούς πολιτισμούς, σε δύο ριζικά αντίθετες κουλτούρες και τρόπους ζωής. Τα Εξαμίλια λοιπόν δεν είναι παρά το επιφαινόμενο, η αγεφύρωτη σύγκρουση ανάμεσα στη κοινωνία των γύφτων και την αστική κοινωνία είναι η ουσία του προβλήματος. Έτσι, τα διάφορα επεισόδια που ξεσπούν τα τελευταία χρόνια και βλέπουν το φως της δημοσιότητας, έστω και αποσπασματικά, δεν είναι παρά μεμονωμένες μάχες ενός ακήρυκτου πολέμου ανάμεσα σε δυο διαφορετικές κουλτούρες, η αρχή του οποίου έγινε με τη πρώτη τους εμφάνιση στα εδάφη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας γύρω στο 10ο μ. Χ. αιώνα. Έχουμε να κάνουμε με μια σύγκρουση που λαμβάνει χώρα όχι μόνο ανάμεσα σε δυο διαφορετικούς τρόπους ζωής , αλλά ανάμεσα σε δυο κουλτούρες που δεν μπορεί να συνυπάρξει ειρηνικά η μια κοντά στην άλλη. Αυτός ακριβώς είναι και ο λόγος που κατά την υπερχιλιόχρονη συνύπαρξη των λαϊκών με τους γύφτους δεν έχουμε παρά μόνο ανταγωνισμό, αποκλεισμό και σαφή αντίθεση.

Ο πολιτισμός των γύφτων χαρακτηρίζεται από την απουσία μόνιμης εγκατάστασης, της μόνιμης κατοικίας, του σταθερού επαγγέλματος, την απρογραμμάτιστη χρήση του χώρου και του χρόνου, τον μη κατακερματισμό τους, την συμμετοχή των παιδιών στην κοινωνική πραγματικότητα, την ανυπαρξία της παιδικής ηλικίας, τον μη διαχωρισμό της τέχνης και της ψυχαγωγίας από την ολότητα της καθημερινής ζωής. Απ' την άλλη, η αστική κοινωνία βασίζεται στη μόνιμη εγκατάσταση, τη μόνιμη κατοικία, τον αυστηρό καταμερισμό της εργασίας, τον κατακερματισμό του χώρου και του χρόνου σε διαφορετικές δραστηριότητες όπως εργασία, μάθηση, ψυχαγωγία, την κυριαρχία των καπιταλιστικών παραγωγικών σχέσεων κλπ. Θα πρέπει να σημειώσουμε και να τονίσουμε με έμφαση πως όλοι οι κοινωνικοί σχηματισμοί της μόνιμης εγκατάστασης είδαν με καχυποψία, δυσπιστία, κυνήγησαν και εξόντωσαν όλες εκείνες τις ομάδες και κουλτούρες που το κυριώτερο χαρακτηριστικό τους ήταν η περιπλάνηση. Για την αστική σκέψη, η περιπλάνηση ταυτίζεται με την έλλειψη ασφάλειας, αποθέματος, βεβαιότητας, τάξης και πειθαρχίας. Δεν νοείται καπιταλισμός χωρίς μόνιμη εγκατάσταση.

Παρ' όλο που ο ακήρυκτος αυτός πόλεμος υπάρχει και υποβόσκει καθημερινά εδώ και πάνω από μια χιλιετία, οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις μεταμόρφωσαν εξ' ολοκλήρου την παραδοσιακή εικόνα της γύφτικης κοινωνίας με αποτέλεσμα να εντοπίζουμε δυο περιόδους κατά τις οποίες ο ρατσισμός οξύνεται σε επικίνδυνο βαθμό και η όξυνση αυτή να καθορίζεται από την ιδιαίτερη κάθε φορά θέση των γύφτων στην παραγωγική διαδικασία.

Η πρώτη περίοδος ανάγεται στη δεκαετία του πενήντα και η δεύτερη από τις αρχές της δεκαετίας του ογδόντα, περίοδο την οποία διανύουμε ακόμα.

Ποιά ήταν όμως η θέση των γύφτων στον κοινωνικό καταμερισμό της εργασίας πριν την δεκαετία του πενήντα; Κάτω από ποιές συνθήκες συντελέστηκε αυτή η κοσμογονική , θα λέγαμε, για τους γύφτους μεταμόρφωση;

Μέσα στα πλαίσια των αγροτικών κοινοτήτων, ενός οικονομικού και κοινωνικού καθεστώτος που η ιστορία του ξεπερνά τις δέκα χιλιετίες και κατά την πρώτη περίοδο του κοινωνικού καταμερισμού της εργασίας, διαμορφώθηκαν ποικίλες και πολυάριθμες περιπλανώμενες ομάδες που αποτέλεσαν τους συνδετικούς κρίκους ανάμεσα στις απομονωμένες αγροτικές κοινότητες. Έδρασαν στο χώρο της παραγωγής, του εμπορίου, της ψυχαγωγίας και της παροχής υπηρεσιών (γιατροί, αγγελιοφόροι κλπ.). Παρατηρούμε περιπλανώμενους μεταλλοτεχνίτες σ' όλες τις ηπείρους, όπως και ομάδες ψυχαγωγίας, ραψωδούς στην Αρχαία Ελλάδα και Κίνα, μουσικούς , θεατρίνους, χορευτές, ταχυδακτυλουργούς, παραμυθάδες κλπ. Επειδή ακριβώς δεν ήταν σε θέση να επιβιώσουν μέσα στα πλαίσια των μικρών αγροτικών κοινοτήτων , βρίσκονταν σε συνεχή κινηση επισκεπτόμενες την μια κοινότητα μετά την άλλη και ικανοποιούσαν τις ανάγκες αυτών των κοινοτήτων. Κάθε κοινότητα ήξερε πότε θα περάσει ο σιδεράς, ο γανωτζής, ο καλαθοπλέκτης με μια σταθερή περιοδικότητα.

Όσον αφορά τους μεταλλοτεχνίτες αναφέρω ενδεικτικά

τους Τίνκερς στην Αγγλία και Ιρλανδία, τους Φάντερς στην Νορβηγία, τους Γκαντουλίγια Λόχαρ στην Ινδία (που σημαίνει περιπλανώμενος σιδεράς), τους δημιοεργούς του Ομήρου (που σημαίνει αυτοί που εργάζονται για το δήμο, για το λαό), τους κωμοδρόμους του Βυζαντίου. Κωμοδρόμος σημαίνει αυτός που τριγυρνάει στα χωριά και τις πόλεις και στην Κύπρο σημαίνει περιπλανώμενος σιδεράς. Γύφτος επίσης σημαίνει σιδεράς - περιπλανώμενος ή μη. Όσον αφορά τους γύφτους ήδη από την πρώτη τους εμφάνιση στο Βυζάντιο είναι γνωστοί σαν σιδεράδες και γανωτζήδες κυρίως. Όταν ο αριθμός των μελών μιας ομάδας είναι μικρός, η συνύπαρξη με τις αγροτικές κοινότητες είναι αρμονική. Η αύξηση όμως του πληθυσμού των ομάδων, οι μετακινήσεις στις ίδιες περιοχές άλλων ομάδων και η ανάγκη μεγάλου χώρου για κάθε ολιγομελή ομάδα, αναγκαία για την επιβίωση τους, τους φέρνουν πολύ γρήγορα σε σύγκρουση με τις αγροτικές κοινότητες. Οι ομάδες αυτές των γύφτων για να επιβιώσουν επιδίδονται σε κλοπές και απάτες, σε μια σειρά από μη παραγωγικές δραστηριότητες αντιμετωπίζοντας την απειλή του αφανισμού και της εξαθλίωσης. Πριν την βιομηχανική επανάσταση οι εξελίξεις αυτές ήταν πολύ συνηθισμένες και σταθερά επαναλαμβανόμενες. Δεν είναι λοιπόν κάποια ψυχική ασθένεια ή κληρονομικότητα, ούτε κάποια κατάρα του θεού, όπως πίστευαν οι αφελείς αγροτικές μάζες στον ελλαδικό χώρο, ούτε κάποια ιδεαλιστική έφεση προς την ελευθερία και την ξενοιασιά, όπως αρέσκονται να επαναλαμβάνουν πολλοί, αλλά η ιδιαίτερή τους θέση μέσα στον κοινωνικό καταμερισμό της εργασίας στα πλαίσια του καθεστώτος των αγροτικών κοινοτήτων που τους ωθεί να περιπλανώνται.

Η ανάπτυξη του καπιταλισμού και η διαρκής εξάπλωση του έρχεται να υπονομεύσει ανεπιστρεπτί τα θεμέλια αυτού του καθεστώτος, να εντάξει αυτές τις κοινότητες στον κόσμο του κεφάλαιου, να ερημώσει σταδιακά την ύπαιθρο και φυσικά να περιορίσει δραστικά τον ζωτικό χώρο των γύφτων μεταλλοτεχνιτών και καλαθοπλεκτών. Είναι μια διαδικασία που έλαβε χώρα πολύ νωρίτερα στην Ευρώπη και κατά τη δεκαετία του πενήντα στον ελλαδικό χώρο.

Αυτά που κατασκεύαζαν οι γύφτοι άρχισε τώρα να τα παράγει μαζικά η καπιταλιστική βιομηχανία. Η σταδιακή ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου περιόρισε τις δραστηριότητες τους. Ο αρκουδιάρης γύφτος, ο μουζικάντης γύφτος άρχισε να μπαίνει στο περιθώριο. Οι γύφτοι πιά είναι άχρηστοι. Περιέρχονται λοιπόν σε αδιέξοδο. Τη δεκαετία αυτή δεν έχουν καμιά προοπτική. Έτσι, η κλοπή, η επαιτεία, η μαντεία, η ανοιχτή σύγκρουση πιά με τα χωριά και τις κωμοπόλεις είναι γεγονός. Αυτό σημαίνει κυνηγητά απ' τα χωριά,λιθοβολισμούς και διώξεις, απαγόρευση διέλευσης από ολόκληρες επαρχίες, ξυλοδαρμοι και βιασμοί των γυναικών και ιδίως των ανήλικων κοριτσιών. Με τις αρχές όμως της δεκαετίας του 60 και με την μαζική μετανάστευση, που είχε αρχίσει ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 50, αγροτών και εργατών γης, αρχίζουν σταδιακά και δειλά να καταλαμβάνουν το χώρο αυτό. Η ελληνική γεωργία μένει ορφανή από εργατικό δυναμικό, αντιμετωπίζει ένα ζωτικής σημασίας πιεστικό πρόβλημα με αποτέλεσμα τα μεροκάματα να ανεβαίνουν σε τέτοιο σημείο, ώστε να είναι μέχρι και δέκα φορές μεγαλύτερα από αυτά του βασικού και οι έλληνες αγρότες πέφτουν κυριολεκτικά στα πόδια των γύφτων και τους εκλιπαρούν. Έτσι, μέσα σε μια δεκαετία, όλοι σχεδόν οι γύφτοι καταλαμβάνουν τον χώρο των εργατών γης και από τότε αποτελούν το πολυπληθέστερο τμήμα του αγροτικού προλεταριάτου.

Παρατηρώντας τη μεγάλη προσφορά εργασίας οι γύφτοι παίρνουν εκδίκηση. Απεργίες την μια πάνω στην άλλη, καταστροφή των δέντρων, κλοπές μέσα από τα σπίτια, καταστροφές περιουσιακών στοιχείων, βρισιές, αθέτηση υποσχέσεων είναι τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τη συμπεριφορά των γύφτων και η κατάσταση αυτή κυριαρχεί μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 80. Φυσικά αυτό δεν σημαίνει πως δεν υπήρχε ρατσισμός και αντίδραση από την μεριά των αγροτών αλλά μπορούμε να πούμε πως οι γύφτοι την περίοδο αυτή έχουν το επάνω χέρι. Έκαναν ότι τους κατέβαινε στο κεφάλι και συνήθως σταματούσαν τη δουλειά για να ζητήσουν μεγαλύτερες αμοιβές. Μπροστά στον κίνδυνο της καταστροφής της σοδειάς οι αγρότες δεν είχαν άλλη επιλογή από το να υποχωρήσουν.

Όμως ο καιρός έχει γυρίσματα, η ανεργία που ξεσπά στη Δυτική Ευρώπη στέλνει κατά χιλιάδες νεαρούς στην Ελλάδα, που δουλεύουν με πολύ μικρά μεροκάματα, η ελληνική κοινωνία στέλνει εκεί και τον δικό της εφεδρικό στρατό, πολλές αγροτικές εργασίες μηχανοποιούνται όπως η συγκομιδή του βαμβακιού και της πατάτας - παραδοσιακές ασχολίες των γύφτων - και αυτή η κατάσταση φέρνει πλέον σε αδιέξοδο για άλλη μια φορά την κοινωνία των γύφτων.

Έζησα από κοντά αυτή τη περίοδο ως εργάτης γης, για πολλά χρόνια, και ως μέλος γύφτικου καταυλισμού για έξι μήνες συνολικά και είμαι σε θέση να σας αναφέρω ενδεικτικά ορισμένες πλευρές του αδιέξοδου που έχουν οδηγηθεί στις μέρες μας. Μπορείτε να δείτε τους γύφτους να επιστρέφουν στο καταυλισμό άπρακτοι από τα καφενεία και τις πλατείες όπου περιμένουν να τους πάρουν για δουλειά. Αυτή η κατάσταση κυριαρχεί και στα βερύκκοκα, στη πατάτα (Κορινθία, Ηλεία, Μεσσηνία), ντομάτα (Ηλεία, Βοιωτία), ροδάκινα (Κ.Μακεδονία), βαμβάκι (Θεσσαλία) και αλλού. Τώρα, είναι η σειρά των αγροτών να πάρουν το αίμα τους πίσω : τους διώχνουν από τα μπακάλικα, δεν τους αφήνουν να κατασκηνώσουν, δεν τους επιτρέπουν να εφοδιαστούν με νερό, οι διωκτικές αρχές εισβάλλουν κάθε τόσο στους καταυλισμούς και οι γυναίκες βιάζονται -θα δει κανείς μεταξύ τους και ξανθά ή ανοικτόχρωμα κορίτσια και αγόρια. Καθημερινά πλέον αναγκάζονται να περνάνε σε μη παραγωγικές δραστηριότητες : εμπόριο χασίς, κλοπές, ληστείες, απάτες, επαιτεία, μαντεία, εμπόριο βρεφών, πορνεία είναι συμπεριφορές που υιοθετούνται σε μαζική κλίμακα και μάλιστα αποτελούν συστατικό στοιχείο της εκπαίδευσης τους. Παράλληλα, ο αντρικός ενήλικος πληθυσμός ασχολείται με το μικρεμπόριο το οποίο όμως ολοένα και εντονότερα τείνει να περιοριστεί εξ αιτίας των ελέγχων των διωκτικών αρχών.

Δεν έχουμε λόγους να πιστεύουμε πως η κατάσταση αυτή θα εκλείψει στο άμεσο μέλλον. Αντίθετα. Ο κόσμος των γύφτων θα περιέλθει σε ακόμα χειρότερη θέση όσο μεγάλη και αν είναι η ικανότητά τους να προσαρμόζονται. Ήδη η ελληνική ύπαιθρος έχει κατακλυστεί από εργάτες γης που προέρχονται από Αίγυπτο, Πολωνία, Μαρόκο, Αλγερία, Πακιστάν και Μέση Ανατολή. Σε συνδυασμό με το γεγονός πως οι Έλληνες αγρότες προτιμούν αυτούς τους εργάτες και την επιταχυνόμενη αυτοματοποίηση πολλών γεωργικών δραστηριοτήτων, για τους γύφτους τα επόμενα χρόνια θα περιορίζονται δραστικά οι δυνατότητες απασχόλησής τους με άμεσο αποτέλεσμα το ολοκληρωτικό πέρασμά τους σε μη παραγωγικές δραστηριότητες, την έξαρση του ρατσισμού, τις διώξεις κλπ. από τους αγρότες και την μαζική εισαγωγή τους στις φυλακές.

Ήδη, η εξουσία προσανατολίζεται προς την επιβολή της μόνιμης εγκατάστασης. Ένα μέρος των γύφτων ήδη έχει στραφεί εθελοντικά προς αυτή την επιλογή. Η κατάσταση όμως αυτή δημιουργεί νέα, άλυτα προβλήματα, επειδή η ένταξη των πληθυσμών αυτών δημιουργεί πολλές συγκρούσεις με τους ντόπιους κατοίκους (πχ. οι γύφτοι συνηθίζουν να κατουράνε έξω στους δρόμους κι αυτό δεν περνάει απαρατήρητο για όσους έχουν μάθει να πηγαίνουν στη τουαλέττα). Τα προγράμματα αλφαβητισμού της λαϊκής επιμόρφωσης είναι το πρώτο ενδεικτικό σημάδι για τις διαθέσεις της εξουσίας. Η επιβολή της μόνιμης εγκατάστασης έχει ήδη πραγματοποιηθεί σ' ολόκληρη την Ευρώπη : στη Σκανδιναυία, τον υπαρκτό σοσιαλισμό όπου συγκεκριμένα στην Πολωνία, την άνοιξη τους επιτρέπουν να φορτώνουν τα πράγματά τους σε κάρα και να κάνουν ένα ολιγοήμερο ταξίδι γύρω από την περιοχή της κατοικίας τους. Στη Γαλλία τους έχουν εφοδιάσει με κάρτες μετακίνησης.

Τελειώνοντας, θα ήθελα να προτείνω να κλείσουν όλους τους γύφτους στη φυλακή, γιατί είναι παραβάτες του νόμου άρθρο 408 του ποινικού κώδικα περί αλητείας.

ΘΑΝ. ΔΡΑΤΖΙΔΗΣ

ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Η εποχή των παγετώνων

Η συγκρότηση διαπαραταξιακής επιτροπής απο τις συνδικαλιστικές παρατάξεις της Αριστεράς (ΠΑΣΚΕ, ΕΣΑΚ-Σ ΑΕΜ, ΣΣΕΚ) που θα προετοιμάσει το συνέδριο της ΓΣΕΕ, προσδοκά να ξαναδώσει την, για μια ακόμα φορά, χαμένη νομιμότητα της ανώτερης συνδικαλιστικής οργάνωσης της χώρας.

Νομιμότητα όμως για ποιούς και απέναντι σε ποιούς; Η ΓΣΕΕ αλλά και συνολικότερα το εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα (ε.σ.κ) βρίσκεται στο ναδίρ της αξιοπιστίας του ανάμεσα στους εργαζόμενους. Και σίγουρα ο λόγος δεν είναι η διορισμένη διοίκηση της ΓΣΕΕ αλλά η συνολική ανικανότητα των κομματικών συνδικαλιστικών παρατάξεων να εκφράσουν, προτείνουν, κινητοποιήσουν τους εργαζόμενους τα τελευταία χρόνια. Έτσι η προσπάθεια αποκατάστασης της νομιμότητας στη ΓΣΕΕ έχει να κάνει με τον ρόλο της στη διαμόρφωση συσχετισμών και τη χρησιμοποίησή της στο πολιτικό παιχνίδι.

Με θεατές λοιπόν - στην καλύτερη περίπτωση - τους εργαζόμενους, ετοιμάζεται το σκηνικό του 24ου συνέδριου της ΓΣΕΕ ενώ το ίδιο διάστημα :

- συνεχίζεται η πολιτική της λιτότητας με τη Συλλογική Σύμβαση Εργασίας που υπογράφτηκε για το 1988 και που προβλέπει αυξήσεις 1,2% την ίδια στιγμή που επίσημα το κράτος δέχεται ότι η απώλεια του πραγματικού εισοδήματος των εργαζομένων τα δυο τελευταία χρόνια ανέρχεται σε 15% τουλάχιστον,

- αρχίζει η προσπάθεια, με τον τρόπο εφαρμογής του συνεχούς ωραρίου, ελαστικοποίησης της αγοράς εργασίας με την προώθηση και στον ιδιωτικό τομέα ωρομίσθιου εργαζόμενου χωρίς κανένα δικαίωμα,

- οι νέες τεχνολογίες και οι αλλαγές στην οργάνωση της εργασίας κάνουν δειλά-δειλά την εμφάνισή τους και στην Ελλάδα ενώ η προβληματική αντιμετώπισή τους απο το ε.σ.κ είναι ανύπαρκτη,

- γίνεται αποδεκτή η σύνδεση μισθού-παραγωγικότητας ρύθμιση που θα οδηγήσει σε νέα περιθωριοποίηση τους αγώνες για αύξηση του πραγματικού εισοδήματος,

- βαθαίνει η κρίση αξιοπιστίας και απέναντι στο οργανωμένο συνδικαλιστικό κίνημα και στα μέσα πάλης που χρησιμοποιεί.

Κανένα απ' αυτά τα προβλήματα δεν πρόκειται να απασχολήσει ούτε στο ελάχιστο το συνέδριο. Αντίθετα είναι σίγουρο ότι θα παρακολουθήσουμε και πάλι έναν, χωρίς αρχές, αγώνα για τον έλεγχο της ΓΣΕΕ είτε αυτοδύναμα απο την ΠΑΣΚΕ, είτε απο κάποια αριστερή συμπαράταξη. Το μήνυμα φαίνεται να το έχει πιάσει και η παράταξη της Δεξιάς. Απέχει απο τις διαδικασίες, ελπίζοντας στις "καλύτερες μέρες" μιας πιθανής επανόδου της Ν.Δ. στην εξουσία, οπότε ένας αντίστοιχος Θέμελης θα διορίσει μια νέα μονοκομματική διοίκηση. Και ο χορός καλά κρατεί.

Η πηγή της κακοδαιμονίας

Η "πολιτικοποίηση" του εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος αποτελεί το πιο βασικό χαρακτηριστικό του, την πηγή της κακοδαιμονίας και των εξαρτήσεών του. Δεν πρόκειται για ένα τωρινό φαινόμενο όπως θέλουν να το παρουσιάζουν μερικοί. Ήδη απο την εποχή της δημιουργίας της (1918), η ΓΣΕΕ γνωρίζει την κρατική παρέμβαση με εξορίες μελών της διοίκησής της - μια τακτική που θα εμπλουτιστεί αργότερα και θα συνεχιστεί μέχρι σήμερα με δικαστικές παρεμβάσεις, νομοθετικές απαγορεύσεις, δημιουργία σωματείων - σφραγίδων κλπ.

Πού οφείλεται όμως αυτή η "πολιτικοποίηση"; Η απάντηση θα μπορούσε να περιοριστεί και μόνο στην επίκληση του ιδιαίτερου βάρους που έχει η πολιτική στην Ελλάδα και η ανυπαρξία κοινωνικών κινημάτων χωρίς πολιτική διασύνδεση. Αυτό γίνεται εύκολα κατανοητό στην περίπτωση του εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος αν δούμε τη φύση των αιτημάτων που προβάλλει, τα περισσότερα απο τα οποία έχουν σαν αποδέκτη το κράτος (απο τη νομοθετική κατοχύρωση της ΑΤΑ μέχρι την κρατικοποίηση των προβληματικών).

Αλλά δυστυχώς η εξάρτηση δεν σταματάει εδώ. Η ανυπαρξία οικονομικής αυτοδυναμίας των συνδικαλιστικών οργανώσεων οδηγεί στην εξάρτηση και πάλι απο το κράτος.

Η ΓΣΕΕ πήρε το 1984 απο την Εργατική Εστία το ποσό των 199.995.930 δρχ. ενώ οι εισπράξεις απο συνδρομές την ίδια περίοδο ήταν μόλις 45.058 δρχ. Για να μην μιλήσουμε για το περίφημο ταμείο εργατοπατέρων που εξασφαλίζει επικουρική σύνταξη στους συνδικαλιστές.

Βαθμιαία λοιπόν η ΓΣΕΕ με τις συνεχείς διασπάσεις, τους δικαστικούς διορισμούς και τις αμέτρητες κρατικές παρεμβάσεις και εξαρτήσεις, έχει μεταβληθεί σε ένα κρατικό μηχανισμό διαχείρισης των εργατικών θεμάτων, παράρτημα του αντίστοιχου υπουργείου. Η ύπαρξη και η δράση των κομματικών συνδικαλιστικών παρατάξεων στο εσωτερικό της συνδέεται στενά μ' αυτόν τον ρόλο αφού ο στόχος τους δεν είναι η όποια προώθηση των εργατικών αιτημάτων αλλά χρησιμοποίηση, ένταξη και εκμετάλλευσή τους στο πολιτικό παιχνίδι.

Απόρροια όλων αυτών είναι και η αντίφαση ανάμεσα στο χαμηλό επίπεδο διαλόγου που γίνεται στο εσωτερικό του ε.σ.κ. και στο μαξιμαλισμό των αιτημάτων που προβάλλονται από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις ανάλογα με την κομματική τους εξάρτηση. Παρά τα βαρύγδουπα διεθνή συνέδρια, σεμινάρια κλπ που κατακλύζονται από άκρατη και άκριτη δημαγωγική συνθηματολογία, όταν πρόκειται να διατυπωθούν προτάσεις για τα συγκεκριμένα προβλήματα τότε όλα εξαντλούνται στην επίκληση της κρατικής παρέμβασης.

Ένα ακόμα στοιχείο που υποβοηθά αυτή την "πολιτικοποίηση" είναι η ίδια η δομή του ε.σ.κ. Συγκεκριμένα πρόκειται για ένα πρωτοφανή κατακερματισμό που περιλαμβάνει 14 εργατικά κέντρα, 77 ομοσπονδίες και 4.500 περίπου σωματεία σαν αποτέλεσμα και της ίδιας της διάρθρωσης της απασχόλησης : το 68,1% των εργαζομένων δουλεύει σε επιχειρήσεις που απασχολούν μέχρι 100 άτομα (το αντίστοιχο ποσοστό της ΕΟΚ είναι μόλις 29,9%) και μάλιστα το 48,6% σε επιχειρήσεις που απασχολούν μέχρι 20 άτομα. Η συγκεκριμένη αυτή διάρθρωση οδηγεί στην ανυπαρξία συνδικαλιστικής δράσης στους εργασιακούς χώρους, (η δημιουργία σωματείου απαιτεί τουλάχιστο 20 υπογραφές), γεγονός που, αν προστεθεί στην επιλογή των κλαδικών σωματείων από τη μεριά της ΕΣΑΚ-Σ και στη τρομοκρατία της εργοδοσίας, δίνει μια ολοκληρωμένη εικόνα της συνδικαλιστικής ανυπαρξίας της εργατικής τάξης. Είναι χαρακτηριστική άλλωστε η απουσία προβληματισμού και θέσεων για ζητήματα που αφορούν την οργάνωση της εργασίας , τις συνθήκες και την υγιεινή. Σαν παράδειγμα εδώ αναφέρουμε το μεγάλο ποσοστό εργατικών "ατυχημάτων " που παρ' όλα αυτά δεν θεωρείται προνομιακό πεδίο παρέμβασης από τις κομματικές συνδικαλιστικές παρατάξεις.

Θα επιμείνουμε λίγο σ' αυτή την ανυπαρξία συνδικαλιστικής δράσης που αναφέραμε πιό πάνω, γιατί ίσως δημιουργηθεί η εντύπωση ότι αυτή συναντάται μόνο στα σωματεία που έχουν μικρή δύναμη ή στους εργασιακούς χώρους εκείνους, που λόγω μεγέθους, δεν έχουν συνδικαλιστική οργάνωση. Η ανυπαρξία αυτή στο βαθμό που συνδικαλιστική

δράση δεν είναι μόνο οι απεργιακές κινητοποιήσεις, ισχύει πιά για το σύνολο των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Στη διαπίστωση αυτή μπορούμε να ανιχνεύσουμε τις επιπτώσεις από την αναποτελεσματικότητα των αγώνων και εκφράζεται με την ολοένα μικρότερη συμμετοχή των εργαζομένων στις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Μια άλλη αιτία είναι η δημιουργία μιας γραφειοκρατικής κάστας συνδικαλιστών που συναντάται στην ηγεσία των μεγάλων συνδικαλιστικών οργανώσεων και που προκειμένου να μην χάσει τα προνόμια που απολαμβάνει (απαλλαγή από την εργασία κ.ά.) τις μετατρέπει σε μηχανισμούς πελατειακών σχέσεων χωρίς καμιά άλλη δραστηριότητα και με όλες τις επακόλουθες συνέπειες.

Τέλος, η "πολιτικοποίηση" αυτή έχει καθορίσει ακόμη και τις επιλογές όλων εκείνων των δυνάμεων που ενώ έχουν την διάθεση να ανατρέψουν την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων στο ε.σ.κ., εστιάζουν τις παρεμβάσεις τους όχι στη μικροκλίμακα των εργασιακών χώρων αλλά στη προσπάθεια δημιουργίας ευνοϊκού συσχετισμού στα κυρίαρχα όργανα των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Η τακτική αυτή, μπορεί να υπαγορεύεται μέχρις ενός βαθμού από τη συγκεντρωτική δομή του ε.σ.κ. αλλά έχει οδηγήσει έως τώρα και σε υποχωρήσεις στις θέσεις, στις αντιλήψεις , στους τρόπους παρέμβασης, προκειμένου να επιτευχθούν κάποιες "απαραίτητες" συμμαχίες.

Τα προβλήματα πληθαίνουν...

Η έλλειψη, όπως δείξαμε παραπάνω, εσωτερικού διαλόγου και κατά συνέπεια και θέσεων που να αντιπαραθέτουν στις επιλογές του κεφάλαιου την εργατική στρατηγική, αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα στη συγκυρία της οικονομικής κρίσης. Πραγματικά είναι καθαρό εδώ και πολύ καιρό πως δεν πρόκειται για μια συνηθισμένη κρίση αλλά για μια ριζική απόπειρα συντριβής μισού αιώνα "κεκτημένων δικαιωμάτων" και κοινωνικών κατακτήσεων. Έχει περάσει πιά η εποχή που η κρίση του συστήματος προβίβαζε σε πρωταγωνιστή το εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα. Αντίθετα οι επιπτώσεις της κρίσης στην αγορά εργασίας (ανεργία, μαύρη δουλειά), η μείωση του εργατικού εισοδήματος και των κοινωνικών δαπανών, η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών, η δημιουργία ενός αντεργατικού θεσμικού πλαίσιου και πάνω απ' όλα η έλλειψη μιας εναλλακτικής στρατηγικής που να συσπειρώνει τους εργαζόμενους, οδηγεί στην κυριαρχία των αντιλήψεων για αύξηση της παραγωγικότητας, αποδοχή του κέρδους σαν κινητήριου μοχλού της οικονομίας και άρα περιστολή των διεκδικήσεων, συνδιαχείρηση κλπ.

Ανεργία - μαύρη δουλειά : τα τελευταία χρόνια η επιλογή του κεφάλαιου είναι ορατή και ταξική. Με τη δημιουργία και συντήρηση ενός ποσοστού ανέργων πάνω από 10%, παράλληλα με την ύπαρξη μεγάλων τμημάτων μη εξασφαλισμένων εργαζόμενων, επιθυμεί τη δημιουργία μιας κοινωνίας μοιρασμένης στα δύο. Από τη μια ο κόσμος της εξασφαλισμένης εργασίας, φορέας των κυρίαρχων αξιών : της πειθαρχίας, του σεβασμού της ιεραρχίας, του καταναλωτισμού και από την άλλη ο κόσμος των ανέργων και υποαπασχολούμενων με ένα εισόδημα - ελεημοσύνη και χωρίς κανένα κοινωνικό δικαίωμα.

Η εξάπλωση των μορφών ελαστικής εργασίας(!) όπως είναι η δουλειά φασόν και με το κομμάτι, η εποχιακή απασχόληση και η ωρομίσθια εργασία, παράλληλα με την ύπαρξη ενός ολοένα και μεγαλύτερου ποσοστού ανέργων που δεν έχουν εργαστεί για διάστημα μεγαλύτερο του ενός χρόνου,είναι επείγοντα πρόβλήματα για ένα ακόμα λόγο. Έχουν άμεση επίπτωση στην δύναμη των σωματείων και την αριθμητική και την διαπραγματευτική. Ήδη κάποιοι αναλυτές σπεύδουν να μιλήσουν για περίοδο αποσυνδικαλισμού συνδέοντας τις παραπάνω εξελίξεις και με τις γενικότερες αλλαγές που φέρνει στην εργασία η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών.

Εργατικό εισόδημα - κοινωνικές δαπάνες : πέρα από τη μείωση του εργατικού εισοδήματος που πραγματοποιείται ήδη μέσω της μεγάλης ανεργίας αλλά και της υποαπασχόλησης, τα τελευταία χρόνια παρατηρούμε μια μείωση του πραγματικού εισοδήματος και όσων εργάζονται μόνιμα. Είναι ενδεικτικός ο παρακάτω πίνακας :

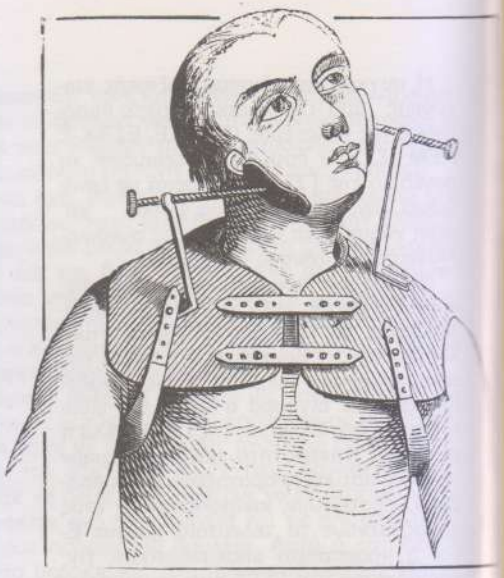

ΠΙΝΑΚΑΣ : ΑΜΟΙΒΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
Μεταβολές σε (%)

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987*
Μέσες αποδοχές προ φορολογίας (ονομαστικές)	20,6	24	26,1	17,2	23,1	20,8	13,2	11,5
Μέσες αποδοχές προ φορολογίας (πραγματικές)	-3,4	-0,4	4,2	-2,5	3,9	1,3	-8,0	-4,2
Διαθέσιμο εισόδημα μέσου μισθωτού (ονομαστικό)	-	-	24,4	15,8	22,2	21,7	12,0	12,6
Διαθέσιμο εισόδημα μέσου μισθωτού (πραγματικό)	-1,2	-2,5	2,8	-3,7	3,1	2,0	-8,9	-3,3

Πηγή: Τράπεζα Ελλάδος
★ Εκτιμήσεις με βάση τα στοιχεία από την εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού και τον τελικό μέσο πληθωρισμό (16,4%).

Κι ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία συνολικής μείωσης του εργατικού εισοδήματος, παράλληλη πορεία ακολουθείται και σε ότι αφορά τις κοινωνικές δαπάνες. Με πρόσχημα τα ελλείμματα του ΙΚΑ και των υπόλοιπων ασφαλιστικών ταμείων γίνονται προσπάθειες άλλοτε στην κατεύθυνση περιστολής της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και άλλοτε περικοπής των συντάξεων. Εδώ μπορούν να γίνουν δύο παρατηρήσεις :

1. Τα ελλείμματα σ'ένα μεγάλο ποσοστό οφείλονται σε χρέη των επιχειρήσεων που δεν αποδίδουν ούτε τις εισφορές που έχουν κρατήσει από τους εργαζόμενους. Πρώτος και καλύτερος οφειλέτης βέβαια το ελληνικό δημόσιο.

2. Το ποσοστό των κοινωνικών δαπανών στον ελληνικό προυπολογισμό είναι το χαμηλότερο στην Ευρώπη.

Νέες τεχνολογίες : "η εργασία δεν εμφανίζεται πιά τόσο πολύ ως συμπεριλαμβανόμενη στο προτσές παραγωγής, όσο πολύ περισσότερο ως συμπεριφορά του ανθρώπου σαν φύλακα και ρυθμιστή του προτσές της παραγωγής". Πόσο μακριά βρισκόμαστε από την ολική επαλήθευση της πρόβλεψης του Μαρξ που έγινε πριν από 1,5 αιώνα ; Με την εισαγωγή της πληροφορικής και των νέων τεχνολογιών ο εργάτης χάνει κάθε άμεση επαφή με το προϊόν της εργασίας του. Όχι μόνο η ποιότητα του προϊόντος/υπηρεσίας διαφεύγει πιά από τη δράση του(όπως συνέβαινε στην αλυσίδα παραγωγής),αλλά επίσης και η κατανόηση της παραγωγικής διαδικασίας.

Η δουλειά του εργάτη μετατοπίζεται έτσι από τον κόσμο της ύλης στον κόσμο των σημάτων. Με την ολοένα και μεγαλύτερη αφαίρεση στην οποία υπόκειται η εργασία πάνω στη μηχανή, η σημασία της "εργατικής επιδεξιότητας", βασικό συστατικό της αξίας εργασίας,

τείνει να εξαφανιστεί. Οι νέες τεχνολογίες και η νέα οργάνωση δεν καταργούν μόνο θέσεις εργασίας. Απειλούν με εξοστρακισμό την ζωντανή εργασία από τους χώρους παραγωγής με την αυτοματοποίηση και με την υποβάθμιση της θέσης των εργαζόμενων στην κοινωνία με την πληροφορική και την αφαίρεση της γνώσης της παραγωγικής διαδικασίας.

Το νέο αντεργατικό θεσμικό πλαίσιο : η παράδοση των αντεργατικών νόμων και ρυθμίσεων που πάντα περιόριζε τις συνδικαλιστικές ελευθερίες στην Ελλάδα (Ν. 3239/55 - Ν. 330/76 -Ν.1264/82 -"άρθρο 4") έρχεται να εκσυγχρονιστεί σήμερα με τις ρυθμίσεις για το προσωπικό ασφαλείας στην διάρκεια των απεργιακών κινητοποιήσεων,Αφού οι εξελίξεις επιβάλλουν πιά τροποποίηση του Ν. 3239/55 για τις συλλογικές διαπραγματεύσεις και αφού οι εργαζόμενοι αχρήστεψαν στην πράξη το "άρθρο 4" εμφανίζεται σήμερα η έμπνευση της απεργίας χωρίς απεργούς.Με την υποχρέωση του σωματείου να επιτρέπει σ' ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό εργαζομένων να δουλεύουν στην διάρκεια της απεργίας, το μέλλον μας θυμίζει πολύ Ιαπωνία. (Εκεί οι εργαζόμενοι όταν "απεργούν" φορούν περιβραχιόνια που αναφέρουν τα αιτήματα και ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ).

Υπάρχει φως στο βάθος του τούνελ;

Έχει φθάσει λοιπόν στα όρια του το εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα ; Η οργάνωση της εργατικής τάξης δεν έχει να προσφέρει τίποτα πιά ούτε στους εργαζόμενους, ούτε πολύ περισσότερο στην κοινωνία ; Αν η απάντηση δοθεί με την σημερινή κατάσταση του ε.σ.κ., τότε θα είναι σίγουρα καταφατική. Εδώ αρχίζει όμως η αναζήτηση. Μια αναζήτηση που θα πρέπει να φθάσει μέχρι τον πυρήνα της διαμόρφωσης της εργατικής στρατηγικής και καταρρίπτοντας τον παλιό μύθο της κεντρικότητας της τάξης να θεμελιώσει την καινούργια κινητήρια αντίφαση με τη μεταφορά του κέντρου της στρατηγικής στο ίδιο το εργοστάσιο, παίρνοντας υπ' όψιν της ότι το εργοστάσιο έχει διαχυθεί πιά σε ολόκληρη την κοινωνία.

Ας δούμε όμως τι ακριβώς εννοούμε. Εδώ και αρκετά χρόνια η εργατική τάξη ενώ σαν κατηγορία μισθωτών (βλ. σχετικό πίνακα) αυξάνεται αριθμητικά παύει ταυτόχρονα να εστιάζεται σαν τάξη στον παραδοσιακό της χώρο που ήταν το εργοστάσιο. Σ' όλο τον κόσμο και φυσικά και στην Ελλάδα που είχε από παλιά αυτή τη προδιάθεση, το ποσοστό των εργαζομένων στην βιομηχανία μειώνεται ενώ αντίθετα αυξάνεται το ποσοστό όσων δουλεύουν στις υπηρεσίες. Αυτή η διαδικασία σε συνδυασμό με τη μεταβολή της κοινωνίας στο σύνολο της σε χώρο αξιοποίησης του κεφάλαιου σημαίνει την αδιάκοπη διεύρυνση των εκτός εργοστασίου απασχολήσεων και μέσα από την αυτοματοποίηση και την πληροφορική τη μείωση του ποσοστού των βιομηχανικών εργατών στο σύνολο των εργαζομένων. Στο σημείο αυτό που οι απολογητές του κεφάλαιου θριαμβολογούν για την διάψευση της μαρξιστικής πρόβλεψης για την κοινωνική πόλωση γίνεται η μεγάλη "ανακάλυψη". Η μείωση του ρόλου του βιομηχανικού προλεταριάτου δεν σημαίνει την περιβόητη "εξαφάνιση της εργατικής τάξης", αλλά την τεράστια επέκτασή της στο σύνολο της κοινωνίας.

ΠΙΝΑΚΑΣ

% των μισθωτών στον μη γεωργικά απασχολούμενο πληθυσμό

	1981
Ελλάδα	65,7
Πορτογαλία	85
Γαλλία	89
Σουηδία	95

Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε

Η αξιοποίηση όμως αυτής της "ανακάλυψης"ολοκληρώνεται με μια δεύτερη : τη δυνατότητα της εργατικής τάξης να καθορίζει αυτοπρόσωπα τη στρατηγική, αφήνοντας την τακτική για τα κόμματα. Αυτή ακριβώς η ανατροπή της λενινιστικής θέσης για τα συνδικάτα - ιμάντες μεταφοράς της γραμμής του κόμματος,διευρύνει τους ορίζοντες αφού επιτρέπει στο μακρύ χέρι της εργατικής τάξης να επεκτείνει τη δράση της σε θέματα που μέχρι τώρα της ήταν "απαγορευμένα".Η οργάνωση της ζωής έξω απ'το εργοστάσιο,η μόλυνση του περιβάλλοντος,οι σχέσεις των δύο φύλων μέσα και έξω από τους χώρους δουλειάς, κ.ά. εμπλουτίζουν την προβληματική και δίνουν μια άλλη διάσταση στο ε.σ.κ.

Αλλά σ' αυτή τη διαδικασία υπάρχει και η αμφισβήτηση της ίδιας της δομής των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Η εμφάνιση στο προσκήνιο των ίδιων των εργαζόμενων δεν μπορεί να περιχαρακωθεί στις δαιδαλώδεις γραφειοκρατικές διαδικασίες εκπροσώπησης των σωματείων. Τα ζητήματα της άμεσης δημοκρατίας με τη συμμετοχή όλων στη λήψη όλων των αποφάσεων, του συνεχούς ελέγχου και της ανακλητότητας των εκλεγμένων εκπροσώπων έρχονται ξανά στην επικαιρότητα. Τα μηνύματα που μας ήρθαν από τη Γαλλία πέρυσι, με την απεργία των σιδηροδρομικών και την Ιταλία φέτος με τις επιτροπές βάσης δείχνουν τον δρόμο για την αυτοοργάνωση των εργαζομένων και το ξεπέρασμα των γραφειοκρατικών δομών του ε.σ.κ.

Η εισβολή των εργαζόμενων στο προσκήνιο είναι η μόνη διαδικασία που μπορεί να ξαναδώσει ζωντάνια στο ε.σ.κ. Όχι μόνο οργανωτικά αλλά με την προβολή των αναγκών τους σ' αντιπαράθεση με τις ανάγκες του κεφάλαιου. Ενάντια στους δεξιούς και αριστερούς κλαυθηρμούς για τις χαμένες θέσεις εργασίας ν' αντιπαραθέσουμε την απελευθέρωση από την εργασία με την δραστική μείωση του εργάσιμου χρόνου και την αποκαθήλωσή της από φορέα αξιών με την μετατροπή της σε μια εθελοντική δραστηριότητα/προσφορά στην κοινωνία. Στην συνδεση μισθου - παραγωγικότητας με την απόσπαση μεγαλύτερου εισοδήματος από το κεφάλαιο. Στη λογική της συνδιαχείρησης και του κέρδους να προβάλλουμε το όραμα μιας παραγωγής ρυθμισμένης ποσοτικά και ποιοτικά σύμφωνα με τις πραγματικές/ριζικές ανάγκες των ανθρώπων και τον κοινωνικό έλεγχο. Στο φαινόμενο του "αποσυνδικαλισμού" με τη διάχυση της εργατικής παρέμβασης σ' όλη τη κοινωνία σε ισότιμη συνάρθρωση με τα κινήματα των νέων , των γυναικών, των οικολόγων κλπ.

"Το ζήτημα έχει πιά τεθεί:
ή θα εξακολουθούμε να γονατίζουμε
όπως αυτός ο δραπέτης
ή θα σηκώσουμε άλλον πύργο ατίθασο
απέναντί τους."
(Μ.Κατσαρός, "Κατά Σαδδουκαίων")

ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΟΖΙΔΗΣ

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΜΟΙΒΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μια πρώτη προσέγγιση

Ακούμε πολύ συχνά συζητήσεις, ομιλίες, διαβάζουμε άρθρα περιώνυμων διανοούμενων που λένε για την ανάγκη αύξησης της παραγωγικότητας. Όλοι αυτοί, τα τρωκτικά του κρατικού προϋπολογισμού, γλύφτες και σύμβουλοι υπουργείων, οργανισμών αλλά και του ΣΕΒ, αριστεροί και δεξιοί, "ανησυχούν" για την πτώση της παραγωγικότητας και ζητούν την αύξησή της. Στο πώς θα αυξηθεί οι περισσότεροι προτείνουν την σύνδεση του μισθού με την παραγωγικότητα.

Για να απαντήσουμε σ' αυτή την πλάνη πρέπει πρώτα να δούμε τη φύση του μισθού και το πώς διαμορφώνεται αυτός. Λέμε λοιπόν πως ο μισθός αποτελεί μέγεθος πολιτικό και συνδικαλιστικό, δηλαδή το ύψος του καθορίζεται εκεί που οι εργαζόμενοι θεωρούν ότι βρίσκεται η αξία της εργατικής τους δύναμης και η επίτευξη έχει σχέση με τη δύναμη που έχουν οι εργαζόμενοι να επιβάλλουν να πληρώνονται αυτό που θεωρούν ότι ο μισθός αντιπροσωπεύει σαν αξία της εργατικής τους δύναμης. Φαίνεται βέβαια έτσι πως η θέση μας είναι ότι ο μισθός δεν έχει σχέση με την παραγωγικότητα.

Ο μισθός αποτελεί οικονομικό μέγεθος μόνο με την έννοια ότι επηρεάζει το κόστος των προϊόντων και έτσι την ανταγωνιστικότητα μιας επιχείρησης ή μιας οικονομίας στο διεθνή καταμερισμό της εργασίας. Βέβαια η συνολική παραγωγικότητα της κοινωνίας μακροπρόθεσμα μπορούμε να πούμε πως επιδρά στην αύξηση της πίτας, όπως λέγεται, και μ' αυτήν την έννοια μπορεί να πει κανείς πως το εργατικό κίνημα παλεύει στο επίπεδο της διανομής να πάρει μεγαλύτερο κομμάτι. Όμως στις μέρες μας, που έχουμε μια κρίση υπερσυσσώρευσης, η αύξηση της παραγωγικότητας δεν θάχει σαν αποτέλεσμα επέκταση της παραγωγής αλλά την μείωση των εργατικών χεριών. Μ' αυτήν την έννοια λοιπόν η σύνδεση μισθού-παραγωγικότητας "υπονομεύει" την ίδια την ύπαρξη της εργατικής τάξης, τη συνοχή της και την αλληλεγγύη της.

Μια άλλη άποψη που εκφράζεται είναι πως οι Έλληνες δουλεύουν λιγότερες μέρες το χρόνο από τους Ευρωπαίους και παραθέτουν στοιχεία. Πρέπει όμως να δούμε μερικά πράγματα. Εφ' όσον ο μισθός του Έλληνα εργάτη δεν φθάνει να "τα φέρει βόλτα", αναγκάζεται να δουλεύει δεύτερη δουλειά στην επίσημη οικονομία ή στην παραοικονομία. Αν δεχτούμε ότι η παραοικονομία φτάνει το 30% του ΑΕΠ σύμφωνα με τη μελέτη του καθ. Παυλόπουλου ή ακόμα του διοικ. της Εμπορικής Τράπεζας, Μπούμη, τότε αναρωτιόμαστε στο πόσες εργατοώρες δεν καταγράφονται στα επίσημα στοιχεία, και μ' αυτή την έννοια καταρρίπτεται το επιχείρημα αυτό.

Το ύψος του μισθού επιδρά στη συμπεριφορά του εργαζόμενου ανάλογα με το αν ανταποκρίνεται στις προσδοκίες του. Αν αναγκάζεται να δουλεύει 16 ώρες την ημέρα σε δυο δουλειές ή κάνοντας υπερωρίες, είναι φυσικό βιολογικά να μην μπορεί ν' αυξήσει την παραγωγικότητά του και ταυτόχρονα τα προϊόντα θα έχουν μεγάλα ποσοστά ελαττωματικότητας. Ο εργαζόμενος ΜΙΣΕΙ ΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ σαν τη μόνη δραστηριότητα που του επιτρέπουν να έχει. Ευνόητο είναι πως με δύο τρόπους μπορούμε να αυξήσουμε τη "παραγωγικότητα" :

1) Με την αύξηση των μισθών των εργαζομένων που να ανταποκρίνεται σ' ένα ανεκτό επίπεδο διαβίωσης.

2) Με τη ριζική μείωση των ωρών δουλειάς.

Με αυτούς τους τρόπους θα έχουμε τα εξής αποτελέσματα : α) Οι εργαζόμενοι θα έχουν περισσότερο χρόνο και έτσι στον ελεύθερο χρόνο απλά θα ζουν, με συνέπεια να αυξάνεται η γνώση τους που αυτό θα έχει σαν συνέπεια "μοιραία" την αύξηση της παραγωγικότητας. β) Με τη ριζική μείωση των ωρών δουλειάς θα βρουν δουλειά και οι άνεργοι κι έτσι σε πολλές οικογένειες αντί να δουλεύει ο άντρας 16 ώρες και η γυναίκα στο σπίτι θα μπορούσαν να δουλεύουν 6 ώρες και οι δύο. Έτσι η λιγότερη βιολογική εξάντληση του εργαζόμενου θα έχει σαν αποτέλεσμα εκτός των άλλων την πτώση των ποσοστών ελαττωματικότητας. Ας θυμηθούμε εδώ το σύνθημα "καλύτερα λιγότερα μα καλύτερα".

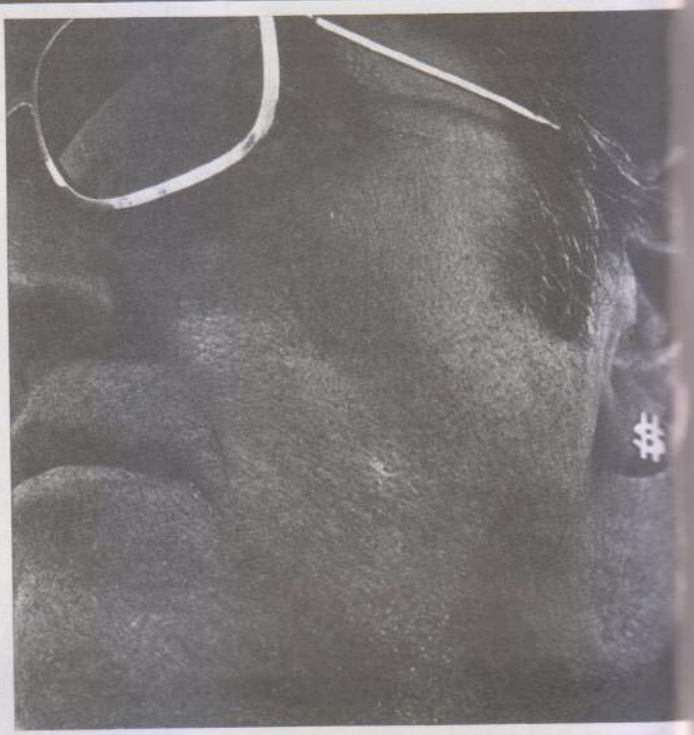

Αυτή νομίζω πως θα μπορούσε να είναι η απάντηση αυτών που δουλεύουν σ' αυτούς που " ανησυχούν" και δεν δουλεύουν, σχετικά με την αύξηση της παραγωγικότητας. Για του λόγου το αληθές αξίζει να δούμε τι λέει ο ίδιος ο Φορντ που το 1914 εξαγγέλλει την αύξηση των μισθών από 2,3 $ την ημέρα σε 5$: "Υποαμείβοντας τους ανθρώπους, προετοιμάζουμε μια γενιά υποσιτισμένων και υπανάπτυκτων παιδιών, τόσο σωματικά όσο και ηθικά' θα έχουμε μια γενιά εργατών σωματικά και πνευματικά εξασθενημένων και που για το λόγο αυτό δεν είναι αποδοτικοί σαν μπουν στη βιομηχανία". Βέβαια η πολιτική του Five Dollars Day που εφάρμοσε ο Φορντ έχει και άλλες προεκτάσεις που δεν είναι του παρόντος να αναλύσουμε. Εκτός των άλλων θέλησε να ελέγξει ακόμα και τον τρόπο δαπάνης του μισθού από την πλευρά των εργαζόμενων, γι' αυτό και έθετε κανόνες ζωής σ' αυτούς' επεδίωκε δηλαδή το συνολικό έλεγχο του εργάτη.

Αλλά ας επανέλθουμε στο γιατί ο μισθός δεν έχει σχέση με την παραγωγικότητα αλλά με το κόστος αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης του εργάτη. Ο Μαρξ σε ένα πολύ ωραίο κομμάτι από το "Κεφάλαιο" λέει : "..... ο ίδιος ο αριθμός των υποτιθέμενων φυσικών αναγκών, όπως και ο τρόπος ικανοποίησής τους, είναι ένα ιστορικό προϊόν, και εξαρτάται επομένως, κατά ένα μεγάλο μέρος, από το επίπεδο πολιτισμού. Η προέλευση της τάξης των μισθωτών σε κάθε χώρα, ο ιστορικός χώρος όπου σχηματίστηκε, εξακολουθούν για πολύ καιρό να έχουν μεγάλη επίδραση πάνω στις συνήθειες, τις απαιτήσεις, και αντανακλαστικά πάνω στις ανάγκες της ζωής

που δημιουργούν. Η εργατική δύναμη περιέχει επομένως από την άποψη της αξίας, ένα ηθικό και ιστορικό στοιχείο, πράγμα που τη διαχωρίζει από τα άλλα εμπορεύματα. Αλλά για μια δοσμένη χώρα και δοσμένη εποχή, το μέτρο των αναγκαίων μέσων επιβίωσης είναι επίσης δοσμένο". Όπως ανέφερα και πριν ο μισθός επηρεάζει το κόστος, κατά συνέπεια τα κέρδη μιας επιχείρησης. Μακροπρόθεσμα λοιπόν η εισαγωγή της τεχνικής οδηγεί σε αύξηση της παραγωγικότητας σε άλλους κλάδους, που έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση των τιμών και τα αγαθά πλέον αυτά γίνονται προσιτά. Τότε οι εργαζόμενοι επαναπροσδιορίζουν τον "τρόπο ζωής" τους και βάζουν κι αυτά τα αγαθά σαν ανάγκες ζωής. Η σχέση λοιπόν μισθού-παραγωγικότητας δεν είναι άμεση, βραχυπρόθεσμα η παραγωγικότητα επηρεάζει την υπεραξία, αργότερα όμως η συνολική αύξηση της παραγωγικότητας ανεβάζει τους μισθούς, όταν οι εργαζόμενοι βάλουν μέσα στην αξία της εργατικής τους δύναμης όλα τα αγαθά που έφερε η "πρόοδος" και ο "πολιτισμός".

Επίσης οι διεκδικήσεις και η επιτυχία τους έχει άμεση σχέση με αυτό που η κοινή γνώμη θεωρεί ανεκτό μισθό επιβίωσης ενός εργάτη. Γι' αυτό υπάρχει διαφορετική αντιμετώπιση σε διάφορες κατηγορίες εργαζομένων από τη κοινή γνώμη ανάλογα με το μισθό που παίρνουν κι όχι ανάλογα με τη παραγωγικότητα του αντίστοιχου κλάδου που δουλεύουν. Βλέπουμε πολλές φορές συμπαράσταση σε συνδικαλιστικούς αγώνες εργαζομένων σε κλάδους που έχουν "τελειώσει", γιατί η κοινή γνώμη συναινεί στο δικαίωμα των ανθρώπων να ζουν, ενώ αντίθετα σε απεργίες κλάδων με υψηλούς μισθούς η κοινή γνώμη είναι αντίθετη, έστω και αν είναι κλάδοι υψηλής παραγωγικότητας.

Για να δείξουμε ακόμα ότι ο μισθός είναι πολιτικό και συνδικαλιστικό μέγεθος ας πάρουμε τα στοιχεία του πιν. 1 που αναφέρονται στον Οικ. Ταχυδρόμο (10-9-87, σελ. 55). Θα δούμε λοιπόν πως την περίοδο 1960-1973 η παραγωγικότητα της εργασίας στην Ελλάδα αυξανόταν με ετήσιο ρυθμό 8,2 % ενώ οι μισθοί με 6,5%. Αν προσπαθήσουμε να ερμηνεύσουμε τους λόγους πρέπει να δούμε την πολιτική κατάσταση των διαφόρων περιόδων. Την περίοδο 1973-1981 που ξεκινά περίοδος εργατικών αγώνων, η παραγωγικότητα της εργασίας αυξάνεται 1,6% ενώ οι μισθοί με 3,7% το χρόνο. Το αποκορύφωμα είναι το 1982 που με π.ε. 0,6% οι μισθοί ανεβαίνουν 5,8%. Και μετά τον Οκτώβρη του '85 που έγινε η "στροφή" του ΠΑΣΟΚ βλέπουμε τους μισθούς να μειώνονται.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

	1960 1973	1973 1981	'82	'83	'84	'85	'86*	'87*	'88*
παραγωγικότητα εργασίας	8,2	1,6	0,6	-0,7	2,5	1,1	1,0	-0,8	0,6
πραγματικός μέσος μισθός	6,5	3,7	5,8	2,9	2,4	2,6	-7,3	-3,2	-0,0

*για τα έτη 1986, 1987, 1988 τα στοιχεία αφορούν προγνώσεις

Αν ξεφύγουμε από το σχήμα μισθός- παραγωγικότητα θα δούμε ότι η πρόοδος ή ειδικότερα η τεχνική πρόοδος, οφείλεται στον κοινωνικό ανταγωνισμό που είναι η κινητήρια δύναμη των κοινωνιών. Κανένας καπιταλιστής δεν θα αντικαθιστούσε εργατικά χέρια με κεφάλαιο όταν τα εργατικά χέρια είναι φτηνά. Η διεκδίκηση καλύτερου μισθού οδηγεί στην εισαγωγή της τεχνικής για να μειωθεί το συνολικό εργατικό εισόδημα, μειώνοντας την εργατική τάξη σε αριθμό αφού δεν γίνεται να μειωθεί ο μισθός. Βλέπουμε λοιπόν πως η αύξηση του μισθού σαν κατάκτηση του συνδικαλιστικού κινήματος οδηγεί στην υποκατάσταση εργασίας από κεφάλαιο σαν απάντηση των κεφαλαιοκρατών, μέχρι να βρεθεί εκ νέου η απάντηση του σ.κ. και αυτή η κίνηση συνεχίζεται.

Η πρόοδος έχει όμως και άλλες συνέπειες στην συμπεριφορά των εργαζομένων και στη διεκδίκηση του μισθού. Ας πάρουμε για παράδειγμα τον εργάτη στο Καρπενήσι και τον εργάτη στην Αθήνα. Στο Καρπενήσι ο εργάτης έχει τη δυνατότητα να αναπαράγει την εργατική του δύναμη με τρόφιμα που παράγει ο ίδιος στο χωράφι του, πράγμα που δεν μπορεί να κάνει ο Αθηναίος, που προσδιορίζει την αξία της εργατικής του δύναμης σε ψηλότερο σημείο απ' ότι ο Καρπενησιώτης που ο μισθός τού μένει για να μαζέψει τη προίκα της κόρης του. Βέβαια αυτό έχει σαν συνέπεια να φτιάχνεται διαφορετική συνείδηση σ' αυτούς τους δύο εργάτες. Ακόμα περισσότερο όταν η ανθρώπινη αλληλεγγύη έχει εμπορευματικοποιηθεί πράγμα που σημαίνει πως ο εργάτης δεν μπορεί να αναπληρώσει την εργατική του δύναμη παρά μονάχα με το μισθό.

Οι ξένοι εργάτες ή ακόμα στην Ιταλία οι εργάτες του φτωχού Νότου, προσδιορίζουν την αξία της εργατικής τους δύναμης με τις ανάγκες και τις συνήθειες που είχαν στις χώρες τους. Ταυτόχρονα ο συνδικαλιστικός παράγων δεν υπήρχε γιατί δεν ήταν συνδικαλισμένοι. Στη δεκαετία του '60 έχουμε μια πρωτοφανή έκρηξη του εργάτη-μάζα, που βρίσκει τρόπους να αποδιοργανώσει την αποτελεσματικότητα της αλυσίδας. Η παραγωγικότητα αρχίζει να πέφτει και η απάντηση στην εξάντληση των δυνατοτήτων της συγκεκριμένης οργάνωσης εργασίας ήταν η ταχύτατη υποκατάσταση εργατικών χεριών από κεφάλαιο. Αυτή η αλλαγή της οργανικής σύνθεσης του κεφάλαιου με τη συνακόλουθη πτώση του ποσοστού κέρδους οδηγεί σε "φυγή προς τα μπρος", επέκταση των εμπορευμάτων με σκοπό την αύξηση του απόλυτου μεγέθους των κερδών.

Η αγωνία του κεφάλαιου δεν είναι η σύνδεση μισθού - παραγωγικότητας, αλλά το πώς θα καμφθεί η εργατική αντίσταση. Η χωροταξική αποκέντρωση οδηγεί σε "αποκέντρωση" του εργατικού κινήματος. Ολόκληροι τομείς της παραγωγικής διαδικασίας κλείνουν και οι δουλειές ανατίθενται αλλού, όπως στην Ελλάδα έχουμε το φασόν. Μονάδες μεγάλες σπάνε σε μικρές με στόχο το σπάσιμο των συνδικάτων. Με την αύξηση του σταθερού κεφάλαιου οδηγούμαστε σε μεγάλη αύξηση της ανεργίας. Στην προσπάθεια τιθάσευσης της εργατικής τάξης προωθούνται θεσμοί και νόμοι "μερικής απασχόλησης".

Στην Ελλάδα η μερική απασχόληση δεν έχει περάσει. Η εισοδος όμως των ξένων εργατών χωρίς δικαιώματα και συνδικαλιστική οργάνωση αποτελεί ένα φτηνό εργατικό δυναμικό για το κεφάλαιο και ταυτόχρονα με την ανεργία η εργατική τάξη διχοτομείται σε "εξασφαλισμένους" και "μη εξασφαλισμένους". Οι μεγάλες επιχειρήσεις που πρόσφεραν εκτός από τον μισθό και άλλες εγγυήσεις στους εργαζόμενους (πχ. ιδιωτική ασφάλιση, δάνεια κλπ) γίνονται "προβληματικές" γιατί έχουν ψηλό κόστος εργασίας και συνδικάτα με μεγάλη βάση. Τους συμφέρει ν' ασχοληθούν μ' ένα κομμάτι της παραγωγικής διαδικασίας και το άλλο να πραγματοποιείται σαν φασόν στα υπόγεια και τις γειτονιές. Έτσι απαλλάσσονται και από τις εγγυήσεις που πρόσφεραν στους εργαζόμενους, αλλά και πειθαρχημένο προσωπικό έχουν, με το φόβο της ανεργίας.

Αυτή η διχοτόμηση πρέπει να μας ανησυχεί, η κρίση του συνδικαλιστικού κινήματος που είναι πια φανερή, κι όχι οι ατέρμονες συζητήσεις για τις καρέκλες στη ΓΣΕΕ. Αν δεν δοθεί μια εναλλακτική απάντηση στην επίθεση του κεφαλαίου, θα ζήσουμε δυστυχώς και στην Ελλάδα το φαινόμενο Λεπέν που στηριγμένο στην ξενοφοβία και το ρατσισμό θα ψηφίζεται από εργάτες.

Πέρα λοιπόν από τη σύνδεση μισθού-παραγωγικότητας προέχει να συζητήσουμε για την απασχόληση, για το "μέλλον" της εργατικής τάξης μπροστά στη πρόκληση του 2000...

Π.Κόρπας

ΠΡΑΣΙΝΗ ΚΑΜΠΑΝΙΑ

Φίλοι και φίλες πρόσφυγες της πολης,

γιατί τι άλλο από πρόσφυγες στην ίδια μας την πόλη είμαστε όταν δεν μπορούμε να την ορίσουμε αλλά αντίθετα τα άψυχα αντικείμενά της μας ορίζουν την καθημερινή ζωή μας.

Η έννοια της πόλης από την αρχαία ιστορία του ανθρώπου ως σήμερα ήταν πάντα συνυφασμένη με την ανάπτυξη της κοινωνικότητας και των σχέσεων μεταξύ των πολιτών με τη δημοκρατία και την κοινωνική ευτυχία των κατοίκων της πόλης. Όμως σήμερα δεν κατοικούμε στην αβίωτη πόλη που λέγεται Αθήνα. Μπορεί να κυκλοφορούμε μέσα σ' αυτήν, να εργαζόμαστε, να δηλητηριαζόμαστε, να καταναλώνουμε όμως δεν την κατοικούμε, δεν την ορίζουμε, δεν δημιουργούμε σ' ένα κοινό καθημερινό χώρο και αυτόν τον καθημερινό χώρο.

Αυτή είναι η σύγχρονη σημερινή Αθήνα: μια μητρόπολη του νότου με το επίπεδο κατανάλωσης της αναπτυγμένης ευρώπης και την υποδομή μιας μεγαλόπολης του τρίτου κόσμου που πνίγεται από το νέφος και από την πρώτη καταιγίδα. Οι λειτουργίες στις οποίες μπλεκόμαστε όλοι στην ζωή μας μέσα σ' αυτή την τεράστια μηχανή είναι λειτουργίες που αναφέρονται στην ποσότητα, το χρήμα, το κέρδος, το κεφάλαιο και δεν αναφέρονται – ίσα-ίσα αποκλείουν – την ποιότητα. Αν κάτι λοιπόν μας λείπει σ' αυτή την τερατούπολη είναι η ποιότητα της ζωής. Είναι η κινητοποίησή μας για την κατάκτηση της ποιότητας της ζωής που δεν θ' αναφέρεται σε προϊόντα και κατανάλωσή τους κύρια αλλά στις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων και το περιβάλλον μας. Είναι η ανθρωπιά μας που ζητάμε να ξανακερδίσουμε με την επαφή μας μαζί σας με την επαφή όλων των πολιτών μεταξύ του για ν' αποφασίσουν για άμεσα καθημερινά του χώρου τους, της γειτονιάς τους, του τόπου που ζουν και δουλεύουν της πόλης μας. Είναι ο άνθρωπος - πολίτης που πρέπει να ξαναεφεύρουμε σε αντίθεση με τον άνθρωπο-καταναλωτή χωρίς ταυτότητα και μέλλον. Έτσι ξεκινάμε και αυτή την προσπάθεια πράσινη καμπάνια αναπνοής για την πόλη με την απλή αυτή φιλοδοξία να ευαισθητοποιήσουμε όσο γίνεται περισσότερους πάνω στον αδιέξοδο τρόπο ζωής μας να ενωθούμε και κινητοποιηθούμε όσοι πιστεύουμε ότι μπορεί να υπάρχει ένας άλλος τρόπος ζωής, μια άλλη χρήση της πόλης πιο ανθρώπινη πιο ήπια που θα προωθεί την αλληλεγγύη και όχι τον ανταγωνισμό μεταξύ των ανθρώπων.

Είναι μια ολόκληρη πόλη μια ολόκληρη ζωή που έχουμε να κατακτήσουμε και ν' αλλάξουμε.

Η ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ Ι.Χ. ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Όλα ξεκίνησαν μετά την οικονομική κρίση του '29 στην Αμερική όταν οι βιομήχανοι με εκπρόσωπο τον αυτοκινητοβιομήχανο Φορντ έβαλαν μέσω της παραγωγής φτηνού αυτοκινήτου για τους υφηλόμισθους πλέον εργάτες τους, την εργατική τάξη στην μαζική κατανάλωση (έψαχναν βλέπεται για κάποιο φάρμακο να σταματήσει για πάντα την εργατική αναταραχή). Μέσω της εργατικής τάξης κατάφεραν να δηλητηριάσουν όλη την κοινωνία με τον καταναλωτισμό κι ιδιαίτερα αυτόν του αυτοκινήτου.

Τα σημερινά παιδιά των σύγχρονων μητροπόλεων σαν το πρώτο πράγμα που τα βάζει στον κόσμο των μεγάλων, έχουν τη μοτοσυκλέτα και ιδιαίτερα τ' αυτοκίνητο.

Τ' αυτοκίνητο δηλαδή έχει γίνει για τις σημερινές γενιές όχι απλά μια αξία χρήσης αλλά ένα *ιδανικό του πολιτισμού μας*. Κι αυτό γιατί συμπυκνώνει ιδεατά όλα τα όνειρα του καταναλωτικού ανθρώπου: ιδιοκτησία, βιομηχανία, κίνηση, «ατομικότητα».

Το Ι.Χ. αυτοκίνητο:

– είναι δικό σου, άρα νομίζεις ότι ξεφεύγεις από την ανάγκη της κοινότητας και της μαζικότητας.

– είναι μια μηχανή που τροφοδοτούμενη με καύσιμο και εργασία, παράγει «ξεκούραση» και μετακίνηση.

– σε κινεί για ν' ανανεώνεις συνεχώς τις παραστάσεις και εικόνες να «διευρύνεις» τους ορίζοντες «επικοινωνίας» και κατανάλωσης.

– μπορεί να μετατραπεί σ' ένα ιδιαίτερο προσωπικό χώρο που μέσα του αλλά και μέσω αυτού «την βρίσκεις».

Δηλαδή το Ι.Χ. αυτοκίνητο όπως είναι σήμερα αποκλείει:

– τη συλλογική λύση των συνολικών αναγκών της κοινωνίας των πολιτών για μετακίνηση κι επικοινωνία.

– την υγιεινή σωματική μετακίνηση με τα πόδια ή το ποδήλατο.

– την ανάπτυξη της συλλογικότητας επικοινωνίας και δημιουργίας στο χώρο ζωής και γειτονίας μιας κι *επιβάλλει την μετακίνηση*.

Στο Ι.Χ. αυτοκίνητο συμπυκνώνεται και εκφράζεται όλος ο σύγχρονος βιομηχανικός πολιτισμός μετά τον πόλεμο που ακριβώς αναπτύχθηκε καλλιεργώντας στο έπακρο την ανάγκη του Ι.Χ. Ο περίφημος *κύκλος του αυτοκινήτου*:

– Βιομηχανίες που το παράγουν

– Βιομηχανίες που το διαφημίζουν

– Βιομηχανίες που παράγουν τους δρόμους που κινείται

– Βιομηχανίες πετρελαίου που παράγουν το καύσιμό του

– Συνεργεία

– Πάρκινγκ

– Πόλεις που φτιάχτηκαν με βάση το αυτοκίνητο και όχι τους κατοίκους

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Αποτέλεσμα; «Οι άνθρωποι εργάζονται ένα μεγάλο διάστημα κάθε μέρα για να πληρώσουν τις μετακινήσεις που απαιτούνται για να πάνε στην εργασία τους». Αν λάβουμε υπόψη μας και τα λόγια του Μαρξ «ότι οι ώρες μετακίνησης προς την εργασία είναι στην ουσία τους ώρες εργασίας» τότε εύκολα καταλήγουμε στην εξίσωση: ζούμε για να δουλεύουμε, δουλεύουμε για να μετακινούμαστε, μετακινούμαστε για να δουλεύουμε άρα ζούμε για να μετακινούμαστε!!

Έτσι μπορούμε να πούμε ότι το Ι.Χ. αποδείχτηκε στην ιστορία της ανθρωπότητας *δολοφονικό* κατά τρεις τρόπους:

Α. *Σκότωσε την πόλη*, μιας και την έκανε *κυκλοφορήσιμη* και *όχι κατοικήσιμη*. Σήμερα όλοι πηγαίνουμε προς τα κάπου και δεν δημιουργούμε κάτι κάπου.

Β. *Σκότωσε τον εαυτό του*, δηλαδή αποδείχτηκε πια, αναποτελεσματικό μέσο γρήγορης και ασφαλούς μετακίνησης.

Γ. *Σκοτώνει τους ανθρώπους*, με το νέφος των καυσαερίων που παράγει.

Σήμερα λοιπόν στην Αθήνα μπορούμε να μιλήσουμε εκτός από τις κλασικές βιομηχανίες - βιοτεχνίες που ρυπαίνουν (Διυλιστήρια, Ασπρόπυργος, Λιπάσματα κλπ.) και για τη *Βιομηχανία καυσαερίων:*

800.000 εξατμίσεις κάθε είδους οχήματος εκπέμπουν καθημερινά θάνατο για να πραγματοποιήσουν 1.000.000 μετακινήσεις.

Παρ' όλ' αυτά οι επιστημονικές έρευνες δείχνουν ότι οι νεοέλληνες θεωρούμε το Ι.Χ. σαν το πρώτο αγαθό - ιδανικό στην ζωή μας. Κι αυτό γιατί έχουμε μεταβληθεί σε *πρόσφυγες της μεγαλούπολης* σε *πρόσφυγες διωγμένοι από την ίδια μας την ζωή*.

Εδώ πραγματικά χρειάζεται μια *επανάσταση* όχι για να διεκδικήσουμε οποιαδήποτε πολιτική εξουσία αλλά για κάτι βαθύτερο να διεκδικήσουμε μια διαφορετική ζωή που θα την ορίζουμε εμείς και όχι το Ι.Χ. και οι βιομηχανίες.

Ο βιομηχανικός πολιτισμός όπως αναπτύχθηκε με κέντρο το Ι.Χ. και τη βιομηχανία έφτασε στο τέλος του ή θα βρούμε έναν νέο τρόπο ζωής και επικοινωνίας ή θα πεθάνουμε δηλητηριασμένοι από τον παλιό - σύγχρονο τρόπο... θανάτου μας.

Ακριβώς εδώ βρίσκεται και η αξία της συλλογικής αλλά και της *προσωπικής στάσης* του καθενός που θ' αφήσει εθελοντικά το Ι.Χ. τουλάχιστον για μέσα στην πόλη, θ' απαιτήσει καλύτερες μαζικές συγκοινωνίες, πράσινο, θα πεζοπορήσει, θα πάρει ποδήλατο, *θα οργανώσει τοπικά την ζωή του σαν κάτοικος* και δεν θα χρειάζεται να μετακινηθεί για να νομίζει ότι ζει.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Κι όσο δεν παίρνουμε ΕΜΕΙΣ τα μέτρα μας, η κατάσταση θα χειροτερεύει: Η υπερτροφική πόλη διογκώνεται κι άλλο, το πράσινα μένει στάσιμο ή και συρρικνώνεται, η βιομηχανία επεκτείνεται, η ανοικοδόμηση φουντώνει και πάλι στα προάστια, τα αυτοκίνητα πληθαίνουν, η συγκοινωνία υποβαθμίζεται, κι όλα αυτά με τις ευλογίες εκείνων ακριβώς που υπόσχονται να διώξουν το νέφος: της κυβέρνησης, των δήμων, μα και των περισσότερων κομμάτων της αντιπολίτευσης:

Η καμπάνια για την Ολυμπιάδα του 1996 ουσιαστικό της στόχο έχει να συγκεντρώσει στην Αθήνα ακόμη μεγαλύτερο μερίδιο της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας.

– Στον τουρισμό: συνεδριακό κέντρο, νέα ξενοδοχεία, προβολή στο εξωτερικό.

– Στον κατασκευαστικό τομέα: Ολυμπιακό χωριό, αεροδρόμιο Σπάτων, αθλητικοί χώροι.

– Στο εμπόριο και στο μάρκετινγκ: μετά τους αγώνες το μεγαλύτερο μέρος των εγκαταστάσεων θα μετατραπεί σε εκθεσιακούς χώρους που θα υπονομεύσουν τη Δ.Ε.Θ.

Η αναπόφευκτη (λόγω Ε.Ο.Κ.) πτώση της τιμής των Ι.Χ. θα κάνει σύντομα καθεστώς το δεύτερο οικογενειακό αυτοκίνητο, εκμηδενίζοντας την αξία των μεταχειρισμένων και υπονομεύοντας κάθε μέτρο μονών - ζυγών στην πράξη. Την ίδια στιγμή η κρατική πολιτική πριμοδοτεί τη χρήση του Ι.Χ. σ' ολόκληρη την πόλη, επιβάλλοντας μόνο ένα είδος «δελτίου» στους κορεσμένους δρόμους του κέντρου:

– Η μεταφορά κεντρικών λειτουργιών έξω από το κέντρο (δικαστήρια, Υπουργεία, γραφεία πολυεθνικών) δίνει πρόσθετα «πλεονεκτήματα» στο Ι.Χ. απέναντι στη συγκοινωνία.

– Μια ολόκληρη σειρά ελεύθερων χωρών θυσιάζεται για τα υπόγεια γκαράζ που θ' αποτελέσουν μαγνήτη για τα Ι.Χ.

– Η κρατική υποκρισία βαφτίζει τους ανισόπεδους κόμβους και τις νέες λεωφόρους «μέτρα κατά του νέφους». Ας θυμηθούμε εδώ το Λος Άντζελες μια από τις πιο σύγχρονες μεγαλουπόλεις της «πολιτισμένης» Αμερικής που έχει ελάχιστη μαζική συγκοινωνία και η συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων έχει Ι.Χ. αυτοκίνητο ενώ το σύστημα κυκλοφορίας είναι τέλειο χωρίς μποτιλιαρίσματα, όμως νέφος υπάρχει.

– Η βελτίωση της συγκοινωνίας παραπέμπεται στο μακρυνό μέλλον του μετρό.

Το πράσινο δεν λέει να ξεκολλήσει από το 3%, τη στιγμή που οι ανάγκες είναι τουλάχιστον δεκαπλάσιες.

– Χώροι πρασίνου θυσιάζονται σε άλλες «προτεραιότητες»: ελαιώνας Κηφισσού, δάσος Σχ. Ευελπίδων, πάρκο Γ. Παπανδρέου, υπόγεια γκαράζ στις κεντρικές πλατείες, σκοπευτήριο και νεκροταφείο στο Ποικίλο Όρος.

– Τα 8.000 διαμερίσματα του Ολυμπιακού Χωριού και οι αθλητικές εγκαταστάσεις απειλούν με τσιμεντοποίηση το Κτήμα Βείκου, τον ελαιώνα του Αγ. Θωμά, και το Γουδί.

– Παραβιάζεται ακόμα και η *νομοθετική* κατοχύρωση εκτάσεων σαν χώρων πρασίνου: πρόσφατα παραδείγματα ο «πράσινος διάδρομος» του Ρέντη και τα στρατόπεδα στο Γουδί.

– Οι διεκδικήσεις για ελεύθερους χώρους στις συνοικίες αντιμετωπίζονται με το πλαστό επιχείρημα του οικονομικού κόστους.

– Δεκάδες ελεύθεροι χώροι στις κεντρικές συνοικίες απειλούνται με ανοικοδόμηση, καθώς πλησιάζει η λήξη της οκτάχρονης δέσμευσης που είχε κηρύξει ο Δήμος Αθηναίων το '82 για προεκλογικούς λόγους. Ανάλογο κίνδυνο αντιπροσωπεύει το πρόγραμμα της Εθνικής Τράπεζας για την εκποίηση της ακίνητης περιουσίας της. Ενώ στα προάστεια των πλούσιων παρατηρείται μια μετάσταση του τσιμέντου που τρώει σιγά-σιγά το πράσινο και το περιορίζει για να χτιστούν πολυτελείς πολυκατοικίες με ακριβό ενοίκιο.

Απέναντι σ' αυτές τις εφιαλτικές προοπτικές, η αντίστασή μας είναι ζήτημα ζωής και θανάτου για μας και για την πόλη. Οι πρωτοβουλίες των κατοίκων που βλέπουν τις πλατείες τους ν' απειλούνται από τα υπόγεια γκαράζ (Κυψέλη, Τοσίτσα, Βικτώρια, κ.ά.), η αντίσταση στις νέες μονάδες των Λιπασμάτων, της Πετρόλα, του Ασπρόπυργου, οι κινητοποιήσεις για την προστασία του πράσινου στου Ζωγράφου, στη Σχ. Ευελπίδων ή στο Ποικίλο Όρος, όλα αυτά αποτελούν μια πρώτη πηγή ελπίδας: τα ζητήματα που θίγουν οι τοπικές αυτές αντιστάσεις, κάθε άλλο παρά τοπικά είναι. Η σύνδεση λοιπόν των αποσπασματικών συνοικιακών πρωτοβουλιών μεταξύ τους δεν είναι μόνο όρος για την επιτυχία τους, μα και προϋπόθεση για ένα ευρύτερο κίνημα που θα κατοχυρώσει στην πράξη το δικαίωμα της αναπνοής.

ΤΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

Οι προτάσεις μας διακρίνονται σε άμεσες και μακροπρόθεσμες. Οι πρώτες αποβλέπουν σε μια πρώτη και άμεση ανακούφιση του πληθυσμού και οι δεύτερες στη δημιουργία των προϋποθέσεων για μιαν οριστική εξαφάνιση του νέφους, όσο μπορεί να είναι αυτή δυνατή υπό τις παρούσες συνθήκες λειτουργίας της πόλης και του συστήματος συνολικά.

Ο βασικός άξονας των βραχυπρόθεσμων προτάσεων είναι η μείωση της κυκλοφορίας των Ι.Χ., μιας κι αυτά είναι οι κύριοι μολυντές και – κατά δεύτερον – η μείωση της ρύπανσης από τη βιομηχανία και τα συστήματα κεντρικής θέρμανσης. Έτσι λοιπόν:

1. *Βελτίωση των μαζικών συγκοινωνιών* με επέκταση των τρόλεϋ (καινούργιες, γρηγορότερα οχήματα), με τραμ ή με δημοτικές συγκοινωνίες, που θα κάνουν περιφερειακά δρομολόγια.

2. *Βελτίωση του πετρέλαιου*, σαν καύσιμου τόσο για λεωφορεία και ταξί, όσο και για λέβητες κεντρικής θέρμανσης. Φυσικά θα πρέπει να βελτιωθούν και οι κινητήρες των ταξί και των λεωφορείων (κρατικών ή και ιδιωτικών) είτε με συχνότερο και αυστηρότερο έλεγχο, είτε με παροχές δανείων. Να μην δοθεί καμιά άλλη άδεια ταξί αλλά να τους δοθούν ραδιοτηλέφωνα.

3. *Εγκατάλειψη του Ι.Χ. από μέσο καθημερινής μεταφοράς μέσα στην πόλη.* Η διοικητική απαγόρευση του Ι.Χ. με δακτύλιους κλπ. είναι μεν αποτελεσματική, ωστόσο είναι πιο θεμιτό να «οργανωθεί» από μας τους ίδιους η εγκατάλειψη του Ι.Χ. και να εκπληρωθούν οι προϋποθέσεις για ευκολότερη συγκοινωνία και μεταφορά. Μια δυνατότητα είναι η συλλογική χρήση του αυτοκίνητου με βάση τις λίστες, που θα μπορούν να συγκροτούνται στα Δημαρχεία.

4. *Φορολογικές απαλλαγές για τα ποδήλατα.* Φορολογικές διευκολύνσεις (ιδιαίτερα στις τιμές αγοράς) για τις μοτοσυκλέτες, καθώς και των σχετικών αξεσουάρ (κράνη, αδιάβροχες φόρμες κλπ.)

5. *Καταλύτες, φίλτρα ή ότι άλλο* μπορεί να εφαρμοστεί σε βιομηχανίες, βιοτεχνίες και σ' όλα τα συστήματα που εκπέμπουν καυσαέρια. Αλλαγή του καυσίμου θέρμανσης σε αέριο και πριμοδότηση των ηλιακών.

Σαν παραπέρα προτάσεις μπορούμε να προτείνουμε οτιδήποτε αποτρέπει την παραπάνω συγκέντρωση πληθυσμού στην Αθήνα. Μερικές τέτοιες ιδέες είναι:

6. Μέτρα για την ανάπτυξη του πράσινου και όχι του τσιμέντου. *Απαλλοτρίωση των ακάλυπτων χώρων* και μετατροπή τους σε πάρκα. (Και στα προάστια).

7. *Όχι σε έργα - τέρατα* που θα διευκολύνουν την χρήση του Ι.Χ. (συγκοινωνιακοί κόμβοι ανισόπεδες, πάρκινγκ). Αυτά τα έργα, ενώ κοστίζουν υπερβολικά, ενθαρρύνουν τους οδηγούς Ι.Χ. και ακρηστεύονται από μόνα τους μέσα σε λίγα χρόνια.

8. *Όχι στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1996.* Η κατασκευή του Ολυμπιακού Χωριού θα τσιμεντοποιήσει και τους τελευταίους εκτεταμένους ακάλυπτους χώρους του λεκανοπεδίου. Επιπλέον, θα αφήσει στην Αθήνα, μετά τους αγώνες, ένα τεράστιο τσιμεντένιο κατασκεύασμα που βέβαια δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν εκθεσιακό κέντρο.

9. *Αποκέντρωση των Δημόσιων υπηρεσιών.* Πρέπει αφενός μεν ο πολίτης να μπορεί να εξυπηρετείται και με άλλες μεθόδους (αλληλογραφία, τηλεφωνικώς, δι' αντιπροσώπου) αφετέρου δε, όσες υπηρεσίες δεν έχουν άμεσο λόγο παρουσίας στην Αθήνα (και μάλιστα στο κέντρο της) να φύγουν για την περιφέρεια ή και για την επαρχία. Η λογική μας της αποκέντρωσης είναι της ενοποίησης των λειτουργιών στον τόπο ζωής μας και όχι η διάσπασή της.

10. Καμιά καινούργια βιομηχανία στην Αττική. Να επιδοτηθεί η μεταφορά τους σ' άλλες υποβαθμισμένες βιομηχανικές πόλεις.

Καλούμε όλους όσους και όσες θέλουν να συμμετέχουν στην πράσινη καμπάνια για την Αθήνα να επικοινωνήσουν στα τηλέφωνα:

3619 837 Γιάννης
3626 319 Βαγγέλης
3641268 Γιάννης

ή να έρθουν κάθε Τρίτη 8 μ.μ. στο κέντρο εναλλακτικής πληροφόρησης και δράσης: Θεμιστοκλέους 37.

Η καμπάνια υποστηρίζεται από :
Ε.Α.Ρ, Νέα Οικολογία, Ρήξη,
Φάσμα, Εναλλακτική Κίνηση
Οικολόγων

Ο σύλλογος υπαλλήλων της τράπεζας της Ελλάδας για το **νέφος**

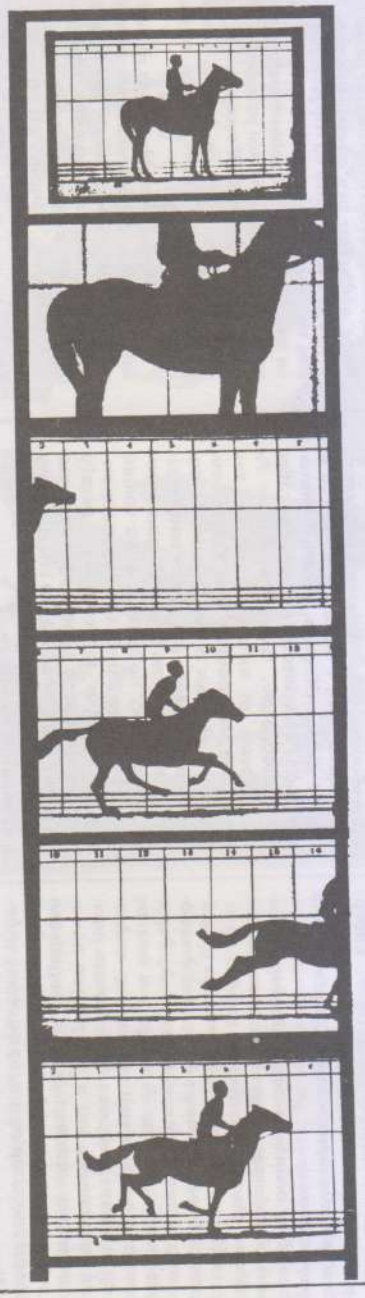

Συνάδελφοι,

Τις τελευταίες μέρες - πριν έρθει το βοριαδάκι - η ατμόσφαιρα στην Αθήνα ήταν τραγική. Το πρόβλημα του νέφους - δυστυχώς - έχει γίνει χρόνιο. Τα τελευταία χρόνια παρά τις υποσχέσεις και τις ελπίδες ελάχιστα έγιναν. Αντίθετα μπορούμε να πούμε ότι η κατάσταση επιβαρύνθηκε όχι μόνον λόγω της χρόνιας συσσώρευσης ρύπων αλλά και με άστοχες - επικίνδυνες ενέργειες. Είδαμε να γίνονται προσπάθειες για τη νομοθετική κάλυψη εγκατάστασης νέων βιομηχανιών ενώ αφήνονται ασύδοτοι όσοι ρυπαίνουν το περιβάλλον.

Συνάδελφοι,

Το νέφος είναι θάνατος. Άμεσος για όσους έχουν προβλήματα υγείας και αργός - ύπουλος για όλους τους υπόλοιπους και κυρίως για τα παιδιά μας. Ενδιαφέρουσα πιστοποίηση του νέφους - δολοφόνου είναι η πρόσφατη ανακοίνωση επιστημόνων που έδωσαν στοιχεία τρομακτικά για την υγεία μας.

"Εκατόν είκοσι (120!) άνθρωποι πεθαίνουν το χρόνο από το νέφος. Σε κάθε μέρα αιχμής της ρύπανσης αντιστοιχούν δέκα (10) θάνατοι!!".

Το ΔΣ αποφάσισε να προτείνει μαζί με άλλους φορείς, τα παρακάτω μέτρα - άξονες για να αρχίσει το νέφος να κτυπιέται :

1.–Σύσταση ενιαίου φορέα περιβάλλοντος και όχι κατάτμηση σε διάφορες υπηρεσίες και υπουργεία. Νομοθετική ρύθμιση που θα δίνει αποφασιστικές αρμοδιότητες σε επιτροπή-κεντρικό όργανο περιβάλλοντος με την συμμετοχή κρατικών υπηρεσιών, δήμων, συνδικάτων.

2.–Νομοθετική ρύθμιση για τον έλεγχο και την τήρηση του ελέγχου στις βιομηχανικές μονάδες με προδιαγραφές εκπομπών. Εισαγωγή με κίνητρα αντιρρυπαντικής τεχνολογίας σε συνδυασμό με την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών ενέργειας.

Δημιουργία βιομηχανικών περιοχών μακριά από κατοικημένες περιοχές και κίνητρα για την σταδιακή απομάκρυνση των βιομηχανιών από την Αττική.

3.–Ανάπτυξη των μέσων μαζικής μεταφοράς σαν βάση των συγκοινωνιών. Αυτό σημαίνει λιγότερα Ι.Χ., λιγότερα ταξί, σύγχρονα λεωφορεία, επιτάχυνση των εργασιών για την κατασκευή του μετρό. Τουλάχιστον στις μέρες αιχμής να μην εισέρχονται στο κέντρο Ι.Χ. και εκ περιτροπής τα ΤΑΞΙ. Αυστηρός έλεγχος των καυσίμων σ' όλα τα μέσα μεταφοράς και μετατροπή των καυσίμων των ΤΑΞΙ.

4.–Άμεση διαδικασία απαλλοτριώσεων για την δημιουργία ελεύθερων χώρων πράσινου και ματαίωση προτάσεων για τη δημιουργία γκαράζ στο κέντρο.

5.–Νομική προστασία περιβάλλοντος με διατάξεις έτσι ώστε να απλουστευτούν οι διαδικασίες για την τιμωρία όσων ρυπαίνουν. Χορήγηση αυτού του δικαιώματος στους δήμους για έλεγχο και παρέμβαση.

Συνάδελφοι,

Ο ΣΥΤΕ παίρνοντας αυτή τη πρωτοποριακή θέση για τα θέματα του περιβάλλοντος δείχνει ότι οι εργαζόμενοι ενδιαφέρονται και για την ποιότητα της ζωής τους. Η απόφαση αυτή του ΣΥΤΕ πιστεύουμε ότι θα λειτουργήσει σαν καταλύτης για την κινητοποίηση όλων των συνδικάτων που μέχρι σήμερα δεν έχουν ενεργοποιηθεί δυναμικά.

Τέλος το ΔΣ κατά πλειοψηφία σύμφωνα με τα παραπάνω πήρε τις εξής αποφάσεις :

α) Με πρωτοβουλία του κάλεσμα και άλλων συνδικάτων (ΟΤΟΕ, ΕΚΑ) για κοινές ενέργειες και δυναμικές αντιδράσεις.

β) Σύσταση επιτροπής όλων των τάσεων του ΔΣ εξουσιοδοτώντας την να προκηρύσσει στάσεις εργασίας (καθυστέρηση έναρξης εργασίας) χωρίς να συνεδριάζει το ΔΣ όταν διαπιστώνεται ότι υπάρχει αιχμή της ρύπανσης.

Με συναδελφικούς χαιρετισμούς

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

OLYMPIC BAHALO

Ο βαρώνος Πιέρ ντε Κουμπερτέν, εμψυχωτής της αναβίωσης των Ολυμπιακών αγώνων και πρωτεργάτης της Ολυμπιάδας του 1896, έγραφε στο βιβλίο του "Αθλητική Παιδαγωγική" : "Για να υπάρξει κοινωνική γαλήνη, ύστατη εγγύηση της σταθερότητας του κράτους και της ευημερίας της οικονομίας, μια λύση υπάρχει η πολιτική αποστράτευση του προλεταριάτου μέσω της αθλητικής του επιστράτευσης" (!).

Βεβαίως είναι αμφίβολο το κατά πόσο η συμπαθής τάξη των βαρώνων εκείνης της εποχής συμμεριζόταν τις ιδέες του ντε Κουμπερτέν, όσον αφορά τις καταπραϋντικές ικανότητες της αθλητικής δοσολογίας επί των επαναστατικών κρίσεων του προλεταριάτου. Δεδομένων των ωραρίων εργασίας του τέλους του 19ου αιώνα και δεδομένης της απουσίας σημαντικού ελεύθερου χρόνου για τους εργαζόμενους, η αξιοποίηση της εκτονωτικής συνταγής προσέκρουε σε αξεπέραστες δυσκολίες!

Ο αθλητισμός προϋπέθετε χρόνο, χρόνο "ελεύθερο", δηλαδή μη εργασιακό. Χρόνο που με τη σειρά του θα μπορούσε να μετατραπεί σε ο,τιδήποτε, από ενασχόληση και επαγγελματοποίηση μέσα στα πλαίσια του ανταγωνιστικού πρωταθλητισμού μέχρι και απλή δραστηριότητα "σωματικής βελτίωσης" στα όρια των προσωπικών δυνατοτήτων ή ακόμα και απλό φίλαθλο μπανιστήρι σύμφωνα με τις προδιαγραφές της κοινωνίας του θεάματος.

Ο βαρώνος ντε Κουμπερτέν είχε σωστά συλλάβει το ρόλο του "ελεύθερου" - δηλαδή μη εργασιακού - χρόνου ως πεδίου πάλης για την επανένταξη των εργαζόμενων μέσα στο σύστημα. Όμως είναι αμφίβολο το κατά πόσο είχε ξεπεράσει την εποχή του, ώστε να αντιληφθεί πως μόνο ειδικές μορφές ενασχόλησης με τον αθλητισμό θα μπορούσαν να έχουν συνέπεια τη χειραγώγηση και τον εφησυχασμό.

Γενικά ο Κουμπερτέν ανήκε στην πρώτη γενιά των "ολυμπιστών" οι οποίοι βρίσκονταν σχετικά πιο κοντά στο ύφος της αρχαιοελληνικής παράδοσης και πολύ μακρύτερα από τις προδιαγραφές του σύγχρονου, βιομηχανοποιημένου, μαζικού αθλητικού θεάματος. Πάντως μέχρι το θάνατο του Κουμπερτέν, το 1937, οι αγώνες δημιούργησαν τη δική τους δυναμική, που ξέφευγε όλο και περισσότερο από τις αρχικές συλλήψεις του Γάλλου βαρώνου.

Μετά το "εναρκτήριο λάκτισμα" του 1896 και ύστερα από ανεπιτυχή ελληνική προσπάθεια για μόνιμη τέλεση των αγώνων στην Ελλάδα, οι Ολυμπιακοί του Παρισιού στα 1900 ήταν οργανωτικά αποτυχημένοι, ενώ το 1904 οι αγώνες στον Α.Λουδοβίκο των ΗΠΑ εξελίχθηκαν σε καθαρή φάρσα καθώς κράτησαν μήνες, συμπεριέλαβαν ειδικές "ανθρωπολογικές" ημερίδες, με διοργάνωση αγώνων μεταξύ διαφόρων ανθρωπίνων φυλών (!), και τελικά έδωσαν μια απ' τις κωμικότερες αθλητικές νότες καθώς ο εκ πρώτης όψεως νικητής του Μαραθώνιου, Φρεντ Λοτζ, αφού χειροκροτήθηκε, φωτογραφήθηκε, στεφανώθηκε, αποδείχτηκε ότι είχε διανύσει μεγάλο μέρος της διαδρομής πάνω σε άμαξα! Οι Ολυμπιακοί του Λονδίνου το 1908 προκάλεσαν την κριτική του Κουμπερτέν, που εν όψει της Στοκχόλμης του 1912 δήλωνε πως θα προτιμούσε τους αγώνες πιο αθλητικούς, πιο αξιοπρεπείς, πιό σύμφωνους με τις κλασικές και καλλιτεχνικές απαιτήσεις και πάνω απ' όλα λιγότερο ακριβούς!

Όμως τα πράγματα όλο και περισσότερο έπαιρναν μια άλλη κλίμακα και τροχιά. Από το χωρητικότητας 30.000 θέσεων στάδιο της Αμβέρσα του 1920, στο 60.000 θέσεων του Παρισιού του 1927, και μετά στο Άμστερνταμ του 1928 όπου συμμετείχαν για πρώτη φορά αθλήτριες στη συνέχεια στο Λος Άντζελες του 1932 με το "Κολοσσαίο" αθλητικό στάδιο των 100.000 θέσεων. Στα 1936 το εθνικιστικό και σωβινιστικό παραλήρημα του ανερχόμενου ναζισμού έδωσε μια ειδική περίπτωση πολιτικής χειραγώγησης του ολυμπισμού. Ο Χίτλερ κατάφερε σε μεγάλο βαθμό να "βάλει χέρι" στο θεσμό με ρατσιστικά, ναζιστικά και αντισημιτικά συνθήματα, προκαλώντας έτσι μεγάλη κρίση που παρά λίγο να τίναζε στον αέρα τους αγώνες του Βερολίνου. Με μυστικιστικές και μνημειακές κατασκευές από αγνά γερμανικά υλικά(!) και άφθονες φανφάρες, το καθεστώς ήλπιζε στην ανάδειξη της Αρίας φυλής, όμως δεν απέφυγε ένα από τα μεγαλύτερα "σπασίματα" της ιστορίας, καθώς ο "υπερνικητής" των 100 μ., των 200μ. και του άλματος σε μήκος ήταν μαύρος!

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ο ολυμπισμός πέρασε σε νέα φάση ανάπτυξης. Σαν κορυφαία μορφή της αθλητικής ιδεολογίας ο ολυμπισμός προωθούσε ακόμη περισσότερο την πόλωση πρωταθλητών και φιλάθλων, ηθοποιών και θεατών της αθλητικής σκηνής. Ουσιαστικά επρόκειτο για μια διαδικασία αποσαφήνισης ρόλων και εξειδίκευσης, που σύντομα ξεχώρισε στον ένα πόλο το μοντέλο του επαγγελματία αθλητή. Παράλληλα ο ολυμπισμός δεν έπαψε να τροφοδοτείται από μια "αναφορά στις ρίζες", που ήταν φυσικά κολακευτική για την κατεστημένη νεοελληνική αρχαιοπληξία. Το ολυμπιακό ιδεολόγημα αποτέλεσε βασικό στοιχείο ενός νεκρόφιλου πολιτιστικού περιβάλλοντος, και σαν τέτοιο λειτούργησε μέσα στα όρια της νεοελληνικής μιζέριας - σε μια κοινωνία που δεν μπορούσε να την σκαπουλάρει εύκολα με έναν Ολυμπιακό Πειραιά, Ολυμπιακό Χαλκίδας, Ολυμπιακό Βόλου, Ολυμπιακή Αεροπορία και άλλα ολυμπιακά παρόμοια...

Χωρίς βέβαια να θέλουμε να απομακρυνθούμε από το επίκεντρο του προβλήματος, που δεν είναι άλλο από την κατάδειξη της αλλοτριωτικής πόλωσης ανάμεσα στον πρωταθλητισμό και στο φίλαθλο θέαμα, πρέπει να θίξουμε και το κατά πόσο η σύγχρονη, νεο-ολυμπιακή καπιταλιστική ιδεολογία αποτελεί αναπαραγωγή του ολυμπιακού πνεύματος της κλασικής αρχαιότητας, καθώς επίσης και για το κατά πόσο αυτό το τελευταίο αποτελεί αντιπροσωπευτικό στοιχείο της αρχαιοελληνικής σωματικής αγωγής και παιδείας. Γιατί εδώ ακριβώς υπάρχουν δυο ενδεχόμενα. Πρώτο η διατυμπανιζόμενη "επιστροφή στις ρίζες" να είναι ένα ψευδεπίγραφο κατασκεύασμα, ένα return to the roots! - που θα έλεγε έξυπνα ο Τζίμης Πανούσης - έτσι ώστε να μπορούμε να πούμε ότι η νεο-ολυμπιακή ιδεολογία οικειοποιείται για τον εαυτό της απλά και μόνο μια ονοματολογική ή τυπική ομοιότητα με το αρχαίο παρελθόν. Δεύτερο, σαν στοιχείο της παράδοσης, η ολυμπιακή ιδεολογία θα μπορούσε να είναι ένα στοιχείο άξιο απώθησης, παραμερισμού και ιστορικοποίησης, δηλαδή όχι άξιο αναβίωσης! Με άλλα λόγια, η κριτική στάση ενός έθνους απέναντι στο παρελθόν του - σε αντίθεση με την λατρευτική και νεκροφιλική σχέση - θα ήταν αναγκαστικά επιλεκτική, και μ' αυτή την έννοια ένα στοιχείο όπως το "νους υγιής εν σώματι υγιεί" ή το "μέτρον άριστον" θα μπορούσε να "προκριθεί" σε βάρος και του ίδιου του αυθεντικού ολυμπιακού πνεύματος!

Και πριν απ' όλα λοιπόν, ας θίξουμε τα ζητήματα που έχουν να κάνουν με μια "επιστροφή στις ρίζες" ή ένα "return to the roots". Οι Ολυμπιακοί αγώνες, που θεσπίσθηκαν στα 884 π.Χ και διεξάγονταν αρχικά κάθε πέντε χρόνια, έδωσαν τη βάση της αρχαιοελληνικής χρονολόγησης από το 776 π.Χ, οπότε και αυξήθηκε η συχνότητα τέλεσής τους στα τέσσερα χρόνια. Οι Ολυμπιακοί αγώνες στην αρχική τους μορφή έκφραζαν την πανελλαδική ενότητα και συνδυάζονταν με αντίστοιχη εκεχειρία. Από μια "διπλωματική σκοπιά", οι

αγώνες έδιναν την ευκαιρία επαφών ακόμη και ανάμεσα σε εμπόλεμα μέρη, ενώ από ψυχο-κοινωνιολογική σκοπιά δημιουργούσαν ένα υποκατάστατο πεδίου μάχης, που κατά κάποιο τρόπο λειτουργούσε εκτονωτικά και κατευναστικά. Αξιοσημείωτο επίσης ήταν σ' αυτή τη φάση το μυστικιστικό, λατρευτικό και θρησκευτικό στοιχείο.

Οι ελληνιστικοί και ρωμαϊκοί χρόνοι, ήταν χρόνοι μετεξέλιξης του θεσμού και προσαρμογής του σε νέα ανταγωνιστικά ήθη. Στην ελληνιστική εποχή οι προπονητές έδεναν τους δρομείς σε άλογα, που χτύπαγαν με το μαστίγιο για να τρέξουν! Στη ρωμαϊκή αυτοκρατορία ο Γαληνός - που είχε χρηματίσει και αθλίατρος - κατέτασσε τον επαγγελματικό αθλητισμό στις βάναυσες και χειρωνακτικές δραστηριότητες, ενώ οι νέοι αριστοκρατικής καταγωγής απαξίωναν να συμμετέχουν στους αγώνες και να συναγωνίζονται με επαγγελματίες "αγροίκους". Ο ίδιος ο Γαληνός έλεγε ότι ο αθλητισμός - επειδή σκοπεύει στην υπερβολή, δεν έχει σχέση με την υγεία που είναι ακριβώς η τήρηση του "μέτρου".

Χωρίς βέβαια να ισχυριζόμαστε ότι οι γραμμές αυτές είναι προϊόν πλατιάς ιστορικής έρευνας, μπορούμε να πούμε ότι ο σύγχρονος μεταπολεμικός ολυμπισμός μοιάζει με τον παρηκμασμένο ολυμπισμό της ελληνιστικής και ρωμαϊκής περιόδου· επαγγελματοποίηση, προπονητική ένταση, απομάκρυνση από την έννοια του μέτρου, βάναυση ανταγωνιστική διάθεση, πέρα και αντίθετα από οποιοδήποτε πνεύμα εθνικής ή θρησκευτικής ενότητας. Οι Ολυμπιακοί αγώνες, που ετελέσθηκαν για τελευταία φορά το 385 μ.Χ. με τελευταίο νικητή τον Αρμένιο πυγμάχο Αρσακίδη Αρτάβασδο, είχαν μετατραπεί σε ένα πολυεθνικό γεγονός, όπου θριάμβευε η επιδειξιομανία σε βάρος της προσωπικής ψυχοσωματικής καλλιέργειας.

Χωρίς να έχουν από πρώτη όψη τη βαναυσότητα της ρωμαϊκής αρένας, οι σύγχρονοι Ολυμπιακοί αγώνες υψώνουν στο τετράγωνο τα στοιχεία της επίδειξης και του θεάματος. Όμως η βαναυσότητα συνεχίζει την υπόγεια ύπαρξή της, όχι μόνο με τη μορφή του "αγριεμένου πλήθους" που απαιτεί από τον αθλητή το μέγιστο της προσπάθειας αλλά και με τη μορφή της μαζοχιστικής σχέσης του αθλητή προς τον εαυτό του. Δεν πρόκειται για μια απλή επιχείρηση μετάθεσης και υπέρβασης κάποιων προσωπικών δυνατοτήτων, που συνιστά τη βάση οποιασδήποτε γυμναστικής αγωγής. Εδώ έχουμε να κάνουμε με μια συστηματική πρακτική παραγωγής πόνου! Λόγου χάρη ο έγχρωμος Βρετανός δεκαθλητής Ντέιλι Τόμσον δήλωνε : "Τρέχω τόσο γρήγορα ώστε να νοιώσω πόνο". Στο διάστημα μεταξύ δύο αποστάσεων ο Τόμσον σκεφτόταν λαχανιασμένος ότι "μισεί το τρέξιμο" και πως "δεν θα ξανατρέξει σε όλη του τη ζωή". Σύντομα όμως η "κρίση" πέρναγε, και ο Τόμσον, "φτου κι απ' την αρχή!" Ανάλογα δήλωνε και ο παλαίμαχος ποδοσφαιριστής Τερζανίδης : "Όταν τελείωνα τα 90' του αγώνα ένοιωθα να μη θέλω να ξαναπαίξω μπάλα στο μέλλον".

Ο σύγχρονος ολυμπισμός κατέληξε να είναι ουσιαστικά επαγγελματικός. Σ' ένα άρθρο του επίτιμου διευθυντή της Εθνικής Ακαδημίας Σωματικής Αγωγής Κλεάνθη Παλαιολόγου, γραφόταν : "Το άρθρο 26 του κανονισμού της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής που καθόριζε τις διαφορές ερασιτέχνη από επαγγελματία αθλητή έχει ... "βελτιωθεί" κατά καιρούς τόσο που κοντεύουν να εξαφανιστούν αυτές οι διαφορές". Η ολυμπιακή ιδέα έχει οδηγήσει σε μια ατμόσφαιρα έξαλλου ανταγωνισμού, που καλλιεργείται μέσα από ένα πολύπλευρο προπονητικό, χημικό και οικονομικό ντοπάρισμα των πρωταθλητών.

Διάφοροι κριτικοί ή μεταρρυθμιστές αυτής της ιδέας επιχειρούν συχνά να σχολιάσουν μεμονωμένα στοιχεία της, παράγοντας μ' αυτό τον τρόπο συμπεράσματα μερικής σημασίας. Λόγου χάρη, ο Α. Τρίτσης σε άρθρο του στο "Βήμα" της 20/2/80 θεωρούσε τους Ολυμπιακούς "εμποροπανήγυρη των πολυεθνικών", εκβάλλοντας παράλληλα τις γνωστές αντιγκαρσονικές κορώνες του Πασοκειδώλου της δεκαετίας του '70. Σε επιστολή του προς τον πρόεδρο της ΔΟΕ στα 1984 ο Κ. Καρμανλής έγραφε ότι "δεν υπάρχει πλέον άλλος τρόπος για τη διάσωση του μοναδικού και οικουμενικού αυτού θεσμού από την υιοθέτηση και πραγματοποίηση της γνωστής προτάσεώς μου για τη μόνιμη τέλεση των Ολυμπιακών αγώνων στην πατρίδα τους, την Ελλάδα".

Μπορούμε να αναφέρουμε πολλές ακόμα εκδοχές της μερικής κριτικής του ολυμπισμού και ακόμα περισσότερο, από τη μερική κριτική που εκδηλώνεται εν όψει της Ολυμπιάδας του 1996. Η πολεμική κατά της Ολυμπιάδας με επιχείρημα σε πρώτο πλάνο ότι αυτή αποτελεί ένα "ρεφάρισμα" του ΠΑΣΟΚ από την πολιτική χρεωκοπία διαμέσου της παραγωγής εθνικής ομοψυχίας νέου τύπου, χωρίς να είναι λανθασμένη, αφήνει ουσιαστικά άθικτο τον ίδιο τον πυρήνα του θεσμού. Επίσης το ίδιο κάνει η μονόπλευρη αναφορά στις λογιστικές όψεις του εγχειρήματος, οι οποίες είναι οπωσδήποτε έντονα αποθαρρυντικές για μια υπερχρεωμένη χώρα όπως η Ελλάδα· το Τόκιο το 1964 "μπήκε μέσα" 2,5 δις δολλάρια, το Μόναχο το 1972 1,5 δις, το Μόντρεαλ το 1976 4 δις και η Μόσχα το 1980 κατάφερε να φτάσει τα 10 δις, παρόλο ότι γι' αυτό το τελευταίο νούμερο υπάρχουν σημαντικές αμφιβολίες και διχογνωμίες.

Ακόμα δευτερεύουσες, όχι όμως και ασήμαντες, είναι οι χωροταξικές πλευρές ενός ολυμπιακού εγχειρήματος στο χώρο της Αττικής. Από πρώτη όψη βέβαια, η Αττική των 3.500 τετρ. χλμ., εκ των οποίων τα 450 τετρ. χλμ. πορουσιάζουν υψηλή πληθυσμιακή πυκνότητα, διαθέτει χώρους για να φιλοξενήσει την Ολυμπιάδα του 1996. Όμως και με την πιο άρτια οργάνωση του χώρου, η υπερσυγκέντρωση πληθυσμού, χρήσεων κλπ. θα ήταν μια αναπόφευκτη πραγματικότητα, ενώ οι ειδικών προδιαγραφών συγκοινωνιακές, ξενοδοχειακές και τηλεπικοινωνιακές εγκαταστάσεις θα φάνταζαν σαν ένα "ολυμπιακό καρούμπαλο" μέσα στις συνθήκες της υπάρχουσας πολεοδομικής δυσμορφίας. Οπωσδήποτε, οι διαφορετικές όψεις του προβλήματος "Ολυμπιάδα 1996" δεν πρέπει να θάψουν το πρόβλημα του ολυμπισμού στην ολότητά του. Ακόμα κι αν ήταν έγκυρη μια πρώτη ανάλυση των εξόδων - εσόδων από γαλλική εταιρεία, που ανέρχονται σε 104 - 108 δις δρχ. έξοδα και σε 88 - 137 δις έσοδα, ακόμα κι αν λύνονταν τα χωροταξικά, περιβαλλοντικά προβλήματα, ακόμα κι αν έβγαιναν στην άκρη κάποιες πολιτικές διαφορές, ακόμα κι αν εκτοπιζόταν η χημεία από τον αθλητικό στίβο, οι Ολυμπιακοί Αγώνες δεν θα έπαυαν να συνιστούν ένα ανταγωνιστικό μπόχαλο.

Το παιχνίδι είναι ζωτική ανάγκη για όλες τις κοινωνίες, για όλα τα "παιδιά" όλων ανεξαρτήτως των λαών και των ηλικιών· όμως το ολυμπιακό υπερθέαμα είναι φτηνό υποκατάστατο της σωματικής παιδείας, είτε με τη μορφή των σπορ, είτε του χορού κλπ. - που απουσιάζει δραματικά από τις σημερινές κοινωνίες. Η διαπίστωση αυτή σημαίνει ότι στο παρόντα χώρο και χρόνο, μπορεί να υπάρξει, αντί για ένα είδος αδιέξοδης και περιθωριακής κριτικής, μια εναλλακτική - ριζοσπαστική πρόταση. Μια πρόταση όχι και πολύ μακριά απ' αυτό που ο Κλ. Παλαιολόγος θεωρούσε σαν "κήρυξη της αληθινής ολυμπιακής ιδέας". Πέρα και αντίθετα από την νεκροφιλική αρχαιοπληξία, ή την γκαρσονοποίηση στα πλαίσια της ανάπτυξης του "τριτογενούς"...

Γ.ΣΧΙΖΑΣ

ΠΗΓΕΣ

1. Εγκυκλοπαίδεια του Ηλίου, τ.10
2. Κ. Σταματίου, "Η μυθολογία του αθλητισμού", ΝΕΑ 18.3.77
3. Δαμ. Παπαδημητρόπουλου, "Σιγανότερα, Χαμηλότερα, Ταπεινότερα", Δεκ. Πολίτης 9.8.84
4. Κλ. Παπαδόπουλος, " Το μέλλον των Ολυμπιακών Αγώνων και η ευθύνη της Ελλάδας."
5. Γ. Σχίζα, "Αθληση ή Πρωταθλητισμός", Νέα Οικολογία, Ιανουάριος '85
6. Χρ. Μαχαίρα, "Η νέα μεγάλη ιδέα" Σχολιαστής 4.3.1988
7. *Barklay F. Gordon, "Olympic architecture, building for the summer games".*

ΖΥΡΙΧΗ ΑΤΤΙΛΑΣ ΝΤΑΒΟΣ

ίδιος δρόμος ίδιες προοπτικές

Τα κείμενα που δημοσιεύονται παρακάτω αποτελούν αποσπάσματα από εισηγήσεις και παρεμβάσεις στη συζήτηση που οργανώθηκε στις 4/3/88 στην Αθήνα από τα περιοδικά ΡΗΞΗ και ΕΝΩΣΙΣ. Κρίναμε τη δημοσίευσή τους απαραίτητη πρώτα για να δοθεί η ευκαιρία σε όσους δεν είχαν τη δυνατότητα να την παρακολουθήσουν, να γνωρίσουν τον πλούσιο προβληματισμό τόσο των εισηγητών, όσο και των ακροατών της εκδήλωσης. Από την άλλη η ευρύτητα του φάσματος των ευαισθησιών που εκφράζονται δείχνει και τη δυνατότητα της σύγκλισης δυνάμεων και ατόμων στην προοπτική αντιμετώπισης και αντίθεσης στους χειρισμούς του εθνικού από το σύνολο των κατεστημένων κομμάτων σε Ελλάδα και Κύπρο, αρχίζοντας από την «προγραμματισμένη» επίσκεψη Οζάλ. Εμείς από τη μεριά μας θα το επιχειρήσουμε. Όπως συνοψίζοντας είπε και ένας ομιλητής: ***Ας αντισταθούμε.***

Β. ΦΤΩΧΟΠΟΥΛΟΣ

Η συνάντηση του Νταβός είναι εθνική προδοσία

Το 1931 μετά την εξεγέρση των Οχτωβριανών στην Κύπρο, οι Ελλαδίτες εργαζόμενοι στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη κατέβηκαν στους δρόμους να διαδηλώσουν την συμπαράστασή τους στον αγώνα του κυπριακού λαού για την Ένωση. Η τότε ελληνική πολιτική εξουσία δια στόματος του Ελ. Βενιζέλου θα καταδικάσει την εξέγερση στην Κύπρο και τις διαδηλώσεις στην Ελλάδα.

Το 1955-59 κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ ο ελλαδικός λαός , σε ογκώδη συλλαλητήρια που τέτοια είχε να δει η Ελλάδα από τον καιρό της απελευθέρωσης, θα συμπαρασταθεί στον αγώνα του κυπριακού λαού έστω και αν η αστυνομία του Κ. Καραμανλή είχε στείλει στον τάφο αρκετούς διαδηλωτές.

Το 1981 η Κύπρος επιφυλάσσει στον Α. Παπανδρέου, τον πρώτο έλληνα πρωθυπουργό που επισκέπτεται το νησί, υποδοχή εθνικού ήρωα, απελευθερωτή (...)

Το 1983 με την ανακήρυξη ανεξάρτητου τουρκοκυπριακού κράτους τα ελλαδικά κόμματα, οργανώσεις, σωματεία και άλλοι μαζικοί φορείς θα καταδικάσουν με τηλεγραφήματα και ψηφίσματα την τουρκική αυτή πράξη. Η ελληνική σοσιαλιστική κυβέρνηση πιάστηκε στον ύπνο.

Το 1988 ο Α.Παπανδρέου στο Νταβός, θα προβεί σε δηλώσεις που ισοδυναμούν με εθνική προδοσία και με εξαίρεση δυο-τρεις γελοιογράφους και δυο-τρεις δημοσιογράφους κανένας σημαντικός πολιτικός φορέας δεν αντέδρασε. Οι επιφυλάξεις μερικών δημοσιογράφων, οι καταγγελίες κάποιων μικροοργανώσεων και ατόμων και η αντίδραση μερικών στελεχών του ΠΑΣΟΚ επιβεβαιώνουν τον κανόνα της εθνικής κατάπτωσης και αλλοτρίωσης.

Το Νταβός δεν ήρθε ουρανοκατέβατο, αλλά σαν αποτέλεσμα μιας μακρόχρονης διαδικασίας με πρωταγωνιστές τον κυπριακό πολιτικό κόσμο που εδώ και 14 χρόνια παλεύει για να διαπραγματευτεί τη Κύπρο με τους εισβολείς. Οι αντιθέσεις των πολιτικών κομμάτων της Κύπρου δεν πηγάζουν από το γεγονός ότι διαφωνούν στην τελική επίλυση του προβλήματος αλλά στους χειρισμούς και στο είδος της ομοσπονδίας που το κάθε κόμμα προτείνει. Έτσι ο μοναδικός φάρος της κυπριακής πολιτικής , δηλαδή ο συμβιβασμός της ομοσπονδίας μετατρέπεται σε εφιάλτη γιατί με κάθε καινούργιο σχέδιο του ΟΗΕ ή των μεγάλων δυνάμεων οι Τούρκοι εμφανίζονται ακόμα πιό αδιάλλακτοι και η κυπριακή ηγεσία αποδέχεται ακόμα περισσότερες υποχωρήσεις. Όσοι έχουν μνήμη θα θυμούνται ότι μετά την εισβολή το σύνθημα που κυριαρχούσε ήταν ΟΛΟΙ ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΑ ΣΠΙΤΙΑ ΤΟΥΣ. Σταδιακά εμφανίζεται το σύνθημα ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΑ ΣΠΙΤΙΑ ΤΟΥΣ, που σήμαινε ότι δεν θα επέστρεφαν όλοι οι πρόσφυγες, για να

φτάσουμε πάλι σταδιακά στο ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΑΜΜΟΧΩΣΤΙΑΝΩΝ ΣΤΑ ΣΠΙΤΙΑ ΤΟΥΣ, όπου οι Βαρωσιώτες με την βαλίτσα στο χέρι νόμιζαν ότι η επιστροφή τους ήταν θέμα ημερών. Σήμερα με τη λογική των συνεχών υποχωρήσεων φτάνουμε στο σημείο που ακόμα και αυτή η μειοδοτική πολιτική της επιστροφής κάποιων προσφύγων στα σπίτια τους να ηχεί ως άκρατος ριζοσπαστισμός στα αυτιά της μεγάλης πλειοψηφίας του πολιτικού κόσμου. Γι' αυτό άλλωστε και εισέρχεται το καινούργιο σύνθημα της ελεύθερης διακίνησης. Δηλαδή μέσα σε λίγα χρόνια οι Κύπριοι, ηγεσία και λαός, κατάφεραν να μετατρέψουν το κυπριακό πρόβλημα από πρόβλημα κατοχής - απελευθέρωσης σε πρόβλημα ελεύθερης διακίνησης σε μια οποιαδήποτε ομοσπονδία, ανεξάρτητα αν αυτή η λύση θα σημάνει και το τέλος της ελληνικής Κύπρου. Κατάφεραν οι Κύπριοι να αποδεχτούν την παραμονή των τούρκικων στρατευμάτων συνθηκολογώντας για μια αφηρημένη ΑΠΟΣΤΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ, όπου το θύμα εξισώνεται με τον θύτη, όπου οι Ελλαδίτες στρατιωτικοί θεωρούνται στρατεύματα κατοχής και το δικαίωμα της άμυνας της πατρίδας μας με την εθνική φρουρά να θεωρείται εμπόδιο στην επίλυση του προβλήματος όπως και άκρατος σωβινισμός. Το ζενίθ αυτού του εξευτελισμού εκφράζεται με την άποψη μιας μερίδας της κυπριακής αριστεράς που υποστηρίζει ότι πρέπει να αναγνωρίσουμε πρώτοι εμείς το κρατίδιο του Ντεκτάς.

Οι προσπάθειες των Κυπρίων για διεθνοποίηση κατάφεραν να αποεθνικοποιήσουν το πρόβλημά μας με αποτέλεσμα η Κύπρος σήμερα να μοιάζει περισσότερο μ' ένα τεράστιο προάστιο του Λονδίνου παρά μ' ένα δυναμικό και δημιουργικό ελληνικό περιφερειακό κέντρο, όπως ήταν πριν την ανεξαρτησία. Τα πλήγματα που δέχεται η εθνική μας ταυτότητα και συνείδηση αποτελούν έναν απο τους κύριους λόγους που ενώ είμαστε ένας λαός υπό κατοχή δεν μπορούμε να αρθρώσουμε έναν απελευθερωτικό λόγο. Αρνούμαστε την ιστορία μας και την ιδιαιτερότητά μας για να αποδείξουμε και επιδείξουμε τον πνευματικά κούφιο κοσμοπολιτισμό μας. Αρνούμαστε τον ελληνικό μας πολιτισμό, δηλαδή τον ίδιο τον εαυτό μας για να μην εμπλέκεται ο όρος ελληνισμός στο πρόβλημά μας και για να κερδίσουμε κάποια κοντοπρόθεσμα οικονομικά κέρδη. Αρνούμαστε την ελληνική μας γλώσσα για να μιλάμε ένα μείγμα αγγλοκυπριακών έτσι που πια να υπάρχει ένα τεράστιο γλωσσικό εκφραστικό πρόβλημα στην μεγάλη πλειοψηφία του κυπριακού λαού. Προπαγανδίζουμε την επαναπροσέγγιση με τους Τουρκοκύπριους ενώ την ίδια στιγμή ζορίζουμε με γραφειοκρατικούς τρόπους τους χιλιάδες Ελλαδίτες που ζουν μόνιμα στην Κύπρο.

Ο ανθελληνισμός μαζί με την οικονομική ευμάρεια συνιστούν τις δυο όψεις μιας πολιτικής του κυπριακού πολιτικού κόσμου που οδηγεί τον κυπριακό λαό στην αμνησία και την άρνηση του εαυτού του με αποτέλεσμα οι αντιστάσεις του, εθνικές και

κοινωνικές, συνεχώς να εκμηδενίζονται.

Όλ' αυτά που ανάφερα πριν λίγο μαζί με τα συμφέροντα μιας μεγάλης κάστας που έχει συμφέροντα απο την ίδια την ύπαρξη του κυπριακού κρατιδίου έστω κι αν αυτό θα είναι μια μικρή επαρχία, αποτελούν το ΠΝΕΥΜΑ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ. Να γιατί το Νταβός είναι η έκφραση του πνεύματος των Κυπρίων (...)

(...)Με το Νταβός δικαιώθηκαν τα δυο μεγάλα κόμματα του νησιού (ΔΗ.ΣΥ, ΑΚΕΛ) που για χρόνια τώρα ακολουθούν το πνεύμα του Νταβός ξεπερνώντας σε θράσος ακόμα κι αυτόν τον ίδιο τον Αντρέα Παπανδρέου. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε που αυτά τα κόμματα πέρασαν στον δεύτερο γύρο των κυπριακών εκλογών για να αναδείχτεί πρόεδρος της Δημοκρατίας ο πιο αντιδραστικός υποψήφιος, ο Γ. Βασιλείου. Ούτε φυσικά μπορεί να θεωρηθεί τυχαία η ημερομηνία η οποία διαλέχτηκε για την περίφημη συνάντηση, δηλαδή λίγες μέρες πριν τις εκλογές στην Κύπρο. Η συνάντηση Παπανδρέου - Οζάλ ήταν σίγουρο ότι θα ευνοούσε τον Κληρίδη και ιδιαίτερα τον Βασιλείου, ο οποίος ήταν και ο κύριος αντίπαλος του προέδρου Κυπριανού για τον δεύτερο γύρο των εκλογών. Το ΠΑΣΟΚ προτίμησε τον Γ. Βασιλείου και αυτό φαίνεται ξεκάθαρα απο την αρθρογραφία στον φιλοκυβερνητικό τύπο όπως και στις πιέσεις που άσκησε το ΠΑΣΟΚ στην ΕΔΕΚ για να υποστηρίξει τον Γ. Βασιλείου και στις πιέσεις που ασκήθηκαν στο ΔΗ.ΚΟ να μην υποστηρίξει τον Κληρίδη. Επομένως τώρα, ο σοσιαλιστής Παπανδρέου και ο τεχνοκράτης Γ. Βασιλείου θα μπορέσουν ανενόχλητοι, μιας και πια έχουν την συναίνεση της πλειοψηφίας του λαού, να προχωρήσουν προς μια διευθέτηση του προβλήματος, εμφανίζοντας μάλιστα τη λύση σαν νίκη της ελληνικής πλευράς. Δεν είναι η πρώτη φορά που ελληνική κυβέρνηση κάνει απόπειρα να απαλλαγεί απο τον πονοκέφαλο του Κυπριακού. Δεν μπορούσε όμως να δώσει τη χαριστική βολή γιατί ακριβώς υπήρχε η αντίσταση του ελληνικού λαού στην Ελλάδα ή την Κύπρο. Όταν οι Κύπριοι αγωνίζονταν για την Ένωση και την ελευθερία τους οι Ελλαδίτες πολιτικοί όσο κι αν δεν τους άρεσε ήταν αναγκασμένοι τουλάχιστον φραστικά να υποστηρίζουν αυτόν τον αγώνα. Όταν ο ελλαδικός λαός κατέβαινε στους δρόμους για να υποστηρίξει την Κύπρο ήταν μια υπολογίσιμη δύναμη που ο κάθε πρωθυπουργός έπρεπε να την παίρνει σοβαρά υπόψιν του. Σήμερα οι Κύπριοι δεν αγωνίζονται και οι Ελλαδίτες δεν συμπαραστέκονται. Δεν υπάρχει καλύτερη ευκαιρία για μια εθνικά προδοτική λύση. Μια προδοτική λύση όμως που δεν θα είναι σαν τις άλλες γιατί ο εχθρός είναι πια εντός των τειχών. Η Κύπρος είναι το τελευταίο κομμάτι του ελληνισμού εκτός των κρατικών συνόρων της Ελλάδας που δεν κατάφερε ακόμα να εξολοθρευτεί απο τη μητέρα πατρίδα. Ως τώρα η επίσημη Ελλάς προσπαθούσε να λύσει τα προβλήματα εκτός των επίσημων κρατικών συνόρων. Η προσπάθεια αυτή κατέληξε στην εξαφάνιση του "περιφερειακού" ελληνισμού της Σμύρνης, του Πόντου, της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και Τενέδου και πρόσφατα της Βόρειας Κύπρου. Σήμερα το σκηνικό αλλάζει. Το Αιγαίο και η Θράκη μπαίνουν στην ημερήσια διάταξη, και τυγχάνει να μην είναι τόσο μα-

κριά όπως η Κύπρος.

Το 1959 ο Κ. Καραμανλής αποκάλεσε την υπογραφή των συμφωνιών Ζυρίχης - Λονδίνου την "ευτυχέστερη μέρα της ζωής του". Ο Μακάριος λάλησε το περίφημο "Νενικήκαμεν" και οι Τούρκοι ξανάμπαιναν στρατιωτικά στην Κύπρο. Σήμερα ο ευτυχής νικητής Α. Παπανδρέου συνεχίζοντας την παράδοση του Κ. Καραμανλή ανοίγει τις πόρτες για νέες περιπέτειες. Ας αντισταθούμε λοιπόν.

Ν. ΨΥΡΟΥΚΗΣ

Η εξωτερική πολιτική του ελληνικού κράτους

Το θέμα για το οποίο θα μιλήσω δεν είναι ακριβώς η εξωτερική πολιτική του ΠΑΣΟΚ, αλλά η εξωτερική πολιτική του ελληνικού καπιταλιστικού κράτους. Και κατ' αρχήν τι είναι εξωτερική πολιτική; Είναι η συμμετοχή, μέσω του αστικού εθνικού κράτους, κάθε κεφαλαίου στην παραγωγή και αναπαραγωγή των παγκόσμιων καπιταλιστικών σχέσεων. Συνεπώς πρέπει να δούμε ποιό ρόλο παίζει η Ελλάδα στην παραγωγή κι αναπαραγωγή του παγκόσμιου καπιταλισμού.Πάντοτε έπαιζε το ρόλο του βαστάζου των μεγάλων δυνάμεων μια και δεν μπορούσε σαν μικρό κράτος να κάνει περισσότερα. Γιατί ο καπιταλισμός είναι ένα ιεραρχημένο σύστημα, είναι μια φλογέρα με πολλές τρύπες, κι όταν είσαι στην πρώτη και δεν είσαι ο μαέστρος είναι επόμενο να τοποθετηθείς κάπου σ' αυτό το παιχνίδι του ανταγωνισμού.

Η Ελλάδα λοιπόν σαν ναυτιλιακή χώρα και το ελληνικό κεφάλαιο σαν κατ' εξοχήν ναυτιλιακό, στάθηκε πάντα, απο την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους δίπλα στον ηγεμόνα των θαλασσών, της παγκόσμιας νομισματικής αγοράς και του εμπορίου. Εκεί ήταν η θέση της, για μεγάλο χρονικό διάστημα, ως το 1946, με την Αγγλία. Αν δείτε κάτω απ'αυτό το πρίσμα την ελληνική εξωτερική πολιτική θα καταλάβετε γιατί πάσχει από τόσο μανιώδη τουρκοφιλία. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία, την οποία ήθελε ακέραια η Αγγλία για να φράξει το δρόμο στο ρώσικο επεκτατισμό και να προχωρεί η ίδια προς την Εγγύς και Μέση Ανατολή, υποχρέωσε το ελληνικό κράτος να υπερασπίζεται την "ελληνοτουρκική φιλία". Αν δείτε την ιστορία θα παρατηρήσετε σταθμούς όπου το εθνικό κίνημα από τα κάτω, όπως η Κρητική επανάσταση, οδήγησε πολλές φορές στην ελληνοτουρκική εμπλοκή, όπως ο πόλεμος του 1897, όπου φροντίζαμε να χάνουμε για να λύνονται τα προβλήματα όπως συνέφερε τον κηδεμόνα μας, τη Μ. Βρετανία. Τα πράγματα αλλάζουν από τη στιγμή που έρχεται η αμερικάνικη κηδεμονία στην Ελλάδα. Η Αμερική κληρονόμησε σε όλη την περιοχή της Μεσογείου το στρατηγικό πολεμικό σύστημα που βαστούσε στα χέρια της παλιά η Αγγλία.Έτσι Ελλάδα, Κύπρος, Τουρκία είναι κρίκοι αυτού του συστήματος που έχει η Αμερική και αμφισβητεί η Σοβιετική Ένωση από το '56, όταν κατέβασε κι εκείνη το στόλο της στη Μεσόγειο.

Δεν μπορούμε να περιμένουμε έθνικές κυβερνήσεις στην καπιταλιστική Ελλάδα. Πρέπει να απαλλαχτούμε απ' αυτή την αυταπάτη. Βέβαια τα πρόσωπα έχουν ευθύνες. Και έχουν ευθύνες μεγαλύτερες όταν, όπως ο Παπανδρέου,κοροϊδεύουν το λαό.Οταν λέει πως δεν θα συζητήσει με την Τουρκία αν δεν φύγει και ο τελευταίος Τούρκος στρατιώτης από την Κύπρο και τώρα στάζει μέλι για την Τουρκία. Αυτοί έχουν μεγαλύτερες ευθύνες από τον Καραμανλή που έλεγε καθαρά ανήκουμε στη Δύση, ότι τα συμφέροντα του ελληνικού κεφάλαιου είναι εκεί και εκεί θα μείνουμε. Κι αυτός ο κύριος ήρθε να κάνει επανάσταση και τα ξεπούλησε όλα. Για ποιό λόγο; Γιατί σήμερα έχουμε φτάσει εκεί που προέβλεψε λίγο πριν πεθάνει ο Λένιν, στο περιβόητο άρθρο του "Προτιμότερο λιγότερα αλλά καλά". Στο τέλος του άρθρου λέει : "Η τύχη της ανθρωπότητας και του σοσιαλισμού θα κριθεί από την αναμέτρηση της αντεπαναστατικής πολιτισμένης Δύσης με την επαναστατική υπανάπτυκτη Ανατολή". Αυτή είναι μια μεγαλειώδης σύλληψη που την βλέπουμε καθημερινά να πραγματοποιείται.

Η Τουρκία είναι αυτή τη στιγμή το κλειδί μιας πλεκτάνης που στήνεται από τις μεγάλες δυνάμεις της "πολιτισμένης" Δύσης, όπου περιλαμβάνεται φυσικά και η Ρωσία. Στόχος είναι να δημιουργηθεί ένα ενιαίο μέτωπο ενάντια στα δισεκατομμύρια των πεινασμένων. Αυτή τη στιγμή στην περιοχή η πάλη ενάντια στην παλιά αποικιοκρατία και τον νεοαποικισμό εμφανίζεται με τον ισλαμισμό, ένα περίπλοκο θέμα που δεν μπορούμε να αναλύσουμε τώρα εδώ. Αυτό όμως που φανερώνει, παρά την αντιδραστικότητά του, είναι ότι οι λαοί της Ανατολής θέλουν τη δική τους εθνική ταυτότητα. Η μπουρζουαζία τους που μεγάλωσε στα πανεπιστήμια της Αμερικής και της Αγγλίας δεν μπορεί να τους δώσει τίποτα. Αντίθετα απέδειξε ότι αποτελεί παράγοντα προδοσίας της εθνικής τους ανεξαρτησίας. Η Τουρκία βρίσκεται ανάμεσα στα δυο, με το ένα πόδι στο Ισλάμ και με το άλλο στην αναπτυγμένη Δύση. Το τούρκικο κεφάλαιο βλέπει ότι μπορεί να ξεφύγει απ' αυτή τη διχασμένη κατάσταση και να γίνει ένας βαστάζος του "πολιτισμένου" κόσμου, δηλαδή του αντεπαναστατικού μπλοκ και ζητάει επειγόντως να παίξει το ρόλο αυτό, με ανταλλάγματα. Το πρώτο είναι να μπει στην ΕΟΚ και σήμερα ο κ. Παπανδρέου υπόσχεται πως θα βοηθήσει σε κάτι τέτοιο. Το δεύτερο είναι να γίνει ο χωροφύλακας του αντεπαναστατικού μπλοκ σε όλη τη περιοχή, οπότε θέλει στρατηγικά στηρίγματα και για να παίξει αυτό το ρόλο, αλλά και για τον εαυτό του, στο Αιγαίο και στην Κύπρο.

Το ελληνικό κεφάλαιο δεν βγαίνει χαμένο από αυτή τη προδοσία. Χαμένο βγαίνει το ελληνικό έθνος. Κι αυτό γιατί δεν έχουμε εθνικό κίνημα. Αν είχαμε, τέτοιες προδοσίες δεν θα μπορούσαν να περάσουν (...)

Και μην περιμένετε πως θάρθει η καταστροφή. Μας έχουν κάνει κρετίνους , πάσχουμε από αποβλάκωση. Κι αυτή θάρθει με τα λεφτά που δίνει η ΕΟΚ, με τον κουτοπόνηρο αγρότη που θα βγάζει 200 και θα δηλώνει 800 για να παίρνει την επιχορήγηση, με χιλιάδες τρόπους θα μας εκμαυλίσουν. Το μεγάλο παράδειγμα είναι πρώτα απ' όλα η ίδια η Κύπρος. Έχασε το 70% του παραγωγικού της πλούτου και όμως ανέβηκε αφάνταστα το βιοτικό επίπεδο του λαού ε-

πειδή με διάφορες κομπίνες, βοήθειες, λαθρεμπόρια, έφεραν έναν εκμαυλισμό που οδήγησε σε εθνική και κοινωνική απάθεια. Γελιούνται όσοι νομίζουν - και είναι άκρως υποκειμενιστές - ότι αρκεί να φωνάξουν "ελάτε όλοι μαζί να κάνουμε την παγκόσμια επανάσταση" για να τα λύσουν όλα αυτά. Δεν είναι σοβαρά πράγματα αυτά. Σήμερα η κοινωνική χειραφέτηση και η κατάλυση του παγκόσμιου συστήματος περνάει μέσα από την εθνική αυτοδιάθεση. Και εμείς χάνουμε το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης, όπως το χάσαμε στην Κύπρο και το αναγνωρίσαμε στη συνάντηση των Βρυξελλών λέγοντας ότι το κυπριακό είναι διεθνές θέμα και εμείς, Ελλάς και Τουρκία, δεν μπορούμε να ανακατευτούμε στα εσωτερικά της Κύπρου. Δεν έπρεπε να σηκωθούν και τα κεραμίδια στην Ελλάδα και στην Κύπρο; Δεν κουνήθηκε τίποτα γιατί είμαστε αποβλακωμένοι (...)

Η εθνική μας επιβίωση δεν είναι εξασφαλισμένη, γιατί στον καπιταλισμό κανένα έθνος δεν είναι εξασφαλισμένο. Πολλά σβήσανε. Μπορεί να σβήσει και το ελληνικό. Αυτό βέβαια δεν θα βλάψει το ελληνικό κεφάλαιο. Αν χρειάζεται, για να επιβιώσει, να σβήσει το ελληνικό έθνος θα γίνει και αυτό. Κάτω από αυτό το πρίσμα πρέπει να δούμε το Νταβός και τις Βρυξέλλες. Κι όπως το Μόναχο έφερε το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έτσι και το Νταβός δεν ξέρουμε τι μπορεί να μας φέρει, τι μπορεί να μας φέρει η "ελληνοτουρκική φιλία". Ο αγώνας που κάνουν όλα τα κόμματα για διεθνοποίηση είναι για να παραμένει μέσα στο Ανατολικό ζήτημα η Ελλάδα και τα εθνικά της προβλήματα να τα παζαρεύουν με ανταλλάγματα. Μας πουλάνε ασύστολα και μεις είμαστε δυστυχώς κρετίνοι, δηλαδή, αποβλακωμένοι.

Ν. ΣΑΡΡΗΣ

Η «τουρκοελληνική φιλία» και το τουρκικό κράτος

(...) Η Οθωμανική αυτοκρατορία δεν διαλύθηκε, γιατί αντίρροπες και αντίνομες δυνάμεις την έχουν συγκρατήσει. Και ας πάρουμε αυτό ως παράδειγμα : το Γ' Ράιχ έχει διαλυθεί κι έχουν δημιουργηθεί δύο Γερμανίες. Στο Γ' Ράϊχ , όπου έγινε η γενοκτονία των Εβραίων, κανείς σήμερα δεν μπορεί να ισχυριστεί, ούτε στη μια ούτε στην άλλη Γερμανία, ότι δεν έγινε και μάλιστα στην ΟΔΓ έχει περάσει και ένας νόμος που κολάζει όσους προβάλλουν τέτοιους ισχυρισμούς. Στην Οθωμανική αυτοκρατορία έγινε η γενοκτονία των Αρμενίων; Έγινε. Μπορεί κανείς σήμερα στη Τουρκία να ισχυριστεί ότι έγινε η γενοκτονία; Όχι. Και τα επιχειρήματα του σημερινού τουρκικού κράτους είναι τα ίδια με τα οποία οι Νεότουρκοι οδήγησαν τα εκατομμύρια των Αρμενίων στη σφαγή. Γιατί στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο η Οθωμανική αυτοκρατορία δεν ηττήθηκε. Το τιμολόγιο της επίπλαστης νίκης της το πληρώσαμε εμείς οι Έλληνες.

(...) Το σημερινό πολιτειακό και κοινωνικό μόρφωμα της Τουρκίας δεν είναι ένα μόρφωμα που μπορεί να χωρέσει σ' οποιαδήποτε τυπολογία, μαρξίζουσα ή μη μαρξίζουσα, κοινωνιολογική και πολιτειακή τυπολογία, αλλά παραμένει το ίδιο, σαν μια νεοπλασία μεσαιωνική. Όπως λέει και ο κοινωνιολόγος Ν.Μπεργκές, στο μόρφωμα το οθωμανικό, η κοινωνία δεν οργανώνει το κράτος αλλά το κράτος επικάθεται της κοινωνίας και την οργανώνει. Γι' αυτό και στην Τουρκία οποιεσδήποτε κοινωνικές αλλαγές προέρχονται από τα πάνω.

(...) Είμαι φίλος των λαών της Τουρκίας και θέλω να λυτρωθούν και αυτοί από τις οθωμανικές δομές. Αλλά αυτές αναπαράγονται από τους ιδεολογικούς και κατασταλτικούς μηχανισμούς του κράτους. Λοιπόν η ελληνοτουρκική φιλία όπως μας την πλασάρουν ο Πολιτάκης, ο σεβασμιώτατος Ιάκωβος και ο Θεοδωράκης είναι ιδεολογικός μηχανισμός αναπαραγωγής του τουρκικού κράτους, στηρίζει το τουρκικό κράτος. Και εδώ είναι η διαφωνία μας.

(...) Η Τουρκία όποτε έχει δυσκολίες θυμάται φιλικά την Ελλάδα. Η περίφημη φιλία Βενιζέλου - Αττατούρκ το 1930 υπαγορεύτηκε από τη διεθνή οικονομική κρίση. Η Τουρκία είχε να αντιμετωπίσει επιπλέον και τις εξεγέρσεις των Κούρδων αγωνιστών ποτέ τότε κορυφώνονται (...)

Πρώτον ήταν απερίσπαστη να πετσοκόψει τους Κούρδους και δεύτερον την βοηθήσαμε να μπει στην Κοινωνία των Εθνών. Το 1949, πάλι ελληνοτουρκική φιλία για να βοηθήσουμε να μπει η Τουρκία στο Συμβούλιο της Ευρώπης και στο ΝΑΤΟ. Τώρα για να μπουν στην ΕΟΚ. Τώρα έγιναν οι δημόσιες σχέσεις του Οζάλ.

Π Α Ρ Ε Μ Β Α Σ Ε Ι Σ

Κ. ΑΛΗ

Νταβός και «τουρκοτσολιάδες»

Δεν θα αναφερθώ στο πώς έγινε το Νταβός, ποιοί "Έλληνες" βοήθησαν για να γίνει κλπ., αλλά στο τι έγινε μετά (...)

Μόλις ο Οζάλ επέστρεψε στην Τουρκία από το Νταβός, δήλωσε ότι δεν είναι βέβαιος για το αν τα γεγονότα στην Κομοτηνή είναι προβοκάτσια, όπως δηλωνόταν στην κοινή ανακοίνωση.

Μια μέρα αργότερα ο Τούρκος υπουργός Παιδείας, δήλωσε ότι είναι έτοιμος να συνεργαστεί με τον Έλληνα ομόλογό του, για να βγάλουν τα ανθελληνικά κείμενα από τα τούρκικα εκπαιδευτικά βιβλία, ζητώντας και από τους Έλληνες να κάνουν το ίδιο. Κανείς βέβαια δεν σκέφτηκε τι κρύβεται πίσω απ' αυτή τη δήλωση, ποιός είναι ο πολιτικός της σκοπός.

Τα βιβλία που γράφτηκαν επί Κεμάλ Αττατούρκ λένε ότι η Κνωσσός φτιάχτηκε από Τούρκους, η λέξη Αιγαίο προέρχεται από την τούρκικη γλώσσα, ότι οι Σύροι είναι Τούρκοι, οι Κούρδοι είναι Τούρκοι κλπ(...)

Κι άρχισαν μερικοί στην Ελλάδα, όπως ο Ανδρέας Πολιτάκης που αποκάλεσα από την "Ελευθεροτυπία" και το "Αντί" "τουρκοτσολιά", να το υποστηρίζουν. Στην "Χουρριέτ" της 3/9 έγραψε πως "πρέπει να απαλείψουμε από τα βιβλία μας τα αντιτουρκικά κείμενα,όπως, το ότι επί τουρκοκρατίας δεν είχαμε κανένα δικαίωμα. Όμως δεν είχαμε εκκλησίες;" Αυτά ακριβώς έγραφε, στην πρώτη σελίδα της "Χουρριέτ" που είναι η εφημερίδα των τουρκικών μυστικών υπηρεσιών.

Μετά, στις 24/2/88 στην "Ελευθεροτυπία" πάλι, λες και είχαν πάρει οδηγίες από τον Τούρκο υπουργό, κάποιος Ηρακλής Μήλας, γράφει ότι πρέπει να βγάλουμε τα αντιτουρκικά σημεία από τα σχολικά μας βιβλία και οι Τούρκοι να κάνουν το ίδιο. Και αναφέρει , πρώτο να μην λέμε ότι οι Τούρκοι ανήκουν στην κίτρινη φυλή. Εδώ οι ίδιοι οι Τούρκοι ιστορικοί αναφέρουν κατά λέξη ότι: "οι κινέζικες και βυζαντινές πηγές αναφέρουν ότι οι Τούρκοι είναι μογγολική φυλή. Δυτικοί και ανατολικοί ερευνητές υποστηρίζουν αυτή την άποψη ενώ οι δικοί μας ιστοριογράφοι το αρνούνται έντονα. Ο κ. Ετζέτ λέει ότι είναι

Αυτά λέει ο Τούρκος κεμαλικός ιστορικός, αλλά ο Η.Μ. στην "Ελευθεροτυπία" λέει ότι είναι αδικία να λέμε ότι οι Τούρκοι έκαναν λεηλασίες και σφαγές. Στην ιστορία τρεις μεγάλες σφαγές έγιναν τους τελευταίους αιώνες : των Ινδιάνων, των Αρμενίων και των Εβραίων. Κι όλοι ξέρουμε από ποιούς έγινε η κάθε μια.

Εμείς δεν μπορούμε να είμαστε υπέρ μιας ελληνοτουρκικής φιλίας που απεμπολεί το δικαίωμα 200.000 Ελληνοκυπρίων να γυρίσουν στα σπίτια τους, έτσι όπως η φιλία Βενιζέλου Αττατούρκ απεμπόλησε το δικαίωμα ενάμισι εκατομμυρίου Ελλήνων να γυρίσουν στα σπίτια τους. Δεν μπορούμε να είμαστε υπέρ μιας φιλίας που θα οδηγήσει την Τουρκία στην ΕΟΚ, θα σταθεροποιήσει την Ν.Α πτέρυγα του ΝΑΤΟ κλπ.

Θα σας αναφέρω και κάτι ακόμα. Ο "Ριζοσπάστης" το 1930, για τη φιλία Βενιζέλου - Αττατούρκ, αφού κατηγορούσε τον Μουσολίνι ως μεσολαβητή για την επίτευξή της έγραφε : "Εργάτες, αγρότες, πρόσφυγες, πολεμήστε ενάντια στη φασιστική - ιμπεριαλιστική φιλία". Σήμερα μιλάει για "πορεία ειρήνης". Μετά το σύμφωνο Βενιζέλου - Αττατούρκ έγινε η σφαγή των Κούρδων, το 1931 και το 1938. Σήμερα γίνεται προετοιμασία σφαγής.

Θα ήθελα να πω κι άλλα για κάποιους Έλληνες που δεν μπορούν να είναι καν φιλέλληνες κι αυτό εμένα σαν φιλέλληνα που έχω αίμα από τον Ρήγα Φεραίο, με πειράζει, αλλά δεν έχω χρόνο. Ευχαριστώ.

Γ. ΣΧΙΖΑΣ

Εθνικό δικαίωμα και πατριωτισμός είναι ο πιο γνήσιος διεθνισμός

Θα ήθελα κατ' αρχήν να πω ότι μια πολιτική πρόταση όπως αυτή της "Ρήξης", όσον αφορά το εθνικό θέμα έχει απήχηση και σε άλλους χώρους. Και σ' αυτό θα ήθελα να υποδείξω τον εαυτό μου σαν έναν άνθρωπο εκτός "Ρήξης" στον οποίο η σημερινή πρωτοβουλία να εκφραστεί το εθνικό πρόβλημα και μάλιστα με σωστούς όρους βρίσκει απήχηση και την υποστηρίζω τελείως.

Γιατί όταν λέμε "εθνικό δικαίωμα", δεν εννοούμε κάτι τελείως αφηρημένο και ακαθόριστο, μια διεκδίκηση εθνικών οικοπέδων, αλλά ένα δικαίωμα στην ύπαρξη, στον πυρήνα του, ένα ανθρώπινο δικαίωμα.

Και είναι πραγματικά απορίας άξιο το ότι πάρα πολλοί "διεθνιστές", ενώ κόπτονται για πάρα πολλά είδη ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πάνω σε αυτό το θεμελιακό για την ύπαρξη των ανθρώπων δικαίωμα, το εθνικό δικαίωμα, κάνουν συστηματικά το κο-

ρόιδο, ή χρησιμοποιούν ορισμένες ομολογουμένως εθνικιστικές σπόντες οι οποίες εκτοξεύονται απο μια κατεύθυνση για να υπονομεύσουν την διεκδίκηση αυτού του βασικού δικαιώματος.

Εθνικό δικαίωμα και πατριωτισμός είναι στην ουσία ο πιο έγκυρος διεθνισμός και ο πιο γνήσιος, γιατί μόνο καταλαβαίνοντας πραγματικά το δικαίωμα κάποιων ανθρώπων να έχουν πολιτική ύπαρξη, να έχουν πατρίδα, χώρο βιωμένο με τον οποίο να έχουν ζυμωθεί, μπορεί κανείς να καταλάβει το δικαίωμα άλλων λαών και εθνοτήτων να διεκδικούν ανάλογα δικαιώματα.

Τέλος κάτι για τον τούρκικο επεκτατισμό. Ίσως κάποιοι αναλογιζόμενοι ότι εδώ στην Ελλάδα έχουμε τους ακροδεξιούς οι οποίοι κατά καιρούς βγαίνουν με διάφορα πολιτικά παραληρήματα, όπως ανασύσταση της βυζαντινής αυτοκρατορίας ή πρώτο ελληνικό Ράϊχ, νομίζουν ότι ανάλογα παραληρήματα της τούρκικης ακροδεξιάς είναι το ίδιο τυχαία και μεμονωμένα κρούσματα. Σίγουρα δεν είναι έτσι, μιας και η τουρκική ακροδεξιά έχει πολύ μεγαλύτερα κοινωνικά ερείσματα. Αρκεί να σας καταθέσω κι εγώ μια μαρτυρία. Πρόσφατα στο διεθνές δίκτυο μιας οικολογικής οργάνωσης στην οποία ανήκω κι εγώ, των "Φίλων της Γης", οι φασίστες νεότουρκοι διένειμαν χάρτη της τουρκικής αυτοκρατορίας, που περιελάμβανε ακόμη και το Μαρόκο, ακόμη και τη Β. Αφρική. Αυτός ο χάρτης ήταν σε πασχαλιάτικη κάρτα που διανεμήθηκε πλατιά σε ολόκληρο τον κόσμο, δεν ήταν σε καμιά περίπτωση ένα μεμονωμένο κρούσμα αλλά η κορυφή ενός ολόκληρου παγόβουνου.

Ευχαριστώ.

Β. ΑΧΤΖΙΔΗΣ

Εθνικό ζήτημα και αριστερά

Το ελληνικό προλεταριάτο είχε ένα τραγικό προνόμιο, να είναι κάπου ανάμεσα σε μια πουλημένη και εξαρτημένη αστική τάξη και μια ανίκανη αριστερά που ποτέ δεν μπόρεσε να έχει μια ιδεολογική παραγωγή γνώσης και ερμηνείας του χώρου της. Μια αριστερά που λειτουργούσε με ιδεολογήματα και αφαιρέσεις.

Θα προσπαθήσω , όσο μπορώ, να αποδείξω γιατί ο λεγόμενος "χώρος" έχει φοβερή αδυναμία να υπερασπίσει αυτό που είναι, να το αναγνωρίσει και να αναδειχτεί πραγματικός εκφραστής μιας κάποιας δυνατότητας για μια παρέμβαση άλλου τύπου.

Το 1918 που φτιάχνεται το ΣΕΚΕ κι από τότε που γίνεται η περίφημη συνθήκη του Μπρεστ - Λιτόφσκ,η ελληνική αριστερά,μέσα στους οπορτουνισμούς της, λειτουργεί αναπαράγωντας και αναμασώντας οποιαδήποτε πρόταση στη Σοβιετική Ένωση. Έγινε ο τακτικός ελιγμός του Μπρεστ-Λιτόφσκ, δόθηκε η Ουκρανία στους Γερμανούς και η Αρμενία και ο Πόντος στους Τούρκους και αυτό για εξήντα χρόνια σήμαινε για την ελληνική αριστερά "ο αγώνας της Σοβιετικής Ένωσης για ειρήνη". Κι ήταν τακτικός ελιγμός, λίγο μετά ακολούθησε ο πολεμικός κομμουνισμός.

Γίνεται η προσέγγιση και η συνθήκη φιλίας Λένιν - Κεμάλ. Μέσα από τη φιλία αυτή και την αποδοχή ενός ρατσιστικού και επεκτατικού τελικά τουρκικού εθνικιστικού κινήματος γίνεται το θάψιμο όλων των εθνικοαπελευθερωτικών κινημάτων. Κινήματα που δεν ήταν απλά αστικοδημοκρατικά τότε, ήταν κινήματα ταξικά. Κυκλοφόρησαν τελευταία κάποια ανέκδοτα κείμενα της Ρόζας Λούξεμπουργκ για το Ανατολικό ζήτημα. Έλεγε πως το επαναστατικό κίνημα - το '12-14 - πρέπει να υπερασπίσει το δικαίωμα των χριστιανικών εθνών της Ανατολής για την αυτοδιάθεσή τους. Κάθε αγώνας για την ακεραιότητα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, έλεγε, είναι αντεπαναστατικός. Όλα αυτά βέβαια μετά το 1921 και στην παγκόσμια και την ελληνική αριστερά, όταν επικρατεί ο κρατισμός στην επαναστατική σκέψη, θάβονται. Κανείς ποτέ δεν τα θίγει.

Μίλησε κάποιος για τον στρατό. Η λύση νομίζω είναι κάπου στη μέση. Μέσα στον αστικό στρατό και τη στρατοκρατική λογική θα αντιτάξεις κάποιες επιτροπές φαντάρων που τις έχει αναδείξει η ίδια η ζωή. Και μέσα από εκεί θα παλαίψεις για τα δημοκρατικά σου δικαιώματα, την αθρώπινή σου αξιοπρέπεια, αλλά σε καμιά περίπτωση,στο όνομα αυτής της στρατοκρατίας,δεν θα δεχτείς να αφαιρέσεις το περιβάλλον που υπάρχει γύρω σου και να λειτουργήσεις σαν στρουθοκάμηλος. Γιατί πώς να το κάνουμε; Η μισή Κύπρος είναι κατεχόμενη, διακόσιες χιλιάδες είναι πρόσφυγες. Η Ελλάδα σήμερα είναι μια χώρα προσφύγων. Άκουσε ποτέ κανένας για το ένα-ενάμισι εκατομμύριο δολοφονημένους Έλληνες στο μικρασιατικό χώρο από το 1916 ως το 1923; Για ποιά ιδανικά παλεύεις,είτε αυτά είναι η οικολογία, είτε η χειραφέτηση, είτε η επανάσταση ενάντια στην αστική τάξη, που ήταν πάντα τουρκόφιλη, όταν τελικά δεν τα βλέπεις όλα αυτά, όταν δεν τα ξέρεις, δεν σε ενδιαφέρουν; Όταν αυτό που είσαι, η ταυτότητά σου, σημαίνει για σένα Παπαδόπουλο και ελληνοχριστιανικό πνεύμα, ε, τότε δεν μπορείς να κάνεις πρόταση σ' αυτή την κοινωνία.Γιατί αν τολμήσεις να κάνεις πρόταση που θα ξεπεράσει τα όρια της δικής σου προσωπικής ευθύνης, θα φτάσεις στο σημείο του Μαραγκάκη, που έρχεται την , απόλυτα σεβαστή, προσωπική του στάση, να την κάνει πολιτική πρόταση αγνοώντας, νομίζοντας ότι βρίσκεται στο Καρτιέ Λατέν ή στην Ολλανδία.

Όλη αυτή η αφαίρεση που έχει υποστεί η αριστερή σκέψη κι όλη αυτή η αδυναμία που έχει, είναι αυτή που οδήγησε στο σταλινισμό στη Σοβιετική Ένωση, στην πραγμάτωση εκεί εξουσιών που εξόντωσαν εθνότητες. Είναι τελικά η αδυναμία να υπερασπίσεις κάποια πράγματα σίγουρα δικά σου. Πείτε μου μια διαδήλωση που έγινε για την κατεχόμενη Κύπρο, για τους αγνοούμενους, τις γενοκτονίες, για τους Έλληνες της Σοβιετικής Ένωσης που τους καθάρισε ο Στάλιν. Δεν είναι υπεύθυνη η ελληνική αριστερά για όλα αυτά; Το αστικό κράτος είναι τόσο πουλημένο που κάνει τη δουλειά του. Η αριστερή πρόταση ποιά είναι;

Οι διεθνείς διαστάσεις του Νταβός

Όπως αναφέρθηκε ήδη οι συμφωνίες του Νταβός ανάμεσα στον Παπανδρέου και τον Οζάλ δεν αποτελούσαν μια απλή ενέργεια αντιμετώπισης των διμερών προβλημάτων Ελλάδας - Τουρκίας, αλλά εντάσσονται και στη διεθνή σκακιέρα σαν μια κίνηση κατευνασμού των διεθνών αντιθέσεων και συγκρούσεων, μια κίνηση σταθεροποίησης του status quo.

Η ΣΥΜΠΑΙΓΝΙΑ ΤΩΝ ΥΠΕΡΔΥΝΑΜΕΩΝ

Πίσω από την σπουδή της ελληνικής κυβέρνησης να σπεύσει σε συμφωνία με τον Οζάλ, παρά τη στάση που είχε τα προηγούμενα χρόνια,βρίσκεται η διακηρυγμένη θέληση των δύο υπερδυνάμεων. Θέληση που εκφράστηκε ανοικτά τόσο με τα εγκώμια που επιδαψίλευσαν στην κυβέρνηση Παπανδρέου ο Ρήγκαν, οι σοβιετικοί υπουργοί και το πρακτορείο ΤΑΣΣ και που είχε ήδη δοκιμαστεί στην προετοιμασία των κυπριακών εκλογών. Εκεί οι δύο υποψήφιοι των υπερδυνάμεων, ο "αμερικάνος" Κληρίδης και ο "σοβιετικός" Βασιλείου προωθήθηκαν απ' τη κυβέρνηση της Αθήνας σε αντικατάσταση του "μακαριακού" και "παπανδρεϊκού" Κυπριανού! Και όποιος κερδίσει!

Η συμφωνία των υπερδυνάμεων αφορά κατ' αρχήν το μεσανατολικό ζήτημα στο σύνολό του. Πρωταρχικά τον πόλεμο Ιράν - Ιράκ. Όλοι ξέρουμε πως αυτός ο πόλεμος απειλεί με αποσταθεροποίηση ολόκληρη τη Μέση Ανατολή, και επιπλέον αποτελεί παράγοντα αφύπνισης του Κουρδικού έθνους που βρίσκεται τριχοτομημένο ανάμεσα σε Τουρκία, Ιράν και Ιράκ. Το φούντωμα του αντάρτικου και στο τουρκικό Κουρδιστάν κάνει ακόμα πιό απειλητικό τον κίνδυνο, όταν μάλιστα τα πετρέλαια του Ιράκ βρίσκονται σε κουρδικό έδαφος. Όλες σχεδόν οι δυνάμεις του κόσμου - εκτός από την Κίνα - βρίσκονται πίσω απ' το ετοιμόρροπο Ιράκ και το υποστηρίζουν : οι Αραβικές χώρες του Κόλπου με δεκάδες δισεκατομμύρια δολλάρια το χρόνο, η Σοβιετική Ένωση και η Γαλλία με όπλα, η δε Αμερική με επιθέσεις ενάντια στους Ιρανούς στον Κόλπο. Γιατί αν το καθεστώς του Ιράκ καταρρεύσει κανείς δεν μπορεί να προβλέψει το μέλλον. Καμιά από τις μεγάλες δυνάμεις δεν είναι διατεθειμένη να δεχτεί την ύπαρξη ανεξάρτητης κουρδικής εστίας στο χώρο των πετρελαίων. Και βέβαια πολύ περισσότερο η Τουρκία. Όσο για τη Σοβιετική Ένωση που δοκιμάζει την πρώτη μεγάλη της ήττα στο Αφγανιστάν, ήδη αντιμετωπίζει με τρόμο τον κίνδυνο μιας ισλαμικής περικύκλωσης στα νότια σύνορά της. Είναι δε γνωστό πως οι μουσουλμάνοι της Σ. Ένωσης, που ήδη ξεπερνούν τα τριάντα εκατομμύρια , είναι σε μεγάλο ποσοστό σιίτες, και η προπαγάνδα των χομεϊνικών έχει εξαπλωθεί.

Από τη στιγμή και πέρα που ο ισλαμισμός αποτελεί ένα εν δυνάμει κίνδυνο για την ίδια την συνοχή της Σ. Ένωσης οι τάσεις συντήρησης του status quo γίνονται ισχυρότερες.

Ο ΕΞΕΥΜΕΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΑΡΧΟΥΣΑΣ ΤΑΞΗΣ

Η πλειοψηφία των μουσουλμάνων της Σ. Ένωσης είναι τουρκόφωνοι. Οι Αζερμπαϊτζανοί π.χ. ενώ είναι σιίτες στο θρήσκευμα, μιλάνε τουρκικά. Οι σχέσεις τους με την Τουρκία είναι πολύ παλιές. Η παρουσία τους αποτελεί ένα επιπλέον λόγο για να συντηρεί η Σ. Ένωση μια πολιτική "φιλίας" απέναντι στη Τουρκία, και μάλιστα απέναντι στην κυβέρνηση Οζάλ' μια κυβέρνηση που σαν εντολοδόχος του τουρκικού στρατού επιλέγει την ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας και όχι μια πολιτική ισλαμικής διεκδίκησης. Άρα θα πρέπει να ενισχυθεί ο Οζάλ και η πολιτική του της καπιταλιστικής ανάπτυξης για να αποφευχθεί ο κίνδυνος του ισλαμισμού. Το βάρος των μουσουλμάνων στη Σ. Ένωση αποδεικνύεται όχι μόνον από τη δύναμή τους στο σοβιετικό στρατό, αλλά και από τα πρόσφατα γεγονότα στο Καραμπάχ, όπου παρ' όλες τις σφαγές Αρμενίων, η κεντρική σοβιετική διοίκηση συνέχισε να υποστηρίζει το anshlus αυτής της αρμενικής περιοχής στο Αζερμπαϊτζάν.

Την ίδια πολιτική εξευμενισμού της τουρκικής αστικής τάξης ακολουθούν και οι Αμερικάνοι και οι Ευρωπαίοι. Ο Εβρέν και ο Οζάλ μπορούν -πιστεύουν- να αποτελέσουν φραγμό στην επέκταση του ισλαμισμού και χωροφύλακα της περιοχής, έτοιμο να επέμβει αν σπάσει το μέτωπο στη Μοσούλη.

Αυτή η πολιτική σημαίνει επομένως μια πολιτική "κατευνασμού" των συγκρούσεων στην περιοχή, κατευνασμός που έχει έναν ευθέως αντεπαναστατικό χαρακτήρα γιατί έχει σαν αρχή του το "μακάριοι οι κατέχοντες". Σημαίνει νίκη των συντηρητικών αραβικών δυνάμεων, που η αντιπαράθεση με το Ιράν τις κάνει ευάλωτες, καταδίκη του εθνικού κινήματος των Κούρδων για αυτοδιάθεση, φίμωμα των Κύπριων και των Παλαιστίνιων.

Ο ΚΟΜΒΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ

Σ' αυτό το σχέδιο "ειρήνευσης" το τουρκικό καθεστώς εμφανίζεται να παίζει τον σημαντικότερο ρόλο μετά το Ισραήλ. Είναι η μόνη δύναμη που μπορεί να επέμβει στις συγκρούσεις Ιράν - Ιράκ και να φιμώσει το κίνημα των Κούρδων. Παράλληλα λοιπόν με τον παραδοσιακά στρατηγικό ρόλο της Τουρκίας, σαν κατόχου των Δαρδανελίων και φραγμού στην έξοδο της Ρωσίας στην Μεσόγειο, έρχεται να προστεθεί και ο αναβαθμισμένος ρόλος της στο Μεσανατολικό.

Το τουρκικό καθεστώς λοιπόν έχει τη δυνατότητα να ζητάει από τους Ευρωπαίους, Σοβιετικούς και Αμερικάνους εταίρους του, μια ειδική μεταχείριση, προφανώς σε βάρος της Ελλάδας και της Κύπρου. Και αυτό είναι που ο Παπανδρέου έκανε στο Νταβός. Με ανταλλάγματα την υποστήριξη των υπερδυνάμεων , δάνεια και το εσωτερικό εκλογικό παιχνίδι, ανέλαβε να υποχωρήσει στις τουρκικές διεκδικήσεις, προς το συμφέρον της διεθνούς ιεράς συμμαχίας.

Όμως οι αντεπαναστατικές διαστάσεις του Νταβός πηγαίνουν ακόμα πιό πέρα. Η αποδοχή της ανάπτυξης σχέσεων με την ΕΟΚ ενός αυταρχικού καθεστώτος αποτελεί στοιχείο ενίσχυσης στα πλαίσια της Ευρώπης των συντηρητικών και αντεπαναστατικών δυνάμεων. Αν ήδη η ΕΟΚ αποτελεί μια δύναμη αρκετά συντηρητική, η ανάπτυξη των σχέσεων με το μιλιταριστικό και αντιδραστικό καθεστώς της Τουρκίας, ενισχύει ακόμα περισσότερο αυτό το συντηρητικό χαρακτήρα.

Η κίνηση του Νταβός δεν χαιρετίστηκε λοιπόν μόνο από τις δυνάμεις του κεφάλαιου (ΣΕΒ), από τους οπαδούς της μικρότερης αντίστασης και της παρασιτικής επιλογής για την πορεία της χώρας, αλλά και από όλες τις συντηρητικές δυνάμεις, τις δυνάμεις του

Πόντιοι: απ' τον τουρκικό στον ρώσικο σωβινισμό

Εισήγηση στην Οικολογική Εναλλακτική Ομάδα Κιλκίς

Οι Οικολόγοι αποτελούν μια από τις πιο ευαισθητοποιημένες κοινωνικές ομάδες, απέναντι στα σύγχρονα προβλήματα. Η ευαισθησία αυτή δεν προκύπτει από ιδεολογήματα αλλά κύρια από τη βαθειά βίωση αυτών των προβλημάτων.

Αποτελούν μια οριζόντια και ανοιχτή οργάνωση ατόμων σε αντίθεση με τις υπάρχουσες κάθετες κομματικές πραγματικότητες.

Οι Οικολόγοι είναι κάτι το καινούργιο. Η στασιμότητα, η κρίση που υπάρχει παντού και η αδυναμία όλων των οργανωμένων και μη φορέων να προτείνουν ρεαλιστικά και πειστικά κάποια διέξοδο, κάνει αναγκαία την ανάδειξη του καινούργιου.

Οι Οικολόγοι είναι εναλλακτικοί και σαν εναλλακτικοί, μπορούν να κατανοούν ευκολότερα και ουσιαστικότερα την πραγματικότητα, τις αφαιρέσεις και τις ανάγκες της.

Και μια από τις μεγαλύτερες αφαιρέσεις είναι οτιδήποτε έχει σχέση με την Ποντιακή Ιστορία και ιδιαιτερότητα.

Σίγουρα *δεν μπορείς να προχωρήσεις μπρος όταν αφήνεις πίσω σου εκκρεμότητες*. Και το «Ποντιακό» σ' όλες τις εκφράσεις αποτελεί εκκρεμότητα, που επιτέλους πρέπει να βγει στο φως της μέρας, να κατανοηθεί, και τα ακόμα ανοιχτά προβλήματα να αντιμετωπιστούν.

70 χρόνια απ' τη στιγμή που άρχισε ένα από τα μεγαλύτερα εγκλήματα του αιώνα μας, η γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου,

65 χρόνια απ' τη δραματική αποτυχία της προσπάθειας για έναν ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΟΝΤΟ,

64 χρόνια απ' την συνθήκη της Λωζάννης,

ενώ ακόμα έρχονται Πόντιοι πρόσφυγες απ' την Κ. Ασία και τον Καύκασο, εμείς η τρίτη γενιά προσπαθούμε να βρούμε την αλήθεια για την ιστορία του λαού μας, την αλήθεια που απέκρυψαν συνειδητά 60 τόσα χρόνια, ελπίζοντας ότι η λήθη θα καθάρει τα μεγάλα εγκλήματα.

Η σιωπή που σκέπασε αυτή την τραγωδία του λαού μας, δεν ήταν τίποτα άλλο από το αποτέλεσμα της ενοχής όλων των μεγάλων δυνάμεων και της ανικανότητας και ανεπάρκειας όλων των πολιτικών της Ελλάδας.

Ο Πόντος, χώρος πανάρχαιος ελληνικός

Ας δούμε όμως τα γεγονότα απ' την αρχή. Ο Φαλμεράυερ στην πραγματεία του «Η αυτοκρατορία της Τραπεζούντας» γράφει «Αν θες να βρεις τις αρχαιότερες ελληνικές πόλεις, μην τις ψάξεις στην Αττική ή στην Δωρίδα αλλά στις ακτές του Εύξεινου Πόντου και στον Καύκασο». Και ο Βησσαρίωνας λέει: «Η Τραπεζούντα είναι η αρχαιότερη κάθε άλλης πόλης».

Στον Πόντο αναδείχθηκαν στην ιστορία του δύο ελληνικά κράτη. Το πρώτο ήταν το Βασίλειο του Πόντου και ιδρύθηκε απ' την εξελληνισμένη δυναστεία των Μιθριδατών. Διατηρήθηκε μέχρι το 63 π.χ. και λίγο έλλειψε να κυριαρχήσει στον τότε γνωστό κόσμο. Είχε απελευθερώσει όλους τους ελληνικούς χώρους στην Μικρασία και την Ελλάδα μέχρι την ήττα του στη Χαιρώνεια της Βοιωτίας, από τους Ρωμαίους.

Το δεύτερο κράτος ήταν η Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας, 1204 μ.Χ. - 1461 μ.Χ. Διατηρήθηκε 257 χρόνια, μέχρι την κατάκτησή της απ' τους Τούρκους.

Οι Τούρκοι στον Πόντο εγκαταστάθηκαν σαν επικυρίαρχη - πολεμική ομάδα. Τα πληθυσμιακά ερείσματα τα απόκτησαν εξισλαμίζοντας τους Λαζούς, Κούρδους, Κιρκάσιους και πλήθος Ελλήνων.

Στις αρχές του αιώνα μας οι Έλληνες - Πόντιοι, έφταναν το 1.500.000. Από αυτούς 550.000 κατοικούσαν στη Ρωσία όπου κατέφυγαν για να γλυτώσουν την τουρκική βία.

Στον Πόντο κατοικούσαν 700.000 Έλληνες Χριστιανοί, 200.000 Έλληνες μουσουλμάνοι και 45.000 Κρυπτοχριστιανοί. Οι Έλληνες ήταν πληθυσμιακά περισσότεροι και οικονομικά - πολιτιστικά ισχυρότεροι. Οι υπόλοιποι λαοί του Πόντου ήταν Λαζοί, Αρμένιοι, Κούρδοι και οι Τούρκοι που μόλις έφταναν τις 450.000.

Ούτε στον Πόντο, αλλά ούτε και σε κανένα άλλο μέρος της αυτοκρατορίας τους – εκτός από την Κεντρική Μικρασία – οι Τούρκοι δεν αποτελούσαν την πλειοψηφία. Είχαν κυριαρχήσει βίαια σαν πολεμική ομάδα, δίχως να έχουν δικό τους τόπο. Ήταν σκορπισμένοι σε απέραντα εδάφη, όπου ζούσαν λαοί που δεν είχαν καμιά σχέση με τους κυρίαρχους.

Επειδή φοβήθηκαν την αφομοίωση από τους υποτελείς έβαλαν φραγμούς στις επαφές τους, αναγνωρίζοντας τους καταχτημένους λαούς ως millet, δηλαδή χωριστές εθνότητες. Οι υποτελείς λαοί ήταν οι Ραγιάδες ενώ ελεύθεροι ήταν μόνο οι Τούρκοι.

Η αφύπνιση των κατακτημένων λαών οδήγησε στην απελευθέρωσή τους στην Βαλκανική. Στην Μ. Ασία αναπτύσσονται κινήματα ανεξαρτησίας πρώτα απ' τους Αρμένιους και τους Έλληνες του Πόντου και της Ιωνίας και έπειτα από τους Κούρδους. Η τάση αυτή ήταν η μόνη προοδευτική κατεύθυνση. Αυτό αποδεικνύεται απ' την Ρόζα Λούξεμπουργκ που γράφει: «Η Τουρκία δεν μπορούσε να αναγεννηθεί σαν σύνολο γιατί αποτελούνταν από πολλές διαφορετικές χώρες. Κανένα υλικό συμφέρον, καμιά κοινή εξέλιξη που θα μπορούσε να τις συνδέσει εσωτερικά δεν είχε δημιουργηθεί. Αντίθετα, η καταπίεση και η αθλιότητα της κοινής υπαγωγής στο τούρκικο κράτος γίνονταν όλο και μεγαλύτερες! Έτσι δημιουργήθηκε μια φυσική τάση των διαφόρων εθνοτήτων να αποσπασθούν από το σύνολο και να αναζητήσουν μέσα από μια αυτόνομη ύπαρξη τον δρόμο προς μια καλύτερη κοινωνική εξέλιξη. Η κρίση της ιστορίας για την Τουρκία είχε πια βγει: Βάδιζε προς τη διάλυση».

Τα απελευθερωτικά κινήματα της Μικρασίας δηλαδή το Ποντιακό, το Αρμένικο και το Κούρδικο αποτελούσαν στην πραγματικότητα την αστική επανάσταση, ενάντια στη φεουδαρχία και τον τούρκικο δεσποτισμό. Η έλλειψη τούρκικης αστικής τάξης καλύφθηκε από τον στρατό. Το κίνημα των Νεοτούρκων το 1908 αποτελεί την αντεπανάσταση ενάντια στα προοδευτικά κινήματα.

Η Ρόζα Λούξεμπουργκ πάλι καταγγέλει την «εσωτερική κοινωνική ανωριμότητα της Νεοτουρκικής Κυβέρνησης και τον αντεπαναστατικό χαρακτήρα της». Σε συνέδριο της Θεσσαλονίκης το 1911, οι Νεότουρκοι αποφασίζουν την εξόντωση των μη τούρκικων εθνοτήτων, προκειμένου να δημιουργήσουν «πατρίδα» για το «έθνος» τους.

Από την μια έχουμε τις απαιτήσεις των Ελλήνων και Αρμενίων για ελευθερία και αυτοδιάθεση και από την άλλη τον τούρκικο σωβινισμό.

Η πολιτική των Νεοτούρκων

Η χρυσή ευκαιρία για τους Τούρκους εθνικιστές δόθηκε τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η ιδεολογία του παντουρκισμού σε συνδυασμό με τα συμφέροντα των Γερμανών που ήθελαν τις πρώτες ύλες και τις αγορές της Μικρασίας δημιούργησαν το καταλληλότερο περιβάλλον για να γίνουν πράξη οι γενοκτονικοί οραματισμοί των Νεότουρκων. Η Γερμανία είχε τεράστια συμφέροντα στην Τουρκία. Οικονομικά και στρατιωτικά.

Έλπιζε ότι με μια ισχυρή Τουρκία θα ανταγωνιζόταν καλύτερα τους Βρετανούς. Γι' αυτό το λόγο η γερμανική πολιτική εκπόνησε ένα πρόγραμμα «ακεραιότητας» της Τουρκίας, το οποίο μπορούσε να υλοποιηθεί μόνο με την εξόντωση των πληθυσμών εκείνων που ενίσχυαν τις φυγόκεντρες δυνάμεις στο εσωτερικό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Έτσι αρχίζει το 1915 η γενοκτονία των Αρμενίων με 1.500.000 νεκρούς.

Το 1916 και στα πλαίσια του ίδιου σχεδίου αρχίζουν, με την καθοδήγηση του Γερμανού στρατάρχη Liman Vov Sanders, την εκτόπιση των ελληνικών πληθυσμών προς τα ενδότερα.

Στο επίκεντρο αυτής της πολιτικής βρέθηκαν κύρια οι Έλληνες του Δυτικού Πόντου.

Σ' ένα έγγραφο του υπουργού εξωτερικών της Αυστρίας προς το Βερολίνο αναφέρονται τα εξής:

«Η πολιτική των Τούρκων είναι μέσω μιας γενικευμένης καταδίωξης του ελληνικού στοιχείου, να εξοντώσουν ολοσχερώς τους Έλληνες σαν εχθρούς του κράτους, όπως πριν τους Αρμένιους. Οι Τούρκοι εφαρμόζουν τακτική εκτόπισης των πληθυσμών, δίχως διάκριση και δυνατότητα επιβίωσης, απ' τις ακτές στο ε-

σωτερικό της χώρας, ώστε οι εκτοπιζόμενοι να είναι εκτεθειμένοι στην αθλιότητα και τον θάνατο από πείνα. Τα εγκαταλειπόμενα σπίτια των εξοριζόμενων λεηλατούνται από τα τούρκικα τάγματα τιμωρίας ή καίονται και καταστρέφονται. Και όλα τα άλλα μέτρα, τα οποία εις τους διωγμούς των Αρμενίων ευρίσκοντο εις ημερήσιαν διάταξιν, επαναλαμβάνονται τώρα εναντίον των Ελλήνων». Αυτά από το στόμα του Αυστριακού υπουργού Εξωτερικών.

Ο Αυστριακός πρέσβης στην Κωνσταντινούπολη με ημερομηνία 17 Φεβρουαρίου του 1917, όταν το μακελειό έφτανε στο αποκορύφωμα γράφει:

«...οι δικοί μας πρόξενοι ομιλούν εις τας εκθέσεις των περί αγριοτήτων, εκτοπισμών του ελληνικού στοιχείου και της δι' εμπρησμού εξαφανίσεως των ελληνικών χωριών...».

Σε μια έκθεση του Ελληνικού Ναυτικού της βάσης της Κωνσταντινούπολης που έφερε στο φως ο καθηγητής Κ. Φωτιάδης διαβάζουμε:

«Η κατάσταση των Χριστιανών των ελληνικών περιφερειών είναι οικτροτάτη. Εις την ύπαιθρον χώρα κάτοικοι δεν υπάρχουν. Όλα τα χριστιανικά χωριά έχουν πυρποληθεί. Από τους κατοίκους άλλοι μεν απελαθέντες εσφάγησαν, άλλοι δε συλληφθέντες εφονεύθηκαν επί τόπου ή κάηκαν ζωντανοί.»

Δύσκολα μπορείς να πιστέψεις ότι όλα αυτά έγιναν. Η φρίκη που αποπνέουν αυτά τα εγκλήματα νοιώθεις ότι μπορεί να βγαίνει μόνο μέσα απ' τις σελίδες κάποιου θρίλερ. Κι όμως, έτσι εξόντωσαν την ύπαιθρο του Δυτικού Πόντου οι Τούρκοι εθνικιστές.

Σ' ένα κείμενο της ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΠΟΝΤΙΩΝ – ΕΛΛΗΝΩΝ προς την Ελληνική Στρατιωτική αποστολή το 1919 όπου αναφέρονται οι τρόποι εξόντωσης, λέει:

«Οι Τούρκοι εκτόπιζαν και εξώριζαν τους Έλληνες πάντοτε τον χειμώνα και μέσα στην βαρύτερη κακοκαιρία, χωρίς να τους επιτρέψουν να παραλάβουν ούτε τρόφιμα, ούτε στρώματα.

Τα κυβερνητικά όργανα που συνόδευαν τους εκτοπιζόμενους δεν επέτρεπαν στα θύματά τους να σταθμεύουν σε κατοικημένα μέρη, αλλά μόνο σε μέρη έρημα και εκτεθειμένα στις χειμερινές συνθήκες. Ο σκοπός ήταν διπλός: Πρώτα να μην μπορούν να στεγασθούν και έπειτα να μην μπορούν να αγοράσουν τρόφιμα. Δεν επέτρεπαν για κανένα λόγο να δώσουν βοήθεια στους γέρους γονείς ή στα ανήλικα παιδιά και τους αρρώστους, οι οποίοι εγκαταλείπονταν στα φαράγγια και στα δάση, και πέθαιναν απ' την πείνα ή αποτελειώνονταν απ' την λόγχη των Τούρκων.

Σε διάφορα μέρη της χώρας ιδρύθηκαν λουτρώνες δήθεν για στρατιωτικούς λόγους.

Τα κυβερνητικά και αστυνομικά όργανα που οδηγούσαν τους μετατοπιζόμενους εξανάγκαζαν τους δυστυχείς για λόγους δήθεν υγιεινής να λουσθούν. Έβαζαν κατά εκατοντάδες άνδρες, γυναίκες και παιδιά στα λουτρά, γυμνούς με θερμοκρασία 40°. Τα ενδύματα των δυστυχών ελεηλατώντο.

Όταν έβγαιναν από το λουτρό, τους εξανάγκαζαν να παρατάσσονται στο χιόνι και με θερμοκρασία κάτω του μηδενός, και να περιμένουν την επίσκεψη του αστυνόμου για καταμέτρηση, ο οποίος ποτέ δεν ερχόταν πριν από 1 ώρα· και έπειτα τον γιατρό, για ιατρική επιθεώρηση, άλλη μια ώρα.

Κατά την επιθεώρηση, χαρακτηρίζονταν σαν άρρωστοι οι νεώτεροι και υγιέστεροι, οι οποίοι θανατώνονταν κατά την αποστολή - στο νοσοκομείο. Τα λουτρά της Νικόπολης, του Έρπαα, της Τοκάτης, της Σεβάστειας έχουν αφήσει φρικαλέα ανάμνηση».

Σίγουρα οι Ναζιστές δεσμοφύλακες και βασανιστές δεν ήταν οι πρώτοι διδάξαντες.

Αυτά που αναφέρθηκαν, είναι μερικοί απ' τους εκατοντάδες τρόπους που μηχανεύτηκαν οι Τούρκοι ρατσιστές για να εξοντώσουν τον Ελληνικό - Ποντιακό Λαό.

Και το κείμενο της ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΠΟΝΤΙΩΝ - ΕΛΛΗΝΩΝ, τελειώνει με την εξής πρόταση προς το ελληνικό κράτος:

«Να καταβληθεί κάθε προσπάθεια, όπως ο ιστορικός και ελληνικότατος Πόντος, απαλλασσόμενος της μακράς και μαύρης δουλείας, τύχει της Εθνικής αυτού Αποκαταστάσεως και Ελευθερίας».

Ακούγοντας όλα αυτά, την γενοκτονία δηλαδή των Ελλήνων του Πόντου, αναρωτιέται κανείς τι έκανε το τότε ελληνικό κράτος;

Η απάντηση δυστυχώς είναι απογοητευτικότατη. Παρ' όλο που το όργιο της βίας ενάντια στους Έλληνες του Πόντου ήταν γνωστό, δεν έκανε απολύτως τίποτα. Και ο Γερμανός Κάιζερ ήταν συγγενής του τότε βασιλέα Κωνσταντίνου Γκλύξμπουργκ.

Η αρνητική απάντηση βγαίνει δυστυχώς απ' τα γερμανικά αρχεία που δημοσιοποίησε ο καθ. Π. Ενεπεκίδης.

Η μόνη αντίδραση στην γενοκτονία ήρθε από τον ίδιο τον Ελληνικό Λαό του Πόντου, με την οργάνωση αρχικά ένοπλων ομάδων αυτοάμυνας απέναντι στην τούρκικη βία και αντάρτικου αργότερα με αυτόνομη οργάνωση.

Το ΑΝΤΑΡΤΙΚΟ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ απόκτησε γρήγορα εθνικοαπελευθερωτική συνείδηση. Η μεγάλη του αδυναμία ήταν ότι δεν κατάφερε να αποκτήσει και ενιαίο καθοδηγητικό κέντρο. Η στάση του ελλαδικού κράτους απέναντί του ήταν από ουδέτερη έως αρνητική. Οι επανειλημμένες κλήσεις των ανταρτικών ομάδων για υλική βοήθεια συνάντησαν την απόλυτη αδιαφορία.

Στον Δυτικό Πόντο η κατάσταση ήταν διαφορετική. Ο Ελληνικός Ποντιακός παράγοντας αναγνωρίστηκε επίσημα κατά την διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου τόσο από τους Τούρκους, όσο και απ' τους Ρώσους και την Αντάντ.

Στις 16 Απριλίου του 1916 εγκαθιδρύθηκε η ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΣ, με πρώτο Έλληνα κυβερνήτη τον Κωνσταντίνο Θεοφύλακτο. Στις 18 Απριλίου οι Ρώσοι κατέλαβαν την Τραπεζούντα. Μετά από 455 χρόνια τούρκικης κατοχής γεμάτης καταναγκασμούς, βίαιους εξισλαμισμούς και οικονομική εκμετάλλευση οι Έλληνες του Πόντου ένιωσαν ελεύθεροι. Χιλιάδες υπηρετούσαν

στον ρώσικο στρατό. Υπολογίζονται σε μια περίπου μεραρχία.

Η προσωρινή κυβέρνηση της Τραπεζούντας διατήρησε για δύο χρόνια την εξουσία της, αναγνωρισμένη από όλες τις δυνάμεις της εποχής. Τον Μάρτη του 1917 γίνεται η ρώσικη επανάσταση που ανατρέπει 'την τσαρική απολυταρχία. Χιλιάδες Πόντιοι παίρνουν μέρος στην εξέγερση. Τα μνημεία πεσόντων για την επανάσταση έχουν πολλά ονόματα Ποντίων αγωνιστών. Η Διεθνής τραγουδιόταν στις Ποντιακές Κοινότητες της Ν. Ρωσίας, της Ουκρανίας και της Γεωργίας:

«Σκωθέστεν σεις που ως ατώρα
ημέρα κι είδατε καλόν
σα ντέρτα πάντα και σα πόνας
σκωθέστεν έρθεν ο καιρόν»

Στο Σοβιέτ Τραπεζούντας συμμετείχε και ο μητροπολίτης Χρύσανθος. 'Όλοι έλπιζαν στην ενσωμάτωση του Πόντου στην δημιουργούμενη Σοβιετική 'Ενωση ή στην υπεράσπιση του αιτήματος της ανεξαρτησίας του Πόντου.

Ο σπόρος της ιδέας της ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ έπεσε το 1904. Το κίνημα όμως φούντωσε μετά το 1916. Σ' όλες τις Ποντιακές Κοινότητες δημιουργούνται Ποντιακοί σύλλογοι με καθαρά πολιτικούς σκοπούς, αφιερωμένοι στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων των Ελλήνων του Πόντου. Τον Οκτώβρη του 1917 ιδρύθηκε στη Ν. Ρωσία, η «Κεντρική Εθνική Επιτροπή Ποντίων» με στόχο την απελευθέρωση του Πόντου. Τον ίδιο μήνα συνάντησε και ο Κων. Κωνσταντινίδης τον πρωθυπουργό Ε. Βενιζέλο και τον ενημέρωσε για τους στόχους του Ποντιακού κινήματος ζητώντας τη συμπαράστασή του. Ο Κωνσταντινίδης ήταν ο πιθανότερος πρωθυπουργός της παρ' ολίγο Ποντιακής Δημοκρατίας. Με την Οκτωβριανή επανάσταση μπαίνει στους Πόντιους η αμφιβολία για τα μελλούμενα.

Στο επαναστατικό κίνημα μέχρι εκείνη τη στιγμή είχε εκφραστεί ξεκάθαρη άποψη για το μέλλον των εθνοτήτων. Ο Λένιν στη μπροσούρα του «Για το δικαίωμα των εθνών για αυτοδιάθεση» το 1914 αποδεικνύοντας τον προοδευτικό ρόλο των εθνικών κινημάτων για το ξεπέρασμα της φεουδαρχίας, τάσσεται απερίφραστα υπέρ της δημιουργίας ξεχωριστών κρατών. Γράφει: «με την έννοια αυτοδιάθεση των εθνών, εννοούμε τον κρατικό χωρισμό τους από ξένα εθνικά σύνολα, εννοούμε τον σχηματισμό αυτοτελών εθνικών κρατών». Ο Λένιν θεωρούσε την καταπίεση εθνών από άλλα έθνη σαν την ουσία του ιμπεριαλισμού και υποστήριζε ότι «ένας λαός που καταπιέζει άλλους λαούς δεν μπορεί ποτέ να 'ναι ελεύθερος». Η ανάλυση του Λένιν ταίριαζε απόλυτα στην περιοχή, όπου οι 'Ελληνες, οι Αρμένιοι και οι Κούρδοι καταπιέζονταν από την τούρκικη φεουδαρχία.

Ακόμα και η πιο αποφασιστική διεθνίστρια, η Ρόζα Λούξεμπουργκ δήλωνε: «Για όσο καιρό μια χώρα μένει κάτω απ' την τούρκικη κυριαρχία, δεν μπορεί να γίνει λόγος για εξέλιξη σ' αυτήν... Η σημερινή θέση μας για το Ανατολικό ζήτημα είναι να αποδεχτούμε τη διαδικασία αποσύνθεσης της Τουρκίας σαν μια υπαρκτή πραγματικότητα και να μην κάνουμε την σκέψη ότι θα μπορούσε ή έπρεπε να την σταματήσει κανείς και να εκδηλώσουμε στους αγώνες για αυτοδιάθεση των χριστιανικών εθνών την απεριόριστη συμπαράστασή μας».

Στις 4 Φλεβάρη του 1918 αντιπροσωπείες Ποντίων από Ευρώπη και Αμερική, οργάνωσαν το Α' Παμποντιακό Συνέδριο στη Μασσαλία. Προσπαθώντας να πετύχουν την υποστήριξη των Σοβιετικών, έστειλαν τηλεγράφημα στον υπουργό εξωτερικών Λ. Τρότσκυ, ζητώντας να μην επιστραφεί η Τραπεζούντα στους Τούρκους και να υποστηριχθεί η ίδρυση του Ποντιακού κράτους.

Η επιλογή όμως που κυριάρχησε σαν αποτέλεσμα των πολιτικών σκοπιμοτήτων και της απαγκίστρωσης απ' τον πόλεμο, είχε να κάνει περισσότερο με τον σεβασμό των συνόρων και των κρατών και λιγότερο με τις προηγούμενα διακηρυγμένες θέσεις. Η Πράβδα στις 13 Γενάρη 1918 έγραψε: «η συμφωνία για τη διανομή της Τουρκίας, βάσει της οποίας θα απεστερείτο την Αρμενία, είναι άκυρη και στερημένη περιεχομένου».

Η ειρήνη με τις Κεντρικές Δυνάμεις στο Μπρέστ Λιτόφσκ που είχε σαν αποτέλεσμα την παραίτηση της Ρωσίας απ' τις Βορειοανατολικές επαρχίες της Τουρκίας, δηλαδή τον Πόντο και την Αρμενία, συνάντησε την αντίθεση πολλών Ρώσων επαναστατών.

Το Φεβρουάριο του 1918, οι τούρκικες δυνάμεις κατέλαβαν επίσημα την Τραπεζούντα. Εκατοντάδες χιλιάδες 'Ελληνες έφυγαν μαζί με τον Ρώσικο στρατό από τον Ανατολικό Πόντο και τον Καύκασο, φοβούμενοι τις θηριωδίες των Τούρκων.

Τον Ιούλη του 1918 στο Μπακού, έγινε συνέδριο Ποντίων από την Ν. Ρωσία, Καύκασο και Πόντο. Αφού διακήρυξε την ανεξαρτησία του Πόντου, εξέλεξε εφταμελές συμβούλιο, κάτω απ' τη διοίκηση του οποίου μπήκαν όλα τα ποντιακά σωματεία.

Το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, 30 Οκτώβρη του 1918 βρήκε το ποντιακό κίνημα στην ακμή του, την Ελλάδα στο στρατόπεδο των νικητών και τους Οθωμανούς στο στρατόπεδο των ηττημένων.

Στις 17 Νοέμβρη του 1918 έγινε στο Παρίσι η μεγάλη διάσκεψη των Ποντιακών οργανώσεων. Πήρε απόφαση να οργανώσει τους 'Ελληνες του Πόντου και της Ν. Ρωσίας. 'Εστειλε στις συμμαχικές κυβερνήσεις υπόμνημα που ζητούσε την ανεξαρτησία του Πόντου για τους 'Ελληνες Χριστιανούς και Μουσουλμάνους.

Ο μητροπολίτης Χρύσανθος, εκπροσωπώντας τις Ποντιακές οργανώσεις στη συνδιάσκεψη Ειρήνης ζήτησε την ίδρυση του «Αυτόνομου Ελληνικού Κράτους του Πόντου».

Η πολιτική του ελληνικού κράτους

Ας δούμε τώρα ποια ήταν η θέση, ιδεολογικά και πρακτικά του ελλαδικού κράτους, του λεγόμενου εθνικού κέντρου.

Η κυρίαρχη ιδεολογία ήταν ο αλυτρωτισμός που είχε σαν λαϊκίστικη έκφραση τη μεγάλη ιδέα. Η ιδεολογία αυτή δημιουργήθηκε από την ύπαρξη μεγάλων ελληνικών πληθυσμών, υπόδουλων ακόμα. Υπήρχε μεγάλη αντίφαση ανάμεσα στις αλυτρωτικές προσδοκίες και την έλλειψη πραγματικών δυνατοτήτων.

Συνδυασμένη αυτή η αντίφαση με την πλήρη εξάρτηση της ελληνικής οικονομίας δημιούργησε μια τραγική πίστη στην επέμβαση των «προστάτιδων δυνάμεων» για την επίτευξη των στόχων.

Ο Ελληνικός Εθνικισμός, την απελευθερωτική διαδικασία την εννοούσε μόνο σαν στρατιωτικές επιχειρήσεις, γι' αυτό δεν μπόρεσε να κατανοήσει και να ενισχύσει την αυτόνομη οργάνωση των Ποντίων στα αντάρτικα σώματα. Την απελευθέρωση των υπόδουλων Ελλήνων την έβλεπε μόνο μέσα από την επέκταση του κράτους. Οποιαδήποτε άλλη προοπτική και ειδικά τη δημιουργία δεύτερου Ελληνικού Κράτους την έβλεπε ανταγωνιστικά αν όχι εχθρικά. Αυτή η αντιμετώπιση λειτούργησε δραματικά στην περίπτωση του Ποντιακού Κινήματος.

Οι εκφραστές της πολιτικής της επέκτασης και του αλυτρωτικού ρεύματος ήταν βασικά ο Βενιζέλος και οι Φιλελεύθεροι. Ο βασιλιάς και η φιλοβασιλική παράταξη μετά τη στάση τους στον πόλεμο – που λειτούργησαν πρακτόρικα σε σχέση με τα γερμανικά συμφέροντα, αρνούμενοι να βγουν στον πόλεμο – ήταν υπέρ της πολιτικής «μικρά πλην τιμία Ελλάς».

Ο Βενιζέλος λοιπόν είχε ενημερωθεί για τους πόθους των Ελλήνων Ποντίων για ανεξαρτησία, από τον Πόντιο ηγέτη Κων. Κωνσταντινίδη τον Νοέμβριο του 1917.

Εκδηλώθηκε όμως στη συνέχεια κατά της ίδρυσης Ποντιακού Κράτους. Η στάση της Αθήνας ήταν ουδέτερη και το Ποντιακό ζήτημα αντιμετωπιζόταν σαν κομμάτι της Αρμένικης υπόθεσης. Καμία εμπλοκή δεν υπήρξε από την ελλαδική πλευρά στο πρόβλημα του Πόντου.

Στη διάσκεψη Ειρήνης στις 30 Δεκεμβρίου 1918 ο Βενιζέλος πρότεινε την ενσωμάτωση του Πόντου στην Αρμενία. Στην ίδια διάσκεψη ο Χρύσανθος, ο μητροπολίτης Τραπεζούντας κατάθεσε υπόμνημα με το οποίο ζητούσε αυτόνομο ελληνικό κράτος στον Πόντο. Σε συνέντευξή του προς τη «Σάνταιη Τάιμς» ο 'Ελληνας πρωθυπουργός δήλωσε ότι δεχόταν να περιληφθεί ο Πόντος στο Αρμένικο κράτος ενώ στις 4 Φλεβάρη του 1919 δήλωνε στον Αμερικανό Πρόεδρο Ουίλσον ότι παρ' όλο που οι Πόντιοι 'Ελληνες επιθυμούσαν ανεξαρτησία, αυτός αντιτάχθηκε απόλυτα.

Αυτή η διαφορά οδήγησε τους ελλαδίτες διπλωμάτες να βλέπουν σαν παρείσακτους τους Πόντιους ιθύνοντες στις διάφορες συσκέψεις που στόχο είχαν το μοίρασμα της οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Η άγνοια και η αδιαφορία της κυβέρνησης των Αθηνών για το ποντιακό πρόβλημα φάνηκε με την ουκρανική εκστρατεία 23.000 'Ελληνες στρατιώτες αποβιβάστηκαν στην Οδησσό για να πολεμήσουν εναντίων των μπολσεβίκων. Καμιά σκέψη δεν βάρυνε το μυαλό τους για την τύχη των ισχυρότατων ελληνικών κοινοτήτων που αριθμούσαν σε 650.000 άτομα.

'Οταν οι Γαλλο-Ελληνικές δυνάμεις οπισθοχώρησαν, 100.000 'Ελληνες πανικόβλητοι συγκεντρώθηκαν στις παραλίες από Σεβαστούπολη μέχρι Βατούμ. Αυτούς τους μετέφεραν στον Πόντο.

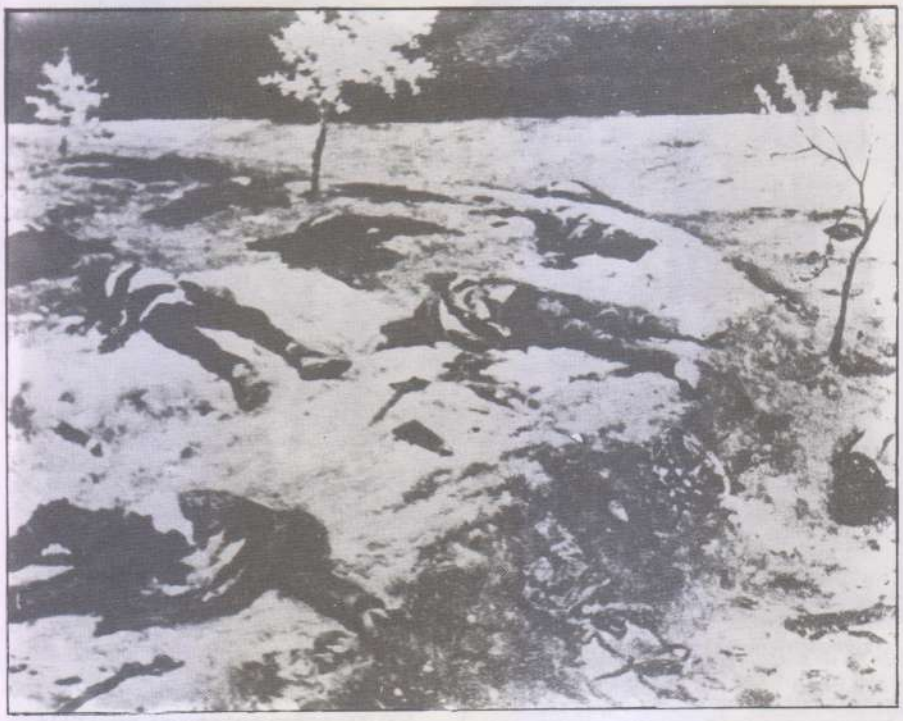

Ευτυχώς που πολλοί Πόντιοι πολεμούσαν με τα επαναστατικά στρατεύματα και έτσι η βλάβη των ποντιακών κοινοτήτων ελαχιστοποιήθηκε.

Στις 15 Μαΐου τα ελληνικά στρατεύματα αποβιβάστηκαν στη Σμύρνη.

Τα στελέχη του ποντιακού κινήματος γυρνούσαν σ' όλη την Ευρώπη, προσπαθώντας να τύχουν της υποστήριξης για τις ποντιακές επιδιώξεις.

Οι προσπάθειες του Χρύσανθου για ενίσχυση του ποντιακού κινήματος από τους Άγγλους και τους Αμερικανούς βρήκαν μόνο προφορική συμπαράσταση. Ο Αμερικανός πρόεδρος Ουίλσον δήλωσε στις 23 Μαΐου 1919 ότι ο Πόντος πρέπει να γίνει ανεξάρτητο κράτος. Παρασκηνιακά όμως οι Βρετανοί και οι Αμερικάνοι τάχαν κανονίσει αλλιώς. Έδιναν τις επαρχίες Τραπεζούντας και Αργυρούπολης στην Αρμενία, ενώ την Σαμψούντα στους Τούρκους.

Εν τω μεταξύ στον Πόντο το κίνημα φουντώνει. Οι αντάρτικες ομάδες οργανώνονται καλύτερα και αρχίζουν να κατεβαίνουν μέχρι τις πόλεις. Ο μητροπολίτης Αμισσού Γερμανός Καραβαγγέλης οργανώνει και πολιτικά τους Πόντιους. Ιδρύθηκε μια μυστική εταιρεία, στο πρότυπο της Φιλικής, με την επωνυμία «Μιθριδάτης».

Ο Κεμάλ

Οι Τούρκοι θορυβήθηκαν από την ανάπτυξη του κινήματος. Η Οθωμανική κυβέρνηση έστειλε τον Κεμάλ στον Πόντο για να καταστείλει το ποντιακό κίνημα, με την απόλυτη ανοχή των Άγγλων. Η διπλοπροσωπία των Άγγλων δεν είχε όρια. Παρ' όλο που ήξεραν ότι οι Έλληνες του Πόντου είχαν υποστεί γενοκτονία κατά τη διάρκεια του πολέμου και τώρα κινδύνευαν απ' τις τούρκικες συμμορίες επέτρεψαν στον Κεμάλ να πατήσει το πόδι του στις 19 Μαΐου 1919 στη Σαμψούντα. Ο Κεμάλ άρχισε τη δημιουργία ισχυρού τούρκικου στρατού. Δύο στρατιές του στρατού του τις έριξε στη μάχη για να αντιμετωπίσουν τις ποντιακές ομάδες. Το κεμαλικό κίνημα χαρακτηριζόταν από ένα φανατικό, επιθετικό, και επεκτατικό εθνικισμό. Αναπτύχθηκε γρήγορα, γιατί α) δημαγώγησε με βάση τον Ισλαμισμό· β) συνεργάστηκε με τρομοκράτες όπως ο Τοπάλ - Οσμάν γ) υποστηρίχθηκε με όπλα απ' τους Γάλλους και τους Ιταλούς που ήταν μεσογειακοί ανταγωνιστές της Ελλάδας· δ) υποστηρίχτηκε από τον Λένιν με όπλα και χρήματα.

Στις 31 Ιούνη του 1919 ο Χρύσανθος με υπόμνημά του προς τον Βρετανό πρωθυπουργό ζητά ενίσχυση του ποντιακού κινήματος.

Στις 6 Ιούλη έγινε στο Βατούμ η πρώτη συγκέντρωση του «Διαρκούς Γενικού Συμβουλίου των Ποντίων Ελλήνων». Ένα χρόνο αργότερα το Συμβούλιο μετονομάστηκε σε «Εθνοσυνέλευση των Ελλήνων του Πόντου», ήταν ουσιαστικά η εξόριστη κυβέρνηση του Πόντου.

Οι Άγγλοι κράτησαν αρνητική στάση απέναντι στο ποντιακό κίνημα.

Στον Πόντο άρχιζε ο δεύτερος γύρος διωγμών από τους Τούρκους, οι οποίοι μετά την άφιξη του Κεμάλ είχαν αρχίσει να ξαναγίνονται επιθετικοί.

Στις 24 Νοέμβρη του 1919 ο συνταγματάρχης Καθενιώτης, αντιπρόσωπος του Βενιζέλου στον Πόντο, πρότεινε στους Άγγλους να σταλεί ένα τάγμα Ποντίων στο Βατούμ, ώστε μελλοντικά να βοηθήσει τους Έλληνες του Πόντου. Οι Άγγλοι αρνήθηκαν κατηγορηματικά.

Όταν οι Πόντιοι ηγέτες είδαν ότι καμιά συμπαράσταση δεν είχαν από τους λεγόμενους «συμμάχους» αποφάσισαν να έρθουν σε κάποια συνδιαλλαγή με το αρμένικο κίνημα, το οποίο αγωνιζόταν ένοπλα ενάντια στον κεμαλικό στρατό. Τον Γενάρη του 1920 συμφωνούν στη δημιουργία Ποντο-Αρμένικης Ομοσπονδίας.

Το στρατιωτικό σκέλος της συμφωνίας προέβλεπε στρατιωτική συνεργασία Ελλάδας - Αρμενίας για την προστασία του Πόντου απ' τους Τούρκους και την ενίσχυση του Αρμένικου στρατού στο Ερζερούμ.

Εξ' αρχής υπήρξε αντίθεση των Άγγλων στην εφαρμογή της στρατιωτικής συμφωνίας και στη δημιουργία Ποντιακών στρατιωτικών τμημάτων.

Τον Φλεβάρη του 1920 στη Διάσκεψη Ειρήνης του Λονδίνου απορρίφθηκαν τελείως οι προτάσεις των Ποντιακών οργανώσεων απ' τους συμμάχους και αγνοήθηκε εντελώς το πρόβλημα των Ελλήνων του Πόντου.

Στις 30 Απριλίου του 1920 στη Διάσκεψη του Σαν-Ρέμο, ο Βενιζέλος δήλωσε για άλλη μια φορά ότι ήταν υπέρ της προσάρτησης του Πόντου στην Αρμενία.

Οι Ποντιακές οργανώσεις αποδοκίμασαν έντονα τη θέση του Βενιζέλου και ο Χρύσανθος δήλωσε ότι ο πρωθυπουργός ήταν απληροφόρητος για το θέμα του Πόντου.

Το καλοκαίρι του 1920 ο Βενιζέλος άλλαξε επιτέλους άποψη. Σε τηλεγράφημά του στον Βρετανό πρωθυπουργό δήλωσε την απόφασή του για εκστρατεία ενάντια στον Κεμάλ και τη δημιουργία ελληνικού κράτους στον Πόντο. 2,5 χρόνια έπρεπε να περάσουν για να πειστεί ο Βενιζέλος για την ορθότητα των στόχων του ποντιακού κινήματος. Ήταν όμως πολύ αργά. Ο χρόνος που πέρασε ήταν κάτι παραπάνω από αποφασιστικός. Τον ίδιο μήνα, ο αρμενικός στρατός νικιέται από τους Κεμαλικούς, οι οποίοι καταλαμβάνουν το Καρς.

Στις 14 Νοέμβρη του 1920 ο Βενιζέλος έχασε τις εκλογές. Η φιλοβασιλική παράταξη κέρδισε δημαγωγώντας πάνω στην κούραση του ελληνικού λαού. «Οίκαδε». Επιστροφή στην Ελλάδα απ' τη Μικρασία ήταν το σύνθημα.

Η Σοβιετική Κυβέρνηση ενίσχυε τον τούρκικο στρατό με άφθονα χρήματα και υλικό. Ο Κεμάλ έπαιζε σε πολλά ταμπλώ και κέρδισε. Οι σύμμαχοι κάλεσαν τον Κεμάλ τον Φεβρουάριο του 1921 στη σύσκεψη του Λονδίνου, αναγνωρίζοντάς τον άμεσα.

Την ίδια ώρα πόνταραν και στον ελληνικό στρατό στη Μικρασία. Έτσι κι αλλιώς, θα ήταν κύριοι του δρόμου προς τα πετρέλαια.

Στις 16 Μάρτη του 1921 υπογράφεται η συνθήκη φιλίας και αδελφοσύνης ανάμεσα στον Λένιν και στον Κεμάλ.

Λίγο αργότερα, στην 18η συνεδρίαση του 4ου συνέδριου της κομμουνιστικής Διεθνούς καταγγέλεται ο Κεμάλ. «Μετά τις συνθήκες του Λονδίνου, η κυβέρνηση

της Άγκυρας είναι κυβέρνηση προδοτική». Η Ιστορία εκδικείται πάντα την εγκατάλειψη των αρχών.

Το τέλος του ποντιακού ελληνισμού

Εν τω μεταξύ η φιλοβασιλική παράταξη συνέχισε τον πόλεμο στην Μικρασία και ξανάφερε τον βασιλιά.

Οι Άγγλοι με αφορμή την επαναφορά του βασιλιά άρχιζαν να αλλάζουν και φανερά στάση, παρ' όλες τις προσπάθειες της κυβέρνησης να τους πείσει ότι θα υποστήριζε τα συμφέροντά τους. Οι διάδοχοι του Βενιζέλου δεν είχαν καμιά άποψη για το Ποντιακό ζήτημα. Με την πολιτική τους έκαναν ακόμα μεγαλύτερη ζημιά στους Έλληνες του Πόντου. Για λόγους εντυπωσιασμού έστειλαν τον στόλο να βομβαρδίσει τις παραλιακές πόλεις του Πόντου. Το αποτέλεσμα ήταν να πάρει η γενοκτονία των Ελλήνων πολύ μεγαλύτερες διαστάσεις. Ο Βρετανός αρμοστής στην Κωνσταντινούπολη πληροφορούσε τον υπουργό εξωτερικών ότι: «Οι Τούρκοι φαίνεται ότι δρουν βάσει προμελετημένου σχεδίου για την εξόντωση των μειονοτήτων... Όλοι οι άνδρες ηλικίας άνω των 15 ετών της περιφέρειας Τραπεζούντας και της ενδοχώρας εκτοπίστηκαν στα εργατικά τάγματα του Ερζερούμ, Καρς και Σαρήκαμις».

Το καλοκαίρι του 1921 και μετά τις νίκες του ελληνικού στρατού στο Αφιόν - Καραχισάρ και στο Εσκή - Σεχίρ, οι ποντιακές οργανώσεις ζητούν επέμβαση του ελληνικού στρατού στον Πόντο και επίθεση εναντίον της Άγκυρας από τη Σαμψούντα. Είχαν συγκεντρώσει 10.000 λίρες για χρηματοδότηση της επιχείρησης. Μόνο η συντονισμένη δράση του ελληνικού στρατού και των αντάρτικων ομάδων μπορούσε να σώσει τον ελληνικό λαό του Πόντου. Η αίτηση των Ποντίων δεν πήρε καμιά απάντηση. Τον Αύγουστο του 1921 έγινε Γενικό Συνέδριο των Ποντίων, που κατάγγειλε σ' όλες τις συμμαχικές κυβερνήσεις τους διωγμούς και τα εγκλήματα που γίνονταν στον Πόντο. Καμιά βοήθεια δεν δόθηκε.

Ο Αμερικανός ταγματάρχης Γιόουελ δίνει μια εικόνα του Πόντου το 1921: «Πτώματα, πτώματα, πτώματα σ' όλο το μήκος της πορείας των εκτοπιζομένων... φρίκη και πτώματα»· και ο Αμερικανός δημοσιογράφος Γκίμπονς: «Η πεδιάδα της Μαλάτειας ήταν στρωμένη με πτώματα Ελλήνων».

Αν οι Τούρκοι εξόντωσαν τον ελληνικό ποντιακό λαό με τις εκτοπίσεις και τις σφαγές, για τους ηγέτες και διανοούμενους του ποντιακού κινήματος επιφύλαξαν άλλη μοίρα.

Το Ειδικό Δικαστήριο της Ανεξαρτησίας που έδρευε στην Αμάσεια και είχε σαν μοναδικό στόχο το ποντιακό κίνημα έκδοσε εκατοντάδες θανατικές αποφάσεις. Περίπου 500 Πόντιοι πέθαναν στις κρεμάλες της Αμάσειας.

Σήμερα υπάρχει ένα τεράστιο μνημείο έξω από την Κερασούντα αφιερωμένο στον Τοπάλ Οσμάν, τον δολοφόνο του Πόντου, για να μας θυμίζει πάντα τη γενοκτονία που υπόστηκε ο λαός μας και άλλο ένα μνημείο στην Αμάσεια, στην πλατεία όπου κρέμασαν όλη την ποντιακή ηγεσία για να θυμίζει τη νίκη των Τούρκων πάνω στο ποντιακό κίνημα.

Εμείς όμως ξέρουμε ότι η νίκη αυτή είναι αποτέλεσμα της υποκρισίας και της αναισχυντίας των μεγάλων μας «συμμάχων», της φοβερής ανικανότητας του ελληνικού κράτους, και της έλλειψης κάθε επαναστατικής αλληλεγγύης.

Οι αντάρτικες ποντιακές δυνάμεις, εγκαταλειμμένες απ' όλους, δίχως καμιά υλική υποστήριξη, δεν μπόρεσαν να αντισταθούν αποτελεσματικά στους Κεμαλικούς.

Ο ιμπεριαλισμός του Κεμάλ δοξάστηκε πάνω στις εκατοντάδες χιλιάδες νεκρών των Ελλήνων του Πόντου και της Ιωνίας.

Ήταν τέτοια η ευθύνη των μεγάλων δυνάμεων της εποχής και των συμμάχων, ώστε με το τέλος της ανθρωποσφαγής, ο μητροπολίτης Τραπεζούντας Χρύσανθος, ένας πολύ συντηρητικός άνθρωπος έγραψε: «Με την ένοχη συμμετοχή δύο μεγάλων δυνάμεων της Δύσης, της Γερμανίας και της Αυστρίας κατά τα έτη 1914-1918 εσφάγη από τους Νεότουρκους ολόκληρον έθνος, το Αρμενικόν και εκατοντάδες χιλιάδες Ελλήνων, απεσπάσθησαν βιαίως των εστιών τους και πέθαναν στην εξορία.

Με την ένοχη συμμετοχή των συμμαχικών χριστιανικών δυνάμεων της Δύσεως κατά τα έτη 1919-1922, το εθνικό κίνημα των Τούρκων υπό τον Μουσταφά Κεμάλ συνεπλήρωσε το έργο των Νεοτούρκων».

Το δράμα των Ελλήνων του Πόντου έληξε με τη συνθήκη της Λωζάννης το 1923, αφού είχαν εξοντωθεί 300-350.000 άτομα, δηλαδή πάνω από το 41% των Ελλήνων Χριστιανών του Πόντου.

500.000 ήρθαν πρόσφυγες στην Ελλάδα και άλλοι τόσοι στη Σοβιετική Ένωση. Το τελευταίο κεφάλαιο της Ποντιακής Ιστορίας είναι η πορεία των προσφυγικών ποντιακών πληθυσμών.

Στην Ελλάδα βλέπουν τον πολιτισμό τους να περιθωριοποιείται, την ανταλλάξιμη περιουσία τους να λεηλατείται και την ιστορία τους να καλύπτεται από 60χρονη σιωπή.

Στη Σοβιετική Ένωση ανθίζει ένας διότυπος ελληνοποντιακός πολιτισμός που προστατεύεται και ενισχύεται από το νέο σοβιετικό περιβάλλον. Όμως οι τοπικοί εθνικισμοί και οι πολιτικές επιλογές του σταλινισμού συντρίβουν το 1937 την τελευταία ουσιαστικά προσπάθεια συγκρότησης της ποντιακής κοινωνίας και του ποντιακού λόγου.

Β. ΑΧΤΖΙΔΗΣ

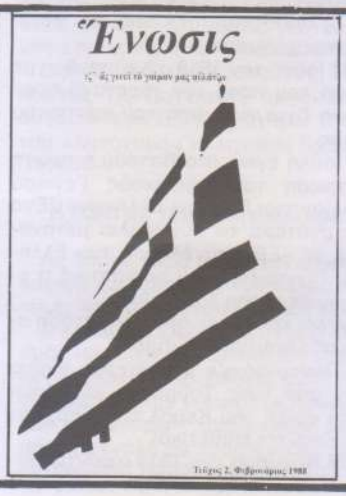

Στὴ νέα ΕΞΟΔΟ

(Ὀρθόδοξη πολιτικὴ ἐφημερίδα)

- **ΕΚΑΜ:** τὸ πρόσωπο τοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ
- **Περὶ** ἰδεολογικῆς libido
- **Προοπτικὲς** ἑνὸς ἐρωτικοῦ χριστιανοσοσιαλιστικοῦ κινήματος
- **Πᾶμε** διακοπὲς στὴ Βόρεια Κύπρο

ΕΞΟΔΟΣ: τώρα εἶναι ἡ ὥρα της!!!

ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΛΙΜΙΤΕΔ*

"Το άδειο μας πρόσωπο η Κύπρος το πληρώνει..."

Ο στίχος του Σαββόπουλου καρφωμένος στο μυαλό. Δεν ξέρω αν έψαχνα να ανακαλύψω αν και το δικό μου πρόσωπο, του "ευαίσθητου" Ελλαδίτη, ήταν άδειο, άφωνο από την καταναλωτική ευωχία και τα πολύ-πολύ "δυτικά" μου προβλήματα. Πάντως προσγειώθηκα στην Κύπρο (μεταφορικά και κυριολεκτικά) τη νύχτα των Χριστουγέννων. Τί έψαχνα να βρω σ' αυτές τις ολιγοήμερες διακοπές; Ίσως να επιβεβαιώσω, να μετασχηματίσω σε "θετική γνώση" με τη μέθοδο της επιτόπιας έρευνας πράγματα που γνωρίζω μόνο "κατ' αίσθησιν" ή ήταν αντίθετα μια πολιτική άποψη βγαλμένη απ' τις κιτρινισμένες σελίδες των βιβλίων της ιστορίας που αναζητούσε res ipsa να μετουσιωθεί σε βιωμένη γνώση; Όποια και να ήταν τα κίνητρα (σας βεβαιώ, δεν ήταν ταπεινά) η ίδια η πραγματικότητα τα ξεπερνούσε, τα διέλυε σαν οδοστρωτήρας.

Νύχτα Χριστουγέννων, Λευκωσία, Πράσινη γραμμή. "Πράσινη" όπως λέμε "Ειρηνικό" τον ωκεανό για να ξορκίσουμε το κακό. "Γραμμή αντιπαράταξης" λένε όσοι μπορούν (και θέλουν) ακόμη να θυμούνται. Να θυμούνται την πραγματικότητα της κατοχής. Την πραγματικότητα μιας πόλης, μήτρας σχιζοφρενικής, κομμένης στα δύο. Βερολίνο ή Χάϊφα, η Λευκωσία διατηρεί όλη την τρέλλα κι όλο το μίσος των κατεχόμενων. Τρέλλα : η ζωή συνεχίζεται αδιατάρακτη, οι ανταύγειες των βίντεο μαστουρώνουν τους κατοίκους στη θαλπωρή των νεόδμητων πολυκατοικιών τους. Μίσος : γιατί μόνο να μισείς μπορείς την κατοχή, όταν επιμένεις, όπως εγώ "αθώος τουρίστας", να βολτάρεις στην παλιά πόλη, τη Λευκωσία "εντός των τειχών". Όταν σε κάθε στενοσόκακο που θα ακολουθήσεις αντιμετωπίζεις "μοιραία" στο τέλος ένα παράξενο οδόφραγμα-φυλάκιο. Ελληνική σημαία. Ελληνικός στρατός. Κι έπειτα άλλο. Με τη σημαία του ΟΗΕ. Και τέλος τρίτο, τούρκικο αυτή τη φορά. Μακριά, ώστε να μην διακρίνεις τα πρόσωπα των στρατιωτών. Απρόσωπος κατακτητής, χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από το σπίτι του. Ελληνοτουρκική φιλία; Ω, ναι, μόνο που εκείνο το βουνό απέναντι, ο Πενταδάκτυλος με το τεράστιο μισοφέγγαρο ζωγραφισμένο πάνω του είναι απαγορευμένο για μας αποδώ. Και τον δρόμο τον φυλάνε, δυστυχώς, παιδιά "Τούρκοι - εργάτες - αδέλφια μας". Ναι λοιπόν, φίλοι, όπως θα μπορούσαν να είναι φίλοι οι Παλαιστίνιοι με τους Ισραηλινούς π.χ. Ω, "σύντροφοι", ελάτε κανά ταξιδάκι μέχρις εδώ. Στο κάτω-κάτω, αν δεν καταλάβετε τίποτε, αν για μια ακόμα φορά η Κύπρος πληρώσει το άδειο σας πρόσωπο, θα μπορέσετε σαν καθώς πρέπει Ελλαδίτες να κάνετε φτηνές αγορές. Το Κυπριακό κράτος που απέμεινε σας το επιτρέπει.

Σχιζοφρενής πολιτεία... Περπατάς στο δρόμο και σε κάποιο σημείο, σηκώνεις το κεφάλι κι αντικρύζεις τη γνωστή πια εικόνα : τούρκικη σημαία κι ο Τούρκος φρουρός με το όπλο στα χέρια...

Όσο ευρωπαίος κι αν νοιώθεις, όσο "πράσινος-εναλλακτικός" ή οτιδήποτε άλλο μη-βίαιο νοιώθεις πως είσαι, τα credo σου αναστατώνονται, καταλαβαίνεις πως στο τέλος δεν σου μένει και τίποτε άλλο παρά να πάρεις στα χέρια σου το όπλο. Το όπλο που δεκατέσσερα χρόνια στερούν απ' αυτό τον λαό αποκοιμίζοντάς τον, χτίζοντάς του πολυκατοικίες, αναπτύσσοντας τα μεγέθη της οικονομίας. Αρχίζω να καταλαβαίνω τον Αμπού Νιντάλ και τους οπαδούς του. Αυτούς τους "παρανοϊκούς" Άραβες που απαντούν με θάνατο στο θάνατο που τους προσφέρουν χρόνια τώρα. Οφθαλμόν αντί οφθαλμού ; Όχι, όχι... Μόνο που πια η μισή Κύπρος έχει χαθεί, μόνο που σε τέσσερα χρόνια τα παιδιά των εποίκων που ήρθαν το 1974 θα είναι δεκαοχτάχρονοι φαντάροι που θα υποστηρίζουν τη γη που γεννηθήκανε. Και τα δεδομένα θα έχουν ανατραπεί πλήρως.

Διαφυγή καμιά λοιπόν; Όταν γύρισα από την Κύπρο, πριν το Νταβός και τις προεδρικές εκλογές, πίστευα πως η κινητικότητα που υπήρχε, γυναίκες που επιστρέφουν, πορείες που σπάνε τον κλοιό των Τούρκων και των ΟΗΕδων, ελεύθεροι ραδιοσταθμοί, αγωνιστικές εφημερίδες, συμπόσια για την άμυνα, όλα αυτά θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα κίνημα που θα αμφισβητούσε τα κατοχικά (και άλλα) δεδομένα. Μόνο που όλα αυτά ήταν πολύ αδύναμα για να αντέξουν την πλημμυρίδα του Νταβός και του κ. Βασιλείου. Η σήραγγα ξανακλείνει. Φως πουθενά. Η γκραμσιανή απαισιοδοξία της γνώσης. Τώρα που τίποτε δεν κινείται, που όλα μοιάζουν νεκρά και "άκρα του τάφου σιωπή στον κάμπο βασιλεύει" μας απέμεινε στις άδειες τσέπες η αισιοδοξία της βούλησης. Ας ξαναρχίσουμε από το μηδέν. Ας αντισταθούμε.

ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΚΟΥΡΙΩΤΗΣ

*ΛΙΜΙΤΕΔ, δηλαδή ΕΠΕ : χαρακτηρισμός που συναντάς πλάι στα ονόματα όλων των - ακόμη - ελληνόφωνων εταιρειών.

Στην Ιωάννου Δροσοπούλου

Δυο χρόνια μετά τις καταλήψεις σπιτιών σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, ένα νέο πείραμα αυτοοργάνωσης των άστεγων φοιτητών ξεκινά με την κατάληψη του κτιρίου της οδού Ιωάννου Δροσοπούλου.

Τα τελευταία χρόνια η κατακόρυφη άνοδος των ενοικίων, ανέδειξε την κρίση της στέγης σαν οξύτατο κοινωνικό πρόβλημα.

Χιλιάδες πολίτες στην Αθήνα αλλά και στις περισσότερες επαρχιακές πόλεις ζουν καθημερινά εδώ και 3 τουλάχιστον χρόνια με το άγχος του ενοικίου. Υπέρογκα ποσά για κακές ως άθλιες κατοικίες συνιστούν αυτό που λέγεται «πρόβλημα στέγης», πρόβλημα στο οποίο καμιά κυβερνητική ρύθμιση δεν θέλει και δεν μπορεί να δώσει λύσεις. Αντίθετα το κράτος και οι νόμοι των μικρομεσαίων ιδιοκτητών της γης και της στέγης, εξακολουθούν να ρυθμίζουν την κερδοσκοπία σε βάρος διάφορων κοινωνικών ομάδων (νέων, άνεργων, φοιτητών, χαμηλόμισθων, συνταξιούχων).

Αυτή η κατάσταση αγγίζει τα όρια του σκανδάλου: Την ίδια στιγμή που χιλιάδες άνθρωποι δαπανούν μόνο για το νοίκι το μισό του μισθού τους (αν έχουν βέβαια κάποιο μισθό), *200.000* διαμερίσματα μόνο στην Αθήνα (σύμφωνα με δηλώσεις του Τρίτση σαν υπουργού του ΥΠΕΧΩΔΕ) μένουν κλειστά και ακατοίκητα. Πολλά απ' αυτά (τα μισά) είναι περιουσία τραπεζών, δημοσίων οργανισμών ή της εκκλησίας.

Δημιουργείται μ' αυτό τον τρόπο μια *τεχνητή έλλειψη στέγης* που συντελεί στην όξυνση των ανταγωνιστικών σχέσεων μεταξύ ιδιοκτητών-ενοικιαστών, με αποτέλεσμα την αύξηση των ενοικίων και τελικά την ενίσχυση της κερδοσκοπίας πάνω στην κατοικία. Γιατί ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του καπιταλιστικού συστήματος είναι η οικονομική εκμετάλλευση όλων των αναγκών αλλά και των απολαύσεων της ανθρώπινης ζωής. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να αλλοτριώνονται τόσο οι χώροι στους οποίους ζούμε αλλά και οι ίδιες οι συνειδήσεις και οι ανθρώπινες σχέσεις. Τα σπίτια, οι πόλεις, η διασκέδαση, το φυσικό περιβάλλον γίνονται εμπόρευμα κι εμείς *καταναλωτές* που μας *επιβάλλεται* να *αγοράζουμε* αυτά που στην ουσία είναι *δικαιώματά* μας.

Έτσι, εμείς, μια ομάδα άστεγων φοιτητών αποφασίσαμε να καταλάβουμε και να ζήσουμε μαζί στο κτήριο της οδού Δροσοπούλου και Λ. Καραγιάννη, ιδιοκτησίας του πανεπιστημίου Αθηνών και του Υπουργείου Παιδείας, δείχνοντας έτσι έμπρακτα τις αρνήσεις μας:

άρνηση στην πλασματική έλλειψη στέγης, και στην εμπορευματοποίηση των βασικών δικαιωμάτων όπως είναι το δικαίωμα της κατοικίας.

άρνηση στα γκέτο των φοιτητικών εστιών, μια από τις μορφές χωροταξικού περιορισμού και διαχωρισμού των κοινωνικών ομάδων (όπως ανάλογα συμβαίνει και με τις εργατικές πολυκατοικίες), άρνηση σε «ρυθμίσεις» που ακυρώνουν **το δικαίωμα όλων στην πόλη** και επιβάλλουν μοντέλα συμπεριφορών σύμφωνα με προκαθορισμένους ρόλους.

άρνηση στην αλλοτρίωση που επιβάλλει ο καπιταλισμός στις καθημερινές ανθρώπινες σχέσεις, αλλοτρίωση που πραγματοποιείται στα σπίτια-κλουβιά, στην εξατομίκευση των αναγκών και των επιθυμιών μας.

άρνηση στην πειθαρχημένη σιωπή της κατανάλωσης, στην «έγκριση» και διαχείρηση των αναγκών μας από γραφειοκράτες πολιτικούς, που μπορούν μόνο να μας ξεγελούν και να υποθάλπουν την εκμετάλλευση με κάθε τρόπο.

Αυτή η συλλογική μας ενέργεια, δεν είναι απλά μια μορφή διαμαρτυρίας. Είναι επίσης μια πρόταση-πρό(σ)κληση, τόσο για εμάς τους ίδιους, όσο και για όσους φοιτητές, άνεργους ή εργαζόμενους, άστεγους και μη, έχουν τέτοιες παρόμοιες ανάγκες. **Είναι ακόμα απόδειξη της πεποίθησής μας ότι τα προβλήματα που το σύστημα δημιουργεί σε βάρος μας, μπορούμε να τα λύσουμε και να τα υπερβούμε με συνειδητές συλλογικές και ισότιμες πράξεις αυτοοργάνωσης.**

Θεωρούμε ότι η ενέργειά μας αυτή είναι συνέχεια των λειτουργικών καταλήψεων σε σπίτια που έγιναν και υπάρχουν από το '85 στην Λεωφόρο Νίκης 45 στη Θεσσαλονίκη, και Χαρ. Τρικούπη 91 στην Αθήνα από άστεγους φοιτητές και άνεργους νέους. Είναι ακόμη ποιοτικό προχώρημα των φοιτητικών-σπουδαστικών αγώνων και των διεκδικητικών καταλήψεων στα πανεπιστήμια που έγιναν τον περασμένο χειμώνα.

Απαιτούμε να γίνει σεβαστό το δικαίωμά μας στην κατοικία και η πρακτική μας γύρω απ' αυτό και δηλώνουμε την αλληλεγγύη και συμπαράστασή μας σε όλους όσους θέλουν να υπερασπιστούν με ανάλογους τρόπους τα δικαιώματά τους.

ΟΜΑΔΑ ΑΣΤΕΓΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

1968 / 1988

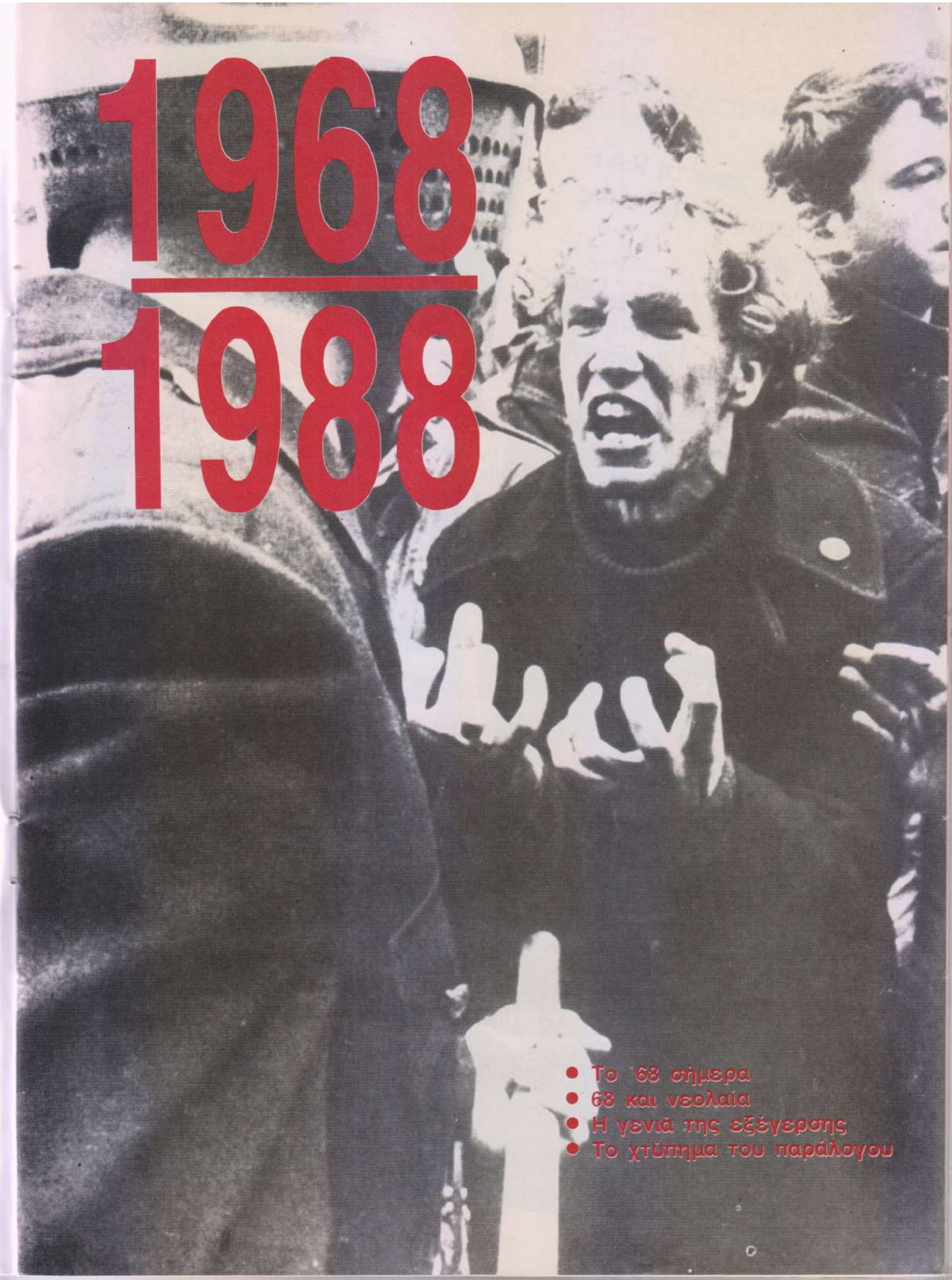

- Το '68 σήμερα
- 68 και νεολαία
- Η γενιά της εξέγερσης
- Το χτύπημα του παράλογου

ΓΕΡΜΑΝΙΑ
Καν-Μπεντιτ, Σαρτρ, Σβαρτσερ
Μπαρμπι, Ροτ, κ.λπ.
απο τη RAF
στους πρασινους
«Κομμουνα» / Κοινωνικα κινηματα 5
VOGEL:
GEFANGENER
SPIEGERLIJA
β εκδοση

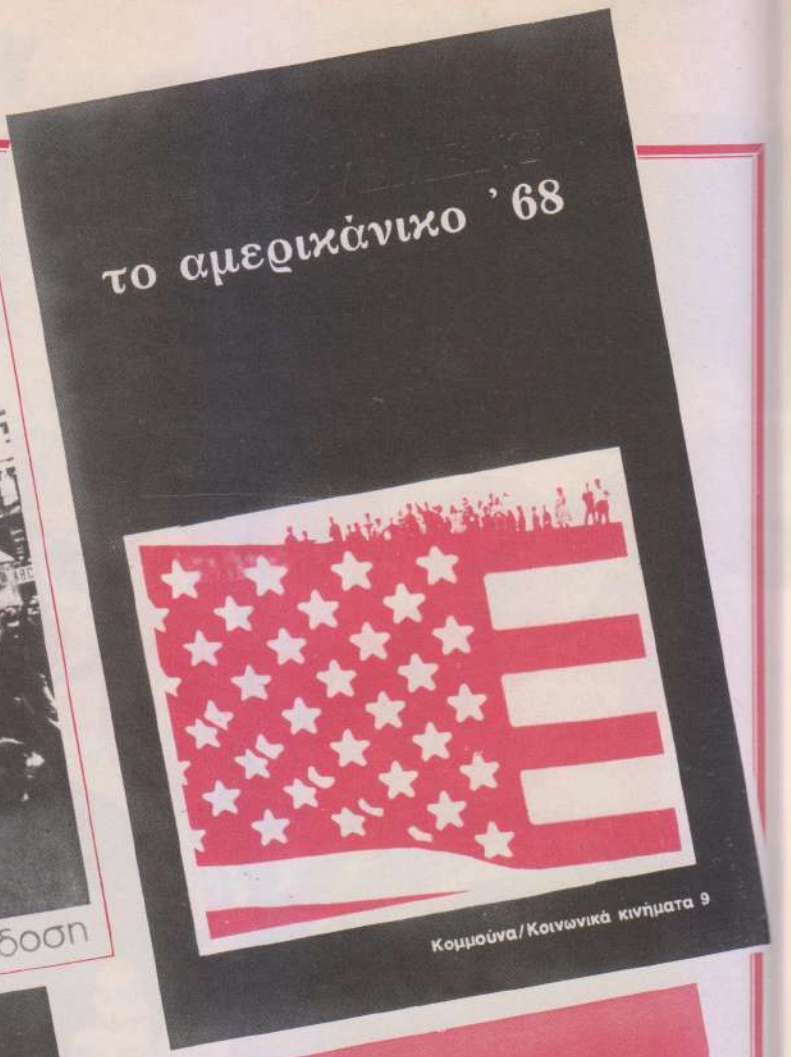
το αμεριχάνιχο '68
Κομμούνα/Κοινωνικά κινήματα 9

ΒΙΑΛΕ-ΝΤΕΛ ΚΑΡΙΑ-ΓΚΟΤΣΩ
'68
Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ
ΕΚΡΗΞΗ
«Κομμούνα»/Κοινωνικά κινήματα 6

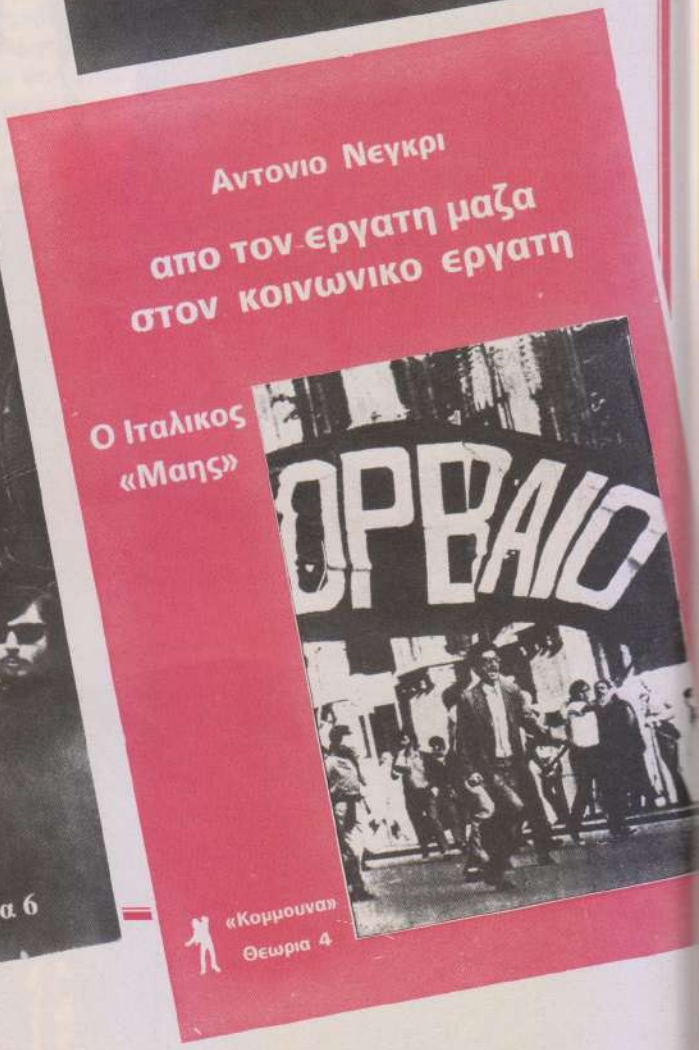
Αντονιο Νεγκρι
απο τον εργατη μαζα
στον κοινωνικο εργατη
Ο Ιταλικος
«Μαης»
OPBAIO
«Κομμουνα»
Θεωρια 4

Η ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΥ 1968 1988 ΑΓΓΙΞΕ ΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ

Βγήκαμε από την κινηματογραφική λέσχη της Rue d' Ulm και συναντήσαμε τα οδοφράγματα της Gay-Lussac που μας έκλειναν από παντού. Πελώρια οδοφράγματα με λαμαρίνες, μαδέρια, ξύλα. Οι μαχητές με τα φουλάρια, το λεμόνι, τη βαζελίνη, καπνοί, κόκκινες φλόγες. Έτσι ενταχθήκαμε πιο ενεργά, μετά τους λίγους μήνες

που είχαμε στη Γαλ λία σ' αυτό που ακό
μα και για πολλά χρό νια δεν είχαμε συνει
δητοποιήσει πως ή ταν μια επανάσταση!
Τις επόμενες μέρες η κατάληψη της ελ
ληνικής εστίας στην πανεπιστημιούπολη,
οι προκηρύξεις στις εργατικές συνοικίες,
οι ολονύχτιες συ ζητήσεις, οι δια
δηλώσεις, η πορεία στη Ρενώ, τα οδο
φράγματα, το πρω τόγνωρο λιθόστρω
το. Και η ζωή μας άλ λαξε, άλλαξε για πά
ντα. Όπως πιστεύ ουμε άλλαξε όχι μό
νο εκείνων που βρέ θηκαν εκεί αλλά και
όσων ακολούθησαν. Μια νέα περίοδος
της ανθρώπινης ι στορίας είχε αρχί
σει. Και σε τούτη τη
γωνιά της ευρω παϊκής ηπείρου συ
ζητούν για τον Μάη όσοι ήταν ενάντιά
του! Μεγαλόσχημοι ντενεκέδες στις ε
φημερίδες – που «ήταν εκεί» – άσχε
τα αν ήταν ακόμα και ενάντιά του. Ορ
γανώσεις που θεω ρούν τον Μάη, μια
ωχρή επανάληψη του ...'17(!), ανανεω-

τικά και μη κόμματα, που τότε υποστήριζαν το «αδερφό» Κ.Κ.Γαλλίας κ.ο.κ.!

Και όμως το '68 υπάρχει και εδώ, σαν θεσμοί, συμπεριφορές, υποκειμενικότητες, αλλά δυστυχώς όχι σαν πολιτική, σαν θεωρία, σαν συμπεράσματα. Σ' αυτή την έλλειψη θέλει μερικά ν' απαντήσει αυτό το αφιέρωμα, αυτό το φτωχό – για τις διαστάσεις του θέματος – αφιέρωμα.

Γ.Κ. – Χ.Σ.

ΤΟ '68 ΣΗΜΕΡΑ

68 | 88

Το '68 "γιορτάζεται" και πάλι σήμερα σαν μια γιορτή των νιάτων και της φαντασίας,σαν μια γιορτή της άνοιξης,σαν μια ανάμνηση μακρινή μιας ευτυχισμένης στιγμής, συνέπεια του baby-boom και της οικονομικής ευημερίας της δεκαετίας του '60. Για τους σημερινούς νέους είναι μια"ανάμνηση από κάτι που δεν έζησαν, από τον Μπομπ Ντύλαν, τη Τζόαν Μπαέζ και τα οδοφράγματα στο Καρτιέ Λατέν. Μια ευτυχισμένη στιγμή όπου η πολιτιστική επανάσταση συναντούσε από τη μακρινή Σαγγάη τα "παιδιά των λουλουδιών" του Μπέρκλεϊ.

Εχουμε αναφερθεί πολλές φορές στο '68. Στο '68 σαν επανάσταση, σαν προανάκρουσμα μιας νέας ιστορικής εποχής, σαν την απαρχή της κομμουνιστικής επανάστασης, σαν την επανάσταση των ριζικών αναγκών του ανθρώπου ενάντια στο εμπόρευμα, ενάντια στην κυριαρχία των εμπορευματικών και αλλοτριωτικών σχέσεων. Και όμως το πιο χαρακτηριστικό δείγμα της τύφλωσης των ανθρώπων συχνά απέναντι στα ίδια τα πράγματα που οι ίδιοι δημιούργησαν, είναι η άρνησή τους να κατανοήσουν και να αποδεχτούν τη φύση του '68 σαν μια ιστορική τομή στην ανθρώπινη ιστορία. Σαν μια τομή μεγάλων διαστάσεων, παρόμοια με την Κομμούνα του Παρισιού. Από το Παρίσι ως τη Σαγγάη, από την Πράγα ως το Σαν Φραντσίσκο η παγκόσμια εξέγερση του '68 σηματοδοτεί ακριβώς την καθολικότητα αυτού του νέου επαναστατικού προτάγματος,της επανάστασης των ριζικών αναγκών ενάντια στην ίδια την εξουσία, ενάντια στο διαχωρισμό διευθυντών και διευθυνόμενων, ενάντια στους διαχειριστές και τη γραφειοκρατία. Το "68" είναι μια επανάσταση ενάντια σ'όλους τους εκμεταλλευτές και καταπιεστές. Δεν ζητάει απλά από τον καθένα σύμφωνα με την εργασία του, αλλά για τον καθένα σύμφωνα με τις ανάγκες του.

Όμως πίσω από τις φολκλορικές αναφορές στο "68", πίσω από την αναφορά στα συνθήματα της "φαντασίας στην εξουσία", υποκρύπτεται μια απόρριψη της αυθεντικής ουσίας του '68 σαν απαρχής μιας νέας περιόδου επαναστάσεων, μιας περιόδου που κλείνει την ηγεμονία του παλιού εργατικού σοσιαλιστικού κινήματος και ανοίγει εκείνη της κομμουνιστικής εξέγερσης των ριζικών ανθρώπινων αναγκών, στην εποχή του κοινωνικού εργοστασίου, στην εποχή της άρνησης και απόρριψης κάθε εξουσιαστικής και καταπιεστικής σχέσης, όχι μόνο εκείνης της εκμετάλλευσης της ζωντανής εργασίας, αλλά και της εκμετάλλευσης του ενός φύλου από το άλλο, της καταπίεσης των μειονοτήτων κάθε είδους, της επιβολής των ιεραρχικών και εξουσιαστικών σχέσεων στην εκπαίδευση, της καταστροφής της φύσης.

Πίσω λοιπόν από τις χιλιάδες τόνους χαρτί που θα καταναλωθούν και πάλι σε

ὁλο τον κόσμο σε αφιερώματα για το ΄68, πίσω από τις χιλιάδες φωτογραφίες του Κον Μπεντίτ που θα τυπωθούν, πίσω από το ΄68 σαν θέαμα, πίσω από τις χιλιάδες συναντήσεις, συνέδρια και τηλεοπτικές εκπομπές, θα βρίσκεται ακριβώς θαμένο αυτό το αυθεντικό επαναστατικό περιεχόμενο του ΄68. Τυμβωρύχοι έμποροι και "κουρασμένοι επαναστάτες" θα γεμίσουν τ΄ αυτιά και τα μάτια μας αυτή την περίοδο αποσκοπώντας πάντα να αποκρύψουν αυτό το γεγονός. Και όπως πάντα οι χειρότεροι τυμβωρύχοι θα είναι εκείνα τα κομμάτια της αριστεράς, εκείνα τα αποστεωμένα γκρουπούσκουλα, που την εποχή του ΄68 έκαναν ότι μπορούσαν για να το πνίξουν, είτε μέσα από ανοικτή αντιπαράθεση είτε μέσα από τις προσπάθειες ελέγχου και αποπροσανατολισμού του. Εκείνοι που πάλι θα ξεδιπλώσουν τις κουρελιασμένες και ξεφτιλισμένες σημαίες του σοσιαλισμού τους, που δεν μπορεί να είναι άλλος από τον υπαρκτό σοσιαλισμό τους, για να σκεπάσουν μ΄ αυτές το ζωντανό νόημα του Μάη, του "68". Το ίδιο θα γίνει και στην Ελλάδα. Οι οπαδοί του σοσιαλισμού κάθε είδους, από τους κυβερνητικούς θεσιθήρες και καρεκλοκένταυρους μέχρι τους βάρδους του υπαρκτού σοσιαλισμού, τα ψευδομπολσεβίκικα υπολείμματα των σεκτών του αριστερισμού θα μιλήσουν και πάλι για τον ρεζίλικο σοσιαλισμό τους, θα αναμασήσουν αναλύσεις από γενειοφόρους ειδήμονες και θα καταλήξουν σε ψελίσματα για την "επικαιρότητα του σοσιαλισμού". Ακριβώς δηλαδή εκείνο που ο Μάης και το ΄68 έφτυσε κατάμουτρα, θέλοντας να αποκρύψουν πως το 68 στην παγκόσμια διάσταση και στους στόχους του δεν ήταν μόνο μια επανάσταση ενάντια στον καπιταλισμό, αλλά και επανάσταση ενάντια στο σοσιαλισμό, ενάντια στο "σοσιαλιστικό" καταμερισμό εργασίας, ενάντια στα "κομμουνιστικά" και σοσιαλιστικά κόμματα, ενάντια στις ίδιες τις σοσιαλιστικές εξουσίες! Αν οι λυσσασμένοι του Μάη που εξεγείρονταν ακριβώς ενάντια σ΄ αυτές τις εξουσίες με το σύνθημα οργιστήτε, "λυσσάξτε", (enrager vous) μπορούσαν τότε να φανταστούν ότι οι εχθροί τους εκείνης της εποχής επρόκειτο να αναφέρονται τώρα σ΄ αυτούς με τέτοια αναίδεια και θράσος θα είχαν ίσως πάρει τα μέτρα τους και θα είχαν διευκρινίσει περισσότερο το ιδεολογικό τους πρόσωπο.

Όμως ας είναι. Εμείς δεν θα πέσουμε στη γνωστή νοσταλγία των αναρχικών για τις περασμένες επαναστάσεις, που ήταν "καθαρές", ενώ το παρόν είναι "βρώμικο", ούτε στη λογική των "αιώνια προδομένων επαναστάσεων". Όπως ξέρουμε τόσο καλά η δική μας οπτική είναι διαφορετική. Οι επαναστάσεις είναι ταυτόχρονα αιώνια νικημένες και αιώνια νικηφόρες. Η Θερμιδώρ έρχεται πάντα μετά από κάθε επανάσταση,ο Ναπολέοντας μετά τον Ροβεσπιέρο και τον Μπαμπέφ,ο Στάλιν μετά τη σοβιετική επανάσταση και τον Λένιν,ο Τενγκ Σιαο Πινγκ μετά τον Μάο και ο Τζέρρυ Ρούμπιν μετά τον Ντούτσκε΄ όμως οι επαναστάσεις δεν παύουν να συνεχίζουν το υπόγειο και φανερό έργο τους και να αλλάζουν την όψη του κόσμου και τις ζωές των ανθρώπων. Αυτή ήταν η σκοπιά μας όλα τα χρόνια που πέρασαν. Για μας ο Μάης συνεχίστηκε και συνεχίζεται. Με τον ίδιο τρόπο που η γαλλική επανάσταση, η "Κομμούνα" ή το ΄17 μετασχημάτισαν σε βάθος τον κόσμο στις κατευθύνσεις των ιδεών και των στόχων τους άσχετα με τις Θερμιδώρ ή σε μια πάλη-ανταγωνισμό μαζί τους, έτσι και το ΄68 συνεχίζει να ζει. Όταν λέμε ότι το ΄68 εξακολουθεί να ζει δεν το εννοούμε απλώς ή κύρια σαν μνήμη, σαν παράδειγμα, σαν "ιδέες". Όχι, το κύριο, το αποφασιστικό, είναι πως ζει σαν μετασχηματισμός της ίδιας της πραγματικότητας που μας περιβάλει, σαν μετασχηματισμός των ιδεών μας, του τρόπου που ζούμε, που αισθανόμαστε, σαν μετασχηματισμός των ταξικών και ανθρώπινων σχέσεων στη γενικότητά τους. Εκεί ακριβώς αναφέρεται και η έκφραση "η επανάσταση ζει" ή "η επανάσταση συνεχίζεται". Και αυτή η διαλεκτική σχέση της επανάστασης με την ιστορική της συνέχεια και πραγματοποίηση παρά τις Θερμιδώρ ή και μέσα απ΄ αυτές, επιβεβαιώνεται σε όλα τα μεγάλα σύγχρονα επαναστατικά κινήματα. Αν η αμερικάνικη επανάσταση της ανεξάρτησίας του 1776 και ακόμα περισσότερο το γαλλικό 1789, ακολουθήθηκαν από μια υποχώρηση της επαναστατικής τους ορμής κι από φαινόμενα παλινόρθωσης στον ένα ή άλλο βαθμό, όμως οι ιδέες που βρίσκονταν στο κέντρο του εγχειρήματός τους, η ιδέα της εθνικής και λαϊκής κυριαρχίας στο πολιτικό πεδίο, η ιδέα της πολιτικής ισότητας, παρ΄ όλες τις οπισθοδρομήσεις κυριάρχησε σε παγκόσμια κλίμακα. Μ΄ αυτή την έννοια η γαλλική και η αμερικάνικη επανάσταση θριάμβευσαν παρά τις Θερμιδώρ, την Παλινόρθωση και τους Βοναπάρτες. Η Κομμούνα και ακόμα περισσότερο η Οκτωβριανή επανάσταση παράλληλα με την ιδέα της ανθρώπινης αλληλεγγύης και ισότητας, είχαν σαν κεντρικό τους αίτημα την κατάργηση της ατομικής ιδιοκτησίας πάνω στα βασικά μέσα παραγωγής. Και αν η εξαγγελία της ανθρώπινης ισότητας η διεκδίκηση της αλληλεγγύης συντρίφτηκαν εν μέρει από την σταλινική αντεπανάσταση,αν το όνειρο μιας εξισωτικής σοσιαλιστικής κοινωνίας ισοπεδώθηκε από τον υπαρκτό σοσιαλισμό,όμως δεν παύει η θεματική της κατάργησης της ατομικής ιδιοκτησίας να διευρύνεται σε παγκόσμια κλίμακα, έστω και αν παίρνει τις πιο απαίσιες μορφές του κρατισμού. Με τον ένα ή άλλο τρόπο, είτε μέσα από τον ανατολικό ολοκληρωτισμό είτε μέσα από τον δυτικό κρατισμό και το κεϋνσιανό κράτος, ο χώρος της ατομικής ιδιοκτησίας στα συγκεντρωμένα μέσα παραγωγής περιορίζεται αδιάκοπα. Οι δύο μεγάλες επα-

ναστάσεις του δέκατου-ένατου αιώνα, η πολιτική και εθνική επανάσταση και η σοσιαλιστική συνεχίζουν να επεκτείνονται σε παγκόσμια κλίμακα και να μετασχηματίζουν τον κόσμο.

Σ' ένα κόσμο γεμάτο δικτατορίες και ολοκληρωτικές διακυβερνήσης τα διδάγματα και οι αρχές της γαλλικής επανάστασης είναι ακόμα ζητούμενο και υπό κατάκτηση (για να μην ξεχνάμε και την πρόσφατη ελληνική ιστορία, ή την εθνική καταπίεση των ελληνοκυπρίων). Ακόμα περισσότερο αποτελεί ζητούμενο και διεκδίκηση σε παγκόσμια κλίμακα η κατάργηση της καπιταλιστικής ιδιοκτησίας και της επέκτασης της κοινωνικοποιημένης -έστω με την απαίσια μορφή της ανώνυμης, απρόσωπης επιχείρησης και του κρατισμού.

Στο τελευταίο τρίτο του 20ού αιώνα στη Γαλλία, για τρίτη φορά μέσα σε δύο αιώνες εγκαινιάστηκε η τρίτη φάση αυτής της "διαρκούς επανάστασης", όπου πλέον δεν πρόκειται για τις πολιτικές ελευθερίες ή για την ιδιοκτησία αλλά για την επανάσταση ενάντια στην ίδια την εξουσία, ενάντια στο διαχωρισμό διευθυντών και εκτελεστών, πρόκειται για την πρώτη κομμουνιστική επανάσταση της ιστορίας. Στο εξής είμαστε υποχρεωμένοι να αντιμετωπίζουμε την εξέλιξη της ανθρώπινης ιστορίας από την σκοπιά αυτής της "τελευταίας" φάσης της διαρκούς επανάστασης δύο αιώνων. Ακόμα και ο αγώνας για πολιτικές ελευθερίες και για την κατάργηση της καπιταλιστικής ιδιοκτησίας, στο εξής δεν μπορεί παρά να αντιμετωπίζονται από την οπτική της κομμουνιστικής επανάστασης, του "68"' με τον ίδιο τρόπο που μετά το 1848 και την Κομμούνα οι εθνικοί και δημοκρατικοί αγώνες αποκτούσαν και κοινωνικό περιεχόμενο.

Αν λοιπόν η επανάσταση υποχώρησε, αν η "Θερμιδώρ" του ρηγκανισμού και του θατσερισμού, αν η παλινόρθωση του Τενγκ Σιάο Πινγκ σήμαναν σε παγκόσμια κλίμακα την οπισθοχώρηση των ιδεών της επανάστασης, όμως ο "γεροτυφλοπόντικας" δεν έπαψε να σκάβει.

Αν θέλουμε να εντοπίσουμε τους μετασχηματισμούς που άνοιξε η επανάσταση του '68, οι οποίοι συνεχίστηκαν παρά την "αποτυχία" της, θα πρέπει να "σκάψουμε" σε όλες τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές σχέσεις της εποχής μας. Η επανάσταση του '68 ανέτρεψε την παλιά κοινωνία παρ' όλο που δεν ανέτρεψε αυτή καθαυτή την πολιτική εξουσία. Οι μετασχηματισμοί αυτοί αγκαλιάζουν πολλά επίπεδα.

Μετασχηματισμοί του κράτους, της κοινωνίας και της οικονομίας, μετασχηματισμοί της ατομικότητας και των διαπροσωπικών σχέσεων, αλλαγές της εργασίας και της υπόστασής της, αλλαγές της ιδεολογίας και της φιλοσοφίας.

Εργασία, χρόνος και μορφές της

Το '68 αποτέλεσε τη μεγαλύτερη ιστορική τομή μετά τη βιομηχανική επανάσταση σε ό,τι αφορά την στάση απέναντι στην εργασία. Η ηθική του καπιταλισμού -ο "προτεσταντισμός" και το πνεύμα του που διαιωνίζεται σε ορισμένες χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας- όπως κι εκείνη του υπαρκτού σοσιαλισμού,υπήρξαν ηθικές της εργασίας: η απελευθέρωση μέσω της εργασίας, η εργασία σαν υπέρτατη αρετή του ανθρώπου... και της συσσώρευσης. Το '68 παρ'όλες τις οπισθοδρομήσεις, παρ'όλες τις παραμορφώσεις, σήμανε το τέλος της εργασίας, σαν της κεντρικής δραστηριότητας που σημάδεψε τη ζωή των ανθρώπων τα τελευταία διακόσια ή τριακόσια χρόνια τουλάχιστον. Είναι προφανές πως μ'αυτό δεν ισχυριζόμαστε ότι στις παλιότερες κοινωνίες οι άνθρωποι δεν εργάζονταν αλλά ο καπιταλισμός -και ο σοσιαλισμός σαν συνέχεια και απόφυσή του- ήταν οι μόνες κοινωνίες όπου η εργασία δεν ήταν μόνο μια αναγκαιότητα αλλά η ίδια η "ουσία", η υπέρτατη αξία των ανθρώπων, εκείνη η δραστηριότητα που έδινε το νόημα στη ζωή τους. Και όλοι ξέρουμε πως οι δυο τάξεις που ταυτίζονται ειδικά με την εργασία είναι η τάξη των καπιταλιστών επιχειρηματιών και εκείνη της ειδικευμένης εργατικής τάξης. Το δράμα του άνεργου εργάτη έξω από την εργασία του, από το χώρο δουλειάς του, από την κοινότητά του, είναι γνωστό). Οι αξίες της εργασίας αργοπεθαίνουν την εποχή του καταναλωτικού καπιταλισμού που μεταβάλει σε υπέρτατη αξία την κατανάλωση, του φορντισμού που καταστρέφει την παλιά ειδικευμένη εργασία και το επάγγελμα και γεννά την αδιαφορία για μια εργασία επαναληπτική, μονότονη, θανατηφόρα. Το '68 σήμανε ακριβώς την εξέγερση των ανθρώπων, των νέων πρωταρχικά, ενάντια στην εργασία, ενάντια στην ηθική της εργασίας, και ταυτόχρονα ενάντια στο υποκατάστατό της την κατανάλωση, την ξέφρενη κατανάλωση. Γι'αυτό το '68 σηματοδοτείται από δυο νέες απαιτήσεις που για πρώτη φορά προβάλλουν στο στερέωμα των κοινωνικών επαναστάσεων. Κάτω η εργασία, ζήτω η ελεύθερη δημιουργικότητα των ανθρώπων και όχι στον καταναλωτισμό, υποκατάσταση ενός καταναλωτικού μοντέλου σπατάλης και ταύτισης με το εμπόρευμα, από ένα άλλο μοντέλο προσαρμοσμένο στις ριζικές ανάγκες των ανθρώπων. Γι'αυτό και χαρακτηρίζουμε το '68 σαν την πρώτη κομμουνιστική επανάσταση στην ιστορία. Πλέον το κύριο αίτημα είναι η απελευθέρωση του ανθρώπου από την εργασία σαν καταναγκαστική δραστηριότητα και το πέρασμα στο βασίλειο της ελευθερίας. Όταν μιλάμε για απελευθέρωση του ανθρώπου από την εργασία

δεν εννοούμε ότι ξαφνικά η κοινωνικά αναγκαία εργασία μηδενίζεται, αλλά ότι το βάρος της γίνεται όλο και μικρότερο -ήδη προσεγγίζουμε σε μέσο όρο εργάσιμου χρόνου 35 ωρών-και η ζωή των ανθρώπων αρχίζει και πάλι να καθορίζεται όλο και περισσότερο ΕΞΩ από την εργασία, στην ελεύθερη εξάσκηση της δημιουργικότητας τους. Κοινόβια, εναλλακτικές μορφές επιχειρήσεων, κομμούνες, αγώνες για μείωση ωρών δουλειάς, κοπάνες από τη δουλειά, απουσίες κλπ.,κλπ. σημαδεύουν όλο τον ανεπτυγμένο κόσμο σ' Ανατολή και Δύση. Οι άνθρωποι αρνούνται την εργασία. Σ'αυτή την εξέγερση της ζωντανής εργασίας όχι μόνο ενάντια στο κεφάλαιο αφηρημένα, αλλά ενάντια στην ίδια την εργασία σαν κεφάλαιο, στην ίδια την εργασία που γίνεται κεφάλαιο, το σύστημα υποχρεώθηκε να μετασχηματιστεί, να προχωρήσει πέρα από το φορντισμό στην αυτοματοποίηση των αλυσίδων παραγωγής, τον "εμπλουτισμό" της ειδικευμένης εργασίας και το κομμάτιασμα των μεγάλων επιχειρήσεων, την ανάπτυξη του part-time, της μαύρης δουλειάς κλπ. Και μπορούμε να πούμε πως σε πολλά σημεία κατόρθωσε να κερδίσει "πόντους" απέναντι στο κίνημα.Για ένα μεγάλο κομμάτι του κινήματος του'68 η άρνηση της εργασίας μεταβλήθηκε τελικά σε άρνηση κάθε δημιουργικότητας, σε "κατάργηση" της κοινωνικά αναγκαίας εργασίας για τον εαυτό του και μόνο, και περιθωριοποίησή του. Παράλληλα το σύστημα αντεπιτέθηκε και στο επίπεδο της κατανάλωσης. Για να απαντήσει στην απόρριψη των μαζικών καταναλωτικών προϊόντων προώθησε τα "εξατομικευμένα" καταναλωτικά προϊόντα. Στο μαζικό μοντέλο αυτοκινήτου, όπως το Φολκσβάγκεν-σκαραβαίο και το Τ-Φορντ αντιπαραθέτει μια ατέλειωτη γκάμα μοντέλων, το "σινιέ", το εξατομικευμένο προϊόν. Αντί για ένα ή δυο κανάλια τηλεόρασης, δεκάδες κλπ... Το κεφάλαιο απαντάει στην απόρριψη της καταναλωτικής ομοιομορφίας με την καταναλωτική πολλαπλότητα. Είναι ο τρόπος με τον οποίο αποδέχεται και ταυτόχρονα ενσωματώνει τα μαζικά κινήματα και διεκδικήσεις.

Όμως αυτή η καπιταλιστική ενσωμάτωση των διεκδικήσεων του '68 τόσο στον τομέα εργασίας, όσο και σ'εκείνον της κατανάλωσης, σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί μονοδιάστατα σαν ήττα του κινήματος. Σημαίνει μερική ενσωμάτωση και μερική νίκη.Όπως επισημάναμε ότι συμβαίνει μετά από κάθε μεγάλη επανάσταση, καμιά Θερμιδώρ δεν μπορεί να ανατρέψει πλήρως και μακροπρόθεσμα τις κατακτήσεις των επαναστάσεων. Το αίτημα, η πολεμική κραυγή του '68, κάτω η εργασία, κάτω η κοινωνία της κατανάλωσης και της ομοιομορφίας διατρέχει τις κοινωνίες μας σαν ζωντανός μετασχηματισμός εκατομμυρίων ανθρώπων έστω και αν παίρνει συχνά μορφές μιας νέας αλλοτρίωσης. Αλλά αυτή είναι η πορεία του ανθρώπου και των επαναστάσεων. Η κατάκτηση κάποιων αιτημάτων είναι πάντα μερική και γεννάει δεκάδες νέες διεκδικήσεις, ενάντια σε νέες στρεβλώσεις. Στα χρόνια που θα έρθουν οι άνθρωποι και πάλι θα εκστρατεύσουν με νέες μορφές ενάντια στην σκλαβιά της εργασίας και θα την περιορίσουν ακόμα περισσότερο. Η κομμουνιστική επανάσταση της ανθρώπινης δημιουργικότητας πέρα από τον καταναγκασμό της κοινωνικά αναγκαίας εργασίας έχει αρχίσει.

Από το κεϋνσιανό κράτος στο κράτος-κρίση

Το κευνσιανό κράτος που γεννήθηκε μετά την κρίση του '29 και την Οκτωβριανή επανάσταση, το κράτος που, όπως τόνισε ο Νέγκρι, αποτέλεσε την ενσωμάτωση των εργατικών διεκδικήσεων του εργάτη μάζα στο σύστημα -εξού και το πέρασμα στην σοσιαλ-καπιταλιστική φάση της κοινωνίας και του κράτους σε Ανατολή και Δύση- οδηγήθηκε σε αξεπέραστη κρίση μετά το 1968. Γιατί το '68 ανέτρεψε την κεϋνσιανή ισορροπία. Δηλαδή την αποδοχή του "μοιράσματος" των κερδών της συσσώρευσης ανάμεσα σε αστούς και διαχειριστές από τη μια πλευρά και τους προλετάριους από την άλλη. Η οικονομική επέκταση των 25-30 μεταπολεμικών χρόνων στηρίχτηκε σ' αυτή την ισορροπία, σε αυτή την σοσιαλ-καπιταλιστική συμμαχία. Με το '68 η συμμαχία σπάει, τα προλεταριακά στρώματα κερδίζουν περισσότερα από την πίτα και ταυτόχρονα απορρίπτουν τις ίδιες τις αξίες της εργασίας. Το κευνσιανό κράτος υποκαθίσταται από το κοινωνικό κράτος. Από ένα κράτος που παύει πια να έχει σαν κύρια λειτουργία του την εξισορρόπηση και τροφοδότηση της συσσώρευσης, αλλά μεταβάλλεται σε κράτος που διασφαλίζει πρωταρχικά την κοινωνική ισορροπία και ενσωματώνει τις κοινωνικές διεκδικήσεις της πρόνοιας, της αποεμπορευματοποίησης μιας αυξανόμενης γκάμας υπηρεσιών (υγεία, εκπαίδευση, κοινωνικές υπηρεσίες). Μέσα σε δεκαπέντε χρόνια και σε συνθήκες κρίσης οι κρατικές δαπάνες περνάνε από το 30% του εθνικού εισοδήματος στο 50% στις περισσότερες χώρες της Δύσης, ενώ οι κοινωνικές δαπάνες μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '80 άγγιξαν το 30% του συνολικού εθνικού εισοδήματος (στην Ελλάδα από το 11% του 1976 έφτασαν στο 21% δέκα χρόνια αργότερα). Το κράτος "ενσωμάτωσε" εν μέρει τις διεκδικήσεις του "68", αλλά το τίμημα υπήρξε η διόγκωση των κοινωνικών υπηρεσιών, η αποεμπορευματοποίηση πολλών απ'αυτές και τελικά η μερική κατάργηση της παλιάς καπιταλιστικής αρχής "ο μη εργαζόμενος μηδέ εσθιέτω". Αντίθετα όλο και περισσότεροι μη εργαζόμενοι μπορούν να επιβιώνουν στις παρυφές του συστήματος.

68 | 88

Όμως αυτή η τεράστια άνοδος των κοινωνικών δαπανών έχει σαν συνέπεια την καταστροφή της ισορροπίας που περιγράψαμε το θεμέλιο της κευνσιανής ρύθμισης. Τα κέρδη των επιχειρήσεων πέφτουν σε εξάλειψη κάθε ουσιαστικού κινήτρου για εργασία. Η επέκταση του κοινωνικού λαπλασιάζεται και το κοινωνικό κράτος, σαν πρόσκαιρη μορφή έκφρασης της ενσωμάτωσης των αιτημάτων ενάντια στο εμπόρευμα και την εργασία από το κράτος, μεταβάλλεται σε Κ ρ ά τ ο ς-κ ρ ί σ η. Το κοινωνικό κράτος στη δυτική εκδοχή του -αλλά και στην "ανατολική" ολοκληρωτική- δεν μπορεί να συνεχίσει να επεκτείνεται, σε μια κοινωνία όπου η αύξηση των συνταξιούχων, η επέκταση των εκπαιδευτικών μηχανισμών και των μηχανισμών υγείας πρόκειται να συνεχίζεται αδιάκοπα όλα τα επόμενα χρόνια. Οι άρχουσες τάξεις δεν μπορούν να αποδεχτούν την επέκταση της κοινωνικής εξασφάλισης που κατακτήθηκε τα τελευταία 20 χρόνια. Γιατί η παραπέρα διεύρυνσή της θα οδηγούσε σε εξάλειψη κάθε ουσιαστικού κινήτρου για εργασία. Η επέκταση του κοινωνικού κράτους, ο μετασχηματισμός του σε "κράτος—κρίση", δεν μπορούσε πια να συνεχίζεται, υποχρεωτικά οδηγούσε σε μια έξοδο από την "κρίση" είτε από τα αριστερά, είτε από τα δεξιά, όπως λέει ο Αντρέ Γκορζ στους "Δρόμους του Παραδείσου". Μια έξοδο από την κρίση είτε προς την κατεύθυνση της υποκατάστασης της ξεπερασμένης καταναγκαστικής εργασίας από τη νέα παραγωγικότητα της ελεύθερης δημιουργικότητας του ανθρώπου, είτε προς μια επανεπιβολή της αρχής της καταναγκαστικής εργασίας. Τ ο σ ύ σ τ η μ α δ ε μ π ο ρ ε ί ν α β γ ε ί α π ό τ η ν κ ρ ί σ η μ ε μ ε τ α ρ ρ ύ θ μ ι σ η! Τουλάχιστον όχι σ'αυτή τη φάση του. Τ ο κ ο ι ν ω ν ι κ ό κ ρ ά τ ο ς ε ί ν α ι κ ρ ά τ ο ς-κ ρ ί σ η! Το κοινωνικό κράτος αποτέλεσε συνέπεια και συνέχεια του '68 στο επίπεδο του ίδιου του κράτους, αποτέλεσε μια απόπειρα ενσωμάτωσης της επανάστασης του '68 κατά τον ίδιο τρόπο που το new deal υπήρξε η ενσωμάτωση των εργατικών διεκδικήσεων του "17".

Αν όμως το ρουζβελτιανό κράτος και το σοβιετικό κράτος σήμαναν την άνοδο των διαχειριστικών τάξεων στην εξουσία για να διαχειριστούν και να ενσωματώσουν τον εργάτη-μάζα στο κράτος, η απόπειρα ενσωμάτωσης του κοινωνικού εργάτη, της κομμουνιστικής επανάστασης του '68 στο κράτος, δεν μπορεί παρά να οδηγήσει πολύ ταχύτερα σε κρίση αυτή τη νέα μεταρρυθμιστική απόπειρα, και μάλιστα μέσα σε συνθήκες παγκόσμιας παρατεταμένης ύφεσης. Τ ο κ ο ι ν ω ν ι κ ό κ ρ ά τ ο ς α π ο τ ε λ ε ί μ ι α δ ρ ώ σ α α ν τ ί φ α σ η. Από τη μια προσφέρει εξασφάλιση και από την άλλη γραφειοκρατικοποιεί τη δημιουργικότητα. Ικανοποιεί εν μέρει ένα αίτημα του '68, την αποσύνδεση της επιβίωσης από την καταναγκαστική εργασία, αποεμπορευματοποιεί προϊόντα και υπηρεσίες και ταυτόχρονα καταπνίγει κάθε δημιουργικότητα μέσα από τη γραφειοκρατικοποίηση και ενσωμάτωση της πρωτοβουλίας. Το '68 σαν αντικρατική αντιγραφειοκρατική επανάσταση δεν ήταν δυνατόν να ενσωματωθεί μακροπρόθεσμα σε μια μορφή κράτους, στο κράτος της σοσιαλ-δημοκρατίας. Μήπως το ίδιο πράγμα δεν παρατηρούμε στην Κίνα και τις υπόλοιπες ανατολικές χώρες, όπου η τερατώδης επέκταση του κράτους πνίγει κάθε πρωτοβουλία και γι'αυτό χτυπιέται τόσο από τα αριστερά, από τις αυτοδιαχειριστικές διεκδικήσεις των κινημάτων, από τις διεκδικήσεις της κοινωνίας των πολιτών, όσο και από τα "δεξιά", από τις δυνάμεις της "μεταρρύθμισης" που ζητούν περιορισμό του κράτους και σταδιακή επαναφορά του εμπορεύματος, της αγοράς, της ατομικής ιδιωτικής πρωτοβουλίας και συσσώρευσης. Αυτό ήταν το νόημα της νεοφιλελεύθερης επίθεσης. Μιας επίθεσης που χρησιμοποιώντας εν μέρει το αντιεξουσιαστικό και αντικρατικό πνεύμα του '68 (βλέπε τους νέους φιλόσοφους, τους "νέους οικονομολόγους" κλπ) επιχειρεί να παλινορθώσει τις αξίες της εργασίας, να μεταβάλει και πάλι τον εργατικό μισθό σε ατομική εργασιακή ανταπόδοση (και να εξαλείψει ει δυνατόν τον κοινωνικό μισθό), να προωθήσει μέσω της ανεργίας την επαναφορά στην "αλήθεια" των μισθών, να εμπορευματοποιήσει και πάλι τον κόσμο.

Εδώ διαπιστώθηκε μια από τις σοβαρότερες αδυναμίες του κινήματος του "68", που δεν κατόρθωσε απέναντι σ'αυτή την εκδοχή -τη νεοφιλελεύθερη- της υπέρβασης του κράτους-κρίση, να αντιπαραθέσει μια άλλη λογική, μια λογική υπέρβασης από τα αριστερά του κοινωνικού κράτους, μέσα από την επέκταση των εναλλακτικών μορφών οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας. Μόνο στη Γερμανία σε σχετικά ευρεία κλίμακα το εναλλακτικό κίνημα κατόρθωσε να αρθρώσει ένα συγκροτημένο εναλλακτικό λόγο, ένα λόγο που μετασχηματίστηκε -έγινε πράξη.

Συνολικότερα όμως το νέο κίνημα σε μια πρώτη φάση δεν κατορθώνει ν'αντέξει στον πειρασμό μιας αμυντικής στρατηγικής, μιας στρατηγικής υπεράσπισης του κοινωνικού κράτους, σε συμμαχία με τη γερασμένη σοσιαλδημοκρατία. Το γεγονός ότι, για παράδειγμα στη Γαλλία ή την Ιταλία, το κίνημα του '68 ενσωματώθηκε εν μέρει στις σοσιαλδημοκρατικές απόπειρες του Κράξι ή του Μιτεράν, ή στην Αγγλία και την Αμερική, του Εργατικού και του Δημοκρατικού κόμματος, είχε σαν συνέπεια να μην κατορθώσει να αναπτύξει μια αυτόνομη πορεία έξω και πέρα από τον σοσιαλδημοκρατικό κρατισμό και την αγκίστρωση σε λογικές άμυνας. Γι'αυτό και σε μια πρώτη φάση ο νεοφιλελευθερισμός θριάμβευσε.

Μόλις σήμερα το κομμουνιστικό κίνημα του '68, το εναλλακτικό κίνημα αρχίζει

και πάλι να αρθρώνει έναν διαφορετικό λόγο υπέρβασης του κοινωνικού κράτους και της αμυντικής στρατηγικής της σοσιαλδημοκρατίας.

Πάντως, για να μένουμε στο θέμα που μας απασχολεί άμεσα εδώ, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι το κοινωνικό κράτος αποτέλεσε μια μορφή έκφρασης-ενσωμάτωσης του '68. Η συνέχεια θα είναι η υπέρβασή του. Δηλαδή χωρίς να αμφισβητούνται οι κατακτήσεις του κοινωνικού κράτους, το κίνημα θα πρέπει να προχωρήσει και πάλι στο δρόμο της αυτονομίας, της αυτοαξιοποίησης έξω και πέρα από τη μορφή-κράτος.

Καταμερισμός εργασίας και αντιιεραρχική εξέγερση

Η κρίση του κευνσιανού μοντέλου ήταν ταυτόχρονα κρίση του φορντισμού και του τεϊλορισμού. Κρίση του καταμερισμού εργασίας στον τεϊλορικό παροξυσμό του. Αποδείχτηκε πως ο παραπέρα καταμερισμός της εργασίας, η αποσύνθεση κινήσεων και λειτουργιών στις στοιχειωδέστερες μορφές τους, οδηγεί σε μείωση της παραγωγικότητας της εργασίας και όχι πια σε άνοδο. Ο αυστηρός διαχωρισμός της εργασίας σε διευθυντικές και εκτελεστικές λειτουργίες την εποχή που η "σκεπτόμενη" μηχανή επιτρέπει την κατάτμηση της εργασιακής διαδικασίας σε μικρότερες μονάδες και σειρές παραγωγής, αποτελεί εμπόδιο για την άνοδο της παραγωγικότητας και όχι πλέον κίνητρο! Ενα εργατικό δυναμικό με υψηλότερο επίπεδο μόρφωσης και εποπτεία πάνω στην παραγωγική διαδικασία μπορεί σε πολύ λιγότερο χρόνο να παράγει πολύ περισσότερα και πιο αποδοτικά. Επομένως η διατήρηση και ενίσχυση του παραδοσιακού καταμερισμού της εργασίας, των τεράστιων ιεραρχικών μηχανισμών αποτελεί όχι πλέον παραγωγική ανάγκη -αν αποτελούσε ποτέ- αλλά συγκεκριμένη πολιτική και κοινωνική επιλογή των αρχουσών τάξεων σε βάρος της παραγωγικότητας!

Η μείωση της ιεραρχίας, η εναλλαγή καθηκόντων, η ανάληψη διευθυντικών και διαχειριστικών λειτουργιών από τους εργαζόμενους και εκτελεστικών από τους διευθυντές δεν αποτελεί μόνο ένα αίτημα, μια ουτοπία των επαναστατών και του εργατικού κινήματος, εκείνη την ουτοπία στην οποία πάντα σκόνταψαν οι επαναστάσεις, δεν αποτελεί το απω-ανατολικό όνειρο του Μάο Τσε Τουνγκ και της πολιτιστικής επανάστασης, αλλά μια παραγωγική και κοινωνική ανάγκη της εποχής μας!

Αποτελεί μια από τις κυριότερες εκφράσεις του '68, στην παγκόσμια διάστασή του, της εξέγερσης ενάντια στους διευθυντές, εξού και ο κομμουνιστικός της χαρακτήρας. Η άμεση δημοκρατία, η αυτοδιαχείριση, η συνέλευση έγιναν οι κύριες

μορφές έκφρασης της απόρριψης των διαχωρισμών στο εσωτερικό του κινήματος. Στο επίπεδο της συνολικής κοινωνίας το αίτημα της συμμετοχής στις αποφάσεις σε όλα τα επίπεδα και τις κλίμακες, η αυτοδιαχείριση, η άρνηση των διαχωρισμών. Στα χρόνια που ακολούθησαν ο κόσμος άλλαξε. Η ιδέα της άμεσης δημοκρατίας, η διεύρυνση των δικαιωμάτων των εργαζόμενων μπήκαν στην ημερήσια διάταξη. Τα ίδια τα καθεστώτα σε Ανατολή και Δύση υποχρεώνονται να μιλούν για συνδιαχείριση, αυτοδιαχείριση -όπως πρόσφατα κάνει ο Γκορμπατσόφ. Τέλος προβάλλεται παντού το γιαπωνέζικο μοντέλο της συμμετοχής των εργατών στις παραγωγικές αποφάσεις και ακόμα περισσότερο των Σκανδιναβικών χωρών και της Γερμανίας σαν κύρια αιτία των αντίστοιχων οικονομικών θαυμάτων. Οι χώροι εργασίας π.χ. παύουν να έχουν χωριστές καντίνες για τα στελέχη και τους εργάτες και οι παλιοί δρακόντιοι εσωτερικοί κανονισμοί καταργούνται. Οι άρχουσες τάξεις για να διατηρήσουν την ηγεμονία τους, μετά το '68 υποχρεώνονται να "εκδημοκρατιστούν". Οι εξουσίες πρέπει να γίνουν πιο προσιτές -έστω και επιφανειακά- στους πολίτες, τα πολιτικά κόμματα και τα συνδικάτα να "εκδημοκρατιστούν". Στην Ελλάδα χαρακτηριστικές είναι οι αλλαγές που έχουν γίνει στα σχολεία, στους συλλόγους, τα σωματεία. Εκεί όπου οι αποφάσεις παίρνονταν μέσα σε κλειστούς κύκλους διοικητικών συμβουλίων και καθηγητικών συνεδριάσεων, όλο και περισσότερο αποφασίζουν οι συνελεύσεις, ενώ στα Πανεπιστήμια συμμετέχουν και οι φοιτητές στη διοίκηση. Προφανώς όλες αυτές οι αλλαγές έγιναν μέσα από την προσπάθεια των αρχουσών τάξεων να ενσωματώσουν την αμφισβήτηση, δεν παύουν όμως να αποτελούν μια νέα βάση για την κοινωνικοποίηση των ανθρώπων, μια βάση ασύγκριτα πιο δημοκρατική και λιγότερο ιεραρχική απ'ό,τι στο παρελθόν. Αυτή η διπλή διεκδίκηση της άμεσης δημοκρατίας, της αντιιεραρχικής εξέγερσης, της καταστροφής του κοινωνικού καταμερισμού της εργασίας και των κοινωνικών ρόλων, αποτελεί μια από τις θεμελιωδέστερες κατακτήσεις του '68.

Το '68 δεν είχε σαν βασικό του στόχο την αλλαγή της νομικής ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής, για παράδειγμα σχεδόν πουθενά δεν έβαλε σαν στόχο του "εθνικοποιήσεις", αλλά την παρέμβαση στο επίπεδο του καταμερισμού εργασίας, της ιεραρχίας, γι'αυτό και αποτελεί μια κομμουνιστική επανάσταση, πέρα από τον σοσιαλισμό. Οτι συχνά και σ'αυτό το θέμα όπως και σε άλλα η αντιιεραρχική και εξισωτική διεκδίκηση βιώθηκε με έναν τρόπο αποκαλυπτικό -ολοκληρωτικό, ότι η πάλη ενάντια στην ιεραρχία δεν αντιμετωπίστηκε σαν μια υλική διαδικασία μετασχηματισμών αλλά σαν το βολονταριστικό αντικείμενο μιας ηθικοπολιτικής απόφασης.

δεν αναιρεί την σημασία του αιτήματος, απλά αποκαλύπτει τα όρια και τους φραγμούς που είχαν οι ίδιοι οι φορείς της εξέγερσης. Για παράδειγμα, το αίτημα της κατάργησης της διάκρισης διαχειριστών και εκτελεστών στην Πολιτιστική επανάσταση, αλλά και συχνά στην αντίληψη των δυτικών επαναστατών ή του Τσε Γκεβάρα, δεν αντιμετωπίστηκε σαν μια μακρόχρονη εκπαιδευτική και κοινωνική διαδικασία , κατά τη διάρκεια της οποίας η πλατιές μάζες αποκτούν την υλική δυνατότητα της διαχείρισης, αλλά το κίνημα έμενε συχνά στον πολιτικό βολονταρισμό του λενινισμού "η μαγείρισσα διοικεί το κράτος" ενώ όπως έχουμε ήδη πει το πρόβλημα είναι η εξάλειψη της μαγείρισσας! Την ίδια διάσταση μπορούμε να τη δούμε για παράδειγμα στα ζητήματα της εκπαίδευσης και του παιδιού, όπου η αντιαυταρχική εκπαίδευση συχνά μεταφραζόταν σε απόρριψη κάθε μηχανισμού κοινωνικοποίησης του παιδιού ή μεταβίβασης των γνώσεων κ.ο.κ. Αυτά τα ολοκληρωτικά-ουτοπικά στοιχεία του κινήματος αποτέλεσαν και τη βάση και το πρόσχημα για την αντεπίθεση των συντηρητικών ιδεολογιών στη δεκαετία του '80.

Σήμερα, είκοσι χρόνια μετά, έχει σημασία να διαφυλάξουμε τη βαθύτερη ουσία του μηνύματος του'68, την αντιιεραρχική του φύση, απορρίπτοντας όλες τις ιδεολογικές σκουριές και υπερβάσεις που έτειναν να αποδυναμώνουν την πειστικότητα και την ακτινοβολία του. Πάντως ενάντια και πέρα από κάθε αντεπίθεση των δυνάμεων του νόμου, της τάξης και της ιεραρχίας η διαδικασία είναι χωρίς επιστροφή ο κοινωνικός καταμερισμός της εργασίας κι η ιεραρχία είναι οι στόχοι κάθε σοβαρού κινήματος στην εποχή μας.

68 | 88

Κοινωνικό εργοστάσιο και διεύρυνση των υποκειμένων

Πριν από το '68 φανταζόμαστε το πέρασμα στην κομμουνιστική φάση της διαρκούς επανάστασης σαν σχετικά γραμμική πορεία όπου,αφού πρώτα θα είχε"ολοκληρωθεί" η "σοσιαλιστική φάση", οι προλετάριοι με κέντρο τους την εργατική τάξη, θα προχωρούσαν σε μια νέα φάση εξάλειψης των τάξεων, σε μια κοινωνία όπου θα προσφέρεται στον καθένα σύμφωνα με τις ανάγκες του. Ομως η εξέλιξη υπήρξε διαφορετική. Η κομμουνιστική επανάσταση εγκαινιάστηκε με άλλες μορφές απ'αυτές που "προέβλεπε" η θεωρία. Χωρίς πάντα να έχει προηγηθεί μια γραμμική "σοσιαλιστική" εξέλιξη, χωρίς το προλεταριάτο να έχει ήδη εξαλειφθεί σαν τάξη.

Η επέκταση του εργοστασίου σε όλη την κοινωνία, η δημιουργία του "κοινωνικού εργοστασίου", και η μετατόπιση των κοινωνικών αντιπαραθέσεων στα ζητήματα της ιεραρχίας και της διαχείρισης παρήγαγαν τα ίδια αποτελέσματα. Απέναντι στο κεφάλαιο και τις διαχειριστικές διευθυντικές τάξεις δεν βρίσκονται μόνο οι εργάτες της μεταποιητικής παραγωγής, αλλά όλο και ευρύτερα στρώματα εργαζομένων, νέων, γυναικών, διανοούμενων κλπ. Αυτή η ιδιαιτερότητα -έτσι θεωρήθηκε στην πρώτη φάση- του '68, το γεγονός δηλαδή της ανάδυσης νέων στρωμάτων και νέων διεκδικήσεων στο προσκήνιο, αποτελούσε στην πραγματικότητα το πρελούδιο μιας νέας επαναστατικής περιόδου, μιας νέας επανάστασης. Το γεγονός ότι υποκείμενά της γίνονται εκείνα της αντιιεραρχικής και αντιδιευθυντικής επανάστασης σηματοδοτούσε ακριβώς το πέρασμα σε μια εποχή όπου η παλιά εργατική τάξη έπαψε να αποτελεί το κεντρικό επαναστατικό υποκείμενο, και το ζητούμενο της επανάστασης δεν είναι βέβαια η "δικτατορία του προλεταριάτου", αλλά η κομμουνιστική απελευθέρωση. Φορέας αυτής της νέας επανάστασης δεν μπορεί να είναι αποκλειστικά η εργατική τάξη, ούτε μια οποιαδήποτε μοναδική τάξη. Μέσω της επέκτασης του κοινωνικού εργοστάσιου η εργατική τάξη διαχέεται όλο και εντονότερα στο σύνολο της κοινωνίας και των εργαζομένων. Τα ίδια τα όριά της γίνονται πολύ πιο ασαφή. Η κομμουνιστική επανάσταση σαν επανάσταση που τείνει στην εξάλειψη αστών και εργατών, αναδεικνύει την κεντρικότητα της ιεραρχικής σχέσης σαν τη νέα αντίφαση που διαπερνάει σε αυξανόμενο βαθμό τις κοινωνίες μας.

Αυτή βέβαια η διεύρυνση των υποκειμένων δεν θα πρέπει να νοηθεί σαν εξάλειψη κάθε ιστορικού ρόλου της εργατικής τάξης, παλιάς και νέας, αλλά σα μια διεύρυνση και σαν αναπροσανατολισμός των αιτημάτων, των διεκδικήσεων, των ευαισθησιών. Ο "μαρασμός" της εργατικής τάξης και το πέρασμα στην κομμουνιστική καθολικότητα του ανθρώπου είναι μια διαδικασία μακρόχρονη και σταδιακή. Μια διαδικασία που έχει ήδη αρχίσει, αλλά αναδείχτηκε ήδη σα μια νέα κοινωνική και πολιτική σύνθεση μέσα από την πρώτη της παγκόσμια έκφραση, την παγκόσμια επανάσταση του '68.

Όσο περισσότερο βαδίζουμε σ'αυτή τη νέα εποχή που, όπως έλεγε ο Μαρξ στα Grundrisse, "η εργασία παύει να αποτελεί το μέτρο του παραγόμενου πλούτου" και η παλιά, ο νόμος της αξίας καταρρέει, τόσο περισσότερο η συνολική παραγωγή του πλούτου της κοινωνίας αποτελεί δημιούργημα όλων των εργαζομένων στους διάφορους τομείς του κοινωνικού εργοστάσιου και η παλιά έννοια της εργατικής τάξης καταρρέει με τη σειρά της. Οι νέοι κοινωνικοί αγώνες δεν αφορούν πια μόνο ή κύρια την παραγωγή και τη διανομή της, αλλά τι παράγεται, πώς παράγεται, τι και πώς καταναλώνεται, πώς ζούμε έξω και πέρα από την κοινωνικά αναγκαία εργασία.

Η χιλιαστική προσδοκία και τα όρια του '68

Όπως έχουμε τονίσει πολλές φορές ένα από τα ουσιαστικότερα όρια του '68, που καθόρισαν εν μέρει και την υποχώρηση των ιδεών του, ιδιαίτερα στη δεκαετία του '80 υπήρξε ο απαρχαιωμένος πολιτικός και ιδεολογικός του λόγος. Μια νέα κοινωνική εμπειρία, μια νέα επανάσταση εμφανιζόταν στην ιστορία φορώντας τα ρούχα του παρελθόντος, φορώντας τα ρούχα του μαρξισμού-λενινισμού,του αναρχισμού κλπ. Έτσι ο Μάης κατόρθωνε να συνδυάζει το πορτραίτο του Στάλιν και την ... φαντασία στην εξουσία. Πολλές φορές επισημάναμε πως έτσι συμβαίνει σε κάθε καινούργια επαναστατική περίοδο. Στην αρχή το νέο φοράει τα ρούχα του παλιού, όπως η επανάσταση του 1848 φορούσε τα ρούχα του 1789.

Θεωρούμε όμως πως η κριτική μας στην ιδεολογική καθυστέρηση του '68, στην καθυστέρηση των ιδεολογιών του '68 βρισκόταν ακόμα σε ένα σχετικά επιφανειακό επίπεδο. Κριτικάραμε την επιβίωση των ιδεολογιών της "σοσιαλιστικής" περιόδου, που δεν ανταποκρίνονται στην κομμουνιστική επανάσταση. Τις ιδεολογίες της δικτατορίας του προλεταριάτου, της μοναδικότητας του υποκειμένου, της πολιτικής πρωτοκαθεδρίας κλπ. κλπ. Πιστεύουμε πως η κριτική μας θα πρέπει να πάει πάραπέρα. Αυτή η διχοτόμηση του '68, ανάμεσα σε ένα "κομμουνιστικό περιεχόμενο" και μια σοσιαλιστική μορφή που μας επέτρεπε με ένα σχετικό μανιχαϊσμό να λύνουμε το ζήτημα, "ας πετάξουμε από το '68 την "κακή" μορφή και ας κρατήσουμε το "καλό" περιεχόμενο", δεν είναι ικανοποιητική. Η "διχοτόμηση" μορφής και περιεχομένου δεν υπήρξε ένα επιφαινόμενο του '68 αποτελούσε οργανικό στοιχείο του. Τα όρια του '68 φαίνονται ακριβώς εδώ.

Το '68 αποτελούσε την "τελευταία" από τις παλιές επαναστάσεις και την πρώτη από τις καινούργιες. Έτσι η ιδεολογία του ακόμα και η φύση των αιτημάτων του καθορίζονταν από αυτή τη μεταβατική του διάσταση. Έχουμε υπογραμμίσει πως η εποχή μας, η εποχή της κομμουνιστικής επανάστασης και του εναλλακτικού κινήματος αποτελεί την πρώτη περίοδο στην ανθρώπινη ιστορία, κατά την οποία οι ιδεολογίες μπορούν να ξεπεραστούν (χωρίς βέβαια να αποκλείουμε πως αυτή μας η θέση μπορεί να αποτελεί με τη σειρά της μια ιδεολογική αυταπάτη), τουλάχιστον στην θρησκευτική - αποκαλυπτική τους διάσταση. Κι αυτό γιατί για πρώτη φορά στην ανθρώπινη ιστορία το χιλιαστικό και προαιώνιο όνειρο μιας κοινωνίας χωρίς οικονομική εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟ να πραγματοποιηθεί. Αυτή η ιστορική δυνατότητα που αρχίζει να αχνοφαίνεται από τον 19ο αι. και καταγράφτηκε σαν κομμουνιστικό κίνημα, είτε στη μαρξιστική είτε στην αναρχική εκδοχή του, πήρε μια έντονα ιδεολογικοποιημένη μορφή, ιδιαίτερα στις πιό καθυστερημένες χώρες, την Ρωσία, την Κίνα κλπ. Κι αυτό γιατί η έλευση μιας τέτοιας κοινωνίας μπορεί να ήταν ιστορικά, μακροπρόθεσμα εφικτή, αλλά δεν ήταν καθόλου πραγματοποιήσιμη και απτή, παρά μόνο με τίμημα μια έντονη ιδεολογικοποίηση και θρησκευτικοποίηση της επαναστατικής εξαγγελίας. Έτσι ένα ιστορικό κίνημα που εμφανίστηκε σαν κίνημα ενάντια στις ιδεολογίες, μεταβλήθηκε σε ένα από τα πιό ιδεολογικοποιημένα κινήματα της ιστορίας.Επιπλέον η ιστορική καθυστέρηση των συνθηκών μετέβαλε το πολιτικό στοιχείο του μετασχηματισμού σε καθοριστικό. "Όλα πρέπει να αρχίσουν από την πολιτική". Η κοινωνική επανάσταση πρέπει να εγκαινιαστεί από την πολιτική. Αυτό ήταν το σχήμα που κυριαρχούσε στην σκέψη και την πρακτική των ανθρώπων, μέχρι το '68 αλλά και στην ίδια τη σκέψη του '68!

Το δεύτερο στοιχείο της ιδεολογικοποίησης του σοσιαλιστικού - κομμουνιστικού κινήματος υπήρξε η αντίληψη της "καθολικής επανάστασης",του "παρελθόντος που ισοπεδώνεται" όπως λέει και η "Διεθνής". Η κομμουνιστική επανάσταση θα είναι η τελευταία επανάσταση της ιστορίας. Η εξάλειψη της οικονομικής εκμετάλλευσης θα σημάνει την εξάλειψη κάθε ιεραρχίας, κάθε μορφής κράτους, κάθε αδιαφάνειας, κάθε μορφής καταπίεσης, κάθε διαφοροποίησης. Έτσι η κομμουνιστική επανάσταση εκτός από τις πραγματικές της διαστάσεις, δηλαδή την ανάδυση του βασιλείου της ελεύθερης δημιουργικότητας των ανθρώπων εξήγγειλε ταυτόχρονα και αυτά που δεν μπορεί να πραγματοποιήσει, την πλήρη εξάλειψη της κοινωνικά αναγκαίας, και συχνά αλλοτριωτικής εργασίας, την πλήρη εξάλειψη κάθε σχέσης καταπίεσης και κυριαρχίας, ακόμα και ενστικτικής. Αυτή η ολοκληρωτική αντίληψη της καθολικής επανάστασης αποτελούσε συνέπεια της οικονομικής - παραγωγικής γενεαλογίας κάθε ταξικής και κοινωνικής διαφοροποίησης. Εφ' όσον η καθοριστική και επικαθοριστική αντίθεση είναι εκείνη ανάμεσα στο κεφάλαιο και την εργασία, η εξάλειψη αυτής της αντίθεσης θα σημαίνει σχεδόν αυτόματα το πέρασμα στον κομμουνιστικό παράδεισο! Το κομμουνιστικό κίνημα έπαψε να βιώνεται σαν το κίνημα που καταργεί την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων και μεταβλήθηκε σε ένα σύστημα ευτυχισμένων αγγέλων, στον επίγειο παράδεισο.

Το '68 αποτελούσε εν μέρει έκφραση και των δυο αυτών στοιχείων της ιδεολογικοποιημένης αντίληψης της επανάστασης. Τόσο της προτεραιότητας της πολιτικής επανάστασης απέναντι σε οποιουσδήποτε κοινωνικούς μετασχηματισμούς, όσο και της χιλιαστικής αντίληψης ότι όλα θα

καταρρεύσουν με μιας ή σχεδόν.

Ταυτόχρονα αποτελούσε μια επανάσταση με κέντρο βάρους όχι την πολιτική,αλλά την κοινωνία, τον πολιτισμό, τις συμπεριφορές. Μια επανάσταση μη χιλιαστική που πρότασσε την υλικότητα των μετασχηματισμών απέναντι στην εξαγγελία.

Τα όρια λοιπόν του '68 είναι ενδογενή και εκεί θα βρούμε την ερμηνεία της υποχώρησης και της αποτυχίας του, ακριβώς σε εκείνες τις χώρες όπου τα ιδεολογικά και πολιτικά στοιχεία ήταν πιό έντονα. Τα κινήματα της Βόρειας Ευρώπης που ήταν λιγότερο ιδεολογικοποιημένα μπόρεσαν ευκολότερα να αντισταθούν στην συνδυασμένη και αλληλοδιάδοχη επίθεση της σοσιαλδημοκρατίας και του νεοφιλελευθερισμού. Αντίθετα σε χώρες όπου η πολιτική εξαγγελία και ο ιδεολογικός χιλιασμός ήταν πιο έντονος,όπως στη Γαλλία ή την Ιταλία, η κρίση των κινημάτων υπήρξε πολύ βαθύτερη. Τέλος σε χώρες όπως η Κίνα όπου τα κομμουνιστικά εξισωτικά και αντιιεραρχικά αιτήματα, στηρίζονταν σχεδόν αποκλειστικά στην πολιτική και ιδεολογική κινητοποίηση, η υποχώρηση ήταν σχεδόν καθολική.

Η σοσιαλδημοκρατία στηριγμένη στα ουτοπικά, χιλιαστικά στοιχεία του '68 κατόρθωσε να ενσωματώσει ένα μεγάλο μέρος των απτών αιτημάτων του, ενώ ο νεοφιλελευθερισμός και το συντηρητικό ρεύμα στη συνέχεια κριτικάροντας την "ουτοπία" της επανάστασης και το αδιέξοδο του κοινωνικού κράτους της σοσιαλδημοκρατίας προσπάθησε να χρησιμοποιήσει στοιχεία της αντιαυταρχικής ιδεολογίας του Μάη και να τα ενσωματώσει σε ένα νέο και συντηρητικό ατομισμό.

Αυτά τα αδιέξοδα της ιδεολογίας του '68 τα διαπιστώνουμε ίσως πιό έντονα στην Ελλάδα, όπου το βάρος της πολιτικής και ιδεολογικής εξαγγελίας παραμένει εξαιρετικά μεγάλο. Η αδυναμία του "χώρου της αμφισβήτησης" να αντιμετωπίσει και να κατανοήσει το φαινόμενο της μεταπολίτευσης και ιδιαίτερα του ΠΑΣΟΚ υπήρξε τόσο μεγάλη, ώστε οδηγήθηκε σε μαρασμό, ενώ η αναφορά του σε μια μυθολογική επανάσταση τον μετέβαλε σε μεγάλο ποσοστό σε μια περιθωριακή και εξωπραγματική δύναμη.

Ενώ λοιπόν η επανάσταση του '68 άλλαξε συνήθειες, τρόπους εργασίας και ζωής, ιδεολογίες συμπεριφορές και θεσμούς, ταυτόχρονα έδειξε τα όρια της, στο βαθμό που δεν είχε γίνει κατανοητό πως από την στιγμή και πέρα που η ουτοπία περνάει στην καθημερινότητα, στο στάδιο της πραγματοποίησης, η χιλιαστική εξαγγελία μεταβαλλεται σε εμπόδιο γι' αυτή την πραγματοποίηση. Η ουτοπία πρέπει να γίνει πράξη, εναλλακτικότητα, για να αποφευχθεί η ενσωμάτωση. Δηλαδή πρέπει οι ίδιοι οι επαναστάτες να αναλαμβάνουν τους μετασχηματισμούς και να μην επιτρέπουν στο κράτος να τους κάνει για λογαριασμό του ενσωματώνοντας τους. Αυτό είναι το όριο του '68. Το '68 ήταν ωραίο, το εναλλακτικό κίνημα που ξεπήδησε από μέσα του είναι καλύτερο!

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ

68 | 88

ΝΕΟΛΑΙΑ + 68 =α8λ'ν6ε+οι'α

Αυτό το κείμενο δεν μπορεί παρά να είναι μια απόπειρα αυτοκριτικής και συναγωγής συμπερασμάτων από τις εμπειρίες τριών "γενιών του '68" : αυτής του '60, αυτής του '70 και αυτής του '80. Τι καινούργιο έφεραν στην κοινωνία, τι εφάρμοσαν στην καθημερινή ζωή τους, πού έχασαν.

1960 – Η γενιά της επίθεσης: Απ' τον ψυχρό πόλεμο στη θερμή ειρήνη

Για να καταλάβουμε την επαναστατικότητα της γενιάς του '60 πρέπει να κάνουμε μια αναφορά στις τότε κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που αυτή ανέτρεψε.

Δεν θα είμαστε ίσως μακρια από την πραγματικότητα αν λέγαμε πως όλα άρχισαν όταν ένας νεαρός από το Μέμφις των ΗΠΑ άρχισε να κουνά προκλητικά τη λεκάνη του επί σκηνής στο ρυθμό του ροκ εν ρολ. Παραδοξολογία; Ο Έλβις Πρίσλεϋ ήταν η αρχή του '68; Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή...

Κοινωνία της αφθονίας και νεολαία

Το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου βρήκε την Ευρώπη κατεστραμμένη και τους πρώην συμμάχους με τη συμφωνία της Γιάλτας να την έχουν χωρίσει σε δύο αντίπαλα έως θανάτου στρατόπεδα. Τοπίο προνομιακό για την εφαρμογή των μεθόδων που είχαν επεξεργαστεί τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά στο μεσοπόλεμο ο Τζων Μάυναρντ Κέυνς, ο Τέντυ Ρούσβελτ με το Νιου Ντηλ και ο Χένρι Φορντ με τη μαζική παραγωγή και κατανάλωση από τους ίδιους τους εργάτες του των πασίγνωστων αυτοκινήτων του.

Με το σχέδιο Μάρσαλ για την ανοικοδόμηση της Ευρώπης οι πετυχημένες συνταγές που είχαν εφαρμοστεί πέραν του Ατλαντικού αλλάζουν εκ βάθρων την εικόνα της ηπείρου : γοργή εκβιομηχάνιση, ρυθμοί ανάπτυξης τέτοιοι που κάνουν τον καπιταλισμό να αισθάνεται αφάνταστα πιό ρωμαλέος μπροστά στις δυσκολίες της "πρωταρχικής συσσώρευσης" και τις συνακόλουθες εξεγέρσεις στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Επιτέλους, ο Κέυνς είχε κατατροπώσει τον Μαρξ. Όχι μόνο το σύστημα δεν κατέρρεε υπό το βάρος των αλλεπάλληλων κρίσεών του, αλλά και η "προλεταριοποίηση" ήταν μια έννοια υπαρκτή μόνο στα μυαλά κάποιων μαρξιστών καθηγητών. Η αύξηση του εργατικού εισοδήματος και τα συνδικάτα, η επέκταση της απασχόλησης, ήταν οργανικοί παράγοντες που συνέβαλλαν στη σταθερότητα του συστήματος. Πολύ περισσότερο που αυτό το σύστημα της μαζικής παραγωγής χρειαζόταν μια αντίστοιχη μαζική κατανάλωση για να συνεχίσει να λειτουργεί.

Οι έννοιες της καταναλωτικής κοινωνίας, της κοινωνίας της αφθονίας, ορολογίες που έκαναν τους μαρξιστές να κοκκινίζουν, εμφανίζονται για πρώτη φορά. Η κοινωνία ολόκληρη και όχι μόνο η οικονομία σχεδιοποιείται, προς δόξαν της πεμπτουσίας του σοσιαλισμού του πεντάχρονου πλάνου. Η κοινωνία ολόκληρη σιγά-σιγά μετατρέπεται σε εργοστάσιο που παράγει ανάγκες μαζικές, αντίστοιχες προς τη μαζική παραγωγή. Καινούργιοι τομείς ανοίγονται για τον δυτικό καπιταλισμό : διαφήμιση βιομηχανίες ελεύθερου χρόνου, οργανωμένες διακοπές, κάθε είδους υπηρεσία. Ο καπιταλισμός παράγοντας μαζικά την ευτυχία έδειχνε άτρωτος απέναντι στους σφαγείς των λαών, τους σφαγείς του Βερολίνου, της Βουδαπέστης,του Πόζναν που ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '50 βρίσκονταν σε πρωτοφανή εσωτερική κρίση μετά τις αποκαλύψεις για τα εγκλήματα της "περιόδου της προσωπολατρείας" από την μυστική έκθεση Χρουστσώφ στο 20ο συνέδριο.

Κι όμως, αυτή η καπιταλιστική ευωχία δεν διήρκεσε πάνω από δέκα χρόνια. Στις ανεπτυγμένες κοινωνίες μαζί με τους δείκτες της οικονομίας αυξάνονται και αυτοί των αυτοκτονιών. Μια βουβή δυσαρέσκεια ογκούται μέσα στον πληθυσμό. Άλλο καπιταλιστικό παράδοξο κι αυτό. Μέσα από τη γενικευμένη ευτυχία, τη γενικευμένη κοινωνική ευμάρεια που παράγει η καταναλωτική κοινωνία, παράγεται ακόμη και η γενικευμένη δυσαρέσκεια, ένα αίσθημα ισοπέδωσης που φιλοσοφικά μπορούμε να δούμε να εκφράζεται από τον υπαρξισμό και τη σχολή της Φραγκφούρτης, στη δεκαετία του '50 τουλάχιστον. Βρισκόμαστε λοιπόν μπροστά σε μια "υπαρξιακή" προλεταριοποίηση; Ο Μαρξ εκδικείται τον Κέυνς via Σαρτρ;

Τα μηνύματα που έρχονταν από την αρχή της δεκαετίας του '50 ήδη, από την απέναντι όχθη του Ατλαντικού, μέσα από τις χολυγουντιανές ταινίες και τους ξέφρενους ήχους του ροκ εν ρολ, έδειχναν πως το αμερικάνικο όνειρο είχε ραγίσει. Οι "επαναστάτες χωρίς αιτία" στοίχειωναν τα όνειρα των νέων της Ευρώπης. Μια κρίση του τρόπου ζωής των αναπτυγμένων χωρών σαρώνει σα βουβό φάντασμα τις δύο όχθες του Ατλαντικού. Οι νέοι, "βίαιοι βρώμικοι και κακοί" στα μάτια των γονιών τους, αυτόνομοι και ατίθασοι, γοητευμένοι απ' το όραμα των μπήτνικ ή του Τζέημς Ντην, αναζητούν απεγνωσμένα τον εαυτό τους έξω από την συντηρητική πυρηνική οικογένεια, αναζητούν τους όμοιους τους, ψάχνουν με λίγα λόγια να ζήσουν αυτό που η κοινωνία τους απαγορεύει : να είναι νέοι...

Η μόνη συλλογικότητα που γνώριζε μέχρι τότε η νεολαία ήταν αυτή της οικογένειας και της εργασίας. Όσο και αν οι πολιτιστικοί τριγμοί της δεκαετίας του '50 είχαν δημιουργήσει ρήγματα στον τρόπο ζωής, η οικογένεια παρέμενε ένα κλειστό σύστημα, κλεισμένο αυστηρά στον εαυτό του με μια σφιχτή ιεραρχία ανάμεσα στα μέλη της. Πατεράδες αυστηροί και απόμακροι, απασχολη-

68 | 88

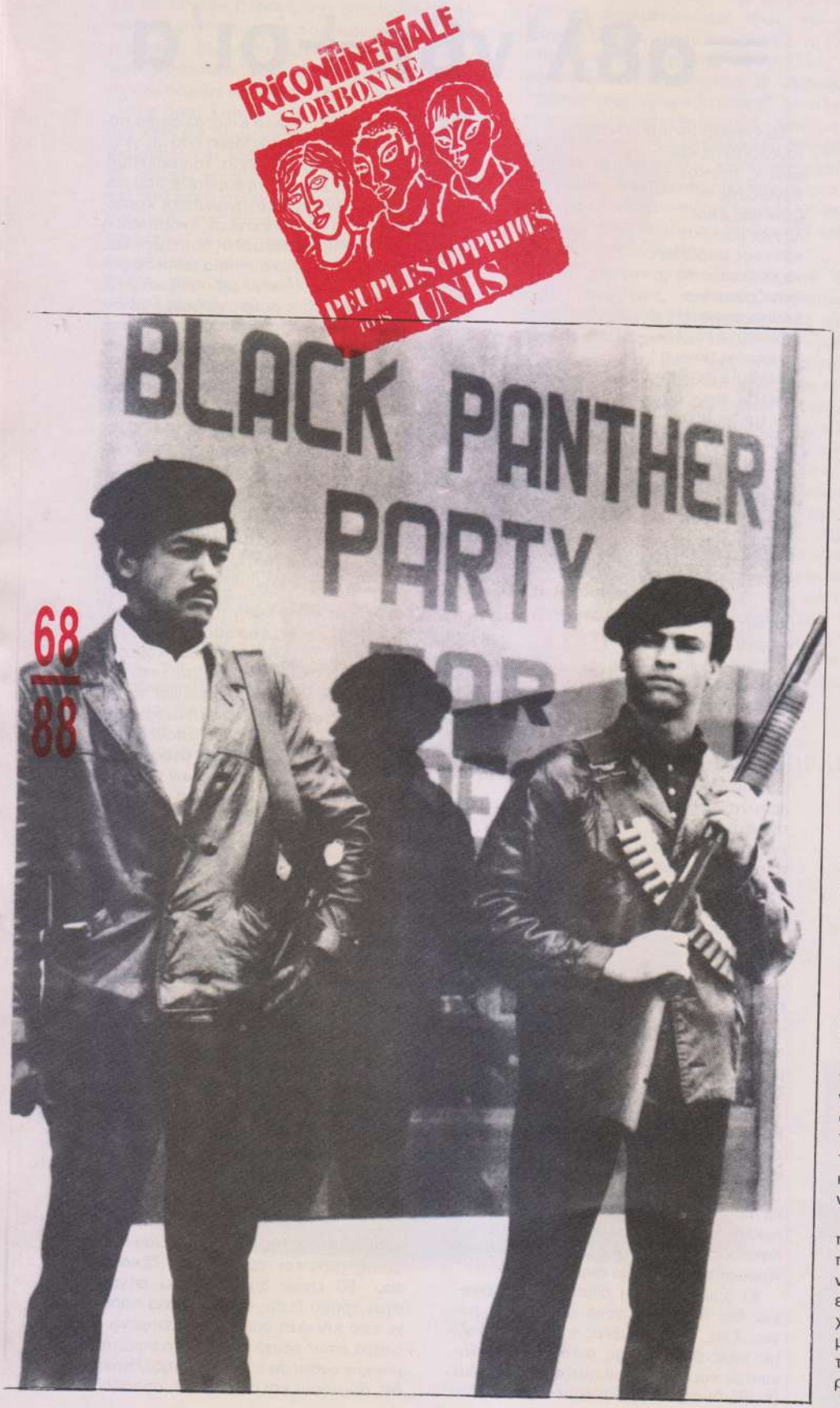

μένοι με την εργασία, μητέρες-νοικοκυρές περιορισμένες στο οικογενειακό σύμπαν, και όλοι μαζί να απολαμβάνουν τα καινούργια αγαθά της κατανάλωσης : τηλεόραση και οργανωμένες διακοπές προετοιμάζουν τους γιούς και τις κόρες για να αναλάβουν τους ίδιους χιλιοπαιγμένους ρόλους. Σπίτι ή εργασία.

Εργασία το ίδιο κλειστή και αυστηρά ιεραρχικοποιημένη, παραγωγός όλων των αξιών στην κοινωνία της αφθονίας. Το ένα τρίτο τουλάχιστον του ανθρώπινου χρόνου περνά μέσα στις αλυσίδες παραγωγής παράγοντας αντίστοιχα τις εργατικές συμπεριφορές της υποταγής στην ιεραρχία, της υποταγής στην ιδεολογία της εργασίας.

Ναι, η κοινωνία της κατανάλωσης, η βιομηχανική κοινωνία ή γενικεύοντας ο βιομηχανισμός, παράγει, μαζί με τα αυτοκίνητα, τηλεοράσεις, ηλεκτρικές σκούπες και τους "νεκροθάφτες" του.

Για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας, στις δύο μεταπολεμικές δεκαετίες παράγεται μια νέα (ηλικιακή) τάξη, θρεμμένη από την κατανάλωση και την κοινωνική ευμάρεια : η νεολαία. Για πρώτη φορά στην πορεία ανάμεσα στην παιδική ηλικία και την ωριμότητα μεσολαβεί ένα ενδιάμεσο στάδιο, η εφηβεία. Τι θέλουμε να πούμε με αυτό; Μήπως ανέκαθεν οι νέοι δεν πέρναγαν από τις ηλικίες 15-25 χρόνων; Φυσικά. Μόνο που δεν ήταν πάντα τηνέιτζερ, μόνο που δεν ήταν ποτέ ως τότε συγκροτημένοι χωριστά από τις υπόλοιπες ηλικίες. Πράγματι για πρώτη φορά στα τέλη της δεκαετίας του '50 στην Ευρώπη (γιατί στην Αμερική, όπως είπαμε, αυτή η διαδικασία άρχισε πολύ νωρίτερα και η εξέλιξή της τροφοδοτούσε τις αντίστοιχες στην ανατολική ακτή του Ατλαντικού) η νεολαία παράγει το δικό της πολιτισμό, τα δικά της ήθη και έθιμα, τη δική της γλώσσα, συγκροτείται δηλαδή σε μια μικροκοινωνία μέσα στην κοινωνία, οδηγώντας στο άπειρο αυτό το διαλεκτικό σπιράλ, οδηγώντας τον καπιταλισμό να παράγει ακόμα περισσότερα "νεανικά" προϊόντα, τρανζίστορ, δίσκοι, τζην κλπ. που με τη σειρά τους συγκροτούν και διαχωρίζουν ακόμα περισσότερο τις νεολαιίστικες ανάγκες.

Όμως να που αυτό που τα αφεντικά πρόσφεραν σαν φάρμακο για την κοινωνική αναταραχή(την πλήρη απασχόληση,τη μαζική κατανάλωση,την άνοδο του βιοτικού επιπέδου) φτάνει στ' όριό του μιας και αναφέρεται σε ανθρώπους και τις ανάγκες τους και όχι σε μηχανές.

Η ταξική πάλη μεσα στο σύστημα επέτρεψε στους προλετάριους να μην πεθαίνουν από την πείνα, δημιουργώντας ένα νέο χώρο και χρόνο, τον εκτός εργασίας ελεύθερο χρόνο. Αυτός ο νέος χώρος και χρόνος είναι που εισβάλλει με κυρίαρχο υποκείμενο εκφραστή του την νεολαία, στο προσκήνιο της ιστορίας.

Για πρώτη φορά στην ιστορία γενικά

κάτω των 21 ετών αυτό είναι το ψηφοδέλτιό σας

το κράτος είναι ο καθένας από μας

ελεύθερη πληροφόρηση

αλλά και ιδιαίτερα σ' εκείνη του καπιταλισμού η νεολαία γίνεται κεντρικό επαναστατικό υποκείμενο, όχι εκπροσωπώντας άλλα συμφέροντα άλλων τάξεων ή στρωμάτων, αλλά κάνοντας τα αιτήματα και τις ανάγκες της κεντρικά για όλη την κοινωνία, που την εισάγει έτσι στη μεταβιομηχανική εποχή του ελεύθερου χρόνου.

Εδώ πρέπει ν' αναφερθούμε στα στοιχεία που ξεπερνούν(στον ύστερο καπιταλισμό-σοσιαλισμό)τα υπερταξικά χαρακτηριστικά της νεολαίας σαν κεντρικά χαρακτηριστικά της κι από διαταξιακό κοινωνικό στρώμα τη μετατρέπουν σ' ένα ιδιαίτερο κοινωνικό στρώμα λίγο ως πολύ συμπαγές (φυσικά διατηρούνται στοιχεία του παρελθόντος όπως η διαταξικότητα - υπερταξικότητα αλλά υποβαθμισμένα και όχι κεντρικά). Αυτά τα στοιχεία είναι η εκπαίδευση - αναπαραγωγή, και ο ελεύθερος χρόνος. Έτσι η νεολαία με την μεταπολεμική ανάπτυξη -μαζικοποίηση της εκπαίδευσης χαρακτηρίζεται σαν το υποκείμενο της αναπαραγωγής της κοινωνίας, μιας και η αναπαραγωγή ξεχωρίζει εντελώς από την παραγωγή, ενώ συγχρόνως αυξάνεται και ο ελεύθερος χρόνος,ο χρόνος εκτός εργασίας.

Αλλάζει λοιπόν το σύστημα αναγκών και οι αξίες της κι αυτά φωνάζει και προσπαθεί να μπολιάσει στην κοινωνία. Η νεολαία, ενώ το σύστημα προχωράει προς το ...σοσιαλισμό,του βγαίνει μπρόστά απ'τα αριστερά,βάζοντας από το '68 τα κομμουνιστικά αιτήματα για λιγότερη εργασία, έλεγχο και ποιότητα της ζωής, σπάσιμο των διαχωρισμών αντρα - γυναίκας, πνευματικής - χειρωνακτικής εργασίας κλπ. κλπ.

Μ ε τ ά το νεολαιίστικο ακολουθούν τ' άλλα κινήματα, το εργατικό κλπ., από πίσω τα κόμματα και το σύστημα, που δεν ήταν έτοιμο για την νέου είδους επανάσταση και λίγο έλειψε να πέσει.

Ας δούμε όμως πώς προχώρησε το κίνημα και τα ζητήματα που έβαλε.

Η γενιά του '70: Η αφομοίωση του σοσιαλδημοκρατικού '68 Η ήττα του αριστερίστικου '68

Το νεολαιίστικο κίνημα της γενιάς του '60 άνοιξε ένα νέο κεφάλαιο στην ιστορία της ανθρωπότητας, αυτό της υποκειμενικότητας, της αυτοαξιοποίησης (πέρα και ενάντια στην αξιοποίηση του κεφάλαιου).

Η γενιά του '70 ήρθε να συστηματοποιήσει και να οργανώσει αυτό το επιθετικό κύμα του '68. Όλες οι λογικές και τάσεις τραβήχτηκαν μέχρι τα άκρα, εφαρμόστηκαν μέχρι τις τελικές συνέπειές τους : ένοπλο, καταλήψεις, κοινόβια, οργάνωση εκτός και ενάντια στην εργασία, σαμποτάζ στην παραγωγή και το κράτος. Η σκοπιά ήταν ενάντια στον κόσμο της εργασίας, άμεση κοινωνική επανάσταση εδώ και τώρα,χωρίς πολλές -πολλές πολιτικές διαμεσολαβήσεις. Όμως η κοινωνία δεν ήταν ακόμη έτοιμη να τα δεχτεί αυτά, στο βαθμό που ήταν πρωτόγνωρα και λειτουργούσε ενάντιά τους η "δύναμη της συνήθειας" αλλά δεν τα δεχόταν "αυτόματα", στο βαθμό που δεν έδιναν μια άμεση, εφαρμόσιμη ρεαλιστική απάντηση στα πολλαπλά επίπεδα της πραγματικότητας, στο βαθμό που δεν εφάρμοζαν άμεσα έναν άλλο τρόπο ζωής κι εργασίας - μιας και χρειάζεται ακόμα αυτή για να επιβιώσει η κοινωνία.

Εδώ ακριβώς πάτησε το σύστημα για να αντεπιτεθεί, εφαρμόζοντας συνολικά στη κοινωνία το μοντέλο των δύο κόσμων, κατ' αρχάς αυτού της εργασίας και αυτού εκτός εργασίας και κατόπιν των δύο κοινωνιών : των εξασφαλισμένων εργαζόμενων και μη εξασφαλισμένων (στη δεκαετία του '80).

Η αριστερά

Εδώ θα πρέπει να κάνουμε μια ιδιαίτερη αναφορά στην αριστερά που όχι μόνο δέχτηκε αυτά τα μοντέλα διχασμού της κοινωνίας αλλά και η ίδια τα παρήγαγε και τα εφάρμοσε όπως για παράδειγμα το ιταλικό Κ.Κ. με τον ιστορικό συμβιβασμό ενάντια στην εργατική αυτονομία. Κι αυτό γιατί τα νέα κινήματα, το νεολαιίστικο υποκείμενο, έκανε μια κατ' ευθείαν, κατ' ουσίαν, ριζοσπαστική επίθεση σ' αυτό που ήταν η πηγή της δύναμης της αριστεράς : στην αλλοτριωμένη μισθωτή εργασία και παραπέρα στην υποταγή (και διαχωρισμό) της χειρωνακτικής στην πνευματική εργασία εντός και εκτός παραγωγής, πράγμα που φυσικά υπέσκαπτε την εξουσία των διανοούμενων (και πολιτικών) που ως γνωστόν αποτελούσαν την ραχοκοκαλιά της αριστεράς.

Έτσι το σύστημα παγίδευσε το νεολαιίστικο υποκείμενο ανάμεσα στους δύο κόσμους και το χτύπησε ακριβώς στην αδυναμία του να συνδεθεί με τον κόσμο της εργασίας.

Συγχρόνως ενώ ώθησε στ' άκρα τις χωριστικές ανορθολογικές τάσεις της νεολαίας (ναρκωτικά, ένοπλο, σεξουαλικός καταναγκασμός κλπ.) εισέβαλε μ' έναν δικό του καινούργιο ορθολογισμό στις ίδιες τις νεολαιίστικες ανάγκες με την τεράστια επέκταση του κοινωνικού κράτους και της πλήρους εμπορευματικοποίησης του ελεύθερου χρόνου.

Έτσι αυτό που μπορούμε να πούμε για τη γενιά του '70, είναι ότι ηττήθηκε η "αριστερίστικη" (ή αναρχική) εκδοχή του '68, που δεν κατανόησε το κίνημα σαν το πρώτο κύμα μιας νέας μεταβιομηχανικής, μετασοσιαλκαπιταλιστικής εποχής, αλλά το βίωσε σαν ένα κίνημα που μπορούσε να επιβάλλει συνολική ανατροπή των δομών εδώ και τώρα, ενώ θα μπορούσε να πάρει και την έξουσία.

Γι' αυτό και στο νέο αυτό κίνημα, του

68
88

68 | 88

φόρεσαν τα μαρξιστολενινιστικά ρούχα του παρελθόντος, που αποδείχτηκαν ζουρλομανδύας για τις νέες ανάγκες.

Η άμεση λοιπόν λύση απέτυχε και παρέμειναν οι δύο μακρόχρονες λογικές, αυτή της σοσιαλδημοκρατικής (και φιλελεύθερης) αφομοίωσης του κοινωνικού κράτους (και του εμπορεύματος) και σε αντίθεση με αυτή, η εναλλακτική, της αυτενέργειας, των μεταρρυθμίσεων εδώ και τώρα και του αγώνα βήμα προς βήμα για το μέλλον.

Παρ' όλα αυτά η κοινωνία είχε ήδη "δηλητηριαστεί" από την νεολαία, όλες οι αξίες που υπερσπίστικε η "ηθική πλειοψηφία" σαρώθηκαν σαν τραπουλόχαρτα. Όλοι τρέχουν να ξανανιώσουν, να μοιάσουν στους νέους, να είναι "άμεσοι", "άνετοι" και "απελευθερωμένοι". Μέχρι και ... λίφτινγκ κάνουν. Η κοινωνία ξαναανακάλυψε τη νιότη της, που την έκρυβαν οι γκρίζοι τοίχοι της εργασίας. Η νεολαία έσπρωξε το σύστημα να απαντήσει σε νέα θέματα, μεταθέτοντας το επίπεδο της αντιπαράθεσης από την εργασία, στις ανάγκες, την υποκειμενικότητα.

Η γενιά του '80: Από τη διάλυση, η ανάγκη μιας καινούργιας σύνθεσης

Την δεκαετία του '80, το σκηνικό αλλάζει δραματικά με την οικονομική κρίση, την κρίση του Τρίτου Κόσμου και τη νεοφιλελεύθερη αντεπίθεση.

Το σύστημα με το μοντέλο εξασφαλισμένοι - μη εξασφαλισμένοι εργαζόμενοι (σπουδαστές, εθνικότητες, περιοχές κλπ.) προσπαθεί να ξανακάνει κεντρική κοινωνική αξία την εργασία. Ο ελεύθερος χρόνος σαν υπηρεσίες εμπορευματικοποιείται πλήρως και για να τον αξιοποιήσεις πρέπει να τον αγοράσεις άρα να εργάζεσαι. Τον ξαναϋποτάσσει δηλαδή στην εργασία!

Η νεολαία, οι γυναίκες, οι μετανάστες είναι οι πρώτοι που χτυπιώνται από την οικονομική κρίση, γίνονται μη εξασφαλισμένοι εργαζόμενοι στην μαύρη δουλειά, στη δουλειά με το κομμάτι, ωρομίσθιοι κλπ.

Σήμερα λοιπόν, εποχή που οι αξίες και ανάγκες που έφερε η νεολαία στο προσκήνιο δεν είναι μόνο δικές της, αλλά πλατύτερων κοινωνικών στρωμάτων, πρέπει να γίνουν απόπειρες σύνθεσης (όπως ήδη προσπαθούν οι γερμανοί Πράσινοι) μεταξύ υποκειμένων, κινημάτων, θεματικών.

Στους "αδύναμους ώμους" της νεολαίας, έπεσε η βαρύτερη επανάσταση της ανθρωπότητας, αυτή του ξεπεράσματος της εργασίας, αυτή του υποκειμενισμού. Κι αυτό το υποκείμενο αποδείχτηκε πως πράγματι ήταν αδύναμο για μια τόσο κολοσσιαία και βαθιά επανάσταση. Αποδείχτηκε ότι για να περάσουμε στην κοινωνία των επιθυμιών, από τη μια χρειάζεται αρκετά εκατομμύρια νέοι να γεράσουν κι απ' την άλλη να ξεφύγει το νεολαιίστικο κίνημα από την μερικότητα των χώρων και χρόνων εκτός εργασίας και να συνδεθεί μ' αυτόν προτείνοντας ένα νέο μοντέλο παραγωγής και ζωής.

Η νέα επανάσταση δεν μπορεί να γίνει μόνο από τους νέους. Η νεολαία - το κοινωνικό στρώμα μετάβασης - σε μια περίοδο μετάβασης στην μεταβιομηχανική εποχή, θα παραμείνει στο μάτι του κυκλώνα της αντεπίθεσης του συστήματος.

"Ο κομμουνισμός σαν κίνημα που ανατρέπει την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων" παραμένει "η νιότη του κόσμου" (κι αυτό μετά το '17 ήρθε η νεολαία να το θυμίσει το '68).

Όμως η νεολαία σήμερα δεν είναι μόνο κομμουνιστική, είναι και νεοφιλελεύθερη και ανορθολογική, σ' ένα κόσμο που έχει τη δυνατότητα να περάσει στον κομμουνισμό, σαν την κοινωνία της ανάπτυξης και ικανοποίησης των αναγκών, των υποκειμένων, του ανθρώπου.

Αν τελικά επιβληθεί ο "κομμουνισμός" του κράτους - κεφάλαιο, ο "μεγάλος αδελφός", μπορεί βιοτεχνολογικά να παραμένουμε νέοι όμως θάχουμε χάσει τη νιότη μας για πάντα σαν δυνατότητα αυτοκαθορισμού και αλλαγής.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΠΑΤΣΟΣ
ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΚΟΥΡΙΩΤΗΣ

Η ΓΕΝΙΑ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ

Από το βιβλίο των *Hervé Hamon και Patrick Rotman, Generation* (Η Γενιά), τόμος Ι. *Τα χρόνια του ονείρου*, που εκδόθηκε το Μάρτιο του 1987 στις εκδόσεις Seuil και περιγράφει όλη την ιστορία της γενιάς του '68, επιλέξαμε ορισμένα αποσπάσματα για την εξέγερση του Μάη του '68. Σ' αυτά τα αποσπάσματα, δοσμένα με κινηματογραφικό τρόπο, οι πρωταγωνιστές του Μάη «επώνυμοι» και «ανώνυμοι», δημιουργούν την ιστορία τους.

Τη μετάφραση από τα γαλλικά έκανε ο Σπύρος Κακουριώτης

Ένα μουσικό προανάκρουσμα

Το Καρτιέ Λατέν δεν δίνει καθόλου σημασία στις μομφές του «αστικού» τύπου· έτσι κι αλλιώς οι πρεζάκηδες της πολιτικής που βολτάρουν στο Σαιν Μισέλ θυθισμένοι στο τελευταίο τεύχος του Temps Modernes, παραμένουν τελείως ξένοι προς την ανεγκέφαλη κατακραυγή που υποδέχεται αυτές τις φτωχές κουβέντες. Οι «κολλητοί» δεν είναι σύντροφοι. Θήραμα προς πολιτικοποίηση σε περίπτωση ανάγκης, αυτό είν' όλο.

Παρ' όλα αυτά, δυο άρθρα που δημοσιεύονται στη Monde αρκούν για να μεταμορφώσουν τη μουσική βαβούρα της Νασιόν σε πολιτιστικό γεγονός. Ο Εντγκάρ Μορέν, ανθρώπινος όπως το απαιτεί το επάγγελμά του, μοντέρνος, δίνει τα ευγενικά του φώτα στο φαινόμενο, που το βαφτίζει κιόλας μ' ένα όνομα: το «γιε-γιε». Αυτή τη φορά στα περίχωρα της Σορβόννης θορυβούνται. Ο Μορέν, αυτό είναι κάτι σοβαρό.

Τι κρύβεται πίσω από τα στριγγλίσματα της ηλεκτρικής κιθάρας; Η εμφάνιση μιας «νεολαιίστικης κουλτούρας», θρεμμένης από τους δαιμονισμένους ήχους της που κάνουν τους μεγάλους να ανατριχιάζουν. Μια τέτοια εμφάνιση δεν είναι απόλυτα τυχαία. Τα τρία εκατομμύρια των νέων από 16 έως 20 χρόνων αποτελούν μια κολοσσιαία αγορά – τρανζίστορ, φορητά μαγνητόφωνα, δίσκοι. Οι εκπομπές του ραδιόφωνου και της τηλεόρασης, ο ειδικευμένος τύπος και το σινεμά τροφοδοτούν την προσφορά ρίχνοντας κάτω από το φως των προβολέων τους καινούργιους ήρωες της νεολαίας.

Αλλά δεν είναι μόνο το εμπόριο. Στο βάθος ο πρόλογος της Νασιόν αναγγέλλει την άφιξη στη γαλλική κοινωνία μιας νέας ηλικιακής τάξης, τα παιδιά του μπέιμπυμπουμ. Και ο Μορέν σημειώνει ότι για πρώτη φορά σχηματίζεται μια «μεταβατική ηλικία», η εφηβεία, σύνθετη, ενδιάμεση, σε αντίθεση με τις προηγούμενες γενιές που ζούσαν μια βίαιη τομή ανάμεσα στην παιδική ηλικία και την ενηλικίωση. Τα εκατομμύρια των τηνέητζερ, προϊόντα της δημογραφικής έκρηξης της επαύριον του πολέμου, γίνονται μια μικροκοινωνία με τα δικά της αναγνωριστικά σήματα – μπλουτζήν, μπουφάν, μπλουζάκια, μαλλιά – τα υλικά της αγαθά – μαγνητόφωνο, κιθάρα, τρανζίστορ, δίσκοι – τη γλώσσα τους – «φοβερό», «καταπληκτικό» – τις τελετουργίες τους – σαπράιζ πάρτυ, συναυλίες, τεράστιες συγκεντρώσεις.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες έχουν τον ίδιο στόχο: να επιτρέψουν στους νέους να λατρέψουν και να εκθειάσουν την ίδια τους τη νεότητα. Η βαθύτερη σημασία του γιε-γιέ μπορεί να δοθεί με μια φράση: είμαστε νέοι, είμαστε πολλοί, θέλουμε να επωφεληθούμε. Μια ευφορία που κρύβει χωρίς αμφιβολία ένα έντονο άγχος μπροστά στην αναπόφευκτη ενσωμάτωση σε μια κοινωνία ταυτόχρονα επιθυμητή και απορριπτέα.

Η οπτική του κοινωνιολόγου μας πάει μακριά, προλαβαίνει, διαγράφει μια εξήγηση που φωτίζει όλη τη θαυμάσια δεκαετία: τα παιδιά του πολέμου, έφηβοι των σίξτις ευχαριστιούνται την κοινωνία του ελεύθερου χρόνου που μεγαλώνει μαζί τους, αλλά αισθάνονται ταυτόχρονα δυσκολία να ζήσουν μέσα στην ευμάρεια, μια αισθαντική φτώχεια μέσα στην υλική αφθονία, μια προσωπική δυστυχία μέσα στη συλλογική ευτυχία.

Απωθημένες, αυτές οι ψυχικές ανησυχίες ξεπηδούν τόσο μέσα από τις υστερικές κραυγές της «Νασιόν», όσο και από τα συνθήματα των αγωνιστών. Παραμένει γεγονός ότι αυτή η σπασμωδική κατάφαση στην ύπαρξη δεν συνοδεύεται από μια λογική συνειδητοποίηση. Η νεολαία είχε βρει τη μουσική της έκφραση, όχι την πολιτική μετάφραση αυτού που κρύβεται κάτω από αυτή την ανακάλυψη. Δεν είχε έρθει ακόμα η ώρα για τη συνάντηση αυτών των δύο. Το κόμμα της κιθάρας δεν είχε ακόμη κατέβει στο πεδίο της εξέγερσης. Σιγά-σιγά ξεκινά, παίρνοντας μπρος από τη γενιά που ανεβαίνει, μια εξαίσια ανατροπή. Ηθών, κουλτούρας, ζωής.

Οι επαγγελματίες της επανάστασης, συσκοτισμένοι από την επαφή τους με τα ιδεολογικά μαμούθ, δεν μαντεύουν καν τον αφρό.

Η γιορτή αρχίζει το σούρουπο

Ακόμη και σήμερα ο Αλαίν Κριβίν παρατάει τη δουλειά του στου Ασέτ για να πάει στη Σορβόννη. Αυτό του συμβαίνει όλο και συχνότερα και στο τέλος θα το πληρώσει. Αλλά δεν θα μπορούσε να μένει αιχμάλωτος σ' ένα γραφείο όταν τα γεγονότα τον προκαλούν, τριακόσια μέτρα απ' εκεί. Φτάνοντας στην αυλή, ο Κριβίν μετράει με επαγγελματικό μάτι το ακροατήριο. Μικρούτσικο.

Ούτε το κλείσιμο της Ναντέρ, την προηγούμενη το βράδυ, ούτε η παραπομπή του Κον Μπεντίτ και των συνενόχων του στο πειθαρχικό συμβούλιο συγκινούν τα πλήθη. Μερικές εκατοντάδες άνθρωποι έχουν έρθει για ν' ακούσουν τους ομιλητές της συγκέντρωσης «ενάντια στην καταπίεση». Ακόμη, για τον αριθμό, η μεγάλη πλειοψηφία αποτελείται από παραδοσιακούς αγωνιστές, τους συνηθισμένους που ξέρουν απ' έξω την τελετουργική λιτανεία και ακούν αφηρημένα τις εκκλήσεις για κινητοποίηση. Η μόνη ατραξιόν είναι η αντιπροσωπεία της 22 Μάρτη που ήρθε διωγμένη από τα πάτρια εδάφη και ο περίφημος Ντανιέλ Κον Μπεντίτ που οι της Σορβόννης ανακαλύπτουν, ή σχεδόν.

Χλιαρή παρηγοριά, ο ήλιος λάμπει, και

όλοι τεμπελιάζουν γλυκά στα σκαλιά της εκκλησίας. Από χέρι σε χέρι κυκλοφορεί η «Ουμανιτέ». Ένας φοιτητής με δυνατή φωνή και ηχηρό τόνο διαβάζει δημόσια ένα άρθρο του Ζωρζ Μαρσαί, σκοτεινού απαράτσικ του Πολιτικού Γραφείου, που η διασημότητά του δεν είχε αγγίξει την αριστερή όχθη. Ο ομιλητής υιοθετώντας το ύφος των συνεδρίων, απαγγέλλει μέσα σε γέλια:

«Όπως πάντα, όταν προχωρά η ενότητα των εργατικών και δημοκρατικών δυνάμεων, τα αριστερίστικα γκρουπούσκουλα δρουν σε όλους τους χώρους».

– Αλήθεια είναι, επιβεβαιώνει το ακροατήριο.

«Παρά τις αντιθέσεις τους, αυτά τα γκρουπούσκουλα, μερικές εκατοντάδες φοιτητών, ενοποιήθηκαν σ' αυτό που ονομάζουν "Κίνημα της 22 Μάρτη" που διευθύνεται από τον γερμανό αναρχικό Κον Μπεντίτ».

.....

Γύρω στις πέντε κατεβαίνει τρέχοντας ένας ανιχνευτής: καμιά εκατοστή φασίστες είναι μαζεμένοι στο Αστεροσκοπείο και βαδίζουν προς τη Σορβόννη. Πολεμικός συναγερμός. Μέσα σε ένα λεπτό τα αποσπάσματα παίρνουν θέση στις πόρτες της αυλής. Σιδεροσωλήνες εμφανίζονται. Τα κράνη βγαίνουν από τις πλαστικές τσάντες. Τα τραπέζια σπάζονται γρήγορα για να χρησιμοποιηθούν τα μεταλλικά τους πόδια. Οι αγωνιστές, ανακουφισμένοι, περιμένουν πανέτοιμοι. Ας έρθουν οι φασίστες, θα τους καλοδεχτούν.

Τα νέα, αληθινά ή ψεύτικα, διαδίδονται, οι φήμες κυκλοφορούν. Για να τους εμψυχώσει, η ομάδα περιφρούρησης ξαναπιάνει τα πολεμικά της θούρια. Ρυθμικά, βγάζουν τις πέτρες με τις οποίες είναι στρωμένος ο δρόμος με τη βοήθεια σιδερολοστών. Και μετά η αναμονή, διαρκεί έναν αιώνα. Δεν έρχονται. Τα αμφιθέατρα αδειάζουν. Οι στρατιώτες βιάζονται να εγκαταλείψουν το οχυρωμένο στρατόπεδο. Μετά τις έξι, τα πεντακόσια άτομα που είχαν μαζευτεί στην αυλή είναι πια πεισμένα ότι ο εχθρός τους πρόδωσε. Η Occident* δεν θα κάνει τη μαλακία. Οι ανιχνευτές αναφέρουν ότι σημαντικές αστυνομικές δυνάμεις έχουν αποκλείσει το Καρτιέ και περικυκλώνουν τη Σορβόννη. Κανένας δεν ανησυχεί. Οι λαϊκοί ηγέτες, με τον Κον Μπεντίτ επικεφαλής, κάνουν κάθε προσπάθεια για να δώσουν ένα ύστατο νόημα σ' αυτή την ημέρα που δεν είχε και πολύ. Φοιτητές απομακρύνονται, πεισμένοι ότι δεν θα γίνει τίποτα.

Ο Σερζ Ζυλύ γυρνάει να ξανακοιμηθεί. Έμεινε άγρυπνος όλη τη νύχτα, διορθώνοντας τα γραπτά των μαθητών του. Στην αρχή του απογεύματος τα θέματά του τον οδήγησαν ως το φοιτητικό ναό. Αμέσως κατάλαβε ότι τίποτε το σημαντικό δεν θα συνέβαινε σήμερα. Ανεβαίνοντας το Μπουλβάρ Σαιν Μισέλ βλέπει τις ειδικές δυνάμεις της αστυνομικής διεύθυνσης να διαλύουν μια μικρή ορδή της άκρας δεξιάς. Μπορεί να πάει να κοιμηθεί με τη συνείδησή του ήσυχη.

Στη Σορβόννη η τελευταία ομάδα μένει ακόμα λίγο για να κόψει κίνηση. Σε καμιά ώρα θα διαλυθεί.

–Έρχονται!

Η κραυγή, μέσα σ' ένα δευτερόλεπτο, κινητοποιεί ξανά τα βαριεστημένα πλήθη. Αρπάζουν τα λοστάρια και τα κράνη και ετοιμάζονται να σπάσουν τα μούτρα των φασιστών. Κατά μήκος του διαδρόμου που βγάζει στην οδό Εκόλ, μια σκοτεινή, συμπαγής μάζα προχωρεί. Οι ανιχνευτές των προκεχωρημένων φυλακίων αναγνωρίζουν τους κρανοφόρους, προστατευμένους από ασπίδες.

–Οι μπάτσοι, είναι οι μπάτσοι!

Οι διαδηλωτές μένουν ακίνητοι, κατάπληκτοι. Γιατί η αστυνομία μπήκε στην απαραβίαστη περίμετρο: Ποιος της έδωσε την άδεια; Ποιος την κάλεσε να διαλύσει μια συγκέντρωση, όταν αυτή, από μόνη της, ήταν έτοιμη να το κάνει; Την ώρα που αναρωτιώντουσαν, οι άνθρωποι με τα μαύρα κυκλώνουν την περίφημη αυλή. Για λίγα λεπτά τα βλέμματα εκτιμούν την κατάσταση, οι ομάδες περιφρούρησης μετράνε τα πράγματα.

Ανάμεσα στους φοιτητές μερικοί σκέφτονται να αντισταθούν. Αλλά ο Αλαίν Κριβίν, γρήγορος, εκτίμησε αμέσως την κατάσταση. Οι διαδηλωτές βρίσκονται σε παγίδα. Να απαντήσουν βίαια θα είναι άχρηστο και επικίνδυνο. Προχωράει γρήγορα προς τον αξιωματικό που διευθύνει την επιχείρηση. Η συζήτηση είναι σύντομη: οι φοιτητές δέχονται να φύγουν χωρίς να αντισταθούν· από τη μεριά της η αστυνομία θα τους αφήσει να πάνε μέχρι το μετρό. Ήταν γύρω στις έντεκα. Ήδη οι αστυνομικοί, εκνευρισμένοι, κουνάνε μερικά γκλομπ προς τη μεριά των αντιπάλων τους, που έχουν υποχωρήσει προς την κάθετη έξοδο που βγαίνει στην οδό Σορβόννης. Μέσα σε μια βαθιά, πιεστική σιωπή, δεν ακούς πια τίποτε άλλο από τον ήχο των σιδερολοστών που τα μέλη των ομάδων περιφρούρησης, πειθαρχημένα, αφήνουν να πέσουν στα πόδια τους.

Η αστυνομία τώρα περικυκλώνει εντελώς την ομάδα. Όλοι οι ηγέτες των φοιτητών είναι εκεί, κυκλωμένοι, στριμωγμένοι ο ένας πλάι στον άλλον: Ο Κον Μπεντίτ και οι δικοί του της Ναντέρ, ο Κριβίν και ο Βεμπέρ, ο Μπουγκερώ, ο Σωβαζό – ο διάσημος άγνωστος. Κανείς δεν

*«Δύση», το όνομα της φασιστικής οργάνωσης, κοιτίδας του «Εθνικού Μετώπου» του Λεπέν.

68/88

κινείται. Στο τέλος, σιγά σιγά, η μάζα κυλάει προς την έξοδο, στριμωγμένη ανάμεσα σε δυο σειρές από αστυνομικούς. Στην οδό Σορβόννης μια έκπληξη: κλούβες είναι παρατεταγμένες, με τις πόρτες ανοιχτές και μια αλυσίδα από ένστολους τους αναγκάζει να ανέβουν.

Το μήνυμα κυκλοφορεί: «Τους πιάνουν». Οι παρόντες έχουν όλοι οδηγηθεί τουλάχιστον μια φορά στο τμήμα και δεν φοβούνται καθόλου τον παραδοσιακό έλεγχο ταυτότητας. Δυο χαμένες ώρες. Με λίγη τύχη θα προλάβουν την τελευταία παράσταση στο σινεμά.

Η εκκένωση είναι ατέλειωτη. Η αλυσίδα των αυτοκινήτων ως το τμήμα της συνοικίας δεν τελειώνει. Κλεισμένοι στην αυλή όσοι είχαν πάρει μέρος στη συγκέντρωση βγάζουν έναν ακαθόριστο ψίθυρο και μετά κραυγές, όλο και πιο δυνατές. Ένα εξασκημένο αυτί θα μπορούσε να διακρίνει: «Λευτεριά στους συντρόφους μας».

Οι ηγέτες των φοιτητών, οι αρχηγοί, κοιτάζονται σαστισμένοι. Είναι όλοι μπλοκαρισμένοι, αδύναμοι. Ποιος είναι ικανός, σε χρόνο ρεκόρ, να δώσει την απάντηση; Οι κινεζόφιλοι της UJC(ML), οι μόνοι απόντες της ημέρας, που δυσαρεστούνται από τη φοιτητική κινητοποίηση; Ούτε να το σκεφτείς: βρίσκονται χωμένοι στα προάστιά τους, στα εργοστάσιά τους. Ακόμη και να το ήθελαν, μια επιστροφή στο Καρτιέ θα τους έπαιρνε ώρες. Τότε λοιπόν ποιος;

.....

Είναι μια επανάσταση κύριε...

Ανεβασμένος πάνω στο άγαλμα του λιονταριού του Μπελφόρ ο Ζακ Σωβαζό απαριθμεί από ένα μεγάφωνο τους στόχους, τα τρία σημεία στα οποία δεν υπάρχει περίπτωση υποχώρησης: απελευθέρωση όλων των συλληφθέντων φοιτητών, εκκένωση όλων των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων από τις αστυνομικές δυνάμεις, άνοιγμα των πανεπιστημίων. Το πλήθος, πολυάριθμο, επιδοκιμάζει.

Η διαδήλωση κινείται προς την πλευρά του Καρτιέ Λατέν. Στην πραγματικότητα οι υπεύθυνοι αναρωτιούνται μέχρι πού θα είναι ελεύθερος ο δρόμος. Φτάνοντας στην πλατεία Πορ Ρουαγιάλ οι πρώτες γραμμές σταματούν κοντά στην Κλοζερί ντε Λιλά. Μπροστά, μέχρι εκεί που φτάνει το βλέμμα, διαδοχικές σειρές σκοτεινών τοίχων, αυτοκίνητα σε κύκλο, ένα δάσος από τουφέκια δακρυγόνων, η ατέλειωτη θάλασσα από κράνη. Αδιαπέραστο. Ο επιθεωρητής της αστυνομίας προχωρεί προς τους φοιτητές. Επαναλαμβάνει ότι απαγορεύεται να περάσουν στο Καρτιέ Λατέν αλλά προσθέτει ότι η αστυνομία δεν πρόκειται να επέμβει αλλού.

Ο Βεμπέρ, επικεφαλής μαζί με τις ομάδες περιφρούρησης της JCR, καταλαβαίνει αμέσως ότι πρέπει να οδηγήσουν το πλήθος αλλού, να του δώσουν, όπως προβλεπόταν, την ευχαρίστηση μιας μακριάς διαδρομής. Σκαρφαλώνει στους ώμους κάποιου και ουρλιάζει από μια ντουντούκα:

–Σύντροφοι, προτείνουμε να ακολουθήσουμε τη διαδρομή προς το Μονπαρνάς.

–Στη Σορβόννη, στη Σορβόννη, απαντούν οι διαδηλωτές που εκεί πίσω ούτε βλέπουν, ούτε ακούν τίποτα.

–Το τείχος μπροστά μας είναι αδιαπέραστο· δεν ξέρω αν το παρατηρήσατε αλλά ο δρόμος κάτω από τα πόδια σας είναι ασφαλτοστρωμένος.

Σωστό επιχείρημα, καθοριστικό. Κάτω από την άσφαλτο οι πέτρες. Αλλά πόσος χρόνος για να τις βρεις...

Ήδη η διαδήλωση γυρίζει προς την πλατεία Βαβέν. Αλλά ο Ρολάν Καστρό, στη μέση μιας ομάδας κινεζόφιλων, ουρλιάζει με τη σειρά του:

–Όχι, μην πηγαίνετε αριστερά. Οι τροτσκιστές θέλουν να σας χώσουν στις καλές συνοικίες, στους μπουρζουάδες, τους φίλους τους. Πρέπει να πάμε στις λαϊκές συνοικίες.

Με το χέρι δείχνει προς το νότο, στην κατεύθυνση της Γκομπλέν. Το πλήθος μπερδεύεται: οι μπουρζουάδες ή οι λαϊκοί; Βρισιές ακούγονται από 'δω κι από 'κει, οι ομάδες ταλαντεύονται, διασπόνται. Ο Βεμπέρ ξαναπιάνει τη ντουντούκα:

–Σύντροφοι, ποτέ μια διαδήλωση δεν ανέβηκε τη Σανζ Ελυζέ με κόκκινες σημαίες. Ή τώρα ή ποτέ.

Η πρόσκληση είναι προκλητική, το επιχείρημα αξιόλογο. Το ποτάμι κυλά, διασχίζει το Μονπαρνάς, κατεβαίνει στις Ενβαλίντ. Ο ήλιος πέφτει όταν σπάνε ένα μπλόκο της αστυνομίας που φράζει την γέφυρα Αλεξάνδρου του 3ου. Με υψωμένα τα χέρια, μιμούμενοι τον φασιστικό χαιρετισμό, φωνάζοντας αδιάκοπα «CRS-SS» χιλιάδες νέοι περνούν μπροστά από τους κατάχλωμους αστυνομικούς.

Η απέχθεια γυμνή ξεχύνεται στην επαφή τους με τις αρχές. Μια άγνωστη δύναμη, που δεν είχαν υποπτευτεί, αναποδογυρίζει τα κεφάλια. Τα κύματα της εξέγερσης, έχοντας ξεφύγει, ξεχύνονται ξαφνικά, μετατρέποντας τους ευγενικούς φοιτητάκους, στριμωγμένους από τις εξετάσεις τους, σε σφαίρες γεμάτες ζωή, έτοιμους να ζήσουν την περιπέτεια μέχρι το τέλος. Σε διάστημα τεσσάρων ημερών μια πλήρης μεταμόρφωση συνέβη στον καθένα, σαν μια ακαταμάχητη πίεση που ξεσηκώνει τα πάντα· χαρακτηριστικό δείγμα των μεγάλων στιγμών, όταν η συνείδηση παρατηρεί τον ίδιο τον εαυτό της, γίνεται άλλη, απόξενη.

Στην όχθη οι διαδηλωτές ψάχνουν που να κατευθυνθούν. Αλλά οι ανιχνευτές με τις μοτοσυκλέτες λένε ότι η γέφυρα μπροστά στη Βουλή είναι αφύλαχτη. Οι πρώτες γραμμές πηγαίνουν με αργό βήμα και κατόπιν στρέφονται τρέχοντας προς την πλατεία Κονκόρντ, χωρίς να ρίξουν ένα βλέμμα στο Παλαί Μπουρμπόν όπου οι βουλευτές συζητούν για τη φοιτητική αναταραχή.

–Η εξουσία βρίσκεται στο δρόμο! Η εξουσία βρίσκεται στο δρόμο! Ριγμένο από μια ανώνυμη φωνή, το σύνθημα αναπηδά,

εξοστρακίζεται, ηχεί σαν πρόκληση.

Η διαδήλωση πλημμυρίζει σε κύματα την τεράστια πλατεία. Στα πόδια του οβελίσκου, σ' αυτό το μεγαλόπρεπο ντεκόρ, οι χιλιάδες σιλουέτες που τρέχουν κι οι σημαίες που κυματίζουν, προσφέρουν ένα πλούσιο θέαμα – μια σεκάνς του Αϊζενστάιν. Τεράστιοι ήλιοι, οι προβολείς χαϊδεύουν τα πρόσωπα, μακραίνουν υπερβολικά τους γρήγορους ίσκιους.

Η χαρούμενη συνάθροιση φτάνει στα Ηλύσια Πεδία. Σύμβολο. Οι βιτρίνες της καταναλωτικής κοινωνίας αφήνονται ακόλαστα στους ιερόσυλους που δεν σκέφτονται καν να τις παραβιάσουν. Στα φαρδιά πεζοδρόμια οι περαστικοί, λίγο φοβισμένοι, παρατηρούν τους εισβολείς ενώ από τα παράθυρα των αριστοκρατικών ρεστωράν ξεπετάγονται τρομαγμένα κεφάλια.

–Οι κερατάδες στο μπαλκόνι! τραγουδά μια ομάδα χαβαλέδων.

–Μα όχι σύντροφοι, πρέπει να είμαστε σοβαροί, διαμαρτύρεται ένας σοβαρός σύντροφος.

Μπροστά στο κτίριο της Φιγκαρό κοροϊδεύουν, κάτω από το φως των φαναριών, τον υπεύθυνο για τα πανεπιστημιακά, έναν ονόματι Παπιγιόν που αυτές τις τελευταίες μέρες δεν έδειξε καμιά ιδιαίτερη ευαισθησία για τους λυσσασμένους:

–Παπιγιόν είσαι μαλάκας, Παπιγιόν είσαι μαλάκας...

Στο τέλος της λεωφόρου οι αμφισβητίες δεν ξέρουν πια πού να πάνε. Η αψίδα του θριάμβου, φωτισμένη βίαια, υποδέχεται αυτόν τον παράξενο στρατό της νέας εποχής. Οι λάμπες από τους προβολείς σπάστηκαν. Στον τάφο του άγνωστου στρατιώτη, βυθισμένου στο σκοτάδι, μια τριπλή, τετραπλή σειρά από υψωμένες γροθιές σχηματίζεται, ενώ ταυτόχρονα ξεπηδάει σαν ρεβάνς, σαν πρόκληση, η Διεθνής.

Στιγμές χαράς που ο καθένας θα 'θελε να κρατήσουν κι άλλο. Παρ' όλα αυτά είναι ανάγκη να γυρίσουν στο μαντρί, να κατευθυνθούν ξανά προς τη Σορβόννη, τη μακρινή και ελεύθερη.

Η μεγάλη πορεία ξαναρχίζει μέσα σ' ένα Παρίσι που κοιμάται.

Κανείς δεν έχει τη δύναμη να οδηγήσει μια παρόμοια μάζα οπουδήποτε αλλού παρά εκεί που θέλει να καταλήξει: στα αστυνομικά φράγματα που περικλείουν την απαγορευμένη περίμετρο. Οι ήρωες της μέρας είναι τρομερά κουρασμένοι, με το κεφάλι γεμάτο από αξέχαστες εικόνες.

Είναι σχεδόν μεσάνυχτα. Ο μεγάλος όγκος του πλήθους διαλύεται. Μερικές εκατοντάδες αχόρταγων desperados ρίχνονται τροφή στους μπάτσους. Νυχτερινοί «αθώοι», ξεχασμένοι καταναλωτές στις ταράτσες του Μονπαρνάς, πληρώνουν πολύ ακριβά το λογαριασμό.

.....

Ο Ρομπέρ Λινάρ στρατοπεδεύει στην οδό Ουλμ. Ο ηγέτης της UJC (ML)* δεν κοιμάται πια, ζει σε μια κατάσταση συνεχούς έντασης. Δεν είναι η συμμετοχή στις διαδηλώσεις που τον εξαντλεί, αλλά η ίδια η ύπαρξή τους. Υποφέρει τρομερά βλέποντας ένα τόσο δυνατό κίνημα καπελωμένο, αποπροσανατολισμένο από τους «μικροαστούς». Αυτός που ονειρεύεται τη σύνδεση με το προλεταριάτο, που ελπίζει να σπρώξει τους φοιτητές στα προάστια, εκεί όπου οι εργάτες ζουν και δουλεύουν, δεν καταλαθαίνει, δεν ανέχεται αυτή την παιδική τους προσκόλληση στη Σορβόννη.

Το άγχος του είναι τόσο έντονο που χάνει τον ύπνο του. Την Τρίτη οι κινεζόφιλοι μοίρασαν μια προγραμματική διακήρυξη με τίτλο: «Και τώρα στα εργοστάσια!» Καταγγέλλουν τη συμμαχία της σοσιαλδημοκρατίας, των τροτσκιστών και της UNEF που θέλουν «να κρατήσουν με κάθε μέσο τους φοιτητές στο Καρτιέ Λατέν». Και καλεί τους φοιτητές «να εγκαταλείψουν τις αστικές συνοικίες».

Ο Λινάρ είναι αγχωμένος. Μαντεύει ότι η επιχειρηματολογία του δεν πείθει ούτε τους ίδιους τους συντρόφους του. Τη Δευτέρα το βράδυ, μετά τις ομηρικές μάχες στο Σαιν Ζερμαίν ντε πρε, ο Ρολάν Καστρό πήγε να τον βρει στην Εκόλ Νορμάλ, συνοδευόμενος από δυο εργάτες που μάζεψε στο δρόμο.

–Το βλέπεις καλά Ρομπέρ ότι οι εργάτες κατεβαίνουν στο Καρτιέ για να αγωνιστούν μαζί με τους φοιτητές.

Ακούραστα ο Λινάρ επαναλαμβάνει την ανάλυσή του, εξηγεί, σχολιάζει, αποκαλύπτει τη συμμαχία όλων των δυνάμεων ενάντια στην εργατική τάξη. Πρέπει να κρατήσουν, μόνοι τους. Στις τρεις το πρωί ο Καστρό υποχωρεί, πεισμένος, διαφωτισμένος από τη διαλεκτική του διάνοια. Μόνοι σε μια γιγάντια πάλη με την Ιστορία. Τι τύχη!

Στη Σχολή Καλών Τεχνών την Τρίτη το πρωί αυτός κι ο Κριστιάν ντε Πορζαμπάρκ προσπάθησαν να εκθέσουν τη γραμμή: οι διαδηλώσεις είναι το αποτέλεσμα μιας τεράστιας μανούβρας, όπου η γκωλική εξουσία και οι ηγέτες των φοιτητών συντονίζουν τις προσπάθειές τους για να ρίξουν το προλεταριάτο στην παγίδα. Δεν τους έκανε και μεγάλη εντύπωση που αναγκάστηκαν να φύγουν από τα γιουχαΐσματα. Το ίδιο απόγευμα ο Ρολάν προσπάθησε να οδηγήσει τους διαδηλωτές προς τη Γκομπλέν. Μετά την αποτυχία του, με μαύρη διάθεση, ακολούθησε τη διαδήλωση από απόσταση.

Κατά τα μεσάνυχτα ο Καστρό πέφτει πάνω σ' έναν άλλο περιπλανώμενο, τον Ντανιέλ Κον Μπεντίτ. Και σ' αυτόν έχουν απαγορεύσει να συμμετάσχει στις διαδηλώσεις. Όχι για τους ίδιους λόγους με τον κινεζόφιλο αγωνιστή: οι σύντροφοί του της 22 Μάρτη δεν θέλουν να κινδυνέψει να πέσει στα χέρια των μπάτσων. Όλο το απόγευμα, κλεισμένος στα γραφεία της SNESup που τον φιλοξενούν, στην οδό

* Ένωση Κομμουνιστικής Νεολαίας (Μαρξιστική-Λενινιστική). Μαοϊκή οργάνωση, από την οποία δημιουργήθηκε στη συνέχεια η «Προλεταριακή Αριστερά»

Μεσιέ λε Πρενς, ο Ντάνυ, βράζοντας από ανυπομονησία, άκουγε από το ραδιόφωνο την πορεία προς την Ετουάλ. Αλλά όταν άκουσε ότι οι διαδηλωτές γύριζαν στο Καρτιέ Λατέν, τόσο το χειρότερο, παράκουσε τις εντολές. Οι δυο «παράνομοι» φλυάρησαν για λίγο.

–Σσστ! λέει ο Καστρό, δεν με είδες καθόλου.

–Ούτε κι εσύ.

–Είναι απίστευτο αυτό που συμβαίνει, απίστευτο.

Κι ο Ρολάν Καστρό γυρνάει στην οδό Ουλμ. Οι κινεζόφιλοι, χωρίς διαδηλώσεις, συνεδριάζουν στο αμφιθέατρο της σχολής. Ο Ρομπέρ Λινάρ μιλάει. Ερεθισμένος, όρθιος, μιλάει, μιλάει συνεχώς, χωρίς να τολμάει κανείς να τον διακόψει. Όλα τα στελέχη είναι εκεί, βουβοί και γοητευμένοι, υπομένουν αυτή την εκπληκτική επιρροή, συναρπασμένοι από την αδιάλλακτη λογική. Ο Μπενί Λεβί, δεύτερος στην ιεραρχία, έφτασε την ίδια μέρα από τη Ρεν. Επιφυλακτικός στην αρχή, έκπληκτος, αφήνεται να κερδηθεί, να αρπαχτεί από αυτή τη φλογερή φωνή, που κατεβαίνει ακαταμάχητη από τον Όλυμπο.

Ο Τιενό Γκρουμπάχ, στο τυπογραφείο που δουλεύει άκουσε τους εργάτες να παινεύουν τους φοιτητές, ένοιωσε τη γοητεία που εξασκεί η ξαφνική τους βιαιότητα, η αντίστασή τους στην αστυνομία. Αυτό το βράδυ, ακούγοντας την ομιλία-ποταμό του Ρομπέρ, αμφιβάλλει αλλά δεν αντιλέγει. Ο πυρετός, η αδιαλλαξία, η έξαψη του αρχηγού του τον ανησυχούν και του τραβούν την περιέργεια, αλλά, είναι ο αρχηγός του, ο μεγαλοφυής Ρομπέρ. Κι αν, κόντρα σε όλους, είχε δίκιο;

Κανένας από τους υπεύθυνους της UJC(ML) δεν αμφιβάλλει για τις δηλώσεις του Λινάρ. Περισσότερο από ποτέ η πρωτοπορία, δεμένη με τ' ατσάλι, ο πυρήνας του μελλοντικού κομμουνιστικού κόμματος, πρέπει να παραμείνει έξω από κινητοποιήσεις χωρίς ελπίδα. Μια φωνή, μια μονάχα, κόβει αποφασιστικά τον μονόλογο.

–Ρομπέρ, οι φοιτητές παλεύουν εκεί έξω. Τα πράγματα δεν παίζονται πια εδώ, κεκλεισμένων των θυρών. Πρέπει να πάμε.

Η Νικόλ Λινάρ διέκοψε τον σύζυγό της. Είναι μια αποκλειστικότητα που επιτρέπεται μόνο σ' αυτήν. Στις επιχειρήσεις του τύπου που έχει προσληφθεί, συνάντησε τους ίδιους απόηχους με τον Τιενό: οι εργάτες βλέπουν ευνοϊκά τη δραστηριότητα των μικρών. Το λέει. Με φωνή υγρή, σχεδόν παθητική, φωνάζει:

«Οι προλετάριοι θέλουν να πάνε στις διαδηλώσεις, να ακολουθήσουν το παράδειγμα των φοιτητών, να διεκδικήσουν, να κάνουν απεργία.» Ο Λινάρ εξοργισμένος, την κατακεραυνώνει, σαν να μην γνώριζε τον ταραξία. Λέει:

–Φύγε. Δεν έχεις το δικαίωμα να μιλάς εδώ. Έξω.

Η Νικόλ φεύγει τρέχοντας και ξεσπάει, μόλις περνά το κατώφλι, σε κλάμματα. Ποτέ ο Ρομπέρ δεν είχε εκφραστεί έτσι. Αυτή η περιφρόνηση, αυτή η βία, μετά από τόση τρυφερότητα, είναι δυνατή, είναι επιτρεπτή;

Ο Ρομπέρ τρέχει πίσω της, ζητάει συγγνώμη, επικαλείται τις καταστάσεις, την κούραση, την ένταση, ορκίζεται ότι θα εξηγηθεί αργότερα, όταν βρει τον καιρό. Η Νικόλ:

–Δεν θέλω να σε ξαναδώ. Βρίσκεσαι πια αλλού.

Απομακρύνεται. Πληγωμένη βαθειά.

.....

Όπως συνήθως ο Κον Μπεντίτ είχε τη σωστή αντίδραση. Την Πέμπτη 9 Μάη, στην αρχή του απογεύματος, εκατοντάδες φοιτητές περιδιαβαίνουν το Μπουλβάρ Σαιν Μισέλ. Στην πλατεία Σορβόννης ουρλιάζουν ενάντια στους απαθείς αστυνομικούς και τα σκοτεινά τους αμάξια που είναι σταθμευμένα μπροστά. Μια ομάδα σχηματίζεται, ο Κον Μπεντίτ εμφανίζεται και προτείνει:

–Καθόμαστε κάτω να συζητήσουμε.

Χωρίς καθυστέρηση το σιτ-ιν μπλοκάρει το δρόμο. Ο Ντάνυ παίρνει μια ντουντούκα:

«Θέλουμε να μαζευτούμε για να συζητήσουμε. Αλλά η αστυνομία μας απαγορεύει την είσοδο στην αυλή της Σορβόννης. Βαφτίζω λοιπόν αυτό το μέρος μεγάλο αμφιθέατρο.»

Και γυρνώντας προς τους αστυνομικούς, άφοβους πάντα πίσω από την πλάτη του, δικαιολογείται με το ματάκι παιχνιδιάρικο:

«Λυπούμαστε πολύ που εμποδίζουμε την κυκλοφορία».

Ο Ζεσμάρ, ο Σωβαζό, ο Βεμπέρ, ο Μπουγκερώ, ο Σαλί, όλοι γυρίζουν. Οι δυο πρώτοι κατηγορούνται για τη χτεσινή συμπεριφορά τους. Ο Ζεσμάρ μ' έναν λιγότερο παθητικό τρόπο ξαναρχίζει την αυτοκριτική του, αναγνωρίζει τα λάθη του. Ο Σωβαζό υπόσχεται:

–Μόλις ανοίξει η Σορβόννη θα κάνουμε κατάληψη μέρα-νύχτα.

Το πλήθος μεγαλώνει ασταμάτητα. Άγνωστοι σχολιάζουν, βρίζουν. Στα τυφλά επιχειρείται το πείραμα της δημοκρατίας. Ο ελεύθερος διάλογος γυρνάει γρήγορα σε βαριές κουβέντες, η αδιαλλαξία παραμονεύει, ο Κον Μπεντίτ προσπαθεί να κατευνάσει τα πνεύματα.

Να κι ο Λουί Αραγκόν. Αμέσως ο Κον Μπεντίτ τον καλεί να εξηγηθεί για τα άρθρα της «Ουμανιτέ» που εδώ και μια βδομάδα εκτελεί φραστικά τους «αριστερι-

στές». Του δίνει τη ντουντούκα. Ξεσηκώνονται διαμαρτυρίες:

–Τα καθάρματα δεν έχουν δικαίωμα να μιλάνε.

–Εδώ όλος ο κόσμος έχει δικαίωμα να μιλάει... ξεφωνίζει ο Κον Μπεντίτ. Και μετά από μια παύση: «...Ακόμα κι αν είναι προδότης». Ο γέρος κομμουνιστής ποιητής, με άφθονα λευκά μαλλιά, άψογα χτενισμένα, δικαιολογεί την παρουσία του «σαν άτομο» μεταξύ των νέων. Θέτει στη διάθεση των φοιτητών την επόμενη έκδοση των «Γαλλικών Γραμμάτων». Ο Κον Μπεντίτ τον κόβει:

–Το περιοδικό σου οι εργάτες δεν το διαβάζουν. Στην «Ουμανιτέ» μας συκοφάντησαν, μας παρουσίασαν σαν πράχτορες της εξουσίας. Από την «Ουμανιτέ» θέλουμε να απαντήσουμε.

–Στην «Ουμανιτέ» δεν μπορώ να κάνω τίποτα, αναστενάζει ο συγγραφέας, αλλά σας δίνω το περιοδικό μου. Είμαι μαζί σας. Σκεφτήτε γι' αυτό ό,τι θέλετε.

Ο κόσμος ξεσπάει σε γέλια. Κάποια χειροκροτήματα δεξιά κι αριστερά. Οι βρισιές πέφτουν βροχή:

–Κι οι σουρρεαλιστές που πρόδωσες;

–Και η Γκεπεού που τραγούδησες;

–Κι ο Νιζάν που παρουσίασες σαν προδότη;

Το μάτι του σκοτεινιάζει, το πρόσωπό του σκληραίνει. Ο Αραγκόν σηκώνει το χέρι σε ένδειξη αδυναμίας, γυρνάει κι εξαφανίζεται, χαμένος μέσα στο πλήθος.

Το σιτ-ιν συνεχίζεται. Όσο προχωρεί το απόγευμα και το κοινό μεγαλώνει, οι κινήσεις των δυνάμεων της τάξης γίνονται περισσότερες. Ο Κον Μπεντίτ προειδοποιεί τις σιλουέτες με τα κράνη:

–Πληροφορούμε τους κυρίους αστυνομικούς ότι δεν πρόκειται να χτυπηθούμε σήμερα. Ανώφελο να προκαλούν, δεν πρόκειται να απαντήσουμε. Θέλουμε μόνο να συζητήσουμε.

Η «μεγάλη νύχτα»

Όρθιοι πάνω σε ένα παγκάκι, στη διασταύρωση των οδών Σαιν Μισέλ και Σαιν Ζερμαίν, ο Κον Μπεντίτ και ο Ζυλύ, πλάι-πλάι, φωνάζουν μαζί «Σπάστε τις αλυσίδες. Όχι περιφρούρηση απόψε. «Η ατμόσφαιρα, χαρούμενη στην αρχή της διαδήλωσης, όταν στο Ντανφέρ Ροσρώ φοιτητές και μαθητές ανακάλυπταν τη μαζικότητα και τη δύναμή τους, έχει βαρύνει. Η διαδήλωση, ελεγχόμενη στενά από τις αλυσίδες των αστυνομικών, ξεχύθηκε στο Μπουλβάρ Αραγκό, χαιρέτησε τους κρατούμενους στη Σαντέ μ' ένα «Λευτεριά στους συντρόφους μας», πλημμύρισε τη Γκομπλέν, μπήκε στην οδό Μονζ.

Ο στόχος του φοιτητικού γενικού στρατηγείου ήταν να καταλάβουν ειρηνικά ένα συμβολικό μέρος, όπως το υπουργείο Δικαιοσύνης ή το ομώνυμο Παλαί. Οι τεράστιες αστυνομικές δυνάμεις το απαγορεύουν. Η διαδήλωση εισέβαλε στο Μπουλβάρ Σαιν Ζερμαίν και φτάνοντας εκεί όπου ο Ζυλύ και ο Ντάνυ ουρλιάζουν, διστάζει. Η μόνη ελεύθερη οδός είναι, περιέργως, το Μπουλβάρ Σαιν Μισέλ. Το ακολουθούν προχωρώντας προς την αποκλεισμένη Σορβόννη.

Ψηλά, στις παρυφές του κήπου του Λουξεμβούργου, η κεφαλή της διαδήλωσης σταματάει από μόνη της. Ούτε λόγος να προχωρήσουν μπροστά προς το Αστεροσκοπείο και να εγκαταλείψουν το διεκδικούμενο έδαφος. Ούτε λόγος, πολύ περισσότερο, απόψε να διαλυθούν σαν τους φουκαράδες, μετά από αυτό τον ορεκτικό περίπατο. Οι αρχηγοί αισθάνονται την άγρια επιθυμία των νέων, που φωνάζουν ασταμάτητα το σύνθημα του απογεύματος: «Θα φτάσουμε ως το τέρμα».

Όλοι ξέρουν ότι το έργο θα πάρει, μέσα στις επόμενες ώρες, ένα τέλος, όποιο και να 'ναι αυτό. Οι ηγέτες του κινήματος, ζεσταμένοι από την αναβολή της Τετάρτης, δεν θα υποχωρήσουν. Ο Ζεσμάρ, ο Σωβαζό, ακόμα και ο Κον Μπεντίτ, και να ήθελαν να οδηγήσουν τη διαδήλωση αλλού, να την διαλύσουν, κανείς δεν θα τους ακολουθούσε.

Σταματούν εκεί που βρίσκονται, περιμένουν. Περιτριγυρισμένοι από έναν προστατευτικό κλοιό οι αρχηγοί συζητούν, προσπαθούν να φανταστούν μια διέξοδο ανάμεσα στην άμεση, βίαιη σύγκρουση και μια υποχώρηση που θα σκότωνε την ελπίδα. Οι νέοι αρχίζουν να βρίσκουν πως πολύ περίμεναν. Ομάδες πλησιάζουν τις αλυσίδες των αστυνομικών. Μερικοί θαρραλέοι θέλουν να επιτεθούν στη Σορβόννη, αρχίζουν να ξηλώνουν τα πεζοδρόμια.

Ο Αλαίν Τουραίν προειδοποιεί τον Κον Μπεντίτ:

–Πρέπει οπωσδήποτε να βρούμε κάτι για να εμποδίσουμε αυτές τις βλακείες.

Ο Ντάνυ αρπάζει μια ντουντούκα:

–Δεν πρόκειται να μπούμε σ' αυτή την πουτάνα τη Σορβόννη όσο οι σύντροφοί μας δεν ελευθερωθούν.

Προσθέτει:

«Απομακρυνθείτε, μη μένετε μαζεμένοι. Κάντε ομάδες συζήτησης. Θα μείνουμε εδώ. Το Καρτιέ μας ανήκει.»

Η εντολή διαδίδεται ταχύτατα. Καταλαμβάνουμε το Καρτιέ, αναποδογυρίζουμε την κατάσταση, περικυκλώνουμε τους μπάτσους, ειρηνικά. Ο Σωβαζό σκαρφαλώνει στους ώμους του Ζεσμάρ και χρησιμοποιώντας ένα μεγάφωνο μεταδίδει το σύνθημα όλο και μακρύτερα. Προοδευτικά οι διαδηλωτές ανεβαίνουν, εγκαθίστανται στην πλατεία Εντμόν Ροστάν, μπαίνουν στην οδό Γκέυ-Λυσάκ. Η διαδήλωση απλώνεται, χωρίζεται. Στην οδό Λεγκόφ ακούγεται ξαφνικά ο μεταλλικός θόρυβος από τα πεζοδρόμια που ξηλώνονται. Άεργοι, παραμονεύοντας τα γεγονότα που δεν έρχονται, μερικοί νέοι έβγαλαν ένα στύλο της τροχαίας κι έχουν πιάσει δουλειά. Το πρώτο γρανιτένιο μπλοκ είναι έτοιμο! Άλλα ακολουθούν. Τα κάνουν σωρό. Ο κόσμος οργανώνεται, τα χέρια απλώνονται, μεταφέρουν το ρυτιδωμένο παραλληλεπίπεδο. Οι πλάκες του δρόμου ανοίγουν, τραβιούνται, αποκαλύπτουν μια κίτρινη άμμο. Ένας νεαρός κοιτάει με θαυμασμό αυτή την αποκάλυψη. Και γράφει σ' ένα μεγάλο καθαρό τοίχο: «Κάτω από το δρόμο η παραλία.»

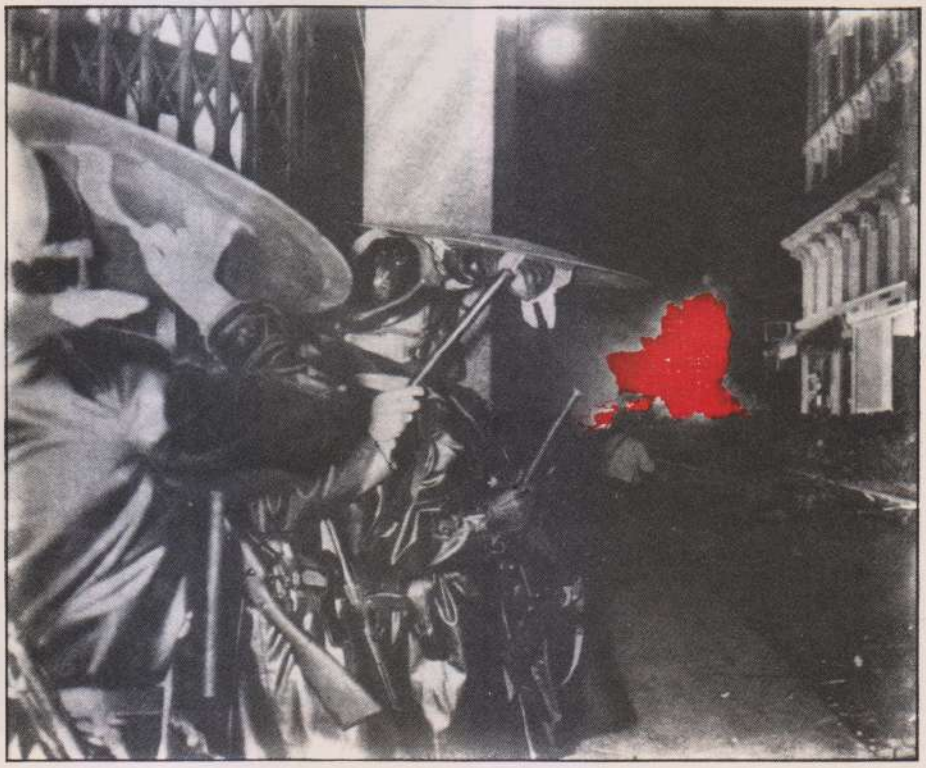

Οι σωροί υψώνονται, γίνονται τοίχοι, οδοφράγματα, σύνορα που ορίζουν μια περιοχή ελεύθερη από τις δυνάμεις κατοχής. Κανείς δεν έδωσε εντολή γι' αυτό. Η ιδέα ήρθε μόνη της, φυσιολογικά. Κι έχει τη δύναμη του προφανούς.

Σε λίγα λεπτά η πρωτοβουλία απλώνεται και σ' άλλους. Το πάνω μέρος του Καρτιέ Λατέν μετατρέπεται σε εργοτάξιο όπου εκατοντάδες χέρια δραστηριοποιούνται. Όσες οικοδομές χτίζονταν λεηλατήθηκαν: ξύλα, κιγκλιδώματα, μαδέρια, σίδερα, όλα είναι καλά για να μεγαλώσουν τους ετερόκλιτους σωρούς. Τα σταθμευμένα στην άκρη του δρόμου αυτοκίνητα τραβήχτηκαν στη μέση και μερικές φορές αναποδογυρίστηκαν. Ένας κάτοικος της οδού Γκέυ - Λυσάκ κατεβαίνει για να δώσει ένα χεράκι ώστε να θάλουν το ίδιο του το αυτοκίνητο δίπλα στον τοίχο με τις πέτρες. Ο Ερβέ Σαμπαλιέ, ένας από τους αρχηγούς των ομάδων περιφρούρησης της JCR*, βλέπει ενθουσιασμένος το μικρό άσπρο Φίατ του να συντροφεύει τα θεμέλια ενός οδοφράγματος.

Κανένας στρατάρχης δεν καθορίζει την τοποθέτηση των οχυρωμάτων. Υψώνονται εκεί που σταματά η αλυσίδα ή εκεί όπου ρίχτηκε η πρώτη πέτρα. Ο Κον Μπεντίτ τρέχει από οδόφραγμα σε οδόφραγμα και επαναλαμβάνει ακούραστα:

–Κυρίως μην επιτίθεστε στους μπάτσους. Τα οδοφράγματα είναι αμυντικά, για να προφυλαχτούμε. Κάνουμε ειρηνική κατάληψη.

Οι οικοδόμοι στην οδό Λεγκόφ, στις πρώτες σειρές, μοιάζουν ιδιαίτερα νευρικοί, ερεθισμένοι. Θέλουν να ριχτούν στη μάχη χωρίς καθυστέρηση. Ο Ντάνυ προσπαθεί να τους ηρεμήσει, εξηγεί την τακτική. Είναι νεαροί εργάτες από το Σαιν Ντενί, κι ένας από αυτούς λέει στον ηγέτη των φοιτητών:

–Τα τρία σημεία σας εσείς θα τα πάρετε σίγουρα. Αλλά κι εμείς έχουμε προβλήματα. Λοιπόν, ακόμη κι αν η κυβέρνηση υποχωρήσει μην διαλυθείτε. Πρέπει να κρατήσετε και για τους υπόλοιπους, εμάς.

Βαριά ευθύνη. Ο Κον Μπεντίτ φοβάται το ματοκύλισμα. Διασχίζει τους δρόμους και διαπιστώνει ότι τα οδοφράγματα δεν είναι κολλητά, ότι σε περίπτωση επίθεσης οι υπερασπιστές τους μπορούν να διαφύγουν. Καθένας προετοιμάζεται για την έφοδο χωρίς να το πιστεύει αληθινά.

Στο οχυρωμένο στρατόπεδο δεν βασιλεύει το άγχος μα η χαρά, η γιορτή. Ακόμη περισσότερο, ένα είδος ευθυμίας που μοιράζονται όλοι, καρπός της αίσθησης ότι ζουν εκπληκτικές ώρες, συγκινητικές, που θα σημαδέψουν τη μνήμη. Είναι η ευκαιρία με την οποία ξαναβρίσκονται όλοι.

*Επαναστατική Κομμουνιστική Νεολαία, τροτσκιστική οργάνωση, πρόδρομος της σημερινής Κομμουνιστικής Λίγκας. (LCR).

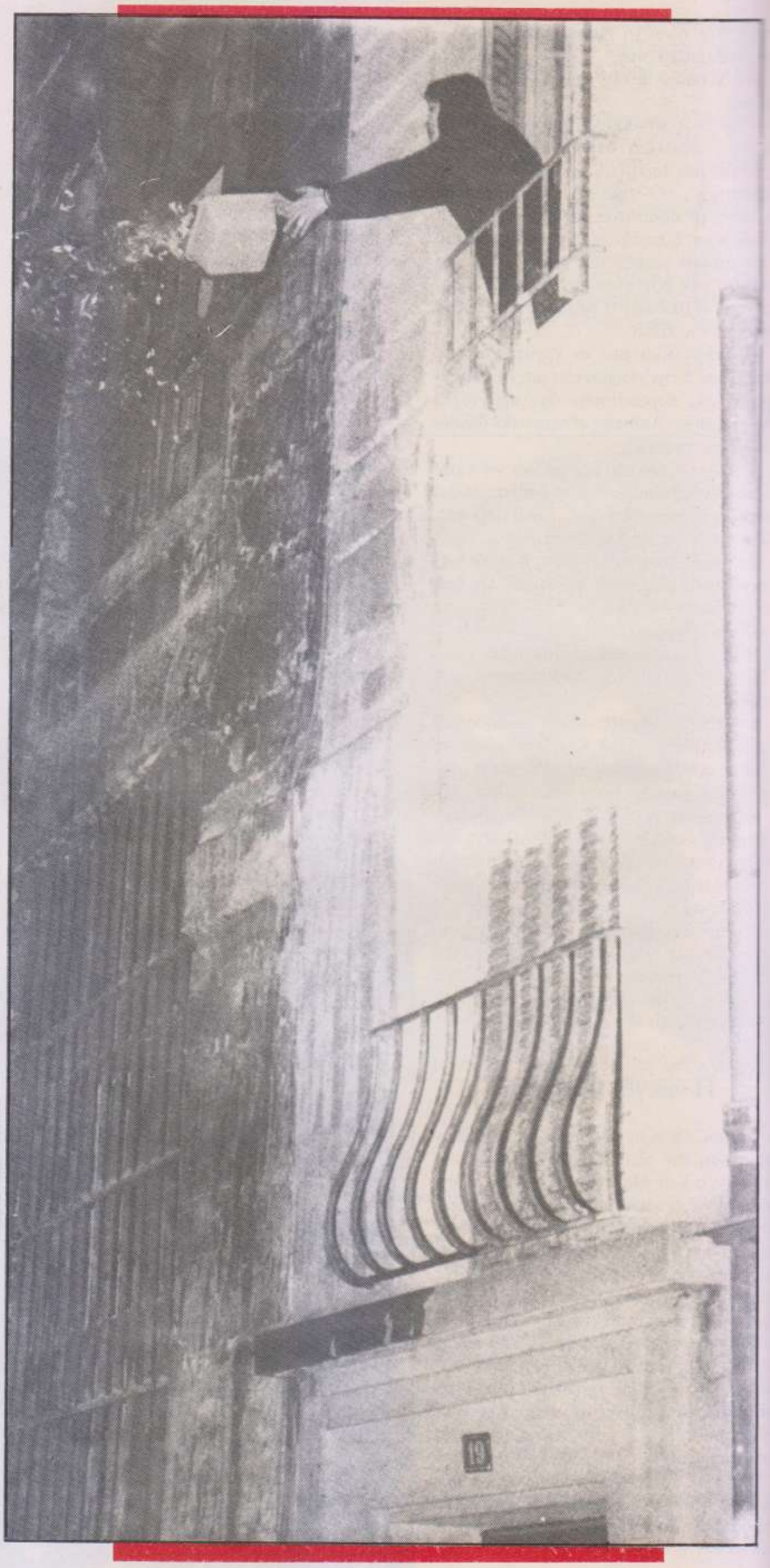

Γνωστοί και άγνωστοι αλληλοσυγχαίρονται, αγκαλιάζονται. Φίλοι που είχαν χρόνια να βρεθούν, εμφανίζονται, μ' ένα δοκάρι στο χέρι, στην άκρη του οδοφράγματος:

–Κι εσύ εδώ;

–Δε θα το 'χανα αυτό, διάολε. Τόσο καιρό.

Όλοι αυτοί που διέσχιζαν το Καρτιέ την τελευταία δεκαετία, ποτισμένοι από την πολιτική, αγωνιστές της UNEF* και της UEF*, καθολικοί που το γύρισαν αριστερά, βετεράνοι της αντίστασης στον πόλεμο της Αλγερίας, απομακρυσμένοι λόγω των επαγγελματικών τους υποχρεώσεων από τον κήπο της εφηβείας τους, είναι στο ραντεβού, έτοιμοι όπως χτες, σαν να ήταν πάντα είκοσι ετών, μεταξύ των εικοσάχρονων διαδηλωτών. Ο Αλαίν Φορνέ, ο Ντεντέ Σενίκ, ο Μισέλ Μπυτέλ, δεν χωρίζονται, διασχίζουν τα δρομάκια από το ένα οδόφραγμα στο άλλο, χαιρετούν τους γνωστούς που ξαναβρίσκουν. Ο Σερζ Ζυλύ και η Πρίσκα Μπασλέ κολλάν στον Ζεσμάρ και δεν τον αφήνουν βήμα. Ο Κραβέτζ κι ο Πενινού αναλαμβάνουν την πλευρά της πλατείας Κοντρσκάρπ. Ο Κριβίν κι ο Βεμπέρ είναι στην οδό Γκέυ-Λυσάκ.

Είναι η νύχτα των συντρόφων.

Το βράδυ προχωράει, η ένταση μεγαλώνει. Οι εξεγερμένοι ζουν στιγμές αναπάντεχης ευτυχίας, την εκπληκτική ανακάλυψη μιας άμεσης αδελφικότητας, χειροπιαστής, όπου τα πρόσωπα εξαφανίζονται και προστίθενται σ' ένα γενναιόδωρο, συλλογικό χωνευτήρι. Ο καθένας υπάρχει κι επιθυμεί να μην κλείσει πια αυτή την παρένθεση όπου το εγώ και το εμείς αγκαλιάζονται. Στιγμή αιωνιότητας, παράξενη μαγική ιεροτελεστία.

Η δύναμη των συναισθημάτων παραμορφώνει τα πρόσωπα, διεγείρει τα χαρακτηριστικά. Ο υπερασπιστής των οδοφραγμάτων είναι ικανός να μετακινήσει βουνά, να αντισταθεί σε ολόκληρους στρατούς. Και μέσα στη λύσσα της καταστροφής γεννιέται η αιώνια επιθυμία της οικοδόμησης. Της διαμόρφωσης της ιστορίας.

.....

Ο Ρολάν Καστρό τρώει σ' ένα εστιατόριο της οδού Μουφτάρ. Κινέζικο. Γελάει μ' αυτούς τους βλάκες που, έξω, ξηλώνουν το πεζοδρόμιο. Ο Ζαν Πιερ λε Ντανιέκ σε ένα κουτούκι δίπλα στην Σχολή των Μεταλλειολόγων τρώει με λαιμαργία. Αλλά έχει περισσότερο διάθεση να φάει τους φοιτητές. Αυτοί οι γελοίοι που βγάζουν τις φαντασιώσεις τους παίζοντας στα οδοφράγματα, τι μαλακισμένα! Υπάρχουν τόσα πράγματα πιο επείγοντα. Η εργατική τάξη περιμένει, αύριο το πρωί, το τελευταίο φύλλο του «Να υπηρετούμε το λαό».

*ΕΦΕΕ της Γαλλίας, και Ένωση Κομμουνιστών Φοιτητών του ΚΚΓ.

Στο κρεβάτι γρήγορα, για να κάνει αύριο τη διακίνηση στις έξι το πρωί, μετρό Γκαρ ντελ Εστ. Ο Τιενό Γκρουμπάχ περιπλανιέται στις παρυφές του θεάτρου των επιχειρήσεων. Άνθρωπος του ονείρου και της δράσης, προσπαθεί να ανακατευτεί σ' αυτό το μπουλούκι όπου αναγνωρίζει πολλά οικεία πρόσωπα. Αλλά, πειθαρχημένος, δεν τολμά να αγνοήσει τις εντολές. Η διεύθυνση της UJC(ML) έχει απαγορεύσει στα μέλη της να κατεβαίνουν στο δρόμο.

Στην Ουλμ, ο Ρομπέρ Λινάρ βασανίζεται από ένα ακατάπαυστο άγχος: αυτό που προείπε, που προέβλεψε, πραγματοποιείται. Η τελευταία φάση της παγίδας κλείνει: οι μικροαστοί οδηγούν την εργατική τάξη στη σφαγή. Ο Ρομπέρ παραληρεί. Καταπονημένος, με νεύρα τεντωμένα, δεν κοιμάται πια, δεν τρώει πια, εδώ και μια βδομάδα. Απογειώνεται από την πραγματικότητα, καταφεύγει σε ένα λόγο ασυνάρτητο, τρελό.

Οι σύντροφοί του ανησυχούν, ανακαλύπτουν έναν έντονο, αφύσικο ερεθισμό. Τον πιέζουν να ξεκουραστεί, να κοιμηθεί. Ο Μπενί Λεβί, ο διάσημος δεύτερος, σωπαίνει, καταφεύγει στο σπίτι του. Η κατάσταση είναι παράλογη, αλλά ο λόγος του αρχηγού παραμένει ιερός, ακόμη κι αν εκτροχιάζεται.

Ο Λινάρ ξαναπιάνει ακόμη μια φορά την παράδοξη ανάλυσή του, μια επιχειρηματολογία κλεισμένη στον εαυτό της, ερμητική, απ' όπου δεν μπορεί να διαφύγει. Τα γεγονότα είναι η κατάληξη ενός μηχανεύματος. Πρέπει να εμποδίσουμε τη συνωμοσία να θριαμβεύσει, να αντισταθούμε στη συμμαχία της σοσιαλδημοκρατίας και της γκωλλικής εξουσίας. Ένας εργάτης που ανέβηκε από την πλατεία Βοσζ, αντιλέγει:

–Παραληρείς Ρομπέρ, βγες, πήγαινε στο δρόμο να δεις.

Ο Ρομπέρ δεν θέλει να δει τίποτε. Ξέρει. Αυτό το απόγευμα ο νεαρός φοιτητής που το καταπληκτικό του μπρίο εντυπωσιάζει τους καθηγητές του, ο ιδρυτής της UJC(ML), ο μαθητής του Αλτουσέρ, ξεπερνά τα γνωστά όρια, πέρα από τα οποία, η λογική δεν ελέγχει πια τις πράξεις.

Απελπισμένος εξαφανίζεται, συνοδευόμενος από έναν φίλο που δεν θέλει να τον αφήσει. Φυλακισμένος στη λογική του πάει να χτυπήσει την πόρτα του ΚΚΓ, στην οδό Λε Πελετιέ, για να συναντήσει τον Βαλντέκ Ροσέ, να του προσφέρει την υποστήριξή του, να σώσει το προλεταριάτο από τον εκμηδενισμό. Οι φύλακες τον διώχνουν. Φεύγει, συντάσσει ένα υβριστικό γράμμα προς τον Μάο Τσε Τουνγκ που δήλωσε την υποστήριξή του στους φοιτητές. Τέλος ανεβαίνει σ' ένα τραίνο, την ώρα που ξεκίναγε γιατί νόμιζε ότι τον ακολουθούν, και καταλήγει σ' έναν φίλο του γιατρό που του δίνει ηρεμιστικά. Μπαίνει στο νοσοκομείο, κάνει υπνοθεραπεία.

Ο Ρομπέρ Λινάρ, εικοσιπέντε χρόνων, αρχίζει ένα μεγάλο ταξίδι στο βάθος του εαυτού του.

.....

Μια κόκκινη φωτοβολίδα φωτίζει τον ουρανό. Εχθρικά ουρλιαχτά απαντούν. Σύννεφα από δακρυγόνα χτυπούν το πιο προχωρημένο οδόφραγμα, στη γωνιά της οδού Ωγκύστ Κοντ και του Μπουλβάρ Σαιν Μισέλ. Η έφοδος αρχίζει. Γρήγορα το Μπουλβάρ Σαιν Μισέλ αδειάζει. Η κατάσταση για τους διαδηλωτές είναι αβάσταχτη. Ο Σερζ Ζυλύ λίγα λεπτά πρωτύτερα τους είχε ζητήσει να οπισθοχωρήσουν στην οδό Γκέυ Λυσάκ, αλλά οι περισσότεροι είχαν μείνει εκεί, για να δουν, να βρίσουν τους μπάτσους.

Μια συμπαγής μάζα από μαυροντυμένους μπάτσους μαζεύεται μπροστά στην οδό Γκέυ Λυσάκ. Από μπροστά είναι ένας απρόσωπος στρατός, ένα πολύμορφο θανατηφόρο κεφάλι. Προχωράει σιγά. Ακινητοποιείται για λίγο. Όσο για να ρίξει μερικά δακρυγόνα. Η πυκνή στρατιά φτάνει στην άκρη του δρόμου. Οι υπερασπιστές του απαντούν με μια βροχή από πέτρες, και ό,τι άλλο μπορούσε να πεταχτεί. Κάθε φόβος εξαφανίστηκε. Ο κίνδυνος δεν υπάρχει. Πρέπει να χτυπηθούν. Αυτό είναι όλο.

Οι αστυνομικοί δεν επιδιώκουν την άμεση επαφή. Πετούν δακρυγόνα. Δεν μπορείς πια να αναπνεύσεις. Οι κοπέλες, σχεδόν λιπόθυμες, τραβιούνται προς τα πίσω. Οι κάτοικοι ρίχνουν νερό με τους κουβάδες για να διαλύσουν τα αέρια. Η στρατιά των ίσκιων, προβάλλοντας μέσα από την ομίχλη, πλησιάζει ξανά. Ακούγεται η Διεθνής. Το πλήθος φωνάζει: «CRS-SS».

Ξαφνικά μια σιλουέτα, ένα φάντασμα που πετάγεται από τον τερατώδη σωρό, σηκώνεται και πετά μια εμπρηστική βόμβα. Ο βομβαρδισμός διπλασιάζεται, ακατάπαυστος. Στα μπαλκόνια οι κάτοικοι ανήσυχοι, βρίζουν τους αστυνομικούς,

τους πετάνε γλάστρες, αντικείμενα – ό,τι τους πέφτει στο χέρι.

Οι δυνάμεις καταστολής υποχωρούν. Και εκδικούνται. Σημαδεύουν και στέλνουν τα δακρυγόνα μέσα στα ανοιχτά παράθυρα. Το οδόφραγμα αντιστέκεται πάντα. Ο θόρυβος είναι κολασμένος και οι εκρήξεις επιταχύνονται. Με δάκρυα, πνιγμένοι κάτω από τα με βιάση δεμένα μαντήλια τους, οι φοιτητές τελικά οπισθοχωρούν ως το επόμενο οδόφραγμα. Κι ο βομβαρδισμός ξαναρχίζει.

Για να καθυστερήσουν την αμείλικτη εξέλιξη οι πολιορκημένοι σπρώχνουν φλεγόμενα αυτοκίνητα προς τη μεριά των πολιορκητών. Σωροί καίγονται παντού, αναμένοι από δακρυγόνα ή μολότωφ. Φλόγες ύψους τριών μέτρων γλύφουν τις προσόψεις, αγκαλιάζουν το δρόμο. Το θέαμα είναι μεγαλειώδες. Σκιές κινούνται, τρέχουν, πηδούν, ρίχνουν κάτι προς τα σκοτάδια όπου μαντεύουν το απειλητικό, αδιάφανο μπλοκ. Οι πυροσβέστες καταφτάνουν και πέτρες τους υποδέχονται. Ο Κον Μπεντίτ πετάγεται με την ντουντούκα στα χέρια:

–Μην χτυπάτε τους πυροσβέστες. Δεν είναι εχθροί μας.

Μέσα στην αναμέτρηση, το πειραχτήρι είναι παντού, μοιράζοντας κουράγιο, μοιράζοντας συμβουλές για προστασία. Ούτε μια φορά δεν πετάει μια πέτρα. Μετά από ώρες αναμονής, γεμάτες ταυτόχρονα χαρά κι αβεβαιότητα, η μάχη ξεκίνησε σαν λύτρωση. Οι φοιτητές λυτρώνονται. Γνωρίζουν την οδό διαφυγής αλλά δεν έχουν άλλο στο μυαλό τους παρά να κρατήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο. Ο Φορνέ κι ο Μπυτέλ δίνονται με όλη τους την καρδιά. Σαν παιδιά, ονειρεύονται άπληστα τον καυγά. Ένα δακρυγόνο τους χωρίζει.

Στην άλλη μεριά, εκεί όπου η Γκέυ Λυσάκ βρίσκει την Κλωντ Μπερνάρ, χτίστηκε ένα απίθανο οικοδόμημα. Το πιο μεγάλο, το πιο αποτελεσματικό οδόφραγμα. Στο εργοτάξιο της νέας Εκόλ Νορμάλ οι οικοδόμοι βρήκαν με τι να χορτάσουν τη βουλιμία τους. Ολόκληρα παραπήγματα μεταφέρθηκαν μέσα στο δρόμο. Χρησιμοποιούν αναποδογυρισμένα βαγονέτα. Οι υπερασπιστές φορούν εργατικά κράνη και προκαλούν τα CRS:

–Ελάτε σκλάβοι.

Αυτοί περιμένουν το σινιάλο, βέβαιοι ότι σύντομα θα είναι κύριοι της καταστάσεως.

Μερικοί κατόρθωσαν να βάλουν σε λειτουργία κομπρεσέρ και τα γκρέηντερ φορτώνουν υλικά. Το οδόφραγμα χειροκροτεί τους οδηγούς, πιστεύοντας ότι οι εργάτες του εργοτάξιου είναι με τη μεριά τους.

–Οι εργάτες είναι εδώ.

Η φήμη τρέχει από τον ένα στον άλλο και συναντά άλλες, ποιος ξέρει από πού φερμένες· από δρόμο σε δρόμο, από οδόφραγμα σε οδόφραγμα, ο θόρυβος απλώνεται, γίνεται βεβαιότητα:

–Φτάνουν οι προλετάριοι.

Είναι δεκαπέντε χιλιάδες στο Στρασμπούργκ - Σαιν Ντενί, ξεσηκωμένοι από το ραδιόφωνο. Μερικοί ανιχνευτές τους είδαν. Είναι σίγουρο. Πρέπει να κρατήσουμε ακόμα λίγο. Θα χτυπήσουν τους μπάτσους από πίσω. Αγκαλιάζονται. Ο Σερζ Ζυλύ λιποθυμά από τη χαρά του. Αυτή τη φορά η νίκη είναι δυνατή. Το Παρίσι θα ξυπνήσει με την καρδιά του στα οδοφράγματα. Είναι η επανάσταση.

Η επανάσταση.

Το ένα μετά το άλλο τα οδοφράγματα της οδού Γκέυ Λυσάκ πέφτουν. Μπροστά στη λυσσασμένη αντίσταση των φοιτητών οι αστυνομικοί χρησιμοποιούν συστηματικά επιθετικές χειροβομβίδες. Ο θόρυβος των εκρήξεων είναι τρομακτικός. Καμιά φορά ένας διαδηλωτής δέχεται το βλήμα καταπρόσωπο και πέφτει ουρλιάζοντας. Εθελοντές νοσοκόμοι παίρνουν τους πληγωμένους. Ένας από αυτούς, ξαπλωμένος πάνω σε ένα φορείο ουρλιάζει: «Το χέρι μου. Το χέρι μου». Παρατηρεί, σαστισμένος, το ματωμένο κομμάτι που κρέμεται στην άκρη του μπράτσου του. Δυο ώρες μετά την αρχή της επίθεσης, η αστυνομία έχει ανακαταλάβει την οδό Γκέυ Λυσάκ. Για την ώρα ξεκαθαρίζει το έδαφος. Εκατοντάδες φοιτητές βρήκαν καταφύγιο στους γείτονες. Καθισμένοι στο πάτωμα, πεθαμένοι από την κούραση, ξεμέθυστοι ξαφνικά, εκδηλώνουν ένα παραισθησιακό όνειρο, το πρόσωπο γκρίζο, τα μάτια χτυπημένα, δεν σκέφτονται τίποτε άλλο παρά να ξεφύγουν το μεθοδικό ξυλοκόπημα. Τα CRS εισβάλλουν στις πολυκατοικίες, ανοίγουν τα διαμερίσματα και κυνηγούν τους ενοίκους με τα γκλομπ.

Ο Σερζ Ζυλύ κρύβεται σε μια κάμαρα κάτω από τις στέγες, σχεδόν στη γωνία με την οδό Σαιν Ζακ. Όταν έπεσε το οδόφραγμα, έτρεξε μαζί με τους άλλους σε μια ανοιχτή εξώπορτα, ανέβηκε δυο-δυο τα σκαλιά ώσπου μια πόρτα ανοίχτηκε. Φοβισμένος ακούει κάτω από το κεφάλι του τα ποδοκροτήματα των αστυνομικών που ερευνούν πάνω στα κεραμίδια. Από ένα παραθυρόφυλλο βλέπει τρομερές σκηνές. Ακούει τον πνιχτό θόρυβο των σωμάτων που κατεβαίνουν τρέχοντας τις σκάλες και τις φωνές των άγριων ζώων που ουρλιάζουν το θάνατο, που τους χτυπούν διαδοχικά.

Από ένα κτίριο της οδού Σαιν Ζακ οι μπάτσοι έβγαλαν μια νέα κοπέλλα που σέρνουν στο δρόμο ημίγυμνη και την πετάνε σαν πακέτο ο ένας στον άλλο μέχρι το αυτοκίνητο. Γελούν.

–Βρώμα θα σε κάνουμε να διασχίσεις το Παρίσι γυμνή.

Η καταστολή είναι άγρια, απάνθρωπη. Οι κρατούμενοι τοποθετούνται με τα χέρια στο κεφάλι, χτυπιούνται πριν να μεταφερ-

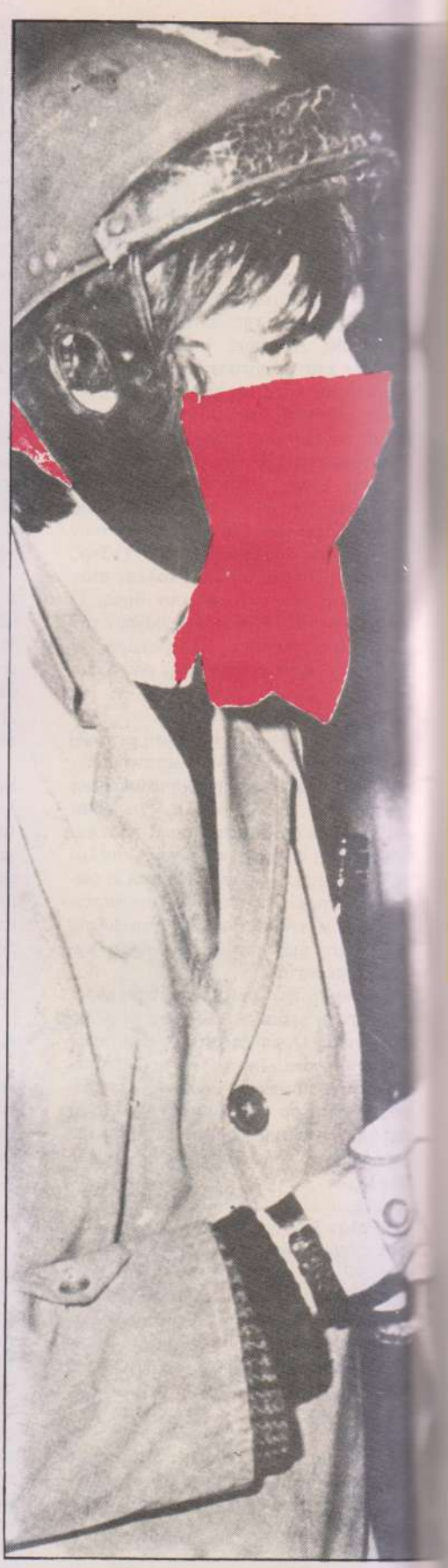

θούν στα τμήματα όπου ξανά θα βρέξει ξύλο.

Ενώ ο κίνδυνος συγκεκριμενοποιείται, ο Ζαν Σαλί, ο βετεράνος της UEC, συναντά τον Κον Μπεντίτ και τον σέρνει μέχρι το σπίτι του, δυο βήματα πιο πέρα: στο Μπουλβάρ Πορ Ρουαγιάλ. Ο Ντάνυ είναι μπαφιασμένος, εξαντλημένος, χαμένος. Χάρις στο τηλέφωνο του Σαλί συνδέεται με τον ραδιοσταθμό Ευρώπη-Ι και απευθύνει από τις αντένες του μια έκκληση για διάλυση. Ζητάει επίσης από τα εργατικά συνδικάτα να αναγγείλουν μια γενική απεργία διαμαρτυρίας.

Είναι πέντε το πρωί. Το Παρίσι ξυπνάει. Ενώ σκάει μύτη η μέρα και ένα χλωμό φως ασπρίζει τον ορίζοντα, μακριές σειρές από CRS, με στολή μάχης, προχωρούν ένας-ένας, με τα τουφέκια στον ώμο. Όλη τη νύχτα παίζανε πόλεμο. Κι από τη μια κι από την άλλη πλευρά, χωρίς τίποτε να έχει εκφραστεί, ξέρουν πως το έσχατο όριο δεν ξεπεράστηκε. Εκείνο όπου ηθελημένα προκαλείς το θάνατο. Αλλά τώρα, στη συφοριασμένη αυγή οι πρώτοι χαζοί ανακαλύπτουν ένα πραγματικό πεδίο μάχης. Δεκάδες καμένοι σκελετοί, χοντρά έντομα αναποδογυρισμένα και γελοία, λαμπερό, ξεκοιλιασμένο οδόστρωμα, σωροί από πέτρες και καμένα δοκάρια, στρωμένο από τις πέτρες, τα δακρυγόνα, οδοφράγματα που κάπνιζαν ακόμα και που οι μπουλντόζες της αστυνομίας προσπαθούν να ξεκαθαρίσουν, στυφή μυρωδιά με την χλωριούχο ταγγάδα που συνεχίζει να αγγυλώνει τον λαιμό.

Στην πλατεία Κοντρεσκάρπ μερικοί φοιτητές αρνούνται να υποχωρήσουν. Στο σύμπλεγμα των μικρών δρόμων που είναι πιο εύκολο να φράξουν παρά τις λεωφόρους που υπογράφει ο Ωσμάν, οι εξεγερμένοι έχουν χτίσει αδιαπέραστα οδοφράγματα που φτάνουν ως τον πρώτο όροφο των σπιτιών, γεμάτα από παλούκια, μαδέρια, δεμένα με τεντωμένα σύρματα. Οι επαναλαμβανόμενες επιθέσεις αποτυγχάνουν, τα αέρια γυρίζουν προς τους επιτιθέμενους. Ριψοκίνδυνοι ακροβολιστές επιχειρούν και μερικές εξόδους, απειλώντας με κοκτέιλ μολότωφ τους αστυνομικούς που υποχωρούν. Αυτό το τελευταίο οχυρό δεν πέφτει παρά στις πεντέμιση. Ο Ζαν Λουί Πενινού είναι από τους τελευταίους που αφήνουν την περιοχή για να καταφύγει στην οδό Ουλμ.

.....

Η νίκη

Ακριβώς αυτή τη στιγμή, βγαίνοντας από το καμίνι είναι που αναμετριέται η εντύπωση που προκαλούν τα γεγονότα. Οι συνδικαλιστές καθηγητές πνίγηκαν από τα τηλεφωνήματα. Ολόκληρη η Γαλλία μέσα από τα ασταμάτητα ρεπορτάζ των ραδιοφωνικών σταθμών, ήταν στα μπαλκόνια της οδού Γκέυ Λυσάκ. Παντού η συγκίνηση είναι σημαντική. Οι συγκινητικές περιγραφές, οι ανεξέλεγκτες φήμες, ο θόρυβος των μαχών που μεταδίδονταν ζωντανά στα ερτζιανά, έδωσαν στη Γαλλία την εντύπωση ότι το Καρτιέ Λατέν βρισκόταν σε πόλεμο. Ήδη θετική η κοινή γνώμη, περνά ανοικτά με το μέρος των φοιτητών επικρίνοντας μια εξουσία που η μόνη της απάντηση στη νεανική διαμαρτυρία ήταν το γκλομπ.

Ο Ζεσμάρ μαντεύει ότι η προβλεπόμενη στρατιωτική ήττα μεταβάλλεται σε τεράστια πολιτική νίκη. Αποκλεισμένος πάντα στο εργαστήρι του, στη μέση του περικυκλωμένου Καρτιέ, ψάχνει έναν τρόπο να βγει, σκέφτεται ακόμη και να κινητοποιήσει το συνδικάτο των εργαζομένων στους υπονόμους. Τελικά η FEN* του διαθέτει ένα αυτοκίνητο. Ξαπλωμένος στο βάθος μιας Σιτροέν DS, περιτριγυρισμένος από καθηγητές φυσικής αγωγής, ο Αλαίν Ζεσμάρ φτάνει στα γραφεία της Ομοσπονδίας στην οδό Σολφερινό.

νάσαι νέος και να το βουλώνεις

Η σαμπάνια περιμένει στο ψυγείο. Οι ηγέτες της FEN τον προειδοποιούν ότι ο Ζωρζ Σεγκύ και ο Εζέν Ντεκάν επιθυμούν να τον συναντήσουν στο Εργατικό Κέντρο.

Η υποδοχή της CGT δεν είναι θερμή.

–Πού ήσουν; Σε ψάχναμε όλη τη νύχτα.

–Έπρεπε να 'ρθετε. Όλος ο κόσμος ήξερε πού να με βρει.

Ο Ζεσμάρ γεύεται την εκδίκησή του. Αξύριστος, με το πουκάμισο ανοιχτό, το σακάκι τσαλακωμένο, φτάνει σε μια σύσκεψη που έχει αρχίσει εδώ και ώρα. Οι συνδικαλιστές ηγέτες έχουν ήδη αποφασίσει να μεταφέρουν στις 13 τη γενική απεργία που αρχικά προβλεπόταν για τις 14. Ο κόσμος της εργασίας στέκεται αλληλέγγυος με τους φοιτητές.

.....

Ευτυχισμένοι. Είναι ευτυχισμένοι. Πιασμένοι από το χέρι, ο Κον Μπεντίτ, ο Ζεσμάρ κι ο Σωβαζό σηκώνουν τη γροθιά ενώ τραγουδούν τη Διεθνή. Στην πρώτη σειρά της τεράστιας διαδήλωσης, έκαναν μια στάση στην οδό Γκέυ Λυσάκ για να τιμήσουν τα χτεσινά τους κατορθώματα. Ο Ζωρζ Σεγκύ*, με σκυθρωπό πρόσωπο, αναγκάστηκε κι αυτός να σταματήσει. Ζει ένα γολγοθά: χρειάστηκε να περάσει κάτω από τα καυδιανά δίκρανα του Ζεσμάρ στη διάρκεια των ατέλειωτων διαπραγματεύσεων που προετοίμασαν αυτή τη μέρα. Η CGT δεν ήθελε η διαδήλωση να καταλήξει στο Καρτιέ Λατέν. Και κατέληξε.

Αλλά η χειρότερη ταπείνωση είναι η παρουσία εκεί, δίπλα του, του Κον Μπεντίτ, του «αναρχικού» που ο σύντροφος Μαρσαί καταδίκαζε – και με τι λόγια – εδώ και δέκα μέρες.

Και, ακριβώς από πίσω, η φοιτητική περιφρούρηση, με κράνη, να φωνάζει με όλη της τη δύναμη: «είμαστε όλοι λυσσασμένοι» ή «είμαστε γκρουπούσκουλο».

Η δεκάδα των λυσσασμένων που απασχολούσε τις πανεπιστημιακές στήλες των εφημερίδων πολλαπλασιάστηκε. Ο Ντάνυ, ο Ζεσμάρ κι ο Σωβαζό, αισθάνονται στην πλάτη τους αυτή την τεράστια αφρισμένη

*Ομοσπονδία Εθνικής Εκπαίδευσης, σωματείο των εκπαιδευτικών.

*Σεγκύ, γενικός γραμματέας της ΓΣΕ και μέλος του ΠΓ του ΚΚΓ.

68 | 88

μάζα, αυτές τις εκατοντάδες χιλιάδες Παριζιάνους που προσφέρουν στο κίνημα που οι ίδιοι ξεκίνησαν, ενθουσιασμένοι την υποστήριξή τους.

Ενώ η κεφαλή της πορείας φτάνει στην πλατεία Ντανφέρ Ροσρώ, το τέλος της βρίσκεται ακόμα στην πλατεία Ρεπουμπλίκ, φωνάζοντας προκλητικά το σύνθημα αυτής της καινούργιας 13 Μάη: «Δέκα χρόνια είναι αρκετά». Είναι κάποιοι, που διαδήλωναν, περιθωριοποιημένοι, και τον Μάη του 1958...

Στα πόδια του λιονταριού του Μπελφόρ η πρώτη γραμμή χωρίζεται. Ο Σεγκύ σφίγγει το χέρι των συνδικαλιστών ηγετών, χαιρετά τον Ντεκάν της CFDT, και βρίσκεται φάτσα με φάτσα με τον Κον Μπεντίτ. Ο φοιτητής από την Ναντέρ δεν ασχολείται μαζί του. Ασχολείται περισσότερο με το να οδηγήσει τον κόσμο στο Πεδίο του Άρεως για μια συζήτηση στη χλόη.

Και μετά, σ' ένα Καρτιέ Λατέν όπου δεν φαίνεται πλέον ούτε ένα πηλίκιο. Κατεύθυνση: Σορβόννη.

Η τελευταία μάχη

Ξεροχώραφα. Πέμπτη 6 Ιούνη, τρεις η ώρα το πρωί. Χίλιοι περίπου CRS και χωροφύλακες έχουν περικυκλώσει το εργοστάσιο της Ρενώ στη Φλεν, ανάμεσα στη Μαντ και το Μυρώ, στα δυτικά του Παρισιού. Ένα ημιφορτηγό και μετά ένα άλλο, γκρεμίζουν τα εμπόδια που η απεργιακή φρουρά είχε στήσει τη νύχτα, τσακίζουν τα μαγκάλια γύρω από τα οποία ζεσταίνονταν οι διακόσιοι άντρες της περιφρούρησης. Ο έρρινος ήχος μιας ντουντούκας τους προειδοποιεί, με εντελώς στρατιωτική συντομία:

– Φύγετε, τα πράγματα είναι άσχημα.

Πραγματικά «φεύγουν», άοπλοι, ένας εναντίον πέντε και σημαίνουν συναγερμό στους δρόμους του Μυρώ, σκορπίζονται στις πολιτείες τους, στο Μπουζιμόν, την Ελιζαμπετβίλ, τη Βίνι - Μπλανς...

Η Φλεν απεργεί εδώ και 19 μέρες. Οι «συμφωνίες της Γκρενέλ» έγιναν εδώ και μιάμιση βδομάδα αλλά οι εργάτες της αυτοκινητοβιομηχανίας αρνούνται να υποταχτούν. Μερικές διαπραγματεύσεις κατά κλάδο όμως έχουν αποτελέσματα: οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η μια μετά την άλλη συνετίζονται. Χτες ξανάρχισε να μοιράζεται το ταχυδρομείο· το μετρό και τα τραίνα κυκλοφορούν, το ρεύμα λειτουργεί, τα σχολεία ξανανοίγουν. Αλλά οι μεταλλουργοί είναι πιο σκληροτράχηλοι από τους υπαλλήλους. Δεν δέχονται κυρίως ότι τα αφεντικά παίρνουν την πρωτοβουλία να τους συμβουλεύουν για τις διεκδικήσεις τους. Στη Ρενώ, τη Σιτροέν και τη Μισλέν οι εργαζόμενοι μποϋκόταραν την ψηφοφορία, έσκισαν τα ψηφοδέλτια που τους έδιναν ευγενικά. Στη Φλεν έκαψαν τις κάλπες.

Παράξενοι προλετάριοι αυτοί οι δέκα χιλιάδες «κοκκινογούληδες» όπως τους φωνάζουν – αναφορά στο περιβάλλον τους αλλά και στην πρόσφατη αγροτική προέλευση αρκετών από αυτούς, που ρίχτηκαν ξαφνικά μέσα στον ωρύμαγδο των μηχανών, ανάμεσα σε Αφρικανούς, Ισπανούς, Πορτογάλους, Γιουγκοσλάβους. Το ποσοστό των συνδικαλισμένων είναι πολύ χαμηλό: ένας στους είκοσι, παρά το ότι τα μέλη της CFDT αυξάνονται. Ένα εργοστάσιο αιχμής, ένα προσωπικό χωρίς μνήμη. Η διεύθυνση της επιχείρησης δεν φρόντισε τυχαία να αρχίσει εδώ την αντιπαράθεση και να τιμωρήσει ταυτόχρονα την πολύ κινητική CFDT. Με το Μπιγιανκούρ* θα συμβιβαστεί αργότερα. Μόλις ξαναπήρε στα χέρια της το εργοστάσιο δημοσιεύει ένα ανακοινωθέν νίκης: «Η ελευθερία της εργασίας είναι εξασφαλισμένη, οι είσοδοι είναι ελεύθερες και έχουν αρθεί όλα τα μέτρα για να παραμείνουν. Η εργασία θα αρχίσει κανονικά την Παρασκευή 7 Ιουνίου, στις συνήθεις ώρες.»

Είναι σαν να παραβιάζεται ένα από τα αρχαιότερα ταμπού του θρύλου της τάξης των κολασμένων: δεν παράγεις με τα τουφέκι στην πλάτη. Αλλά οι εγκέφαλοι της περικύκλωσης κρίνουν εδώ ότι μπορούν να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο. Αλλωστε η απάντηση των συνδικάτων πρ βλέπεται ηττοπαθής. Αναγγέλλουν μια συγκέντρωση για αύριο στις οκτώ στ Μυρώ. Μια συγκέντρωση οπισθοφυλακ πέντε χιλιόμετρα από το εργοστάσιο, ό οι βάρδιες των πεντέμισι και επτάμισι έχουν ήδη πιάσει δουλειά.

Αμετανόητοι, μερικοί νεαροί εργάτες ποφασίζουν να ζητήσουν βοήθεια. Η πρ τοβουλία δεν είναι παρά εν μέρει αυθόρ τη: ένα μέλος της UJC(ML), ο Ζαν Μι Νορμάν, «εγκατεστημένος» στο εργοστ σιο, τους υποδεικνύει το δρόμο προς τ Σχολή Καλών Τεχνών όπου έχουν ταμπ ρωθεί, καθώς η αστυνομία ανακτά τους π νεπιστημιακούς χώρους, οι ανυπότακτ φοιτητές.

Πέντε η ώρα. Ο Αλαίν Ζεσμάρ ακολο θησε τις οδηγίες και πλησίασε μέσα α μικρά δρομάκια. Παρατηρεί μέσα σ γκρίζα νύχτα τις εισόδους του εργ στασίου, τις σιλουέτες των χωροφυλάκω και των CRS, το λευκό ερπετό που σχ ματίζεται από τις οροφές των αστυνομικ αυτοκινήτων. Η Φλεν μοιάζει μ' ένα κακ φωτισμένο κλουβί, που οι κάτοικοί τ μοιάζουν με σκιές. Φοιτητές έρχονται σ μικρές ομάδες. Μερικοί κοιμήθηκαν στ σταθμό του Μυρώ αφού τελείωσαν το μο ρασμα των προκηρύξεων. Κάθοντα

*Το μεγαλύτερο εργοστάσιο της Ρενώ, μέσα στο Παρίσι.

μπροστά στην αλυσίδα των δυνάμεων καταστολής. Ο Αλαίν αναγνωρίζει φιλικά πρόσωπα.

–Είδες; Είναι καλύτερα κι απ' το ζωολογικό κήπο.

Η ομάδα περιφρούρησης της απεργίας είναι ακόμα μικρή: εκατό, εκατόν πενήντα άνθρωποι από τους οποίους τα δύο τρίτα εργάτες. Κανένας γνωστός συνδικαλιστής. Οι πρώτοι εργάτες φτάνουν με μοτοσακό και χωρίς δισταγμό προστίθενται στον αρχικό πυρήνα. Κατόπιν φτάνουν τα πούλμαν της επιχείρησης. Η κρίσιμη στιγμή. Οι μπάτσοι προχωρούν για να ελευθερώσουν το δρόμο. Αλλά οι εργάτες τον διασχίζουν, γυρνάνε την πλάτη στην είσοδο. Περιμένουν τη δεύτερη ομάδα, – έξι χιλιάδες άνθρωποι, το μεγαλύτερο μέρος της βάρδιας. Οι αντιπρόσωποι της CGT και της CFDT είναι τώρα παρόντες, έτοιμοι. Για να σκοτώσουν την ώρα κάνουν πλάκα με τις καινούργιες στολές των CRS, που δεν έχουν ξαναδεί: αντιασφυξιογόνες μάσκες, πλαστικές ασπίδες. Αυτοκίνητα γεμάτα ξεφορτώνουν φοιτητές. Ένα κασόνι που περιέχει κράνη και σιδερόβεργες αδειάζει γρήγορα.

–Διαλυθείτε, διαλυθείτε, φωνάζει ένας αστείος τύπος, παράξενα ντυμένος. Είναι ο επιθεωρητής, αδέξιος μέσα στη στολή του.

–Γέλοιε, φασουλή.

Οι κοροϊδίες ξεσπούν. Ένας νεαρός εργάτης του χώνει το δάχτυλο στην πλάτη. Γυρνάει:

–Ποιος το 'κανε αυτό; Θέλω να μάθω ποιος το 'κανε αυτό.

Τέλος του διαλείμματος. Η ατέλειωτη σειρά των πούλμαν της επιχείρησης χάνεται ως εκεί που φτάνει το μάτι. Κι αυτή τη φορά τα CRS ανοίγουν το δρόμο.

Ο Ζεσμάρ τρέχει μαζί με τους άλλους για να φωνάξει μόλις ανοίξουν οι πόρτες των αυτοκινήτων:

–Μην πηγαίνετε, μην μπαίνετε, η απεργία συνεχίζεται.

Οι περισσότεροι εργάτες ακούνε την έκκληση. Άλλοι βαδίζουν ως την είσοδο, αντιλαμβάνονται τα κράνη και τα δακρυγόνα και γυρνούν πίσω. Η διεύθυνση έχασε το παιγνίδι. Τα τέσσερα πέμπτα του προσωπικού έμειναν έξω.

–Μην προκαλείτε, μην προκαλείτε, συμβουλεύει η ντουντούκα της CGT.

Η «επίσημη» συνδικαλιστική συγκέντρωση στο Μυρώ είναι αποτυχημένη. Μπροστά σε τριακόσιους «πελάτες» ένας ομιλητής – της CFDT – σκαμπανεβάζει, αναποφάσιστος:

–Η κατάσταση είναι φλου. Κινείται σύντροφοι. Εξελίσσεται συνέχεια σύντροφοι.

Σωπαίνει, δέχεται να μετακινήσει το αυτοκίνητο μεγάφωνο προς την Ελιζαμπετβίλ, πλατεία Ετουάλ.

Ο Αλαίν Ζεσμάρ νοιώθει μια ιδιαίτερη συγκίνηση. Οι σύντροφοί του κι αυτός είναι περιτριγυρισμένοι από προλετάριους, εφτά χιλιάδες προλετάριους, βαπτισμένοι

σ' αυτή την αδελφική και βουερή μάζα. Ο γενικός γραμματέας της CGT μεταλλουργών φέρνει τον χαιρετισμό του Μπιγιανκούρ. Ο εκπρόσωπος της CFDT ευχαριστεί «τους συντρόφους φοιτητές που διεξάγουν μαζί με τους εργάτες έναν και τον αυτό αγώνα». Η συγκέντρωση, η αληθινή συγκέντρωση αυτή τη φορά, μπροστά στα μούτρα των μπάτσων, τελειώνει. Και να που ένα μουρμουρητό βγαίνει από τη μάζωξη: «Ο λόγος στους φοιτητές». Ένας από αυτούς, κοντά στο μνημείο των πεσόντων, σπρώχνεται προς το μικρόφωνο, που ένας στέλεχος της CGT αρχίζει μαζεύει. Διαμαρτυρίες. Ο Ζεσμάρ χειροκροτούμενος, αρπάζει το μικρόφωνο.

–Οι φοιτητές και οι καθηγητές που ήρθαν στη Φλεν δεν προσπαθούν σε καμία περίπτωση να διευθύνουν τον αγώνα των εργατών που ξέρουν πολύ καλά τι κάνουν. Ήρθαν για να τους προσφέρουν τη συμ-

παράστασή τους και να τεθούν στη διάθεσή τους.

Οι επευφημίες είναι ειλικρινείς, ουρανομήκεις, χαρούμενες. Ο Αλαίν ευτυχισμένος, δεν τολμά να ομολογήσει in petto ότι στο βάθος το ακροατήριο θα επιθυμούσε από τους πιο έμπειρους συντρόφους του Καρτιέ Λατέν μερικές πιο σαφείς οδηγίες. Βρίσκεται εδώ «στην υπηρεσία των» – έτσι προβλέπει η διανομή των ρόλων.

Κατά τις δέκα, αφού οι γραμμές είχαν αραιώσει, ετοιμάστηκε μια συνδικαλιστική αντιπροσωπεία για να ζητήσει μια συνάντηση με τη διεύθυνση. Ο Ζαν Μαρκ Σαλμόν είναι δίπλα από ένα πυροσβεστικό αυτοκίνητο του Μυρώ. Από τον ασύρματο ακούγεται η διαταγή να τους διαλύσουν. Τρεις συλλήψεις, ένα δακρυγόνο.

Ο Σαλμόν παίρνει μια πέτρα και τη ρίχνει ίσια μπροστά. Δέχεται στο πρόσωπο τη γροθιά ενός μέλους της CGT.

Αλλά οι συγκρούσεις γίνονται σοβαρές. Ο Ζεσμάρ αρπαγμένος από τους δικούς του («Κάτσε φρόνιμα, εσύ είσαι η μόνη μας δύναμη»), απομακρύνεται, απογοητευμένος. Οι «στρατιωτικοί» της UJ, οι ακροβολιστές της 22 Μάρτη, περνούν στο προσκήνιο. Δεν είναι μόνοι τους. Οι νεαροί εργάτες αδειάζουν τα ρεζερβουάρ από τα μηχανάκια τους, τραβάνε βενζίνη από τ' αμάξια. Οι φλόγες τυλίγουν τα πόδια των μπάτσων. Ένα κομμάντο των διαδηλωτών από την ανηφόρα του δρόμου σπρώχνει ένα τεράστιο άδειο βαρέλι μαζούτ προς τα CRS. Ο Σαλμόν θεωρεί απερισκεψία παρ' όλα αυτά να συνεχίσουν την κλιμάκωση σε μάχη «σώμα με σώμα». Διατάζει να μην χρησιμοποιούν τα κοκτέιλ μολότωφ.

Το μέτωπο δεν αργεί να χωριστεί, να διαλυθεί στους δρόμους της Ελιζαμπετβίλ. Οι πολιορκητές ανασυντάσσονται στο σιδηροδρομικό σταθμό που τον κρατούν για δυο ώρες. Κατόπιν φεύγουν από τις σιδηροδρομικές γραμμές.

Ήταν το προβλεπόμενο σχέδιο. Οι δυνάμεις καταστολής είναι ανίκητες αλλά βαριές. Τους παρασέρνουν στα χωράφια. Τους επιβάλλουν τις περιπέτειες ενός διάχυτου αντάρτικου – οι αξιωματικοί της χωροφυλακής θα 'πρεπε να μελετήσουν Μάο Τσε Τουνγκ. Ένα αναγνωριστικό ελικόπτερο παγιδεύει τις εστίες αναταραχής στις κοιλότητες των λόφων, στους φράχτες των λαχανόκηπων, ρίχνει δακρυγόνα. Ο Φιλίπ Μπαρέ ειδικεύεται στο να μαζεύει δικράνια που γίνονται πολύ καλές σφεντόνες. Ο Ολιβιέ Ρολέν απολαμβάνει αυτόν τον βουκολικό πόλεμο, τις διαδοχικές αναδιπλώσεις στα χωράφια, τις στάσεις κάτω από τις κερασιές.

Στην πόλη έχει λιγότερη πλάκα. Οι κάτοικοι των εργατικών κατοικιών κρύβουν πρόθυμα αυτούς τους λίγο τρελούς νέους που ταυτίζονται τόσο πρόθυμα με την υπόθεση των άλλων. Οι μπάτσοι ερευνούν, ψάχνουν, ρίχνουν δακρυγόνα ως και μέσα στα σπίτια, χτυπούν έναν εργάτη μέσα στην κουζίνα του.

Ο τύπος αναφέρει πενήντα τραυματίες.

.....

Ο Ζαν Μαρκ Σαλμόν υποδέχεται μια ομάδα βοήθειας που ήρθε βιαστικά από το Παρίσι για να σιγουρέψει την αλλαγή φρουράς. Είναι μεσημεράκι. Το υπαίθριο ραντεβού είναι κανονισμένο στην άκρη ενός νησιού του Σηκουάνα, όχι μακριά από το Μελάν. Μια γέφυρα βρίσκεται πάνω του. Ο Σαλμόν εξηγεί τη γραμμή, αλλά ένας σύντροφος από τη Σορβόννη, **ένας παπάς,** εκφράζει κάποιες επιφυλάξεις και η κουβέντα τραβάει σε μάκρος. Όλα γύρω είναι ήρεμα.

Το διάλειμμα τελειώνει. Μια φωνή: «Οι μπάτσοι». Ο Ζαν Μαρκ βλέπει στα διακόσια μέτρα καμιά δεκαριά χωροφύλακες να προχωρούν προς το μέρος τους. Χτυπημένος άγρια τη νύχτα της 24 Μάη δεν έχει σκοπό να τους αφήσει να τον πιάσουν. Αλλά όχι πανικός: έχει όλο τον καιρό να αδειάσει τις τσέπες του, να θάψει τις ενοχοποιητικές σημειώσεις. Κάποιος φωνάζει: «Στο νερό» και χωρίς σπρωξίματα οι φοιτητές πέφτουν στο ποτάμι.

Ο Σαλμόν πέφτει τελευταίος. Ο Σηκουάνας είναι κρύος, του κόβει την ανάσα. Κολυμπάει είκοσι μέτρα, περνάει κάτω από μια γέφυρα, διακρίνει τους συντρόφους του που φτάνουν ήδη στη δεξιά όχθη.

–Βγες από εκεί αλλιώς πυροβολώ!

Ένας μοτοσυκλετιστής έχει σταματήσει πάνω στη γέφυρα με το όπλο στα χέρια, σημαδεύοντάς τον. Μια περαστική γριά, κοντά στα κάγκελα, φωνάζει στον χωροφύλακα:

–Μα είστε τελείως τρελός; Δεν θα πυροβολήσετε βέβαια;

Κι άλλοι ένστολοι έρχονται αποφασισμένοι κοντά του. Ο Ζαν Μαρκ, ενοχλείται από τα ρούχα και τα παπούτσια του και επιταχύνει, επιπλέει όπως μπορεί.

Ένας άλλος κολυμβητής, τριάντα μέτρα δεξιότερα, μοιάζει να έχει προβλήματα. Βυθίζεται για λίγο, φωνάζει σηκώνοντας το μπράτσο. Ο Σαλμόν δεν τον αναγνωρίζει, προσπαθεί να πάει προς το μέρος του αλλά το αντίθετο ρεύμα τον εμποδίζει· το δερμάτινο μπουφάν του, φουσκωμένο από τον αέρα,, τον κρατά σαν σωσίβιο. Καμιά αντίδραση από τη μεριά των χωροφυλάκων. Αυτό κρατάει αρκετή ώρα. Ο Σαλμόν λαχανιάζει χωρίς να προχωρεί. Ένας τύπος με φόρμα πηδάει από τη γέφυρα, φτάνει στο μέρος όπου κουνιόταν το χέρι του νεαρού που είχε προβλήματα, τον πιάνει απ' τα ρούχα. Το ύφασμα σκίζεται. Ο Ζαν Μαρκ βλέπει το σώμα του άγνωστου συντρόφου να το παίρνει το ρεύμα.

Αφήνεται στο ρεύμα και ξαναβρίσκει, αρκετές εκατοντάδες μέτρα παρακάτω, ένα φίλο, καθηγητή γυμναστικής. Οι μπάτσοι είναι πάντα πίσω τους. Ξετρυπώνουν μια βάρκα. Τα κουπιά είναι πάνω. Διασχίζουν τον Σηκουάνα, φτάνουν στο Μυρώ, όπου όλος ο κόσμος τους πίστευε νεκρούς.

Ο εξαφανισμένος ονομαζόταν Ζιλ Τωτέν, δεκαεπτά χρόνων, μαθητής. Ανήκε στις ομάδες περιφρούρησης της UJ. Ήταν ειδικευμένος στο να παίρνει φωτογραφίες των φασιστών στις διαδηλώσεις. Στη Φλεν τραβούσε φωτογραφίες για την «Cause du Peuple»

.....

Δεν ήταν παρά η αρχή

Το εργοστάσιο της Φλεν αδειάστηκε πρόσκαιρα από τις δυνάμεις ασφαλείας. Αλλά την Τρίτη 11 Ιούνη, στο Σοσώ, μακριά από τους φοιτητές, μακριά από την πρωτεύουσα, τα CRS χτυπούν με μια σφαίρα των 9 χιλιοστών τον Πιερ Μπεγιό, κλειθροποιό στην Πεζώ, κατά τη διάρκεια μιας επιχείρησης ανάλογης με αυτήν της προηγούμενης εβδομάδας. Ένας άλλος εργάτης, ο Ενρί Μπλανσέ, σκοτώνεται πέφτοντας από έναν τοίχο. Οι συγκρούσεις, σύμφωνα με τους δημοσιογράφους, είναι εξαιρετικά βίαιες. Στο Καρτιέ Λατέν φτάνει ακόμα η φήμη ότι το σώμα ενός CRS, στραγγαλισμένου με μια αλυσίδα μοτοσυκλέτας πετάχτηκε από ένα ελικόπτερο. Η Λυών, το Σαιν Ναζαίρ, η Τουλούζη είναι θέατρα σοβαρών συμπλοκών.

Είναι οι τελευταίες και το ξέρουν. Αυτή την Τρίτη το απόγευμα η UNEF και τα διάφορα κομμάτια του «ρεύματος του Μάη» συγκεντρώνονται στο Γκαρ ντελ Εστ για να καταγγείλουν την καταστολή. Το μέρος είναι περικυκλωμένο, όσοι έρχονται πιάνονται και οδηγούνται σε τμήματα των προαστίων. Εβδομήντα δύο οδοφράγματα, όχι λιγότερα, υψώνονται σ' όλο το Παρίσι κατά τη διάρκεια της νύχτας. Οι δυνάμεις καταστολής δεν κουράζονται να τα καταστρέφουν – εκτός από εκείνα μπροστά στον παλιό σταθμό του Μονπαρνάς όπου υψώνονται γιγαντιαια οχυρώματα. Προσπαθούν κυρίως να αποκόψουν τις εστίες της λύσσας. Παρά την πολιορκία πέντε αστυνομικών τμημάτων, παρά τα δέκα κατεστραμμένα αστυνομικά αυτοκίνητα, ο μεγαλύτερος κίνδυνος a priori έχει αποφευχθεί – τα υπουργεία είναι γεμάτα, η εξουσία δεν βρίσκεται εν κινδύνω.

Οι φοιτητές ανάβουν φωτιές χαράς με τις προεκλογικές αφίσες. Οι ειδικοί των κομμάτων της αριστεράς προβλέπουν μια τεράστια γκωλική πλημμυρίδα. Οι φοιτητές κοροϊδεύουν: οι έννοιες της πλειοψηφίας και της μειοψηφίας έχουν χάσει στα μάτια τους κάθε νόημα. Όταν **το κύμα** θα ξαναδυναμώσει ο λαός εκμεταλλευμένος, προδομένος, θα αφήσει την οργή του να ξεσπάσει.

Δεν είναι παρά η αρχή.

Στις 12 Ιούνη η κυβέρνηση αναγγέλει τη διάλυση έντεκα «αριστερίστικων» οργανώσεων μεταξύ των οποίων της JCR, της UJC (ML) και του Κινήματος 22 Μάρτη. Ο Ντανιέλ Κον Μπεντίτ έχει ήδη περάσει παράνομα στη Γερμανία οδηγημένος από την Μαρί Φρανς Πιζιέ. Στις 13 Ιούνη η οργανωτική επιτροπή της Σορβόννης αποφασίζει να διώξει τους «κατανγκέζους» και να κλείσει για 48 ώρες τις πόρτες της σχολής. Η πολιτική και υγειονομική κατάσταση του χώρου απαιτεί ένα τεράστιο σκούπισμα.

Στις 14 Ιούνη η αστυνομία διώχνει από το Οντεόν τον «Λουλού», τον «Τζάκι» και τους άλλους που είχαν καταφύγει εκεί.

Στις 15 Ιούνη ο Ζιλ Τωτέν θάβεται υπό τους ήχους της Διεθνούς κάτω από βροχή γαρυφάλλων. Ένας εργάτης της Φλεν ορκίζεται εκδίκηση πάνω από τον τάφο του.

Στις 16 Ιουνίου η Σορβόννη καταλαμβάνεται χωρίς δυσκολία από την αστυνομία.

Στις 17 Ιούνη οι αλυσίδες της Ρενώ ξαναρχίζουν.

Στις 30 Ιούνη στο δεύτερο γύρο των βουλευτικών εκλογών, η πλειοψηφία που υποστηρίζει τον στατηγό Ντε Γκωλ καταλαμβάνει τις 358 από τις 465 έδρες στη νέα βουλή.

Εκλογές, παγίδα για μαλάκες!

Το '68 δεν ήταν μόνο το Μπέρκλεϋ, το Παρίσι, η Πολιτιστική επανάσταση στην Κίνα, ήταν ταυτόχρονα ο ξεσηκωμός των Πολωνών φοιτητών, όπου διαμορφώθηκαν πολλοί από τους μετέπειτα ηγέτες του KOR και της «Αλληλεγγύης», όπως ο Άνταμ Μίχνικ, και πριν απ' όλα η «Άνοιξη» της Πράγας. Να τι γράφει γι' αυτή σε ένα κείμενο γεμάτο πίκρα και μίσος για τους κατακτητές που δημοσιεύτηκε τον Αύγουστο του 1982 στη γαλλική εφημερίδα «Le Matin», ο Μίλαν Κούντερα.

ΠΡΑΓΑ 1968 ΤΟ ΧΤΥΠΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΡΑΛΟΓΟΥ

68 | 88

1. «Οι κρατούμενοι στο γκουλάγκ χάραζαν στο μέτωπό τους: Σκλάβος του Κομμουνιστικού κόμματος της Σοβιετικής Ένωσης. Ίσως ήρθε η στιγμή για να γραφτεί στο μέτωπο κάθε πολίτη της ΕΣΣΔ ένα άλλο τατουάζ, γραμμένο με αόρατη μελάνη: Υπηρέτης του Μεγάλου Στρατού της Ρώσικης αυτοκρατορίας».

Αυτή την ιδέα από το καταπληκτικό βιβλίο του Κορνήλιου Καστοριάδη («Μπροστά στον πόλεμο», 1981) φέρνω στο μυαλό μου όταν παρατηρώ τις φωτογραφίες της Πράγας του 1968, όπου ένα πλήθος νέων ανθρώπων περικυκλώνει τα άρματα μάχης. Βρίζουν, απειλούν, καταριούνται τους Ρώσους. Αλλά, κοιτάχτε καλά: επίσης συζητούν. Θέλουν να εξηγήσουν αυτό που συμβαίνει στην Πράγα: καμιά αντεπανάσταση δεν συνέβη, οι Τσέχοι θέλουν απλώς να προσαρμόσουν το σοσιαλισμό στην ανθρωπιστική τους παράδοση κλπ., κλπ. Αυτές οι φωτογραφίες αποτυπώνουν έναν παράλογο διάλογο, την παρεξήγηση του αιώνα: οι Τσέχοι νόμιζαν ότι μιλούν με τους αντιπροσώπους του διεθνούς κομμουνισμού. Στην πραγματικότητα απευθύνονταν στους «υπηρέτες του μεγάλου Αυτοκρατορικού Στρατού» που διψά να κατακτήσει τον κόσμο.

2. Οι δυτικοί πολιτικοί χαρακτήρισαν τότε την επέμβαση στην Πράγα σαν «μια απλή διαμάχη μέσα στην κομμουνιστική οικογένεια». Οικογένεια; Μαζί με την Αυστρία, η Ουγγαρία, η Πολωνία και η Τσεχοσλοβακία αντιπροσωπεύουν εδώ και αιώνες το σύνορο της Δύσης, δηλαδή του πολιτισμού που βασίστηκε στον ρωμαιοκαθολικό χριστιανισμό και στη χιλιόχρονη κοινή ιστορία που αρχίζει από τη γοτθική εποχή ως την Αναγέννηση και από τη Μεταρρύθμιση ως τις μέρες μας. Όλος ο κόσμος ξέρει πως οι κεντροευρωπαϊκές χώρες μετά τη Γιάλτα πέρασαν στη σφαίρα του κομμουνιστικού συστήματος. Ξεχνάμε το πιο ουσιαστικό και διαρκές στοιχείο αυτού του γεγονότος: πέρασαν στη σφαίρα ενός άλλου πολιτισμού.

Λέω ακριβώς πολιτισμού. Πράγματι η Ρωσία δεν είναι μόνο ένα έθνος ανάμεσα στα άλλα, αλλά ακριβώς ένας ολόκληρος πολιτισμός· ούτε χειρότερος ούτε καλύτερος από τον δικό μας, αλλά διαφορετικός: με μια άλλη ιστορία, μια άλλη νοοτροπία, ένα άλλο όραμα του κόσμου, έναν άλλο ιστορικό χρόνο (είναι πιο «νέος», πιο «ζωτικός») και πάνω απ' όλα είναι ένας πολιτισμός που, από τότε που υιοθέτησε την ορθοδοξία, αυτοκαθορίστηκε σαν διαφορετικός από τη Δύση και αντίθετος σ' αυτήν.

Δεν είναι λοιπόν το δράμα του κομμουνισμού αλλά αυτό της Δύσης που παίζεται στην Κεντρική Ευρώπη εδώ και τριάντα χρόνια· το δράμα μιας Δύσης που την απήγαγαν, τη μετατόπισαν, που της κάνουν πλύση εγκεφάλου για να της στερήσουν την ταυτότητά της.

Δεν θέλω να πω ότι το τέλος της Δύσης (και της Ευρώπης ειδικότερα) είναι αναπόφευκτο ή πιθανό, αλλά πώς να αρνηθεί κανείς ότι είναι δυνατό, ότι παίζεται; Αυτό που συμβαίνει στην Κεντρική Ευρώπη είναι μια εικόνα του εν δυνάμει δράματος της Ευρώπης ολόκληρης.

3. Φυσικά είναι οι ίδιοι οι κεντροευρωπαίοι κομμουνιστές που, στο όνομα του διεθνούς κομμουνισμού (που δεν υφίσταται), εγκατέστησαν στις χώρες τους τον ρώσικο κομμουνισμό· κανείς δεν μπορεί να τους συγχωρήσει. Παρ' όλα αυτά η δύναμη της συλλογικής μνήμης (οι συνήθειες της ανοχής και του πλουραλισμού, η βαθιά ατομικότητα) άρχισε σύντομα να τροποποιεί το σύστημα και τον τρόπο ζωής. Χωρίς τις ρώσικες επεμβάσεις, τα κεντροευρωπαϊκά καθεστώτα θα είχαν εδώ και πολύ καιρό μετασχηματιστεί ολοκληρωτικά και θα είχαν φτάσει σε μια μορφή δυ-

τική (και ασφαλώς πιο βιώσιμη) του σοσιαλισμού.

Δεν πρέπει (ω, όχι ακόμη) να συγχέουμε την Κεντρική Ευρώπη με τη Ρωσία! Βασισμένο στα εθνικιστικά ένστικτα του πληθυσμού, το καθεστώς στη Ρωσία (πέρα από κάθε δυσαρέσκεια) είναι δυνατό και σταθερό. Το σχεδόν υπεράνθρωπο κουράγιο των απομονωμένων διαφωνούντων είναι γι' αυτό ακόμη πιο θαυμαστό. Αλλά η εξέγερση της Βουδαπέστης δεν ήταν ο ξεσηκωμός των διαφωνούντων αλλ' αυτός ενός ολόκληρου έθνους! Γι' αυτό και δεν μπορούσε να γίνει στη Μόσχα αλλά έγινε ακριβώς στη Βουδαπέστη.

Στη διάρκεια της απεργίας στο Γκντανσκ το 1980 οι Πολωνοί εργάτες δεν τραγουδούσαν τη Διεθνή (όπως πρέπει να κάνει μια καθώς πρέπει εργατική τάξη) αλλά τον εθνικό τους ύμνο: «Η Πολωνία δεν χάθηκε ακόμη». Ήξεραν πολύ καλά τι τραγουδούσαν και η συμπεριφορά τους ήταν απόλυτα λογική: πρέπει πρώτα η Πολωνία να ζήσει και οι Πολωνοί να είναι κύριοι της Πολωνίας· μόνο κατόπιν θα μπορούσαν να γίνουν υπεύθυνοι και για το πολιτικό σύστημα της χώρας τους. Αν οι συγκρούσεις που ξέσπασαν τα τελευταία τριάντα χρόνια στη Βουδαπέστη, την Πράγα, τη Βαρσοβία ήταν τόσο δυναμικές και σκληρές, αν κινητοποιούσαν μια τόσο τεράστια μερίδα του πληθυσμού, ήταν επειδή δεν περιορίζονταν μόνο στο ζήτημα του πολιτικού συστήματος, αλλά βασίζονταν σε ένα δίλημμα πιο ουσιώδες: αυτές οι χώρες θα κατάφερναν να διατηρήσουν τον τρόπο ζωής τους, την ιστορική τους μνήμη, την ταυτότητά τους; Θα ζήσουν την ίδια τους την ιστορία ή θα αφεθούν να φιγουράρουν σαν παράρτημα στην ιστορία μιας ξένης χώρας;

4. Μετά την εισβολή του 1968 οι Ρώσοι έκαναν τα πάντα για να εκμηδενίσουν την τσέχικη κουλτούρα. Δεν θα έχω υπογραμμίσει ποτέ αρκετά αυτό το φαινόμενο του οποίου δεν καταλάβαμε τη σημασία: έκαναν κάθε προσπάθεια για να εξαφανίσουν όχι την αντιπολιτευτική κουλτούρα (που επιτίθεται ευθέως στο καθεστώς) αλλά την τσέχικη κουλτούρα ορθά-κοφτά (φιλοκομμουνιστική και αντικομμουνιστική, άθεη και καθολική, πολιτική και απολίτικη· λογοτεχνία, θέατρο, σινεμά, ιστοριογραφία, εκπαίδευση). Ακόμα και οι πιο σκληροί και οι πιο τρελοί τσέχοι κομμουνιστές δεν μπορούσαν να φανταστούν μια τέτοια πολιτιστική σφαγή. Στην πραγματικότητα, οργανώθηκε με κάθε λεπτομέρεια, όχι από αυτούς, αλλά από ειδικούς που ήρθαν από την αυτοκρατορία.

Για τα μεγάλα δυτικά έθνη αυτό μοιάζει ακατανόητο· δεν ανταποκρίνεται σε καμία τους ιστορική εμπειρία. Παρ' όλα αυτά ένα μικρό έθνος γνωρίζει καλά περί τίνος πρόκειται: αν θέλουν να το εξαφανίσουν αρχίζουν αποκεφαλίζοντας την κουλτούρα του.

Αλλά πράγματι απειλείται με θάνατο το τσέχικο έθνος; Και τι ακριβώς σημαίνει αυτό; Θέλουν να το εκρωσίσουν;

Πρέπει να εκφραστώ με περισσότερη ακρίβεια. Δεν αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο της μεταμόρφωσης των λαών της Κεντρικής Ευρώπης σε ρώσικο έθνος. Τους μετασχηματίζουν σε μέρος του ρώσικου πολιτισμού. Στο εσωτερικό αυτού του πολιτισμού τα μη ρωσικά έθνη (στερημένα από την πολιτική τους ανεξαρτησία) μπορούν να κρατήσουν τη γλώσσα και το φολκλόρ τους· μα θα πνίξουν (υπομονετικά, προοδευτικά) την κουλτούρα τους.

5. Το ξέρω, είναι δύσκολο να το πιστέψετε. Τι συμφέρον έχει το ρώσικο κράτος ώστε να βιάζει κατά τέτοιον τρόπο τους γείτονές του; Δεν μοιάζει με το αντίθετο, να έχει όλους τους λόγους να συντεθεί μαζί τους, να τους γοητέψει, να τους κάνει οπαδούς του; Ναι, οι νέοι Τσέχοι που είχαν περικυκλώσει τα άρματα είχαν την ίδια γνώμη. Γι' αυτό βρήκαν την εισβολή όχι μόνο σκανδαλιστική αλλά κυρίως ανιαρή, απίστευτη, ανεξήγητη, χαζή, ηλίθια, τρελή, ανορθολογική, μη λογική, διάβαζε μη πραγματική!

Γιατί διάολο ήρθαν αυτοί οι Ρώσοι;

Ο Cioran σ' ένα προφητικό κείμενο του 1960 («Η Ρωσία και ο ιός της ελευθερίας») το εξηγεί: «Υποτάσσετε τους άλλους για να σας μιμηθούν, για να σας ακολουθήσουν σαν μοντέλο, να ακολουθήσουν τις πεποιθήσεις σας και τις συνήθειές σας...» Οι Μεγάλες Αυτοκρατορίες «είναι ειδικές στο να εκμηδενίζουν τον αντίπαλο περιορίζοντάς τον στην εικόνα τους...»

Οι Ρώσοι ήρθαν στην Πράγα όχι για να καταστείλουν μιαν (ανύπαρκτη) αντεπανάσταση ή για να σώσουν μια στρατιωτική συμμαχία (που δεν κινδύνευε) αλλά για να περιορίσουν τη ζωή των Τσέχων στην εικόνα τους. Είναι τόσο προφανές όσο και ακατανόητο, στο βαθμό που «κατανοητό» σημαίνει «ορθολογικό». Αλλά μήπως οι ευρωπαϊκές δυνάμεις συμπεριφέρθηκαν ορθολογικά όταν παλιότερα δυτικοποίησαν τις αφρικανικές και αμερικανικές κουλτούρες;

Η θέληση για εξουσία δεν είναι ορθολογική. Τον Αύγουστο του 1968, οι Τσέχοι, αγνοί ορθολογιστές, δέχτηκαν το χτύπημα του παραλόγου.

MILAN KUNDERA

Εκθέσεις μαθητών μετά από μια βόλτα στο κατειλημμένο Α.Π.Θ.

«ΤΙ ΜΕ ΕΚΑΝΕ ΕΝΤΥΠΩΣΗ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ»

Εμένα μου άρεσε πιο πολύ τους μαθητές που έκαναν μάθημα σε μια σειρά. Τις τάξεις που ήταν αριθμημένες, δηλαδή σε μια αίθουσα είχε τον αριθμό 301 στην άλλη τον αριθμό 302, 303, 304 και άλλους αριθμούς. Σ' αυτούς τους αριθμούς έχει και το όνομα της αίθουσας π.χ. βιολογίας, ανθρωπολογίας, λαογραφικής, Ιταλικής, Γαλλικής, Αγγλικής, Γερμανικής, Ρωσικής και άλλες. Σ' αυτές τις σχολές είχε και παπάδες ακόμα και μαύρους από άλλες χώρες. Στα διαλείμματα πηγαίνανε στο κυλικείο για να πάρουνε κάτι να φάνε. Εκεί πέρα έχει και καρέκλες και τραπέζια για να κάθονται να τρώνε άμα θέλουνε. Εμείς πηγαίναμε και τα βλέπαμε όλα και μας άρεσε όλους πολύ.

ΣΤ2
Παναγιωτούδη Δέσποινα

Στο πανεπιστήμιο μας έκανε εντύπωση πιο πολύ, που οι φοιτητές ζωγράφιζαν στους τοίχους και έγραφαν διάφορα μηνύματα. Το κάθε σκίτσο είχε και το νόημά του: Εκτός από τις ζωγραφιές υπήρχαν σκουπίδια στο πάτωμα ή πακέτα από τσιγάρα, κουτιά από αναψυκτικά, με λίγα λόγια, υπήρχε μεγάλη ακαταστασία.

Όμως το πανεπιστήμιο είχε τα πλεονεκτήματά του. Π.χ. Είχε πολλές βιβλιοθήκες, όμως εμείς, επειδή ήταν πολύ μεγάλο, είδαμε μόνο τρεις. Την αγγλική βιβλιοθήκη, τη φιλολογική και την γαλλική. Είδαμε πάρα πολλά αμφιθέατρα, ήταν όπως τα αρχαία θέατρα. Πήγαμε στον τελευταίο όροφο που ακόμα δεν είχε χτιστεί. Ήμασταν πολύ τυχερές γιατί συναντήσαμε τυχαία μία καθηγήτρια που μας οδήγησε στα γραφεία των καθηγητών. Έπειτα την παρακαλέσαμε να βγούμε έξω στην βεράντα, έξω από τα υπόλοιπα γραφεία. Η μία πόρτα ακολουθούσε την άλλη.

Συναντήσαμε δύο στέκια τους στο ένα ζωγράφιζαν στους τοίχους ή σε χαρτιά και το άλλο ήταν κάτι σαν το κυλικείο μας μόνο που είχε τραπεζάκια και καρέκλες.

Όλα ήταν ευχάριστα στο πανεπιστήμιο, μα στο τέλος ακούσαμε και την κατσάδα ενός αυστηρού θυρωρού που ήτανε ο θυρωρός του πανεπιστημίου.

Παρασκευή 17 Δεκεμβρίου 1987

Μόλις φτάσαμε στο πανεπιστήμιο και μπήκαμε μέσα η πρώτη εντύπωση που μας έκανε ήτανε πως ο χώρος ήταν πολύ μεγάλος. Είχε πολλά πατώματα. Οι άνθρωποι δεν ήταν ίδιοι. Άλλοι ήταν μαύροι. Μπήκαμε σε αίθουσες που ήταν πολύ μεγάλες και είδαμε πως έκαναν μάθημα. Είχε και μια μεγάλη βιβλιοθήκη. Τα σκαλιά ήταν τόσο μεγάλα που κουραζόμασταν πολύ εύκολα. Όλοι μας κοιτούσαν πολύ περίεργα. Μπήκαμε σε μια αίθουσα που εκεί οι φοιτητές έπαιζαν σκάκι, ταύλι κ.ά. Είδαμε και κάποιο φοιτητή που ζωγράφιζε στον τοίχο. Τον ρωτήσαμε γιατί ζωγραφίζει τον τοίχο και μας είπε ότι πρέπει να τον ζωγραφίζουν τον τοίχο γιατί δεν θα ήταν ωραίος άμα ήταν σκέτος. Μετά πήγαμε απέναντι που ήταν ακόμα ένα πανεπιστήμιο. Μια φοιτήτρια που γνωρίσαμε μας πήγε στο κυλικείο που ήταν και αυτό επίσης πολύ μεγάλο. Εκεί μαζεύονταν πολύ φοιτητές, άλλοι τρώγανε, άλλοι πίνανε, άλλοι συζητούσαν και άλλοι διαβάζαν. Το παράξενο ήταν ότι κάθε τοίχος είχε και από διο ή τρεις ζωγραφχιές. Ο Κύριός μας μας είπε ότι 5.30 ώρα να μαζευτούμε στα σκαλιά. Εμείς πήγαμε, αλλά ξαφνικά ήρθε ένας γέρος και μας φώναζε να φύγουμε. Αλλά ευτυχώς ήρθε ένας καθηγητής και μας υποστήριξε. Πάντως εμείς ευχαριστηθήκαμε πάρα πολύ.

Ελένη Αλεξίου, Κώστας Αβραμίδης,
Δημήτρης Βαΐδης, Ελένη Αγγελοπούλου
1 ομάδα

Ξεκινήσαμε η ώρα 3:30 το μεσημέρι. Μπήκαμε σε ένα λεωφορείο και ξεκινήσαμε να πάμε στο Πανεπιστήμιο. Κατεβήκαμε στην Έκθεση και είχαμε περάσει έναν κεντρικό δρόμο. Σε λίγη ώρα είχαμε φτάσει στην πόρτα του Πανεπιστημίου. Όταν μπήκαμε αντικρύσαμε δύο μεγάλα κτίρια και τότε είχα ρωτήσει τον δάσκαλο μου τι είναι αυτά τα κτίρια. Και ο κύριος με απάντησε ότι είναι το Πανεπιστήμιο. Μπήκαμε μέσα στο παλιό κτίριο και κατεβήκαμε στο υπόγειο. Εκεί με έκανε εντύπωση ότι μέσα σε ένα χώρο ζωγραφίζανε στον τοίχο και ότι έγραφαν συνθήματα σε ένα τσουβάλι. Ύστερα ανέβηκα στον 1ο όροφο και είδα έναν χώρο πολύ μεγάλο που τον έλεγαν αμφιθέατρο. Στο άλλο το κτίριο που ήταν αντίκρυ στο παλιό κτίριο με έκανε και εκεί εντύπωση. Αυτό το κτίριο λεγοταν καινούργιο. Στο καινουργιο, όταν μπήκαμε μέσα κατέβηκα στο υπόγειο και είδα ένα κυλικείο. Προχώρησα λίγο ακόμα και είχα δει μια τυπογραφική μηχανή. Ανέβηκα ύστερα στον 1ο όροφο και μπήκα σε μια αίθουσα που οι θέσεις σηκώνονταν προς τα επάνω. Ύστερα συγκεντρωθήκαμε η ώρα 5:15 και πήγαμε στη στάση του λεωφορείου και ήρθαμε στα σπίτια μας.

Σάκης Καλούτσικος

ΚΑΤΑΛΗΨΕΙΣ Τ.Ε.Λ.

«... μετράω τις ώρες για να ξαναγυρίσω στην κατάληψη»

Μετά το θερμό Νοέμβρη της φοιτητικής έκρηξης, έρχεται η μαθητική έκρηξη των ΤΕΛ. Το ένα μετά το άλλο ξεκινούσαν καταλήψεις έχοντας μι μια σειρά αιτημάτων με κύριο τη διατήρηση του ποσοστού εισαγωγής αποφοίτων ΤΕΛ σε ανώτερες βαθμίδες. Θέλοντας λοιπόν να δούμε και να συζητήσουμε από κοντά με τους καταληψίες μαθητές, πήγαμε στο πρώτο ΤΕΛ το οποίο μέχρι τότε πραγματοποιούσε κατάληψη 18 ημερών.

Περάσαμε δυο ώρες κουβεντιάζοντας μαζί τους. Η συζήτηση που ακολουθεί νομίζουμε ότι είναι αρκετά ενδεικτική για το πώς αντιμετωπίζουν σήμερα οι μαθητές των ΤΕΛ την πολιτική, τα κόμματα, τις καταλήψεις, τα προβλήματα που έχουν σαν μαθητές και νέοι.

ΡΗΞΗ : Τι θα λέγατε να κουβεντιάσουμε κάποια ενημερωτικά πράγματα. Δηλαδή πόσες μέρες είναι η κατάληψη, για τη συμμετοχή των παιδιών, τι γενικές συνελεύσεις έχουν γίνει, τι κλίμα επικρατεί αυτές τις μέρες στα σχολεία.

ΘΑΝΑΣΗΣ : 18 μέρες κατάληψη. Η συμμετοχή ήταν μεγάλη. 225 άτομα είναι οι καταληψίες. Τα άτομα που δεν συμμετέχουν είναι 49. Κάθε μέρα είμαστε γύρω στους 50. Αυτό δε συνεχίζεται μέχρι τώρα. Οι πιο πολλοί έρχονται τα βράδια όπου κοιμούνται ή ξενυχτάν εδώ στο σχολείο. Πρώτα τα πρωινά και γενικότερα τη μέρα μετρούσαμε τους τοίχους σε αντίθεση με σήμερα που τα βράδια είναι οι πιο πολλοί, όπου παίζουν χαρτιά, τρώνε, πίνουν.

Ρ : Έχετε κάνει πολλές συνελεύσεις ή μία και ξεμπερδέψατε;

Θ : Όχι. Συνελεύσεις γενικές γίνονται κάθε Δευτέρα. Κάναμε την Τετάρτη μία γενική συνέλευση τριών ωρών που δίνει το σχολείο και αποφασίσαμε κατάληψη. Από τότε κάθε Δευτέρα γίνεται συνέλευση. Έχουμε κάνει γύρω στις τρεις-τέσσερις. Τώρα όσον αφορά τη συντονιστική επιτροπή γίνονται συνήθως έκτατες συνεδριάσεις χωρίς συγκεκριμένο αριθμό ατόμων.

Ρ : Οι γενικές συνελεύσεις έχουν πάντα πολύ κόσμο;

ΣΤΡΑΤΟΣ : Έχουν κόσμο γιατί μαζεύονται τα παιδιά για να δουν τι θα αποφασιστεί, τι θα συμβεί. Όσον αφορά τη συντονιστική αυτή έχει σχήμα πυραμίδας ή μάλλον καλύτερα βέλους. Αποτελείται από 20 άτομα, αλλά μέσα απ' αυτά έχουμε δημιουργήσει ένα κεφάλι από 6 άτομα για να μπορεί να κινείται γρήγορα.

Θ : Αυτοί οι έξι είναι αυτοί που θα μένουν στο σχολείο, θα είναι πάντα εδώ, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι και οι υπόλοιποι δεν ξενυχτούν.

Ρ : Το σχολείο πόσους μαθητές έχει συνολικά;

Θ : Έχει 250 μαθητές. Οι 25 έχουν σταματήσει οπότε είναι 225.

Ρ : Δηλαδή στις συνελεύσεις η συμμετοχή είναι καθολική;

Θ : Ένα πολύ μικρό ποσοστό δεν έρχεται. Οι μαθητές στη συνέλευση είναι τουλάχιστον 200.

Ρ : Την κατάληψη πώς την έχετε οργανώσει; Έχετε κάποιες ομάδες που λειτουργούν;

Σ : Όλα τα βάρη πέφτουν στη συντονιστική επιτροπή, γι' αυτό είναι και 20 άτομα. Τώρα το κεφάλι που υπάρχει, δηλαδή τα έξι άτομα, μπορούν να αποφασίζουν αν λείπουν οι υπόλοιποι και ειδοποιούν. Έτσι άλλοι πάνε στα σχολεία, άλλοι στο Πολυτεχνείο, άλλοι στη Σιβιτανίδειο που γίνονται οι συνελεύσεις. Ομάδες περιφρούρησης δεν χρειάζονται γιατί δεν έχουμε μεγάλο κτίριο. Υπάρχουν δύο πόρτες. Η μια πάντα έχει κόσμο και η δεύτερη που είναι από τη πίσω μεριά χρειάζεται κόσμο και πάμε μόνο τα βράδια.

Θ : Βέβαια έχουμε ένα πρόβλημα, ότι δεν μπορούμε να κάνουμε κατάληψη ολικό. Η σχολή είναι νοικιασμένη και μέσα στο κτίριο είναι γραφεία που είναι λογιστικά. Υπάρχουν τα γραφεία της τεχνικής σχολής που είναι απογευματινή.

Σ : Γενικά με το κτίριο έχουμε μπέρδεμα. Απλά έχουμε αποφασίσει αν δημιουργηθεί πρόβλημα για να ακουστούμε σαν πρώτο ΤΕΛ πάντα, να κάνουμε κατάληψη ολική. Δηλαδή όλο το κτίριο, γιατί στεγάζεται εδώ η Διπλάρειος τεχνική σχολή, η πολεοδομία που είναι από τη πίσω μεριά, το δημοτικό. Αυτό το πρόβλημα θα το δούμε τη Δευτέρα στη συνέλευση, γιατί υπάρχει και ένα άλλο. Θέλουν κάποιοι να λήξει η κατάληψη.

Ρ : Τα παιδιά θέλουν ή έπεσε γραμμή από κανένα κόμμα;

Σ : Δυστυχώς. Ειπώθηκε ότι έγινε επειδή η ΚΝΕ πήγε καλά στις φοιτητικές εκλογές. Εν τω μεταξύ στη συν. επιτροπή υπάρχουν τρία άτομα οργανωμένα που ανήκουν σ' αυτή την παράταξη και βλέπουμε τι γίνεται. Π.χ ο ένας απ' αυτούς στη συντ. επιτροπή άφησε να εννοηθεί ότι "παιδιά καλά αγωνιστήκαμε, κερδίσαμε αυτά και αυτά, αλλά την κατάληψη να την συνεχίσουμε μέχρι τις 16 του μήνα και από κει και πέρα να την σταματήσουμε".

Ρ : Τα μέλη της συντονιστικής, της μεγάλης, είναι ανακλητά; Δηλαδή κάθε συνέλευση βγάζει και διαφορετικά άτομα;

Σ : Όχι. Είναι ανάλογα με το πόσο δουλεύεις για την κατάληψη.

Θ : Για παράδειγμα από τους 20 οι πέντε δεν δουλεύουν καθόλου.

Ρ : Εκδηλώσεις έχουν γίνει όλο αυτό το καιρό;

Σ : Έγινε μια προσπάθεια αλλά απέτυ-

χε. Είμαστε πολύ λίγοι.

Θ : Είχαμε πει να γίνει ένα πάρτυ, να μαζευτούν τα παιδιά από τα σχολεία αλλά δεν είχε επιτυχία.

Σ : Μαζευτήκαμε γύρω στα τριάντα άτομα. Έτυχε να έχουμε και γενέθλια κείνη την ημέρα. Και έτσι φάγαμε τουρτούλες. Καλά ήταν. Τόσες μέρες στην κατάληψη δεν έχω βγει καθόλου. Κοντεύω να παλαβώσω.

Θ : Και γω 18 μέρες δεν έχω βγει. Μόνο για μπάνιο και λεφτά έχω πάει σπίτι μου.

Ρ : Έχετε προσπαθήσει να κάνετε εκδηλώσεις ή συζητήσεις και δεν υπάρχει ενδιαφέρον;

Θ : Είχαμε σκεφθεί να προβάλουμε ταινία αλλά σκάλωσε στις μηχανές προβολής, στις ταινίες...

ΓΙΩΤΑ : Είχαμε φτιάξει και σταθμό...

Θ : Ναι. Μόνο που μας χάλασε και δεν μπορέσαμε να τον ξαναφτιάξουμε. Εν τω μεταξύ ήταν μικρός και καπελωνόταν από άλλους μεγαλύτερους.

Ρ : Είχε εκπέμψει καθόλου;

Θ : Ναι μια βδομάδα αλλά μετά χάλασε και σταματήσαμε.

Σ : Εμείς είχαμε και πρόβλημα με το σταθμό. Δεν μας έπιαναν εδώ κοντά και μας έπιαναν μακριά. Πχ. Αιγάλεω, Ασπρόπυργο. Και αυτό γιατί δεν μπορούμε να βγούμε στην ταράτσα, να βάλουμε κεραία και περνάμε από τις άλλες τις πολυκατοικίες.

Ρ : Με τα άλλα λύκεια έχετε βρεθεί καθόλου;

Θ : Πηγαίνουμε στο τέταρτο και στη Σιβιτανίδειο. Συνήθως σε αυτά που είναι γύρω μας.

Ρ : Οι συντονιστικές επιτροπές βρίσκονται μεταξύ τους;

Θ : Θα φέρω ένα παράδειγμα. Είχε έρθει ένα παιδί απ' το τέταρτο ΤΕΛ αλλά στο τέλος το γυρίσανε σε προσωπικό στυλ και μαλώναμε κνίτες με ανεξάρτητους.

Ρ : Αλληλοενημέρωση μεταξύ των σχολείων γίνεται;

Θ : Ναι γίνεται. Μας έχουν πάρει τηλέφωνο από Σερβία. ('Οχι Σερβία,έτσι το λένε αυτοί, από Κοζάνη). Τα παιδιά τα φιλοξενήσαμε εδώ μια βραδιά. Τους φάνηκε και άνοστο το φαγητό μας.

Ρ : Μαγειρεύετε εδώ;

Σ : Ναι, είμαστε το μοναδικό σχολείο που το μόνο καλά οργανωμένο είναι το φαγητο. Δεν ζητάμε από πουθενά, ούτε ψωνίζουμε από έξω, όπως γίνεται με το τέταρτο που χαλούν πολλά λεφτά στα φαστ-φουντ για να τρώνε.

Ρ : Στις συναντήσεις τις μεγάλες που είχαν γίνει στο Πολυτεχνείο είχατε πάει;

Σ : Είχαμε πάει. Εκεί είχαν τα μαύρα τους τα χάλια όλοι. Πρώτα απ' όλα έχουν γίνει δύο συνελεύσεις και θα γίνει άλλη μία. Θα ξεκινήσω από τη πρώτη συνέλευση και θα σου πω τη προσωπική μου γνώμη που όμως την έχουν και πολλά άλλα παιδιά. Βασικά πάει να γίνει μια διάσπαση. Και αυτό φάνηκε και στη περικύκλωση που κάναμε στο υπουργείο.

Καταληψίες μαθητές παρεμβαίνοντας στην παρέλαση της 25ης Μάρτη

Θ : Θάθελα να πω κάτι για τη πορεία αυτή. Είμαστε μαζεμένοι όλοι οι ανεξάρτητοι, και οι κνίτες μας φώναζαν πως είμαστε καπελωμένοι και έκαναν αλυσίδες. Οπότε πετάγεται ένα παιδί και λέει εσείς είσαστε καπελωμένοι και του τραβά απ' τη κωλότσεπη ένα "Ριζοσπάστη". Για πότε όλοι όσοι ήταν στην αλυσίδα εξαφάνισαν τον "Ριζοσπάστη"..! Τον έβαλαν όλοι μέσα στις μπλούζες τους.

Σ : Δεν είναι μόνο αυτό. Είχαν κατεβάσει στην πορεία ειδικά στελέχη της ΚΝΕ,ΕΣΑΚ-Σ και δεν συμμαζεύται, Καραγιαννίδης και ΣΙΑ. Εν τω μεταξύ τουλάχιστον για τη πορεία είχε κανονιστεί να φύγει από την Κάννιγγος και μετά την αναβάλανε για να περάσει από Ομόνοια. Εξ' άλλου είχε βγει το δικό μας το σχολείο, η Σιβιτανίδειος, 20 σχολεία γενικά τα οποία είχαν κατέβει ανεξάρτητα, γι' αυτό υπάρχουν και δύο συντονιστικές. Η συντονιστική η μεγάλη και η συντονιστική καταλήψεων.

Θ :'Εχουμε ένα πρόβλημα με τη συντονιστική. Ο πρόεδρος του δικού μας 15μελούς είναι οργανωμένος κνίτης. Αυτός είχε διακόψει το σχολείο εδώ και δύο μήνες και τώρα που έγινε η κατάληψη ήρθε πάλι για να μας δημιουργήσει προβλήματα.

Σ : Αλλά καλύτερα να επανέλθουμε στη συνέλευση του Πολυτεχνείου. 'Οταν μάθαμε το βράδυ ότι γίνεται αυτή η συνέλευση έπρεπε να στείλουμε ένα όργανο να μας εκπροσωπήσει. Καλέσαμε έκτακτη συνέλευση. 'Ηταν μέλη της συντονιστικής και παιδιά που βρίσκονταν εκείνη την ώρα στο σχολείο. Εκλέξαμε δύο άτομα τον Χρήστο και τον 'Αρη. Εγώ θα πήγαινα σαν απλός παρατηρητής χωρίς δικαίωμα λόγου. Πηγαίνοντας εκεί είδαμε στην είσοδο ένα χαρτί που έλεγε ότι το πρώτο ΤΕΛ εκπροσωπείται. Αντιδράσαμε και μας είπαν ότι είχαν πάει και είχαν δηλώσει έτσι. Τελικά έγραψαν τα ονόματά μας και μπήκαμε μέσα. Στο προεδρείο είδαμε το πρόεδρο του 15μελούς που είχε παρουσιαστεί σαν εκπρόσωπος του πρώτου ΤΕΛ και πρόεδρος της συντονιστικής του ΤΕΛ. Ζητήσαμε ένσταση. Βρίσκονταν και άλλα δυο παιδιά έτσι αυθαίρετα στο προεδρείο. Και όταν κάποιος τους ζήτησε ν' αποδείξουν από που είναι εκλεγμένοι αυτοί μπουρδούκλωσαν τη συζήτηση και στο τέλος παρουσίασαν 9 σχολεία που είχαν ψηφίσει για να βγουν αυτοί. 'Αλλωστε αυτοί είχαν μαζέψει μερικά σχολεία για να βγάλουν άλλο ψήφισμα και να δημιουργήσουν άλλη συντονιστική. Αλλά η εκπροσώπηση ήταν ελάχιστη γιατί και λίγα σχολεία ήταν και δεν υπήρχαν παιδιά από άλλες πόλεις. Συγκεκριμένα ήταν 26 σχολεία και δύο σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων. Και έτσι απαίτησαν με τσαμπουκά να ψηφιστεί το ψήφισμα. Εξ' άλλου η πλειοψηφία του προεδρείου ήταν οργανωμένη στην ΚΝΕ. Εκμεταλλεύτηκαν τις υποχωρήσεις που κάναμε εμείς για να μην φανεί η διάσπαση. Πριν πάμε να δώσουμε το ψήφισμα το βράδυ στη Βουλή, είχε γίνει μια δεύτερη συνέλευση στο Πολυτεχνείο, στην οποία είχε πάλι δημιουργηθεί πρόβλημα. Είχαμε πάει να καταθέσουμε το ψήφισμα το οποίο είχε ψηφισθεί στη Σιβιτανίδειο δύο μέρες πριν γίνει η συνέλευση. 'Οταν το πήγαμε στη συνέλευση για να ψηφιστεί και από άλλα σχολεία που τυχόν δεν παρευρίσκονταν , το τι έγινε εκεί δεν περιγράφεται. Το ψήφισμα φτάνοντας στην έδρα εξαφανίστηκε κάτω από άλλα χαρτιά και φυσικά δεν διαβάστηκε καθόλου. 'Ετσι μετά απ' όλα αυτά το παραδώσαμε οι ίδιοι στη Βουλή (πρώτο και τέταρτο ΤΕΛ).

Ρ : Στην εκδήλωση που είχαν κάνει οι συσπειρώσεις,τα παιδιά ,μας είχαν πει ότι λειτουργούν δύο συντονιστικές. Μια ελεγχόμενη από την ΚΝΕ και μια συντονιστική των καταλήψεων. Η συντονιστική αυτή έχει βρεθεί καθόλου; Γίνονται συζητήσεις;

Σ : Να σου πω. Αποτελείται από 20 σχολεία που θεωρούν την πρώτη καπελωμένη. Είναι το πρώτο, η Σιβιτανίδειος, το τέταρτο, δυο σχολεία από το Χαλάνδρι, ένα σχολείο από το Πειραιά, είναι και άλλα που τώρα δεν τα θυμάμαι. Τώρα που είπα για Πειραιά. Στην πρώτη συνέλευση, όταν είχε γίνει η φασαρία, πετάχτηκε ο πρόεδρος του 15μελούς μας γιατί είχε έρθει μια ΤΕΣ που είχε ξεκινήσει πρώτη τις καταλήψεις μαζί με την Καβάλα, και τους έλεγε "ποιός σας είπε να έρθετε εδώ, αυτή η συνέλευση αφορά μόνο τα ΤΕΛ". Τα παιδιά του απάντησαν ότι από τη στιγμή που κάνουν και αυτοί κατάληψη ο αγώνας είναι κοινός. 'Ετσι

δημιουργήθηκε μεγάλη σύγχυση για τα άτομα που απαρτίζαν το προεδρείο,όπως για παράδειγμα υπάρχει αμφιβολία αν είναι μαθητής ο πρόεδρος του ΣΕΜΕ, ο οποίος είχε αναλάβει τη διαδικασία της συζήτησης και έτσι έδινε το λόγο όπου ήθελε αυτός χωρίς να αφήνει πολλά άλλα παιδιά να μιλάνε.

Ρ : Εδώ στο σχολείο,υπήρχε από πριν κάποια ομάδα μαθητών που κατέβηκε στη συνέλευση με πρόταση για κατάληψη ή έτσι αυθόρμητα δημιουργήθηκε ένας χώρος;

Σ: Αυτό που παινεύονται οι κνίτες είναι ότι ήρθε ο πρόεδρος του 15μελούς και οργάνωσε την κατάληψη. Τώρα βέβαια δεν ξέρω αν ήταν η γραμμή της ΚΝΕ ή όχι. Το πιό πιθανό είναι να πήρε γραμμή για να δημιουργήσει όλη αυτή τη κατάσταση.

Ρ : Εσείς οι ανεξάρτητοι μέσα στο σχολείο λειτουργείτε σαν ομάδα;

Θ : Όταν είχαμε πάρει την πρώτη συνέλευση, είχαν έρθει κάτι παιδιά από τα κλαδικά που είχαν κάνει πέρυσι καταλήψη και μας ενημέρωσαν για τα διάφορα καπελώματα. Έτσι κάποια παιδιά είχαμε δηλώσει ανεξάρτητοι και την επόμενη στη συνέλευση βάλαμε θέμα για τον πρόεδρο ότι δεν έπρεπε να είναι στη κατάληψη μιας και είχε διακόψει το σχολείο. Έτσι δημιουργήθηκε διχόνοια με τους κνίτες.

Ρ : Με τους γονείς έχετε προβλήματα;

Θ : Αυτό το σχολείο δεν έχει σύλλογο γονέων και κηδεμόνων. Γι' αυτό γύρω στα 80 παιδιά πήραν τηλέφωνο για να τους ειδοποιήσουν. Ήρθαν γύρω στους 50 γονείς ανάμεσα στους οποίους βρέθηκαν και τρεις ασφαλίτες με πολιτικά. Αποφασίστηκε να δημιουργηθεί ένας σύλλογος και έφτιαξαν ένα ψήφισμα.

Σ : Το ψήφισμα αυτό πήγε χτές ή προχτές στον υπουργό Παιδείας τον Τρίτση, ο οποίος τους έβρισε ψεύτες, συκοφάντες, γενικά ό,τι έλεγε και σε μας.

Ρ : Η στάση των γονιών αλλά και των καθηγητών είναι θετική απέναντί σας;

Θ : Δεν έχουμε προβλήματα. Να σκεφτείς ότι ο λυκειάρχης την πρώτη μέρα της κατάληψης ξενύχτησε μαζί μας.

Σ : Έχουμε βάλει ένα ωράριο για να πηγαίνουν αυτοί που υπογράφουν. Απ' τις 8.30 μέχρι τις 8.45. Όποιος δεν πηγαίνει εκείνη την ώρα δεν τον δέχεται ο ίδιος ο λυκειάρχης.

Ρ : Με τις δηλώσεις αυτές δημιουργήθηκε πρόβλημα; Δηλαδή υπήρξαν πολλοί μαθητες που υπέγραψαν;

Σ : Δηλώσεις του ν.105 δεν εμφανίστηκαν εδώ καθόλου.

ΒΑΣΩ : Στην πρώτη συνέλευση όλοι είχαν πει ναι στη κατάληψη, εκτός από 2-3 παιδιά που διαφωνούσαν, και τα οποία θα υπέγραφαν ενάντια στην κατάληψη. Λίγο αργότερα συναντήσαμε γύρω στα 10-15 παιδιά τα οποία πήγαν να υπογράψουν.

Σ : Όταν μπήκε το θέμα των απουσιών έφθασαν γύρω στα 50 άτομα γιατί φοβήθηκαν μη μείνουν.

Ρ : Αυτοί που υπέγραψαν, συμμετέχουν στην κατάληψη;

Σ : Όχι, αλλά και να ήθελαν θα τους κλείναμε την πόρτα. Εν τω μεταξύ όποια παιδιά έρχονται μέσα στη κατάληψη μετά δεν ξαναβγαίνουν μέχρι το μεσημέρι. Έτσι κι αλλιώς όταν είχαμε μάθημα κάθονταν μέχρι τις 2.

Θ : Σκέφτονται πολύ άσχημα. Αφήνουν εμάς τους μαλάκες να σκοτωνόμαστε και αυτοί πάνε βόλτα στο χωριό τους, βγαίνουν με τις κοπελιές τους κλπ.

Ρ : Ο σύλλογος των καθηγητών έχει πάρει απόφαση να περάσει τις απουσίες ή όχι;

Ήρθε χτες ένα τέλεξ και ο λυκειάρχης μας καλεί σαν συντ. επιτροπή ή και τους μαθητές ακόμη, σε άτυπη συζήτηση μαζί με τους γονείς να βρούμε μια λύση όταν εκπληρωθούν τα αιτήματά μας να συμπληρώσουμε τις χαμένες ώρες. Εμένα μου φαίνεται πολύ διπλωματικό. Μας είπε ότι αν έχουμε 17 μέρες κατάληψη, δηλ. έχουμε χάσει 17 μέρες μάθημα, μπορούμε αν τελειώσει η κατάληψη ή εκπληρωθούν τα αιτήματά μας , να ζητηθεί παράταση του χρόνου χωρίς βέβαια να δεσμεύσει τους καθηγητές να γίνεται αυτό πάντα, χωρίς να κόψει αργίες , ούτε τις 15 μέρες του Πάσχα. Μήπως τυχόν αυτό ευνοήσει κάποιες διαδικασίες που θέλουν να μειώσουν τις διακοπές και τις αργίες; Έτσι πρότεινε όσες μέρες χάθηκαν, τα μαθήματα να αναπληρωθούν στο μισό χρόνο. Τελικά απόφαση δεν βγήκε μια και η συζήτηση ήταν άτυπη. Πάντως πολλοί από μας δεν θα λήξουν την κατάληψη αν δεν εκπληρωθούν τα αιτήματά μας ακόμα και αν τα άλλα σχολεία σταματήσουν.

Ρ : Έχετε έρθει σε επαφή με Γενικά λύκεια για τυχόν επέκταση του αγώνα σας;

Σ : Είχε έρθει ένα λύκειο από το Άργος. Αλλά γενικά δεν έχουμε κάνει κάποιες επαφές.

Ρ : Μετά από τόσες μέρες κατάληψη βλέπετε να υπάρχει κάποια προοπτική να συνεχιστεί αυτή η ιστορία;

Θ : Ειπώθηκε ότι ο υπουργός δεσμεύτηκε για ένα αίτημά μας, μετά όμως το 1989. Είναι αυτό που ζητάμε αύξηση του ορίου στα ΤΕΙ. Δηλ. να φθάσει τα 23%.

Σ : Εγώ αυτό δεν το θεωρώ τίποτα σημαντικό. Τώρα για να μας βλέπεις εδώ μέσα σημαίνει ότι αισιοδοξούμε για τις προοπτικές αυτών των καταλήψεων.

Θ : Εγώ είμαι απαισιόδοξος γιατί από τη στιγμή που δεν υπάρχει κανένας διάλογος με τον Τρίτση, τα πράγματα δεν δείχνουν να είναι καλά. Συνέχεια βρίζει τους μαθητές τους λέει ψεύτες, θρασείς και άλλα.

Ρ : Τόσες μέρες που κάνετε κατάληψη έχει αναπτυχθεί μεταξύ σας αλληλεγγύη, νοιώθετε ότι μπορείτε να κάνετε κάτι κοινό όλοι μαζί;

Θ : Το βασικό είναι ότι πριν δεν γνωριζόμαστε καθόλου. Δεν ήξερε ο ένας τον άλλον. Αντίθετα με την κατάληψη γνωριστήκαμε, έχουμε γίνει μια παρέα.

Σ : Άλλωστε μαγειρεύουμε εδώ, παίρνουμε και καμιά μπύρα. Είναι καλά.

ΓΙΩΤΑ : Βέβαια έχουμε προβλήματα με τις προκηρύξεις. Αναγκάζομαι να τις χτυπάω ανά τρεις με καρμπον στην γραφομηχανή, γιατί χρειαζόμαστε κάθε φορά γύρω στα 80-100 κομμάτια. Κουραζόμαστε πολύ.

Ρ : Το σχολείο σας πιστεύετε ότι θα κρατήσει;

Σ : Ότι και να γίνει τη Δευτέρα στη συνέλευση, ακόμα και αν αποφασιστεί από ορισμένους να λήξει η κατάληψη, κυρίως δηλαδή από τους κνίτες, εμείς είμαστε αποφασισμένοι να κρατήσουμε το κτίριο έστω και αν μείνουμε ελάχιστοι.

Ρ : Η ΚΝΕ έχει δύναμη στο σχολείο σας;

Θ : Μόνο νεύρα έχει. Είναι όλο μουρμούρα και φωνές. Έτσι και μεις, δεν τους δίνουμε σημασία, τους αφήνουμε να λένε...

Σ : Φωνάζουν συνεχώς κι ας είναι μόνο τέσσερις. Κλείνει ο λαιμός τους, ξανανοίγει και πάλι τα ίδια. Έχουμε βαρεθεί να τους ακούμε.

Γ : Για αύριο στη συνέλευση υπάρχει συγκεκριμένη πρόταση, όσοι είναι κνίτες να φύγουν από τη συντονιστική επιτροπή, αφού διαφωνούν με την κατάληψη.

Ρ : Άλλες οργανώσεις ή κόμματα δεν υπάρχουν στο σχολείο;

Σ : Όχι, όχι ευτυχώς. Φαντάζεσαι τώρα να υπήρχε απ' τη μια μεριά η ΝΔ, απ' την άλλη το ΠΑΣΟΚ, η ΚΝΕ και εμείς οι ανε-

ξάρτητοι; Θα γινόταν πεδίο μάχης.

Ρ : Κάποιοι άνθρωποι που δουλεύουν τώρα μέσα στη κατάληψη, δηλαδή εσείς, έχετε σκεφτεί να δημιουργήσετε μια ομάδα που να παρεμβαίνει μέσα στο σχολείο;

Σ : Όχι, δεν έχουμε σκεφτεί κάτι πιό πέρα από την κατάληψη.

Θ : Ίσως θάπρεπε να έχει γίνει κάτι πιό πριν. Τώρα τελειώνει και η χρονιά, έχει περάσει ο χρόνος. Τώρα προοπτικά μπορεί να υπάρξει...

Ρ : Πώς γίνεται να έχετε πρόεδρο μέλος της ΚΝΕ, ενώ όλοι οι υπόλοιποι να είστε ανεξάρτητοι;

Σ : Μοιράζουνε διάφορα χαρτάκια με τους υποψήφιους, πάνουνε τον κάθε μαθητή τους φίλους τους και έτσι βγαίνουν.

Θ : Άσε που όταν γίνεται καταμέτρηση βάζουν δικά τους άτομα που βάζουν περισσότερους ψήφους απ' ότι είναι στη πραγματικότητα.

Σ : Στην εφορευτική πέσανε παραπάνω ψηφοδέλτια απ' ότι ήταν τα άτομα.

Ρ : Όταν είχαν γίνει οι εκλογές, δεν είχατε κατέβει;

Σ : Όχι. Μόνο εγώ κατέβηκα στο 15μελές αλλά δεν με ψήφισε κανένας. Έπειτα είναι τα ίδια τα άτομα και όταν έρχονται καινούργιοι μαθητές δεν τους ξέρουν.

Ρ : Για τους περισσότερους από σας είναι η πρώτη φορά που κάνετε κατάληψη σε μαθητικό χώρο. Πώς νοιώθετε, έχει αλλάξει κάτι για σας, έχετε διδαχτεί τίποτα απ' όλες αυτές τις διαδικασίες που ζείτε;

Θ : Πάντως εγώ όταν πηγαίνω σπίτι μου μετράω τις ώρες για να ξαναγυρίσω στην κατάληψη. Με λίγα λόγια το έχω πάρει κατάκαρδα. Δεν ξέρω...

Σ : Εγώ είμαι λίγο επιφυλακτικός. Τα βλέπω λίγω επικίνδυνα. Και αυτό γιατί για δύο νύκτες είχαμε τρομοκρατία. Μπάτσους απ' τη μια, κλούβες απ' την άλλη. Έχουμε ψάξει όλο το κτίριο μήπως συμβεί οτιδήποτε.

ΑΛΕΞΗΣ : Εγώ έμαθα πολλά πράγματα. Έμαθα πως στη ζωή μας πρέπει να έχουμε συλλογικότητα, να μην μαλώνουμε. Ότι ορισμένοι δυστυχώς προσπαθούν κάποια πράγματα να τα κάνουν για την πάρτη τους και για κανέναν άλλον.

Ρ : Το γεγονός ότι πολλοί από σας ζείτε όλη τη μέρα σ' ένα χώρο μαζί, που βέβαια δεν είναι ο οποιοσδήποτε χώρος, είναι χώρος εκπαίδευσης αυτό δεν σας δίνει κάποια αίσθηση συλλογικότητας, την ανάγκη να ζήσετε μαζί;

Σ : Ενώ αποκτάς κάποια κοινά βιώματα μετά γίνεται μπέρδεμα. Προσπαθεί ο ένας να φάει τον άλλο. Μετά είναι και το γεγονός ότι η κατάσταση δεν έχει χοντρύνει. Δεν είχαμε δηλαδή ΜΑΤ έξω από το σχολείο, ούτε φοβηθήκαμε για ξύλο, έτσι όλοι το θεώρησαν φραμπαλά.

Ρ : Πιστεύω ότι ένα επίπεδο αυτοοργάνωσης υπάρχει εδώ. Δηλαδή δεν είναι κάποιοι εκλεγμένοι από εκλογές οι οποίοι διαχειρίζονται τον αγώνα σας ή την κατάληψη.

Σ : Κοίταξε, στην αρχή πιστεύω δεν είχαμε τέτοιου είδους προβλήματα. Γίνανε διάφορες φασαρίες. Προσπαθήσαμε όμως μαζί και μ' άλλα παιδιά να τους απομονώσουμε ως ένα βαθμό.

Α : Είναι δύσκολο να τους απομονώσεις γιατί είναι καλά οργανωμένοι. Ξέρουν να κινούνται καλά σε τέτοιους χώρους.

Ρ : Τί σκέφτεστε τώρα να κάνετε και με τη δική σας κατάληψη αλλά και με τις άλλες;

Σ : Ότι σκέφτεται και η Σιβιτανίδειος που μας καλεί όλους. Να οργανωθούν όλοι όσοι αμφισβητούν τη μεγάλη συντονιστική, και όσα σχολεία λένε ότι θα συνεχίσουν την κατάληψη. Να βγει μια καινούργια συντονιστική. Πάμε δηλαδή για διάσπαση.

Ρ : Στο συντονιστικό που κάνετε με άλλα σχολεία τι συζητάτε; Εκτός από την αλληλοενημέρωση, μιλάτε για τις προοπτικές αυτού του πράγματος, για εκδηλώσεις ή παρεμβάσεις δικές σας;

Σ : Μέχρι τώρα συζητούσαμε για καθαρά τρέχοντα προβλήματα. Πώς θα κατέβουμε στη πορεία, στις συνελεύσεις του Πολυτεχνείου, πώς θα φτιάξουμε το ψήφισμα ή πώς θα αποφύγουμε τη διάσπαση. Εν τω μεταξύ έμπαιναν προβλήματα με άτομα που εκπροσωπούσαν το σχολείο τους χωρίς να είναι εκλεγμένοι από κάπου. Βέβαια τώρα έχουμε πάρει μέτρα. Παράδειγμα, για να εκπροσωπήσεις το σχολείο σου στη Σιβιτανίδειο που θα γίνει η συνάντηση, θα πρέπει να έχεις υπογεγραμμένο χαρτί από μέλη της συντονιστικής, να ενημερώνονται δια τηλεφώνου κλπ.

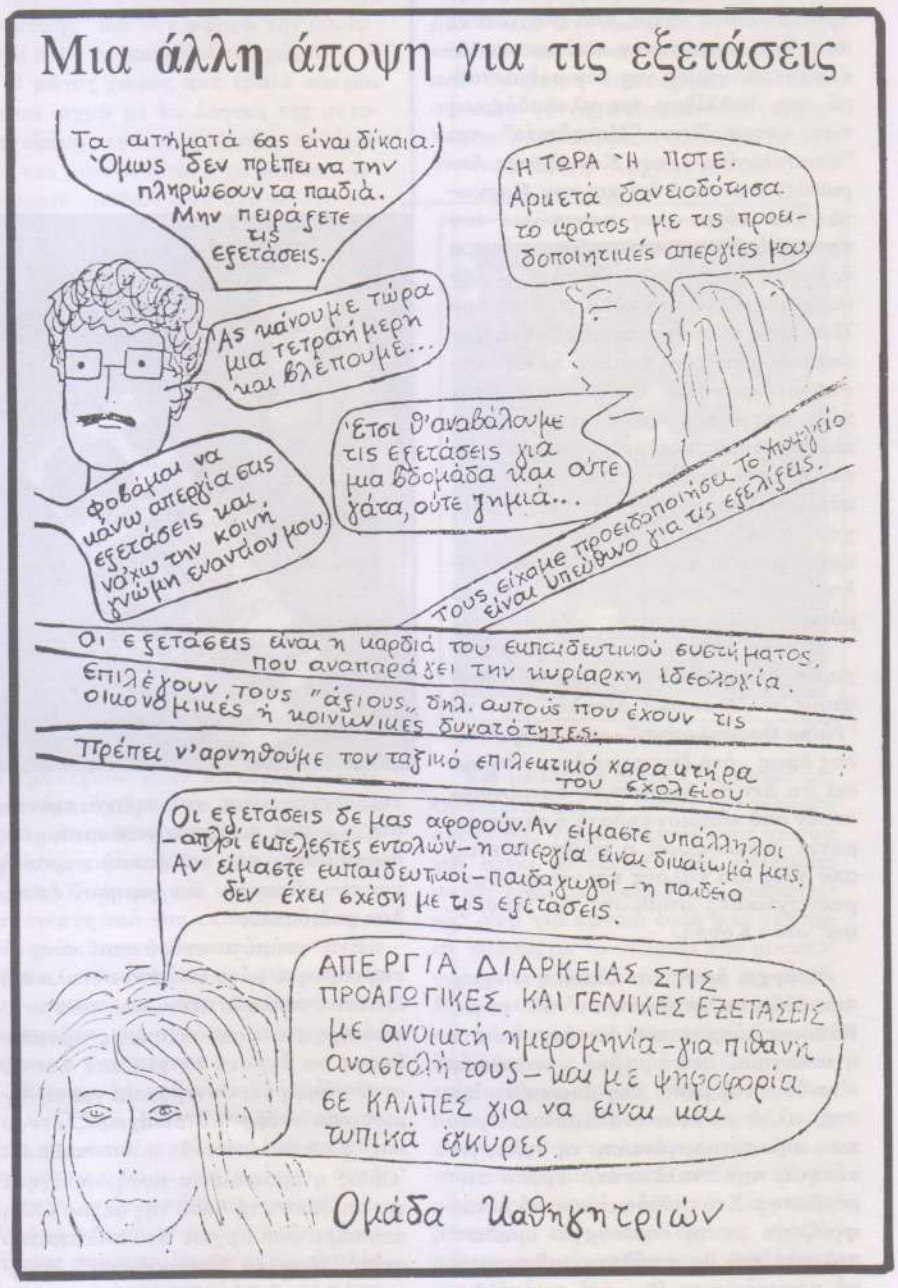

Μια Κιβωτός στη Θεσσαλονίκη

Τον τελευταίο καιρό υπάρχει μια κινητικότητα γύρω από το ραδιόφωνο η οποία άρχισε στην Αθήνα, όπου πολλοί νέοι σταθμοί έχουν κάνει την εμφάνισή τους στη μπάντα. Η κινητικότητα αυτή μεταδίδεται με γρήγορο ρυθμό και στην υπόλοιπη Ελλάδα και όπως είναι φυσικό και στη Θεσσαλονίκη. Εδώ οι νέοι ραδιοσταθμοί βρίσκονται όλοι σχεδόν στο στάδιο της προετοιμασίας εκτός από ελάχιστους που δημιουργήθηκαν πρόσφατα. Ακούγονται φήμες για τον ραδιοσταθμό της Βελλίδου (μεγαλοεκδότριας των εφημερίδων "Μακεδονία" και "Θεσσαλονίκη"), του Κουρή (της Αυριανής) και γιατί όχι και του Κοσκωτά. Στο μέχρι χτες μονοπώλιο του κρατικού λόγου στη μπάντα, σήμερα έρχονται να προστεθούν κάποιοι που θα αναπαράγουν τα παλιά πρότυπα με λίγη δόση εκσυγχρονισμού. Αυτή η αναπαραγωγή των παλιών καλών συνταγών φαίνεται τουλάχιστον στην πόλη μας με το πνεύμα και τη νοοτροπία του δημοτικού ραδιοσταθμού, ο οποίος κατά ενενήντα τοις εκατό πλασάρει προπαγάνδα υπέρ του δημάρχου (η λέξη "Σωτήρης Κούβελας" ακούγεται όσο και το "και"...) και μπόλικη υποκουλτούρα - μουσική και όχι μόνο.

Βέβαια υπάρχουν και οι παλιοί ερασιτεχνικοί σταθμοί - με πιο γνωστούς το "Μουσικό Δίαυλο" και το "Ράδιο Θεσσαλονίκη" - από τους οποίους όμως μόνο δυο-τρεις έχουν δηλώσει ότι δεν θα δεχτούν να πατροναριστούν από κάποιον εκδότη ή επιχειρηματία. Κυκλοφορεί η φήμη ότι ένας από τους πιο καλούς και γνωστούς ερασιτεχνικούς σταθμούς θα "πουληθεί" στον Κουρή.

Υπάρχει όμως και κάποιος κόσμος που θέλει να αντιδράσει σ' όλ' αυτά. Κάποιος κόσμος που δεν δέχεται ότι η απάντηση στο κρατικό μονοπώλιο είναι δυνατή μέσω της ιδιωτικοποίησης, αλλά μ' έναν εναλλακτικό τρόπο : την αυτοοργάνωση, τη συλλογικότητα, τον εναλλακτικό τρόπο παρέμβασης. Στο ραδιόφωνο, αυτό μεταφράζεται με τη δημιουργία ομάδων πολιτών, που θα φτιάξουν ραδιοφωνικά προγράμματα έξω από τον κύκλο του εμπορεύματος, έξω από τον διαχωρισμό παραγωγής κ' κατανάλωσης

της ψυχαγωγίας και τελικά ενάντια στη λογική του ανταγωνισμού, της διαφήμισης, του παθητικού ακροατή και του εύπεπτου και χαμηλού επιπέδου ραδιόφωνο.

Ένα κομμάτι αυτού του κόσμου εκφράστηκε μέσα από ένα σύνολο πολιτικών, νεολαιίστικων και πολιτιστικών οργανώσεων, οι οποίες προσπάθησαν να έρθουν σε μια από κοινού συνεννόηση και συνεργασία για τη δημιουργία ενός αυτοδιαχειριζόμενου και πλουραλιστικού ραδιοσταθμού. Όμως η προσπάθεια αυτή ναυάγησε για να δώσει τη θέση της σε μια άλλη απόπειρα που άρχισε στο πολιτιστικό στέκι "Νεανικό Σταυροδρόμι". Δημιουργήθηκε έτσι η "ομάδα για την εναλλακτική ραδιοφωνία" που μέσα σε έξι μήνες και αφού καθόρισε κάποιους μίνιμουμ στόχους προχώρησε στη δημιουργία του Ράδιο-Κιβωτός, το Φλεβάρη του 1988. Το "Ράδιο-Κιβωτός" έχει δύο μήνες ζωής και παρουσίας στη μπάντα των FM της Θεσσαλονίκης. Παρ' όλο που είναι πολύ καινούργιος σταθμός έχει ήδη δώσει το ιδιαίτερο στίγμα του και έχει κατακτήσει κάποιο ακροατήριο. Το πρόγραμμά του, συνδυασμός μουσικών εκπομπών και εκπομπών λόγου, όπως τις λέμε και με αφιερώματα σε κάποια θέματα - όπως λόγου χάρη το πρόσφατο αφιέρωμα στα δύο χρόνια από το Τσερνομπίλ - βγαίνει κυρίως με προσωπική πρωτοβουλία των μελών του σταθμού χωρίς να εξυπηρετεί και να κατευθύνεται από κάποιο συγκεκριμένο στόχο πέρα από την όρεξη για ραδιόφωνο.

Σε μια εποχή όπου αυξάνει η εξατομίκευση, η παθητικότητα, ο κομφορμισμός, ο ανταγωνισμός και η οπαδιοποίηση νομίζω ότι οι εναλλακτικές απόπειρες οργάνωσης της καθημερινής ζωής έχουν μεγάλη σημασία και θέλουν ίσως περισσότερη προσοχή από κάποιο κομμάτι του κόσμου που επαγγέλλεται την αλλαγή της κοινωνίας. Συγχρόνως όμως έχουν σημασία και γι' αυτούς που νοιώθουν πνιγμένοι μες στη ζωή που τους προσφέρει ο σοσιαλκαπιταλισμός, είτε σαν εργασία, είτε σαν ελεύθερο χρόνο.

Το "Ράδιο-Κιβωτός" είναι μια τέτοια προσπάθεια και ήδη διανύει τον τρίτο μήνα της ζωής του. Οι στόχοι που βάζουμε πλέον είναι η παραπέρα ανάπτυξη της συλλογικότητας στο εσωτερικό της ομάδας (ήδη δοκιμάζονται νέοι τρόποι λειτουργίας, όπως χωρισμός σε υποομάδες με κοινά ενδιαφέροντα κλπ.) και η βελτίωση των εκπομπών του σταθμού (περισσότερος λόγος, καλύτερη μουσική). Προβλήματα τεχνικά, εσωτερικά, οικονομικά κλπ., ξεπερνιούνται προς στιγμήν με την εβδομαδιαία συνέλευση των τριάντα περίπου μελών, ενώ ο συνεχής ερχομός νέου κόσμου που θέλει να ενταχθεί στον σταθμό κάνει το μέλλον αρκετά ευοίωνο γι' αυτή την απόπειρα. Ο καιρός και η ... μπάντα θα δείξει!

Αντρέας Μ.
από το Ράδιο-Κιβωτός
30/4/88

Εκτός απ' τα μαθήματα υπάρχουν και τα στέκια

Ο πανεπιστημιακός χώρος είθισται να είναι ένας χώρος ετεροκαθοριζόμενος. Ένας χώρος όπου όλα - από το πρόγραμμα σπουδών μέχρι τη διάταξη των χώρων και της αισθητικής τους - λειτουργούν μέσα στα πλαίσια μιας "αυτονόητης", από τα πάνω βέβαια, ρύθμισης. Πιο έντονα αντιληπτή αυτή η αυθαίρετη και καθ' όλα αυταρχική ρύθμιση, γίνεται στην κατανομή των χώρων.

Η προτεραιότητα δίνεται στην κάλυψη των αναγκών της ακαδημαϊκής εξουσίας και δευτερευόντως στις φοιτητικές ανάγκες, έστω κι αν οι ανάγκες αυτές είναι πάντα όσες αφορούν αποκλειστικά την ικανοποίηση μιας στενά τεχνοκρατικής αντίληψης για την εκπαιδευτική διαδικασία (αίθουσες διδασκαλίας, εργαστήρια, γραφεία). Έτσι το πανεπιστήμιο γίνεται ακριβώς ο χώρος εκείνος όπου οι ανάγκες για ανταλλαγή και διακίνηση ιδεών και κυρίως για την ανάπτυξη δημιουργικών πρωτοβουλιών, ασφυκτιούν.

Απέναντι σ' αυτή την πραγματικότητα οι τελευταίοι που θεωρούνται υπεύθυνοι να έχουν έναν λόγο είναι και η συντριπτική πλειοψηφία των ανθρώπων που τρώνε στη μάπα αυτή την αυθαίρετη τεχνοκρατική ρύθμιση. Σαν μόνος χώρος, έστω μιας απλής συνεύρεσης, για τους φοιτητές παραμένει η καταναλωτική λειτουργία των κυλικείων. Σ' ένα τέτοιο περιβάλλον οι ανθρώπινες σχέσεις που μπορούν να αναπτυχθούν είναι σχέσεις θαμώνων καφενείου, συνευρέσεις συναδέλφων σε μια ανάπαυλα της δουλειάς γραφείου και δευτερευόντως σχέσεις φίλων που ζουν, κινούνται και δρουν στον ίδιο κοινωνικό χώρο.

Εδώ στη Θεσσαλονίκη ο χώρος του πανεπιστήμιου αποτελεί τον κατ' εξοχήν κοινωνικό χώρο των φοιτητών, μια και οι περισσότεροι προέρχονται από άλλες πόλεις. Η σχολή είναι για τους περισσότερους μοναδικός χώρος κοινωνικής αναφοράς και πολιτικής δραστηριότητας. Έτσι η ανάγκη για μια παρέμβαση σ' αυτόν ήταν ήδη από καιρό πολύ έντονη.

Ωστόσο το "επίσημο" φοιτητικό κίνημα και δη οι παρατάξεις, από την ίδια την αντίληψή τους, που δεν αμφισβητεί το ρόλο του πανεπιστήμιου, δεν έθιγαν τέτοια ζητήματα στις χαρταπλιάκες που κατέβαζαν σαν πολιτικό πλαίσιο. Το "κτιριακό" πρόβλημα αντιμετωπίζεται ακόμα σαν μια πτυχή της "έλλειψης υλικοτεχνικής υποδομής" και δεν αφορά την παρέμβαση στον πανεπιστημιακό χώρο.

Ο μόνος χώρος που έβαλε και μια τέτοια αιχμή με τη λογική της αυτοδιαχείρισης του πανεπιστημιακού χώρου και χρόνου, είναι ο χώρος των αυτόνομων ομάδων που δρουν στο πανεπιστήμιο.

Ο προβληματισμός που είχε αναπτυχθεί γύρω από το ζήτημα, συγκεκριμενοποιήθηκε στην πρόταση για κατάληψη ενός χώρου που να λειτουργεί σαν στέκι. Ένα στέκι που να ικανοποιεί τις ανάγκες για ενημέρωση, συνεύρεση ατόμων και ομάδων, για πολιτική δουλειά, ακόμα και για πολιτιστικές δραστηριότητες. Έτσι πριν ενάμισι χρόνο περίπου οι συσπειρώσεις και οι αυτόνομες ομάδες κατέλαβαν αίθουσα του παλιού κτιρίου της Φιλοσοφικής για να στηθεί το πρώτο στέκι στο ΑΠΘ. Ύστερα από μια πετυχημένη πορεία η λειτουργία του μεταφέρθηκε σε μια αίθουσα με ανεξάρτητη είσοδο, όταν κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού οι "υπεύθυνοι" θέλησαν να εμπλέξουν στην διεκδίκηση ενός αυτόνομου χώρου τα Δ.Σ και βέβαια τις κομματικές παρατάξεις. Μέχρι τώρα, έστω και σε άλλο χώρο, το στέκι της ΦΛΣ λειτουργεί ακόμα έχοντας στο ενεργητικό του εκδηλώσεις, προβολές, εκδοτική δραστηριότητα και βέβαια φιλοξενεί τις συναντήσεις των αυτόνομων, των συσπειρώσεων και ομάδων της σχολής, όπως η ομάδα για τα ψυχιατρεία.

Έπρεπε να έρθει το "θερμό φθινόπωρο" του '87 για να ξαναμπεί το θέμα της αυτοδιαχείρισης του πανεπιστημιακού χώρου και χρόνου, αυτή τη φορά όχι σαν κάτι μειοψηφικό αλλά μέσα στα πλαίσια ενός μαζικού κινήματος που καταλαμβάνει τις σχολές τη μια μετά από την άλλη σ' όλη την Ελλάδα.

Οι σχολές στη Θεσσαλονίκη γέμισαν χρώματα και μουσική από τους καταληψίες που ζωγραφίζουν πάνω στο μουντό γκρίζο των τοίχων και που καλούν συγκροτήματα να παίξουν μέσα στους άλλοτε σιωπηλούς χώρους των αμφιθεάτρων, όπου ο μόνος ήχος ήταν η φωνή του καθηγητή που παρέδιδε το μάθημα.

Οι καταλήψεις κάποια στιγμή πήραν τέλος. Όχι όμως και η επανοικειοποίηση του πανεπιστημιακού χώρου που έφερε τη δημιουργία δύο νέων στεκιών, γέννημα-θρέμμα του κινήματος των καταλήψεων : ένα στο Βιολογικό κι ένα στην Αρχιτεκτονική.

Και μέσα στο Μάρτη τα παιδιά της Οδοντιατρικής θα κάναν την τέταρτη απόπειρα για κατάληψη ενός χώρου για στέκι. Η εξέλιξη της απόπειρας αυτής είναι παραπάνω από αναπάντεχη. Αντί για κάποια δική μου εκτίμηση παραθέτω το κείμενο που συνυπογράφουν η ΕΑΚΟ(Ενωτική Αριστερή Κίνηση Οδοντιατρικής), η Συσπείρωση και Ανένταχτοι Φοιτητές, έτσι σα σχόλιο χωρίς άλλα λόγια. Όσο για τα τρία στέκια, χώροι ευχάριστοι, διαμορφωμένοι από τους ίδιους τους φοιτητές που τα λειτουργούν, είναι ανοιχτοί καθημερινά και υπάρχει πάντα χώρος για καφέ, τάβλι και λίγη κουβεντούλα, ανάμεσα σε αφίσες, προκηρύξεις, ενημερωτικό υλικό, βιβλία και περιοδικά.

Τάσος Φιλανιώτης

Το λοκ-άουτ της Οδοντιατρικής

Αυτές τις μέρες, στο χώρο της Οδοντιατρικής ο εκπαιδευτικός μηχανισμός πετάει τη μάσκα και αποκαλύπτει τον πραγματικό του ρόλο˙ που είναι :

Η καταστολή οποιασδήποτε πρωτοβουλίας ενάντια στη μίζερη πραγματικότητα του πανεπιστήμιου, η συντριβή κάθε προσπάθειας για ελεύθερη σκέψη, κόντρα στους μηχανισμούς που παράγουν ανθρώπους - φυτά γεμάτους απάθεια και υποτακτικότητα.

Συγκεκριμένα το Δ.Σ του ΔΕΠ δύο μέρες πριν τις διακοπές του Πάσχα πήρε απόφαση για λοκ-αουτ που συνεχίζεται μέχρι σήμερα (επ˙ αόριστο). Ο λόγος; Το ΔΕΠ απαίτησε να εγκαταλειφθεί η αίθουσα στην οποία είχε γίνει κατάληψη από ομάδα φοιτητών για τη δημιουργία ενός στεκιού και να κατέβει κείμενο το οποίο είχε κυκλοφορήσει από φοιτητές και καυτηρίαζε τη συμπεριφορά του προέδρου της Οδοντιατρικής, ο οποίος είχε βρίσει και είχε βιαιοπραγήσει εναντίον φοιτητών, μέσα στην κατειλημμένη αίθουσα, χωρίς να προκληθεί από κανέναν.

Ακόμα η απόφαση του ΔΕΠ απειλούσε με πειθαρχικά συμβούλια για τις "ζημιές" που υποτίθεται έγιναν από φοιτητές μέσα στην αίθουσα. Μετά το Πάσχα στην αίθουσα που προοριζόταν για στέκι μεταφέρθηκαν παλιά μηχανήματα, που πριν βρίσκονταν στη διπλανή αίθουσα, και κλειδώθηκε.

Το Δ.Σ του ΔΕΠ όμως με νέα απόφασή του συνεχίζει το λοκ-άουτ με την απαίτηση να ζητήσει ο φοιτητικός σύλλογος συγγνώμη. Είναι φανερή η προσπάθεια των καθηγητάδων, με τα προκλητικά γραφεία-σαλόνια, να μας δείξουν ότι αυτοί είναι εκείνοι οι οποίοι διαφεντεύουν τη σχολή και ότι κρατάνε τις τύχες μας στα χέρια τους.

Φυσικά έχουν συμμάχους και ορισμένους χαφιέδες-φοιτητές οι οποίοι ανεβοκατεβαίνουν στα γραφεία τους φροντίζοντας πριν από μας για μας. Τυφλωμένοι από τη δίψα για εκδίκηση (βλέπε κατάληψη χειμώνα 1987) και προφασιζόμενοι ότι θέλουν να υπερασπιστούν την τιμή του προέδρου (την οποία υποτίθεται ότι θίξαμε και του οποίου η συμπεριφορά και οι απειλές ότι "θα κρεμάσει ανάποδα τους φοιτητές" θα "στείλει τα ΜΑΤ να καθαρίσουν το κτίριο της Λ. Νίκης" κλπ., είναι γνωστές εδώ και πολύ καιρό) δεν βλέπουν ότι οδηγούνται σε γελοιοποίηση.

Είναι καιρός για άμεση αντίδραση σ˙ αυτές τις συγκεκριμένες πολιτικές επιλογές του εκπαιδευτικού - κρατικού μηχανισμού για ανατροπή των εξουσιαστικών σχέσεων μέσα στο πανεπιστήμιο. Το συγκεκριμένο παράδειγμα πρέπει να γίνει αμέσως υπόθεση όλων των φοιτητών του ΑΠΘ πριν η μπόχα που αναδύεται από την Οδοντιατρική απλωθεί παντού.

- ΕΑΚΟ
- Αριστερή Συσπείρωση
- Ανένταχτοι Φοιτητές

Όπου η αναπηρία συναντάει την «αναπηρία»

Το πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης είναι από τους πιο σπουδαίους (αν όχι ο σπουδαιότερος) χώρους διακίνησης ιδεών. Στα αμφιθέατρά του φιλοξενούνται διάφορες κατά καιρούς εκδηλώσεις, που είναι ανοιχτές σε κάθε άνθρωπο.

Όμως να που δεν είναι ακριβώς έτσι. Η αρχιτεκτονική δομή των κτιρίων και σχεδόν όλων των χώρων του είναι τέτοια ώστε να λειτουργεί απαγορευτικά για μια σημαντική μερίδα ανθρώπων, αυτούς με κινητικές αναπηρίες. Σ˙ όλο το πανεπιστήμιο μόνο ένα αμφιθέατρο είναι προσπελάσιμο. Και να που η τεχνοκρατική ηλιθιότητα τελικά φρόντισε και γι˙ αυτό.

Ενώ μέχρι πριν από λίγο καιρό ο χώρος μπροστά από αυτό το αμφιθέατρο ήταν ένα πάρκο μ˙ ελεύθερο χορτάρι και δέντρα, και κυρίως προσπελάσιμος, θεωρήθηκε καλύτερο ή ίσως πιό όμορφο (αισθητική να σου τύχει!¡!) να βάλουν το χόρτο σε τσιμεντένια παρτέρια και να φτιάξουν τσιμεντένιους πάγκους. Αλλά το πιό σπουδαίο είναι ότι για να φτάσεις εκεί από τον δρόμο πρέπει πλέον να ανέβεις ΔΥΟ ΣΚΑΛΙΑ.

Η επιτροπή για τα δικαιώματα των αναπήρων, που λειτουργεί εδώ και ένα περίπου χρόνο στη Θεσσαλονίκη, θεωρώντας το ζήτημα της προσπελασιμότητας πολύ βασικό, αποφάσισε να παρέμβει. Στις 22 Απρίλη η επιτροπή μαζί με κάποιες φοιτήτριες και φοιτητές, έκανε πικετοφορία στο χώρο αυτό. Αφού μοιράστηκαν κάποιες προκηρύξεις έγινε συνάντηση με τον πρύτανη που δεσμεύτηκε για την άμεση λύση του προβλήματος καθώς και την μακροπρόθεσμη διευθέτηση όλων των χώρων.

Θεωρώ πολύ σημαντική αυτή την ενέργεια που πέρασε στα ψιλά των εφημερίδων.

Κατ˙ αρχήν είναι πολύ σπάνιο ανάπηρες και ανάπηροι να εμφανίζονται στο δρόμο διεκδικώντας τ˙ αναφαίρετα δικαιώματά τους. Και μάλιστα εδώ, μαζί με ικανούς σωματικά. Η αναπηρία βγαίνει από το γκέτο και αποκτά έναν ριζοσπαστικό λόγο που αγγίζει άμεσα όλη την κοινωνία.

Και τέλος, αλλά εξίσου σημαντικό, η επιτυχία της παρέμβασης έδειξε στις ίδιες τις ανάπηρες και τους ανάπηρους που συμμετέχουν πως μόνο με τη δική τους πρακτική, παρουσία και ενεργοποίηση, θα κατακτήσουν ένα κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο θα έχουν ισότιμη θέση.

Δημήτρης Μ.

Ενάντια στην Ολυμπιάδα της Σεούλ

Η "κίνηση για το μποϋκοτάζ των Ο.Α της Σεούλ" ξεκίνησε εδώ και κάμποσους μήνες με πρωτοβουλία φοιτητών του ΤΕΦΑΑ και με στόχο να ανοίξει το ζήτημα της διοργάνωσης των Ο.Α. από ένα φασιστικό καθεστώς.

Η πρωτοβουλία αυτή στηρίχτηκε στην εμπειρία παρόμοιων κινήσεων στην Ευρώπη από το ˙36 ως τα σήμερα. Υπενθυμίζουμε μόνο την προσπάθεια μποϋκοτάζ των αγώνων της ναζιστικής Γερμανίας το ˙36 από προοδευτικές οργανώσεις της Ευρώπης τότε, την παρέμβαση Αμερικάνων αθλητών το ˙72 στο Μόναχο κατά του πολέμου του Βιετνάμ, την διαμαρτυρία των μαύρων αθλητών το ˙68 στο Μεξικό, την δημιουργία αντι - ολυμπιακών επιτροπών στη Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία κλπ. Το 1980 ενάντια στους αγώνες της Μόσχας, αλλά και την καμπάνια των αριστερών οργανώσεων στην Ελλάδα για τους Πανευρωπαϊκούς του 1969.

Απ˙ την αρχή κιόλας της πρωτοβουλίας καλέσαμε σε συζητήσεις οργανώσεις, ομάδες, περιοδικά κλπ., με στόχο το πλάταιμα της κίνησης. Ακόμα στις δραστηριότητές μας καταγράφονται κάποιες εκπομπές από ερασιτεχνικό ραδιοσταθμό, παρεμβάσεις με ταμπλώ και μοίρασμα προκηρύξεων στην

πόλη, συνέντευξη στο κρατικό ραδιοσταθμό και δημοσιεύσεις κειμένων σε περιοδικά και εφημερίδες.

Οι κύριοι άξονες που στηρίζαμε την αντίθεσή μας σε αυτούς τους αγώνες είναι :

—η ενίσχυση του φασιστικού καθεστώτος αστυνομικά, με το πρόσχημα της ασφάλειας των αθλητών και του αναγκαίου κλίματος κοινωνικής ειρήνης, αλλά και διπλωματικά μέσα από τα εγκώμια του διεθνή τύπου για την "προσπάθεια" του.

—τα οικονομικά συμφέροντα που κρύβουν οι αγώνες, το άνοιγμα μιας τεράστιας αγοράς για τα μονοπώλια, ενώ ταυτόχρονα ο λαός της Ν. Κορέας καλείται να αφήσει τις διεκδικήσεις του για δημοκρατία και ελευθερία και να "συναδελφωθεί" για την επιτυχία των αγώνων.

—η θεαματική λειτουργία των αγώνων, που θα καθηλώσει και θα αποπροσανατολήσει εκατομμύρια ανθρώπους σ' όλο το κόσμο.

Σήμερα, μετά από τα τελευταία γεγονότα στη Σεούλ (αποτυχημένη προσπάθεια εκδημοκρατισμού, χτύπημα διαδηλώσεων, συλλήψεις κλπ) η αναγκαιότητα της κίνησης είναι ολοφάνερη και θα πρέπει να υποστηριχτεί και να διευρυνθεί,αφ'ενός γιατί αν κάποιοι αγώνες πρέπει να προβληθούν αυτοί είναι οι κοινωνικοί αγώνες του νοτιοκορεάτικου λαού, αλλά και γιατί ζούμε σε μια εποχή όπου η αθλητική υστερία γύρω από αθλητικά γεγονότα, η αναβάθμιση της αθλητικής ιδέας, καταντούν φαινόμενα ανησυχητικά.

Ήδη η ολυμπιάδα της Αθήνας πχ. από σήμερα τείνει να εξελιχθεί σε κεντρικό πολιτικό ζήτημα και έχει εξασφαλίσει τη συναίνεση όλου του πολιτικού φάσματος. Η παρέμβασή μας λοιπόν θα πρέπει να επεκταθεί συνολικά στα αθλητικά ζητήματα και μάλιστα πολύ πιό σοβαρά αλλά και με κάποια μονιμότητα πριν η γενική αμηχανία μας κυριεύσει.

Κίνηση για το μποϋκοτάζ των Ολυμπιακών αγώνων της Σεούλ

Εναλλακτικό Βιβλιοπωλείο «Πράξη»
Αρμενοπούλου 24, Θεσσαλονίκη

Νοέμβρης. Τα πρωτοβρόχια τελείωσαν. Όμως στη Σαλονίκη πάντα το χειμώνα βρέχει. Μέσα σε τέτοιες συνθήκες λοιπόν, το πιό στεγνό μέρος που μπορέσαμε να βρούμε για να στεγάσουμε το εναλλακτικό βιβλιοπωλείο ήταν ένα άνετο, σκοτεινό υπόγειο κοντά στο πανεπιστήμιο "κάτω" απ' τη πλατεία της Ροτόντας. Αν ήταν και προσπελάσιμο θα ήταν όπως ακριβώς το θέλαμε.

Μετά από το σοκ των πρώτων επαφών με τη γραφειοκρατία, που αναγκαστικά έπρεπε να το υποστούν δύο-τρία άτομα, αρχίζει η χαρά της συλλογικής δημιουργίας. Μέσα σε είκοσι μέρες ετοιμάσαμε το χώρο και στήσαμε τα βιβλία, συνεργαζόμενοι με ανθρώπους με μεράκι και κέφι, που πολλές απ' αυτές/τούς γνωρίζαμε για πρώτη φορά.

Από κει και πέρα όλα ήταν πιό εύκολα απ' ότι τα σκεφτόμασταν. Μ' ένα σχήμα που στηρίζεται στην επαγγελματική σχέση κάποιων που έχουν και την ευθύνη του βιβλιοπωλείου και την εθελοντική συμμετοχή των υπόλοιπων, έχουμε φτάσει στο σημείο, το ωράριο των επαγγελματιών να μην ξεπερνά τα Γκορζικά όρια.

Όλα τα θέματα που μπορεί να αφορούν ένα βιβλιοπωλείο όπως οικονομικές προτεραιότητες, αγορά νέων βιβλίων, διευθέτηση του χώρου, ύφος του βιβλιοπωλείου, εκδηλώσεις αφιερώματα σε ειδικά θέματα, ωράριο λειτουργίας κ.ά. κουβεντιάζονται στις "συνάξεις του βιβλιοπωλείου" όπου επίσης γίνεται και ο έλεγχος για τις δουλειές που αναλαμβάνει ο καθένας.

Κύρια επιθυμία σ' αυτές τις "συνάξεις", που γίνονται κάθε 20 μέρες, αλλά και στην καθημερινή μας λειτουργία, είναι να κινηθούμε, όπου βέβαια το κρίνουμε απαραίτητο, έξω από τους παραδοσιακούς νόμους της αγοράς και ακόμα παραπέρα να ορίσουμε τους δικούς μας κανόνες και ρυθμούς λειτουργίας.

Ακόμα αυτή η μορφή λειτουργίας έχει βοηθήσει πολύ, ώστε άνθρωποι που δεν είχαν στη προηγούμενη ζωή τους σχέση με βιβλία, παρά μόνον σαν αναγνώστες, να μπορέσουν να σταθούν στο βιβλιοπωλείο σχετικά άνετα. Και αυτό γιατί δώσαμε μεγάλο βάρος στη προσπάθεια για τη μεταβίβαση γνώσεων και πληροφοριών για το βιβλίο στους ανθρώπους του βιβλιοπωλείου αλλά και στους επισκέπτες μας.

Σήμερα έξι μήνες μετά το ξεκίνημά του το εναλλακτικό βιβλιοπωλείο έχει διαμορφωθεί από έναν κόσμο που το περιέβαλε με αγάπη και ενδιαφέρον, έχει διαμορφώσει ένα κύκλο γύρω του, είναι ένας ζωντανός χώρος διακίνησης πληροφοριών, γνώσεων και ιδεών γύρω από το βιβλίο, το κίνημα και...

Εμείς τουλάχιστον βγαίνουμε από το τούνελ και την οικονομική στενωπό αισιόδοξοι.

Από την ομάδα του εναλλακτικού βιβλιοπωλείου "Πράξη"
Γ.Πολυχρονιάδης.

Η ΟΔΥΣΣΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑΣ

Φωνές Μειονοτήτων

ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΚΩΤΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΜΠΕΡΛΟΥΣΚΟΝΙ

"Εδώ Ράντιο-Λιμπερταίρ. Σύντροφοι αυτή τη στιγμή οι μπάτσοι σπάνε την πόρτα του σταθμού μας. Μείνετε στη συχνότητα... θα διακόψουμε για λίγο τη μετάδοση... Μείνετε στη συχνότητα, σε λίγο θα σας ενημερώσουμε για τις εξελίξεις...."

Έχει περάσει σχεδόν μια δεκαετία απο τότε που η αστυνομία του γαλλικού (ζισκαρδιανού) κράτους επέβαλε μ' αυτόν τον τρόπο τη σιωπή στον παρισινό αναρχικό ραδιοσταθμό και σε πολλά άλλα ελεύθερα ραδιόφωνα. Απο τότε η σοσιαλιστική αλλαγή όχι μόνο νομιμοποίησε την ελεύθερη ραδιοφωνία, υλοποιώντας έτσι ένα απο τα βασικά συνθήματα που επέτρεψαν στο γαλλικό σοσιαλιστικό κόμμα να αναλάβει την εξουσία, αλλά, πολύ περισσότερο, το οπτικοακουστικό πεδίο σήμερα στη Γαλλία και την υπόλοιπη Ευρώπη δεν θυμίζει τίποτε απο την κατάσταση που υπήρχε μια δεκαετία πριν.

Ελεύθερη (ή καλύτερα ιδιωτική) ραδιοφωνία και πολύ περισσότερο ιδιωτική τηλεόραση, έχουν εξαφανίσει σχεδόν τον γαλαξία των μικρών ελεύθερων ραδιοσταθμών που άνθισαν στη δεκαετία του '70 βασισμένοι στο μεράκι και την αγάπη για τα ερτζιανά αλλά και - κυρίως - σε ένα κίνημα που σε όλο τον ευρωπαϊκό χώρο έπαιρνε το λόγο στα χέρια του αποκτώντας έτσι μια αδέσμευτη, ανεξάρτητη φωνή που στην Ιταλία και τη Γαλλία προπαντός, έκφραζε μια πληθώρα κινημάτων, νεολαιίστικα, γυναικεία κλπ. Κινήματα που επέβαλαν την νομιμοποίηση της ελεύθερης επικοινωνίας στα ερτζιανά μετά απο σκληρές - πολλές φορές - μάχες.

Στην Ελλάδα και οι δυο αυτές κινήσεις - της ελεύθερης και της ιδιωτικής ραδιοφωνίας - ήταν μέχρι πρόσφατα υπόγειες και σε πρωτόγονο επίπεδο. Εραστές της τέχνης - πειρατές απο τη μια και διαφημισάδες απο την άλλη, νέμονταν τις περιοχές της μπάντας που άφηνε ελεύθερες η ΕΡΤ, ανιχνεύοντας τους νυχτερινούς καϋμούς των δυτικών συνοικιών και των επαγγελματικών τάξεων που ήταν αναγκασμένες να ξενυχτάνε. Εξαιρέσεις μικρής εμβέλειας, που είχαν σχέσεις με το κίνημα, η "Ελεύθερη Ραδιοφωνία", ο "Τυφλοπόντικας των *FM*" και μερικοί ευκαιριακοί ραδιοσταθμοί καταλήψεων. Εφήμερες ως επί το πλείστον προσπάθειες που δεν κατάφεραν να αρθρώσουν δικό τους λόγο, ούτε και να οικοδομήσουν ένα κίνημα που θα επέβαλε τη νομιμοποίησή τους. Ο "αντάρτικος" και πειρατικός χαρακτήρας τους ήταν απ' όλους αποδεκτός και η καταστολή φυσικά άγρια, έπεφτε πάνω στα κεφάλια όλων. Δεν είναι και τόσο μακριά ο καιρός που οι μπάτσοι σπάγανε τις πόρτες και μπουκάρανε στα σπίτια μαζεύοντας ανθρώπους, μηχανήματα και όλα τα άλλα "πειστήρια του εγκλήματος".

Και ενώ "όλα τάσκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά" και το κρατικό μονοπώλιο έπνιγε κάθε ελεύθερη φωνή στα ερτζιανά σέρνοντας στις ασφάλειες και τα δικαστήρια όσους ερασιτέχνες - πειρατές έκαναν πράξη το μεράκι τους για ελεύθερη έκφραση απο το ραδιόφωνο, μέσα σ' ένα χρόνο, το 1987, η Ελλάδα με το νομοθετικό πλαίσιο της δικτατορίας κι ακόμα παραπίσω, περνά ξαφνικά στην εποχή των ελεύθερων ραδιοσταθμών, της δορυφορικής και στο - όχι μακρινό ίσως - μέλλον της ιδιωτικής τηλεόρασης.

Έτσι η Ελλάδα συναντά για μια ακόμα φορά με ένα πολιτικό άλμα .(τη νίκη της Δεξιάς στις δημοτικές εκλογές του 1986) την εξέλιξη της Δυτικής Ευρώπης.

Μια εξέλιξη που αναδεικνύει τα μαζικά μέσα επικοινωνίας σε πρωταγωνιστές της ανασυγκρότησης του σοσιαλκαπιταλισμού στην Ευρώπη και κυρίως νέο και ευρύτατο πεδίο δράσης για το ιδιωτικό κεφάλαιο. Έτσι εφημερίδες, ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί, καλωδιακή τηλεόραση, συγκεντρώνονται σε ελάχιστα χέρια (Μπερλουσκόνι στην Ιταλία, Ερσάν στη Γαλλία, Μέρντοχ στην Αγγλία) και ανέρχονται στην κορυφή του καταλόγου με τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις στην Ευρώπη.

Όσο για τα καθ' ημάς, οι εξελίξεις δείχνουν να ακολουθούν γοργά τα χνάρια των αντίστοιχων ευρωπαϊκών. Πλειάδα ραδιοσταθμών των τοπς και των χιτς στα *FM*, ο Κοσκωτάς μοιάζει να είναι ο ημέτερος Μέρντοχ και ο δήμαρχος Θεσσαλονίκης Σ. Κούβελας αθωώνεται για τη δορυφορική εκπομπή του. Ποιός θυμάται άραγε τον τραγικό μέσα στον επαρχιωτισμό του Μαρούδα που ισχυριζόταν ότι η Ελλάδα θα κατέρριπτε τους δορυφόρους που θα έκαναν εκπομπές, οι οποίοι σημειωτέον, περνούν πάνω απο τον ...Ισημερινό; Και πίσω απ' αυτά περιμένει η ιδιωτική τηλεόραση. Το μόνο που μοιάζει να μπορεί να σταματήσει αυτές τις εξελίξεις είναι η ...στενότητα της αγοράς μιας και όπως υπολογίζεται, ο όγκος της διαφήμισης (που είναι και το ουσιαστικό έσοδο κάθε ιδιωτικού καναλιού) επιτρέπει την ύπαρξη ενάμισι καναλιού ακόμη. Τα περιθώρια είναι στενά, γι' αυτό και τα μεγάλα συγκροτήματα έχουν αρχίσει έναν αγώνα δρόμου απο τώρα για να στελεχώσουν τα τμήματά τους με ικανά τηλεοπτικά στελέχη ώστε να προλάβουν τις εξελίξεις.

"Κωμωδία ή δράμα, η δουλειά αυτή έχει ψωμί" που θάλεγε και ο Σαββόπουλος. Οι μπερλουσκονιάδες βρίσκονται επί θύραις ή στην πραγματικότητα η κατάργηση του κρατικού μονοπωλίου ανοίγει ένα απέραντο πεδίο ελευθερίας της έκφρασης, όπως χαζοχαρούμενα προσπαθούν να μας πείσουν οι - πολλές φορές-όψιμοι εραστές των *FM* και του νέου στυλ; Στην πραγματικότητα τίποτε απο τα δυο. Όπως πάντα η αλήθεια δεν βρίσκεται στην ασπρόμαυρη εκδοχή της αλλά σφύζει απο πολλές χρωματικές τονικότητες. Όσο ηλίθιο είναι να εθελοτυφλεί κανείς και να υπερασπίζεται ένα κρατικό μονοπώλιο που η κατάργησή του θα επιβληθεί αργά ή γρήγορα απο την πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, άλλο τόσο ηλίθιο είναι να ανοίγει τις αγκάλες για να υποδεχτεί άκριτα κάθε ηλεκτρονικό σκουπίδι που θα του σερβίρουν οι Κοσκωτάδες και οι Λαμπράκηδες.

Η σύντομη εμπειρία του σταθμού της Αθήνας είναι πάνω σ' αυτό χαρακτηριστική : από τη μια η τεράστια άνοδος της ακροαματικότητάς του (σχεδόν 50%) έδειξε καθαρά πόσο η κοινωνία είχε ανάγκη μια ζωντανή και ελεύθερη φωνή στα ερτζιανά. Απο την άλλη η ανάγκη της οικονομικής βιωσιμότητας και ο τρόπος που επιλέχτηκε για την επίτευξή της, δηλαδή το κυνήγι της διαφήμισης και όλα τα συνακόλουθα, τον οδήγησαν πολύ γρήγορα σε μια κατάσταση αμε-

ρικάνικου σταθμού όπου το πρόγραμμα είναι συνήθως ...συνοδευτικό των διαφημίσεων.

Η έλλειψη πειστικής εναλλακτικής πρότασης απο τη μεριά του κινήματος - τόσο πριν όσο και μετά την καθιέρωση της ελεύθερης ραδιοφωνίας - που όχι μόνο δεν μπορεί να παρέμβει αυτόνομα, βιώσιμα και αξιόπιστα στήνοντας και τους δικούς του ελεύθερους σταθμούς, αλλά ούτε καν προσπαθεί να παρέμβει στους υπάρχοντες δημοτικούς κλπ. σταθμούς απαιτώντας να δοθεί χρόνος , πχ για μια γυναικεία εκπομπή σε γυναικείες ομάδες, δείχνει όχι μόνο την αδυναμία εκμετάλλευσης ενός ολάνοιχτου παράθυρου προς την κοινωνία αλλά αφήνει και τον χειρισμό του θέματος εν λευκώ στους τεχνοκράτες του θεάματος που σιγά-σιγά πνίγουν κάθε ερασιτεχνική ζωντάνια που ανέμιζε στα *FM*.

Αλλά και στην Ευρώπη η υποχώρηση ελεύθερων ραδιοσταθμών ριζωμένων στην κοινωνία και η σχεδόν πλήρης επικράτηση των μεγιστάνων του θεάματος χρωματίζει την εικόνα με πολύ σκοτεινούς τόνους, παρά τα παλ χρώματά της. Τάξη βασιλεύει στο μακλιουανικό "ηλεκτρονικό χωριό"; Όχι ακριβώς. Κάποιοι ανυπότακτοι Γαλάτες και κάποιοι τρελοί Ρωμαίοι αντιστέκονται ακόμη και πάντα στον κατακτητή.....

Πρόκειται για το *Radio Popolare* του Μιλάνου, ελεύθερο ραδιοσταθμό της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς που λειτουργεί ήδη μια δωδεκαετία και, από την άλλη μεριά των Άλπεων, το παρισινό *Radio Beur*, τον ραδιοσταθμό των νέων Αράβων, που από το 1981 εκπέμπουν διεκδικώντας την πολιτιστική τους ιδιαιτερότητα και το δικαίωμά τους στη διαφορά.

Η Φαριντά και ο Ουμπέρτο μας εξηγούν στα πλαίσια των συνεντεύξεων που μας έδωσαν κατά τη διάρκεια της Πανευρωπαϊκής Συνάντησης Νέων που έγινε το καλοκαίρι του 1987 στον Αρμενιστή της Χαλκιδικής, το πώς είναι οργανωμένοι οι σταθμοί τους, την αντίστασή τους στην πλημμυρίδα των *mass-media*, τη σχέση τους με τους ακροατές, τις πολιτικές οργανώσεις, την κουλτούρα και ...την πολιτική.

Καλή ακρόαση και ...στα δικά μας.

RADIO BEUR

Οι νέοι Άραβες μιλούν

Θα σου ζητούσαμε να μας πεις πότε ξεκίνησε το *Radio-Beur* (ο σταθμός των νέων Αράβων), πώς ακριβώς δουλεύεται και γενικά όλες τις σχετικές πληροφορίες που πιστεύεις ότι θα ήταν χρήσιμες.

Αρχικά ο σταθμός ξεκίνησε απο κάποιους νέους που ήταν φίλοι και μπροστά στο κίνημα των μεταναστών της δεύτερης γενιάς που διεκδικούσαν την πολιτιστική τους ταυτότητα - ήταν και η εποχή της άνθισης της ελεύθερης ραδιοφωνίας - είπαν ωραία, θα προσπαθήσουμε να φτιάξουμε έναν ραδιοσταθμό που θα απευθύνεται στους νέους που γεννήθηκαν απο μετανάστες της Βόρειας Αφρικής. Μαζεύτηκαν, συζήτησαν και συμφώνησαν να δημιουργήσουν έναν ραδιοσταθμό. Στη συνέχεια έπρεπε να βρουν κι ένα όνομα. Δεν θα μπορούσαν να τον ονομάσουν σταθμό των Αράβων μια και ανάμεσά τους βρίσκονταν και Βερβερίνοι, όπως επίσης γιατί δεν ήταν μόνο Άραβες, αλλά είχαν μέσα τους και κάτι γαλλικό, μια γαλλική κουλτούρα. Στα γαλλικά είναι πολύ διαδεδομένο να μιλάει κανείς "ποδανά". Έτσι για τη λέξη *Arabe* υπάρχει το *Reube* που αναποδογυρίζοντάς το πάλι μας δίνει το *Beur*. Έτσι λοιπόν φτιάχτηκε η λέξη *Beur*. Αποφάσισαν να δώσουν αυτό το όνομα στο σταθμό, θέλοντας να δείξουν ότι πρόκειται ακριβώς για νέους της δεύτερης γενιάς που δεν απορρίπτουν την κουλτούρα της καταγωγής τους, ενώ παράλληλα έχουν και γαλλική κουλτούρα. Έτσι λοιπόν ενώθηκαν, έβαλαν απο κοινού κάποια χρήματα - ήταν όλοι τους φοιτητές εκείνη την περίοδο - και τον Νοέμβρη του 1981 άρχισαν να εκπέμπουν. Για πολλούς μήνες ζητούσαν να τους τηλεφωνούν για να μπορούν να καταλάβουν μέχρι πού έφτανε η εμβέλειά τους· μέσα απ' αυτή την επικοινωνία συνειδητοποίησαν ότι ο σταθμός ανταποκρινόταν σε μια ανάγκη όχι μόνο των μεταναστών στη Γαλλία, αλλά επίσης και των νέων που είχαν γεννηθεί στη Γαλλία. Ήταν κάτι καινούργιο για μας (και εννοώ τους ακροατές μια και τότε δεν δούλευα ακόμα στον σταθμό) μας ενδιέφερε πάρα πολύ, ανταποκρινόταν σε δικές μας ανάγκες, να πλησιάσουμε την κουλτούρα μας μ' έναν τρόπο στον οποίο δεν είμασταν μέχρι τότε συνηθισμένοι. Συνήθως ανοίγαμε την τηλεόραση ,όπου δυο ώρες κάθε Κυριακή ήταν αφιερωμένες στο θέμα της μετανάστευσης. Το *Radio-Beur* τα παρουσίαζε μ' έναν τρόπο πολύ πιο άμεσο. Αν σε μια συζήτηση διαφωνούσες μπορούσες να τηλεφωνήσεις και να εκφράσεις τις αντιρρήσεις όπως βέβαια και το αντίθετο. Υπήρχαν εξαιρετικά ενδιαφέροντα θέματα συζήτησης, όπως οι λόγοι μετανάστευσης, ο τρόπος εγκατάστασης ή ακόμα γιατί μια ομάδα νέων αποφάσισε να κάνει ραδιόφωνο ή γιατί υποστηρίζουμε την ανάγκη ύπαρξης διπλής παράδοσης και κουλτούρας ή ακόμα, το δικαίωμα στη διαφορά. Ένα πράγμα που αρχικά εκτίμησα πάρα πολύ, ήταν ότι οι ακροατές μπορούσαν να πάρουν μέρος βγαίνοντας απ' ευθείας στον αέρα, μέσω των τηλεφωνημάτων που έκαναν στον σταθμό. Κι αυτό είναι πολύ σημαντικό, γιατί στην κουλτούρα μας ο προφορικός λόγος και η προφορική παράδοση έπαιζαν πάντα σπουδαίο ρόλο. Καταλαβαίνετε λοιπόν πόσο θεμελιώδης ήταν η λειτουργία ενός σταθμού που μας έφερνε κοντά στην κουλτούρα μας μέσα από τον προφορικό λόγο.

Στη συνέχεια οργανώθηκαν καλύτερα· έκαναν διάφορες γιορτές, κι έτσι τους γνώρισα κι εγώ. Βέβαια τηλεφωνούσα συχνά κι είχα γίνει φίλη με διάφορους παραγωγούς. Μια απ' αυτούς έψαχνε νέους ανθρώπους για να κάνει μια νεανική εκπομπή όπου δηλαδή δεν θα ακουγόταν απλώς αραβική μουσική αλλά ροκ κλπ.

Σε ποιά περιοχή είναι εγκατεστημένος ο σταθμός και τι εμβέλεια έχει;

Το *Radio-Beur* είναι εγκατεστημένο στα περίχωρα του Παρισιού, παλιώτερα στα ανατολικά και τώρα μεταφερθήκαμε στα βόρεια. Δυστυχώς δεν μπορούμε να εκπέμψουμε σ' όλη τη Γαλλία. Εκπέμπουμε στο Παρίσι και μπορούν να μας ακούσουν μέχρι και ογδόντα χιλιόμετρα γύρω από το αυτό. Πρόσφατα κάναμε μια συμφωνία μ' έναν τοπικό ραδιοσταθμό, που εκπέμπει στην περιοχή ανάμεσα στο Παρίσι και τα βελγικά σύνορα, να του στέλνουμε εκπομπές τις οποίες θα αναμεταδίδει, όπως και εμείς τις δικές του.

Πόσοι περίπου άνθρωποι δουλεύουν στον σταθμό· το καθεστώς της δουλειάς πώς είναι οργανωμένο· έχετε μεταξύ σας επαγγελματίες;

Είναι πολύ απλό. Ο καθένας από μας δουλεύει κάπου. Δεν είμαστε επαγγελματίες. Γιατί βέβαια ο σταθμός δεν είναι τόσο πλούσιος έτσι ώστε να μπορεί να πληρώνει όλους όσους δουλεύουν εκεί, μια και είναι ένας μη κερδοφόρος συνεταιρισμός. Βέβαια κάνουμε κάποιες εκδηλώσεις, γιορτές, που μας αποφέρουν κάποια κέρδη, αλλά αυτά διατίθενται για τη λειτουργία του σταθμού. Έχουμε μόνο τρεις έμμισθους. Δυο τεχνικούς, έναν για όλη τη βδομάδα κι έναν για τα Σαββατοκύριακα, και μια γραμματέα. Κι αυτοί είναι οι μόνοι που πληρώνονται.

Γενικά γύρω απο τον σταθμό είμαστε καμιά πενηνταριά που ασχολούμαστε. Στην αρχή του χρόνου πληρώνουμε μια συνδρομή, με την οποία μπορούμε να θεωρούμαστε μέλη του σταθμού. Η συνδρομή δεν είναι πολύ ψηλή, είναι γύρω στα 600 φράγκα για όποιον δουλεύει, και για όσους είναι άνεργοι ή πηγαίνουν σχολείο είναι 300 φράγκα. Κάθε Σεπτέμβρη ή Οκτώβρη συγκαλείται γενική συνέλευση, πληρώνουμε τις συνδρομές, γίνεται απολογισμός της διεύθυνσης και ψηφίζουμε για την καινούργια. Όπως καταλαβαίνετε η συζήτηση του απολογισμού είναι αρκετά μακριά, όπως όλες άλλωστε και η ψηφοφορία είναι βέβαια μυστική. Απο την ψηφοφορία εκλέγεται ένα συμβούλιο διαχείρισης, θα μπορούσαμε να πούμε. Κι όταν εκλεγούν αποφασίζουν μεταξύ τους ποιός θα αναλάβει το προεδρείο, ποιός τις δημόσιες σχέσεις,τον προγραμματισμό. Τους έχουμε εμπιστοσύνη και

μέχρι τώρα αυτό το σχήμα έχει λειτουργήσει χωρίς κανένα πρόβλημα. Ο απολογισμός εκτός απο τον οικονομικό, περιλαμβάνει κι έναν απολογισμό του σταθμού στο πολιτιστικό επίπεδο και ακόμα στο επίπεδο κινητοποίησης και προώθησης των προβλημάτων που άπτονται της μετανάστευσης : αν δηλαδή πήραμε μέρος σε κάποια διαδήλωση, τι παραστάσεις έγιναν σε υπουργεία σε σχέση με κάποιο νόμο σχετικό με την μετανάστευση, όλα όσα έκανε ο σταθμός στη διάρκεια της χρονιάς.

Θα θέλαμε να μας πεις πώς είναι το πρόγραμμα μιας μέρας.

Στην αρχή ο σταθμός δεν είχε κανένα πρόβλημα γιατί εκπέμπαμε 24 ώρες το 24ωρο. Στη συνέχεια όμως έγινε μια αναδιανομή στην μπάντα. Οι αρχές αποφάσισαν ότι υπήρχαν πολλοί σταθμοί και ότι θα επρεπε να αναδιαρθρώσουν τις συχνότητες. Έτσι λοιπόν βρεθήκαμε μαζί με Πορτογάλους, Ιταλούς, Αρμένιους, με τους οποίους δεν είχαμε τίποτα κοινό εκτός του ότι αντιπροσωπεύαμε πολιτιστικές παραδόσεις διάφορες από τη γαλλική. Τελικά τώρα έχουμε 18 ώρες εκπομπής κάθε μέρα, δηλαδή μέχρι τη 1 το πρωί, και τρεις φορές τη βδομάδα κάνουμε νυχτερινά προγράμματα από τη 1 ως τις 8 το πρωί. Κάθε μέρα έχουμε διαφορετικό πρόγραμμα, διαφορετικές εκπομπές. Χοντρικά όμως θα μπορούσα να πω ότι υπάρχει κάθε μέρα μια συζήτηση, που γίνεται στα γαλλικά, έτσι ώστε να την καταλαβαίνουν όλοι. Επίσης υπάρχει καθημερινά μια εκπομπή στα αραβικά, μια στα βερβερίνικα, και μια στα γαλλικά, η κάθε μια στην ώρα της ώστε όποιος θέλει να μπορεί να την παρακολουθεί, έτσι ώστε όλοι να είναι ικανοποιημένοι.

Η μητέρα μου για παράδειγμα προτιμά να ακούει την εκπομπή στα βερβερίνικα, την καταλαβαίνει καλύτερα, την φέρνει πιό κοντά στις ρίζες της. Επίσης υπάρχουν και μουσικές εκπομπές, που κι αυτές είναι χωρισμένες στα τρία, αραβική μουσική, βερβερίνικη, γαλλική, έτσι ώστε να μην μένει κανείς παραπονεμένος...

Μπορείτε να καταλάβετε είτε μέσα από τα τηλεφωνήματα που δέχεται ο σταθμός είτε μέσω των γραμμάτων ή άλλων τρόπων, την επιρροή που ασκεί ο σταθμός στους νέους άραβες της δεύτερης γενιάς ;

Οι ακροατές μας δεν είναι μόνο οι νέοι αλλά και οι γονείς τους. Μας ακούν όλοι και αυτό μπορούμε να το εξακριβώσουμε από τα τηλεφωνήματα και τα γράμματα τα οποία δεχόμαστε. Την προηγούμενη χρονιά έγινε, από μια ειδική σε τέτοια θέματα εταιρεία, μια έρευνα, σύμφωνα με την οποία βρισκόμαστε στη δέκατη θέση, μετά από το κρατικό ραδιόφωνο και κάποιους άλλους ελεύθερους ραδιοσταθμούς. Και βέβαια θεωρούμε ότι αυτή είναι μια πολύ καλή θέση.

Θα θέλαμε να ρωτήσουμε τώρα ποιά είναι η σχέση σας με τις οργανώσεις των Αράβων αλλά και τις αντιρατσιστικές ομάδες ;

Ο πρωταρχικός στόχος του σταθμού μας είναι πολιτιστικός. Αλλά συγχρόνως είναι και ένας ραδιοφωνικός σταθμός που αγωνίζεται ενάντια στο ρατσισμό. Έτσι έχουμε πολύ καλές σχέσεις με όλα τα σχήματα που στόχο τους έχουν την προώθηση και τη γνωριμία με την αραβική κουλτούρα. Όπως επίσης πιστεύουμε ότι στον αντιρατσιστικό αγώνα που έχουμε ξεκινήσει πρέπει να είμαστε πολύ ενωμένοι και να αφήνουμε κατά μέρος τους διαχωρισμούς. Ειδάλλως δεν θα μπορέσουμε να πετύχουμε τίποτα. Έτσι λοιπόν είμαστε ιδιαίτερα δεμένοι μεταξύ μας, ακριβώς για να δείξουμε ότι είμαστε δυνατοί, ότι υπάρχουμε, ότι είμαστε ζωντανοί και ότι πρόκειται να νικήσουμε όντας όλοι μαζί.

Ποια είναι τα κοινά στοιχεία που δένουν όσους δουλεύουν αυτή τη στιγμή στο *Radio-Beur* ;

Το κοινό σημείο των ανθρώπων του σταθμού είναι πολύ απλό : μια κοινωνική και πολιτιστική διεκδίκηση.

Στην αρχή είναι αλήθεια, κυριαρχούσε το ότι ήταν άνθρωποι που γνωρίζονταν και ήθελαν να κάνουν κάποια πράγματα μαζί. Να, για παράδειγμα εγώ, μπήκα όταν μια παραγωγός ζητούσε νέα παιδιά για μια εκπομπή. Είπα ότι ενδιαφέρομαι, πήγα και δοκίμασα αν μ' αρέσει ή όχι. Τελικά μου άρεσε πολύ και έμεινα. Έχουμε πολλούς ακροατές που τώρα δουλεύουν στον σταθμό, και που είχαν έρθει λέγοντας ότι το τάδε ή το δείνα δεν τους άρεσε, ότι αυτοί θα τόκαναν αλλιώς. Τους είχαμε πει ότι μπορούσαν να μείνουν και να το κάνουν όπως ήθελαν.

Οι πρώτοι που ξεκίνησαν το σταθμό είχαν προέλευση αραβική; Σήμερα ποιά είναι η σύνθεση αυτών που συμμετέχουν στο σταθμό ;

Στην αρχική ομάδα η πλειοψηφία ήταν Άραβες δεύτερης γενιάς, ενώ οι Γάλλοι ήταν λιγότεροι. Πάντα το αραβικό στοιχείο είναι κυρίαρχο. Αν και λένε ότι οι Άραβες δεν μπορούν να συνυπάρξουν με τους Εβραίους, εμείς έχουμε και Εβραίους όπως και Γάλλους και δύο Πορτογάλους, έναν Αρμένιο αλλά βέβαια κύρια απογόνους αράβων μεταναστών.

Έχετε συνδιοργανώσει ή συμμετάσχει σε εκδηλώσεις με το SOS-Racisme;

Θα μπορούσε κανείς να πει ναι. Δεν κάνουμε πάντα κοινά πράγματα. Αλλά θα μπορούσα να σας δώσω ένα παράδειγμα για τον τύπο των ενεργειών που κάνουμε μαζί. Στην τελευταία διαδήλωση που έγινε ενάντια στο νόμο που θα απαγόρευε να έχει κανείς διπλή εθνικότητα, διακόσιες οργανώσεις ενώθηκαν για να διαδηλώσουν την αντίθεσή τους σ' αυτήν την μεταβολή. Ανάμεσα σ' αυτές ήταν φυσικά και η *SOS-Racisme* όπως και άλλες οργανώσεις Γάλλων και νέων Αράβων.

Έχετε κάποια ιδιαίτερη σχέση με κάποια πολιτική οργάνωση ;

Ασφαλώς όχι. Βέβαια όταν κανείς παρεμβαίνει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στην κοινωνία κάνει πολιτική. Κανένα όμως κόμμα ή πολιτική οργάνωση δεν θα μπορούσε να ισχυριστεί ότι έχει τη δυνατότητα να κατευθύνει τις επιλογές του σταθμού. Αυτές είναι αποφάσεις που παίρνονται από τους ανθρώπους του σταθμού. Βέβαια η δεξιά και ακόμα περισσότερο η άκρα δεξιά ίσως να θέλουν να βλέπουν ύποπτες κινήσεις πίσω από μας, αλλά...

Κάποτε ο Ζαν Μαρί Λε Πεν είπε κάποια πράγματα σχετικά με τον σταθμό μας, ότι είμαστε αλήτες, ότι δεν είμαστε άνθρωποι

καθώς πρέπει. Εμείς λοιπόν του στείλαμε μια ανοιχτή επιστολή, δηλαδή γράψαμε μέσω μιας εφημερίδας στον κ. Λε Πεν να έρθει να πει αυτά που θέλει στον σταθμό. Δεν μας απάντησε ποτέ, ούτε ήρθε βέβαια.

Μετά από έξι χρόνια λειτουργίας ποιά είναι η εμπειρία σας αλλά και τα σχέδιά σας για το μέλλον;

Μετά από έξι χρόνια εμπειρίας το πρώτο πράγμα που μου έρχεται στο μυαλό είναι το γεγονός των ιδιαίτερων και δυνατών δεσμών που αναπτύσσονται με τους ακροατές μας. Έχω φίλους που αγαπώ πολύ και και που πρωτύτερα ούτε καν γνώριζα· που τώρα έχω υπέροχες σχέσεις απλά και μόνο μέσω του τηλεφώνου και του ταχυδρομείου. Αυτό είναι το πρώτο πράγμα που σκέφτομαι. Στη συνέχεια μπορεί κανείς να παρατηρήσει ότι δεν χαρακτηριζόμαστε πια εύκολα αραπάδες, αλήτες κλπ., και ότι έχει γίνει πλέον συνείδηση ότι οι νέοι που κατάγονται απο βορειοαφρικανούς μετανάστες θα μείνουν στη Γαλλία έχοντας τα ίδια δικαιώματα με έναν οποιονδήποτε Γάλλο.

Όσο για τα σχέδιά μας για το μέλλον, πετύχαμε να μας δοθεί άδεια να εκπέμπουμε επι εικοσιτετραώρου βάσεως, οπότε όπως καταλαβαίνετε μπορούμε να κάνουμε καλύτερες και μεγαλύτερες εκπομπές και να απλώσουμε την επιρροή μας σ' ένα πολύ πιο μεγάλο ακροατήριο.

Και βέβαια εξακολουθεί να ισχύει ο αρχικός μας στόχος που είναι να προβιβάσουμε, να προωθήσουμε την κουλτούρα μας, αυτή που μας άφησαν οι γονείς μας όπως επίσης και να εξακολουθήσουμε να υποστηρίζουμε το δικαίωμα στη διαφορά που πρέπει να αναγνωρίζεται από τους Γάλλους Άραβες κλπ. Και πιστεύω ότι η συμμετοχή στον σταθμό αυτό είναι ένα καλό βήμα προώθησης όλων των παραπάνω.

Ποια είναι η γνώμη της πλειοψηφίας των Γάλλων αλλά και των πολιτικών οργανώσεων για το *Radio-Beur*;

Όσον αφορά τον πληθυσμό η διάκριση γίνεται ανάμεσα σ' αυτούς που είναι υπέρ της κουλτούρας και σ' αυτούς που είναι κατά, όπως επίσης και σ' αυτούς που είναι ρατσιστές και σ' αυτούς που δεν είναι. Όσον αφορά τους δεύτερους δεν υπάρχει κανέναν πρόβλημα, όσο για τους πρώτους δεν θα μπορούσαν να είναι διαφορετικοί στην περίπτωσή μας απ' ότι είναι και δείχνουν γενικά. Με τα πολιτικά κόμματα της αριστεράς δεν έχουμε κανένα πρόβλημα, και σε σχέση με εκείνα της δεξιάς πλέον δεν μας αγγίζουν γιατί έχουμε γίνει ένας σημαντικός ραδιοφωνικός σταθμός. Και αρκετοί πολιτικοί έχουν συμμετάσχει σε συζητήσεις στο σταθμό μας εκθέτοντας τις απόψεις τους πάνω σε θέματα μετανάστευσης, κουλτούρας κλπ. Και μέχρι τώρα αυτό έχει λειτουργήσει ικανοποιητικά.

Κι εσύ τι ακριβώς κάνεις συμμετέχοντας στο *Radio-Beur*;

Εγώ κάνω μια εκπομπή που τη λέμε *Hipper*. Είναι μια εκπομπή για νέους και σ' αυτήν δεν ακούγεται καθόλου παραδοσιακή μουσική. Ενδιαφερόμαστε για νέους που φτιάχνουν είτε ομάδες θεάτρου, είτε γκρουπ μουσικής είτε οτιδήποτε άλλο. Ερχόμαστε σε επαφή μαζί τους τηλεφωνικά ή με γράμματα, πηγαίνουμε και βλέπουμε από κοντά τη δουλειά τους κι αν είναι κάτι πραγματικά ενδιαφέρον το παρουσιάζουμε στην εκπομπή. Δείχνουν τη δουλειά τους, τους κάνουμε διάφορες ερωτήσεις πάνω σ' αυτήν όπως επίσης και οι ακροατές μας. Αυτή τη στιγμή έχω μια ώρα στη διάθεσή μου που ελπίζω να γίνουν δυο. Είναι κι αυτός ένας τρόπος να βοηθήσει κανείς συνεργασίες νέων ανθρώπων, καλλιτεχνικές ή μη.

RADIO POPOLARE

Ένας ραδιοσταθμός στο Μιλάνο

Ας αρχίσουμε με κάποια στοιχεία για το Radio Popolare. Ποιοι το άρχισαν και πότε.

Το *RP* γεννήθηκε στο Μιλάνο το 1976. Την εποχή εκείνη το Μιλάνο ήταν η πόλη όπου το κίνημα είχε τη μεγαλύτερη δύναμη. Μιλάμε για το λαϊκό κίνημα, το εργατικό, το κίνημα των σπουδαστών. Κι ακόμα ήταν η πόλη όπου η επαναστατική αριστερά είχε μεγάλη επιρροή. Μια σειρά συνδικάτων βρισκόντουσαν πολύ κοντά στις θέσεις της νέας αριστεράς. Συγκεκριμένα, το καθολικό συνδικάτο, το συνδικάτο των εργαζομένων στο μέταλλο και στη μηχανουργία. Ήταν απ' αυτά τα τμήματα των εργαζομένων, απ' αυτά τα τμήματα των συνδικάτων και απο τη νέα αριστερά που γεννήθηκε το *RP*.

Το *RP* ήταν, αν θυμάμαι καλά, ο δεύτερος ελεύθερος ραδιοφωνικός σταθμός της αριστεράς στο Μιλάνο. Ο πρώτος ήταν το "Κανάλι 96", που δημιουργήθηκε το 1975.

Την περίοδο εκείνη ήταν φανερή μια ανάγκη για εναλλακτική πληροφόρηση. Υπήρχαν πολλοί ελεύθεροι ραδιοφωνικοί σταθμοί σ' όλες τις πόλεις της Ιταλίας, στη Ρώμη, στη Νάπολη, που λειτουργούσαν χωρίς να αντιμετωπίζουν προβλήματα από το κράτος και τη νομοθεσία. Καθώς και τρεις ημερήσιες εφημερίδες της νέας αριστεράς η *Lotta Continua*, το *Manifesto*, και η *Quotidiano dei Lavoratori*.

Το *RP* ήταν τελικά, ο μοναδικός ραδιοφωνικός σταθμός που κατόρθωσε να επιβιώσει στην περίοδο της τρομοκρατίας και των έκτακτων νόμων και - κάτι σκληρό να το λέει κανείς - των ανακλαστικών του ιταλικού επαναστατικού κινήματος την περίοδο εκείνη.

Πρέπει να σημειωθεί, ότι το *RP* από τον καιρό της ίδρυσής του μέχρι σήμερα, υπήρξε ένας ανεξάρτητος ραδιοφωνικός σταθμός. Δεν γίνονταν συμμαχίες με κανένα κόμμα και η παρεχόμενη πληροφόρηση δεν βρισκόταν, ούτε βρίσκεται, στη γραμμή στράτευσης είτε της Προλεταριακής Δημοκρατίας, είτε του ΙΚΚ, των σοσιαλιστών ή των συνδικάτων. Πολιτικά, φυσικά, οριοθετείται στον χώρο της αριστεράς, της εναλλακτικής αριστεράς,στη βάση όμως των πραγματικών δεδομένων και όχι τίτλων κυριότητας...

Θα μπορούσαμε να έχουμε κάποια στοιχεία σχετικά με τα οικονομικά του σταθμού;

Το 40% των περιουσιακών στοιχείων, να το πούμε έτσι, του σταθμού ανήκουν στους εργαζόμενους σ' αυτόν, οι οποίοι είναι οργανωμένοι σε συνεργατική βάση και στο υπόλοιπο 60% έχουν μερίδιο ιδιώτες, κόμματα και συνδικάτα του χώρου της αριστεράς. Έχει δημιουργηθεί μια, κατά κάποιο τρόπο, εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, η βασική όμως δομή παραμένει αυτη της κοοπερατίβας.

Ο ετήσιος προϋπολογισμός του σταθμού κυμαίνεται από 500 ως 700 εκατομμύρια λιρέτες (50 ως 70 περίπου εκατ. δρχ), από τα οποία τα 100 με 200 εκατ. προέρχονται από τα μερίδια των ενώσεων, των κομμάτων κα, ενώ τα υπόλοιπα από διαφημίσεις.

Χρηματοδοτείται ο σταθμός από το κράτος ή τις τοπικές αρχές;

Όχι σε καμία περίπτωση.

Για ποιό λόγο; Δεν θέλουν οι άνθρωποι του σταθμού μια τέτοια χρηματοδότηση ή οι αρχές τους την αρνούνται;

Η θεμελιακή επιλογή είναι αυτή της αυτοχρηματοδότησης, της επιβίωσης με ίδια μέσα. Από την άλλη πλευρά όμως, δεν υφίσταται λόγος για τον οποίο η τοπική εξουσία θα χρηματοδοτούσε τον σταθμό, για το γεγονός ότι ο σταθμός εκφράζει μια πραγματική αντιπολίτευση στην πόλη του Μιλάνου. Τώρα όσον αφορά το προσωπικό του σταθμού, αυτό περιλαμβάνει δεκαπέντε περίπου επαγγελματικά εργαζόμενους, που κάθε άλλο παρά επαγγελματικά αμείβονται (το μισό περίπου ενός κανονικού μισθού), καθώς και πάνω από εκατό εξωτερικούς συνεργάτες.

Οι συνεργάτες αυτοί καλύπτουν μόνο την πόλη του Μιλάνου ή υπάρχουν κι άλλοι σε ολόκληρη τη χώρα;

Οι περισσότεροι συνεργάτες βρίσκονται στο Μιλάνο και γενικά, στην επαρχία της Λομβαρδίας. Υπάρχουν όμως συνεργάτες σ' όλη την Ιταλία, καθώς και ανταποκριτές στο εξωτερικό, τη Νέα Υόρκη, τη Μανάγκουα κ.α. Ακόμη, αρκετοί δημοσιογράφοι εργαζόμενοι σε εφημερίδες, που ξεκίνησαν σαν δημοσιογράφοι από ανάλογους ραδιοφωνικούς σταθμούς, συνεργάζονται με τον σταθμό μας.

Σχετικά με το πρόγραμμα του σταθμού. Εκπέμπει ο σταθμός όλη τη βδομάδα και σ' όλη τη διάρκεια της μέρας; Πώς διαμορφώνεται το πρόγραμμα;

Η διάρκεια του προγράμματος είναι 18-20 ώρες την μέρα. Μέσα σ' αυτό υπάρχουν 4 ραδιοεφημερίδες και 6 μικρότερα δελτία ειδήσεων. Το υπόλοιπο πρόγραμμα καλύπτεται με πολιτιστικές εκπομπές, σατυρικά προγράμματα και βραδινές εκπομπές που αρχίζουν μετά την τελευταία ραδιοεφημερίδα. Τις νυχτερινές ώρες το πρόγραμμα καλύπτεται με μουσική και διαφημιστικά.

Τις πρωινές ώρες υπάρχει η δυνατότητα για τους ακροατές, να μιλήσουν σε εκπομπή του σταθμού σε σχέση με πράγματα που συμβαίνουν.

Υπάρχει επίσης μια αξιόλογη, ανεξάρτητη, μη εμπορική μουσική παραγωγή από μεριάς του σταθμού. Κάνουν όλα τα είδη της μουσικής.

Υπάρχουν ιδιαίτερες εκπομπές για τις γυναίκες, τους νέους, τους σπουδαστές, κι αν ναι φτιάχνονται στη βάση της συνεργασίας του σταθμού με αντίστοιχες ενώσεις και οργανώσεις εργαζομένων, γυναικών κλπ;

Στις 6.30 το απόγευμα, καθημερινά, υπάρχει μια εκπομπή για συνδικαλιστικά θέματα και για το κίνημα της εργατικής τάξης. Οι ίδιοι οι εργαζόμενοι φτιάχνουν την εκπομπή. Υπάρχουν και άλλες εκπομπές που αφορούν τα προβλήματα των νέων, εκπαιδευτικά προβλήματα κ.οκ.

Ισχύει και γι' αυτές τις εκπομπές το ίδιο που ισχύει και για την εκπομπή για την εργατική τάξη; Είναι δηλαδή αυτοδιευθυνόμενες; Έρχονται οι ίδιοι οι νέοι στο στούντιο και κάνουν εκπομπή;

Τις περισσότερες φορές πρόκειται για πρόγραμμα που καθορίζεται από κοινού με το ακροατήριο, με τη συμμετοχή του στις συζητήσεις πάνω σε διάφορα θέματα, όπως προβλήματα της καθημερινής ζωής, προβλήματα των γυναικών, τις φυλακές κ.ά.

Είναι γνωστό ότι τα τελευταία χρόνια, στην Ιταλία, αναπτύχθηκε στην αριστερά ένα πράσινο κίνημα, ένα οικολογικό κίνημα που σε κάποιες περιπτώσεις πήρε τη μορφή "πράσινων πανεπιστημίων". Θα θέλαμε να ξέρουμε αν αναπτύχθηκε κάποια σχέση μεταξύ αυτού και του σταθμού σας.

Το *R.P* είναι ανοιχτό σε όλες τις καινούργιες καταστάσεις στην Ιταλία. Χαρακτηριστικό γι' αυτό είναι η επαφή με τις οργανώσεις για τα προβλήματα των ηλικιωμένων, η οργάνωση συναυλιών ενάντια στο καθεστώς της Νότιας Αφρικής, καθώς και μια μεγάλη διαμαρτυρία ενάντια στο κέντρο πυρηνικής ενέργειας του Καόρσο. Σ' αυτή την περίπτωση σχηματίστηκε μια μακριά ανθρώπινη αλυσίδα από το στρατιωτικό αεροδρόμιο μέχρι το πυρηνικό εργοστάσιο, στην οποία συμμετείχαν και 15 δημοσιογράφοι από το *R.P.* Στο Μιλάνο, το *R.P* συνδέθηκε με τη διαμαρτυρία αυτή μέσω ενός άλλου ραδιοφωνικού σταθμού σε μια άλλη πόλη.

Πώς αντιμετωπίζει το κράτος το R.P.;

Το *R.P* είχε κατά καιρούς προβλήματα αναφορικά με κάποιες συνεντεύξεις, που έθιγαν ή καταφέρονταν ενάντια σε δημόσια πρόσωπα, πολιτικούς ή δημοσιογράφους. Οι αρχές προσπάθησαν επανειλημμένα να απαγορεύσουν τέτοια προγράμματα. Εν τούτοις οι υποθέσεις αυτές είχαν σχετικά καλό τέλος, όπως συνέβη στην περίπτωση Βαλαντσάσκα.

Ο Βαλαντσάσκα βρισκόταν για 10 χρόνια στη φυλακή σαν μέλος συμμορίας ληστών και πριν λίγο καιρό δραπέτευσε. Προσπάθησε λοιπόν, και ήρθε σε επαφή με το *R.P* που του πήρε μια συνέντευξη. Όπως είναι φυσικό η συνέντευξη αυτή δημιούργησε προβλήματα στο σταθμό, αφού όλη η αστυνομία τον κυνηγούσε. Υπήρχε όμως και ένα άλλο πρόβλημα : ο Βαλαντσάσκα βρήκε την ευκαιρία να δραπετεύσει στη διάρκεια της μεταφοράς του από την φυλακή που ήταν σε κάποια άλλη. Το γεγονός αυτό έβαλε σε κρίση τον ίδιο τον θεσμό της δικαιοσύνης και την σχετική πολιτική του ιταλικού κράτους.

Τελικά, ο άνθρωπος αυτός πιάστηκε μόλις πριν από λίγες μέρες σε κάποιο τουριστικό θέρετρο έχοντας πάνω του ντοκουμέντα ενός δημοσιογράφου του *RP*, του Φάμπιο Πολέτι, που τα έκλεψε όταν πήγε στον σταθμό για την συνέντευξη.

Η ιστορία αυτή εκτός από τα προβλήματα που δημιούργησε με τη δικαιοσύνη, εξασφάλισε, από την άλλη, μια μεγάλη διαφήμιση για το *R.P* σ' ολόκληρο τον ιταλικό τύπο.

Τι διαφορές υπάρχουν ανάμεσα στο R.P και τους μικρούς ραδιοφωνικούς σταθμούς των νέων με τα κατ' εξοχήν πολιτιστικά και μουσικά προγράμματα; Έχουν κι αυτοί την ημιεπαγγελματική δομή του R.P; Είναι νόμιμοι ή διώκονται;

Όπως είπατε και εσείς οι σταθμοί αυτοί εκπέμπουν αποκλειστικά μουσικά προγράμματα. Δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα διώξεων αφού δεν ασκούν πολιτική επιρροή, σε αντίθεση με το *R.P* που φτιάχτηκε για να συμβάλει σε μια πολιτική ενημέρωση και επικοινωνία, και που προσπαθεί να είναι παρόν σε πολιτικά γεγονότα. Η δυσκολία αυτού του εγχειρήματος ήταν που έβαλε σε κρίση τους άλλους σταθμούς πολιτικής ενημέρωσης που φτιάχτηκαν στη δεκαετία του '60 και που έχουν πάψει πλέον να λειτουργούν. Το *R.P* , αντίθετα, αποδείχτηκε ο μόνος σταθμός που στάθηκε ικανός να συνεχίσει να λειτουργεί.

Το κύριο πρόβλημα που χρειάστηκε να επιλυθεί ήταν να βρεθεί ένα κανάλι άμεσης επικοινωνίας, ένας αμφίδρομος τρόπος σύνδεσης της πληροφόρησης με το ακροατήριο. Αυτό που κατάφερε το *R.P* ήταν να δημιουργήσει μια άμεση επαφή με τον κόσμο και να εξασφαλίσει μια γρήγορη πληροφόρηση.

Όταν π.χ το *R.P* προτείνει μια διαδικασία (κινητοποίηση ή οτιδήποτε άλλο), ακούγεται και η φωνή των ανθρώπων που διαφωνούν με αυτήν. Αυτό είναι κάτι πολύ σημαντικό γιατί ο κόσμος έχει την ευκαιρία να ακούσει παραπάνω από μια άποψη και γιατί δείχνει τις ρίζες που έχει απλώσει στους ανθρώπους και τα προβλήματά τους.

Εικοσάχρονοι, στη ΓΑΖΑ

Το άρθρο του Michel Warchawsky που παρουσιάζουμε παρακάτω, δημοσιεύτηκε στο πρώτο τεύχος του γαλλικού περιοδικού POLITIS.

"Ένα εκατομμύριο Άραβες σε δώδεκα χρόνια απο τώρα : Τί θέλετε να κάνουμε; Θα πρέπει να τους τρέφουμε, να τους παρέχουμε νερό, εργασία. Είναι ένα βάρος που η κοινωνία μας δεν θα μπορούσε ποτέ να σηκώσει". Μ' αυτά τα λόγια ο Σιμόν Πέρες, υπουργός Εξωτερικών και ηγέτης του Εργατικού Κόμματος, δικαιολογούσε στην ισραηλινή τηλεόραση το σχέδιό του γισ απαγκίστρωση από τη λωρίδα της Γάζας.

Την τελευταία φορά που πήγα στη Γάζα, οκτώ χρόνια πριν, υποσχέθηκα να μην ξαναπατήσω το πόδι μου σ' αυτό το μέρος όπου η μιζέρια και η απελπισία δεν έχουν το ταίρι τους παρά μόνο σ' αυτά που συναντάς στις φαβέλας της Λατινικής Αμερικής. Κι έπειτα όλα σε έκαναν να πιστέψεις ότι η "ειρήνευση" που επιχειρήθηκε το 1971 απο το στρατηγό Σαρόν υπήρξε αποτελεσματική : με αντίτιμο πολλές εκατοντάδες νεκρούς και δεκάδες χιλιάδες εκτοπισμένους, η Γάζα και τα προσφυγικά στρατόπεδα που την περιτριγυρίζουν έδειχναν να έχουν παραδώσει τη σημαία της αντίστασης στην ισραηλινή κατοχή.στα πανεπιστήμια και στα αστικά κέντρα της Δυτικής 'Οχθης' εκεί τουλάχιστον, στο Μπιρ-ζάιτ, την Ραμάλα, την Ναμπλούς, συνέβαιναν πράγματα. Στη Γάζα βασίλευε η ισραηλινή τάξη. Και να που μέσα σε λίγες βδομάδες αυτή η ξεχασμένη απο τους δημοσιογράφους περιοχή, αγνοημένη απο τις ξένες ομάδες εργασίας που έρχονταν να μελετήσουν την κατάσταση και να προτείνουν λύσεις, βρίσκεται στο κέντρο της επικαιρότητας και στην καρδιά των διλημμάτων που αντιμετωπίζει η ισραηλινή πολιτική. Εδώ και τρεις βδομάδες τα τηλεοπτικά κανάλια μας κατακλύζουν με εικόνες αυτού του πλήθους που ξεσπά πάνω στους στρατιώτες, νέα αγόρια και κορίτσια που κάνουν τους ισραηλινούς στρατιώτες να το βάζουν στα πόδια, προσφυγικά στρατόπεδα που για μια ακόμα φορά είναι απελευθερωμένα εδάφη στη διάρκεια της νύχτας, αλλά και για ένα μεγάλο μέρος της ημέρας. Κάθε απόγευμα στην τηλεόραση τους βλέπουμε, αυτούς τους νέους που χθες ακόμα τους συναντούσες στα "σκλαβοπάζαρα" της Γιάφα, της Ασκελόν ή της Ιερουσαλήμ. Αλλά δεν έχουν πια τίποτε το κοινό με τους απελπισμένους ήρωες του "Γκέτο της Γάζας" ή του "Κίτρινου Χρόνου" του Νταβίντ Γκροσμάν.

Αν έχουν συγκρίνει τη λωρίδα της Γάζας με το Σοβέτο, είναι γιατί για δεκάδες χιλιάδες κατοίκους δεν αποτελεί παρά ένα υπνωτήριο όπου επιστρέφουν με μεγάλη δυσκολία για να αναπληρώσουν για λίγες ώρες ένα μίνιμουμ ενέργειας που θα εκμεταλλευτούν οι επιχειρηματίες του Τελ Αβίβ, οι υπηρεσίες απορριμματοφόρων των πόλεων του ισραηλινού νότου,τα -εβραϊκά- νοσοκομεία της περιοχής και κυρίως οι ιδιοκτήτες εστιατορίων και οι κτηματίες της ακτής.

Στον "Κίτρινο Χρόνο", αυτό τον εκπληκτικό πίνακα της κατοχής, ο νέος ισραηλινός συγγραφέας Γκροσμάν περιγράφει με ασύγκριτη δύναμη τη ζωή των νέων εργατών της Γάζας. Κατάφερε ακόμη και να τους βάλει να μιλήσουν: "Δουλεύω σ' ένα μαγαζί στο Τελ Αβίβ. Απο τις επτά το πρωί βγαίνω (απο το υπόστεγο που είναι κλεισμένος μαζί με δεκαπέντε άλλους εργάτες) και δουλεύω ως τις πέντε. Μετά δουλεύω στο εργοστάσιο ως τις οκτώ. Τρώω εδώ και κοιμάμαι. Να οργανωθώ; Μα πού να βρω τη δύναμη; Δεν τολμάμε καν να κοιτάξουμε απο το παράθυρο τι συμβαίνει έξω... Εδώ είναι σαν φυλακή. Είναι σκληρό να δουλεύεις ως τις οκτώ το βράδυ. Σκάει το κεφάλι σου. Μετά τη δουλειά δεν έχω ούτε τη δύναμη να σκεφτώ. Δεν θέλω παρά να κοιμηθώ. Φαινομενικά ζω στο Τελ Αβίβ, μα πέρα από τη δουλειά δεν γνωρίζω τίποτε άλλο για το Τελ Αβίβ. Μια φορά τη βδομάδα γυρνάω σπίτι. Φτάνω την Παρασκευή στις πέντε το απόγευμα και πέφτω για ύπνο. Το Σάββατο κοιμάμαι ως το μεσημέρι. Μετά κάνω μικροδουλειές στο σπίτι και κοιτάζω την κόρη μου. Δεν με γνωρίζει καθόλου... Την Κυριακή στις επτά έχω ήδη γυρίσει στη δουλειά...".

Μαντρωμένοι και στοιβαγμένοι στα υπόστεγα ή στους σκουπιδότοπους των βιομηχανικών προαστίων του Τελ Αβίβ έχουν τουλάχιστον την τύχη να μην αντιμετωπίζουν κάθε βράδυ τα μπλόκα. Τα μπλόκα είναι ο βραχνάς όλων των νέων εργατών που συνάντησα και γυρνούν κάθε βράδυ στη λωρίδα της Γάζας. Για μια ή δυο ώρες, καμιά φορά και για τέσσερις, τους αφήνουν να περιμένουν στα σύνορα ανάμεσα στο Ισραήλ και τον πλανήτη Γάζα, ψάχνουν τ' αμάξια, ελέγχουν τις ταυτότητες. Μερικές φορές τους ανακρίνουν, με χέρια και με πόδια... Κατά μέσο όρο μια φορά το μήνα το μπλόκο είναι κλειστό : η συλλογική τιμωρία αυτών που δουλεύουν στο Ισραήλ είναι η αντίδραση των στρατιωτικών δυνάμεων όταν κάποια φασαρία γίνεται στη λωρίδα της Γάζας

Μιλάει ο Χαμντί, 21 χρόνων, από τη Τζεμπαλίγια : "Μερικές φορές εξαιτίας του μασόμ - χρησιμοποιεί τον εβραϊκό όρο - γυρνάμε σπίτι στις έντεκα το βράδυ. Στις πέντε το πρωί έρχεται το φορτηγό να μας πάρει. Αυτό που θέλουν είναι να μας εμποδίσουν να σκεφτόμαστε, να μας πεθαίνουν στην κούραση για να μην κάνουμε πολιτική.Αλλά εγώ, και πολλοί σαν κι εμένα, κάνουμε απεργία και χτυπάμε τους στρατιώτες, ακριβώς εξαιτίας του μασόμ". Ο Χαμντί και τ' αδέλφια του δουλεύουν στις οικοδομές

واحد القس الذي أغاظ الصهاينة سيارة اسعاف وباخرة الى غزة مجال لانجاز قومي اين الدعم العربي

στο Τελ Αβίβ˙ ο πατέρας του είναι εργάτης γης κοντά στο Ασντόντ, λίγα χιλιόμετρα μακριά από το χωριό που γεννήθηκε.

Τζεμπαλίγια: γκέτο μέσα στο γκέτο

Οι νέοι του στρατόπεδου της Τζεμπαλίγια δεν έχουν γνωρίσει το χωριό απ˙ όπου κατάγονται, αλλ˙ όταν τους ρωτάς από πού είναι σου απαντούν πάντα : από την Καμπατίε, το Κοκαμπά, το Γιμπνέ. Κι όμως έχουν βαθιές ρίζες στη Τζεμπαλίγια όπου γεννήθηκαν και έζησαν τα πρώτα είκοσί τους χρόνια. Ο Αμπνταλάχ είναι 19 χρόνων και μόλις τέλειωσε το γυμνάσιο. Ο ένας του αδελφός δουλεύει μηχανικός στη Λιβύη, οι άλλοι δυο εργάτες στο Ισραήλ. Και οι τρεις έχουν πανεπιστημιακά διπλώματα απο το Κάιρο ή τη Βυρηττό. Μας εξηγεί : "Κάναμε όλες τις ενέργειες για να μπορέσει ο Αλί να επιστρέψει. Αδύνατον. Θεωρείται μετανάστης και μπορούμε να τον βλέπουμε μόνο δυο μήνες το χρόνο. Αλλά, δεν προτιμά ο Αμπνταλάχ να συνεχίσει τις σπουδές του στο εξωτερικό και να γίνει μηχανικός σε κάποια χώρα του Κόλπου απ˙ το να ζει μέσα στη μιζέρια της Τζεμπαλίγια; "Ποτέ. Αγαπώ το στρατόπεδό μου και δεν θα το εγκαταλείψω παρά για να γυρίσω στην Καμπατίε. Αλλά αυτό δεν θα γίνει αύριο!" Την Καμπατίε δεν την έχει δει παρά μόνο μια φορά! "Δεν υπάρχει τίποτα πια. Μόνο δέντρα. Το φανταζόμουν τελείως διαφορετικά. Δεν ένοιωσα τίποτα το ιδιαίτερο, αλλά ξέρω πως είναι το χωριό μου, ότι εκεί είναι το σπίτι μου. Περιμένοντας δεν αφήνω την Τζεμπαλίγια για όλο το χρυσάφι του κόσμου".

Τζεμπαλίγια, ένα γκέτο μέσα στο γκέτο. 65.000 κάτοικοι σε τέσσερα τετραγωνικά χιλιόμετρα : στη Γάζα η πυκνότητα του πληθυσμού είναι μεγαλύτερη απ˙ ότι στο Χονγκ Κονγκ. Παρά τη βροχή και τη λάσπη, τα παιδιά τρέχουν με τα πόδια γυμνά στα ρυάκια που σχηματίζουν τα νερά της βροχής και η λάσπη των υπονόμων. ˙Εχτισαν οτιδήποτε μπορούσε να χτιστεί. Κι όμως, το στρατόπεδο το διασχίζουν λεωφόροι, χωρίς άσφαλτο, που το πλάτος τους θάκανε τον δήμαρχο του Τελ Αβίβ να σκάσει απο ζήλεια. Είναι ένα απο τα σουβενίρ που άφησε ο στρατηγός Σαρόν κατά την ειρήνευση της λωρίδας της Γάζας στις αρχές της δεκαετίας του ˙70. Τις λένε "στρατηγικούς δρόμους" και κατασκευάστηκαν καταστρέφοντας, σε όλα τα προσφυγικά στρατόπεδα, δεκάδες κατοικίες, αναγκάζοντας τους πρόσφυγες να "επανεγκατασταθούν" σε ένα νέο τόπο εξορίας.

Διασχίζουμε το στρατόπεδο με αμάξι, κινδυνεύοντας πολλές φορές να χωθούμε στη λάσπη. Ο φίλος που με συνοδεύει μετά το μπλόκο του Ερέζ (το μπλόκο που είναι ο εφιάλτης των νέων που εργάζονται στο Ισραήλ) - όπου άφησα το αυτοκίνητό μου με τις κίτρινες πινακίδες που τον τελευταίο καιρό κάνουν πολύ κακή εντύπωση στη Γάζα - αυτός ο φίλος λοιπόν, είναι γνωστός στο στρατόπεδο. Εκεί γεννήθηκε και αφού αναγκάστηκε απο τις στρατιωτικές αρχές να διακόψει τις σπουδές του στο πανεπιστήμιο του Μπιρ-ζάιτ στη Δ. ˙Οχθη, είναι μόνιμος κάτοικός του εδώ και ένα χρόνο. Κάθε είκοσι μέτρα ομάδες νέων μας σταματούν και μας δίνουν ή μας ζητάν νέα. Παρά το ότι το ραδιόφωνο ανήγγειλε το πρωί ότι η ηρεμία επικρατούσε ξανά στη Γάζα κανείς δεν πήγε για δουλειά.

Μια περίπολος περνά μπροστά απο το τζαμί, όχι όμως το είδος της περιπόλου με τους 4-5 αδιάφορους στρατιώτες που συνήθως βλέπουμε παντού στα κατεχόμενα. Σήμερα είναι καμιά δεκαπενταριά, με αξιωματικό επικεφαλής, εξάρτυση μάχης και επιπλέον δακρυγόνα, γκλοπ, και αντιασφυξιογόνες μάσκες. Προχωρούν σε δυο φάλαγγες, προσεκτικά, με το δάχτυλο στη σκανδάλη. Απο το κόκκινο μπερέ αναγνωρίζω τους αλεξιπτωτιστές, την ελίτ του ισραηλινού στρατού. "Στα στρατόπεδα στέλνουν τους αλεξιπτωτιστές, στις πόλεις και τους δρόμους την ομάδα Γκουιβάτι. Ξέρεις, έχουμε γίνει ειδικοί" δηλώνει περήφανα ο Αμπνταλάχ που έρχεται μαζί μας στο αυτοκίνητο. Αυτό που κάνει εντύπωση είναι ο τρόπος που οι στρατιώτες αποφεύγουν με κάθε μέσο να έρθουν σε επαφή με τον πληθυσμό. Οι νεαροί Παλαιστίνιοι απο τη μεριά τους προχωρούν ίσια πάνω στην περίπολο αναγκάζοντας τους στρατιώτες να στρίψουν ή να σταματήσουν για μερικά λεπτά. Πιτσιρίκια ακολουθούν τους στρατιώτες γελώντας, πετώντας βρισιές εδώ κι εκεί. Πριν ένα μήνα ήταν διαφορετικά. Η εμφάνιση της περιπόλου έκανε τον δρόμο ν˙ αδειάσει κι όποιος δεν προλάβαινε να εξαφανιστεί κόλλαγε στον τοίχο για να αποφύγει να τον συλλάβουν και πολλές φορές να τον χτυπήσουν.

Η γενιά της κατοχής

˙Ενα αυτοκίνητο της UNRWA, του οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για τη βοήθεια στους πρόσφυγες που τυπικά είναι υπεύθυνος για τα προσφυγικά στρατόπεδα, σταματάει κοντά μας. ˙Ενας νεαρός Αμερικανός, που δείχνει να γνωρίζει τον φίλο που με συνοδεύει, τον παίρνει κατά μέρος και του ψιθυρίζει κάτι στ˙ αυτί. ˙Οταν γυρνάει στο αυτοκίνητο μου λέει : "Δεν έχουμε πολύ καιρό. Ο Τζιμ μου είπε ότι ένας απο τους τραυματίες της τελευταίας βδομάδας μόλις πέθανε στο νοσοκομείο Ασκελόν. ˙Ηταν ένας δεκαεπτάχρονος απο την Τζεμπαλίγια. Θα πάρουν την σορό του σήμερα το βράδυ, αλλά το νέο θάχει διαδοθεί το πολύ σε μια ώρα και η κατάσταση μπορεί ν˙ αρχίσει να βρωμάει μπαρούτι. Μπορεί να έχουμε συσκότιση".

Είναι καμιά δεκαριά, καθισμένοι σε ψάθες, σ˙ ένα σπίτι στο Σάτι, που το λένε Μπητς Καμπ. ˙Οπως και η Τζεμπαλίγια, αυτό το προσφυγικό στρατόπεδο είναι κολλημένο στην πόλη της Γάζας. Πριν μερικά χρόνια, πολλές χιλιάδες από τους 40.000 κατοίκους του στρατοπέδου μετακινήθηκαν βίαια από τις ισραηλινές αρχές, στα πλαίσια ενός σχεδίου "επανεγκατάστασης των προσφύγων" αλλά τα σπίτια τους γρήγορα καταλήφθηκαν απο άλλες οικογένειες του στρατοπέδου : η δημογραφική πίεση είναι και εδώ τόσο μεγάλη όσο και στην Τζεμπαλίγια.

Είναι καμιά δεκαριά. ˙Ολοι γεννημένοι μετά το 1967. Αυτοί που ονομάζουν "η γενιά της κατοχής". Μιλάμε αρχικά για την καθημερινή ζωή, για τα μπλόκα φυσικά, αλλά και για τα προβλήματα του ψαρέματος. ˙Οπως το λέει και το όνομά του, το Μπητς Καμπ βρίσκεται στην παραλία, όχι μακριά άλλωστε και απο το στρατόπεδο συγκέντρωσης που ονομάζεται Ανσάρ-2, όπου κρατούνται οι ύποπτοι και οι λεγόμενοι πρωταίτιοι των τελευταίων διαδηλώσεων. Πολλές οικογένειες λοιπόν ζουν, ή καλύτερα ζούσαν, από τ˙ ψάρεμα. Η κατοχή τούς ανάγκασε να εισάγουν ψάρια, αλλά καμιά φορά και χασίσι.

"Πριν την κατοχή ο πατέρας μου και τ˙ αδέλφια μου έφερναν πολύ ψάρι. ˙Υστερα απαγόρευσαν το ψάρεμα κοντά στην ακτή, για λόγους ασφαλείας είπαν. Κατόπιν απαγόρευσαν το ψάρεμα πολύ μακριά απο την ακτή... -για λόγους α-

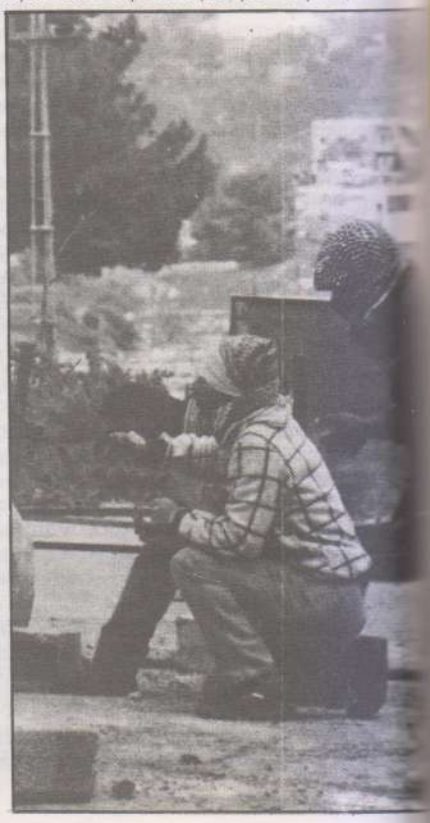

واحد القس الذي أغاظ الصهاينة سيارة اسعاف وباخرة الى غزة مجال لانجاز قومي اين الدعم العربي

σφαλείας. Στη συνέχεια, πάντα για λόγους ασφαλείας, περιόρισαν το μέρος που είχαμε δικαίωμα να ψαρεύουμε στο βορρά και στο νότο. Αφού λοιπόν βρέθηκαν τόσοι πολλοί σ' ένα περιορισμένο μέρος, τα ψάρια έφυγαν" διηγείται ο Ταρίκ. Συχνά οι ψαράδες από το Σατί συναντούν στα όρια των χωρικών υδάτων αιγύπτιους ψαράδες και αγοράζουν τα ψάρια τους που τα πουλάνε στη συνέχεια στην αγορά της Γάζας. Έτσι ο σιωνισμός που έπρεπε να μεταμορφώσει - χωρίς μεγάλη επιτυχία άλλωστε - τους εβραίους σε παραγωγικό λαό, κατάφερε να μεταμορφώσει τους Παλαιστίνιους του Σατί σε εμπόρους. Αλλά σήμερα, οι νέοι δεν θέλουν να μιλήσουν για ψάρια, για προσβολές ή για μιζέρια· θέλουν να μιλήσουν γι' αυτά που έμαθαν και γι' αυτό που κάποιος ονομάζει,χωρίς να υπερβάλλει, την εξέγερσή τους.

Ο Αμπντελμαζίντ, 21 χρόνων, κατάγεται απο το Ασκελόν αλλά γεννήθηκε στο Σατί. Τελείωσε το γυμνάσιο και θέλει του χρόνου να γραφτεί σε κάποιο πανεπιστήμιο της Δ. Όχθης. Είναι "πολιτικοποιημένος" και τα λόγια του είναι καμιά φορά εμφατικά : "Αυτό που έγινε την τελευταία βδομάδα είναι ο τελειωτικός ξεσηκωμός του παλαιστινιακού λαού. Τίποτα δεν θα μας σταματήσει πια. Συμμετέχει όλος ο κόσμος, ακόμα και οι γέροι, ακόμα και οι κυριλέ συνοικίες της Γάζας. Παλιότερα οι γονείς μας μάς έλεγαν : Δεν θέλουμε νάχεις ιστορίες· μην κάνεις πολιτική, μην πηγαίνεις στις διαδηλώσεις. Σήμερα είναι περήφανοι για μας.Δείξαμε σ' όλο τον κόσμο για τι είμαστε ικανοί · οι στρατιώτες μας φοβούνται, το βάζουν στα πόδια σαν λαγοί".

Ο καθένας έχει δώσει την προσωπική του μάχη · ένας διηγείται πώς έπιασαν έναν ισραηλινό στρατιώτη κοντά στο νοσοκομείο Σιφά στη Γάζα. Τον έγδυσαν, τον αφόπλισαν και τον έστειλαν ντροπιασμένο στους συντρόφους του. Ο ισραηλινός τύπος άλλωστε αναφέρει λίγες μέρες νωρίτερα το επεισόδιο, σημειώνοντας πως οι νεαροί δεν είχαν καν προσπαθήσει να πάρουν το τουφέκι του στρατιώτη. Ένας άλλος διηγείται πώς είχαν κρατήσει μακριά μια ολόκληρη στρατιωτική μονάδα που προσπαθούσε να μπει στο στρατόπεδο και πώς είδε τον καλύτερό του φίλο να πεθαίνει με μια σφαίρα στο στήθος.

"Ακόμα και κατά τη διάρκεια της συσκότισης, λέει ο Ομάρ, 18 χρόνων, γίνονταν μέσα στη νύχτα διαδηλώσεις με περισσότερα απο 20.000 άτομα. Όλος ο κόσμος ήταν εκεί, κι ήμασταν εμείς, οι νέοι, που δίναμε διαταγές. Ούτε η ΟΑΠ, όπως λέει η τηλεόραση, ούτε θρησκευτικοί ηγέτες, αλλά εμείς οι ίδιοι". Ο Αμπντελμαζίντ μας μιλάει με περηφάνια για τον δωδεκάχρονο αδελφό του που κάθε πρωί πλένεται, για να πεθάνει καθαρμένος.

Το τείχος του φόβου

Στο κέντρο των σκέψεων αυτών των νέων 19-20 χρόνων, υπάρχει ο θάνατος. "Δεν φοβόμαστε πια να πεθάνουμε, εξηγεί ο Ομάρ. Με τη δολοφονία του Ιντισάρ - νεαρός μαθητής απο το Ντιρ ελ Μπαλάχ που δολοφονήθηκε εν ψυχρώ από μια περίπολο,μια βδομάδα πριν τη λαϊκή έκρηξη - και μετά το λεγόμενο ατύχημα όπου τέσσερις άνθρωποι βρήκαν το θάνατο στην είσοδο της Τζεμπαλίγια, καταλάβαμε όλοι ότι έτσι κι αλλιώς είμαστε καταδικασμένοι σε θάνατο. Θάνατο για θάνατο, καλύτερα να πεθάνεις χτυπώντας το στρατό". Αυτό το πιστεύω εκφέρεται χωρίς πάθος, με φυσικό τρόπο και πολύ ειλικρίνεια. Θυμίζει λίγο τη συμπεριφορά στρατιωτών στο πεδίο της μάχης που αναγκαστικά θεωρούν τον θάνατο σαν μια πιθανότητα άμεση και χωρίς επιστροφή.

Τέτοια λόγια άκουσα στο Σατί και στη Γάζα, στο Μπέιτ Χανούν και στη Τζεμπαλίγια. Μιλάει ο Αμπνταλάχ από τη Τζεμπαλίγια : "Όλα άρχισαν μετά το ατύχημα. Δεν ήταν ατύχημα αλλά δολοφονία. Το αίμα των Αράβων δεν μετράει πια. Για τους Εβραίους η ζωή μας δεν έχει καμιά αξία, άρα, πρέπει εμείς να της δώσουμε νόημα. Όλος ο κόσμος, ακόμα και οι γέροι, το καταλαβαίνουν σήμερα : Αν πρέπει να πεθάνουμε, ας ξέρει τουλάχιστον όλος ο κόσμος το γιατί. Όταν πήγαμε να επισκεφτούμε τις οικογένειες των θυμάτων του "ατυχήματος" μας ορκίστηκαν να μην κάτσουν πια να τους σφάζουν σαν πρόβατα." Να μην πεθαίνουν σαν πρόβατα επί σφαγή - δυο γενιές ισραηλινών τράφηκαν μ' αυτή την ιδέα που χρησίμεψε σαν σημαία κάτω απο την οποία ενωνόταν η ισραηλινή νεολαία εδώ και 40 χρόνια.

Στη Γάζα κανείς δεν είναι πρόθυμος να πιστέψει ότι οι νεκροί οφείλονται στην τύχη ή στη νευρικότητα μερικών στρατιωτών. "Μάθαμε, λέει ο Χαμντί, ότι οι στρατιώτες δεν πυροβολούν όταν βρίσκονται σε κίνδυνο. Τότε το σκάνε. Πυροβολούν όταν έχουν πάρει διαταγή να πυροβολήσουν και να σκοτώσουν. Ο ίδιος ο στρατιωτικός διοικητής της Τζεμπαλίγια, ο Χαλαμπί, σκότωσε εδώ στο στρατόπεδο δυο ανθρώπους. Ο θάνατος είναι διαρκώς παρών εδώ, μας απειλεί απο παντού. Έχουμε αποφασίσει να πάμε μπροστά. Όχι δεν φοβάμαι".

Όταν περάσαμε κοντά στο Ντιρ ελ Μπαλάχ, στο κέντρο της λωρίδας της Γάζας, πήγαμε στο σχολείο όπου ο Ιντισάρ δολοφονήθηκε. Βλέπεις ακόμα πολύ καθαρά τα σημάδια απο τις σφαίρες στον τοίχο.

Ο δολοφόνος έχει αφεθεί ελεύθερος με εγγύηση πριν απο τρεις μέρες, αφού η κατηγορία της δολοφονίας μετατράπηκε σε ανθρωποκτονία εξ αμελείας. Ο σύντροφός μου μού διηγείται πως τις μέρες που ακολούθησαν τη δολοφονία, εκατοντάδες νέοι έρχονταν εδώ για να ορκιστούν εκδίκηση για τον φόνο του Ιντισάρ.

Πέρα από την απόλυτη απελπισία που συνάντησα πριν οκτώ χρόνια και περιγράφει τόσο συγκλονιστικά ο Γκροσμάν στο βιβλίο του, υπάρχει ο θάνατος. Όμως αυτός μπορεί να πάρει μια άλλη μορφή από την αυτοκτονία ή το μοιραίο γλίστριμα στην κατάσταση του φυτού. Ο ηρωισμός είναι σήμερα η απά-

واحد القس الذي أغاظ الصهاينة سيارة اسعاف وباخرة الى غزة مجال لانجاز قومي اين الدعم العربي

ντηση αυτής της γενιάς στην απελπισία που τους οδήγησε η κατοχή. Διέσχισαν το τείχος του φόβου γιατί ξέρουν πως δεν έχουν τίποτε να χάσουν πια. Γίναν οι ήρωες που είναι έτοιμοι να αψηφήσουν τον ισραηλινό στρατό γιατί ξέρουν ότι μπορεί να κερδίσουν την τιμή τους κι ίσως τη λευτεριά.

"Μπορεί να πάρει πολλά χρόνια, εξηγεί ο Κασέμ, αλλά δεν έχουμε άλλη εκλογή˙ βρισκόμαστε με την πλάτη στον τοίχο - ακόμη μια ισραηλινή έκφραση - και θα παλαίψουμε ως τη νίκη. ˙Ολοι οι καταπιεσμένοι λαοί στο τέλος κερδίζουν, δεν είν˙ έτσι; Είμαστε λιγότερο καλοί απο τους μαύρους της Νότιας Αφρικής;". Μετά απο λίγο νοιώθει υποχρεωμένος να συμπληρώσει : "Αν δεν πάρουμε τις υποθέσεις στα χέρια μας κανείς δεν θα το κάνει για μας. Ακόμα κι η ΟΑΠ δεν μπορεί να κάνει τίποτε χωρίς εμάς. Η ΟΑΠ είμαστε εμείς. Χωρίς εμάς όλα τα αραβικά καθεστώτα δεν θα κάνουνε τίποτε και δεν είμαστε διατεθειμένοι να περιμένουμε τίποτε απο τις διαπραγματεύσεις. Εγώ ούτως ή άλλως, δεν πιστεύω στη διεθνή διάσκεψη"

Για χρόνια οι Παλαιστίνιοι στα κατεχόμενα περίμεναν : περίμεναν το στρατό των αραβικών κρατών, περίμεναν τα κομάντο της ΟΑΠ, τις διαπραγματεύσεις, τη διεθνή διάσκεψη, την αραβική διάσκεψη. Σήμερα δεν τα πιστεύουν πια και δεν είναι διατεθειμένοι να περιμένουν. Η αναμονή μιας σωτηρίας απ˙ έξω δημιούργησε μια άκρως τεταμένη κατάσταση και η απογοήτευση λειτουργεί σήμερα σαν καταλύτης μιας έκρηξης, που αναστατώνει όχι μόνο τα κατεχόμενα, αλλά το σύνολο της ισραηλινής κοινωνίας.

Το YMCA της Γάζας είναι το μόνο πολιτιστικό κέντρο της περιοχής. Τα τελευταία χρόνια άνοιξε παραρτήματα στα περισσότερα προσφυγικά στρατόπεδα. Εδώ συναντιώνται οι νέοι που θέλουν να κάνουν αθλητισμό, να μάθουν μια γλώσσα ή να χρησιμοποιήσουν μια πραγματική βιβλιοθήκη.

Ο Γκαζί διδάσκει εβραϊκά. ˙Εμαθε τη γλώσσα του κατακτητή στα δεκαεπτά χρόνια που πέρασε στη φυλακή, επειδή πήρε μέρος σε ενέργειες ενός κομάντο του Λαϊκού Μετώπου για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης, την ηρωική εποχή του Γκεβάρα-Γάζα, του μυθικού αρχηγού της αντίστασης ανάμεσα στο 1967 και το 1971. Μετά την ανταλλαγή αιχμαλώτων το 1985, θέλησα να δω αυτόν που συνέτασσε τις αιτήσεις των πολιτικών κρατουμένων προς τις αρχές της φυλακής σε εβραϊκά που θάκαναν κι έναν εκ γενετής ισραηλινό να σκάσει από τη ζήλεια του. ˙Ετσι γνώρισα για πρώτη φορά τον Γκαζί και απο τότε συναντηθήκαμε πολλές φορές. Μου εξηγεί : "˙Εχουν μεγάλη ζήτηση στη Γάζα τα μαθήματα εβραϊκής. Μετά απο μια περίοδο μποϋκοτάζ, η νέα γενιά κατάλαβε ότι το καλύτερο όπλο της ήταν να γνωρίσει τον αντίπαλο, να διαβάζει τις εφημερίδες του, ν καταλαβαίνει τη γλώσσα του. Οι πιο πο λιτικοποιημένοι θέλουν να γνωρίσου τους Ισραηλινούς γιατί ξέρουν πως τ μέλλον θα είναι η συνύπαρξη των δυο λαών ή ο συνεχής πόλεμος".

Χιλιάδες Γκεβάρα

Η γενιά της κατοχής έμαθε να γνωρίζει το Ισραήλ και ειδικότερα τις αντιφάσεις και τις αδυναμίες του. Ο Χαμντί στη Τζεμαλίγια μου είχε πει : "Αντίθετα απο τους γονιούς μας και τα μεγάλα μας αδέλφια γεννηθήκαμε στην κατοχή και μεγαλώνοντας μάθαμε να γνωρίζουμε τον κατακτητή. Δεν είναι αυτό το ανίκητο τέρας που παρέλυε τους γονιούς μας. Τους συναντάμε στη δουλειά τους Ισραηλινούς. Είναι ανθρώπινα όντα όπως εσύ κι εγώ, με τις αδυναμίες τους, τους φόβους τους,τον εγωισμό τους και καμιά φορά και με συναισθήματα. Ανάμεσά μας υπάρχει ο πόλεμος. Αυτοί έχουν ένα σπίτι, ωραία βιβλία, τη δυνατότητα να σπουδάσουν, ένα κράτος. Εμείς δεν έχουμε τίποτα. Αλλά αυτοί είναι άδειοι. Πίσω απο το μίσος τους για τους ˙Αραβες υπάρχει ο φόβος μη χάσουν ό,τι έχουν. Εμείς αντίθετα δεν έχουμε παρά τα χέρια μας να πουλήσουμε, για δυο σέκελ την ώρα. Γι˙ αυτό οι Ισραηλινοί στρατιώτες φεύγουν όταν τους χτυπάμε, ενώ εμείς δεν φοβόμαστε να πεθάνουμε σαν σαχίντ (μάρτυρες)".

Κι ένας βετεράνος όπως ο Γκαζί μου δηλώνει : "Η γενιά της κατοχής είναι πιο σίγουρη για τον εαυτό της απ˙ ό,τι είμασταν εμείς εκείνη την εποχή. Μεγάλωσαν όταν η ΟΑΠ και η εθνική πραγ- ιτικοτητα των Παλαιστινιων ηταν κατ εδομένο. Δεν ήταν επτά χρόνων ότα ο Ισραήλ είχε την πρώτη του αποτυχ ι το 1973. Στα δεκαπέντε τους ήτα μάρτυρες της ισραηλινής εισβολής στο Λίβανο. Αλλά κυρίως, δεν περιμένου διαταγές απο κανέναν. Στον καιρό μο υπήρχε μόνο ένας Γκεβάρα-Γάζα, σήμερα υπάρχουν χιλιάδες, που παίρνου τις ευθύνες τους χωρίς να περιμένου διαταγές απο οποιονδήποτε".

Αργά το απόγευμα επιστρέφω στο μπλόκο του Ερέζ για να πάρω το αυτοκίνητό μου. Δεν υπάρχουν ουρές αυτοκινήτων, μιας και οι περισσότεροι εργάτες προτίμησαν να μείνουν στη Γάζα. Ο στρατιώτης που ελέγχει τα χαρτιά μου έχει την ίδια ηλικία με τους νέους με τους οποίους πέρασα αυτή τη μακριά μέρα. Αυτός και οι σύντροφοί του τους συναντούν κάθε μέρα, από την άλλη μεριά του οδοφράγματος, αλλά δεν τους απευθύνουν ποτέ το λόγο, παρά μόνο για να τους ζητήσουν τα χαρτιά τους ή για να τους διατάξουν να ξεκουμπιστούν.

Κι όμως, κι αυτοί είναι η γενιά της κατοχής , αυτή που από το Ισραήλ δεν γνώρισε παρά το Μεγάλο Ισραήλ, που γι˙ αυτήν η Γάζα ήταν πάντα ένα κομμάτι της χώρας της. Επιστρέφοντάς μου την ταυτότητα με ρωτάει απροσδόκητα :"Μα τι μπορεί να πάει να κάνει στη Γάζα ένας Ισραηλινός; Είναι τρελοκομείο. Αν δεν τους ξεφορτωθούμε γρήγορα, είμαστε εμείς που θα τρελαθούμε, όπως στο Λίβανο. Τέλος πάντων, ο καθένας και τα γούστα του. Καληνύχτα..."

MICHEL WARCHAWSKY

Από τον αντισημιτισμό στο αντιαραβικό «απαρτχάιντ»

Το «Παλαιστινιακό» δεν είναι ένα καινούργιο πρόβλημα. Αυτό πια το ξέρουμε όλοι, καθώς από τότε πού πρωτοαρχίσαμε να ξεφυλλίζουμε τις εφημερίδες, διαβάζουμε συνέχεια, ότι όλο και κάτι γίνεται σ' αυτή την περιοχή της γης, στη Μέση Ανατολή. Ταυτόχρονα όλοι λίγο-πολύ γνωρίζουμε ότι πια αυτό το πρόβλημα δεν έχει για μοναδική του παράμετρο τους πόθους του Παλαιστινιακού λαού για δική του πατρίδα, αλλά και δεκάδες άλλες και θα έλεγα ότι σε κάθε νέα φάση του προστίθενται και άλλες, ούτως ώστε σήμερα τα πράγματα να φαίνονται τόσο πολύπλοκα που με μια πρώτη ματιά να φαντάζει αδύνατη οποιαδήποτε «λύση» του. Αυτό το άρθρο έχει καθαρά ιστορικό χαρακτήρα και γράφτηκε για να βοηθήσει οποιονδήποτε προσπαθούσε να βρει τον «μίτο της Αριάδνης», γυρνώντας πίσω στα πρώτα χρόνια της εμφάνισης όλων αυτών των παραγόντων που δημιούργησαν το «Παλαιστινιακό πρόβλημα» και περιγράφοντας, όσο το δυνατόν πιο σύντομα, το «πώς» και το «γιατί».

Η Παλαιστίνη πριν την εμφάνιση του κράτους του Ισραήλ

Η αλήθεια είναι ότι η αρχή αυτού του προβλήματος έχει την «προϊστορία» της και κατά κάποιο τρόπο ξεκινάει από την αντίθετη μεριά: από τον αντισημιτισμό. Το 1879 ο καγκελάριος Βίσμαρκ, χωρίς να έχει προσωπικά καμιά αντιεβραϊκή προκατάληψη θεώρησε σκόπιμο για την εσωτερική του πολιτική να εξαπολύσει εκστρατεία «αντισημιτισμού» σαν όπλο κατά του φιλελευθερισμού, των οποιωνδήποτε δηλαδή προοδευτικών τάσεων που είχαν αρχίσει να εμφανίζονται στην κοινωνία τότε. Μέχρι όμως την άνοδο του ναζισμού το αποτέλεσμα της οξείας λεκτικά επίθεσης προκάλεσε εξαιρετικά μικρή βία στη Δυτική Ευρώπη. Αντίθετα στη Ρωσία ο τσάρος Αλέξανδρος ο 3ος αποφάσισε να εκδικηθεί τον θάνατο του πατέρα του (που είχε σκοτωθεί από επαναστάτες το 1881) πάνω στους Εβραίους. Τα ρώσικα πογκρόμ προκάλεσαν την φρίκη του κόσμου τότε.

Η αντίδραση των Εβραίων δεν ήταν ενιαία. Άλλοι κάνοντας υπομονή περίμεναν να περάσει η μπόρα. Μερικοί άλλαξαν το όνομά τους και διαλάλησαν την αφοσίωσή τους στη θρησκεία και την πατρίδα τους. Άλλοι πάλι αγωνίστηκαν με εντονότερο πάθος πλάι στους φιλελεύθερους ή τους επαναστάτες και έτσι οι συμπαγείς εβραϊκές κοινότητες της Ανατολικής Ευρώπης απόκτησαν πλατύ σοσιαλιστικό ρεύμα.

Η πιο χαρακτηριστική όμως αντίδραση προήλθε από έναν βιεννέζο δημοσιογράφο, τον Τέοντορ Χερτσλ που στο βιβλίο του «Ένα Εβραϊκό Κράτος» που έγραψε το 1896, δήλωνε τη μεταστροφή του στον εθνικισμό και συμφωνούσε με τους αντισημίτες ότι οι Εβραίοι της Ευρώπης αποτελούσαν ένα ξένο σώμα στην κοινωνία. Αποτελούσαν άλλο λαό, άλλο έθνος. Άρα θα έπρεπε να βρεθεί κάποια καινούργια πατρίδα και γι' αυτούς για να λυθεί το πρόβλημα. Υπήρξαν πολλές προτάσεις, όμως η προτίμηση των περισσοτέρων στρεφόταν σαφώς στην παλιά πατρίδα, την Παλαιστίνη.

Την εποχή εκείνη η Παλαιστίνη ήταν επαρχία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και οι Εβραίοι ήταν 24.000 περίπου μέσα σ' ένα πληθυσμό 500.000 κατοίκων (1880), ενώ με την πολιτική δημιουργίας νέων Εβραϊκών οικισμών και την παλιννόστηση το 1914 υπήρχαν 85.000 Εβραίοι σε πληθυσμό 739.000 κατοίκων, δηλαδή το 12%. Οι ντόπιοι κάτοικοι, οι Παλαιστίνιοι, ήταν φυλετικά συγγενικός λαός με τους Εβραίους, όμως διέφεραν σαφώς πολιτισμικά και θρησκευτικά· ήταν σαφώς διαφορετικό έθνος. Σ' όλο αυτό το διάστημα που ξεκινάει η εβραϊκή παλιννόστηση στην Παλαιστίνη αρχίζει και το κομμάτιασμα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας με τη μορφή της αποικιοκρατικής επέκτασης από την Αγγλία και τη Γαλ-

λία.

Σταθμό σ' αυτόν τον διαμελισμό αποτέλεσε ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος και ο ακόλουθος σχηματισμός εθνών και εθνικών κρατών, σ' αυτή την περιοχή. Την ίδια στιγμή που άρχισαν να σχηματίζονται τα πρώτα σύνορα, οι Βρετανοί σιωνιστές πέτυχαν να εξασφαλίσουν μια σημαντική υποστήριξη από την Βρετανία. Στις 2 Νοέμβρη 1917 η **Διακήρυξη Μπάλφουρ** υποσχόταν την εγκαθίδρυση ενός εβραϊκού εθνικού κράτους στην Παλαιστίνη. Στη συνέχεια κατά το συνέδριο των Συμμάχων στο Σαν Ρέμο στις 5 Μάη 1920 αποφασίστηκε όπως οι περιοχές που σήμερα αποτελούν το Ιράκ, την Ιορδανία και την Παλαιστίνη να μπούν κάτω απο αγγλική επικυριαρχία με την δέσμευση της εφαρμογής της Διακήρυξης Μπάλφουρ. Αυτή η κατάφωρη παραβίαση της αρχής της αυτοδιάθεσης των εθνών ξεσήκωσε πολύ μεγάλες αντιδράσεις από τη μεριά των Αράβων και το 1920 ονομάστηκε από αυτούς χρονιά καταστροφής. Οι αντιδράσεις αυτές εντάθηκαν όταν μαθεύτηκε ότι ο πρώτος Βρετανός Ύπατος Αρμοστής ήταν ένας γνωστός σιωνιστής Αγγλοεβραίος, ο Σερ Χέρμπερτ Σάμιουελ.

Αναγκαστικά λοιπόν η βρετανική πολιτική οδηγήθηκε σε μια κάποια αλλαγή, γνωστή σαν **Μνημόνιο Τσώρτσιλ** που δημοσιεύτηκε στις 3 Ιούλη 1922, σύμφωνα με το οποίο η Παλαιστίνη δεν κινδύνευε με κανένα τρόπο να μετατραπεί σε εβραϊκό κράτος, ενώ αντίθετα η πρόθεση ήταν η «παραπέρα ανάπτυξη της εβραϊκής κοινότητας, με τη βοήθεια των Εβραίων της διασποράς με σκοπό να γίνει ένα κέντρο για το οποίο οι Εβραίοι της διασποράς θα μπορούν να υπερηφανεύονται και να ενδιαφέρονται». Η μετανάστευση θα περιοριζόταν ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητες της χώρας να δεχτεί νέες αφίξεις. Δεν υπήρχε «καμιά πρόθεση εξαφάνισης η υποδούλωσης του αραβικού πληθυσμού, της αραβικής γλώσσας και της αραβικής κουλτούρας στην Παλαιστίνη». Έτσι με το μνημόνιο Τσώρτσιλ εγκαινιαζόταν ουσιαστικά μια στάση αναμονής στην περιοχή. Ταυτόχρονα άναβε το πράσινο φως στους σιωνιστικούς κύκλους για μια μαζική μετανάστευση στην Παλαιστίνη, ελπίζοντας να θέσουν τα θεμέλια για μια εβραϊκή πλειοψηφία στην περιοχή. Μετά από αυτό κάθε εξέλιξη θα ήταν δυνατή.

Ένα άλλο στοιχείο της πολιτικής των ιμπεριαλιστών στην περιοχή ήταν και το γνωστό «διαίρει και βασίλευε». Απέναντι στον αναπτυσσόμενο αραβικό εθνικισμό αρχίζουν μια σειρά από «κηρύξεις» ανεξαρτησίας, κάτω βέβαια από την απόλυτη κηδεμονία της Αγγλίας και της Γαλλίας. Η Μ. Βρετανία «αναγνωρίζει» την ανεξαρτησία της Αιγύπτου το 1922 και υπογράφει συμφωνίες (ουσιαστικά περιορισμού της ανεξαρτησίας) με τα νεοϊδρυθέντα κράτη του Ιράκ, της Υπεριορδανίας, ενώ η Γαλλία ονομάζει τον Λίβανο «ανεξάρτητη» δημοκρατία το 1926 και υπογράφει παρόμοια συμφωνία με την Συρία.

Η κατάσταση στην Παλαιστίνη από στατιστικής πλευράς δεν έχει μεταβληθεί και πολύ. Το 1931 οι Εβραίοι αποτελούν το 17,7% του πληθυσμού, δηλαδή ήταν 175.000 μέσα σ' ένα πληθυσμό 1.036.000 κατοίκων. Με την όξυνση όμως των χιτλερικών διωγμών οι αριθμοί των Εβραίων αυξήθηκαν απότομα. Το 1939 ήταν το 28% περίπου. Είχαν όμως πολύ καλά οργανωθεί με έναν παράνομο αλλά πολύ καλά εκπαιδευμένο μυστικό στρατό, την «Χαγκάνα», και παράλληλα μερικές εξτρεμιστικές τρομοκρατικές οργανώσεις με πιο γνωστές την «Ιργκούν» και την «Λέχι». Πέρα όμως από τη στρατιωτική οργάνωση υπερείχαν και στην κοινωνική οργάνωση και στην οικονομική ευρωστία. Αυτό βέβαια οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στις ανεξάντλητες οικονομικές πηγές που είχαν σ' όλο τον κόσμο και που συνέχεια τους τροφοδοτούσαν. Απέναντί τους οι Άραβες είχαν πενιχρή στρατιωτική οργάνωση και – το κυριότερο – ήταν χωρισμένοι σε αρκετά μικρά κρατίδια.

Οι πόλεμοι του 1936 και του 1948

Η ένταση που υπήρχε ανάμεσα στις δύο εθνότητες έφτασε σε ανοιχτό πόλεμο το 1936, όταν μεγάλες ομάδες Αράβων εξεγέρθηκαν κατά των Άγγλων δημιουργώντας αντάρτικο στα βουνά. Ταυτόχρονα αναπτύχθηκαν οι απεργίες, οι οδομαχίες και οι δολοφονίες. Ο βρετανικός στρατός κατάφερε σχετικά δύσκολα να καταστείλει την εξέγερση αυτή και αυτό χάρη στους Εβραίους που άλλοι μεν πολέμησαν στις τάξεις του και άλλοι κάτω από την καθοδήγηση της Χαγκάνα πήραν μέρος στην καταστολή.

Αυτή η μεγάλη εξέγερση δημιούργησε στους Άγγλους πολλά προβλήματα. Γιατί ναι μεν οι περισσότεροι από αυτούς ήταν ευνοϊκά διακείμενοι προς τους Εβραίους, όμως σαν επικυρίαρχοι έπρεπε να τηρούν τις αποστάσεις. Ταυτόχρονα γνώριζαν ότι ο πόλεμος στην Ευρώπη πλησίαζε και έπρεπε πάση θυσία να κλείσουν μια ανοιχτή πληγή στην περιοχή των πετρελαίων. Έτσι τον Μάη του 1939 ανακοίνωσαν τα εξής σε σχέση με τον παραπέρα διακανονισμό του προβλήματος. Η Παλαιστίνη θα συνέχιζε να βρίσκεται κάτω από αγγλική κυριαρχία. Οι διαπραγματεύσεις για την ανεξαρτησία θα γίνονταν σε δέκα χρόνια. Το επίπεδο της μετανάστευσης των Εβραίων θα εξαρτιόταν από την συναίνεση των Αράβων. Το σχεδιαζόμενο μελλοντικά κράτος δεν θα ήταν Παλαιστινιακό, αλλά ούτε Εβραϊκό, παρά ένα «διεθνικό» κράτος. Μ' αυτό όμως το σχέδιο οι Εβραίοι ήταν ολοκληρωτικά αντίθετοι. Οι εξτρεμιστικές τους οργανώσεις σύντομα άρχισαν δράση εναντίον των Άγγλων. Εκείνο που κυρίως ζητούσαν ήταν η ελεύθερη είσοδος των Εβραίων που ξέφευγαν από τη ναζιστική καταδίωξη. Σύντομα οι τρομοκρατικές ενέργειες και οι δολοφονίες επεκτάθηκαν, ενώ οι Άραβες παρέμεναν απλοί θεατές σ' αυτόν τον ανταγωνισμό.

Τελικά τον Φλεβάρη του 1947, η Μ. Βρετανία αναγκάστηκε να «υποχωρήσει» και ανήγγειλε ότι θα αποχωρούσε από την Παλαιστίνη στις 15 Μάη 1948, αναθέτοντας στον ΟΗΕ τον μετέπειτα διακανονισμό. Τα Ηνωμένα Έθνη από τη μεριά τους αποφάσισαν τον διαχωρισμό της Παλαιστίνης σε ένα Εβραϊκό και ένα Αραβικό κράτος, με την πόλη της Ιερουσαλήμ διεθνοποιημένη, χωρίς όμως να είναι ικανοί να βάλουν σε εφαρμογή το σχέδιο αυτό. Από τη μεριά τους οι Εβραίοι δέχτηκαν το σχέδιο, αρχίζοντας να οργανώνονται για την εγκατάσταση του κράτους τους. Αντίθετα οι Άραβες το απέρριψαν αγανακτισμένοι. Αναπτύχθηκε ένας καινούργιος ανταρτοπόλεμος τους τελευταίους μήνες πριν την ημερομηνία της 15 Μάη 1948 για την αρπαγή όσο πιο μεγάλων περιοχών μετά την αποχώρηση των Άγγλων. Αποκορύφωμα των γεγονότων αυτών ήταν η νύχτα της 9ης Απρίλη όταν μια ομάδα καταδρομών της «Ιργκούν» έσφαξε συστηματικά 254 κατοίκους, άνδρες, γυναίκες και παιδιά του χωριού Ντέιρ Γιασίν.

Στις 14 Μάη 1948 πραγματικά οι Βρετανοί εγκαταλείπουν την Παλαιστίνη, και την ίδια μέρα ο Δαυίδ Μπεν Γκουριόν κηρύσσει την ίδρυση του Εβραϊκού κράτους, με τον εαυτό του πρώτο πρόεδρο του κράτους αυτού. Την ίδια επίσης μέρα οι στρατοί των γειτονικών αραβικών κρατών εισβάλλουν στην Παλαιστίνη. Καθώς όμως

είναι πολύ λιγότερο εκπαιδευμένοι από αυτόν των Εβραίων, και λόγω της διαίρεσης – που πολλές φορές έφτανε μέχρι και στον ανταγωνισμό μεταξύ τους – ηττήθηκαν σε όλα τα μέτωπα. Με παρέμβαση του ΟΗΕ οι εχθροπραξίες σταμάτησαν στις 7 Γενάρη 1949 και ακολούθησαν μια σειρά συμφωνίες του Ισραήλ με τα αραβικά κράτη. Οι Εβραίοι είχαν πετύχει την ίδρυση του Εβραϊκού κράτους, που αναγνωρίστηκε από όλη την Ευρώπη ακόμα και την ΕΣΣΔ, όμως ουσιαστική ειρήνη στην περιοχή δεν επρόκειτο να υπάρξει.

Τα πρώτα χρόνια του Ισραήλ έως τον πόλεμο των Έξι Ημερών

Τα επόμενα χρόνια μετά την ίδρυση του Ισραήλ χαρακτηρίζονται από μια μαζική αποχώρηση των Παλαιστινίων από την πατρίδα τους που βρισκόταν σε περιοχές που έλεγχαν οι Ισραηλινοί. Έτσι το 1956 οι πρόσφυγες Παλαιστίνιοι στις γύρω χώρες είναι: Στην Ιορδανία 512.000, στη Γάζα 216.000, στο Λίβανο 102.000 και στη Συρία 90.000. Ταυτόχρονα έχουμε μια σημαντική μείωση των Αράβων που έμειναν στο Ισραήλ και περιορίστηκαν στις 380.000. Παρ' όλα αυτά ήταν ένα πολύ μεγάλο πρόβλημα για το κράτος του Ισραήλ στο να γίνει ένα απόλυτα Εβραϊκό κράτος. Τα μέτρα καταστολής που πήραν γι' αυτούς ήταν πολύ μεγάλα: Απαγόρευση στράτευσης, ειδικές χωριστές ταυτότητες, ειδικές άδειες για μετανάστευση μέσα στη χώρα κλπ.

Τα σημεία τριβής μεταξύ του Ισραήλ και των γειτονικών κρατών ήταν δύο: Το ζήτημα της επιστροφής των Παλαιστινίων στα σπίτια τους εντός του Ισραήλ, όπου η ισραηλινή πολιτική είναι ξεκάθαρα αρνητική: «Πρέπει να κάνουμε ό,τι μπορούμε για να μην γυρίσουν ποτέ» (Μπεν Γκουριόν). Το δεύτερο σημείο είναι ότι τα σύνορα που χωρίζουν το Ισραήλ με τα γύρω κράτη ήταν πολύ συγκεχυμένα και ουσιαστικά βρίσκονταν εκεί όπου είχαν σταματήσει τα στρατεύματα με τη λήξη των εχθροπραξιών το 1949. Υπήρχαν περιοχές που διεκδικούνταν και από τις δύο μεριές και υπήρξαν πηγές πολλών αιματηρών επεισοδίων.

Πέρα από αυτά τα δύο σημεία παρατηρούμε μια καινούργια κατάσταση να δημιουργείται στην περιοχή και να οδηγεί σε μια καινούργια ένταση. Μετά τον πόλεμο μια καινούργια δύναμη κάνει την εμφάνισή της. Είναι οι ΗΠΑ που προσπαθούν να εισδύσουν μέσω οικονομικών επενδύσεων στις αραβικές χώρες και έτσι να παίξουν πρωτεύοντα ρόλο σ' όλη την περιοχή. Γι' αυτό το λόγο είχαν

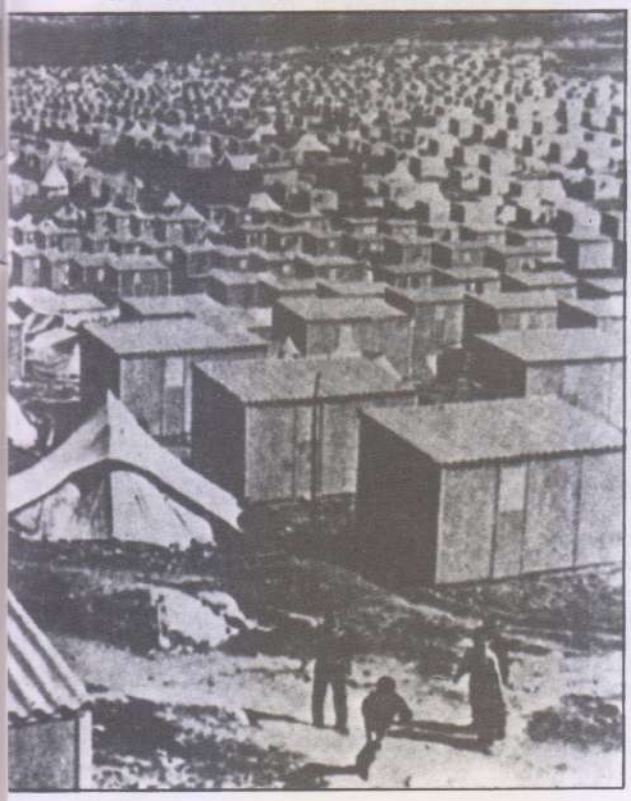

عينا الكثيرة وفعلنا لكن ما يجدي - وكما تعلمون - أننا لا نتأثر حراكا . سوى أن نبكي حتى تكاد مآقينا أن تسيل مع ه

συμφωνήσει με την Αίγυπτο στην κατασκευή του φράγματος του Ασουάν, έργο απαραίτητο για την ανακούφιση της αιγυπτιακής οικονομίας. Όμως τον Ιούλη του 1956 και για να πιέσουν την αιγυπτιακή κυβέρνηση να ευθυγραμμιστεί με την πολιτική τους, οι ΗΠΑ ανακοινώνουν ότι ακυρώνουν τη συμφωνία. Αμέσως ομάδα Αιγύπτιων αξιωματικών με επικεφαλής τον Νάσερ αναλαμβάνουν τη διακυβέρνηση και διακηρύσσουν την εθνικοποίηση της διώρυγας του Σουέζ, που βέβαια δημιουργεί προβλήματα στην ελεύθερη ναυσιπλοΐα και κτυπούσε την οικονομία της Δ. Ευρώπης κύρια. Η απάντηση ήρθε από το Ισραήλ και ήταν καθοριστικής σημασίας για ολόκληρη την περιοχή. Τον Οκτώβρη του 1956 ο ισραηλινός στρατός εισέβαλε στο Σινά βοηθούμενος από γαλλικά αεροπλάνα καθώς και από τους Βρετανούς. Βέβαια έφτασε πολύ εύκολα μέχρι τη διώρυγα, και με παρέμβαση του ΟΗΕ σταμάτησαν οι εχθροπραξίες τον Νοέμβρη του 1956 και ο έλεγχος των στενών του Σουέζ ανατέθηκε σε μια διεθνή ειρηνευτική δύναμη. Η ελεύθερη ναυσιπλοΐα στη διώρυγα ξανάρχισε...

Η επιχείρηση αυτή ήταν νικηφόρα για το Ισραήλ, χάραξε όμως ανεξίτηλα το πρόσωπο που εμφάνιζε μέχρι τότε στον κόσμο. Ήταν πια καθαρό ότι το Ισραήλ δεν ήταν παρά ένα προπύργιο του δυτικού κόσμου που είχε εγκατασταθεί με το ζόρι στη Μέση Ανατολή. Οι αντιδράσεις ήταν αρκετα έμφανείς ακόμα και μέσα στο Ισραήλ. Σιγά-σιγά η δύναμη του ακροδεξιού Μπεν Γκουριόν άρχισε να φθίνει μέχρις ότου τον Ιούνη του 1963 να παραιτηθεί και να τον διαδεχθεί ο Λεβί Εσκόλ που είχε τη φήμη του διαλλακτικού με ελάχιστη κλίση προς τις στρατιωτικές περιπέτειες. Αυτή η θέληση για κάποια ειρήνη φάνηκε και στις εκλογές που έγιναν τον Νοέμβρη του 1965, όπου το φιλοπόλεμο κόμμα των Μπεν Γκουριόν και Νταγιάν κατατροπώθηκε, ενώ κερδισμένος βγήκε ο Εσκόλ. Φαινόταν ότι μια περίοδος ειρηνική θα ακολουθούσε.

Από την άλλη μεριά οι εξελίξεις ήταν τόσο γρήγορες όσο και σημαντικές. Μετά την ήττα του στο Σινά ο Νάσερ και η Αίγυπτος προσδοκούσε μια όλο και μεγαλύτερη «απαγκίστρωση» από το Παλαιστινιακό πρόβλημα. Τον Γενάρη του 1964 πέτυχε την πρώτη συνάντηση όλων των Αράβων ηγετών στο Κάιρο. Ιδρύθηκε μεν ένα ενιαίο στρατιωτικό αρχηγείο, χωρίς όμως οι Παλαιστίνιοι να εκπροσωπούνται και ουσιαστικά χωρίς να μπορούν να πολεμήσουν οι ίδιοι. Η απόφαση αυτή ήταν βολική και για την Ιορδανία που πίστευε ότι έτσι θα περιόριζε τη δράση διάφορων παλαιστινιακών ομάδων που ορμώμενες από το έδαφός της δημιουργούσαν τεταμένη κατάσταση στα σύνορα με το Ισραήλ.

Αντίθετα στη Συρία τα πράγματα θα πάρουν άλλη τροπή. Στην εξουσία ανέβηκε το κόμμα Μπάαθ, κατά κάποιο τρόπο σοσιαλιστικό και μάλιστα έχοντας κατά καιρούς υπουργούς κομμουνιστές. Η σημαντική στροφή άρχισε όταν η Συρία άρχισε να παίρνει όλο και περισσότερα όπλα από την ΕΣΣΔ. Παράλληλα οι απειλές ενάντια στο Ισραήλ έγιναν ακόμα περισσότερο οξείες. Έτσι όταν οι Παλαιστίνιοι ζητούσαν κάποια έδρα για αφετηρία του ένοπλου αγώνα τους ενάντια στο Ισραήλ, η Συρία ήταν η μόνη και καλύτερή τους λύση. Την ίδια περίπου εποχή, τον Μάη του 1964, ιδρύεται από τους εξόριστους Παλαιστίνιους η Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (P.L.O) που έδρα της έχει βέβαια τη Συρία, την πιο ευνοϊκά διακείμενη αραβική χώρα στον αγώνα των Παλαιστίνιων.

Τα σαμποτάζ του στρατού της P.L.O. που ακολούθησαν αποτέλεσαν μια καλή αφορμή για να αλλάξει η διαλλακτική στάση της κυβέρνησης Εσκόλ στο Ισραήλ. Ακολούθησαν αρκετές σαφείς προειδοποιήσεις και όλοι περίμεναν ποιο θα ήταν το επόμενο χτύπημα των «γερακιών» του Τελ Αβίβ. Η Συρία απάντησε με κοινό αμυντικό σύμφωνο με την Αίγυπτο, αλλά και όλο στενότερες σχέσεις με την ΕΣΣΔ.

Εδώ θα πρέπει να ανοίξουμε μια μικρή παρένθεση. Από την πρώτη στιγμή της δημιουργίας του Ισραηλινού κράτους, ο ανταγωνισμός με τον αραβικό κόσμο ήταν το κυριότερο συστατικό του. Δεν ήταν μια παροδική κρίση, συνέπεια των μεγάλων τους διαφορών. Ήταν συστατικό της ίδιας του της ύπαρξης. Χωρίς τον ανταγωνισμό και τη σύγκρουση η κοινωνία του κράτους αυτού κινδύνευε να μεταβληθεί σε μια αραβική κοινωνία. Σ' αυτό συντελούσε η περικύκλωση από όλο τον αραβικό κόσμο, καθώς και η υπεργεννητικότητα των Παλαιστινίων που βρίσκονταν μέσα στα όρια του κράτους και απειλούσαν να μεταβάλουν την εθνολογική σύνθεση του Ισραήλ. Ο πόλεμος δεν ήταν λοιπόν παρά ένα μικρό επόμενο βήμα.

Κάτω απ' αυτές τις προϋποθέσεις και με μια καθημερινή προκλητικότητα που έφτανε μέχρι και στην παραβίαση των συνόρων και των επιδρομών στα γειτονικά κράτη, δεν άργησε η ανοιχτή γενικευμένη σύρραξη, γνωστή σαν «Πόλεμος των Έξι Ημερών». Βέβαια προέκυψαν και ορισμένες «αφορμές», όπως η απαγόρευση από την Αίγυπτο της ναυσιπλοΐας στον κόλπο της Άκαμπα που έκανε τις μεγάλες δυνάμεις να βλέπουν με εχθρικό μάτι την Αίγυπτο. Έτσι όταν ο Νάσερ ζήτησε από τη διεθνή δύναμη του ΟΗΕ να αποχωρήσει από το Σινά και τα στρατεύματα του Ισραήλ και της Αιγύπτου βρέθηκαν αντιμέτωπα, κανείς δεν αμφέβαλλε ότι η σύρραξη δεν θα αργούσε. Την ξεκίνησε το Ισραήλ και κράτησε από τις 5 έως τις 10 Ιούνη 1967 και κατέληξε στην ολοκληρωτική νίκη του Ισραήλ. Τα κέρδη του ήταν η κατάκτηση της δυτικής όχθης του Ιορδάνη, της χερσονήσου του Σινά καθώς και του οροπέδιου του Γκολάν. Η ζημιά του θα ήταν μία: Πλάι στους προηγούμενους Παλαιστίνιους πρόσφυγες, 350.000 νέοι πρόσφυγες ήρθαν να προστεθούν στον κόσμο αυτό που γύρευε εκδίκηση.

Οι Παλαιστίνιοι και πάλι πρωταγωνιστές

Τα επόμενα χρόνια θα περνούσαν με διαπραγματεύσεις χωρίς αποτέλεσμα. Εκείνο που τις χαρακτήριζε ήταν η διάθεση του καθενός από τα αραβικά κράτη να πετύχουν κάποια χωριστή ειρήνη με το Ισραήλ ξαναπαίρνοντας πίσω τα εδάφη που είχε χάσει στον πόλεμο των Έξι Ημερών. Η μόνη αντίδραση ερχόταν από τη μεριά των Παλαιστίνιων. Τον Ιούλη του 1968 συνήλθε το συνέδριο της P.L.O. και καθαίρεσε τον προηγούμενο ηγέτη Σουκέιρν βάζοντας στη θέση του τον Γιάσερ Αραφάτ, κάνοντας παράλληλα στροφή προς τον αυτόνομο από τα αραβικά κράτη ένοπλο αγώνα. Παράλληλα εμφανίζονται δύο ακόμα επαναστατικές οργανώσεις. Το Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (F.P.L.P.) με επικεφαλής τον Ζωρζ Χαμπάς και το Λαϊκό Δημοκρατικό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (F.D.P.L.P.) με ηγέτη τον Νάγιεφ Χαουάτμεχ. Η πρώτη μεγάλη ενέργεια των δύο αυτών νεοεμφανιζόμενων οργανώσεων ήταν μια αεροπειρατεία σε αεροπλάνο της Ελ Αλ που στέφεται με επιτυχία: 20 αντάρτες Παλαιστίνιοι απελευθερώνονται. Ήταν η πρώτη και τελευταία φορά που υποχώρησε η κυβέρνηση του Ισραήλ. Θα ακολουθήσουν και άλλες αεροπειρατείες και απαγωγές με αποκορύφωμα τη σύλληψη μιας ομάδας Ισραηλινών αθλητών στην Ολυμπιάδα του Μονάχου τον Σεπτέμβρη του 1972, και ενώ το Ισραήλ δεν δέχεται καμιά διαπραγμάτευση, η υπόθεση θα καταλήξει σε σφαγή από τη γερμανική αστυνομία. Αποτέλεσμα: 11 Ισραηλινοί, 5 Παλαιστίνιοι και 2 Γερμανοί αστυνομικοί νεκροί.

Όμως οι Παλαιστίνιοι δεν δέχονταν κτυπήματα μόνο από τους Ισραηλινούς. Αποτελούσαν μια ανοιχτή πληγή και για τα ίδια τα διεφθαρμένα αραβικά καθεστώτα. Στην Ιορδανία οι Παλαιστίνιοι έλεγχαν ουσιαστικά τη βόρεια πλευρά της χώρας διατηρώντας μια παράλληλη εξουσία μ' αυτή του βασιλιά Χουσεΐν. Αυτός αποφασισμένος να απαλλαγεί από αυτό το πρόβλημα δεν διστάζει την 1η Σεπτέμβρη 1970 να χτυπήσει με στρατό τους Παλαιστινιακούς καταυλισμούς. Καθώς κανείς δεν τους υπερασπίζεται πια, πέρα από τη Συρία που κι αυτή περιορίζει την υποστήριξή της στα λόγια, στις 23 του ίδιου μήνα, η Ιορδανική αεροπορία ισοπεδώνει τα παλαιστινιακά χωριά. Τραγικός απολογισμός αυτού του «Μαύρου Σεπτέμβρη» (απ' όπου και η ονομασία της οργάνωσης) ήταν 20.000 νεκροί! Οι Παλαιστίνιοι βρίσκονται για δεύτερη φορά πρόσφυγες.

Στο μεταξύ στην Αίγυπτο υπάρχουν καινούργιες ανακατατάξεις κυρίως μετά τον θάνατο του Νάσερ και τη διαδοχή του από τον Σαντάτ. Αυτός ξαφνικά διώχνει τους Σοβιετικούς συμβούλους από την Αίγυπτο, κόβοντας την εξάρτηση από την ΕΣΣΔ και ταυτόχρονα προετοιμάζεται εντατικά για νέο πόλεμο με το Ισραήλ για την ανακατάληψη της χερσονήσου του Σινά. Παράλληλα επανενεργοποιεί το σύμφωνο με τη Συρία και από κοινού επιτίθενται στο Ισραήλ στις 6 Οκτώβρη 1973. Στην αρχή έχουν αρκετές επιτυχίες. Όμως μία αιφνιδιαστική ενέργεια του στρατηγού Σαρόν την τελευταία στιγμή γλυτώνει το Ισραήλ από την ήττα. Τον Νοέμβρη υπογράφεται ανακωχή που σημαδεύεται από μια παραπέρα στροφή της Αιγύπτου προς την Δύση. Μετά από επανειλημμένες συναντήτον Σεπτέμβρη του 1978 στο Καμπ Ντέιβιντ για την ειρήνη στη Μέ-

وشك افتدتنا أن تنفطر تدعو لكم بالانتصار وكسر شوكة العدو وأخال أنه قد مُنا ومل أدعيتنا الكا

ση Ανατολή. Η αντίδραση του αραβικού κόσμου είναι απόλυτα καταδικαστική με ιδιαίτερη έμφαση από την μεριά των Παλαιστίνιων. Την επομένη του συμφώνου ο Μπέγκιν δηλώνει κατηγορηματικά στην Κνεσέτ (το ισραηλινό κοινοβούλιο) ότι «το Ισραήλ δεν πρόκειται ποτέ να επιστρέψει στα σύνορα που ίσχυαν πριν από τον πόλεμο του 1967» και ότι «η Ιερουσαλήμ θα μείνει ενοποιημένη και για πάντα πρωτεύουσα του Ισραήλ». Δυο χρόνια αργότερα ο Σαντάτ θα δολοφονηθεί από μια παράνομη μουσουλμανική οργάνωση και έτσι τίποτα δεν πρόκειται να μείνει για να θυμίζει σήμερα τη συμφωνία για ειρήνη.

Και έτσι ενώ όλα τα αραβικά κράτη έχουν πια «απαγκιστρωθεί» από το Παλαιστινιακό πρόβλημα, οι πρωταγωνιστές του, οι Παλαιστίνιοι, βρίσκονται και πάλι απομονωμένοι. Η μόνη τους ελπίδα είναι να εγκατασταθούν στο Λίβανο. Είναι η πιο μικρή και πιο ετερογενής από τις χώρες της Μ. Ανατολής. Ο πληθυσμός του ένα ανακάτωμα από Μαρωνίτες, Ορθόδοξους, Σουνίτες, Σιίτες και Δρούζους και η ισορροπία μεταξύ τους είναι τρομερά επισφαλής αν σκεφθεί κανείς και τις 600.000 περίπου Παλαιστίνιους πρόσφυγες. Ο εμφύλιος πόλεμος δεν θα αργήσει να ξεσπάσει τον Φλεβάρη του 1975 μεταξύ των πιο φτωχών κομματιών του λαού που υποστηρίζονται και από την P.L.O. απ' τη μια μεριά και από τους δεξιούς χριστιανούς πολιτοφύλακες (τους «φαλαγγίτες») απ' την άλλη. Σύντομα τα επεισόδια κλιμακώνονται με αποκορύφωμα την επέμβαση στις 31 Μάη 1976 της Συρίας που καταλαμβάνει την πεδιάδα της Μπεκάα και βομβαρδίζει τις θέσεις των Παλαιστίνιων στη Δυτική Βυρηττό. Και σαν να μην έφταναν αυτά τον Μάρτη του 1978, το Ισραήλ εισβάλλει στο Νότιο τμήμα του Λιβάνου επικαλούμενο τη βοήθειά του προς τους δεξιούς χριστιανούς πολιτοφύλακες. Η κατάληξη είναι να διωχτούν οι Παλαιστίνιοι και από τον Λίβανο. Καμιά χώρα πια της Μ. Ανατολής δεν τους δέχεται, πουθενά πια δεν μπορούν απερίσπαστοι να συνεχίσουν τον αγώνα τους. Είναι ο καιρός να αρχίσουν απ' την αρχή, να πολεμήσουν μέσα στο Ισραήλ.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΚΥΡΜΠΑΣ

Ναγκόρνο Καραμπάχ : αυτόνομη περιοχή της Σοβιετικής Ένωσης, υπαγόμενη διοικητικά στην ομόσπονδη δημοκρατία του Αζερμπαϊτζάν. Έκταση 4.400 τ.χ.Πληθυσμός 153.000. Προϊόντα : καπνός, κρασιά, κτηνοτροφικά, μετάξι. Πρωτεύουσα : Στεπανακερτ. Βιοτικό επίπεδο υψηλότερο του μέσου όρου της Σ. Ένωσης.

Ναγκόρνο Καραμπάχ : 75% του πληθυσμού Αρμένιοι, 21% Αζερμπαϊτζανοί, 4% άλλες 47 εθνότητες. Κοινά σύνορα με τη Σ. Αρμενία δεν έχει, το χωρίζουν όμως απ' αυτή μόνο οκτώ χιλιόμετρα και το Στεπανακέρτ είναι πιό κοντά στο Γιερεβάν παρά στο Μπακού.

Ναγκόρνο Καραμπάχ : Δεν είναι η γενοκτονία η μόνη πληγή στις καρδιές των Αρμενίων. Υπάρχει η Ναχιτσεβάν, ανάμεσα στη Σ. Αρμενία, το Ιράν και κοντά στο τουρκοκρατούμενο τμήμα της Αρμενίας που υπάγεται κι αυτή στο Αζερμπαϊτζάν και που για κάθε διοικητική της μεταβολή έχει λόγο και η Τουρκία, όπου σήμερα υπάρχουν πια πολύ λίγοι Αρμένιοι. Και ούτε είναι το Αραράτ το μόνο αρμένικο βουνό που δεν ανήκει σήμερα στην Αρμενία. Το Καραμπάχ υπάρχει πάντα στον Καύκασο, κι από κει οι Αρμένιοι δεν έχουν διωχτεί. Ήταν λοιπόν η ευκαιρία για μία αρχή.

Στις 28 Μαίου 1918 ιδρύθηκε η ανεξάρτητη δημοκρατία της Αρμενίας στα πλαίσια του γενικού πνεύματος της επανάστασης που αναγνώριζε το δικαίωμα των πολυάριθμων εθνών της "φυλακής των λαών" - της Ρωσίας - για αυτοδιάθεση.

Γρήγορα όμως διαπιστώθηκε ότι η Ρωσία, απομονωμένη από τις υπόλοιπες εκτάσεις που κατείχε και όπου δημιουργήθηκαν τα ανεξάρτητα κράτη, δεν μπορούσε να επιβιώσει. Της έλειπε το πετρέλαιο του Καυκάσου, το στάρι της Ουκρανίας, το βαμβάκι της Κεντρικής Ασίας. Έτσι, αρχικά, συνήψε διμερείς σχέσεις με όλα τα ανεξάρτητα πλέον κράτη που παλιότερα ανήκαν σ' αυτήν, σχέσεις σαφώς ετεροβαρείς που και πάλι όμως δεν ήταν ικανοποιητικές για τις ανάγκες της Ρωσίας. Έτσι, το 1920-21 τα ανεξάρτητα κράτη της παλιάς ρωσικής αυτοκρατορίας "αποφάσισαν" να συνενωθούν ξανά σε μια ισότιμη βάση και να αποτελέσουν την Ένωση των Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών.

Στις 29 Νοεμβρίου 1920 ιδρύθηκε η Σοβιετική Δημοκρατία της Αρμενίας, ενώ ήδη απειλούνταν από το νεοτουρκικό κράτος του Μουσταφά Κεμάλ. Λίγους μήνες αργότερα, η Σ. Ένωση και η Τουρκία, υπέγραψαν ένα σύμφωνο φιλίας και αδελφοσύνης με το οποίο η Τουρκία κρατούσε τις αρμενικές περιοχές του Καρς και του Αρνταχάν ενώ παραιτούνταν από τα δικαιώματά της στο Βατούμ. Στα πλαίσια της ίδιας συμφωνίας εντάσσεται και το δικαίωμα της Τουρκίας να έχει λόγο στη Ναχιτσεβάν. Τον ίδιο καιρό περίπου, κατά τον εμφύλιο πόλεμο, το Καραμπάχ προσαρτάται στο Αζερμπαϊτζάν.

Το 1923 δημιουργήθηκε η Ομοσπονδία της Υπερκαυκασίας, που περιελάμβανε την Γεωργία, την Αρμενία και το Αζερμπαϊτζάν. Παράλληλα δημιουργήθηκαν κάποιες αυτόνομες δημοκρατίες και περιοχές για να στεγάσουν εθνότητες που δεν είχαν δικιά τους δημοκρατία, ήταν όμως αρκετά σημαντικές σ' αυτό το τεράστιο εθνολογικό μωσαϊκό του Καυκάσου : Αμπχαζία, Αζαρία, Νότια Οσετία, Καραμπάχ. Ειδικά το τελευταίο δεν κατοικούνταν από κάποια ξεχωριστή εθνότητα αλλά κυρίως από Αρμένιους, κοντά, αλλά όχι δίπλα στο εθνικό κέντρο ή μάλλον στο τμήμα εκείνο της Αρμενίας όπου οι Αρμένιοι έχουν δικαίωμα να ζουν. Η Υπερκαυκασία διαλύθηκε από το Στάλιν το '36, και το Καραμπάχ έμεινε στο Αζερμπαϊτζάν. Μετά τον πόλεμο πια,το αίτημα της ένωσης του Καραμπάχ με την Αρμενία άρχισε να ψιθυρίζεται. Η πιο σημαντική, αν και ανεπαρκής , προσπάθεια έγινε στη δεκαετία του '60, όταν ο κατακτητής της Ανατολικής Πρωσσίας, Ι. Μπαγκραμιάν, γεννημένος στο Καραμπάχ, ζήτησε την ένωσή του με την Αρμενία.

Το θέμα ξανάρχισε να μπαίνει επί Γκορμπατσώφ. Στα πλαίσια της ανασυγκρότησης μπορεί να μην χωράει η λύση των προβλημάτων, χωράει όμως η εξωτερίκευσή τους. Χωράνε οι πορείες στις Βαλτικές Δημοκρατίες, τα αιτήματα, ακόμα και οι διαπραγματεύσεις με τις αρχές,των Αρμενίων και των Τατάρων. Τα όρια όμως έχουν αποδειχτεί πεπερασμένα, έτσι έχει δειχτεί στο Καζακστάν και στους Τατάρους, έτσι επρόκειτο να δειχτεί και στο Καραμπάχ.

Το πρόβλημα που έθεσε το Καραμπάχ είναι αυτό μιας διοι-

κητικής μεταβολής, που σαν τέτοια δεν απαιτεί παρά μία μετατόπιση των συνόρων, τοπογραφικού χαρακτήρα, εκ πρώτης όψεως τουλάχιστον. Ενώ λοιπόν οι Τάταροι γύρευαν επιστροφή στην πατρίδα απ' όπου τους εξόρισε ο Στάλιν, πράγμα που θα είχε πολλά "αρνητικά" επακόλουθα και μεταβολή του στάτους κβο 40 περίπου χρόνων και γι' αυτό απορρίφθηκε το αίτημά τους, οι Αρμένιοι είχαν αντικειμενικά κάποιες ελπίδες. Έτσι, στις 11 Φεβρουαρίου 1988 στο Στεπανακέρτ κολλήθηκαν αφίσες και μοιράστηκαν ανοιχτές επιστολές ζητώντας την ένωση του Καραμπάχ με την Αρμενία. Το σύνθημά τους είναι σε μας πολύ οικείο από τον καιρό του κυπριακού αγώνα :"Ένας λαός - μια δημοκρατία". Παράλληλα έχει δημιουργηθεί μια Επιτροπή Οργάνωσης του Αγώνα για την Ένωση του Ναγκόρνο Καραμπάχ με την Αρμενία, και ήδη αναπτύσσεται ένα τεράστιο κύμα συμπαράστασης στη Σ.Αρμενία. Από τις 13 του μηνός τα παιδιά δεν πηγαίνουν πιά σχολείο, ενώ οι φοιτητές της παιδαγωγικής ακαδημίας του Στεπανακέρτ κήρυξαν αποχή από τα μαθήματά τους. Απεργίες άρχισαν να ξεσπάνε τόσο στο Καραμπάχ όσο και στο Γιερεβάν, που εξελίχθηκε σε κέντρο του ενωτικού αγώνα. Όλη η Σ. Αρμενία ζούσε στο κλίμα της ένωσης. Σε κάθε πόλη, σε κάθε χωριό γίνονταν πορείες, στέλνονταν μηνύματα συμπαράστασης. Η κατάσταση θυμίζει την Ελλάδα του 55-59 με τις πορείες για την Κύπρο. Το ΤΑΣΣ χαρακτήρισε την κατάσταση "σοβαρή". Κηρύχτηκε γενική απεργία στο Γιερεβάν και διαδήλωσαν γύρω στους 200.000 ανθρώπους, μιάμιση φορά δηλαδή όσοι οι στρατιώτες που μακελεύουν το Αφγανιστάν. Η ένταση κλιμακωνόταν, ενώ οι βουλευτές του Καραμπάχ με ψήφισμά τους ζήτησαν επίσημα την ένωση. Είναι ίσως η πρώτη φορά που κρατικό όργανο ενστερνίζεται τους πόθους των μαζών και υιοθετεί τις διεκδικήσεις τους. Συνήθως οι αγώνες των λαών διεξάγονταν αποκλειστικά από την βάση και ενάντια στην ηγεσία τους. Η κατάσταση ήταν πιά ανεξέλεγκτη. Δύο μέλη του ΠΓ στάλθηκαν εσπευσμένα στην περιοχή για να εκτιμήσουν από κοντά τα γεγονότα και να ηρεμήσουν τα πνεύματα. Ο Γκεόργκι Ραζουμόφσκι και ο Πιορτ Ντεμίτσεφ, που είχε χειριστεί και το θέμα των Τατάρων το περασμένο καλοκαίρι. Ενδεικτικό της σοβαρότητας της κατάστασης και της ανησυχίας των αρχών, είναι ότι τα μέλη του ΠΓ είχαν ξαναφύγει από τη Μόσχα για τα γεγονότα του Καζαχστάν και πιο πριν για το Τσερνομπίλ. Το ΤΑΣΣ τρυφερά επισήμαινε ότι " τα αιτήματα των Αρμενίων στο Καραμπάχ αντιτίθενται στα συμφέροντα του εργαζόμενου λαού στη Σ.Αρμενία και στο Αζερμπαϊτζάν και βλάπτουν τις σχέσεις μεταξύ των εθνών".

Ο ίδιος ο Γκορμπατσώφ αναγκάστηκε να επιληφθεί του θέματος. Στο μεταξύ στην Αρμενία στάλθηκαν και δύο υποψήφια μέλη του ΠΓ, ο Ανατόλι Λουκάνοφ κι ο Βλαντιμίρ Ντόλγκιχ, ενώ δύο ηγετικά μέλη της Επιτροπής Αγώνα ανέβαιναν προς τη Μόσχα. Η ποιήτρια Σίλβα Καπουτικιάν και ο συγγραφέας Ζόρι Μπαλαγιάν συναντήθηκαν στις 26-2 με τον Γκορμπατσώφ και απέσπασαν τη διαβεβαίωση ότι το αίτημά τους θα εξεταστεί με διάθεση αποδόσεως δικαιοσύνης. Ζήτησε ο Γκορμπατσώφ επίσης να σταματήσουν οι απεργίες και οι κινητοποιήσεις μέχρι την έκδοση της απόφασης, κι οι αντιπρόσωποι της Επιτροπής συμφώνησαν, δίνοντας διορία ένα μήνα. Στη συνέχεια συναντήθηκαν και συμφώνησαν τα ίδια και με το γραμματέα της ΚΕ, Αλ. Γιάκοβλεφ. Να σημειωθεί εδώ ότι κάτι τέτοια κάνανε και οι αρχές και με τους Τατάρους και τελικά τους γράψανε. Όμως οι Αρμένιοι πρόβλεψαν το ενδεχόμενο και προγραμμάτισαν ήδη από τότε γενική απεργία και πορείες αν δεν δοθεί λύση σ' ένα μήνα. Τις συναντήσεις ακολούθησε και μια κοινή έκκληση του Γκορμπατσώφ και του παγκόσμιου θρησκευτικού ηγέτη των Αρμενίων Αρχιεπισκόπου καθολικού Βάσγκεν πρώτου, για ηρεμία και αυτοσυγκράτηση. Παράλληλα απολύθηκε ο γγ του ΚΚ του Ναγκόρνο Καραμπάχ, Κεβόρκωφ.

Ενώ όμως από πλευράς Αρμενίων η κατάσταση άρχισε να ηρεμεί, οι Αζερμπαϊτζανοί ανέλαβαν δράση. Σε πολλές πόλεις του Αζερμπαϊτζάν με ισχυρές αρμένικες μειονότητες ξέσπασαν ταραχές και εκδηλώθηκαν επιθέσεις κατά Αρμενίων. Τα μεγαλύτερα σε έκταση , αλλά όχι τα χειρότερα, επεισόδια συνέβησαν στο Σουμγκάιτ, πόλη στις ακτές της Κασπίας με αρκετούς Αρμένιους. Ανάλογης έντασης επεισόδια συνέβησαν σχεδόν παντού στο Αζερμπαϊτζάν όπου υπήρχαν Αρμένιοι, με εμπρησμούς ,βιασμούς, φόνους και καταστροφές, ακόμη και από αστυνομικούς Αζερμπαϊτζανούς. Επίσημα οι νεκροί στο Σουμγκάιτ ήταν 32, ανεπίσημα πολύ περισσότεροι.

Το Καραμπάχ ήταν αφορμή για να βγει ξανά στην επιφάνεια το μίσος μεταξύ των χριστιανών Αρμενίων και των μουσουλμάνων Αζερμπαϊτζανών. Παράλληλα με την επιχειρηματολογία των Αρμενίων, αναπτύχθηκε και μια από την απέναντι πλευρά, επικαλούμενη ιστορικούς λόγους για τους οποίους το Καραμπάχ έπρεπε να μείνει εκεί που είναι τώρα. Οι Αρμένιοι θεωρούσαν το θέμα ουσιαστικά ληγμένο μετά την απόφαση των βουλευτών της περιοχής και περίμεναν πια την τυπική επικύρωση από το Ανώτατο Σοβιέτ. Από τη μεριά των Αζερμπαϊτζανών γινόταν επίκληση του Συντάγματος και των διατάξεών του που προβλέπουν συμφωνία κεντρικής διοίκησης, τοπικής διοίκησης όπως επίσης και των δημοκρατιών των οποίων ζητείται η αλλαγή των συνόρων' ματαιώνουν δηλαδή πρακτικά κάθε προσπάθεια για αλλαγή στα σύνορα. Περιμένοντας την απόφαση της Μόσχας,οι Αρμένιοι καταλάβαιναν ότι τα πράγματα δεν ήταν εύκολα γι' αυτούς. Τυχόν ευνοϊκή απόφαση θα δημιουργούσε προηγούμενο για ανάλογες ρυθμίσεις άλλων περιπτώσεων. Πράγματι, ανάλογη είναι η απαίτηση των Λεττονών για προσάρτηση της πάλαι ποτέ Ανατολικής Πρωσίας στη Λεττονία.Σήμερα αποτελεί τμήμα της Ρώσικης ΣΣΔ αν και δεν επικοινωνεί μαζί της. Μια ευνοϊκή απόφαση θα αναζωπύρωνε τις ελπίδες των Τατάρων της Κριμαίας για επιστροφή στην πατρίδα τους και θα δημιουργούσε έτσι ένα πολύ σοβαρό πονοκέφαλο στο κράτος.

Στις 23 Μαρτίου το προεδρείο του Ανώτατου Σοβιέτ πήρε

την απόφασή του. Θεώρησε "ανυπόφορη" την άσκηση πίεσης στις αρχές ως μέσο για την επίτευξη κάποιου σκοπού· το Καραμπάχ θα παρέμενε στο Αζερμπαϊτζάν. Στις 24 το ΠΓ έπαιρνε μέτρα που θα έκαναν πιο άνετη τη ζωή στους Αρμένιους του Αζερμπαϊτζάν στα πλαίσια ενός επταετούς προγράμματος που προέβλεπε την έκδοση περισσότερων εντύπων στο Καραμπάχ στα αρμένικα, δορυφορική σύνδεση με την αρμένικη και ρώσικη τηλεόραση, μέχρι και ίδρυση αρμένικου θεάτρου στο Μπακού. Παράλληλα, στρατός και αστυνομία περικύκλωσαν το Γιερεβάν για να προλάβουν τυχόν επεισόδια.

Στο μεταξύ η Επιτροπή Αγώνα καταλάβαινε ότι με μια νέα δυναμική παρουσία δεν είχαν να κερδίσουν πια πολλά. Επικράτησε τελικά η άποψη να υιοθετηθούν άλλοι τρόποι δράσης. Έτσι, η προγραμματισμένη συγκέντρωση αναβλήθηκε. Η Καπουτικιάν και ο Μπαλαγιάν εμφανίστηκαν στην τηλεόραση καλώντας τον κόσμο να μείνει ψύχραιμος, ενώ η Επιτροπή πρότεινε να νεκρωθεί το Γιερεβάν για δυο μέρες, στις 26 και 27 Μαρτίου. Ήδη από τις 24 οι αρχές της Αρμενίας με μια διοικητική πράξη απαιτούσαν τη γνωστοποίηση κάθε πορείας δέκα μέρες πριν. Επίσης συνέλαβαν τέσσερις Αρμένιους ηγέτες ανάμεσά τους τον Παρονίρ Αϊρικιάν που είχε ήδη περάσει 17 χρόνια στις φυλακές και στα γκουλάγκ της Σοβιετικής Ένωσης. Ο λόγος; "Κυκλοφορία ψευδούς υλικού δυσφημίζοντος το σοβιετικό σύστημα".

Η απόφαση του Ανώτατου Σοβιέτ δεν εξέπληξε κανέναν· πέρα από το δύσβατο νομικό πλαίσιο, πέρα από τα ανάλογα προβλήματα που θα μπορούσε να προκαλέσει, συνάντησε και μέσα στον Καύκασο αντίδραση. Το Αζερμπαϊτζάν υπενθύμισε ότι σε περίπτωση θετικής αντιμετώπισης του αρμενικού αιτήματος, θα μπορούσε να προταθεί αναθεώρηση των συνόρων στην περιοχή με κριτήριο την πλειοψηφία του πληθυσμού, πράγμα που θα έθετε υπό αμφισβήτηση τις νότιες περιοχές της Γεωργίας που κατοικούνται κύρια από Αζερμπαϊτζανούς και Αρμένιους.

Παράλληλα ήταν ένα θέμα που θα προκαλούσε προβλήματα στην περεστρόικα. Αυτό το ήξεραν πολύ καλά οι Αρμένιοι, που καταλάβαιναν πως ό,τι γίνει θα γίνει στα πλαίσια της ανασυγκρότησης, γι' αυτό και πρόσεξαν πολύ να μην πάνε πιο πέρα απ' όπου τους έπαιρνε. Οι δυο τάσεις της Επιτροπής χωρίστηκαν σ' αυτούς που θεωρούσαν την υποχώρηση ήττα αλλά συγχρόνως πρότειναν πιο ήπιες μεθόδους δράσης, όπως απεργίες ή μαζικές παραιτήσεις από το κόμμα και σ' αυτούς που φοβόντουσαν ότι οι σκληροί του Κρεμλίνου θα χρησιμοποιούσαν το Καραμπάχ για να επιβραδύνουν τη φιλελευθεροποίηση και συνιστούσαν σύνεση και συμβιβαστικότητα.

Το θέμα έχει πάντως άπειρες πτυχές. Από δημογραφική άποψη, οι Αρμένιοι που πριν είκοσι χρόνια ήταν 80% έχουν τώρα πέσει στο 75%, ενώ οι Αζερμπαϊτζανοί, όπως όλοι οι μουσουλμανικοί λαοί με υψηλότατο δείκτη αύξησης, από 16% έχουν φτάσει στο 21%. Από την άλλη, επίσημη γλώσσα στο αρμένικο κυρίως Καραμπάχ είναι η Αζέρι. Κάτι τέτοια προσπάθησε να διορθώσει το Κρεμλίνο με το πρόγραμμα ανάπτυξης του Καραμπάχ, διορθώνοντας ό,τι μπορούσε να διορθωθεί χωρίς να θίξει το διοικητικό στάτους κβο. Πάντως, κατά βάθος το πρόβλημα δεν ήταν μόνο τοπογραφικού χαρακτήρα. Ολόκληρη η οικονομία του Καραμπάχ στρέφεται προς το Μπακού. Αποτελεί το πιο αναπτυγμένο τμήμα του Αζερμπαϊτζάν και σίγουρα μια προσάρτησή του στην Αρμενία θα προκαλούσε στην οικονομία της περιοχής αλυσιδωτές αντιδράσεις που θα είχαν και ευρύτερο αντίκτυπο. Οι επιδράσεις των ολιγοήμερων απεργιών του Φεβρουαρίου φτάσανε πολύ πέρα από την Κασπία και τον Καύκασο. Οι εξαιρετικά λεπτές ισορροπίες δεν επρόκειτο να βγουν αλώβητες από μια συνεδρίαση του Ανώτατου Σοβιέτ που θα επέτρεπε στο Καραμπάχ να ασκήσει το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης. Έτσι, μείνανε μόνο οι πόθοι των Αρμενίων, οι μικρές αλλαγές που πάντως θα τους επιτρέψουν να νοιώσουν πιο βολικά κι αυτό που ένας Αζερμπαϊτζανός ποιητής του 19ου αιώνα είχε πει : "Ο Καύκασος είναι σαν ένα τρίποδα : αν του πάρεις το ένα πόδι θα πέσει".

ΜΑΝΟΛΗΣ ΕΓΓΛΕΖΟΣ

4 ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΚΝΕ

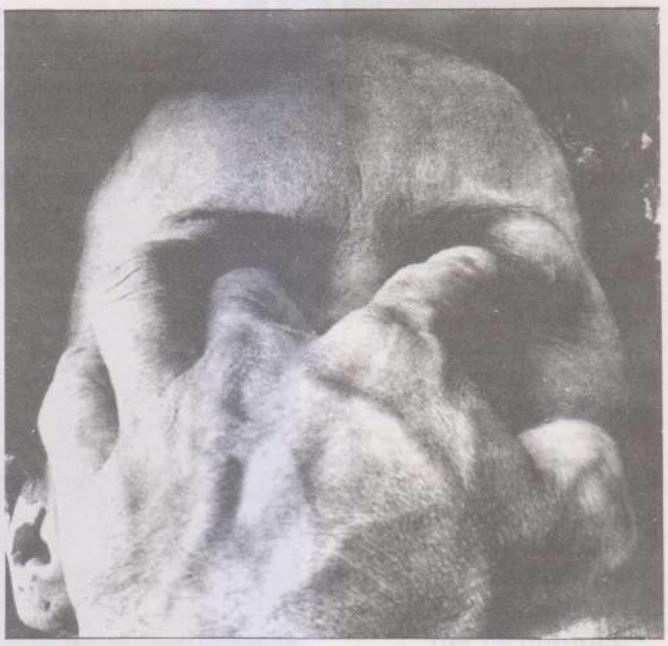

Αποχαρακτήρισαν 2 εκ. «τρελούς» στην ΕΣΣΔ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ΠΕΡΙΠΟΥ δύο εκατομμύρια Σοβιετικοί πολίτες πρόκειται να διαγραφούν από τους κυβερνητικούς καταλόγους ψυχασθενών, με βάση το νέο νόμο που εμποδίζει τις καταχρήσεις της εξουσίας στον τομέα αυτό, όπως ανέφεραν χτες, σε συνέντευξη Τύπου, Σοβιετικοί ψυχίατροι.

Ο **Μόντεστ Καμπάνοφ**, ένας ψυχίατρος από το Λένινγκραντ, παραδέχτηκε πως **υπήρξαν γιατροί που έστελναν σε ψυχιατρεία ανθρώπους μόνο και μόνο εκβδη διαβάζαν μυθιστορήματα του Μιχαήλ Μπουλγκακόφ και ποιήματα του Μπορις Πάστερνακ.** Φυσικά, πρόσθεσε ο Καμπάνοφ, τέτοια **λάθη** δεν πρόκειται να επαναληφθούν.

Ο Τσούκιν είπε ότι θα επανεξεταστούν οι ψυχιατρικές περιπτώσεις στη Μόσχα, το Λένινγκραντ, την Ιβάνοβα στην περιοχή Αλτάι και τη Λετονία, και πιστεύεται ότι ***δύο εκατομμύρια άτομα θα διαγραφούν από τα κατάστιχα των τρελών.***

Ο Βλαντιμίρ Τιχονένκο, ψυχίατρος από τη Μόσχα, είπε ότι στην πρωτεύουσα **θα σβηστούν 50.000 άτομα** από τους καταλόγους των ψυχασθενών.

Τώρα όμως πού είναι γνωστό πώς οί κατηγορίες ήσαν παράλογες και οί καταδικασμένοι ήσαν άθῶοι, πῶς εἶναι δυνατόν ὁ ἴδιος ὁ εἰσαγγελέας νά ὑπεραμύνεται τῆς καθαρότητας τῆς ψυχῆς του καί νά χτυπάει τό στέρνο του: ἡ συνείδησή μου εἶναι ἀκηλίδωτη, δέν ἤξερα, νόμιζα! Ἀκριβῶς σ' αὐτό τό «Δέν ἤξερα! Νόμιζα!» δέν βρίσκεται τό ἀνεπανόρθωτο λάθος του;

Τότε, ὁ Τόμας θυμήθηκε τήν ἱστορία τοῦ Οἰδίποδα. Ὁ Οἰδίποδας δέν ἤξερε ὅτι πλάγιαζε μέ τήν ἴδια τή μητέρα του, μολαταῦτα, ὅταν κατάλαβε τί εἶχε συμβεῖ, δέν ἔνιωσε ἀθῶος. Δέν μπόρεσε νά ὑποφέρει τό θέαμα τῆς δυστυχίας πού εἶχε προξενήσει μέ τήν ἄγνοιά του, ξερίζωσε τά μάτια του καί, τυφλός γιά πάντα, ἔφυγε ἀπ' τή Θήβα.

Ὁ Τόμας ἄκουγε τά οὐρλιαχτά τῶν κομμουνιστῶν πού ὑπεραμύνονταν τῆς καθαρότητας τῆς ψυχῆς τους, καί ἔλεγε μέ τό νοῦ του: Ἐξαιτίας τῆς δικῆς σας ἀσυνειδησίας, αὐτός ὁ τόπος ἔχει ἴσως γιά αἰῶνες χάσει τήν ἐλευθερία του καί σεῖς φωνάζετε πῶς νιώθετε ἀθῶοι; Πῶς μπορεῖτε ἀκόμα νά κοιτάζετε γύρω σας; Πῶς δέν εἴσαστε τρομοκρατημένοι; Εἴσαστε ἱκανοί νά βλέπετε; Ἄν εἴχατε μάτια, θά ἔπρεπε νά τά ξεριζώσετε καί νά φύγετε ἀπ' τή Θήβα!

Μίλαν Κούντερα
"Η αβάσταχτη ελαφρότητα του είναι"

ΕΝΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΙΡΑΜΑ ΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟ ΚΟΣΜΟ

Η... τράπεζα των φτωχών

Μια τράπεζα διαφορετική. Μια τράπεζα που στόχο της έχει να βοηθήσει άμεσα τους πιο στερημένους από τους κατοίκους του μακρινού Μπαγκλαντές, προσφέροντάς τους χαμηλότοκα δάνεια για την απόκτηση γης ή για τη δημιουργία μιας μικρής επιχείρησης. Μια τράπεζα που ταυτόχρονα δημιουργεί και στηρίζεται στην αλληλεγγύη και την κινητοποίηση των «πελατών» της των οποίων, σημειωτέον, η πλειοψηφία είναι γυναίκες. Ένα πείραμα από τον «καθυστερημένο» Τρίτο κόσμο που έρχεται να συναντήσει κάποιες αντίστοιχες ιδέες και πρακτικές του πράσινου κινήματος στην Ευρώπη. Το κείμενο που ακολουθεί το διαβάσαμε στην εφημερίδα Liberation, στα πλαίσια μιας έρευνάς της για τις εναλλακτικές χρηματιστικές πρακτικές ανά τον κόσμο. Την μετάφραση από τα γαλλικά έκανε η Μυρτώ Μπολώτα.

Γύρω στα μέσα της δεκαετίας του '70, κάποιος Μοχάμεντ Γιούνους, καθηγητής οικονομίας στο πανεπιστήμιο της Σιταγκόνγκ, τη δεύτερη μεγάλη πόλη του Μπαγκλαντές, είχε μια περίεργη ιδέα : "Πρέπει να αλλάξουμε τη ζωή των φτωχών !", αποφάσισε. Μέσα στο νέο έθνος που μόλις είχε αποκτήσει την ανεξαρτησία του μετά απο ένα τέταρτο του αιώνα πακιστανικής κυριαρχίας, αυτή η αξιέπαινη επιδίωξη αντιμετωπίστηκε ευθύς εξ αρχής με μεγάλο σκεπτικισμό· η συντριπτική πλειοψηφία του λαού δεν αποτελείτο απο χωρικούς ή ψαράδες αγράμματους, υποταγμένους στην καλή θέληση των τοπικών τοκογλύφων. Χωρίς ν'αναφερθούμε στους γαιοκτήμονες που δεν δίσταζαν - και εξακολουθούν να μην διστάζουν - να εκμεταλλεύονται την εργασία των μεροκαματιάρηδων με κάθε είδους αγγαρεία. Οι ειδικοί ήταν σύμφωνοι : "Η αθλιότητα είναι δομική"..."Να αλλάξει κανείς τη ζωή των φτωχών;" τιτάνιο έργο...

Έτσι λοιπόν, όταν ο ίδιος ο Γιούνους άρχισε να ονειρεύεται το σχέδιο μιας τράπεζας, κάτι σαν την Αγροτική Τράπεζα, της οποίας το έργο θα ήταν να δανείζει χρήματα στους πιο αποστερημένους με έναν λογικό τόκο, έγινε ο περίγελος στους χρηματιστικούς κύκλους της χώρας των Μπενγκάλι...

Σήμερα κανείς δεν γελάει πια· το 1983 ο Μοχάμεντ Γιούνους, σαράντα επτά χρόνων, ίδρυσε την Grameen Bank - την τράπεζα των χωριών - της οποίας το κεφάλαιο ανέρχεται τώρα πια σε μερικά εκατομμύρια τάκας (5 τάκας = περίπου 25 δρχ.). Αρχικά επωφελήθηκε από τη βοήθεια του Διεθνούς Ταμείου για την αγροτική ανάπτυξη. Ο Γιούνους χαμογελάει πλατιά όταν ανακοινώνει ότι "τον επόμενο χρόνο θα είμαστε η πιο πλούσια τράπεζα της χώρας". Γύρω στις 315.000 "κολασμένοι της γης" Μπαγκλαντεσιανοί, κάτοικοι κάποιων από τα 7.000 χωριά του Δέλτα, έγιναν πελάτες της Grameen. Η αγοραστική τους δύναμη βελτιώθηκε σημαντικά. Η τράπεζα διακλαδώνεται ασταμάτητα σ' όλο το Μπαγκλαντές και προσθέτει σχεδόν κάθε βδομάδα και ένα καινούργιο πρακτορείο στα 330 που ήδη υπάρχουν σήμερα στις πέντε επαρχίες της χώρας, δηλαδή περίπου στο ένα τρίτο της επικράτειας. Η επι-

τυχία του Μοχάμεντ Γιούνους έγκειται σ' ένα πολύ απλό αξίωμα' "Επιστρέφοντας στην πατρίδα μου μετά απο πολύχρονη παραμονή στις ΗΠΑ, κατάλαβα ότι η κυβέρνηση ήταν ανίκανη να καλύψει τις ανάγκες των πιο φτωχών. Και είπα στον εαυτό μου : κι όμως, γιατί αυτοί οι ίδιοι να μην μπορούν να συμβάλλουν στην καλυτέρευση της τύχης τους;", θυμάται τώρα. Αυτή την έμπνευση, ο παλιός μαθητής του πανεπιστήμιου του Νάσβιλ την συνέλαβε διασχίζοντας την εξοχή της Σιταγκόνγκ. "Κάποια μέρα συνάντησα μια γυναίκα που κατασκεύαζε έπιπλα μπαμπού. Συζητώντας μαζί της, κατάλαβα ότι ήταν αναγκασμένη να δανείζεται το βασικό υλικό απο τους εμπόρους. Μου εξήγησε ότι, αφαιρώντας τη δουλειά της και το κόστος του μπαμπού, θα της έμενε μισό τάκα κέρδος την ημέρα, ποσό, που σίγουρα δεν θα της επέτρεπε να επιζήσει".

Αφού πρώτα σκέφτηκε να δανείσει αυτός ο ίδιος χρήματα, ο ιδεαλιστής Γιούνους, βρήκε τους υπεύθυνους της τοπικής τράπεζας και επιχείρησε να περιγράψει την κατάσταση στην ύπαιθρο. "Κάγχασαν όταν τους πρότεινα να δανείσουν λεφτά στους φτωχούς!", διηγείται. Και τότε κατάλαβε ότι ο μόνος τρόπος να βρεθεί μια λύση στο πρόβλημα ήταν να ιδρύσει μια δικιά του επιχείρηση. "Αυτοί οι άνθρωποι ποτέ δεν θα μπορούσαν να δανειστούν απο μια εθνική τράπεζα μια και δεν θα μπορούσαν να προσκομίσουν τις απαραίτητες εγγυήσεις". Η Grameen είχε γεννηθεί. Η περίπου.

Ο Γιούνους έθεσε αμέσως δρακόντειες προϋποθέσεις για να διαλέξει τους δανειολήπτες : στην Grameen Bank το δάνειο δεν μπορούσε να υπερβαίνει τις 5.000 τάκας την φορά και δεν μπορούσε να ανανεωθεί η πίστη αν δεν είχε πρώτα πλήρως εξοφληθεί. Κάθε "μέλος" της τράπεζας, δηλαδή κάθε πελάτης, δεν μπορεί παρά να είναι ακτήμονας αγρότης ή κάτοχος έκτασης μικρότερης των 6 στρεμμάτων περίπου καλλιεργήσιμης γης. Υπάρχουν δύο ειδών δάνεια : το πρώτο αφορά όσους επιθυμούν να αποκτήσουν χωράφι ή να δημιουργήσουν μια δική τους επιχείρηση (φυτεία, αγορά ποδηλατοταξί, αγορά καταστήματος κλπ). Ο τόκος ανέρχεται στο 16% (απέναντι σε τόκους ύψους από 120% μέχρι 3600% που εφαρμόζονται στην πράξη από τους τοκογλύφους...), και το συνολικό ποσό εξοφλείται μέσα σε δύο χρόνια με εβδομαδιαίες πληρωμές. Η δεύτερη κατηγορία δανείων προορίζεται για εκείνους που θέλουν να χτίσουν. Ο τόκος σ' αυτή την περίπτωση δεν είναι παρά μόνο 5% για μια περίοδο εξόφλησης που εκτείνεται απο δώδεκα έως δεκαοκτώ χρόνια, έναντι μιας ετήσιας καταβολής 12.000 τάκας.

"ΔΑΚΤΥΛΟΔΕΙΚΤΟΥΜΕΝΟΣ ΑΠ' ΟΛΟ ΤΟ ΧΩΡΙΟ"

Τρεις είναι οι λόγοι, σύμφωνα με τους ειδικούς, που εξηγούν το μυστικό της επιτυχίας της Grameen, της οποίας τα δάνεια εξοφλούνται στο 98% των περιπτώσεων, σε σύγκριση με το 50% των άλλων τραπεζών της χώρας: αυστηρότητα στη διαχείριση, προτεραιότητα στην ανάλυση των πραγματικών αναγκών του πληθυσμού και όχι καθορισμός προκατασκευασμένων μοντέλων, και προπάντων η δύναμη ενός συστήματος θεμελιωμένου στην αλληλεγγύη. Όλοι οι πελάτες είναι συσπειρωμένοι σε μονάδες βάσης των επτά ατόμων, οι οποίες είναι μέρη ενός ευρύτερου συνόλου που αποκαλείται "κέντρο". Αυτό το τελευταίο εξαρτάται απο το τοπικό πρακτορείο της Grameen. Στόχος του εγχειρήματος είναι να υποχρεώσει κάθε δανειολήπτη να αισθανθεί δικές του τις υποθέσεις των άλλων. "Αυτός ή αυτή που δεν θα ξοφλήσει μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες θα είναι δακτυλοδεικτούμενος/η απ' όλο το χωριό" εξηγεί ο Μουτζαμίλ Χακ, ο "στρατηγικός διευθυντής".

"Την πρώτη φορά που μου μίλησαν για τη δυνατότητα να δανειστώ χρήματα ήμουν ανήσυχη και μάλλον τρομοκρατημένη" διηγείται η Σαχέλα Κατούν, σαράντα χρόνων, αρχηγός οικογένειας με τρία παιδιά, που καλλιεργεί το καπνοχώραφό της στο χωριό Ζάμπρα, γύρω στα 70 χιλιόμετρα βόρεια της πρωτεύουσας. Αλλά η Σαχέλα δεν άργησε να καταλάβει όλα τα ωφέλη που θα μπορούσε να αποκομίσει απο μια τέτοια ενέργεια. "Συνάντησα γυναίκες που είχαν γίνει μέλη της Grameen και τα πήγαιναν καλά. Κι αναρωτήθηκα : γιατί όχι κι εγώ;"... Προσπάθησαν πολύ να την αποθαρρύνουν. "Δεν θα μπορέσεις ποτέ να ξεχρεώσεις και θα βρίσκεσαι στριμωγμένη για πολλά χρόνια", την προειδοποιούσαν οι δικοί της. Όμως παρ' όλ' αυτά η Σαχέλα αποφάσισε να δανειστεί 1000 τάκας. Την εποχή εκείνη έπρεπε να αγοράσει τα φυτά του καπνού απο τους εμπόρους, που όπως συνήθως, δάνειζαν με απαγορευτικούς στο ύψος τόκους. Σήμερα βρίσκεται στο τρίτο της δάνειο και δεν σταματάει να επαινεί "την τράπεζα των χωριών". "Παλιότερα, τα κέρδη μας σπάνια ξεπερνούσαν τα εκατό τάκας τον μήνα. Τώρα, κερδίζουμε γενικά πάνω από 500" επιβεβαιώνει η Σαχέλα χαμογελώντας, μπροστά στο καινούργιο της σπίτι απο μπαμπού χτισμένο ανάμεσα στους ορυζώνες και τα σιναποχώραφα.

Ακούγοντας τους ευεργετημένους απ' αυτά τα δάνεια να διηγούνται πώς η επιχείρηση του καθηγητή Γιούνους τους έσωσε απο μια φτώχεια σχεδόν αναπόφευκτη, φτάνουμε να αναρωτηθούμε για το αν η τράπεζα δεν έχει γίνει το "μάννα εξ ουρανού" των φτωχών του Μπαγκλαντές. Δεν γνωρίζουν, ούτε συνειδητοποιούν πολύ καλά γιατί αποφάσισαν "κάποιοι" μια μέρα να τους βοηθήσουν.... Δεν έχουν τίποτε άλλο γενικά υπόψη τους για την τράπεζα παρά μόνο τους νεαρούς υπαλλήλους των τοπικών πρακτορείων που βλέπουν. Μα ακόμα κι αν κάποιοι ανάμεσά τους ανησυχούσαν στην αρχή απο τις περίεργες προτάσεις δανειοδότησης μέσα σ' ένα κόσμο όπου ο καθένας πρέπει να αγωνιστεί για την επιβίωσή του και μόνο, δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι η τράπεζα σήμερα είναι ένα είδος τροφοδότριας μάνας, σίγουρα σκληρή και εξαναγκαστική, αλλά όμως πόσο χρήσιμη!

ΠΡΩΤΟΙ ΠΕΛΑΤΕΣ, ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Στην κλίμακα ενός έθνους, όπου η πλειοψηφία των 80 εκατομμυρίων των χωρικών ζουν κάτω απο το όριο της φτώχειας, η επιτυχία της Grameen είναι, σίγουρα, ακόμα μέτρια. Οι έπαινοι όμως δεν σταματούν να πέφτουν σαν βροχή σ' αυτή την "τράπεζα των φτωχών", που τείνει να γίνει πρότυπο για τους διεθνείς οργανισμούς : η επιχείρηση θα μπορούσε πράγματι να αποτελέσει μια πρωτότυπη λύση στο πρόβλημα της υπανάπτυξης."Μια πολύ όμορφη επιτυχία" σχολιάζει ένας εν ενεργεία τραπεζίτης στην Ντάκκα. "Μια τράπεζα της οποίας ο διευθυντής είναι ένας άγιος άνθρωπος" επιβεβαιώνει, λυρικά, ένας διπλωμάτης. "Όσο περίεργο κι αν φαίνεται, δεν βρήκαμε καμιά ρωγμή στο σύστημα

της Grameen Bank" αποφαίνονται στην έκθεσή τους ξένοι ειδικοί που παρακολούθησαν απο κοντά για πολλές βδομάδες την όλη λειτουργία...

Ωστόσο η φιλοδοξία του καθηγητή Μοχάμεντ Γιούνους δεν περιορίζεται στο επίπεδο αυτής της επιχείρησης : "Το να αλλάξεις τη ζωή των φτωχών σημαίνει ακόμα να αλλάξεις τις συνήθειες και να μεταβάλεις εκείνες τις παραδόσεις που τους βυθίζουν όλο και πιο πολύ στη δυστυχία" δηλώνει. Και γι' αυτό οι υπεύθυνοι της Grameen Bank αγωνίζονται απο την πρώτη στιγμή να βελτιώσουν την κατάσταση των γυναικών σ' αυτή την περιοχή του Ισλάμ : "Αν θέλεις να γλυτώσεις από την αθλιότητα, πρέπει να απευθυνθείς στις γυναίκες" βεβαιώνει ο Γιούνους ' "καταλαβαίνουν πολύ καλύτερα απο τους άντρες τι σημαίνει φτώχεια"... Δεν είναι λοιπόν παράδοξο αν η Grameen Bank έχει πάνω απο 250.000 δανειολήπτες-γυναίκες έναντι μόνο εξήντα χιλιάδων αντρών.

Στα χωριά που η Grameen έχει εδραιωθεί, ένα είδος κοινωνικής επανάστασης τείνει να μετασχηματίσει τις σχέσεις αντρών-γυναικών. Και ο λόγος των μητέρων, εδώ, δεν έχει συχνά τίποτα να ζηλέψει απο τον αντίστοιχο φεμινιστικό των δυτικών αδελφών τους. "Αν ο άντρας μου θελήσει να με διώξει, μπορώ να τον εγκαταλείψω αξιοπρεπώς, τώρα έχω χρήματα". "Απο τότε που έγινα μέλος στην Grameen, έχω την εντύπωση ότι έχω αποκτήσει την εξουσία στο σπίτι". Τα σχόλια αυτά, επανθισμένα κατά τη διάρκεια συνάντησης των "αρχηγών των κέντρων", δηλαδή των υπευθύνων - όλες γυναίκες - διαφόρων "ομάδων" της ίδιας "ζώνης" δίνουν μια εικόνα της ενεργοποιητικής δύναμης των κατευθυντήριων γραμμών του Γιούνους...

Οι π. νήντα περίπου γυναίκες, που φορούν το ίδιο πράσινο σαρί με την μωβ φάσα, και χαιρετούν την είσοδο του διευθυντή στρατιωτικά, μοιάζουν περισσότερο με τάγμα μαχητών παρά με απλά μέλη μιας τραπεζικής επιχείρησης. Μια απ' αυτές σηκώνεται κι αρχίζει να απαγγέλλει μονότονα τις "δεκαέξι αποφάσεις" εν είδει "δέκα εντολών" του οργανισμού, που υποχρεώνουν τον καθένα να συμπεριφέρεται καλά και να σέβεται τον διπλανό του στη βάση τεσσάρων βασικών αρχών : "πειθαρχία, ενότητα, θάρρος, και δουλειά". Ο "στρατός των ακτημόνων" του καθηγητή Γιούνους βρίσκεται εν πορεία... Στα χωριά, τα μέλη της Grameen δένονται μεταξύ τους με δεσμούς που υφαίνουν σχέσεις ακλόνητης αλληλεγγύης. Μια απο τις "δεκαέξι αποφάσεις" δείχνει άλλωστε εύγλωττα τις προθέσεις της Grameen : "Δεν θα δεχτείς καθόλου προίκα για τον γάμο του γιού σου. Κι ακόμα περισσότερο δεν θα δώσεις για τον γάμο της κόρης σου"... Αντι-ισλαμικές ενέργειες; "Προπάντων μην πείτε τίποτε τέτοιο" απαντάει, μ' ένα ξέσπασμα γέλιου, ο Μοχάμεντ Γιούνους. "Είναι όμως αλήθεια ότι αναγκαστήκαμε να αντιμετωπίσουμε την εχθρότητα των μουλάδων" παραδέχεται. "Στην αρχή, δεν ήταν στ' αλήθεια καθόλου ευχαριστημένοι, αλλά τώρα κατάλαβαν ότι μπορεί να λειτουργήσει και κάποιοι συμβουλεύουν τις κόρες και τις ανηψιές τους να γίνουν μέλη της τράπεζας" βεβαιώνει ο χορός των μαχητών με τα πράσινα σαρί.

Διατρέχει τελικά τον κίνδυνο η Grameen Bank να γίνει θύμα της ίδιας της της επιτυχίας;"Δεν πάει πολύς καιρός που οι εθνικές τράπεζες ήσαν οι κύριοι μέτοχοι. Αυξήσαμε όμως τα μερίδια και το κράτος δεν κατέχει ούτε μια μειοψηφία μπλοκαρίσματος" εξηγεί ο Μουτζαμίλ Χακ."Εν τούτοις, μόνο από εκεί μπορεί να έρθει η απειλή μια και η επιτυχία μας δημιουργεί φθόνο. Και η εξουσία εποφθαλμιά την Grameen. Αλλά αρνιόμαστε να μας "αφομοιώσουν" και δεν έχουμε παρά μια επιθυμία : να αποδεσμευτούμε ολοκληρωτικά από κάθε σχέση με το κράτος". Μια και, σύμφωνα μ' αυτόν τον πρώην καθηγητή της πολιτικής οικονομίας στην Οξφόρδη που γύρισε στην πατρίδα μετά την ανεξαρτησία, "με την ελπίδα μας να χτίσουμε το έθνος του Μπαγκλαντές", "το χειρότερο που θα μπορούσαμε να κάνουμε θα ήταν να χάσουμε την πρωτοτυπία μας. Δηλαδή να γίνουμε απλά μια τράπεζα".

BRUNO PHILIP

πάλι στη σφενδόνη

Οι κλασσικοί του Μαρξισμού για την Λογοτεχνία • Ν. Εγγονόπουλος και Κ.Γ.Καρυωτάκης • Ο χορός ημιπαρθένων συνεχίζεται...

•

Ποίηση: Το παραλήρημα της Ηλέκτρας • Φενάκη

•

Κορυδαλλοί σφαζόμενοι μειλιχίως • Εντός των τειχών και εφ' όλης της ύλης • Στις λυρικές καπνοδόχες...

ΤΕΥΧΟΣ 2

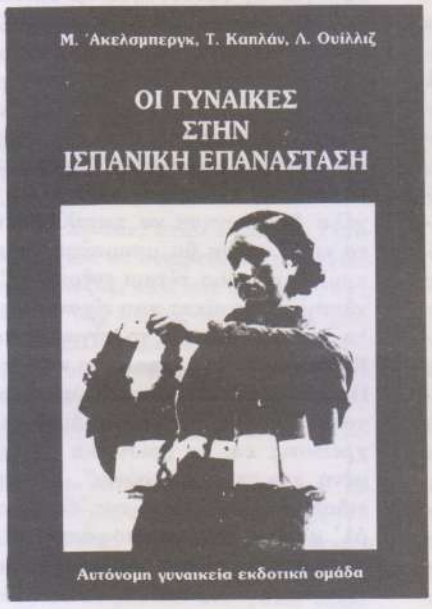

ΤΟΝΙ ΝΕΓΚΡΙ: ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΟΥΜΕ ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ

Ο καθηγητής Αντόνιο Νέγκρι συζητά με τον Γιώργο Καραμπελιά για

- ***την εικοσάχρονη εμπειρία του κινήματος***
- ***την Ιταλική Αυτονομία***
- ***τον νεοφιλελευθερισμό***
- ***την οικολογία***
- ***τους Πράσινους κ.ά.***

Γ.Κ. Θα ήθελα κατ' αρχήν να κάνουμε έναν απολογισμό 20 χρόνων κινήματος, βέβαια πολύ γρήγορα για να μπορέσουμε να προχωρήσουμε παραπέρα.

Α.Ν. Για μένα αυτός ο απολογισμός είναι πολύ σημαντικός. Ήδη απ' τη στιγμή που περάσαμε σαν αντίληψη απ' τον εργάτη μάζα στον κοινωνικό εργάτη, βρεθήκαμε πέραν του μαρξισμού. Θα πρέπει να πάρουμε υπόψη ένα πράγμα. Όταν εμείς δημιουργήσαμε τη θεωρία του εργάτη μάζα, ήδη βρισκόμασταν προς το τέλος του κύκλου των αγώνων του. Κι αυτό, ότι δηλαδή τελείωνε ένας κύκλος αγώνων, είναι πολύ σημαντικό, γιατί ο εργάτης μάζα είναι ήδη κυρίαρχο φαινόμενο στη δεκαετία του '30, ιδιαίτερα σε ορισμένες χώρες όπως την Αγγλία, τη Γερμανία, τις ΗΠΑ ίσως και την Ιταλία. Είχε ήδη κυριαρχήσει από τον πρώτο πόλεμο. Και ο φασισμός υπήρξε μια καπιταλιστική αποτίμηση της δυνατότητας να συντριβεί το εργατικό και συνδικαλιστικό κίνημα με βάση τον εργάτη μάζα, παίζοντας και χρησιμοποιώντας τις αντιθέσεις ανάμεσα σε μια οργάνωση που στην πραγματικότητα ήταν δεμένη με τον επαγγελματία τεχνίτη - εργάτη, αυτές τις συντεχνιακές μορφές του παρελθόντος, και την ανάδυση της νέας φιγούρας της εργασίας. Αυτής της νέας φιγούρας που το συνδικάτο και το κομμουνιστικό κόμμα δεν είχαν τη δυνατότητα να προωθήσουν, να μεταβάλουν σε πρωταγωνιστική. Κι έτσι στη διαμόρφωση του κομμουνιστικού κόμματος υπήρξε ήδη μια καθυστέρηση, ακριβώς γιατί δεν μπόρεσε να συνδεθεί μ' αυτή τη νέα φιγούρα. Θα έλεγα ότι το κομμουνιστικό κόμμα υπήρξε πάντα το κόμμα της αδύνατης επανάστασης, το αδύνατο επαναστατικό κόμμα. Όλοι λένε ότι υπήρξε πάντα ένα κόμμα πρωτοπορίας, εγώ θα έλεγα ότι υπήρξε πάντα ένα κόμμα οπισθοφυλακής. Αλλά κι όταν εμείς ανακαλύπτουμε τον εργάτη μάζα, είναι ήδη μια ανακάλυψη τόσο καθυστερημένη. Μιλάμε για ανακάλυψη γιατί συμμεριζόμασταν κι εμείς αυτή τη βεβαρυμένη κληρονομιά της παθητικότητας. Γιατί πώς αλλιώς θα μπορούσαμε να εξηγήσουμε το φαινόμενο ότι από τη στιγμή που κάναμε αυτή την ανακάλυψη βρεθήκαμε αμέσως μέσα στους αγώνες και την πρακτική αυτού του εργάτη μάζα ενώ συνήθως η θεωρητική ανακάλυψη και η πρακτική δεν συμβαδίζουν στην πράξη. Δεν είμασταν εμείς οι έξυπνοι αλλά το πρόβλημα ήταν ότι υπήρχε μια τεράστια καθυστέρηση που θα έπρεπε να ξεπεράσουμε. Αντίθετα εκείνο που υπήρξε καταπληκτικό ήταν η ανακάλυψη του κοινωνικού εργάτη, γιατί αυτή έγινε την ίδια τη στιγμή της γένεσής του.

Επρόκειτο για μια θεωρητική ανακάλυψη μέσα στο κίνημα, μια ανακάλυψη που ήταν στ' αλήθεια οργανικά δεμένη με το πραγματικό κίνημα. Ακριβώς πάνω σ' αυτό η πάλη έγινε πραγματικά θανατηφόρα και θα πρέπει να θεωρήσουμε φυσικό το γεγονός ότι η ιταλική αστική τάξη και το κομμουνιστικό κόμμα συνασπίστηκαν για να καταστρέψουν αυτή τη θεωρητική ανακάλυψη που στηριζόταν στην πραγματικότητα του κινήματος. Από θεωρητική άποψη η ανακάλυψη του κοινωνικού εργάτη ήταν η ανακάλυψη μιας νέας ποιότητας της παραγωγικής εργασίας. Μιας ποιότητας που καταστρέφει τις παλιές διακρίσεις ανάμεσα σε παραγωγή και αναπαραγωγή, ανάμεσα στην παραγωγική εργασία σαν τέτοια και την κυκλοφορία των εμπορευμάτων, όπως επίσης και ανθρώπων. Τις καταστρέφει για να καθορίσει μια νέα σχέση ανάμεσα στην κοινωνία και το εργοστάσιο, όπου όχι μόνο η μορφή της κυριαρχίας γίνεται κοινή και ομογενοποιείται αλλά επίσης ομογενοποιείται και η ίδια η παραγωγική δύναμη. Ο ανταγωνισμός δεν ορίζεται πια σαν απαλλοτρίωση ενός ορισμένου μέρους της ημέρας στο εσωτερικό του εργοστασίου αλλά η κυριαρχία οργανώνεται στο σύνολο της κοινωνικής ηγεμόνευσης. Η ανακάλυψη αυτή νομίζω ότι έχει πια επιβεβαιωθεί απ' όλα όσα συνέβησαν στη συνέχεια, δηλαδή την επέκταση των μηχανισμών αυτοματοποίησης, πληροφορικοποίησης, την αδιάκοπη μετακίνηση των πόλων της κοινωνικής παραγωγής προς την αναπαραγωγή. Πράγμα που επέτρεψε να αρχίσουν να εμφανίζονται σήμερα νέες μορφές πάλης και νέες μορφές οργάνωσης. Έτσι ο θεωρητικός απολογισμός είναι απόλυτα θετικός.

Γ.Κ. Πιστεύεις ότι το επίπεδο οργάνωσης και θεωρητικοποίησης του κινήματος είναι ταυτόσημα;

Α.Ν. Η σχέση ανάμεσα στην οργάνωση και τη θεωρητικοποίηση είναι κάτι το περίπλοκο. Υπάρχει όλο το βάρος της πραγματικότητας που είναι τεράστιο. Ο Μαρξ έκανε πάντα μια διάκριση ανάμεσα στο εμπόδιο και το όριο. Απ' αυτή την άποψη μπορούμε να πούμε ότι ο καπιταλισμός στην ανάπτυξή του είναι δυνατό να ξεπεράσει αυτό το εμπόδιο, όμως δεν μπορεί να ξεπεράσει το όριο αυτό. Μπορεί να ξεπεράσει μόνο το συγκεκριμένο εμπόδιο στη συγκεκριμένη σημερινή κατάσταση. Κι απ' αυτή την άποψη είμαι απόλυτα πεπεισμένος ότι ο καπιταλισμός δεν κατορθώνει να χωνέψει και να ενσωματώσει τον κοινωνικό εργάτη. Έτσι δεν υπάρχει δυνατότητα, από καπιταλιστική σκοπιά, για μια νέα οργάνωση, όπου αυτή η πραγματικότητα του κοινωνικού εργάτη να μπορεί να ενσωματωθεί, να ξεπεραστεί ή να κυριαρχηθεί. Είμαι πεπεισμένος ότι οπωσδήποτε υπάρχουν εμπόδια. Πρόκειται για έναν μακρόχρονο πόλεμο κι επομένως υπάρχουν πάρα πολλά εμπόδια, ιδιαίτερα όταν βρισκόμαστε μπροστά σε μια συγκρότηση η οποία δεν είναι πλήρης· μια και η μορφοποίηση του κοινωνικού εργάτη είναι πολύ πρόσφατη και τελικά αδιαμόρφωτη ακόμα. Ας πάρουμε, για παράδειγμα, αυτή τη δυσπιστία απέναντι στην πολιτική που ενυπάρχει στη γέννηση αυτής της νέας παραγωγικής φιγούρας. Δηλαδή αυτόν τον μετασχηματισμό της άρνησης της εργασίας, που υπήρξε η τελευταία κραυγή του εργάτη μάζα, σε μια μορφή κοινωνικής συμπεριφοράς όπου η άρνηση της εργασίας συνδέεται με μια ολόκληρη σειρά άλλων αντίστοιχων και ισότιμων συμπεριφορών που φτάνουν μέχρι την ελευθερία της παραγωγής, μέχρι ορισμένες λέξεις που μπορούν να χαρακτηριστούν ουτοπικές, αλλά που είναι πάρα πολύ σημαντικές. Σ' αυτόν τον πολλαπλασιασμό των επιθυμιών απελευθερωμένης συμπεριφοράς, σ' αυτήν την αμφισβήτηση της εργασιακής ημέρας όλ' αυτά είναι πολύ σημαντικά. Όταν λοιπόν φτάνεις στη συνάντηση, την αντιπαράθεση με τον ταξικό εχθρό, πρόκειται για μια συνάντηση που δεν αφορά, ούτε παίζεται μόνο γύρω από την εκμετάλλευση, αλ-

λά γύρω από την εκμετάλλευση με όλες τις ιδεολογικές της εκφάνσεις. Όλες εκείνες τις υπερδομικές εκφάνσεις που συνδέονται με την πραγματικότητα σ' αυτή την πολύπλοκη αμεσότητα που χαρακτηρίζει απόλυτα αυτό το νέο υποκείμενο στο γεγονός για παράδειγμα πως η ειρωνία γίνεται πιο σημαντική από το βίαιο σύνθημα, γιατί η ειρωνία, σαν τέτοια, εμπεριέχει την ιδιαίτερη βιαιότητά της αλλά έχει τη δυνατότητα να διευρύνει τις δυνατότητες της ρήξης σε όλα τα επίπεδα της ζωής. Όταν κανείς λέει τα παραπάνω διαπιστώνει ότι οι μορφές οργάνωσης βρίσκονται ακόμη μπροστά μας, πρέπει να εφευρεθούν. Για να σου δώσω ένα παράδειγμα για τον χρόνο που χρειάζεται, ας ρίξουμε μια ματιά στον σοσιαλισμό του παραδοσιακού εργάτη, του τεχνίτη εργάτη. Χρειάστηκε ένας ολόκληρος αιώνας για να οικοδομηθεί η πρώτη οργάνωσή του. Μπορούμε να πούμε ότι η πρώτη σοσιαλιστική εργατική οργάνωση δημιουργήθηκε ανάμεσα στο 1870 και το 1917. Όλη αυτή είναι περίοδος της οργάνωσής του. Τότε παίρνει μορφή για παράδειγμα η ιδέα των σοβιέτ. Τι άραγε είναι ένα κοινωνικό σοβιέτ; Τι άραγε είναι ένα κοινωνικό σοβιέτ όπου η κοινωνική εργασία κατορθώνει να οργανωθεί σαν πραγματική αντιεξουσία; Αυτό είναι το ερώτημα που ήδη οι Γερμανοί Πράσινοι αρχίζουν να θέτουν και που εδώ έθεσε το φοιτητικό κίνημα.

Γ.Κ. Θες να πεις ότι βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα νέο ιστορικό κίνημα όπως ήταν αυτό στο 19ο αιώνα, και πως για να διαμορφωθεί χρειάζεται ένας ορισμένος χρόνος;

Α.Ν. Δεν ξέρω, δεν θέλω να πετάξω το μωρό μαζί με τα βρωμόνερα, κι έτσι δεν ξέρω αν πρόκειται για ένα νέο ιστορικό κίνημα. Είμαι πολύ προσεκτικός πάνω σ' αυτό το ζήτημα. Έτσι προτιμώ να χρησιμοποιώ την έκφραση κοινωνικός εργάτης, παρά να πω κοινωνικός χειριστής ή δεν ξέρω τι άλλο. Γιατί επιμένω πολύ πάνω σ' αυτή τη συνέχεια. Και πιστεύω πως όλα αυτά είναι πολύ δεμένα με την εργατική και επαναστατική παράδοση, όπως οι σοσιαλιστές για παράδειγμα ήταν πολύ δεμένοι με τη γιακωβίνικη παράδοση και βέβαια οι γιακωβίνοι δεν ήταν μόνο εργάτες αλλά και πάρα πολλά άλλα πράγματα. Θα πρέπει κανείς να δείχνει πολύ μεγάλη προσοχή απέναντι στη λατρεία του νέου, του νεωτερισμού. Συχνά είμαι ενάντια σ' αυτούς τους νεωτερισμούς. Εγώ θέλω να επιμείνω στην έννοια της επανάστασης, της καταστροφής της εξουσίας.

Έτσι είμαι ενάντια σ' όλους αυτούς που λένε «α, το καινούργιο», κι αν θγάλεις το ένα καινούργιο μετά το άλλο στο τέλος δεν μένει τίποτα. Έχω ακούσει πολλές φορές στη ζωή μου ανθρώπους να μου λένε ότι έχω μείνει καθυστερημένος, ότι έχω μείνει πίσω, ότι δεν δέχομαι τα καινούργια πράγματα. Κι όμως εγώ που έχω μείνει πίσω, βλέπω όλους αυτούς τους ανθρώπους να είναι μέλη του πολιτιστικού establishment, ενώ εγώ βρίσκομαι έξω από κάθε τέτοιο θεσμό, πράγμα αν θες που με επιβεβαιώνει. Ότι δηλαδή υπάρχει ένα ηθικό περιεχόμενο, μια ηθική στάση που προφανώς είναι δεμένη μ' όλα τ' άλλα πράγματα, που είναι δεμένη με κάτι πολύ συγκεκριμένο, την εκμετάλλευση, που συνεχίζει να υπάρχει για τον κοινωνικό εργάτη όπως και για τον εργάτη μάζα και για όλες τις άλλες μορφές και δεν πρόκειται για μια ηθικιστική ουτοπία. Η διαίρεση της εργασίας ανάμεσα σε προνομιούχους και μη προνομιούχους συνεχίζει να υπάρχει, η μορφή της κυριαρχίας εξακολουθεί να υπάρχει. Αυτά είναι τα πραγματικά προβλήματα που θα πρέπει να λύσουμε και όχι κάποιες λέξεις, η δυστυχία, η εκμετάλλευση. Επομένως το να μιλάμε για επανάσταση σημαίνει ακριβώς αυτό. Να πιάσουμε αυτά τα ζητήματα και να λύσουμε αυτά τα ζητήματα. Εγώ είμαι πεπεισμένος ότι ο κοινωνικός εργάτης ανοίγει, αποτελεί μια τεράστια καινοτομία. Και θα 'θελα να πω ότι όλες οι παλιές οργανώσεις είναι ξεπερασμένες όχι μόνο σ' ό,τι αφορά τον κοινωνικό εργάτη, αλλά είναι ήδη ξεπερασμένες σ' ό,τι αφορά τον εργάτη μάζα. Στην πραγματικότητα το κομμουνιστικό κόμμα, το φιλογκορμπαστωφικό, είναι δεμένο με τη γέννηση του εργατικού κινήματος, πρόκειται για μορφές οργάνωσης που συνδέονται με τη Δεύτερη Διεθνή. Και η Τρίτη Διεθνής πήρε από τη Δεύτερη όλες τις οργανωτικές μορφές. Ανάμεσά τους υπάρχει μια εσωτερική συνέχεια και όχι απλά μια επιφανειακή τέτοια. Σήμερα το ζήτημα είναι η ανακάλυψη των οργανωτικών μορφών του κινήματος του κοινωνικού εργάτη. Κι αυτό είναι απόλυτα κεντρικό. Είμαι πεπεισμένος ότι σήμερα η κεντρική, η κύρια μορφή της εκμετάλλευσης περνά μέσα από την πληροφορία. Αν η κοινωνική συνεργασία, αν η σύγχρονη μορφή της εργασίας είναι μια μορφή που επεκτείνεται σήμερα σ' όλη την κοινωνία, τότε η κοινωνική συνεργασία είναι κοινωνική επικοινωνία, κι αυτή είναι ο παραγωγός των αξιών. Έτσι η απόσπαση της υπεραξίας είναι μια μορφή εκμετάλλευσης που στηρίζεται στην κυριαρχία πάνω στην επικοινωνία. Βασικό ζήτημα για τις χώρες του αναπτυγμένου καπιταλισμού, του μεταμοντέρνου, είναι ότι σ' αυτές τις χώρες η εξουσία θεμελιώνεται κυρίως πάνω στον έλεγχο της επικοινωνίας. Και σ' αυτό το πεδίο μπορεί κανείς να συλλάθει πραγματικά και να αρνηθεί τις μορφές της εκμετάλλευσης. Δηλαδή το μεταμοντέρνο εμπεριέχει ορισμένες αλήθειες, εκείνες της εξαπάτησης. Έχει ένα χαρακτήρα απολογητικό αλλά ταυτόχρονα έχει και κάτι το πραγματικό. Κι αν θες το παράδοξο είναι ότι πρόκειται για χώρες δημοκρατικές, που όμως έχουν όλο και λιγότερη διαφάνεια, όπου η διαφάνεια εξαφανίζεται από την ίδια την καθημερινότητα. Ζούμε σε κοινωνίες όπου για παράδειγμα η τηλεόραση είναι όσο το δυνατόν λιγότερο διαφανής. Υπάρχει μια απόλυτη αδιαφάνεια της επικοινωνίας. Ακόμα και η ίδια η λέξη «κοινωνικό» έχει εξαφανιστεί. Μια κοινωνία όπου υποτίθεται πως ξέρουμε τα πάντα και όπου μπορούμε να μετρήσουμε το βάρος μιας ηθοποιού του Χόλλυγουντ αλλά κανείς, για παράδειγμα, δεν ξέρει πόσοι εργάτες υπάρχουν σε μια πόλη. Πρόκειται για την πλήρη αδιαφάνεια όπου επιπλέον υπάρχει και το απόρρητο που παρεμβαίνει συνέχεια και φτάνει να μπλοκάρει την επικοινωνία. Υπάρχει μια υπευθυνότητα, που όμως είναι υπευθυνότητα μόνο απέναντι στην εξουσία. Ποτέ άλλοτε όσο σήμερα, οι ριζοσπαστικές δημοκρατικές αρχές, όπως είναι η ανακλητότητα, δεν είναι τόσο εξασθενημένες. Ακριβώς δε τη στιγμή που υπάρχουν μέσα όπως είναι η τηλεόραση, το minitel, που θα μπορούσαν να επιτρέπουν αυτόν τον δημοκρατικό έλεγχο. Με το minitel ψάχνει κανείς τις πουτάνες αλλά κανείς δεν αναζητάει την αλήθεια. Πρόκειται για πράγματα που χαρακτηρίζουν αυτή την κοινωνία, κι όλα αυτά δεν είναι δευτερεύοντα, δεν είναι προβλήματα υπερδομικά, πρόκειται για ζητήματα που βρίσκονται απόλυτα μέσα στα πλαίσια της παραγωγής. Πρόκειται για κάτι που είναι απόλυτα συνδεδεμένο με την εργασιακή συνεργασία της εργασίας, με την κοινωνική συνεργασία. Και πάνω σ' αυτό εξασκείται η εξουσία, η εκμετάλλευση, η απαλλοτρίωση. Επομένως αν αυτά είναι τα προβλήματα, τι σημαίνει σήμερα η μορφή της οργάνωσης;

Γ.Κ. Τι σημαίνει λοιπόν σήμερα μορφή της οργάνωσης;

Α.Ν. Μορφή της οργάνωσης είναι το σημείο όπου η οργάνωση της κοινωνικής διαδικασίας της εργασίας και η οργάνωση της διαδικασίας της ισχύος ταυτίζονται. Δεν μπορεί κανείς να ξεχωρίσει αυτά τα δυο πράγματα, να διακρίνει ανάμεσα στην εργασία και την αναπαράστασή της, ανάμεσα στο συνδικάτο και το κόμμα, ανάμεσα στην κοινωνία των πολιτών και το κράτος. Μέσα απ' αυτή τη διάκριση έχουν περάσει όλων των ειδών οι εξαπατήσεις. Οι σύγχρονες κοινωνίες, είναι όλο και περισσότερο μια μεγάλη εικονογραφία του δυϊσμού της εξουσίας. Που εξασκείται στις πιο διεστραμμένες μορφές. Αυτό δεν είναι η συγκατοίκηση στη Γαλλία. Η συγκατοίκηση είναι μια μορφή ιστορικού συμβιβασμού, η πιο άναρχη και αίσχρη, αλλά από την άλλη αφήνει και ελεύθερους χώρους, όπως για παράδειγμα η κάλυψη που έδωσε ο Μιττεράν, στους αγώνες των φοιτητών. Ο Μιττεράν δεν ήθελε να καλύψει το κίνημα, αλλά βρέθηκε να αποτελεί το εργαλείο αυτού του κινήματος. Κι αυτό είναι το ενδιαφέρον, ότι δηλαδή το πραγματικό κίνημα που βρίσκεται σε μια φάση οργάνωσης αποτελεί την έκφραση ενός κινήματος και ταυτόχρονα της πιο ψηλής κοινωνικής παραγωγικότητας, δηλαδή οι άνθρωποι δουλεύουν λιγότερο αλλά μπορούν να παράγουν περισσότερο. Κι αυτό ακριβώς είναι που δεν μπορούν να επιτύχουν μέσα στην καπιταλιστική κοινωνία, δηλαδή το ριζικό περιορισμό του χρόνου εργασίας. Αυτό είδαμε να συμβαίνει στην Ιταλία, όπου σήμερα παρατηρείται μια τεράστια οικονομική άνθιση η οποία οφείλεται βασικά στο γεγονός ότι οι ίδιοι οι άνθρωποι οι οποίοι πετάχτηκαν έξω από τα εργοστάσια, αυτοί οι ίδιοι δημιούργησαν μια ολόκληρη οικονομία όπου δουλεύουν λιγότερο κι έτσι δουλεύουν με ψηλότερη παραγωγικότητα, οργανωμένοι μεταξύ τους και ταυτόχρονα μειώνουν το χρόνο εργασίας. Πρόκειται για κάτι πολύ δύσκολο να εξηγηθεί, για μια υψηλή παραγωγικότητα της εργασίας που οφείλεται στην αυτοπραγμάτωση, στο μίσος για το αφεντικό. Είναι από πολύ παλιά γνωστό ότι το μίσος ενάντια στ' αφεντικό υλοποιεί μια δύναμη, μόνο που σήμερα αυτό πάει πιο πέρα μεταβάλλεται σε μια συλλογική δύναμη.

Ωραία, για να ξαναρθούμε στην κουβέντα μας. Υπάρχει μια μορφή οργάνωσης όπου η σχέση ανάμεσα στο κοινωνικό και το οικονομικό, το κοινωνικό και το πολιτικό, το πολιτικό και το οικονομικό, όλ' αυτά πάνε μαζί. Πρόκειται για μια μορφή αντιεξουσίας που εξασκείται με άμεσο τρόπο και γύρω απ' αυτή μπορεί να οικοδομηθεί μια πολιτική δύναμη.

Αλλά από τη στιγμή και πέρα που αυτή η πολιτική δύναμη δεν εμφανίζεται ανοιχτά μπορεί να πάρει τις πιο περίπλοκες μορφές και να χρησιμοποιήσει τις πιο περίπλοκες τέτοιες, όπως για παράδειγμα τη συγκατοίκηση στη Γαλλία. Ο ιστορικός συμβιβασμός στην Ιταλία θα μπορούσε να αποτελεί, όπως αποτελεί και στη Γαλλία η συγκατοίκηση, έναν χώρο ελευθερίας, έναν χώρο όπου αυτές οι νέες μορφές εργατικής δύναμης, συνεργασίας της εργασίας θα μπορούσαν να εκφραστούν. Όμως οι κομμουνιστές θέλησαν να τσακίσουν αυτή τη δυνατότητα, γιατί ακολούθησαν μια γραμμή αποκλειστικά κατασταλτική. Κι έτσι οι δυνάμεις αυτές που υπήρχαν στην Ιταλία αναπτύχθηκαν προς μιαν άλλη κατεύθυνση και οδήγησαν προς αυτή τη δεύτερη ή τρίτη οικονομική άνοιξη που περνάει σήμερα η Ιταλία.

Αν θες το ίδιο πράγμα μπορεί κανείς να το δει και σε σχέση με τον λεγόμενο φιλελευθερισμό. Εγώ είμαι απόλυτα πεπεισμένος ότι δεν πρέπει να τον αφήσουμε, να τον αφήσουμε στ' αφεντικά σαν ιδεολογία, θα ήταν εντελώς ηλίθιο. Υπάρχει μια ζήτηση συλλογικών ελευθεριών, απέναντι στην οποία εμείς θα πρέπει να είμαστε υπεύθυνοι. Ο νεο-φιλελευθερισμός δεν είναι μόνο του τύπου μιλάς με κάποιον και σου λέει «εγώ, είμαι νεο-φιλελεύθερος» και ότι αυτή η ιδεολογία σαν τέτοια εντάσσεται μέσα σε μια δεξιά ιδεολογία. Όχι αυτό δεν είναι αλήθεια.

Γ.Κ. Το ζήτημα τώρα είναι πώς μπορεί να συνδεθεί αυτή η ανάλυση της πραγματικότητας με την εμπειρία του κινήματος στην Ιταλία, με τη μορφή που πήρε η εργατική αυτονομία στη συνέχεια, με την ανάπτυξη του κοινωνικού εργάτη. Αυτό είναι το πρώτο ερώτημα. Και το δεύτερο είναι σχετικό μ' αυτό που ονομάζουμε σήμερα εναλλακτικό κίνημα, που εκφράζεται ακόμα και στο επίπεδο της οικονομίας. Το ότι δηλαδή δεν περιμένει κανείς την επανάσταση για να δράσει. Τι σχέση έχει με την παραδοσιακή μαρξιστική άποψη, η οποία έλεγε ότι η πολιτική επανάσταση προηγείται οποιουδήποτε άλλου μετασχηματισμού, σ' ό,τι αφορά την Αυτονομία;

Α.Ν. Πιστεύω ότι η Αυτονομία ήταν ένα κίνημα απόλυτα διφορούμενο. Διφορούμενο, γιατί, αν θες, από μια πλευρά η Αυτονομία αποτελούσε τη συνέχεια του '68. Αν θες να ξαναρθούμε λίγο σ' αυτό που λέγαμε πριν – για τον εργάτη-μάζα, τον κοινωνικό εργάτη και την καθυστέρηση της ανακάλυψης του εργάτη-μάζα – θα μπορούσε κανείς να πει ότι το κίνημα της Αυτονομίας υπερκαθοριζόταν απ' αυτήν την καθυστέρηση της θεωρίας, της ιδεολογίας απέναντι στην καθημερινή πρακτική, την επινοητικότητα και την καινοτομία που υπήρχε μέσα στην Αυτονομία. Αυτό υπήρξε και το πιο σημαντικό πρόβλημα της Αυτονομίας στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του '70 στην Ιταλία, κι ακόμα και στην ίδια τη Γερμανία, στο χώρο που βρισκόταν ανάμεσα στην τρομοκρατία και τη γέννηση του πράσινου κόμματος. Ή επρόκειτο για την αυτονομία της εργατικής συμπεριφοράς στις πόλεις, όπως για παράδειγμα είχε συμβεί στην Αγγλία, ή στην Ολλανδία λίγο. Τελικά το ίδιο συνέβη σ' όλες τις ευρωπαϊκές χώρες εκτός από τη Γαλλία για λόγους ιστορικούς και κοινωνικούς. Στην Ιταλία λοιπόν από την άποψη της ιδεολογίας στρεφόταν έντονα προς το παρελθόν. Και ακριβώς πάνω σ' αυτή την ιδεολογική αναπαράσταση ανοίχτηκε ένας τεράστιος χώρος για την τρομοκρατική ιδεολογία. Δηλαδή αυτός ο εξτρεμισμός που οδήγησε στην κρίση του κινήματος. Από την άλλη πλευρά υπήρχε μια ερμηνεία απόλυτα ρεφορμιστική, μια ρεφορμιστική πρόταση, εντελώς καινούργια, που είχε ένα χαρακτήρα εξαπάτησης και απόκρυψης· και απέναντι σ' αυτόν ακριβώς τον ρεφορμιστικό χαρακτήρα μπόρεσε σ' ένα βαθμό να πιάσει η τρομοκρατία.

Το βασικό πρόβλημα λοιπόν ήταν να ξεπεράσει κανείς αυτό το γέρασμα της ιδεολογίας. Πρόκειται τελικά για τη δυσκολία για την οποία μιλούσαμε μόλις πριν. Η Αυτονομία για μένα αντιπροσώπευσε πολύ περισσότερο μια ελπίδα παρά μια πραγματικότητα. Κι όταν πάρεις υπόψη σου τις επιβιώσεις που υπάρχουν ακόμα στα υπολείμματα της ιταλικής Αυτονομίας, όπως των Βόλσι* κλπ., βλέπεις ότι εξακολουθεί να επιβιώνει η παλιά ιδεολογία. Δεν κατανοούν στο βάθος τους αυτή τη νέα κοινωνική σύνθεση και δεν μπορούν να προτείνουν μια οργανωτική μορφή που να ανταποκρίνεται σ' αυτούς τους κοινωνικούς μετασχηματισμούς. Στις αλλαγές που έχουν γίνει στην πραγματικότητα της εργασιακής διαδικασίας, ακόμα και της ίδιας της παραγωγής. Του ίδιου του τρόπου, του χαρακτήρα της παραγωγής, που παραμένει ένας καπιταλιστικός τρόπος παραγωγής, δηλαδή στηριγμένος στην εκμετάλλευση της εργασίας, αλλά δεν πρόκειται όμως μόνο για την εκμετάλλευση της μισθωτής εργασίας ούτε καν για την εκμετάλλευση της εργασίας σαν τέτοια. Πρόκειται για την εκμετάλλευση της κυκλοφορίας ορισμένων αξιών. Υπάρχει επίσης η ολόενα και μεγαλύτερη εκμετάλλευση της διανοητικής εργασίας. Η ολόενα και αυξανόμενη υποκατάσταση εργατικής δύναμης από μηχανές. Έτσι οι υλικές διαστάσεις αυτής της εκμετάλλευσης κλονίζονται. Πρόκειται για μια εκμετάλλευση που γίνεται όλο και περισσότερο, ακριβώς επειδή οι υλικές της βάσεις καταρρέουν, μια πολιτική εκμετάλλευση.

Έλεγαν παλιότερα ότι στη Γαλλία όλα τα πράγματα συμβαίνουν σ' ένα πολιτικό επίπεδο, κι ότι στη Γερμανία δεν συμβαίνει τίποτα τέτοιο, αλλά εκεί οι άνθρωποι είναι καταπληκτικοί οργανωτές και μεταφυσικοί. Στην Ιταλία είναι μεγάλοι καλλιτέχνες, κι είναι ικανοί να παράγουν, να προβλέψουν όλ' αυτά τα φαινόμενα. Επρόκειτο ακριβώς για μια καταπληκτική πρόβλεψη, μια πρόβλεψη μεγάλων γεγονότων και φαινομένων.

Ένα δεύτερο ζήτημα είναι η σχέση με τον μαρξισμό. Θα πρέπει να κάνουμε μια διάκριση. Γιατί υπάρχει ένας μαρξισμός, δεμένος με ορισμένες προτάσεις του εργατικού κινήματος, ένας μαρξισμός απόλυτα ένδοξος, ένας μαρξισμός σκληρός, δεμένος με τα εργοστάσια και τους εργάτες και με τους διανοούμενους, σαν μειονότητα, εξωτερική ακόμα και ως προς την εργατική τάξη και οπωσδήποτε εξωτερική και ως προς την κοινωνία. Οργανωμένος σε συγκεκριμένες μορφές σαν θρησκευτικό τάγμα, ένα τάγμα που κατέχει την αλήθεια και που επιτυγχάνει να την επιβάλει. Κι όλ' αυτά μέσα σε μια κοινωνία όπου οι διαστρωματώσεις είναι απόλυτα καθορισμένες, οι ταξικές σχέσεις είναι απόλυτα ορισμένες, και όπου αυτή η μειοψηφία κατόρθωνε να εκφράζει αυτή την ηγεμονία. Ηγεμονία με την έννοια ότι αυτή η μειοψηφία κατόρθωνε να τραβήξει μαζί της και άλλες τάξεις, όπως τους επαναστάτες διανοούμενους, τις πιο ακραίες φιλελεύθερες δυνάμεις και σε ορισμένες χώρες μπόρεσε να περιβληθεί ακόμα και ενός είδους θρησκευτική αντίληψη, που συνδεόταν με την ανθρώπινη δυστυχία σαν τέτοια. Όλ' αυτά τελείωσαν. Αυτός ο μαρξισμός έχει τελειώσει. Μόνο η θεολογία της απελευθέρωσης θα μπορούσε να τον αναστήσει. Φτάνουμε δηλαδή ακριβώς σ' αυτό το παράδοξο να βλέπουμε τις πιο καθυστερημένες μορφές της ανθρώπινης συνείδησης, που είναι ακριβώς οι θρησκευτικές μορφές, να επανανακαλύπτουν τον μαρξισμό.

Αλλά ο μαρξισμός δεν είναι μόνο αυτό το πράγμα. Εμείς κάναμε τη διάκριση ανάμεσα στο μαρξιστικό και το μαρξιανό. Μαρξιστικό ορίζαμε αυτό που ήταν παλιό, ξεπερασμένο. Μαρξιανό αυτό που ήταν καινούργιο. Ήταν ένας νέος τρόπος ανάλυσης. Στον Μαρξ μπορεί κανείς να ανακαλύψει, ιδίως γύρω από την αντίληψη της πραγματικής υπαγωγής, όλ' αυτά τα οποία μπορούμε να αναφέρουμε για τη μεταμοντέρνα κοινωνία πάνω στις μορφές της κυκλοφορίας της εργασίας, το ξεπέρασμα του νόμου της αξίας που ταυτιζόταν με τις παλιές μορφές του επαγγελματία εργάτη. Υπάρχει η σύλληψη μιας κοινωνίας αναπτυγμένου καπιταλισμού στην οποία η σχέση ανάμεσα στις νομικές μορφές των σχέσεων παραγωγής έχει φτάσει στο μάξιμουμ της αντίθεσης. Υπάρχει

* «Βόλσι» ονομάζονται οι αυτόνομοι της Ρώμης από την via dei Volsci όπου βρίσκονται τα γραφεία τους.

μια αντίληψη της κρίσης στον Μαρξ μέσα από την οποία μπορεί κανείς να φτάσει πέρα από την κυκλοφορία, στην αντίληψη μιας πολιτικής κρίσης. Υπάρχει ακόμα η ιδέα της υπέρβασης, του ξεπεράσματος του νόμου της αξίας σαν νόμου της αξίας της εργασίας που συνδέεται άμεσα με τη διαδικασία εκμετάλλευσης στο εσωτερικό του εργοστασίου. Υπάρχουν όλ' αυτά τα πράγματα, και υπάρχει κυρίως μια μέθοδος στον Μαρξ που παραμένει ένα χρήσιμο και ζωντανό εργαλείο. Είναι προφανές ότι όλ' αυτά δεν αρκούν για να προσφέρουν μια ερμηνεία της κοινωνίας στην οποία ζούμε. Δεν αρκούν, γιατί είναι προφανές ότι η εκμετάλλευση σήμερα περνάει όχι μόνο από την εργασιακή σχέση σαν τέτοια αλλά κυρίως από το περιβάλλον, αυτό που οι Γερμανοί ονομάζουν umwelt, τον κόσμο γύρω από την ανθρώπινη ζωή. Και στο βαθμό που όλες οι κοινωνικές σχέσεις είναι σχέσεις που κυριαρχούνται από μια διευρυμένη παραγωγικότητα σε όλη την κοινωνία, οι διαδικασίες της κοινωνικής παραγωγής είναι διαδικασίες της εργασίας, δηλαδή όλες οι κοινωνικές και φυσικές συνθήκες. Γιατί η φύση δεν είναι τίποτε άλλο παρά μια από τις μορφές μέσα στις οποίες η ανθρώπινη ζωή καθορίστηκε, διαμορφώθηκε σαν ζωή που σήμερα υπάρχει· δεν υπάρχει μια φύση γενικά, υπάρχει μια φύση σφαιρικά καθορισμένη, μια φύση μέσα στην οποία ζούμε.

Μέσα σ' αυτή τη διαδικασία περιλαμβάνονται όλα. Και το οικολογικό σύστημα βρίσκεται μέσα σ' αυτή την ανθρώπινη διαδικασία. Και ακριβώς γι' αυτό η οικολογική συνιστώσα γίνεται θεμελιώδης. Η φύση δεν είναι κάτι το υπερβατικό, κι αυτό είναι απόλυτα κεντρικό. Η φύση είναι ένα μέρος αυτού του συστήματος στο οποίο αναπτύσσεται η εργασία. Η φύση πραγματώνεται μέσα σ' αυτή την εργασία σαν στοιχείο απόλυτα δεμένο μ' αυτή, κι έτσι γίνεται ένα από τα θεμελιακά και προβληματικά στοιχεία της διαδικασίας. Η οικολογία δεν είναι κάτι που έρχεται μετά από τους αγώνες ενάντια στην εργασία και στην εκμετάλλευση. Είναι κάτι που βρίσκεται μέσα σ' αυτό, δεν είναι κάτι που περνάει από μια ιεραρχία, από το κόκκινο στο πράσινο. Ανακαλύπτουμε το πράσινο μέσα στο κόκκινο. Ανακαλύπτουμε πως η κοινωνική αναπαραγωγή και οι αγώνες πάνω σ' αυτήν εμπεριέχουν, σημαίνουν τις προκαταρκτικές συνθήκες για την κοινωνική παραγωγή. Αποτελούν μια κάποια μορφή της φύσης· πρόκειται για πράγματα τα οποία οι άνθρωποι γνώριζαν καλά όταν πάλευαν ενάντια στην εκμετάλλευση, όπως είναι για παράδειγμα το πέρασμα από την χωριάτικη παραγωγή στην καπιταλιστική μονοκαλλιέργεια. Σ' αυτό το πέρασμα από τη μια μορφή στην άλλη υπάρχει συχνά η καταστροφή της περιοχής, του περιβάλλοντος, η καταστροφή της φύσης. Δεν ξέρω πώς θα μπορούσαμε να τα εκτιμήσουμε όλα αυτά, είναι πράγματα γνωστά, που θα έπρεπε να ανακαλύψουμε και πάλι.

Γ.Κ. Νομίζω ότι υπάρχει ένα πρόβλημα ακόμα στον ίδιο τον Μαρξ. Βλέπουμε στα έργα της νεότητάς του η φύση να παρουσιάζεται εντελώς ανθρώπινη, άποψη που είναι δεμένη με μια ιδέα της προόδου, πράγμα που δεν είναι αλήθεια γιατί η φύση δεν μπορεί να γίνει ανθρώπινη.

Α.Ν. Ναι αυτό ισχύει από τη στιγμή και πέρα που ο άνθρωπος μπορεί να καταστρέψει τη φύση. Από τη στιγμή που η συνεργασία ανάμεσα στον άνθρωπο και τη φύση, δηλαδή ο μετασχηματισμός της φύσης προχωράει σ' ένα πολύπλοκο μέχρι στιγμής σύστημα, και εδώ πρόκειται για ένα παράδοξο, που μπορεί να καταστρέψει τα πάντα. Είναι η πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας που βρισκόμαστε μπροστά στο γεγονός πως ο άνθρωπος μπορεί να καταστρέψει τον πλανήτη. Ξεκινώντας ακριβώς απ' αυτό το σημείο ανακαλύπτουμε πως υπάρχει ένα όριο. Κι αυτή η έννοια του ορίου μπαίνει στο κεφάλι μας. Παλιότερα δεν επρόκειτο για ένα όριο αλλά απλά για ένα εμπόδιο. Ποιο είναι το απόλυτο όριο; Το απόλυτο όριο είναι η Χιροσίμα. Ακριβώς γι' αυτό, το οικολογικό ζήτημα και το ζήτημα της ειρήνης είναι ζητήματα που είναι αδύνατον να διαχωριστούν. Είναι αδύνατο παρ' όλες τις προσπάθειες που κάνουν οι άστοι. Γιατί τι κάνουν στην πραγματικότητα οι αστοί; Οι αστοί φοβούνται για τον εαυτό τους, θέλουν να επιβιώσουν και ταυτόχρονα δεν θέλουν να χάσουν τη δυνατότητα να επιβιώνουν σαν ομάδα. Το ζήτημα της ειρήνης είναι το πρόβλημα του συνδυασμού ανάμεσα στο οικολογικό κίνημα και το κίνημα για την ειρήνη· αυτό σημαίνει ότι γίνονται κομμουνιστές.

Γ.Κ. Υπάρχουν πράγματα στον Μαρξ που είναι δεμένα με τον 19ο αιώνα. Είναι δεμένος με την ιδέα της αδιάκοπης προόδου, ακόμα αν θες και μέσα από την ίδια του την πολεμική απέναντι στον Μάλθους και το ζήτημα του υπερπληθυσμού, το πρόβλημα του ανθρώπου και της επιστήμης σαν υπέρτατων αξιών – η επιστήμη σαν δύναμη που επιτρέπει πάντα κάποια όρια να ξεπερνιούνται. Έτσι η οικολογία έβαλε ζητήματα που ποτέ άλλοτε δεν είχαν τεθεί από τον μαρξισμό. Ότι δηλαδή η ίδια η κοινωνία βάζει πια ορισμένα όρια στην ίδια της την ανάπτυξη, ζητήματα που στον μαρξισμό, που τουλάχιστον ξέραμε, ποτέ δεν είχαν μπει.

Α.Ν. Έχω ήδη πει κάτι τέτοιο. Πρόκειται για τον μαρξισμό τον δεμένο με τη βιομηχανική αντίληψη, με τον βιομηχανικό εργάτη, τον επαγγελματία εργάτη. Είμαι απόλυτα σύμφωνος πάνω σ' αυτό, αλλά θα 'πρεπε να δώσουμε ιδιαίτερη προσοχή σ' αυτήν την καταστροφική αντίληψη που συχνά συναντάω σε ορισμένες οικολογικές αντιλήψεις. Είναι αλήθεια ότι η ιδέα της προόδου είναι μια φενάκη, αλλά θα πρέπει να προσέχουμε γιατί είναι ταυτόχρονα το ίδιο φενάκη η ιδέα ότι μπορούμε να περάσουμε σε μια μηδενική ανάπτυξη. Επομένως το πρόβλημα είναι ένα πρόβλημα εναλλακτικής πρότασης. Δεν πρόκειται για την εναλλακτική πρόταση του μηδενικού απέναντι στην πρόοδο, πρόκειται για την εναλλακτική πρόταση που αφορά την ποιότητα. Πρόκειται για την αντιπαράθεση της ζωής με το θάνατο. Πρέπει να προσέξουμε πάρα πολύ, γιατί για μένα, βρισκόμαστε πολύ κοντά στην αστική οικολογία που από τη μια μεριά επιμένει στο ζήτημα της επιβίωσης για να προτείνει από την άλλη μια μινιμαλιστική άποψη. Εγώ ποτέ δεν υπήρξα οπαδός της ιδέας της προόδου, ποτέ δεν την υποστήριξα, αλλά ήμουν πάντα μαξιμαλιστής. Γιατί ο μαξιμαλισμός δεν είναι δεμένος με την ιδέα της προόδου, είναι δεμένος με μιαν αντίληψη εναλλακτικών αξιών, με την ιδέα μιας πιθανής αυτονομίας ακόμα και στη σημερινή πραγματικότητα, είναι δεμένος με την εργατική αντίσταση, με μια δυνατότητα απόσχισης. Για παράδειγμα, όταν βρίσκεται κανείς σε μια αμυντική κατάσταση, όπως βρισκόμαστε στην Ιταλία και σε όλο τον κόσμο όλη αυτή την περίοδο, μέχρι σήμερα που φτάνουμε στο τέλος του ρηγκανισμού, πιστεύω ότι είναι απαραίτητο να διαμορφώνονται ακόμα και γκέττο, αν υπάρχει ανάγκη, για να αμυνθούμε.

Γ.Κ. Το πρόβλημα είναι ότι περνάμε πάλι στη συζήτηση γύρω από το αν υπάρχει μια πολιτική επανάσταση η οποία προηγείται, όπως έλεγε ο Μαρξ – πράγμα που ισχύει ιδιαίτερα για την προλεταριακή επανάσταση – και αν κατόπιν αρχίζουν όλες οι άλλες. Πράγμα που συνδέεται και με τα προβλήματα της τρομοκρατίας κλπ.

Α.Ν. Πιστεύω πως η κοινωνική επανάσταση προηγείται της πολιτικής επανάστασης και αυτό είναι προφανές. Για έναν λόγο που είναι πασιφανής. Σήμερα δεν μπορεί κανείς να διανοηθεί ένα πραξικόπημα. Δεν μπορεί κανείς να διανοηθεί μιαν εξέγερση σαν τέτοια, σήμερα δηλαδή οι επαναστάτες είναι πλειοψηφία. Κι αυτό δεν είναι μια παραδοξολογία. Είναι η πραγματικότητα. Σήμερα είναι δυνατόν να αποφύγεις να κάνεις την επανάσταση γιατί οι επαναστάτες, δηλαδή οι άνθρωποι που ζουν διαφορετικά είναι η πλειοψηφία. Αυτό είναι η πραγματικότητα.

Γ.Κ. Είναι ήδη η πλειοψηφία;

Α.Ν. Ναι, το πιστεύω ότι είναι η πλειοψηφία. Οι άνθρωποι έχουν σήμερα συνείδηση για όλ' αυτά. Οι κομμουνιστές είναι η πλειοψηφία γιατί οι κοινωνικές σχέσεις έχουν κολλεκτιβο-

ποιηθεί πλήρως. Ακόμα και ο ατομικισμός που υπάρχει σήμερα είναι υποχρεωμένος να χρησιμοποιεί μια κάποια κοινωνικότητα η οποία προηγείται. Είναι προκαταβολική. Γι' αυτό πιστεύω ότι είναι κάτι θεμελιώδες, που συνδέεται μ' αυτό που έλεγα πριν σε σχέση με τη φύση και την οικολογία· για μένα αυτό που είναι βασικό είναι πως η οικολογία δεν έχει σχέση με μια λογική επιστροφής σε κάτι. Δεν υπάρχει επιστροφή σε τίποτα, δεν υπάρχει πια φύση. Είναι η ίδια η ανθρωπότητα που βρίσκεται σε κίνδυνο και όχι η φύση. Αυτός είναι ο κίνδυνος, δηλαδή η δυνατότητα. Το πρόβλημα δεν είναι πως η πρόοδος τελείωσε, το πρόβλημα είναι πως η πρόοδος πραγματοποιήθηκε. Είναι κάτι εντελώς διαφορετικό. Το πρόβλημα δεν είναι να σώσουμε τη φύση· δεν έχουμε λουλούδια για να σώσουμε. Γιατί σήμερα όλα τα λουλούδια που έχουμε στα σπίτια είναι δημιουργήματα τεχνητά. Σε κάποια δοσμένη στιγμή δεν υπήρχε κανένα απ' αυτά τα λουλούδια στη φύση. Ακόμα και οι άνθρωποι· ο ίδιος ο γιος μου, είναι ένα τέρας, είναι ένα δημιούργημα απόλυτα τεχνητό. Γιατί τι σχέση έχει η φύση μ' όλα αυτά; Ο τρόπος που κάνουμε έρωτα. Αυτό που σήμερα ονομάζουμε έρωτα είναι κάτι που δεν έχει υπάρξει ποτέ στη φύση. Η φύση είναι κάτι το εντελώς άθλιο. Αν κοιτάξεις σήμερα τη βόρεια Ιταλία ή εδώ στη Γαλλία, τη Βουργουνδία, είναι φύση αυτό το πράγμα; Ή στην ίδια την Αττική. Μα ποια είναι η φύση στην Αττική; Είναι όλα κατασκευασμένα, είναι όλα φτιαγμένα από τα πριν. Είναι όλα κατασκευασμένα από τον άνθρωπο, στη διάρκεια των αιώνων. Αυτό το οποίο θα πρέπει να σώσουμε είναι η ανθρωπότητα. Γιατί βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα παράδοξο, ένα κυριολεκτικά μεταφυσικό παράδοξο.

Γ.Κ. Θα πρέπει όμως να θυμόμαστε πάντα ότι ο άνθρωπος είναι φύση ταυτόχρονα.

Α. Ν. Δεν θα πρέπει να διακρίνουμε ανάμεσα στον άνθρωπο και τη φύση. Τι άραγε είναι η φύση άμα διαχωριστεί από την ιστορία; Δεν υπάρχει φύση χωρίς ιστορία.

Γ.Κ. Υπήρχε πολύ πριν την ανθρώπινη ιστορία.

Α.Ν. Αυτό είναι μια αυταπάτη.

Γ.Κ. Μα ο ήλιος υπάρχει έξω από τον άνθρωπο.

Α.Ν. Ε, μα δεν υπήρχε πριν να τον δει ο άνθρωπος. Ο υλισμός μου είναι απόλυτα δεμένος με την ύπαρξη του ανθρώπου.

Γ.Κ. Είναι πάντα ο προμηθεϊκός μαρξισμός. Γιατί εδώ βρίσκεται το κέντρο του ζητήματος. Γιατί ο άνθρωπος είναι από τη μια πλευρά ένα ιστορικό δημιούργημα και από την άλλη πλευρά είναι η ίδια η φύση. Ένα δημιούργημα της φύσης. Και γι' αυτό βλέπουμε στην αρχαία Ελλάδα ή στην ιταλική αναγέννηση να αναπτύσσεται ένας πολιτισμός που προσπαθεί να συνδυάσει και τις δυο όψεις ταυτόχρονα. Ενώ η βιομηχανική επανάσταση δημιούργησε έναν πολιτισμό που προσπαθεί να στηριχτεί μόνο στη μια πλευρά. Αντίθετα οι πολιτισμοί της ανατολής βρίσκονται στην άλλη μεριά, δηλαδή στηρίζονται πολύ περισσότερο στη φύση σαν τέτοια. Ενώ εσύ λες, «πάντα ο άνθρωπος σαν ιστορία». Πιστεύω ότι αυτό είναι λάθος. Εκεί ακριβώς βρίσκεται το πρόβλημα του Μαρξ.

Α.Ν. Ας δούμε το πράγμα από μια άλλη σκοπιά. Ο θάνατος αποτελεί κομμάτι της φύσης. Όμως το να παλεύουμε ενάντια στο θάνατο είναι κάτι το επαναστατικό. Ενώ ο θάνατος αποτελεί κομμάτι της φύσης, εγώ δεν τον θέλω. Έτσι αυτή την κατασκευή, την τεχνικότητά μου θα πρέπει κανείς να την αποδεχτεί. Για παράδειγμα, όσο ο καρκίνος είναι δημιούργημα αυτού του σκατοπολιτισμού είναι ταυτόχρονα δεμένος και με φυσικές διαδικασίες, με ιούς κλπ. Άρα είμαι υποχρεωμένος να παλέψω ενάντια στη φύση. Στην οικολογία, την αστική οικολογία, υπάρχουν πάντα οι απόψεις μιας παθητικής αποδοχής της «φύσης». Εγώ θεωρώ τη φύση σαν κάτι που έχει πολλές όψεις, που είναι και καλό και άρρωστο κλπ. Το πρόβλημα συνίσταται στο να σπάσουμε αυτό το οικοσύστημα, φυσικό και ανθρώπινο, φυσικό και τεχνητό, το να αποδεχτούμε αυτή τη γενική τεχνικότητα - κατασκευαστικότητα, μέσα στην οποία ακόμα και η φύση από ορισμένες απόψεις ορίζεται, να φτάσουμε να σπάσουμε το καλό και το κακό, το θετικό και το αρνητικό. Πιστεύω ότι το θετικό και το αρνητικό στα ίδια τα φυσικά φαινόμενα δένονται με το ζήτημα της εκμετάλλευσης. Πιστεύω πως η εκμετάλλευση είναι εκείνο το στοιχείο που μέσα σ' αυτό το γενικό περιβάλλον, φύση - ανθρώπινο οικολογικό σύστημα, umwelt, καθορίζει τη διαίρεση ανάμεσα στους μεν και τους δε, καθορίζει τον ανταγωνισμό.

Γ.Κ. Οι Πράσινοι, το πέρασμα στον κοινωνικό εργάτη, δηλαδή στην πραγματικότητα σε μια εργατική τάξη πολύ πιο διευρυμένη απ' αυτή που είχε οριστεί παλιότερα από τον Μαρξ, το λένε, μ' έναν άλλον τρόπο. Λένε πως έχουμε φτάσει σε μια εποχή, που είναι ο άνθρωπος μπροστά στην εκμετάλλευση από ένα τέτοιο σύστημα. Πιστεύω πως στην πραγματικότητα πρόκειται για την ίδια διαδικασία, που περιγράφεται από δυο διαφορετικές σκοπιές. Μπορούμε να συνδέσουμε αυτό το φαινόμενο με την ανάδυση, όπως είπες, πλειοψηφικών κομμουνιστικών κινημάτων. Ότι δηλαδή βρισκόμαστε σε μια στιγμή που η πάλη για τον κομμουνισμό γίνεται κάτι που δεν προωθείται από μια μειοψηφία, από μια ορισμένη κατηγορία του πληθυσμού, από μια τάξη, τέτοια που οριζόταν στο παρελθόν αλλά που γίνεται, θα μπορούσαμε να πούμε, οντολογική.

Α.Ν. Είμαι απόλυτα σύμφωνος μ' αυτό. Οι έρευνές μου μου έδειξαν πως από μια θεωρητική σκοπιά είμαι απόλυτα σύμφωνος μ' αυτό το πράγμα. Από πολιτική άποψη έχω ένα αριθμό από επιφυλάξεις, οι οποίες είναι δεμένες με τις οργανωτικές διαδικασίες, με τη σχέση που έχουμε με το κομμουνιστικό κόμμα, με τον υπαρκτό συσχετισμό δυνάμεων. Έχω ήδη κάνει αρκετά λάθη στη ζωή μου, στη συγκεκριμένη εκτίμηση των συσχετισμών δυνάμεων, και δεν θα ήθελα να τα επαναλάβω. Ακόμα και αν είμαι πεπεισμένος πως αυτή η διαδικασία είναι από κάποια άποψη αμετάκλητη. Αλλά θα πρέπει να είμαστε εξαιρετικά προσεκτικοί ακόμα και στις λέξεις. Γιατί οι λέξεις αποτελούν θεμελιώδη εργαλεία οργανωτικότητας. Όπως για παράδειγμα η χρησιμοποίηση αυτής της λέξης άνθρωπος. Μ' αρέσει πολύ αλλά τρέφω επίσης και μεγάλη δυσπιστία απέναντί της. Ίδια δυσπιστία που τρέφω απέναντι στη χρήση, χωρίς κανένα κριτήριο, της λέξης φύση.

ΜΟΝΗ ΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ : ΕΚΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΑΧΕΛΩΟΥ!!

ΣΑΒΒΑΤΟ 30 ΑΠΡΙΛΗ

ΠΟΔΗΛΑΤΟ

ΠΕΖΟΔΡΟΜΟΣ
ΚΟΡΑΗ 10 π.μ.

Συναντήσεις για το ποδήλατο

Σίνα 10, 2ος όροφος 7 μ.μ

3/5: Γνωριμία με το ποδήλατο

5/5: Το ποδήλατο στην πόλη

8/5: [illegible]

[illegible]

10/5: [illegible] τουρισμός

12/5: Εκλογή ποδηλάτου

ΔΡΟΜΙΑ

ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΠΟΔΗΛΑΤΟΥ

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΕ ΜΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟ

του Heiner Müller

Νέα Υόρκη, Δεκέμβριος 1978

1.

Ο Ορφέας, ο ποιητής της λύρας, ήταν ένας άνθρωπος που δεν ήξερε να περιμένει. Έχασε τη γυναίκα του γιατί την πλησίασε πολύ νωρίς μετά τη γέννα και γιατί την κοίταξε, παρά την απαγόρευση καθώς ξανανέβαιναν απ' τον Άδη απ' όπου την έσωσε με το τραγούδι του, έτσι που αυτή ξανάγινε σκόνη προτού ξαναζωντανέψει.

Επινόησε τότε τον έρωτα των αγοριών που είναι πιο κοντά στο θάνατο από τον έρωτα τών γυναικών, και κρατάει από τη γέννα. Όσες περιφρόνησε τον καταδίωξαν με τα όπλα του σώματός τους, με κλαδιά και πέτρες. Όμως το τραγούδι προστατεύει αυτόν που τραγουδάει : ό,τι είχε υμνήσει στο τραγούδι του δεν μπορούσε να τον διαπεράσει. Οι χωρικοί, τρομαγμένοι από την οχλαγωγία του κυνηγιού, τρέξαν μακριά απ' τ' άροτρά τους που δεν βρήκαν θέση μέσα στο τραγούδι του. Έτσι η θέση που βρήκε ήταν κάτω απ' τ' άροτρα.

2.

"Η λογοτεχνία είναι η υπόθεση του λαού" (Κάφκα).

Να γράφουμε σε συνθήκες τέτοιες ώστε η συνείδηση της α-κοινωνικότητας της γραφής να μην μπορεί πλέον να απωθηθεί. Το ταλέντο είναι ήδη ένα προνόμιο. Τα προνόμια πληρώνονται. Τα κριτήρια του ταλέντου συνεπάγονται (την υποχρέωση) αυτό να συμβάλλει στην ίδια του την απαλλοτρίωση. Η οικονομία της αγοράς διαλύει την αυταπάτη της αυτονομίας της τέχνης που υπήρχε πριν απ' τον μοντερνισμό. Η σχεδιασμένη οικονομία είναι ένα εμπόδιο για την τέχνη που την κρατάει δέσμια μέσα στην κοινωνική λειτουργία. Θ' απελευθερωθεί απ' αυτήν μόνο όταν πάψει νάναι τέχνη (περιορισμένη δραστηριότητα, κατά την αντίληψη του Μαρξ). Στο μεταξύ, ακόμα και στη χώρα όπου γεννήθηκα, αυτή η δραστηριότητα ασκείται από ειδικούς, κατάλληλους λίγο πολύ. Μέσα στην ομίχλη των μαζικών μέσων ενημέρωσης, που και στη χώρα που γεννήθηκα, κρύβει την πραγματική κατάσταση απ' τις μάζες, σβήνει τη μνήμη τους και αποστειρώνει τη φαντασία τους, η διεύρυνση της κουλτούρας γίνεται σε βάρος του επιπέδου της. Στο βασίλειο της αναγκαιότητας, ο ρεαλισμός και η επιτυχία είναι δυο χωριστά πράγματα. Το σχίσμα δημιουργείται μέσα στο συγγραφέα. Εξαρχής, σ' ό,τι αφορά τις συνθήκες δουλειάς μου, αντιτίθεμαι στον προβληματισμό σας. Ο Πολώνιος, ο πρώτος συγκριτικός της δραματικής λογοτεχνίας, δεν είναι ο ρόλος μου κυρίως στο διάλογό του με τον Άμλετ, για την όψη κάποιου σύνεφου που σε πείσμα της σύγκρισης, αποδεικνύει την πραγματική αθλιότητα των εξουσιαστικών δομών. Δεν είναι ο ρόλος μου ούτε του τσιγγάνου, στο μονόπρακτο του Λόρκα, που μεταμορφώνει σε κραυγάζον κουβάρι από νεύρα έναν αξιωματικό της Πολιτοφυλακής, δίνοντας παράλογες και σουρρεαλιστικές απαντήσεις σε μιαν αστυνομική ανάκριση σχετικά με το επίθετο, τ' όνομα, την ημερομηνία γέννησής του, κλπ.

3.

Δεν μπορώ ν' αποσυνδέσω το ζήτημα του μετα-μοντερνισμού απ' την πολιτική. Ο καθορισμός περιόδων είναι μια αποικιακή πολιτική όσο η ιστορία δεν είναι η παγκόσμια ιστορία, πράγμα που θα προϋπέθετε την ισότητα των ευκαιριών, όμως είναι η επικυριαρχία των ελίτ μέσω του χρήματος ή της δύναμης. Ίσως ξανάρχεται, σ' άλλους πολιτισμούς, αυτή τη φορά εμπλουτισμένο με τις τεχνολογικές κατακτήσεις των συγχρόνων μας, αυτό που προηγήθηκε πριν από τον μοντερνισμό, σε κουλτούρες επηρεασμένες απ' την Ευρώπη : ένας κοινωνικός ρεαλισμός βοηθά να κλείσει το ρήγμα ανάμεσα στην τέχνη και την πραγματικότητα' την τέχνη, αβίαστη τέχνη, που πιάνει κουβέντα με την ανθρωπότητα, αυτήν που ονειρεύεται ο Leverkuhn πριν τον πάρει ο διάβολος, μια καινούργια μαγεία που γιατρεύει το σπαρακτικό χωρισμό του ανθρώπου απ' τη φύση. Η λατινοαμερικάνικη λογοτεχνία θα μπορούσε ν' αντιπροσωπεύει αυτή την ελπίδα. Η ελπίδα δεν εγγυάται τίποτα : η λογοτεχνία του Αρτλ, του Κορτάζαρ, του Μάρκες, του Νερούντα, του Ονέττι, δεν είναι αγόρευση υπέρ της υπάρχουσας τάξης πραγμάτων, μέσα στην ήπειρό τους. Τα καλά κείμενα εξακολουθούν να μας σπρώχνουν σε μια σκοτεινή περιοχή. Δεν θ' αποκτήσουμε ένα καλύτερο κόσμο χωρίς να χυθεί αίμα. Η μονομαχία ανάμεσα στη βιομηχανία και το μέλλον δεν θα κριθεί μέσα σε καθησυχαστικά τραγούδια. Η μουσική της είναι η κραυγή του Μαρσύα που κάνει να πεταχτούν οι χορδές της λύρας του θεϊκού του δήμιου.

4.

Τα επτά χαρακτηριστικά του μοντερνισμού κι ανάλογα με την περίπτωση, η μετα-μοντερνιστική παραλλαγή του, στο σχεδίασμα που χάραξε ο Ιχάμπ Χασάν, καταμαρτυρούν εξίσου τη Νέα Υόρκη, όσο και τον ορφικό μύθο στην εκδοχή του Οβίδιου ή την πρόζα του Μπέκετ. Μια πόλη που φτιάχνεται με βάση την ίδια την αποσύνθεσή της. Ένα σχήμα που συνίσταται στην ίδια του την ανατίναξη. Η μητρόπολη του ντιλεταντισμού : η τέχνη είναι αυτό που θέλουμε κι όχι αυτό που μπορούμε. Μια πόλη ελισαβετιανή : αυτό που μοιάζει με επιλογή αναγγέλλει την ελευθερία. Ο Γουόρχολ στη Βασιλεία, ο Ράουχενμπεργκ στην Κολωνία αποτελούν γεγονότα, ενώ μέσα στο νεοϋορκέζικο κλίμα αποκτούν τη διάσταση συμπτώματος. Το θέατρο του Robert Wilson εξίσου αφελές όσο και το ελιτίστικο, χορός νηπιακός πάνω στις μύτες και παι-

διάστικο παιχνίδι των μαθηματικών, δεν ξεχωρίζει τους θεατές απ' τους ηθοποιούς. Προοπτική ενός επικού θεάτρου έτσι όπως το συνέλαβε ο Μπρεχτ χωρίς να το πραγματοποιήσει, μ' ένα μίνιμουμ δραματικής έντασης και πέρα απ' τη διαστροφή, τέτοιο που να κάνει την πολυτέλεια επάγγελμα. Οι τοιχογραφίες των μειονοτήτων και η προλεταριακή τέχνη του μετρό, ανώνυμη, ζωγραφισμένη με κλεμμένα χρώματα, κατέχουν ένα πεδίο εκτός αγοράς. Υπέρβαση της εξαθλίωσης των υπο-προνομιούχων μέσα στο βασίλειο της ελευθερίας που βρίσκεται πέρα από τα προνόμια. Παρωδία της μαρξιστικής προβολής για την επιβίωση της τέχνης, μέσα σε μια κοινωνία που μέλη της, μεταξύ άλλων είναι κι οι καλλιτέχνες.

5.

Όσο η ελευθερία θεμελιώνεται πάνω στη βία και η καλλιτεχνική πρακτική πάνω στα προνόμια, τα έργα τέχνης τείνουν να γίνουν φυλακές, τα αριστουργήματα συνένοχοι της εξουσίας. Τα μεγάλα κείμενα του αιώνα δουλεύουν για την κατάλυση της αυτονομίας τους που ήταν αποτέλεσμα των βρώμικων σχέσεών τους με την ατομική ιδιοκτησία. Δουλεύουν για την απαλλοτρίωση και τελικά, για την εξαφάνιση του συγγραφέα. Μένει το φευγαλέο. Αυτό που τρέπεται σε φυγή, παραμένει. Ο Ρεμπώ και η απόδρασή του προς την Αφρική, απ' τη λογοτεχνία στην έρημο. Ο Λωτρεαμόν, ανώνυμη καταστροφή. Ο Κάφκα που έγραψε για τη φωτιά γιατί δεν ήθελε να διατηρήσει την ψυχή του όπως ο Φάουστ του Μάρλοου' του αρνήθηκαν τη στάχτη. Ο Τζόυς, φωνή πέρα από τη λογοτεχνία. Ο Μαγιακόφσκι και η κάθετη προσγείωσή του απ' τους ουρανούς της ποίησης στην αρένα της πάλης των τάξεων' το ποίημά του "150 εκατομμύρια" φέρει τ' όνομα του συγγραφέα : 150 εκατομμύρια. Η αυτοκτονία ήταν η απάντηση του στην απουσία της υπογραφής. Ο Αρτώ, γλώσσα που υποφέρει κάτω από τον ήλιο του μαρτυρίου, τον μόνο που φωτίζει ταυτόχρονα όλες τις ηπείρους αυτού του πλανήτη. Ο Μπρεχτ που είδε το Νέο Κτήνος, απελευθερωτή του Ανθρώπου. Ο Μπέκετ, απόπειρα μιας ολόκληρης ζωής να κάνει την ίδια του τη φωνή σιωπή. Δυο μορφές ποίησης που λιώνουν και γίνονται ένα, την ώρα της πυράκτωσης : ο Ορφέας που τραγουδάει κάτω απ' τ' άροτρα κι ο Δαίδαλος που πετάει μέσα στα λαβυρινθικά έντερα του Μινώταυρου.

6.

Η λογοτεχνία συμμετέχει στην ιστορία όσο συμμετέχει στην κίνηση της γλώσσας που συντελείται μέσα στα ιδιώματα πρώτα και όχι πάνω στο χαρτί.

Μ' αυτή την έννοια, είναι η υπόθεση του λαού κι οι αναλφάβητοι είναι η ελπίδα της λογοτεχνίας. Το να δουλεύουμε για την εξαφάνιση τού συγγραφέα σημαίνει να αντιστεκόμαστε στην εξαφάνιση του ανθρώπου. Η Κίνηση της γλώσσας είναι μια εναλλακτική κίνηση : σιωπή της εντροπίας ή παγκόσμιος λόγος που δεν παραλείπει τίποτα και δεν αποκλείει κανέναν. Η πρώτη μορφή της ελπίδας είναι η ανησυχία, το πρώτο φαινόμενο της καινοτομίας, ο τρόμος.

Μετ. Α.Δ., Μάρτιος '88

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΚΟΜΜΟΥΝΑ»

Σουλίου 9 - τηλ. 3602644

Θεωρία

1. ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ: Κρίση του κεφαλαίου και αυτονομία 600
2. ΠΑΝΣΙΕΡΙ-ΝΕΓΚΡΙ-ΤΡΟΝΤΙ: Νεοκαπιταλισμός και επαναστατικό κίνημα 500
3. ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ: Μικρομεσαία δημοκρατία 600
4. ΑΝΤΟΝΙΟ ΝΕΓΚΡΙ: Από τον εργάτη μάζα στον κοινωνικό εργάτη 600
5. ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ: Πέρα από τον σοσιαλισμό. Μια νέα Ουτοπία 700
6. ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ: Σύγχρονος καπιταλισμός και επαναστατικό υποκείμενο 400
7. ΜΠΕΝΖΑΜΕΝ ΚΟΡΙΑ: Ο εργάτης και το χρονόμετρο 800
8. ΑΝΤΡΕ ΓΚΟΡΖ: Οι δρόμοι του Παραδείσου 700
9. Α. ΝΕΓΚΡΙ-Φ. ΓΚΟΥΑΤΤΑΡΙ: Οι νέοι χώροι ελευθερίας
   Α. ΝΕΓΚΡΙ: Κυριαρχία και σαμποτάζ 600
10. ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ: Ούτε Θεός - Ούτε Ιστορία 700
11. ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΓΙΩΑΝΝΟΥ: Ο μαρξισμός σαν ιδεολογία 1000

Κοινωνικά Κινήματα

1. Ο Καταληψίας 500
2. Καταλήψεις σπιτιών στη Δυτική Ευρώπη 1000
3. Η εξέγερση της Αγγλικής Νεολαίας (1981-1985) 300
4. ΣΠΚ: Οι «ψυχασθενείς» ενάντια στο κεφάλαιο 400
5. ΚΟΝ-ΜΠΕΝΤΙΤ, ΣΑΡΤΡ, ΜΠΑΡΜΠΙ: Γερμανία, από τη RAF στους Πράσινους 400
6. ΒΙΑΛΕ ΝΤΕΛ ΚΑΡΙΑ, ΓΚΟΤΖΩ: Το 68. Η παγκόσμια έκρηξη 600
7. ΡΑΠΤΗΣ-ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ-ΧΡΥΣΟΓΕΛΟΣ: Ένα εναλλακτικό, επαναστατικό κίνημα 300
8. Η πολιτιστική τρομοκρατία των Dead Kennedys 600
9. THE MOVEMENT: Η Αμερική της αμφισβήτησης 1960-1980 1100

Αντιπαραθέσεις

1. ΝΤΕΓΙΒΙΝΤ ΚΟΥΠΕΡ, ΑΓΚΝΕΣ ΧΕΛΛΕΡ: Οι ριζικές ανάγκες 300
2. ΒΙΑΤΣΕΣΛΑΒ ΣΥΣΣΟΓΕΦ: Η ζωή έγινε καλύτερη 400
3. Γ. ΒΟΣΝΕΣΕΝΣΚΑΓΙΑ: Η γυναίκα είναι «ίση» με τον άντρα στο Γκουλάγκ 200
4. ΝΕΓΚΡΙ, ΚΟΥΡΤΣΙΟ, ΣΚΑΛΤΣΟΝΕ: Ιταλία, αυτοκριτική του αντάρτικου 300
5. ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΕΤΑΞΑΣ: Ο καθημερινός χώρος 600
6. ΦΕΛΙΞ ΓΚΟΥΑΤΤΑΡΙ: Η μοριακή επανάσταση 400
7. ΖΑΚ ΣΑΠΙΡ: Εργάτες και εργασιακές σχέσεις στη Ρωσία 400
8. ΟΠΑ-ΡΗΞΗ: Ένοπλη πάλη και τρομοκρατία 300
9. ΜΑΡΣΑΛ ΚΟΛΜΑΝ: Πολιτική και προσωπική ζωή 500
10. ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ: Ένοπλη πάλη και εναλλακτικό κίνημα 250
11. ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: (Το εκλογικό πρόγραμμα των Γερμανών Πρασινών για το 1987) 600
12. ΤΖΟΝ Α. ΓΟΥΟΚΕΡ: Η τέχνη την εποχή των μαζικών μέσων επικοινωνίας 500

Ιστορική μνήμη

1. Δ. ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ-Γ. ΚΑΡΑΜΠΕΛΙΑΣ: Ιούλης 65. Η έκρηξη 300
2. ΧΕΛΜΟΥΤ ΓΚΡΟΥΜΠΕΡ: Επανάσταση στην Ευρώπη (1917-1923) 900
3. ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ: Κοινωνικοί αγώνες στην Ελλάδα (1923-1927) 500
4. ΑΒΡΑΑΜ ΜΠΕΝΑΡΟΓΙΑ: Η πρώτη σταδιοδρομία του ελληνικού προλεταριάτου 900
5. ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΙΒΙΕΡΑΤΟΣ: Κοινωνικοί αγώνες στην Ελλάδα (1927-1931) 700

Εκτός σειράς

1. ΒΑΣΙΛΗΣ Δ. ΓΙΟΚΑΡΗΣ: Οι Πράσινοι εναλλακτικοί στη Δυτική Γερμανία 800
2. ΣΠ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ: Η κυρία Καίτη στη χώρα του Φωτός 500

Εκδόσεις: ΜΕΤΑ ΤΗ ΒΡΟΧΗ

Στουρνάρα 16, Αθήνα
τηλ. 36.36.061

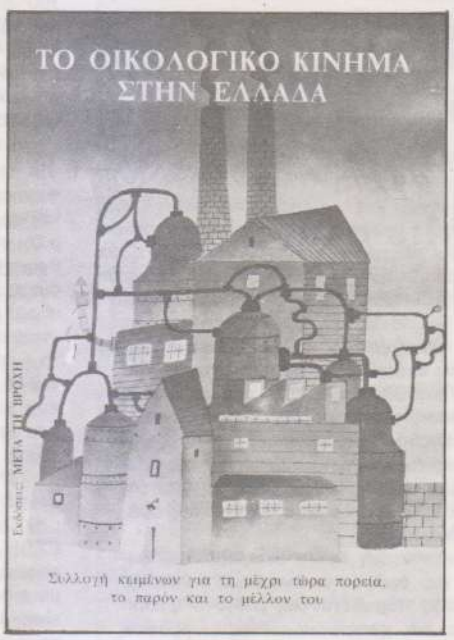

«Το ζητούμενο είναι μια εναλλακτική πρόταση που δεν θα λειτουργεί ως όραμα-ουτοπία, για να προβάλλουν οι άνθρωποι στο μέλλον επιθυμητές καταστάσεις «ελευθερίας», «ισότητας», «αυτονομίας», «αρμονίας με τη φύση» κ.λπ., αλλά κάτι που μπορεί να βιωθεί ανά πάσα στιγμή».

Η εποχη

γιά τήν κομμουνιστική ἀνανέωση
γιά τόν σοσιαλισμό

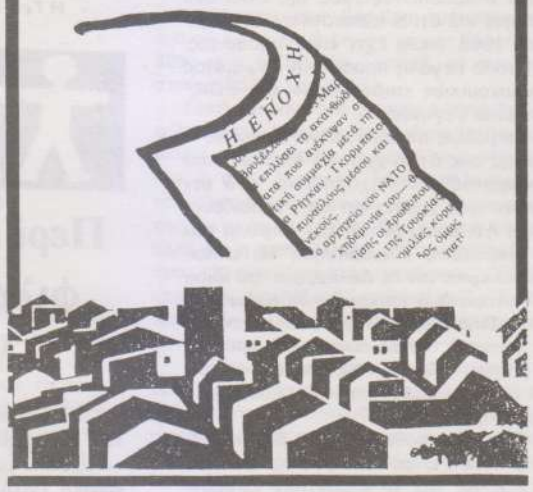

Κυκλοφορεῖ στίς 8 Μαΐου
Κυριακή

·εκδόσεις
·βιβλιοπωλείο
η κομμούνα
·βιβλία
·αφίσες
·περιοδικά

AIR MAIL
PAR AVION

SALISB
NOOI
12 FEI
1986
SAUST.

Μια απάντηση

Αγαπητή "ΡΗΞΗ"

Στο ανυπόγραφο άρθρο "Μια εισαγωγή..." που δημοσιεύθηκε στο τεύχος 30 του Νοεμβρίου 1987 (σελ. 58), επιχειρείται μια παρουσίαση της Εταιρείας Σπαστικών Βορείου Ελλάδος κατά τρόπο ελλειπτικό, επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον του αναγνώστη σε μια από τις πολλές δραστηριότητες της ΕΣΒΕ, συγκεκριμένα εκείνη της ομάδας εθελοντών.

Η αναπάντεχη όμως αναφορά του συντάκτη του άρθρου σε ένα θέμα πολιτικής της ΕΣΒΕ, παραθέτοντας μάλιστα ψευδή στοιχεία και χρησιμοποιώντας εκφράσεις που μπορούν να προκαταλάβουν τους αναγνώστες σας, και η προτροπή, στη συνέχεια, των εθελοντών να παρέμβουν στα πράγματα της ΕΣΒΕ, δεν μας αφήνει καμιά αμφιβολία ότι πρόθεσή του ήταν, όχι η αντικειμενική ενημέρωση, αλλά η παραπληροφόρηση των αναγνωστών σας και η δημιουργία αποσυνθετικών τάσεων στο θεσμό των εθελοντών της ΕΣΒΕ. Επειδή πιστεύουμε ότι το άρθρο αυτό δεν θίγει μόνο την ΕΣΒΕ αλλά και την αξιοπιστία του αξιόλογου περιοδικού σας απέναντι στους αναγνώστες σας, οι οποίοι δικαιούνται (και πιστεύουμε ότι όσον τουλάχιστον εξαρτάται από την σύνταξη του περιοδικού σας την έχουν) να έχουν αντικειμενική και πλήρη πληροφόρηση, το ΔΣ της ΕΣΒΕ σας παρακαλεί να δημοσιεύσετε την επιστολή αυτή όπου εκθέτει τα πραγματικά στοιχεία.

α) Προφανώς ο συντάκτης σας δεν ενημερώνεται σωστά ή δεν αντιλαμβάνεται σωστά αυτά που διαβάζει στον καθημερινό τύπο, γιατί δεν εξηγείται πώς δεν έχει αντιληφθεί ότι ο προϋπολογισμός της ΕΟΚ δεν ψηφίσθηκε και ότι οι πιθανότητες να ψηφισθεί το 1988 όπως έχει είναι μηδαμινές. "Η όχι τόσο μεγάλη προοπτική κοψίματος των οικονομικών επιδοτήσεων της ΕΟΚ" σήμερα είναι γεγονός.

β) Επιμελώς αποφεύγει να αναφέρει ο συντάκτης σας ότι η χρονική διάρκεια του προγράμματος που επιχορηγείται από την ΕΟΚ είναι τρία χρόνια για κάθε εκπαιδευόμενο και ότι βάσει αυτού τον Απρίλιο του 1988 σταματά η επιχορήγηση έξι εκπαιδευομένων-μας τον δε Δεκέμβριο του ίδιου έτους σταματά η επιχορήγηση άλλων δεκαεννέα. Συνεπώς σύντομα θα αντιμετωπίσουμε σύτως ή άλλως οικονομικό πρόβλημα ή μήπως ο συντάκτης σας φρονεί ότι πρέπει αυτά τα παιδιά να τα διώξουμε από το εργαστήριο;

γ) Στην προσπάθειά του να δημιουργήσει εντυπώσεις ο συντάκτης σας, αποκρύπτει επιμελώς ότι το Διοικητικό Συμβούλιο από δημοκρατική ευαισθησία δεν παρουσίασε μόνο την πλειοψηφούσα πρόταση στη Γενική Συνέλευση (άποψη των έξι του ΔΣ) σε μια κεντρική εισήγηση, αλλά και την άποψη της μειοψηφίας (τριών μελών), για να αποφασίσει η ΓΣ. Και βέβαια δεν αναφέρει ο συντάκτης σας ότι η ΓΣ αποφάσισε υπέρ της πλειοψηφούσας άποψης τουΔ.Σ.

δ) Η πολλαπλώς εκδηλωθείσα μεροληψία του συντάκτη σας, μας οδηγεί να σκεφτούμε ότι η απόκρυψη του γεγονότος ότι και με το προηγούμενο καθεστώς χαρακτηριζόμεθα από τον νόμο 1111/72 "Φιλανθρωπικό Σωματείο" υφιστάμενοι τους ίδιους ελέγχους και παρεμβάσεις (κατά το νόμο) από την πολιτεία με τα "Ειδικώς αναγνωρισμένα Σωματεία" στην κατηγορία των οποίων αποφασίσαμε να υπαχθούμε, για να έχουμε τη δυνατότητα της τακτικής κρατικής επιχορήγησης, είναι εσκεμμένη και οφείλεται στην αδυναμία του να ερμηνεύσει το νόμο.

Τέλος θα διέφυγε προφανώς της προσοχής του συντάκτη, ή ίσως και του ειρμού της λογικής του, ότι το Δ.Σ. της ΕΣΒΕ αλλά και τα περισσότερα μέλη της είναι άμεσα ενδιαφερόμενοι γονείς ατόμων με ειδικές ανάγκες και ως εκ τούτου δεν είναι δυνατόν να θεωρούν "φιλάνθρωπους" τους εαυτούς τους επειδή επιδιώκουν ενεργά την επίλυση των προβλημάτων τους, επιλέγοντας οι ίδιοι τον τρόπο και την στρατηγική που θα ακολουθήσουν αναλαμβάνοντας συγχρόνως και τις ευθύνες τους. Οι εθελοντές όμως τους οποίους παροτρύνει ο συντάκτης σας να αφαιρέσουν το δικαίωμα της ελεύθερης επιλογής των άμεσα ενδιαφερόμενων και να αναλάβουν την ευθύνη της διαχείρισης των προβλημάτων τους (αν τον ακολουθήσουν και το κατορθώσουν) πώς θα χαρακτηρίζονται; Πάσχει μήπως ο συντάκτης του άρθρου από εννοιολογικό φετιχισμό, σε τέτοιο βαθμό, ώστε να θεωρεί ότι η δήλωση και μόνο της καλής πρόθεσης και ευαισθησίας (των εθελοντών που θα ακολουθήσουν την προτροπή του) και πιθανώς και η δήλωση αθρησκείας, τούς προφυλάσσει από τον χαρακτηρισμό του "Φιλάνθρωπου-εκμεταλλευτή" που αποδίδει ο ίδιος στους θρησκευόμενους ομότεχνους του παρελθόντος;

Για το Δ.Σ. της ΕΣΒΕ
Ο Πρόεδρος Μιχ. Κονταδάκης
Η Γεν. Γραμματέας, Ελένη Στυλιανού

Περί ατολμίας και φιλανθρωπικής αμνησίας

Στο τεύχος 30,του περιοδικού "ΡΗΞΗ", του Νοεμβρίου 1987, δημοσιεύθηκε κείμενο σχετικό με τις προσπάθειες για την κοινωνική ενσωμάτωση των ανάπηρων πολιτών. Το κείμενο αφορούσε την Ομάδα για την Κοινωνική Ενσωμάτωση που λειτουργούσε στα πλαίσια της Εταιρείας Σπαστικών Β. Ε., στη Θεσσαλονίκη.

Η δημοσίευση του περιοδικού "ΡΗΞΗ" αντί να προσεγγιστεί με συμπάθεια από τα μέλη του σημερινού δ.σ. της ΕΣΒΕ, έγινε η αφορμή για να εκδηλωθούν θλιβερές αντιδράσεις, με αποκορύφωμα τη σχετική δημοσίευση στο περιοδικό "Επειδή η Διαφορά είναι Δικαίωμα". Οι συντάκτες του κειμένου της "Διαφοράς" και μέλη του δ. σ. της ΕΣΒΕ, ίσως από υπερβολική δόση αυτοπεποίθησης βιάστηκαν να διαψεύσουν τα γραφόμενα και να επιτεθούν στο πρόσωπο του συντάκτη του κειμένου της "ΡΗΞΗΣ" με κατηγορίες όπως της μεροληπτικής πληροφόρησης, της αμαύρωσης και αμφισβήτησης της ΕΣΒΕ σαν θεσμού, της αντιδεοντολογικής ενέργειας, της ατολμίας κλπ.

Φαίνεται πως οι δ.σ. της ΕΣΒΕ θορυβήθηκαν, όχι τόσο από τα γραφόμενα, όσο από τις δραστηριότητες της Ομάδας για την Κοινωνική Ενσωμάτωση που τροφοδότησαν με αρθρογραφικό υλικό - εκτός από τα συνηθισμένα περιοδικά - και έντυπα που κατά την αστυνομική λογική ανήκουν στο χώρο της άκρας αριστεράς. Από την ταραχή τους οι αξιότιμοι δ.σ. της ΕΣΒΕ έπεσαν σε μία σειρά από σφάλματα που αν είχαν διατηρήσει τη ψυχραιμία τους είμαι βέβαιος - επειδή τους ξέρω πολύ καλά - πως θα τα είχαν αποφύγει.

Το κυριότερο από τα σφάλματα ήταν η προσπάθεια των δ.σ. να στερήσουν από το συντάκτη του κειμένου της "ΡΗΞΗΣ", Δημ. Μπάσογλου, την ταυτότητα του "άμεσα ενδιαφερόμενου", ώστε με ευκολία να παρερμηνεύσουν τις προθέσεις του και να τον χαρακτηρίσουν ως φιλάνθρωπο και άρα επικίνδυνο για τους στόχους της ΕΣΒΕ. Οι δ. σ. της ΕΣΒΕ επιμελώς απέκρυψαν πως ο Δ. Μπάσογλου εργάζεται ως εκπαιδευτικός στον χώρο της ειδικής αγωγής, και πως υπήρξε από τα πιό δραστήρια και δημιουργικά μέλη της Ομάδας για την Κοινωνική Ενσωμάτωση.

Τα παραπάνω "προσόντα" του συντάκτη του κειμένου της "ΡΗΞΗΣ" είναι υπεραρκετά για να μπορεί να εκφράζει δημοσίως την άποψή του για τα όσα συμβαίνουν στους φορείς που έχουν σχέση με την εργασία του και τα ενδιαφέροντά του, χωρίς να κινδυνεύει να χαρακτηριστεί από τα δ.σ. των φορέων ως φιλόδοξος διαχειριστής των υποθέσεων των αναπήρων.

Είμαι βέβαιος πως οι δ.σ. της ΕΣΒΕ στο μέλλον θα είναι πιό προσεκτικοί στους αφορισμούς. Όσο για τη συγκεκριμένη περίπτωση του "ανώνυμου" αρθρογράφου της "ΡΗΞΗΣ" οι ισχυρισμοί τους αυτοαναιρέπονται :

Προς το
περιοδικό "ΡΗΞΗ"
Θεμιστοκλέους 37
106 77 ΑΘΗΝΑ

1. Ανέκαθεν στο δ.σ. της ΕΣΒΕ πολύ ορθά συμμετείχαν άτομα που ούτε ανάπηροι, ούτε γονείς αναπήρων, ούτε εργαζόμενοι στο χώρο ήταν και παρ' όλα αυτά ανταποκρίθηκαν θετικά στη διαχείριση των υποθέσεων των αναπήρων. Ακόμα και στο σημερινό δ.σ. ασκούν διοίκηση άτομα που τυπικά τουλάχιστον δεν έχουν καμιά σχέση με την αναπηρία. Στο δημοσιογραφικό όργανο της ΕΣΒΕ, "Επειδή η Διαφορά είναι Δικαίωμα", αρθρογραφούν και εκφράζουν τις απόψεις τους άνθρωποι που δεν έχουν καμιά σχέση (ούτε επαγγελματική) με την αναπηρία και τα κείμενά τους δημοσιεύονται ακόμα και στην περίπτωση που κείμενα αναπήρων ή γονιών αναπήρων αναβάλλονται για να δημοσιευθούν σε επόμενα τεύχη.

2. Όσον αφορά το ανυπόγραφο του κειμένου της "ΡΗΞΗΣ", οι δ.σ. της ΕΣΒΕ και ιδιαιτέρως οι υπογράφοντες το κείμενο στη "Διαφορά" έπρεπε να γνωρίζουν πως στα εναλλακτικά περιοδικά και έντυπα συνήθως δεν γράφονται τα ονόματα των συντακτών είτε επειδή τα κείμενα είναι αποτέλεσμα συλλογικής εργασίας, είτε για να αποφύγουν την δημιουργία εναλλακτικού *star system* και για να αποφύγουν την ανάπτυξη ιεραρχικών δομών στον εναλλακτικό χώρο. Οι συντάκτες της "Διαφοράς" έπρεπε, - πριν καταφύγουν σε βαρύγδουπες καταγγελίες όπως αυτή της "αντιδεοντολογικής ενέργειας" και σε μιλιταριστικούς χαρακτηρισμούς όπως της "ατολμίας" -να κάνουν μια τελευταία ανάγνωση στο τελευταίο τεύχος της "Διαφοράς" και με καθαρό νου, να απαντήσουν στο ερώτημα : Είναι δεοντολογική ενέργεια και ένδειξη τόλμης τα άγνωστα για τον χώρο των αναπήρων νέα ονόματα που υπογράφουν με έμφαση ως ...επιμελητές/τριες στο τελευταίο τεύχος της "Διαφοράς"; Τι επιμελούνται στο άρτια δακτυλογραφημένο και φωτοτυπημένο υλικό που συλλέγεται και κατατίθεται με ευθύνη των συντακτών των κειμένων;

Ο κώδων κινδύνου κρούεται και το δ.σ. αφυπνίζεται μόνον όταν αυτοί που ελέγχουν - ελλείψει άλλων - την ΕΣΒΕ και την "Διαφορά" υποθέσουν πως απειλούνται τα προσωπικά και πολιτικά τους συμφέροντα από τις δραστηριότητες τρίτων, οι οποίοι χρίζονται ως "τρίτοι", "επικίνδυνοι για την ΕΣΒΕ",κλπ, αυθαίρετα. Γιατί ο Δ. Μπάσογλου ακόμη και αν θα ήταν ανάπηρος, πάλι θα κινδύνευε να κατηγορηθεί για "καπέλωμα", ή "επικίνδυνος που θέλει το κακό της ΕΣΒΕ" , ή θα είχε ακούσει φράσεις του τύπου "ψάχνει γκόμενα", ή "επιδιώκει την αυτοπροβολή του".

Με τα παραπάνω δεν θέλω να πώ πως οι δ.σ. και διαχειριστές της ΕΣΒΕ είναι κακοί. Πιστεύω πως το δ.σ. της ΕΣΒΕ και τα άτομα που συμμετέχουν σ' αυτό, σαν άνθρωποι, είναι πράγματι από τους πιό εκλεκτούς του κοινωνικού χώρου των αναπήρων.

Τα προβλήματα δημιουργούνται επειδή οι διοικούντες και διαχειριστές συνηθίζουν να παλινδρομούν μεταξύ του φιλανθρωπικού παρελθόντος και της ατολμίας του παρόντος. Επειδή αδυνατούν να παράγουν φερέγγυες λύσεις υλοποιήσιμες στο παρόν, αναγκαστικά καταφεύγουν στην πεπατημένη των επιχορηγήσεων που προετοιμάζει το, υπό κρατική στέγη, νεο-φιλανθρωπικό μέλλον. Επειδή δεν φρόντισαν να μάθουν να διακρίνουν τα όρια των προσωπικών και των κοινωνικών - πολιτικών δραστηριοτήτων. Επειδή συμπιέζουν τις λειτουργίες του θεσμού ΕΣΒΕ, και θεωρούν πως ο θεσμός είναι, ή μπορεί να είναι, προέκταση της ίδιας της οικογένειάς του.

Στο βαθμό που κάθε συμπληρωματική ή αντίθετη άποψη ως προς την άποψη του δ. σ. της ΕΣΒΕ κινδυνεύει να χαρακτηριστεί από το δ.σ. ως αντιδεοντολογική και ατολμη, οι δυνατότητες για ελεύθερη έκφραση και συμμετοχή στους θεσμούς περιορίζονται. Όσο εξακολουθεί να υφίσταται την κυριαρχία της πλειοψηφίας η μειοψηφία, όσο θα υπάρχει ο διαχωρισμός των άμεσα ενδιαφερόμενων από τους έμμεσα και όσο δεν θα εφαρμόζουμε στην πράξη νέα απελευθερωτικά οργανωτικά σχήματα στα οποία να μπορούν να συμμετέχουν όλοι, ανεξαρτήτως από το αν είναι ανάπηροι ή όχι, οι προοπτικές για αποϊδρυματοποίηση και κοινωνική ενσωμάτωση των αναπήρων ελαχιστοποιούνται. Επειδή οι ανάπηροι και μειοψηφία είναι και ανίκανοι να συμμετέχουν στα κοινά είναι, γι' αυτό και η λογική της κυρίαρχης πλειοψηφίας του δ.σ. στην ΕΣΒΕ, το μόνο που μπορεί να τους εγγυηθεί είναι η διατήρησή τους στο περιθώριο και η παντοτινή τους εξάρτηση από τη βούληση της πλειοψηφίας των ικανών, η οποία όπως φαίνεται δεν πρόκειται να αλλάξει, αν δεν αλλάξουν πρώτα οι θεσμοί των αναπήρων για να γίνουν πιό φιλικοί και να δεχτούν την ισότιμη συμμετοχή των ικανών.

Ίσως, το τελευταίο κοινωνικο - πολιτικό χαρακτηριστικό που απέμεινε στην οικογένεια ΕΣΒΕ, είναι η τακτική επιχορήγηση από τον κοινοτικό και κρατικό κορβανά. Όμως ούτε και εδώ πρωτοτύπησε η ΕΣΒΕ.Το ίδιο κάνουν όλες οι νεοελληνικές οικογένειες που επιδιώκουν να χρηματοδοτηθούν από κάποιο δημόσιο φορέα, ή να προσληφθούν τα παιδιά τους στο δημόσιο. Η οικογένεια ΕΣΒΕ είναι από τις λίγες που το πέτυχε.

Βουλγαρόπουλος Νίκος
(τετραπληγικός,πρώην μέλος
του δ.σ. της ΕΣΒΕ)

Η δυστυχία του να είσαι Νεοκύπριος

Αφορμή για το γράμμα αυτό στάθηκε το άρθρο ενός Έλληνα του νομού Κύπρου και κατοίκου της επαρχίας Λεμεσού, στη "Δοκιμή", σχετικά με τη δομή και τα προβλήματα της κυπριακής κοινωνίας. (Μόνο αυτός ο χαρακτηρισμός θα μπορούσε να δοθεί, επειδή κάτι άλλοι του στυλ "κυπριακό κράτος" είναι πλαστοί και νόθοι, και κάτι άλλοι όπως "κυπριακό έθνος" είναι ανυπόστατοι και γελοίοι).

Αφού λοιπόν ο φίλος μας ξεκινά με μια προσπάθεια να αναλύσει τι είναι έθνος και τι είναι κράτος, και αφού προσπαθεί να δώσει μιά εικόνα της πολιτικής και κοινωνικής κατάστασης του νησιού, φτάνει με τα πολλά στο συμπέρασμα, ότι το πρόβλημα της Κύπρου υφίσταται μόνο μεταξύ "κράτους" και λαού.

Θέλει να φέρεται - από τα λεγόμενά του - ως αντιεξουσιαστής. Παραβλέπει όμως - όπως τόσοι άλλοι - την πραγματική έννοια της λέξης. Χρησιμοποιεί "διεθνιστικές" μπροσούρες από τον κυρίως ελλαδικό χώρο και συνεπώς από το εξωτερικό, χωρίς να προσπαθεί να καταλάβει τις γεωγραφικές και οικονομικές ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας.

Αξιοσημείωτο ακόμα είναι ότι αγνοεί μπροσούρες όπως το "Κράτος και Πατρίδα" του Μ. Μπακούνιν ή ακόμα τις απόψεις του Λένιν σχετικά με τους εθνικοαπελευθερωτικούς πολέμους. (Τις αγνοεί ή τις φοβάται άραγε;). Θα ήθελα λοιπόν να ρωτήσω τον Νεοκύπριο φίλο :

—Η κατοχή του μισού νησιού από δεξιούς και αριστερούς Τούρκους δεν είναι πρόβλημα στο νησί;

—Ο γενικότερος τουρκικός επεκτατισμός σ' όλη την Ελλάδα;

—Οι αγγλικές βάσεις στην Πάφο;

—Οι 20.000 Άραβες επιχειρηματίες;

Και διερωτούμε : Η σύμπραξη τόσων εξουσιών για να υποδουλώσουν την Κύπρο εθνικά και κοινωνικά δεν του ξυπνήσαν τα αντιεξουσιαστικά του αισθήματα; Η τουρκική αστική τάξη έχει το μισό νησί στα χέρια της και η ιμπεριαλιστική της τακτική φαίνεται να συνεχίζεται, η αμερικάνικη εξουσία - αν και όχι ταυτόσημη με την τουρκικη - έχει οικονομικά και πολιτικά ωφέλη, και όπως πάντα στηρίζει και βοηθά τον ισχυρό, όπως την Τουρκία εδώ και 13 χρόνια. Το κυπριακό συγκρότημα εξουσίας δεν θα είχε κανένα λόγο να κουνήσει τα νερά, ταρακουνώντας έτσι και την ισχύ της. Ακόμα βρίσκεται σε αμοιβαία σύμπνοια με το ελληνικό κράτος απολαμβάνοντας μαζί τα οικονομικά ωφέλη " των διαφορετικών κρατών". Οι Άγγλοι δεν ήταν τόσο εύκολο να "αφήσουν" την Κύπρο, έχοντας μάλιστα οικονομική στήριξη από τους Αμερικάνους.

Τέλος οι Ρώσοι φοβούνται ότι με την απελευθέρωση του βορείου τμήματος του νησιού και πιθανή ένωση με την Ελλάδα το 33% του ΑΚΕΛ θα "χαθεί" αν αναλογιστούμε το 9% του ΚΚΕ.

Γιατί δεν αντιδρά λοιπόν ο Νεοκύπριος φίλος μας; Ίσως να αντιδράσει αν δει τουρκικά στρατεύματα να εισβάλουν στη Γαλλία ή στην Ισπανία. Ίσως πάλι περιμένει κάποια μπροσούρα από κάποια χώρα της Δυτικής Ευρώπης. Το σίγουρο πάντως είναι ότι η προπαγάνδα του κυπριακού και του ελληνικού κράτους πέτυχε. "Παίζοντας" με τις λέξεις "σωβινισμός", "διεθνισμός" δημιούργησαν τύψεις, αλλοτρίωσαν συνειδήσεις.

Πρέπει ακόμα κάποτε όλοι, αναρχικοί, αριστεροί, όλος ο γενικά ο "χώρος" να καταλάβει ότι η απελευθέρωση των κατεχόμενων εδαφών της Κύπρου είναι ο μοναδικός τρόπος συμπαράστασης στον τουρκικό λαό και τις μειονότητες..

Σε περίπτωση σύγκρουσης με την Τουρκία θα δημιουργηθούν περισσότερες και δυναμικότερες, προοδευτικές κινήσεις,

στην ίδια την Τουρκία, (πχ. οι ήττες των Αμερικάνων στο Βιετνάμ και οι προοδευτικές κινήσεις στην ίδια τους τη χώρα) σε αντίθεση με σήμερα, όπου η τουρκική επεκτατική πολιτική έχει "αιχμαλωτίσει" τον τουρκικό λαό.

Ακόμα τυχόν εθνικοαπελευθερωτικός πόλεμος στην Κύπρο θα "δέσει" με τους αγώνες τών Κούρδων και των Αρμένιων.

Το αίτημα για αυτοδιάθεση - ένωση προσπερνιέται εσκεμένα με αδιαφορία και πικρόχολα σχόλια από τον άρθρογράφο της "Δοκιμής" .Δυστυχώς δεν μπορεί, ή δεν θέλει να καταλάβει ότι σ' έναν τόπο που μπορείς να τον γυρίσεις με αυτοκίνητο σε μια μέρα, φυσικό επακόλουθο είναι, το κράτος να παρουσιάζεται πιό "κλειστό" πιό αυταρχικό και πιό "στεγνό". Δεν μπορεί ή δεν θέλει να καταλάβει, ότι η αγγλοποίηση των πάντων (από το "πανεπιστήμιο", μέχρι τις συνταγές των κτηνίατρων) συμβάλλει στην τελμάτωση και στην ισοπέδωση των κατοίκων του νησιού.

—δεν βλέπει το αναχρονιστικό και αυταρχικό σύστημα παιδείας;

—Δεν βλέπει την λογοκρισία;

—Την έλλειψη εδώ και πολλά χρόνια νέων δημάρχων;

—Τη μεταχείριση των ομοφυλόφιλων;

—Τις άδειες από κίνηση, ζωή και έρωτα παραλίες του νησιού;

—Δεν βλέπει το σημερινό όμορφα στημένο νεκροταφείο της Κύπρου;

Το βλέπει αλλά δεν μπορεί να καταλάβει ότι μόνο με την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα ο κυπριακός λαός θα "μπει" στις πλατύτερες κοινωνικές και πολιτικές δραστηριότητες της δεύτερης. Μόνο τότε θα μεγαλώσουν τα πεδία δράσης του, και μόνο τότε η συνεργασία με τον ελληνικό λαό θα έχει θετικά αποτελέσματα.

Τελειώνοντας θέλω να πω στο Νεοκύπριο φίλο, να μη συνδέει το όνομα του με ολόκληρο το στέκι στη Λεμεσό. Στο στέκι της Λεμεσού πήγα το Πάσχα. Δεν θα ξεχάσω λοιπόν τη στιγμή που ένα παληκάρι, που δεν ήξερε αν οι προλετάριοι έχουν ή δεν έχουν πατρίδα, που δεν ήξερε τί έγινε στην Ισπανία το '37, πίνοντας κουμαπαρία (ντόπιο κρασί) μου είπε : "ΕΙΣΤΕ ΑΔΕΡΦΙΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΞΕΡΕΤΕ.ΜΟΝΟ ΕΜΕΙΣ ΟΙ ΑΝΑΡΧΙΚΟΙ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΘΕΛΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ".Μόνο αυτοί οι αναρχικοί. Γιατί ...αυτοί είναι αναρχικοί φίλε μου.

Θ.ΡΑΠΤΗΣ

Ιδρύεται κοινωνιολογικός Σύλλογος, με την επωνυμία "Παντελής Πουλιόπουλος" και επιδιώκει τους κάτωθι σκοπούς :

Την προβολή της ιστορικής προσωπικότητας του Παντελή Πουλιόπουλου και του θεωρητικού του έργου.

Ο Παντελής Πουλιόπουλος υπήρξε Γενικός Γραμματέας του ΚΚΕ στα 1924, διεφώνησε με τη σταλινική πολιτική και ανεξαρτητοποιήθηκε. Στα 1928 ιδρύει την οργάνωση "Σπάρτακος". Στα 1937 ιδρύει με τους συνεργάτες του το ελληνικό τμήμα της 4ης Διεθνούς. Στα 1943 οι Ιταλοί φασίστες τον τουφεκίζουν στο Κούρνοβο.

Ο Παντελής Πουλιόπουλος υπήρξε μέγας νομικός, κοινωνιολόγος, συγγραφέας και κάτοχος εννέα ξένων γλωσσών και απταίστως τα αρχαία ελληνικά.

Ο Σύλλογος επιδιώκει την ανάλυση των προβλημάτων της ελληνικής κοινωνίας υπό το φως της επιστημονικής μεθόδου.

Οι σύντροφοι
και οι φίλοι του

πληροφορίες : τηλ. 7711065-8226021

Μην πετάτε τα χαρτιά ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ

ΒΟΗΘΗΣΕ ΚΙ ΕΣΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ

Ως γνωστόν η ανακύκλωση στις προσωπικές μας σχέσεις είναι προτιμότερο να αποφεύγεται.Εκεί όμως όπου η ανακύκλωση όχι μόνο δεν πρέπει να αποφεύγεται αλλά επιβάλλεται είναι στο χαρτί!

Στην προσπάθειά μας λοιπόν να κάνουμε πράξη αυτά που έχουμε στο κεφάλι μας περί μοντέλων και τρόπων παραγωγής και κατανάλωσης, ξεκινήσαμε, σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, ένα πειραματικό πρόγραμμα ανακύκλωσης χαρτιού.

Τώρα λοιπόν μπορείτε και σεις να μας τηλεφωνήσετε για να πάρουμε όποια σεβαστή ποσότητα χαρτιού έχετε για πέταμα (από 30 κιλά και πάνω).

Για περισσότερες πληροφορίες :

ΑΘΗΝΑ : στο τηλ.3602644,βιβλιοπωλείο Κομμούνα,ή,3626319,Κέντρο Εναλλακτικής Πληροφόρησης και Δράσης. (Θα μας βόλευε μάλιστα αν το ραντεβού ήταν για Κυριακή πρωί).

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ : στο τηλ. 202349, εναλλακτικό βιβλιοπωλείο Πράξη.

Υ.Γ. 1 Στο ανακυκλωμένο χαρτί περιλαμβάνονται εκτός από τις εφημερίδες και τα περιοδικά και κάθε είδους χάρτινες συσκευασίες, από κούτες μέχρι τα κουτιά από το *ROL* κλπ.

Υ.Γ. 2 Θάταν καλό, και για να είναι το κουβάλημα πιό εύκολο αλλά και για να είναι τα χαρτιά τακτοποιημένα μέσα στο σπίτι, να μαζεύονται μέσα σε χαρτόκουτα που μπορείτε να προμηθευτείτε από το κοντινό μπακάλικο ή σούπερ-μάρκετ.

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΝ ΜΙΑΣ ΧΡΗΣΗΣ ΡΥΠΟΓΟΝΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΜΑΣ
ΑΛΛΑΞΕ ΤΩΡΑ ΤΡΟΠΟ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ

γούν» το Νταβός με τα ακριβώς αντίθετα επιχειρήματα!

«Πίσω από το Νταβός βρίσκεται η επεκτατική διάθεση των ελληνικών κολοσσών για εκμετάλλευση της τουρκικής αγοράς!» Το ότι βέβαια αυτοί οι αστοφάγοι συμπλέουν τώρα με τους «αστούς» δεν φαίνεται να τους ανησυχεί! Τα δικαιώματα της τουρκικής αριστεράς και των «Τούρκων εργατών αδερφών μας», δεν φαίνεται πλέον να τους απασχολούν τόσο. Μια και τώρα αδερφός τους είναι ο κύριος Οζάλ. Δεν διαμαρτύρονται λοιπόν καθόλου για την επίσκεψη στην Ελλάδα του Μαρκεζίνη της Τουρκίας. Δεν διαμαρτύρονται για τους χιλιάδες φυλακισμένους στα μπουντρούμια, για τα βασανιστήρια, για την καταπίεση των Κούρδων. Όσο βέβαια για τα δικαιώματα των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης ή τον εξανδραποδισμό των Ιμβρίων, ε για Έλληνες θα μιλάμε τώρα, πρόκειται για το summum του σωβινισμού! Σε ό,τι αφορά τους Κυπρίους, προτιμούν να μην επεμβαίνουν στα εσωτερικά ξένων χωρών!

Οι επαναστάτες μας πρέπει να καταπιούν και άλλα ποτήρια. Πρέπει να καταπιούν την υποστήριξη των Αμερικάνων, των Ευρωπαίων και των Ρώσων στο Νταβός. Να λοιπόν που βρίσκονται με καλή παρέα, για μια φορά απολύτως συντονισμένοι με όλο το διεθνές «κατεστημένο».

Βέβαια αν ανέλυαν στοιχειωδώς το Νταβός, αν τολμούσαν να το κάνουν, θα έβλεπαν ξεκάθαρα περί τίνος πρόκειται. Για μια κίνηση στη διεθνή αντεπαναστατική σκακιέρα, στο νέο μοίρασμα του κόσμου που συμφωνήθηκε ανάμεσα στις υπερδυνάμεις. Για μια κατ' εξοχήν αντεπαναστατική κίνηση, όπως επισήμανε ο Γιώργος Μητραλιάς στο «Σχολιαστή» δίπλα στα περί τουρκοφαγίας και την ανοικτή υποστήριξη στον Θεοδωράκη του ίδιου αυτού περιοδικού. Γιατί το βασικό ζήτημα της Τουρκίας και των υπερδυνάμεων είναι να κλείσουν το Κουρδικό και το Ιρανικό ζήτημα. Γιατί η δημιουργία ενός εθνικού Κουρδικού κράτους, έστω και σε ένα τμήμα του τριχοτομημένου και μαρτυρικού αυτού λαού, θα σήμαινε μια αποφασιστική απειλή για τον τούρκικο σωβινισμό, τη στιγμή που ο πόλεμος Ιράν - Ιράκ και η συμμαχία του Ιράν με τους Κούρδους του Ιράκ ευνοεί μια τέτοια εξέλιξη. Το Ιράν και ο ισλαμισμός του απειλεί τόσο τα συμφέροντα της Σοβιετικής Ένωσης μέσα σ' αυτή – μεγάλος αριθμός μουσουλμάνων – όσο και έξω – Αφγανιστάν. Απειλεί τα συμφέροντα της Αμερικής και της Δύσης στο πετρέλαιο και της άρχουσας τάξης της Τουρκίας. Το Νταβός ήταν απολύτως αναγκαίο για να λύσει τα χέρια της Τουρκίας στα Ανατολικά. Ποιος λοιπόν θα πλήρωνε τα σπασμένα γι' αυτή τη συνολική πολιτική των υπερδυνάμεων, μήπως άραγε η Τουρκία θα αναγκαζόταν να βάλει νερό στο σωβινιστικό κρασί της απέναντι στην Ελλάδα και την Κύπρο, πολιτική που φάνηκε να ακολουθείται με επιτυχία μετά την κρίση του Μάρτη του '87; Όχι βέβαια, γιατί η Τουρκία είναι «μεγάλη περιφερειακή δύναμη» και ο ισλαμισμός όλο και ισχυρότερος. Ποιος άλλος λοιπόν παρά οι μειοδότες υπηρεσίας. Και το σενάριο παίχτηκε προσχεδιασμένα. Αρχικά ο Παπανδρέου και η Σοβιετική Ένωση σαμποτάρισαν τον Κυπριανού, που είχε συνδεθεί με την προηγούμενη φάση του Κυπριακού και προώθησαν τον Βασιλείου μαζί με τους επί τριάντα χρόνια «διεθνιστές» του ΑΚΕΛ. Χρησιμοποίησαν τον Λυσσαρίδη για να ξεφορτωθούν τον Κυπριανού και ταυτόχρονα έστησαν το Νταβός! Πάνε πια οι αγνοούμενοι, τα τουρκικά στρατεύματα, κλπ.

Οι Έλληνες «διεθνιστές» και φίλοι των Παλαιστινίων, των Κούρδων κλπ. συντάσσονται με μια αντεπαναστατική πολιτική που στρέφεται ενάντια σε όλα τα κινήματα της περιοχής. Με μια πολιτική όλων των καγκελλαριών, μια πολιτική αντεπαναστατική. Αλλά δεν ιδρώνει το αφτί τους, έχουν μάλιστα το θράσος επειδή είδαν πως αυτή η τόσο ανοικτή πολιτική ξεπουλήματος συναντάει και κάποιες αντιδράσεις να μιλάνε για «τουρκοφάγους». Είναι τουρκοφάγοι, όσοι ζητούν μια θεμελίωση της φιλίας των λαών πάνω στο σεβασμό των δικαιωμάτων τους! Είναι τουρκοφάγοι όσοι αρνούνται μια αντεπαναστατική πολιτική διεθνών διαστάσεων! Αιδώς!

Να αντιμετωπίσουμε τη «γάτα», τους γραικύλους και το χοντρογούρουνο

Απέναντι σ' αυτή την αντεπαναστατική μειοδοσία που προς το συμφέρον όλων των κρατούντων συμμετέχει σε ένα παιγνίδι διεθνούς «διευθέτησης» του διαρκώς αναγεννώμενου «ανατολικού ζητήματος», θα πρέπει να κάνουμε ό,τι περνάει από το χέρι μας για να καταγγείλουμε και να αποτρέψουμε μια τέτοια πολιτική. Χωρίς να έχουμε μεγάλες αυταπάτες για την κατάσταση της «ανάτασης» στην οποία βρίσκεται ο ελληνικός λαός, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι, τουλάχιστον σε ένα επίπεδο διαμαρτυρίας, υπήρξαν αρκετές φωνές που ξεσηκώθηκαν ενάντια στο Νταβός, αρκετές φωνές που προσπάθησαν να αποτρέψουν αυτή την πολιτική γραικυλισμού που αποφασίστηκε από τις υπερδυνάμεις και εκτελέστηκε από τους εδώ υποτακτικούς τους. Η ανοικτή και ξετσίπωτη χρησιμοποίηση του Θεοδωράκη έκανε τα πράγματα ακόμα χειρότερα για την πολιτική του Παπανδρέου. Το χαστούκι που έφαγε από τους Κύπριους και το γεγονός ότι δεν τόλμησε να πάει στην Κύπρο ήταν μια ακόμα ήττα της «γάτας». Ο Θεοδωράκης βγήκε να πει ανοιχτά αυτό που οι υπόλοιποι έλεγαν συγκαλυμμένα, ότι δικαίως οι Τούρκοι επενέβησαν στην Κύπρο μια και είχε γίνει πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου. Όμως πήγαινε πολύ να υποστηρίζεται ανοικτά. Και ως γνωστόν ο Μίκης είναι πάντα «τρελός», υποστηρίζει ανοικτά αυτό που οι άλλοι λένε χαμηλόφωνα!

Σήμερα για πρώτη φορά η κοινή γνώμη της Κύπρου βρίσκεται πιο πέρα από την παραδοσιακή μοιρολατρεία. Για πρώτη φορά ακούγονται φωνές – όλο και περισσότερες – που αρνούνται τις παρά πέρα υποχωρήσεις. Στην Ελλάδα οι υποστηρικτές της πολιτικής του Νταβός, όλα τα κοινοβουλευτικά κόμματα που συμμετέχουν «στην επιτροπή ελληνοτουρκικής φιλίας» με τον Θεοδωράκη, ακόμα και το ίδιο το ΠΑΣΟΚ, είναι υποχρεωμένα να στρέφονται ενάντια, αν όχι στο πνεύμα, τουλάχιστον στο γράμμα του Νταβός. Η πολιτική του Παπανδρέου απλώς εναρμονίστηκε με τον περιρρέοντα γραικυλισμό. Αλλά υπερέβη τα εσκαμμένα ως προς ένα σημείο. Ήταν τόσο ανοικτά σε αντίθεση με την προηγούμενη πολιτική, τόσο ανοικτά υποχωρητική απέναντι στον τούρκικο επεκτατισμό ώστε κυριολεκτικά δεν υπάρχει κανένα έντυπο εκτός από την «Αυριανή» και το «Σχολιαστή» που να την υποστηρίζουν ανοικτά και μάλιστα στην πιο ανοικτή, θεοδωράκεια, εκδοχή της.

Οι νεοέλληνες στην πλειοψηφία τους είναι έτοιμοι να αποδεχτούν την παραχώρηση δικαιωμάτων στην Κύπρο ή ακόμα και στο Αιγαίο, στην Τουρκία· να «χάσουμε» αλλά όχι «να μας πάρουν και τα σώβρακα»! Μια συμφωνία αποδοχής μιας τίμιας ήττας με την Τουρκία είναι αποδεκτή, αλλά να δώσουν και κάτι οι «Τουρκαλάδες». Διαφορετικά με μια συμφωνία σαν του Νταβός που δεν περιλαμβάνει καμιά υποχώρηση των Τούρκων σε κανένα πεδίο, ούτε στην Ελλάδα, ούτε στην Κύπρο, πάει πολύ! Το παράδοξο λοιπόν είναι ότι σχεδόν όλα τα κόμματα είναι με το πνεύμα του Νταβός και ταυτόχρονα όλοι σχεδόν στρέφονται ενάντια στο «γράμμα» του. Όμως αυτή η αντίφαση, αυτό το «ελληνικό φιλότιμο», η ελληνική σχιζοφρένεια αν θέλετε, μπορεί να αποτελέσει μια πρώτη βάση για μια πολιτική αντιπαράθεσης στην μειοδοτική και αντεπαναστατική, σε επίπεδο Μέσης Ανατολής, πολιτική του ΠΑΣΟΚ. Η απόρριψη του Νταβός από την πλειοψηφία των Ελλήνων, άσχετα με τους λόγους που γίνεται, πρέπει να αποτελέσει τη βάση για να αναπτυχθεί μια πολιτική υπέρβασης του γραικυλισμού και της μοιρολατρείας στην Ελλάδα και την Κύπρο. Μια τέτοια υπέρβαση αποτελεί ουσιαστική συνιστώσα για τη διαμόρφωση ενός εναλλακτικού κινήματος. Είναι ένα ουσιαστικό στοιχείο στην πάλη μας ενάντια στην καταναλωτική αντίληψη. Μια εργατική τάξη, ένα εναλλακτικό κίνημα που δεν μπορεί να υπερασπίσει τον τόπο του είναι ανάξιο και ανίκανο να υπερασπίσει τα ίδια τα μακροπρόθεσμα συμφέροντά του, με τον ίδιο τρόπο που αντίστροφα το κίνημα μιας επιτιθέμενης και σωβινιστικής χώρας είναι ανάξιο να χαράξει μια συνεπή εσωτερική πολιτική, όσο δεν πολεμάει τον σωβινισμό της χώρας του – όπως ισχύει στο Ισραήλ, ή την Τουρκία. Οι ψευτοδιεθνισμοί εκείνων που εφευρίσκουν διάφορες διεθνιστικές αναφορές για να αρνούνται αυτή την ανάγκη, διαφορετική ανάλογα με τις συνθήκες κάθε χώρας, δεν είναι παρά προφάσεις της άρνησης για μια πολιτική αντιπαράθεσης με τις άρχουσες τάξεις της Ελλάδας. Η αριστερά στην Ελλάδα, τουλάχιστον από την εποχή του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, τόνιζε πως η ελληνική αστική τάξη εξαιτίας των διαστάσεων και της

φύσης της – των παρασιτικών της χαρακτηριστικών – είναι μια αστική τάξη ενδοτική. Αυτή η ανάλυση επιβεβαιώθηκε στην Αντίσταση, στη συνέχεια στην Κύπρο και στην υποταγή στους Αμερικάνους, στην αποδοχή του εξανδραποδισμού των Ελλήνων της Τουρκίας· επιβεβαιώθηκε στις συμφωνίες της Ζυρίχης, στην αποχώρηση του ελληνικού στρατού από την Κύπρο με τη χούντα, επιβεβαιώθηκε το 1974. Οι ελληνικές άρχουσες τάξεις, εξ αιτίας της παρασιτικής τους φύσης, συμβαδίζουν τελικά με τα συμφέροντα της «συμμαχίας» και των υπερδυνάμεων. Επειδή στηρίζουν τα κέρδη και την επιβίωσή τους στη διεθνή αγορά στην οποία παρασιτούν, δεν έχουν τη δυνατότητα καμιάς σοβαρής αυτονομίας. Εξαιτίας της φύσης των δραστηριοτήτων τους δεν έχουν καμιά επιθετική βιομηχανική ή επενδυτική πολιτική στο εξωτερικό, δεν μπορούν να την έχουν, παρά μόνο σαν κομμάτι ενός ευρύτερου συνασπισμού. Έτσι λοιπόν, ήταν αρχή για τις λαϊκές δυνάμεις, εδώ και τουλάχιστον πενήντα χρόνια, να καταγγέλλουν τον ενδοτισμό των αρχουσών τάξεων. Στην ίδια γραμμή κινήθηκε και το ΠΑΣΟΚ στα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης. Αυτή η πολιτική άρχισε να ανατρέπεται ήδη από τη δεκαετία του '60. Η ρώσικη πολιτική που ήταν μια πολιτική εξευμενισμού της Τουρκίας, τόσο για λόγους ειδικού γεωπολιτικού βάρους της όσο και εξ αιτίας του μεγάλου βάρους των τουρκόφωνων μουσουλμάνων των σοβιετικών δημοκρατιών, έσπρωχνε τη σοβιετόφιλη αριστερά σε μια «διεθνιστική» θέση απέναντι στην Τουρκία. Το ΚΚΕ στη μεταπολίτευση υπήρξε το πιο ενδοτικό κόμμα. Ήταν εκείνο που εγκαινίασε την πολιτική «ελληνοτουρκικής φιλίας» με την τουρκική χούντα, εκείνο που βρισκόταν πίσω από τη μαριονέτα Θεοδωράκη. Υποτίθεται όμως πως το ΠΑΣΟΚ συνέχιζε να εκφράζει εν μέρει την παλιά πολιτική της αριστεράς, της υπεράσπισης της εθνικής ανεξαρτησίας, δεδομένου μάλιστα ότι η Τουρκία εμφανιζόταν σαν το χαϊδεμένο παιδί του ΝΑΤΟ και των Αμερικάνων. Έτσι η καταγγελία της δεξιάς και του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού συνδυαζόταν με την απόκρουση του τουρκικού επιθετισμού. Όταν το ΠΑΣΟΚ έγινε κυβέρνηση σε αυτά ακριβώς στηρίχτηκε η ενδοτική αριστερά και η ακροαριστερή απόφυσή της, που φαντάζεται πως η Αγγλία έχει μεταφερθεί στην Ελλάδα και πως είναι οι Κύπριοι που έχουν καταλάβει την Τουρκία και όχι η Τουρκία την Κύπρο, για να υποστηρίξει πως το ΠΑΣΟΚ εκφράζει σαν κυβέρνηση την «εθνικιστική πτέρυγα του κεφαλαίου» που ανταγωνίζεται την Τουρκία στη Μέση Ανατολή! Όσο για τους αναρχικούς, γι' αυτούς κάθε έννοια άμυνας και έθνους είναι πατριδοκαπηλεία, παρά τη διαφορετική παράδοση του Προυντόν και του Μπακούνιν. Όσο για τον Κύρκο και την παρέα του, ήταν οι πρώτοι που το 1974 προπαγάνδιζαν πως ο Ετσεβίτ μας έκανε μεγάλο καλό γιατί, μπαίνοντας στην Κύπρο, βοήθησε να πέσει η χούντα. Ο Μίκης λέει σήμερα αυτά που από τότε έλεγε το κόμμα του. Σύσσωμη η παραδοσιακή αριστερά, εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, είχε περάσει στο στρατόπεδο του ενδοτισμού με ηγεμόνες το ΑΚΕΛ και το ΚΚΕ. Αντίθετα το ΠΑΣΟΚ υποτίθεται πως εξέφραζε μέχρι τότε τη μόνη «εθνική στάση» στα πλαίσια της ευρύτερης αριστεράς. Όμως η άνοδός του στην εξουσία, η μεταβολή του ολοκληρωτικά σε κομμάτι της άρχουσας τάξης, η μεταβολή του σε όργανο του διεθνούς κεφαλαίου, που το ελέγχουν από το πορτοφόλι, και η ταύτιση της πολιτικής των δύο υπερδυνάμεων, το οδήγησε τελικά, και σε αυτό το θέμα όπως και στα άλλα, σε εγκατάλειψη κάθε πολιτικής αυτονομίας, κατέληξε και αυτό στην ευθυγράμμιση με την πολιτική των υπολοίπων τμημάτων των αρχουσών τάξεων. Ο κύκλος έκλεισε.

Αυτή η ολοκλήρωση της μεταπολίτευσης και σ' αυτό τον τομέα, στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής, παράδοξα ξαναβάζει επιτακτικά το πρόβλημα μιας εναλλακτικής πρότασης. Το γεγονός ότι όλες οι πολιτικές δυνάμεις από τους αναρχικούς μέχρι τον Έβερτ (εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, ασθενικά το σημερινό ΚΚΕεσωτερικού, και ορισμένες ομάδες ή άτομα της άκρας αριστεράς και του εναλλακτικού χώρου), εκφράζουν την ίδια κατά βάση πολιτική επιτρέπει επιτέλους να φανεί το πραγματικό πρόσωπο του «διεθνισμού» που ταυτίζεται απόλυτα με τον τόσο παραδοσιακό «διεθνισμό» της ελληνικής αστικής τάξης. Επιτέλους όλοι αυτοί οι κύριοι βρέθηκαν με καλή παρέα. Θα προτείναμε μάλιστα στην επιτροπή ελληνοτουρκικής φιλίας να συμμετάσχουν και μερικοί ακροαριστεροί και αναρχικοί διεθνιστές για να συμπληρωθεί επιτέλους η εθνική ενότητα την οποία τόσο κατάγγελλαν. **Η εθνική ενότητα σήμερα βρίσκεται από την πλευρά του ενδοτισμού και της υποταγής στα κελεύσματα των Αμερικάνων, των Ρώσων και της τουρκικής επιθετικότητας, της κατάπνιξης των επαναστατικών κινημάτων της περιοχής και του ξεπουλήματος της Κύπρου.** Επιτέλους πια το «μέτωπο» έγινε καθαρό και μπορούμε να το κατανομάσουμε και να το επισημάνουμε ανοικτά. Όλοι εκείνοι που κατάγγελλαν δήθεν την πολιτική της εθνικής ενότητας την πραγματοποιούν ανοικτά και ουσιαστικά, δεν βγάζουν δε τσιμουδιά για τις καθημερινές επαφές Ελλήνων και Τούρκων κεφαλαιούχων!

Επειδή όμως το «Νταβός» όπως είπαμε ήταν πολύ χοντρό για να γίνει αποδεκτό με την πρώτη, επειδή υπάρχουν έστω και μνήμες σε κάποια κομμάτια του λαού, επειδή οι Κύπριοι δεν μπορούν να δεχτούν εντελώς αδιαμαρτύρητα να ξεπουληθούν, επειδή – το σημαντικότερο – υπάρχουν και ορισμένες μικρές δυνάμεις που δεν αποδέχονται τη λογική του παρασιτισμού, επειδή δεν είμαστε διατεθειμένοι να δεχτούμε τον φασίστα Οζάλ αδιαμαρτύρητα στην Ελλάδα, για όλους αυτούς τους λόγους να είναι βέβαιοι πως η πολιτική του κεφαλαίου, ιδιωτικού και κρατικού, η πολιτική των παράσιτων, των εμπόρων και των τουριστικών ατζέντηδων δεν θα περάσει αδιαμαρτύρητα. **Αρχίζοντας από την προσπάθεια να ετοιμάσουμε στον Οζάλ την υποδοχή που του αρμόζει, την προσπάθεια να κάνουμε ό,τι μπορούμε για να μην πατήσουν οι χασάπηδες της Κύπρου, του Κουρδιστάν και των δικαιωμάτων του τουρκικού λαού στην Ελλάδα,** θα κάνουμε ό,τι μπορούμε στα επόμενα χρόνια για να συγκροτηθεί εδώ και στην Κύπρο μια δύναμη που, στα πλαίσια μιας εναλλακτικής κοινωνικής και πολιτικής πρότασης, θα παλέψει ενάντια στον ενδοτισμό των αρχουσών τάξεων, ενάντια στον εκμαυλισμό του ίδιου του λαού, μέσα σε μια παραγωγική και ενεργητική αντίληψη για το ρόλο της Ελλάδας και του λαού της σε μια πολυεθνική Ευρώπη και Μεσόγειο ανοικτή στους λαούς, που θα υπερασπίζει σαν θεμέλιο λίθο μιας τέτοιας συναδέλφωσης το σεβασμό της ισοτιμίας, της αυτοδιάθεσης και των δικαιωμάτων των λαών. Το ότι η «γάτα» υποχρεώθηκε να αποβάλει και σε αυτό το θέμα το προσωπείο της και προσχώρησε ανοικτά στην ιερή συμμαχία του γραικυλισμού, μακροπρόθεσμα δεν μπορεί παρά να αποδειχτεί θετικό για το ξεκαθάρισμα των πραγματικών γραμμών και θέσεων.

Προτείνουμε, για να φανεί καθαρά η τοποθέτηση του καθενός όταν θα κατεβούμε για να υποδεχτούμε με τον τρόπο που του αξίζει τον φασίστα Οζάλ, οι δυνάμεις της «ελληνοτουρκικής φιλίας» να κατέβουν σε υποδοχή του Οζάλ κρατώντας λάβαρα με τα ονόματα όλων των ρεαλιστών που έχει παράγει στην ιστορία της αυτή η γη, από τον Εφιάλτη και το Δημήτριο τον Φαληρέα, μέχρι τα παραδείγματα των κοτζαμπάσηδων στην ελληνική επανάσταση και των Κουισλινγκ στην Κατοχή.

Εμείς μαζί με τους Κύπριους, τους Κούρδους και Τούρκους πολιτικούς πρόσφυγες, τους Παλαιστίνιους, θα είμαστε σε ένα άλλο στρατόπεδο, της φιλίας των λαών, με σύνθημα να μην πατήσει ο Τούρκος Μαρκεζίνης στην Ελλάδα, όχι στη νομιμοποίηση της τουρκικής χούντας, έξω τα τούρκικα στρατεύματα από την Κύπρο, όχι στην αντεπαναστατική «διευθέτηση» του Μεσανατολικού.

Για να δούμε λοιπόν πού θα βρίσκεται ο καθένας. Και μην ξεχνάτε το σύνθημά σας: Η ΣΙΩΠΗ ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΕΝΟΧΗ!

350 δρχ